శ్రీః

శ్రీహయగ్రీవాయ నమః

శ్రీమత్సమస్తసజ్జనోజ్జీవనకృతేకృతావతార శ్రీరామనామామృతసతతాస్వాదనవిభవసమాసాదితసకలతత్వార్థవిదా సంసారసాగరనిమజ్జన్నిఖిలజగదుద్దిధీర్షయా నిఖిలనిగమార్థముపబృంహయతా పరమకారుణికేన శ్రీమద్వాల్మీకిమహర్షిణా విరచితే శ్రీమద్రామాయణే

శ్రీరామపరత్వమోక్షప్రదత్వాదీనాం వ్యక్తతయా ప్రతిపాదనాత్సర్వోత్తరః

శ్రీమదుత్తరకాండః

శ్రీమన్మహీశూరపురీమధ్యవిద్యోతమానదివ్యరత్నసింహాసనారూఢ శ్రీమచ్చామరాజేన్ద్రాశ్రితేన

ధర్మాధికారిచక్రవర్త్యయ్యంగార్యేణ

నానాదేశాగతానేకవిద్వజ్జనపుస్తకసాహాయ్యాద్యథామతి సంశోధ్య పరిష్కృత్య

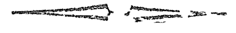
మహీశూరపురీమధ్యవర్తిన్యాం విద్యాతరఙ్గిణ్యాఖ్యాయాం స్వీయముద్రాక్షరశాలాయాం

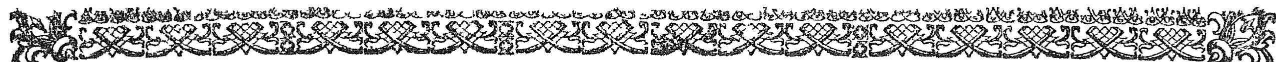
వికృతివత్సర నభస్యశుక్లచతుర్దశ్యాం ముద్రాక్షరైస్సంపూరితా విజయతేతమామ్

ఇదానీమేతన్మూల్యం పాదోనమేకరూప్యమ్

ఉత్తరశ్రీరామాయణవిషయానుక్రమణికా

సర్గసంఖ్యా	విషయాః
౧	అగస్త్యాదికృతరామప్రశంసా
౨	రావణాదిజనకపులస్త్యకథా
౫	మాలిసుమాల్యాదిజన్మాదికథా
౯	రావణాద్యుత్పత్తికథా
౧౬	రావణస్యనన్దిశాపవృత్తాంతః
౧౭	వేదవతీశాపాదికథా
౧౮	మరుత్తమహారాజయాగకథా
౧౯	అనరణ్యమహారాజవృత్తాన్తః
౨౦	నారదవచనాద్యమలోకయాత్రా
౨౩	నివాతకవచయుద్ధాదికథా
౧	అధికపాఠే బలీన్ద్రగృహప్రవేశః
౨	అధికపాఠే సూర్యలోకప్రవేశః
౩	అధికపాఠే సోమలోకప్రవేశః
౫	అధికపాఠే కపిలసమాగమః
౨౪	శూర్పణఖావైధవ్యకథా
౨౫	కుంభీనసీహరణాదికథా
౨౬	రంభాసంభోగవృత్తాన్తః
౨౭	ఇంద్రలోకయాత్రాది
౩౦	అహల్యాశాపవృత్తాన్తః
౩౧	కార్తవీర్యార్జునయుద్ధాది
౩౪	వాలిగ్రహణవృత్తాన్తః
౩౫	ఆంజనేయజననాదికథా
౩౭	పట్టాభిషేకదినపూర్తిః
౧	అధికపాఠే వాలిసుగ్రీవజన్మ
౨	సనత్కుమారరావణసంవాదః
౫	అధికపాఠే క్షీరాబ్ధిగమనం
౩౮	పట్టాభిషేకాగతరాజవానరగమనం
౪౧	ఉపవనవిహారః శ్రీరామస్య
౪౩	భద్రాఖ్యదూతోక్తసీతాపవాదః
౪౬	వనంప్రతిసీతాప్రస్థాపనం
౪౯	వాల్మీకినా సీతాసమాశ్వాసనం
౫౧	విష్ణోర్భృగుశాపప్రాప్తికథనం
౫౩	నృగకృతగోదానవృత్తాన్తః
౫౫	నిమివసిష్ఠశాపకథా
౫౮	యయాతిపూరువృత్తాన్తః
౧	అధికపాఠే శ్వానవృత్తాన్తః
౩	అధికపాఠే గృధ్రోలూకసంవాదః
౬౦	లవణాసురవధోపాఖ్యానమ్
౬౬	కుశలవోత్పత్తినిరూపణం
౭౧	అయోధ్యాంప్రతిశత్రుఘ్నాగమః
౭౩	శంబూకవధోపాఖ్యానం
౭౫	అగస్త్యదత్తమణివలయకథా
౭౯	దండకారణ్యోత్పత్తికథా
౮౩	శ్రీరామస్య పునరయోధ్యాప్రాప్తిః
౮౪	అశ్వమేధప్రకరణమ్
౮౫	వృత్రాసురవధకథా
౮౭	ఇలరాజస్య స్త్రీత్వప్రాప్తిః
౮౮	రామాశ్వమేధప్రారంభః
౯౩	ఋషేర్వాల్మీకేరాగమనం
౯౪	కుశలవకృతరామాయణగానం
౯౭	సీతాదేవ్యాభూప్రవేశః
౧౦౦	భరతస్య గంధర్వదేశగమనం
౧౦౨	లక్ష్మణపుత్రయోరభిషేకః
౧౦౩	కాలపురుషాగమనం
౧౦౫	అంతరామస్యానఃప్రాప్తిః
౧౦౭	కుశలవరాజ్యాభిషేకః
౦౦౯	రామాదీనాం సరయూప్రవేశః
౧౧౦	బ్రహ్మాదికృతశ్రీరామస్తుతిః
౧౧౧	శ్రీరామాయణఫలశ్రుతిః

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ శ్రీమద్రామాయణే-ఉత్తరకాండప్రారంభః. శ్రీ

అగస్త్యాదిమునిస్తుత్యం వాఞ్ఛితార్థప్రదాయకమ్ । సర్వదేవోత్తమంధ్యాయే దుత్తరేకాండఉత్తమే ॥
॥ ఓమ్॥ ప్రాప్తరాజ్యస్యరామస్యరాక్షసానాంవధేకృతే। ఆజగ్ముర్మునయస్సర్వేరాఘవంప్రతీనందితుం॥౧॥
కౌశికోఽథయవక్రీతో రైభ్యశ్చ్యవనఏవచ । కణ్వోమేధాతిథేఃపుత్రః పూర్వస్యాందిశియేస్థితాః ॥ ౨ ॥ స్వస్త్యా
త్రేయశ్చభగవా న్నముచిఃప్రముచి స్తథా । ఆజగ్ముస్తేసహాగస్త్యా యేశ్రితాదక్షిణాందిశమ్ ॥ ౩ ॥ వృషద్గుఃకవ
షోధౌమ్యో రౌద్రేయశ్చమహానృషిః । తేప్యాజగ్ముస్సశిష్యావై యేశ్రితాఃపశ్చిమాందిశం ॥ ౪ ॥ వసిష్ఠఃకశ్యపోఽథా
త్రిర్విశ్వామిత్రోఽథగౌతమః । జమదగ్నిర్భరద్వాజ స్తేపిసప్తమహర్షయః ॥ ౫ ॥ ఉదీచ్యాందిశిసప్తైతే నిత్యమేవ
నివాసినః। సంప్రాప్యతేమహాత్మానో రాఘవస్యనివేశనమ్ ॥ ౬ ॥ విష్ఠితాఃప్రతిహారార్థంహుతాశనసమప్రభాః ।
వేదవేదాంగవిదుషో నానాశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౭ ॥ ద్వార్థంప్రోవాచధర్మాత్మాహ్యగస్త్యోమునిసత్తమః । నివేద్య
తాందాశరథేర్ఋషయోవయమాగతాః ॥౮॥ ప్రతిహార స్తతస్తూర్ణమగ స్త్యవచనాద్ద్రుతం । సమీపంరాఘవస్యాశు
ప్రవివేశమహాత్మనః ॥ ౯ ॥ నయేంగితజ్ఞస్సద్వృత్తో దక్షోధైర్యసమన్వితః । సరామందృశ్యసహసా పూర్ణచంద్ర
సమద్యుతిమ్ ॥ ౧౦ ॥ అగస్త్యంకథయామాస సంప్రాప్తమృషిభిస్సహ । శ్రుత్వాప్రాప్తాన్మునీంస్తాంస్తు బాలసూ
ర్యసమప్రభాన్ ॥ ౧౧ ॥ ప్రత్యువాచతతోద్వార్థంప్రవేశయయథాసుఖమ్ । (పూజితాపివిశుర్వేశ్మనానారత్న

విభూషితం ॥ ౧౨ ॥) దృష్ట్వా ప్రాప్తాన్మునీంస్తాంస్తు ప్రత్యుత్థాయ కృతాంజలిః । పాద్యార్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్య గాం నివే
ద్య చ సాదరం ॥ ౧౩ ॥ రామోఽభివాద్య ప్రయత ఆసనాన్యాదిదేశ హ । తేషు కాంచనచిత్రేషు స్వాస్తీర్ణేషు సుఖే
షు చ ॥ ౧౪ ॥ కుశాంతర్ధానజుష్టేషు మృగచర్మయుతేషు చ । యథార్హముపవిష్టాస్తే ఆసనేష్వృషిపుంగవాః ॥
(దదౌ దాశరథీ రామః పాద్యమర్ఘ్యం యథార్హతః ।) రామేణ కుశలం పృష్టాస్సశిష్యాస్సపురోగమాః ॥ ౧౬ ॥ మ
హర్షయో వేదవిదో రామం వచనమబ్రువన్ । కుశలం నో మహాబాహో సర్వత్ర రఘునందన ॥ ౧౭ ॥ త్వాం తు ది
ష్ట్యా కుశలినం పశ్యామో హతశాత్రవం । దిష్ట్యా త్వయా హతో రాజన్ రావణో లోకరావణః ॥ ౧౮ ॥ న హి భార
స్స తే రామ రావణస్సపుత్రపౌత్రవాన్ ॥ ౧౯ ॥ సధనుస్త్వం హి లోకాంస్త్రీన్ విజయేథా న సంశయః । దిష్ట్యా విజ
యినం త్వాద్య పశ్యామస్సహ సీతయా । లక్ష్మణేన చ ధర్మాత్మన్ భ్రాత్రా త్వద్ధితకారిణా ॥ ౨౦ ॥ మాతృభిర్భ్రా
తృభిస్సార్ధం పశ్యామోఽద్య వయం నృప । దిష్ట్యా ప్రహస్తో వికటో విరూపాక్షో మహోదరః ॥ ౨౧ ॥ అకంపనశ్చ
దుర్ధర్షో నిహతాస్తే నిశాచరాః । యస్య ప్రమాణాద్విపులం ప్రమాణం నేహ విద్యతే ॥ ౨౨ ॥ దిష్ట్యా తే సమరే రా
మ కుంభకర్ణో నిపాతితః । త్రిశిరాశ్చాతికాయశ్చ దేవాంతకనరాంతకౌ ॥ ౨౩ ॥ దిష్ట్యా తే నిహతా రామ మహా
వీర్యా నిశాచరాః । కుంభశ్చైవ నికుంభశ్చ రాక్షసౌ భీమదర్శనౌ ॥ ౨౪ ॥ దిష్ట్యా తౌ నిహతౌ రామ కుంభకర్ణ
సుతౌ మృధే । యుద్ధోన్మత్తశ్చ మత్తశ్చ కాలాంతకయమోపమౌ ॥ ౨౫ ॥ యజ్ఞకోపశ్చ బలవాన్ ధూమ్రాక్షో నామ
రాక్షసః । కుర్వంతః కదనం ఘోరమేతే శస్త్రాస్త్రపారగాః ॥ ౨౬ ॥ అంతకప్రతిమైర్బాణైర్దిష్ట్యా వినిహతాస్త్వ
యా । దిష్ట్యా త్వం రాక్షసేంద్రేణ ద్వంద్వయుద్ధముపాగతః ॥ ౨౭ ॥ దేవతానామవధ్యేన విజయం ప్రాప్తవాన
సి । సంఖ్యే తస్య న కించిత్తు రావణస్య పరాభవః ॥ ౨౮ ॥ ద్వంద్వయుద్ధమనుప్రాప్తో దిష్ట్యా తే రావణిర్హతః । దిష్ట్యా

తస్యమహాబాహో కాలస్యేవాభిధావతః ॥ ౨౯ ॥ ముక్తస్సంప్రతి వీర ప్రాప్తశ్చవిజయస్త్వయా । అభినందా
మతేనత్వేసంశ్రుత్వేంద్రజితోవధం ॥ ౩౦ ॥ సౌఽవధ్యస్సర్వభూతానాంమహామాయాధరోయుధి । విస్మయస్త్వేష
చాస్మాకం తచ్ఛ్రుత్వేంద్రజితంహతం ॥ ౩౧ ॥ ఏతేచాన్యేచబహవోరాక్షసాః కామరూపిణః । దిష్ట్యాత్వయాహతా
వీర రఘూణాంకులవర్ధన ॥ ౩౨ ॥ దత్త్వాపుణ్యామిమాంవీరసౌమ్యామభయదక్షిణాం । దిష్ట్యావర్ధసికాకుత్స్థజయే
నామిత్రకర్శన ॥ ౩౩ ॥ శ్రుత్వాతుతేషాంవచనమృషీణాంభావితాత్మనాం । విస్మయంపరమంగత్వారామఃప్రాం
జలిరబ్రవీత్ ॥ ౩౪ ॥ భగవంతఃకుంభకర్ణం రావణంచనిశాచరం । అతిక్రమ్యమహావీర్యౌ కింప్రశంసథరావ
ణిం ॥ ౩౫ ॥ మహోదరంప్రహస్తంచ విరూపాక్షంచరాక్షసం । అతిక్రమ్యమహావీర్యాన్ కింప్రశంసథరావ
ణిం ॥ ౩౬ ॥ మత్తోన్మత్తౌచదుర్ధర్షౌ దేవాంతకనరాంతకౌ । అతిక్రమ్యమహావీర్యాన్ కింప్రశంసథరావణిం ॥
అతికాయంత్రిశిరసం ధూమ్రాక్షంచనిశాచరం । అతిక్రమ్యమహావీర్యాన్ కింప్రశంసథరావణిం ॥ ౩౭ ॥ కీదృ
శోవైప్రభావోఽస్య కింబలంకఃపరాక్రమః । కేనవాకారణేనైవరావణాదతిరిచ్యతే ॥ ౩౮ ॥ శక్యంయదిమయాశ్రో
తుం నఖల్వాజ్ఞాపయామివః । యదిగుహ్యంనచేద్వక్తుం శ్రోతుమిచ్ఛామికథ్యతాం ॥ ౩౯ ॥ కథంశక్రోజితస్తేన
కథంలబ్ధవరశ్చసః । కథంచబలవాన్పుత్రో నపితాతస్యరావణః ॥ ౪౦ ॥ ఓమ్ ॥ కథంపితుశ్చాభ్యధికోమహాహవే
శక్రస్యజేతాహికథంసరాక్షసః । వరాశ్చలబ్ధాఃకథయస్వమేఽద్యతత్ప్రపృచ్ఛతశ్చాస్యమునీంద్రసర్వం ॥ ౪౨ ॥ * ॥
ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే ప్రథమస్సర్గః ॥ ౨౨౧ ॥ ౪౪౨ం ॥ * * * * *

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా రాఘవస్యమహాత్మనః । కుంభయోనిర్మహాతేజా
వాక్యమేతమువాచహ ॥ ౧ ॥ శృణురామకథావృత్తం తస్యతేజోబలంమహత్ । జఘానశత్రూన్యేనాసౌనచవధ్య

స్సహేతుభిః ॥ ౨ ॥ తావత్తే రావణస్యేదం కులం జన్మ చ రాఘవ । వరప్రదానం చ తథా తస్మై దత్తం బ్రవీమి తే ॥ ౩ ॥
పురా కృతయుగే రామ ప్రజాపతిసుతః ప్రభుః । పులస్త్యో నామ బ్రహ్మర్షిః సాక్షాదివ పితామహః ॥ ౪ ॥ నానుకీర్త్యా
గుణా స్తస్య ధర్మతశ్శీలత స్తథా । ప్రజాపతేః పుత్ర ఇతి వక్తుం శక్యం హి నామతః ॥ ౫ ॥ ప్రజాపతిసుతత్వేన దేవా
నాం వల్లభో హి సః । ఇష్టస్సర్వస్య లోకస్య గుణైశ్శుభ్రైర్మహామతిః ॥ ౬ ॥ స తు ధర్మప్రసంగేన మేరోః పార్శ్వే మ
హాగిరేః । తృణబింద్వాశ్రమం గత్వా న్యవసన్మునిపుంగవః ॥ ౭ ॥ తపస్తేపే స ధర్మాత్మా స్వాధ్యాయనియతేంద్రి
యః । గత్వాశ్రమపదం తస్య విఘ్నం కుర్వంతి కన్యకాః ॥ ౮ ॥ దేవపన్నగకన్యాశ్చ రాజర్షితనయాశ్చ యాః । క్రీ
డంత్యోప్సరసశ్చైవ తం దేశముపపేదిరే ॥ ౯ ॥ సర్వర్తుషూపభోగ్యత్వా ద్రమ్యత్వాత్కాననస్య చ । నిత్యశ
స్తాస్తు తం దేశం గత్వా క్రీడంతి కన్యకాః ॥ ౧౦ ॥ దేశస్య రమణీయత్వా త్పులస్త్యో యత్ర స ద్విజః । గాయంత్యో వా
దయంత్యశ్చ లాసయంత్య స్తథైవ చ ॥ ౧౧ ॥ మునే స్తపస్వినస్తస్య విఘ్నం చక్రురనిందితాః । అథ రుష్టో మహాతేజా
వ్యాజహార మహామునిః ॥ ౧౨ ॥ యా మే దర్శనమాగచ్ఛేత్సా గర్భం ధారయిష్యతి । తాస్తు సర్వాః ప్రతిశ్రుత్య తస్య
వాక్యం మహాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ బ్రహ్మశాపభయాద్భీతా స్తం దేశం నోపచక్రముః । తృణబిందోస్తు రాజర్షే స్తన
యా న శృణోతి తత్ ॥ ౧౪ ॥ గత్వాశ్రమపదం తత్ర విచచార సునిర్భయా । న సాపశ్యత్తు తత్రస్థాం కాంచిదభ్యాగ
తాం సఖీం ॥ ౧౫ ॥ తస్మిన్కాలే మహాతేజాః ప్రాజాపత్యో మహానృషిః । స్వాధ్యాయమకరోత్తత్ర తపసా భావిత
స్స్వయం ॥ ౧౬ ॥ సా తు వేదధ్వనిం శ్రుత్వా దృష్ట్వా చైవ తపోనిధిం । అభవత్పాండుదేహా సా సువ్యంజితశరీరజా ॥
బభూవ చ సముద్విగ్నా దృష్ట్వా తద్దోషమాత్మనః । ఇదం మే కిం న్వితి జ్ఞాతుం పితు ర్గత్వాశ్రమం స్థితా ॥ ౧౭ ॥ (అ
ధోముఖీ తదా భూత్వా సవ్రీడా మత్తగామినీ)। తాం తు దృష్ట్వా తథాభూతాం తృణబిందు రథాబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ (పు

తి కేనచ శప్తాసి కస్య వా విప్రియం కృతం । కముద్దిశ్య గతా వాసి కింవా తత్ర ప్రయోజనమ్ ॥ ౨౦ ॥) కింత్వమేతత్త్వ
సదృశం ధారయస్యాత్మనో వపుః । సా తు కృత్వాంజలిం దీనా కస్య్వోవాచ తపోధనమ్ ॥ ౨౧ ॥ న జానే కారణం తాత
యేన మే రూపమీదృశం । కింతు పూర్వం గతాస్మ్యేకా మహర్షేర్భావితాత్మనః ॥ ౨౨ ॥ పులస్త్యస్యాశ్రమం ది
వ్యమన్వేష్టుం స్వసఖీజనం । న చ పశ్యామ్యహం తత్ర కాంచిదభ్యాగతాం సఖీం ॥ ౨౩ ॥ రూపస్య తు విపర్యాసం
దృష్ట్వా త్రాసాదిహాగతా । తృణబిందుస్తు రాజర్షిస్తపసా ద్యోతితప్రభః ॥ ౨౪ ॥ ధ్యానం వివేశ తచ్చాపి అపశ్యదృ
షికర్మజం । స తు విజ్ఞాయ తం శాపం మహర్షేర్భావితాత్మనః ॥ ౨౫ ॥ గృహీత్వా తనయాం గత్వా పులస్త్యమిద
మబ్రవీత్ । భగవంస్తనయాం మే త్వం గుణైస్స్వైరేవ భూషితామ్ ॥ ౨౬ ॥ భిక్షాం ప్రతిగృహాణేమాం మహర్షే
స్వయముద్యతాం । తపశ్చరణయుక్తస్య శ్రామ్యమాణేంద్రియస్య తే ॥ ౨౭ ॥ శుశ్రూషణపరా నిత్యం భవిష్య
తి న సంశయః । తం బ్రువాణం తు తద్వాక్యం రాజర్షిం ధార్మికం తదా ॥ ౨౮ ॥ జిఘృక్షురబ్రవీత్కన్యాం బాఢమి
త్యేవ స ద్విజః । దత్త్వా స తు యథాన్యాయం స్వమాశ్రమపదం గతః ॥ ౨౯ ॥ సాపి తత్రావసత్కన్యా తోషయంతీ పతిం గు
ణైః । తస్యాస్తు శీలవృత్తాభ్యాం తుతోష మునిపుంగవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రీతస్స తు మహాతేజా వాక్యమేతదువాచ హ । పరి
తుష్టోఽస్మి సుశ్రోణి గుణానాం సంపదా భృశం ॥ ౩౧ ॥ తస్మాద్దేవి దదామ్యద్య పుత్రమాత్మసమం తవ । ఉభయో
ర్వంశకర్తారం పౌలస్త్య ఇతి విశ్రుతం ॥ ౩౨ ॥ యస్మాత్తు విశ్రుతో వేదస్త్వయేహాధ్యయతో మమ । తస్మాత్స వి
శ్రవా నామ భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తా తు సా దేవీ ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా । అచిరేణైవ కాలేనాసూ
త విశ్రవసం సుతం ॥ ౩౪ ॥ త్రిషు లోకేషు విఖ్యాతో యశోధర్మసమన్వితః । శ్రుతిమాన్సమదర్శీ చ వ్రతా
చారరతస్తథా ॥ ౩౫ ॥ పితేవ తపసా యుక్తో విశ్రవాశ్చాభవన్మునిః ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే ద్వితీ

యస్సర్గః ॥ ౧౨౪ ॥ ౨౪౮౦ ॥ * * * * * * * * *

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథపుత్రః పులస్త్యస్య విశ్రవా మునిపుంగవః । అచిరేణైవ కాలేన పితేవ తపసిస్థితః ॥ ౧ ॥ సత్యవాన్ శీలవాన్ దాన్తః స్వాధ్యాయనిరతశ్శుచిః । సర్వభోగేష్వసంసక్తో నిత్యం ధర్మపరాయణః ॥ ౨ ॥ జ్ఞాత్వా తస్య తు తద్వృత్తం భరద్వాజో మహానృషిః । దదౌ విశ్రవసే భార్యాం స్వాం సుతాం దేవవర్ణినీం ॥ ౩ ॥ ప్రతిగృహ్య తు ధర్మేణ భరద్వాజసుతాం తదా । ప్రజాన్వీక్షికయా బుద్ధ్యా శ్రేయో హ్యస్య విచింతయన్ ॥ ముదా పరమయా యుక్తో విశ్రవా మునిపుంగవః । స తస్యాం వీర్యసంపన్నం పుత్రం పరమధార్మికం ॥ ౫ ॥ జనయామాస ధర్మాత్మా సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్వృతం । తస్మిన్ జాతే తు సంహృష్టస్స బభూవ పితామహః ॥ ౬ ॥ (ప్రజాన్వీక్షికయా బుద్ధ్యా శ్రేయో హ్యస్య విచింతయన్) । దృష్ట్వా శ్రేయస్కరీం బుద్ధిం ధనాధ్యక్షో భవిష్యతి ॥ ౭ ॥ నామ చాస్యాకరోత్ప్రీతస్సార్ధం దేవర్షిభిస్తదా । యస్మాద్విశ్రవసో ఽపత్యం సాదృశ్యాద్విశ్రవా ఇవ ॥ ౮ ॥ తస్మాద్వైశ్రవణో నామ భవిష్యత్యేష విశ్రుతః । స తు వైశ్రవణస్తత్ర తపోవనగతస్తదా ॥ ౯ ॥ అవర్ధత మహాతేజాః హుతాహుతిరివానలః । తస్యాశ్రమపదస్థస్య బుద్ధిర్జజ్ఞే మహాత్మనః ॥ ౧౦ ॥ చరిష్యే నియతో ధర్మం ధర్మో హి పరమా గతిః । స తు వర్షసహస్రాణి తపస్తప్త్వా మహావనే ॥ ౧౧ ॥ యన్త్రితో నియమైరుగ్రైశ్చకార సుమహత్తపః । పూర్ణే వర్షసహస్రాంతే తం తం విధిమకల్పయత్ ॥ ౧౨ ॥ జలాశీ మారుతాహారో నిరాహారస్తథైవ చ । ఏవం వర్షసహస్రాణి జగ్ముస్తాన్యేకవర్షవత్ ॥ ౧౩ ॥ అథ ప్రీతో మహాతేజాస్సేంద్రైస్సురగణైస్సహ । గత్వా తస్యాశ్రమపదం బ్రహ్మేదం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥ పరితుష్టోఽస్మి తే వత్స కర్మణానేన సువ్రత । వరం వృణీష్వ భద్రం తే వరార్హస్త్వం హి మే మతః ॥ ౧౫ ॥ అథాబ్రవీద్వైశ్రవణః పితామహముపస్థితమ్ । భగవన్లోకపాలత్వ మిచ్ఛేయం విత్తరక్షణ

ణాం ॥ ౧౬ ॥ అథాబ్రవీద్ద్విజశ్రేష్ఠం పరితుష్టేన చేతసా । బ్రహ్మా సురగణైస్సార్ధం బాఢమిత్యేవహృష్టవత్ ॥
అహం హి లోకపాలానాం చతుర్థం స్రష్టుముద్యతః । యమేంద్రవరుణానాం చ యత్పదం తవ చేప్సితం ॥ ౧౮ ॥ త్వం
తు తద్గచ్ఛ ధర్మజ్ఞ నిధీశత్వమవాప్నుహి । యమేంద్రవరుణానాం చ చతుర్థోఽద్య భవిష్యసి ॥ ౧౯ ॥ ఏతచ్చపు
ష్పకం నామ విమానం సూర్యసన్నిభం । ప్రతిగృహ్ణీష్వ యానార్థం త్రిదశైస్సమతాం వ్రజ ॥ ౨౦ ॥ స్వస్తి తేఽస్తు
గమిష్యామః సర్వ ఏవ యథాగతం । కృతకృత్యా వయం తాత దత్త్వా తవ వరద్వయం ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుక్త్వా స గతో బ్రహ్మా
స్వస్థానం త్రిదశైస్సహ । గతేషు బ్రహ్మపూర్వేషు దేవేష్వథ నభస్స్థలం ॥ ౨౨ ॥ ధనేశః పితరం ప్రాహ ప్రాంజలిః ప్ర
యతాత్మవాన్ । భగవన్ లబ్ధవానస్మి వరమిష్టం పితామహాత్ ॥ ౨౩ ॥ నివాసం తు న మే దేవో విదధాతి ప్రజాపతిః । త
త్పశ్య భగవన్ కంచిన్నివాసం సాధు మే ప్రభో ॥ ౨౪ ॥ న చ పీడా భవేద్యత్ర ప్రాణినో యస్య కస్యచిత్ । ఏవముక్తస్తు
పుత్రేణ విశ్రవా మునిసత్తమః ॥ ౨౫ ॥ వచనం ప్రాహ ధర్మజ్ఞ శ్రూయతామితి సత్తమ । దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రి
కూటో నామ పర్వతః ॥ ౨౬ ॥ తస్యాగ్రే తు విశాలా సా మహేంద్రస్య పురీ యథా । లంకా నామ పురీ రమ్యా నిర్మితా
విశ్వకర్మణా ॥ ౨౭ ॥ రాక్షసానాం నివాసార్థం యథేంద్రస్యామరావతీ । హేమప్రాకారపరిఖా యంత్రశస్త్ర
సమావృతా ॥ ౨౮ ॥ రమణీయా పురీ సా హి రుక్మవైడూర్యతోరణా । రాక్షసైస్సా పరిత్యక్తా పురా విష్ణుభయార్ది
తైః ॥ ౨౯ ॥ శూన్యా రక్షోగణైస్సర్వై రసాతలతలం గతైః । శూన్యా సంప్రతి లంకా సా ప్రభుస్తస్యా న విద్యతే ॥
స త్వం తత్ర నివాసాయ గచ్ఛ పుత్ర యథాసుఖం । నిర్దోషస్తత్ర తే వాసో న బాధా తత్ర కస్యచిత్ ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్త
స్స ధర్మాత్మా పిత్రా ధర్మ్యమిదం వచః । నివాసయామాస తతో లంకాం పర్వతమూర్ధని ॥ ౩౨ ॥ నైరృతానాం సహ
స్రైస్తు హృష్టైః ప్రముదితైస్సహ । అచిరేణైవ కాలేన సంపూర్ణా తస్య శాసనాత్ ॥ ౩౩ ॥ స తు తత్రావసత్ప్రీతో

ధర్మాత్మా నైరృతర్షభః । సముద్రపరిఖాయాంతు లంకాయాం విశ్రవాత్మజః ॥ ౩౪ ॥ కాలే కాలే తు ధర్మాత్మా పు
ష్పకేణ ధనేశ్వరః । అభ్యాగచ్ఛద్వినీతాత్మా పితరం మాతరం చ సః ॥ ౩౫ ॥ ఓమ్ ॥ స దేవగంధర్వగణైరభిష్టుతస్త
థాప్సరోనృత్యవిభూషితాలయః । గభస్తిభిస్సూర్య ఇవావభాసయన్ పితుస్సమీపం ప్రయయౌ స విత్తపః ॥ ౩౬ ॥*॥
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే శ్రీమదుత్తరకాండే తృతీయస్సర్గః ॥ ౨౭ ॥ ౫౪౦ ॥ * * * * *

శ్రీరామాయ నమః ౪ ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వాగస్త్యేరితం వాక్యం రామో విస్మయమాగతః । కథమాసీత్తు లంకా
యాం సంభవో రక్షసాం పురా ॥ ౧ ॥ తతశ్శిరః కంపయిత్వా త్రేతాగ్నిసమవిగ్రహం । అగస్త్యం తం ముహుర్దృ
ష్ట్వా స్మయమానోఽభ్యభాషత ॥ ౨ ॥ భగవన్పూర్వమప్యేషా లంకాసీత్పిశితాశినాం । శ్రుత్వేదం భగవద్వాక్యం జా
తో మే విస్మయః పరః ॥ ౩ ॥ పులస్త్యవంశాదుద్భూతా రాక్షసా ఇతి నశ్శ్రుతం । ఇదానీమన్యతశ్చాపి సంభవః కీర్తి
తస్త్వయా ॥ ౪ ॥ రావణాత్కుంభకర్ణాచ్చ ప్రహస్తాద్వికటాదపి । రావణస్య చ పుత్రేభ్యః కిం ను తే బలవత్తరాః ॥
క ఏషాం పూర్వకో బ్రహ్మన్ కిన్నామా కింతపోబలః । అపరాధం చ కం ప్రాప్య విష్ణునా ద్రావితాః కథం ॥ ౬ ॥ ఏత
ద్విస్తరతస్సర్వం కథయస్వ మమానఘ । కౌతూహలమిదం మహ్యం నుద భానుర్యథా తమః ॥ ౭ ॥ రాఘవస్య
వచశ్శ్రుత్వా సంస్కారాలంకృతం శుభం । ఈషత్స్మయమానస్త మగస్త్యః ప్రాహ రాఘవం ॥ ౮ ॥ ప్రజాపతిః
పురాసృష్ట్వా హ్యపస్సలిలసంభవః । తాసాం గోపాయనే సత్త్వాన్ అసృజత్పద్మసంభవః ॥ ౯ ॥ తే సత్త్వాస్సత్త్వకర్తా
రం వినీతవదుపస్థితాః । కిం కుర్మ ఇతి భాషంతః క్షుత్పిపాసాభయార్దితాః ॥ ౧౦ ॥ ప్రజాపతిస్తు తాన్యాహ సత్త్వా
ని ప్రహసన్నివ । ఆభాష్య వాంఛియత్నేన రక్షధ్వమితి మానదః ॥ ౧౧ ॥ (ఇత్యుక్తాస్తైః క్షుధావిష్టైః అంభాంస్యా
దాతుముద్యతైః । అంభాంస్యేతాని రక్షామో ఇత్యుక్తవంతస్తథాపరే ॥ ౧౨ ॥ జ్ఞాత్వా ప్రజాపతిస్తేషాం మాహాధా

త్వర్థసంయుతం । యక్షేతి భక్షణే ధాతు స్తథా రక్షస్తు పాలనే ॥ ౧౩ ॥ భక్షణాద్యక్ష ఇత్యుక్త స్తథా రక్షస్తు పాల
నాత్ ।) రక్షామేతి చ తత్రాన్యై ర్యక్షామేతి తథాపరైః ॥ ౧౪ ॥ భుజ్ క్షితా భుజ్ క్షితై రుక్తం తతస్తానాహ భూతకృత్ ।
రక్షామేతి చ యైరుక్తం రాక్షసాస్తే భవంతు వః ॥ ౧౫ ॥ యక్షామేతి చ యైరుక్తం తే వై యక్షా భవంతు వః । తత్ర హే
తిః ప్రహేతిశ్చ భ్రాతరౌ రాక్షసాధిపౌ ॥ ౧౬ ॥ మధుకైటభసంకాశౌ బభూవతురరిందమౌ । ప్రహేతిర్ధార్మి
కస్తత్ర తపోవనగతస్తదా ॥ ౧౭ ॥ హేతిర్దారక్రియార్థం తు యత్నం పరమథాకరోత్ । స కాలభగినీం కన్యాం భ
యాం నామ భయావహామ్ ॥ ౧౮ ॥ ఉదావహదమేయాత్మా స్వయమేవ మహామతిః । స తస్యాం జనయామాస హేతీ
రాక్షసపుంగవః ॥ ౧౯ ॥ పుత్రం పుత్రవతాం శ్రేష్ఠో విద్యుత్కేశ ఇతి శ్రుతం । విద్యుత్కేశో హేతిపుత్రః ప్రదీప్తా
ర్కసమప్రభః ॥ ౨౦ ॥ వ్యవర్ధత మహాతేజా స్తోయమధ్య ఇవాంబుజం । స యదా యౌవనం భద్ర మనుప్రాప్తో నిశా
చరః ॥ ౨౧ ॥ తతో దారక్రియాం తస్య కర్తుం వ్యవసితః పితా । సంధ్యాయాస్తనయాం సోథ సంధ్యాతుల్యాం ప్రభావ
తః ॥ ౨౨ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నాం నామ్నా సాలకటంకటాం । వరయామాస పుత్రార్థం హేతీ రాక్షసపుంగవః ॥
అవశ్యమేవ దాతవ్యా పరస్మై సేతి సంధ్యయా । చింతయిత్వా సుతా దత్తా విద్యుత్కేశాయ రాఘవ ॥ ౨౪ ॥ సంధ్యా
యాస్తనయాం లబ్ధ్వా విద్యుత్కేశో నిశాచరః । రమతే స్మ తయా సార్ధం పౌలోమ్యా మఘవానివ ॥ ౨౫ ॥ కేన
చిత్త్వథ కాలేన రామ సాలకటంకటా । విద్యుత్కేశాద్గర్భమాప ఘనరాజిరివార్ణవాత్ ॥ ౨౬ ॥ తతస్సా రాక్షసీ
గర్భం ఘనగర్భసమప్రభం । ప్రసూతా మందరం గత్వా గంగా గర్భమివాగ్నిజమ్ ॥ ౨౭ ॥ తముత్సృజ్య తు సా గ
ర్భం విద్యుత్కేశాద్రతార్థినీ । రేమే సా పతినా సార్ధం విస్మృత్య సుతమాత్మజం ॥ ౨౮ ॥ ఉత్సృష్టస్తు తదా గర్భో
ఘనశబ్దసమస్వనః । తయోత్సృష్టస్స తు శిశు శ్శరదర్కసమద్యుతిః ॥ ౨౯ ॥ నిధాయాస్యే స్వయం ముష్టిం రురో

దశనైరివ । తతో వృషభమాస్థాయ పార్వత్యా సహితశ్శివః ॥ ౩౦ ॥ వాయుమార్గేణ గచ్ఛన్వై శుశ్రావ రుదితస్వనం । అపశ్యదుమయా సార్ధం రుదన్తం రాక్షసాత్మజం ॥ ౩౧ ॥ కారుణ్యభావాత్పార్వత్యా భవస్త్రిపురహాఽధిణాతః । తం రాక్షసాత్మజం చక్రే మాతురేవ వయస్సమమ్ ॥ ౩౨ ॥ అమరం చైవ తం కృత్వా మహాదేవోఽక్షరోవ్యయః । పురమాకాశగం ప్రాదాత్పార్వత్యాః ప్రియకామ్యయా ॥ ౩౩ ॥ ఉమయాపి వరో దత్తో రాక్షసానాం నృపాత్మజ । సద్యోపలబ్ధిర్గర్భస్య ప్రసూతిస్సద్య ఏవ చ ॥ ౩౪ ॥ సద్య ఏవ వయః ప్రాప్తిర్మాతురేవ వయస్సమమ్ ॥ ఓమ్ ॥ తతస్సుకేశో వరదానగర్వితశ్శ్రియం ప్రభోః ప్రాప్య హరస్య పార్శ్వతః । చచార సర్వత్ర మహాన్మహామతిః ఖగం పురం ప్రాప్య పురందరో యథా ॥ ౩౫ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే చతుర్థస్సర్గః ॥ ౫౭౭ ॥ ౧౧౫౪౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ సుకేశం ధార్మికం దృష్ట్వా వరలబ్ధం చ రాక్షసం । గ్రామణీర్నామ గంధర్వో విశ్వావసుసమప్రభః ॥ ౧ ॥ తస్య దేవవతీ నామ ద్వితీయా శ్రీరివాత్మజా । బభూవ లోకవిఖ్యాతా రూపయౌవనశాలినీ ॥ ౨ ॥ తాం సుకేశాయ ధర్మేణ దదౌ రక్షః శ్రియం యథా । వరదానకృతైశ్వర్యాం సా తం ప్రాప్య పతిం ప్రియం ॥ ౩ ॥ ఆసీద్దేవవతీ తుష్టా ధనం ప్రాప్యేవ నిర్ధనః । స తయా సహ సంయుక్తో రరాజ రజనీచరః ॥ ౪ ॥ అంజనాదభినిష్క్రాంతః కరేణ్వేవ మహాగజః । దేవవత్యాం సుకేశస్తు జనయామాస రాఘవ ॥ ౫ ॥ మాల్యవంతం సుమాలించ మాలించ బలినాం వరం । త్రీన్పుత్రాన్ జనయామాస త్రినేత్రసమవిగ్రహాన్ ॥ ౬ ॥ త్రయో లోకా ఇవావ్యగ్రాః స్థితాస్త్రయ ఇవాగ్నయః । త్రయో మంత్రా ఇవాత్యుగ్రాస్త్రయో ఘోరా ఇవామయాః ॥ ౭ ॥ త్రయస్సుకేశస్య సుతాస్త్రేతాగ్నిసమవర్చసః । వివృద్ధిమగమంస్తత్ర వ్యాధయోపేక్షితా యథా ॥ ౮ ॥ వరప్రాప్తిం పితుస్తే తు జ్ఞాత్వైశ్వర్యం తపోబలాత్ । తపస్తప్తుం గతా మేరుం భ్రాతరః కృతనిశ్చయాః ॥ ౯ ॥ ప్రగృహ్య నియమా

ఘోరా న్రాక్షసా న్రఘుసత్తమ । విచేరుస్తే తదా ఘోరం సర్వభూతభయావహం ॥ ౧౦ ॥ సత్యార్జవశమోపేతై స్తైస్తపోభిరతిదుష్కరైః । సంతాపయంతస్త్రీన్లోకాన్ సదేవాసురమానుషాన్ ॥ ౧౧ ॥ తతో విభుశ్చతుర్వక్త్రో విమానవరమాస్థితః । సుకేశపుత్రానామంత్ర్య వరదో ఽస్మీత్యభాషత ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మాణం వరదం జ్ఞాత్వా సేంద్రైర్దేవగణైర్వృతం । ఊచుః ప్రాంజలయస్సర్వే వేపమానా ఇవ ద్రుమాః ॥ ౧౩ ॥ తపసారాధితో దేవ యది నో దిశసే వరం । అజేయాశ్శత్రుహంతార స్తథైవ చిరజీవినః ॥ ౧౪ ॥ ప్రభవిష్ణవో భవామేతి పరస్పరమనువ్రతాః । ఏవం భవిష్యతీత్యుక్త్వా సుకేశతనయాన్ప్రభుః ॥ ౧౫ ॥ ప్రయయౌ బ్రహ్మలోకాయ బ్రహ్మా బ్రాహ్మణవత్సలః । వరం లబ్ధ్వా తతస్సర్వే రామ రాత్రించరా స్తదా ॥ ౧౬ ॥ సురాసురాన్ప్రబాధంతే వరదానసునిర్భయాః । తైర్బాధ్యమానాస్త్రిదశా స్సర్షిసంఘాస్సచారణాః ॥ ౧౭ ॥ త్రాతారం నాధిగచ్ఛంతి నిరయస్థా యథా నరాః । అథ తే విశ్వకర్మాణం శిల్పినాం వరమవ్యయం ॥ ౧౮ ॥ ఊచుస్సమేత్య సంహృష్టా రాక్షసా రఘుసత్తమ । ఓజస్తేజోబలవతాం మహతామాత్మతేజసా ॥ ౧౯ ॥ గృహకర్తా భవానేవ దేవానాం హృదయేప్సితం । అస్మాకమపి తావత్త్వం గృహం కురు మహామతే ॥ ౨౦ ॥ హిమవంతం సమాశ్రిత్య మేరుం మందరమేవ వా । మహేశ్వరగృహప్రఖ్యం గృహం నః క్రియతాం మహత్ ॥ ౨౧ ॥ విశ్వకర్మా తత స్తేషాం రాక్షసానాం మహాభుజః । నివాసం కథయామాస శక్రస్యేవామరావతీమ్ ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణస్యోదధేస్తీరే త్రికూటో నామ పర్వతః । (త్రికూట ఇవ సంపన్నో ద్వితీయస్తత్ర సత్తమాః) ॥ ౨౩ ॥ సువేల ఇతి చాప్యన్యో ద్వితీయో రాక్షసేశ్వరాః । శిఖరే తస్య శైలస్య మధ్యమేఽంబుదసన్నిభే ॥ ౨౪ ॥ శకునైరపి దుష్ప్రాపే టంకచ్ఛిన్న చతుర్దిశి । త్రింశద్యోజనవిస్తీర్ణా శతయోజనమాయతా ॥ ౨౫ ॥ స్వర్ణప్రాకారసంవీతా హేమతోరణసంవృతా । మయా లంకేతి నగరీ శక్రాజ్ఞప్తేన నిర్మితా ॥ ౨౬ ॥ తస్యాం వసత దుర్ధర్షాః పుర్యాం రాక్షససత్తమాః । అ

మరావతీంసమాసాద్య సేంద్రాఇవదివౌకసః ॥ ౨౭ ॥ లంకాందుర్గాంసమాసాద్య రాక్షసైర్బహుభిర్వృతాః ।
భవిష్యథదురాధర్షా శ్శత్రూణాంశత్రుసూదనాః ॥ ౨౮ ॥ విశ్వకర్మవచశ్శ్రుత్వా తతస్తేరాక్షసోత్తమాః । స
హస్రానుచరాగత్వా లంకాంతామావసన్పురీమ్ ॥ ౨౯ ॥ దృఢప్రాకారపరిఘాం సౌవర్ణైర్గృహశోభితాం । లంకా
మవాప్యతేహృష్టా విహరంతినిశాచరాః ॥ ౩౦ ॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతు యథాకామంచరాఘవ । నర్మదానామగం
ధర్వీ నానాధర్మసమేధితా ॥ ౩౧ ॥ తస్యాఃకన్యాత్రయంహ్యాసీ ద్ధీశ్రీకీర్తిసమద్యుతి । జ్యేష్ఠక్రమేణసా తేషాం
రాక్షసానామరాక్షసీ ॥ ౩౨ ॥ కన్యాస్తాఃప్రదదౌహృష్టా పూర్ణచంద్రనిభాననాః । త్రయాణాంరాక్షసేంద్రా
ణాం తిస్రోగంధర్వకన్యకాః ॥ ౩౩ ॥ మాత్రాదత్తామహాభాగ నక్షత్రేభగదైవతే । కృతదారాస్తుతేరామ సుకే
శతనయాఃప్రభో ॥ ౩౪ ॥ భార్యాభిస్సహచిక్రీడు రప్సరోభిరివామరాః । తస్యమాల్యవతోభార్యా సుందరీనామ
సుందరీ ॥ ౩౫ ॥ సతస్యాంజనయామాస యదపత్యంనిబోధతత్ । వజ్రముష్టిర్విరూపాక్షో దుర్ముఖశ్చైవరా
క్షసః ॥ ౩౬ ॥ సుప్తఘ్నోయజ్ఞకోపశ్చ మత్తోన్మత్తౌతథైవచ । అనలాచాభవత్కన్యా సుందర్యాంరామసుందరీ ॥
సుమాలేరపిభార్యాసీ త్పూర్ణచంద్రనిభాననా । నామ్నాకేతుమతీరామ ప్రాణేభ్యోపిగరీయసీ ॥ ౩౮ ॥ సుమా
లీజనయామాస యదపత్యంనిశాచరః । కేతుమత్యాంమహాబాహో తన్నిబోధానుపూర్వశః ॥ ౩౯ ॥ ప్రహస్తో
కంపనశ్చైవ వికటఃకాలకార్ముకః । ధూమ్రాక్షశ్చాథదండశ్చ సుపార్శ్వశ్చమహాబలః ॥ ౪౦ ॥ సంహ్రాదిఃప్రఘ
సశ్చైవ భాసకర్ణశ్చరాక్షసః । రాకాపుష్పోత్కటాచైవ కైకసీచశుచిస్మితా ॥ ౪౧ ॥ కుంభీనసీచఇత్యేతే సు
మాలేఃప్రసవాస్స్మృతాః । మాలేస్తువసుధానామ గంధర్వీరూపశాలినీ ॥ ౪౨ ॥ భార్యాసీత్పద్మపత్రాక్షీ స్వక్షీ
యక్షసుతోపమా । సుమాలేరనుజస్తస్యాం జనయామాసయత్ప్రభో ॥ ౪౩ ॥ అపత్యంకథ్యమానంత న్మయాత్వం

శృణు రాఘవం । అనిలశ్చానలశ్చైవ హరస్సంపాతిరేవచ ॥ ౪౪ ॥ ఏతే విభీషణామాత్యాః మాలేయాస్తే నిశాచ
రాః ॥ ఓమ్ ॥ తతస్తు తే రాక్షసపుంగవాస్త్రయో నిశాచరైః పుత్రశతైశ్చ సంవృతాః । సురాన్సహేంద్రాన్ ఋషి
నాగదానవాన్ బబాధిరే తాన్ బలవీర్యదర్పితాః ॥ ౪౫ ॥ జగద్భ్రమంతో ఽనిలవద్దురాసదాః రణేషు మృత్యుప్రతిమానస
మాహితాః । వరప్రదానాదతిగర్వితా భృశం క్రతుక్రియాణాం ప్రశమంకరాస్సదా ॥ ౪౬ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమ
దుత్తరరామాయణే పంచమస్సర్గః ॥ ౪౭౦ ॥ ౯౬౦౧ ॥ * * * * * *

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తైర్వధ్యమానా దేవాశ్చ ఋషయశ్చ తపోధనాః । భయార్తాశ్శరణం జ
గ్ముర్దేవదేవం మహేశ్వరం ॥ ౧ ॥ జగత్సృష్ట్యంతకర్తారమజమవ్యక్తరూపిణమ్ । ఆధారం సర్వలోకానా మా
రాధ్యం పరమం గురుం ॥ ౨ ॥ తే సమేత్య తు కామారిం త్రిపురఘ్నం త్రిలోచనం । ఊచుః ప్రాంజలయో దేవా భ
యగద్గదభాషిణః ॥ ౩ ॥ సుకేశపుత్రైర్భగవన్ పితామహవరోద్ధతైః । ప్రజాధ్యక్ష ప్రజాస్సర్వా బాధ్యంతే రి
పుబాధనైః ॥ ౪ ॥ శరణ్యాన్యశరణ్యాని హ్యాశ్రమాణి కృతాని నః । స్వర్గాచ్చ చ్యావితశ్శక్రః స్వర్గే క్రీడంతి శక్రవ
త్ ॥ ౫ ॥ అహం విష్ణురహం రుద్రో బ్రహ్మాఽహం దేవరాడహం । అహం యమోఽహం వరుణశ్చంద్రోఽహం రవిరప్య
హమ్ ॥ ౬ ॥ ఇతి తే రాక్షసా దేవ వరదానేన దర్పితాః । బాధంతే సమరోద్ధర్షా ద్యే చ తేషాం పురస్సరాః ॥ ౭ ॥
తన్నో దేవ భయార్తానా మభయం దాతుమర్హసి । అశివం వపురాస్థాయ జహి దైవతకంటకాన్ ॥ ౮ ॥ ఇత్యుక్తస్తు
సురైస్సర్వైః కపర్దీ నీలలోహితః । సుకేశం ప్రతి సాపేక్షః ప్రాహ దేవగణాన్ప్రభుః ॥ ౯ ॥ నాహం తాన్నిహని
ష్యామి అవధ్యా మమ తే సురాః । కింతు మంత్రం ప్రదాస్యామి యో వై తాన్నిహనిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ ఏతమేవ స
ముద్యోగం పురస్కృత్య సురర్షయః । గచ్ఛధ్వం శరణం విష్ణుం హనిష్యతి స తాన్ప్రభుః ॥ ౧౧ ॥ తతస్తే జయశ

ష్ఠేన ప్రతినంద్య మహేశ్వరమ్ । విష్ణోస్సమీపమాజగ్ముర్నిశాచరభయార్దితాః ॥ ౧౨ ॥ శంఖచక్రధరం దేవం
ప్రణమ్య బహుమాన్య చ । ఊచుస్సంభ్రాన్తవద్వాక్యం సుకేశతనయాన్ప్రతి ॥ ౧౩ ॥ సుకేశతనయైర్దేవ
త్రిభిస్త్రేతాగ్నిసన్నిభైః । ఆక్రమ్య వరదానేన స్థానాన్యపహృతాని నః ॥ ౧౪ ॥ లంకానామ పురీ దుర్గా త్రికూ
టశిఖరే స్థితా । తత్ర స్థితాః ప్రబాధన్తే సర్వాన్నః క్షణదాచరాః ॥ ౧౫ ॥ స త్వమస్మద్ధితార్థాయ జహి తా
న్మధుసూదన । శరణం త్వాం వయం ప్రాప్తా గతిర్భవ సురేశ్వర ॥ ౧౬ ॥ రాక్షసాంత్సమరే దుష్టాం త్సానుబం
ధాన్వరోద్ధతాన్ । (చక్రకృత్తాస్యకమలాన్నివేదయ యమాయ వై ॥ ౧౭ ॥ భయేష్వభయదోఽస్మాకం నాన్యోఽస్తి
భవతా వినా)। నుద త్వం నో భయం దేవ నీహారమివ భాస్కరః ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యేవం దైవతైరుక్తో దేవదేవో జనార్దనః ।
అభయం భయదోఽరీణాం దత్త్వా దేవానువాచ హ ॥ ౧౯ ॥ సుకేశం రాక్షసం జానే ఈశానవరదర్పితమ్ । తాంశ్చా
స్య తనయాన్ జానే యేషాం జ్యేష్ఠస్స మాల్యవాన్ ॥ ౨౦ ॥ తానహం సమతిక్రాన్తమర్యాదాన్ రాక్షసాధమాన్ ।
నిహనిష్యామి సంక్రుద్ధస్సురా భవత విజ్వరాః ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుక్తాస్తే సురాస్సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । యథావా
సం యయుర్హృష్టాః ప్రశంసన్తో జనార్దనమ్ ॥ ౨౨ ॥ విబుధానాం సముద్యోగం మాల్యవాంత్సనిశాచరః । శ్రు
త్వా తౌ భ్రాతరౌ వీరావిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౩ ॥ అమరా ఋషయశ్చైవ సంగమ్య కిల శంకరమ్ । అస్మద్వధం ప
రీప్సన్త ఇదమూచుస్త్రిలోచనమ్ ॥ ౨౪ ॥ సుకేశతనయా దేవ వరదానబలోద్ధతాః । బాధన్తేఽస్మాన్సముద్యుక్తా
ఘోరరూపాః పదే పదే ॥ ౨౫ ॥ రాక్షసైరభిభూతాస్స్మ న శక్తాస్స్మ ప్రజాపతే । స్వేషు సద్మసు సంస్థాతుం భయా
త్తేషాం దురాత్మనామ్ ॥ ౨౬ ॥ తదస్మాకం హితార్థాయ జహి తాంశ్చ త్రిలోచన । రాక్షసాన్హుంకృతేనైవ ద
హ ప్రదహతాం వర ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యేవం త్రిదశైరుక్తం నిశమ్యాన్ధకసూదనః । శిరః కరం చ ధూన్వాన ఇదం వచన

ముబ్రవీత్ ॥ ౨౮ ॥ అవధ్యా మమ తే దేవాస్సుకేశతనయా రణే । మంత్రం తు వః ప్రదాస్యామి యో వై తాన్నిహని
ష్యతి ॥ ౨౯ ॥ యో సౌ చక్రగదాపాణిః పీతవాసా జనార్దనః । హరిర్నారాయణశ్శ్రీమాన్ శరణం తం ప్రపద్యత ॥
హరాదవాప్య తే మంత్రం కామారిమభివాద్య చ । నారాయణాలయం ప్రాప్య తస్మై సర్వం న్యవేదయన్ ॥ ౩౧ ॥ త
తో నారాయణేనోక్తాః దేవా ఇంద్రపురోగమాః । సురారీన్ సూదయిష్యామి సర్వాన్ భవత విజ్వరాః ॥ ౩౨ ॥ దే
వానాం భయభీతానాం హరిణా రాక్షసర్షభౌ । ప్రతిజ్ఞాతో వధోస్మాకం తచ్చింతయత యత్క్షమమ్ ॥ ౩౩ ॥ హి
రణ్యకశిపోర్మృత్యు రన్యేషాం చ సురద్విషామ్ । నముచిః కాలనేమిశ్చ సంహ్రాదో వీరసత్తమః ॥ ౩౪ ॥ రాధేయో బ
హుమాయీ చ లోకపాలోథ ధార్మికః । యమలార్జునౌ చ హార్దిక్య శ్శుంభశ్చైవ నిశుంభకః ॥ ౩౫ ॥ అసురా
దానవాశ్చైవ సత్త్వవంతో మహాబలాః । సర్వే సమరమాసాద్య న శ్రూయంతే పరాజితాః ॥ ౩౬ ॥ సర్వైః క్రతు
శతైరిష్టం సర్వే మాయావిదస్తథా । సర్వే సర్వాస్త్రకుశలా స్సర్వే శత్రుభయంకరాః । నారాయణేన నిహతాశ్శత
శోథ సహస్రశః । ఏతజ్జ్ఞాత్వా తు సర్వేషాం క్షేమం కర్తుమిహార్హథ ॥ ౩౭ ॥ దుఃఖం నారాయణం జేతుం యో నో
హంతుమభీప్సతి । తతస్సుమాలీ మాలీ చ శ్రుత్వా మాల్యవతో వచః ॥ ౩౮ ॥ ఊచతుర్భ్రాతరం జ్యేష్ఠం భగాంశావి
వ వాసవమ్ । స్వధీతం దత్తమిష్టం చ ఐశ్వర్యం పరిపాలితమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఆయుర్నిరామయం ప్రాప్తం స్వధర్మః స్థాపితః
పథి । దేవసాగరమక్షోభ్యం శస్త్రైః ప్రవిగాహ్య చ ॥ ౪౧ ॥ జితా ద్విషో హ్యప్రతిమా న నో మృత్యుకృతం భయమ్ ।
నారాయణశ్చ రుద్రశ్చ శక్రశ్చాపి యమస్తథా ॥ ౪౨ ॥ అస్మాకం ప్రముఖే స్థాతుం సర్వ ఏవ హి బిభ్యతి । విష్ణోర్ద్వే
షస్య నాస్త్యేవ కారణం రాక్షసేశ్వర ॥ ౪౩ ॥ దేవానామేవ దోషేణ విష్ణోః ప్రచలితం మనః । తస్మాదద్యైవ సహి
తా స్సర్వేన్యోన్యసమావృతాః ॥ ౪౪ ॥ దేవానేవ జిఘాంసామో యేభ్యో దోషస్సముత్థితః । ఏవం సంమంత్ర్య బలి

న స్సర్వై స్సైన్య సమావృతాః ॥ ౪౫ ॥ ఉద్యోగం ఘోషయిత్వాతు సర్వే నైరృతపుంగవాః । యుద్ధాయ నిర్యయుః క్రుద్ధా జంభవృత్రబలా ఇవ ॥ ౪౬ ॥ ఇతి తే రామ సంమంత్ర్య సర్వోద్యోగేన రాక్షసాః । యుద్ధాయ నిర్యయుస్సర్వే మహాకాయా మహాబలాః ॥ ౪౭ ॥ స్యందనైర్వారణేంద్రైశ్చ హయైశ్చ గిరిసన్నిభైః । ఖరైర్గోభిరథోష్ట్రైశ్చ శింశుమారైర్భుజంగమైః ॥ ౪౮ ॥ మకరైః కచ్ఛపైర్మీనైః విహంగైర్గరుడోపమైః । సింహైర్వ్యాఘ్రైర్వరాహైశ్చ సృమరైశ్చమరైరపి ॥ ౪౯ ॥ త్యక్త్వా లంకాం తతస్సర్వే రాక్షసా బలగర్వితాః । ప్రయాతా దేవలోకాయ యోద్ధుం దైవతశత్రవః ॥ ౫౦ ॥ లంకావిపర్యయం దృష్ట్వా యాని లంకాలయాన్యథ । భూతాని భయదర్శీని విమనస్కాని సర్వశః ॥ ౫౧ ॥ రథోత్తమైరుహ్యమానా శ్శతశోథ సహస్రశః । ప్రయాతా రాక్షసాస్తూర్ణం దేవలోకం ప్రయత్నతః ॥ ౫౨ ॥ రక్షసామేవ మార్గేణ దైవతాన్యపచక్రముః । భౌమాశ్చైవాంతరిక్షాశ్చ కాలాజ్ఞప్తా భయావహాః ॥ ౫౩ ॥ ఉత్పాతా రాక్షసేంద్రాణా మభావాయోత్థితా భృశమ్ । అస్థీని మేఘావవృషు రుష్ణం శోణితమేవచ ॥ ౫౪ ॥ వేలాం సముద్రాశ్చోత్క్రాంతా శ్చేలుశ్చాప్యథ భూధరాః । అట్టహాసాన్విముంచంతో ఘననాదసమస్వనాః ॥ ౫౫ ॥ భూతాః పరిపతంతి స్మ నృత్యమానా స్సహస్రశః । వాశ్యంత్యశ్చ శివాస్తత్ర దారుణం ఘోరదర్శనాః ॥ ౫౬ ॥ గృధ్రచక్రం మహచ్చాపి జ్వలనోద్గారిభిర్ముఖైః । రాక్షసానాముపరిఖే భ్రమతేఽలాతచక్రవత్ ॥ ౫౭ ॥ కపోతా రక్తపాదాశ్చ శారికా విద్రుతా యయుః । కాకా వాశ్యంతి తత్రైవ బిడాలా వైద్విపాదికాః ॥ ౫౮ ॥ తానచింత్య మహోత్పాతాన్ రాక్షసా బలగర్వితాః । యాంత్యేవ న నివర్తంతే మృత్యుపాశావపాశితాః ॥ ౫౯ ॥ మాల్యవాంశ్చ సుమాలీచ మాలీచ సుమహాబలాః । ఆసన్ పురస్సరాస్తేషాం క్రతూనామివ పావకాః ॥ ౬౦ ॥ మాల్యవంతం తు తే సర్వే మాల్యవంతమివాచలమ్ । నిశాచరా హ్యాశ్రయంతే ధాతారమివ దేహినః ॥

తద్బలం రాక్షసేంద్రాణాం మహాభ్రఘననాదితమ్ । జయేప్సయా దేవలోకం సమాయాతామివ శేషితమ్ ॥ ౬౨ ॥ రాక్షసానాం సముద్యోగం తం తు నారాయణః ప్రభుః । దేవస్థానాముపశ్రుత్య దధ్రే యుద్ధే తతో మనః ॥ ౬౩ ॥ ఆసాద్యైకవచం దివ్యం సహస్రార్కసమద్యుతి । ఆబధ్య శరసంపూర్ణే ఇషుధీ విమలే తదా ॥ ౬౪ ॥ శ్రోణిసూత్రం చ ఖడ్గం చ విమలం కమలేక్షణః । శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గాఖ్యప్రవరాయుధాన్ ॥ ౬౫ ॥ సుపర్ణం గిరిసంకాశం వైనతేయమథాస్థితః । రాక్షసానామభావాయ యయౌ తూర్ణతరం హరిః ॥ ౬౬ ॥ సుపర్ణపృష్ఠే స బభౌ శ్యామః పీతాంబరో హరిః । కాంచనస్య గిరేశ్శృంగే సతటిత్తోయదో యథా ॥ ౬౭ ॥ ఓమ్ ॥ స సిద్ధదేవర్షిమహోరగైశ్చ గంధర్వయక్షైరుపగీయమానః । సమాససాదాసురశత్రుసైన్యం చక్రాసిశార్ఙ్గాయుధశంఖపాణిః ॥ ౬౮ ॥ సుపర్ణపక్షానిలనున్నపక్షం భ్రమత్పతాకం ప్రవికీర్ణశస్త్రమ్ । చచాల తద్రాక్షసరాజసైన్యం చలోపలో నీల ఇవాచలేంద్రః ॥ ౬౯ ॥ తతశ్శితైశ్శోణితమాంసరూషితైర్యుగాంతవైశ్వానరతుల్యవిగ్రహైః । నిశాచరాస్సంపరివార్య మాధవం వరాయుధైర్నిర్బిభిదుస్సహస్రశః ॥ ౭౦ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే షష్ఠస్సర్గః ॥ ౩౦౩ ॥ ౭౬౬ం ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ నారాయణగిరిం తే తు గర్జంతో రాక్షసాంబుదాః । వవర్షురిషువర్షేణ వర్షేణాద్రిమివాంబుదాః ॥ ౧ ॥ శ్యామావదాతస్తైర్విష్ణుర్నీలైర్నక్తంచరోత్తమైః । వృతోంజనగిరీవాసీద్వర్షమాణైః పయోధరైః ॥ ౨ ॥ శలభా ఇవ కేదారం మశకా ఇవ పర్వతమ్ । యథామృతఘటం దంశా మకరా ఇవ చార్ణవమ్ ॥ ౩ ॥ తథా రక్షోధనుర్ముక్తా వజ్రానిలమనోజవాః । హరిం విశంతి స్మ శరా లోకా ఇవ విపర్యయే ॥ ౪ ॥ స్యందనైస్స్యందనగతాః గజైశ్చ గజయూథపాః । అశ్వారోహాస్సదశ్వైశ్చ పాదాతాస్త్వంబరేచరాః ॥ ౫ ॥ రాక్షసేంద్రా గిరినిభాశ్శరశక్త్యృష్టితోమరైః । నిరుచ్ఛ్వాసం హరిం చక్రుః ప్రాణాయామా ఇవ ద్విజమ్ ॥ ౬ ॥ నిశాచ

ర్తేస్తుద్యమానో మీనైరివ మహోదధిః । శార్ఙ్గమాయమ్య దుర్ధర్షో రాక్షసేభ్యోఽసృజచ్ఛరాన్ ॥ ౭ ॥ శరైర్వపూ
ర్ణాయతోత్సృష్టైర్వజ్రవక్త్రైర్మనోజవైః । చిచ్ఛేద నిశితైర్విష్ణుశ్శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౮ ॥ విద్రావ్య శరవ
ర్షేణ మేఘం వాయురివోత్థితమ్ । పాంచజన్యం మహాశంఖం ప్రదధ్మౌ పురుషోత్తమః ॥ ౯ ॥ సోఽంబుజో హరిణా
ధ్మాత స్సర్వప్రాణేన శంఖరాట్ । రరాస భీమనిర్హ్రాద స్త్రైలోక్యం వ్యథయన్నివ ॥ ౧౦ ॥ శంఖరాజరవస్సోఽథ త్రా
సయామాస రాక్షసాన్ । మృగరాజ ఇవారణ్యే సమదానివ కుంజరాన్ ॥ ౧౧ ॥ న శేకురశ్వాస్సంస్థాతుం విమదాః
కుంజరాభవన్ । స్యందనేభ్యశ్చ్యుతా యోధాశ్శంఖరావితదుర్బలాః ॥ ౧౨ ॥ శార్ఙ్గచాపవినిర్ముక్తా వజ్రతుల్యాననా
శ్శరాః । విదార్య తాని రక్షాంసి సుపుంఖా వివిశుః క్షితిమ్ ॥ ౧౩ ॥ భిద్యమానాశ్శరైస్సంఖ్యే నారాయణధనుశ్చ్యు
తైః । నిపేతూ రాక్షసా భూమౌ శైలా వజ్రహతా ఇవ ॥ ౧౪ ॥ రాక్షసాస్స్రవణైర్గాత్రై రక్తధారామసుస్రవన్
తే విష్ణుశరసంకృత్తా స్స్వర్ణధాతుమివాచలాః ॥ ౧౫ ॥ శంఖరాజరవశ్చాపి శార్ఙ్గరాజరవస్తథా । రాక్షసా
నాం రవాంశ్చాపి గ్రసతే వైష్ణవో రవః ॥ ౧౬ ॥ తేషాం శిరోధరాన్ ధూతాన్ శరధ్వజధనూంషి చ । రథాన్ పతాకా
స్తూణీరాంశ్చిచ్ఛేద స హరిశ్శరైః ॥ ౧౭ ॥ సూర్యాదివ కరా ఘోరా ఊర్మయస్సాగరాదివ । పర్వతాదివ నాగేం
ద్రా ధారౌఘా ఇవ చాంబుదాత్ ॥ ౧౮ ॥ తథా శరా వినిర్ముక్తా శ్శార్ఙ్గాన్నారాయణేరితాత్ । నిర్ధావంతీషవ
స్తూర్ణం శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౧౯ ॥ శరభేణ యథా సింహా స్సింహేన ద్విరదా యథా । ద్విరదేన యథా వ్యా
ఘ్రా వ్యాఘ్రేణ ద్వీపినో యథా ॥ ౨౦ ॥ ద్వీపినా చ యథా శ్వాన శ్శునా మార్జారకా యథా । మార్జారేణ య
థా సర్పా స్సర్పేణ చ యథాఖవః ॥ ౨౧ ॥ తథా తే రాక్షసా యుద్ధే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । ద్రవంతి ద్రావితాశ్చా
న్యే శాయితాశ్చ మహీతలే ॥ ౨౨ ॥ రాక్షసానాం సహస్రాణి నిహత్య మధుసూదనః । వారిజం పూరయామాస

తోయదం సురరాడివ ॥ ౨౩ ॥ నారాయణశరత్రస్తం శంఖనాదసువిహ్వలం । యయౌ లంకామభిముఖం ప్రభగ్నం
రక్షసాంబలం ॥ ౨౪ ॥ ప్రభగ్నే రాక్షసబలే నారాయణశరాహతే । సుమాలీ శరవర్షేణ నివవార రణే హరిం ॥ ౨౫ ॥
స తు తం ఛాదయామాస నీహార ఇవ భాస్కరం । రాక్షసాస్సత్త్వసంపన్నాః పునర్ధైర్యం సమాదధుః । అథ సోఽభ్యప
తద్రోషా ద్రాక్షసో బలదర్పితః । మహానాదం ప్రకుర్వాణో రాక్షసాన్ జీవయన్నివ ॥ ౨౭ ॥ ఉత్క్షిప్య లంబాభర
ణం ధున్వన్ కరమివ ద్విపః । ररాస రాక్షసో హర్షాత్ సతటిత్తోయదో యథా ॥ ౨౮ ॥ సుమాలేర్నర్దతస్తస్య శి
రో జ్వలితకుండలమ్ । చిచ్ఛేద యంతురశ్వాశ్చ భ్రాంతాస్తస్య తు రక్షసః ॥ ౨౯ ॥ తైరశ్వైర్భ్రామ్యతే భ్రాంతై
స్సుమాలీ రాక్షసేశ్వరః । ఇంద్రియాశ్వైః పరిభ్రాంతై ర్ధృతిహీనో యథా నరః ॥ ౩౦ ॥ హృతే సుమాలేరశ్వైశ్చ
రథే విష్ణురథం ప్రతి । మాలీ చాభ్యద్రవద్యుక్తః ప్రగృహ్య సశరం ధనుః ॥ ౩౧ ॥ మాలేర్ధనుశ్చ్యుతా బాణాః కార్త
స్వరవిభూషితాః । వివిశుర్హరిమాసాద్య క్రౌంచం పత్రరథా ఇవ ॥ ౩౨ ॥ అర్ద్యమానశ్శరైస్సోథ మాలిముక్తైస్సహ
స్రశః । చుక్షుభే న రణే విష్ణుర్జితేంద్రియ ఇవాధిభిః ॥ ౩౩ ॥ అథ మౌర్వీస్వనం కృత్వా భగవాన్ భూతభావనః ।
మాలినం ప్రతి బాణౌఘాన్ ససర్జాసినిషూదనః ॥ ౩౪ ॥ తే మాలిదేహమాసాద్య వజ్రవిద్యుత్ప్రభాశ్శరాః । పి
బంతి రుధిరం తేషు నాగా ఇవ సుధారసమ్ ॥ ౩౫ ॥ మాలినం విముఖం కృత్వా శంఖచక్రగదాధరః । మాలిమౌళిం
ధ్వజం చాపం వాజినశ్చాప్యపాతయత్ ॥ ౩౬ ॥ విరథస్తు గదాం గృహ్య మాలీ నక్తంచరోత్తమః । ఆపుప్లువే గదా
పాణి ర్గిర్యగ్రాదివ కేసరీ ॥ ౩౭ ॥ స తయా గరుడం సంఖ్యే ఈశానమివ చాంతకః । లలాటదేశేఽభ్యహనద్వజ్రేణేం
ద్రో యథాచలం ॥ ౩౮ ॥ గదయాభిహతస్తేన మాలినా గరుడో భృశమ్ । రణాత్పరాఙ్ముఖం దేవం కృతవాన్ వేదనా
తురః ॥ ౩౯ ॥ పరాఙ్ముఖే కృతే దేవే మాలినా గరుడేన వై । ఉదతిష్ఠన్మహానాదో రక్షసామభిగర్జతామ్ ॥ ౪౦ ॥ ర

క్షసాంనదతాంనాదం శ్రుత్వాహరిహయానుజః । తిర్యగాస్థాయసంక్రుద్ధః పక్షీశే భగవాన్హరిః ॥ ౪౧ ॥ పరా
ఙ్ముఖోప్యుత్ససర్జ మాలేశ్చక్రం జిఘాంసయా । తత్సూర్యమండలాభాసం స్వభాసా భాసయన్నభః ॥ ౪౨ ॥ కా
లచక్రనిభంచక్రం మాలేశ్శీర్షంన్యపాతయత్ । తచ్ఛిరో రాక్షసేంద్రస్య చక్రోత్కృత్తం విభీషణం ॥ ౪౩ ॥ పపా
తరుధిరోద్గారి పురా రాహుశిరో యథా । తతస్సురైస్సుసంహృష్టై స్సర్వప్రాణసమీరితః ॥ ౪౪ ॥ సింహనాదరవో
ముక్తః సాధు దేవేతి వాదిభిః । మాలినం నిహతం దృష్ట్వా సుమాలీ మాల్యవానపి ॥ ౪౫ ॥ సబలౌ శోకసంతప్తౌ లం
కాం ప్రతి సమీయతుః । గరుడస్తు సమాశ్వస్త స్సన్నివృత్య యథాపురా ॥ ౪౬ ॥ రాక్షసాన్ద్రావయామాస పక్షవా
తేన కోపితః ॥ ఓమ్ ॥ నారాయణోఽపీషువరాశనీభిర్విదారయామాస ధనుః ప్రముక్తైః ॥ ౪౭ ॥ నక్తంచరాన్ముక్తవిధూతకే
శాన్ యథాశనీభిస్సతటిన్మహాభ్రైః । భిన్నాతపత్రం పతమానశస్త్రం శరైరపధ్వస్తవినీతవేషమ్ ॥ ౪౮ ॥ వినిస్సృ
తాంత్రం భయలోలనేత్రం బలం తదున్మత్తనిభం బభూవ । సింహార్దితానామివ కుంజరాణాం నిశాచరాణాం స
హకుంజరాణామ్ ॥ ౪౯ ॥ రవాశ్చ వేగాశ్చ సమం బభూవుః పురాణసింహేన విమర్దితానాం । సంఛాద్యమానా
హరిబాణజాలైః స్వబాణజాలాని సముత్సృజంతః ॥ ౫౦ ॥ ధావంతి నక్తంచరకాలమేఘాః వాయుప్రణున్నా ఇ
వ కాలమేఘాః । శరప్రహారైర్వినికృత్తగాత్రాశ్చక్రప్రహారైర్వినికృత్తశీర్షాః ॥ ౫౧ ॥ సంచూర్ణితాంగా
శ్చగదాప్రహారై రసిప్రహారైర్బహుధా విభక్తాః । పతంతి శైలా ఇవ వజ్రభిన్నాః వాయుప్రభగ్నా ఇవ వృక్షషండాః ॥
సంఛిన్నగాత్రా యుధి రాక్షసేంద్రాః నిరంతరం దేవగణైశ్చ దృష్టాః । చక్రికృత్తాస్యకమలా గదాసంచూర్ణితోర
సః ॥ ౫౩ ॥ లాంగలగ్లపితగ్రీవా ముసలైర్భిన్నమస్తకాః । కేచిచ్చైవాసినా ఛిన్నాస్తథాన్యే శరపీడితాః ॥ ౫౪ ॥
నిపేతురంబరాత్తూర్ణం రాక్షసాస్సాగరాంభసి ॥ ఓమ్ ॥ విలంబమానైర్మణిహారకుండలై ర్నిశాచరైర్నీలవలాహ

కోపమైః । నిపాత్యమానైర్దదృశే నిరంతరం నిపాత్యమానైరివ నీలపర్వతైః ॥ ౫౫ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే సప్తమస్సర్గః ॥ ౫౭ ॥ ౨౦ ॥ * * * * * * * *

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ హన్యమానే బలే తస్మిన్ పద్మనాభేన పృష్ఠతః । మాల్యవాన్ సన్నివృత్తోఽథ
వేలామేత్య యథార్ణవః ॥ ౧ ॥ సంరక్తనయనః కోపాచ్చలన్మౌలిర్నిశాచరః । పద్మనాభమిదం ప్రాహ వచనం
పురుషోత్తమం ॥ ౨ ॥ నారాయణ న జానీషే క్షత్రధర్మం సనాతనం । అయుద్ధమనసో భగ్నా నస్మాన్ హంసి యథేత
రః ॥ ౩ ॥ పరాఙ్ముఖవధం పాపం యః కరోత్యసురేతరః । స హంతా న హతః స్వర్గం లభతే పుణ్యకర్మణామ్ ॥ ౪ ॥
యుద్ధశ్రద్ధాథవా తేఽస్తి శంఖచక్రగదాధర । అహం స్థితోఽస్మి పశ్యామి బలం దర్శయ యత్తవ ॥ ౫ ॥ మాల్యవంతం స్థితం
దృష్ట్వా మాల్యవంతమివాచలం । ఉవాచ రాక్షసేంద్రం తం దేవరాజానుజో బలీ ॥ ౬ ॥ యుష్మత్తోభయభీతానాం
దేవానాం వై మయాఽభయమ్ । రాక్షసోత్సాదనం దత్తం తదేతదనుపాల్యతే ॥ ౭ ॥ ప్రాణైరపి ప్రియం కార్యం దే
వానాం హి మయా సదా । సోఽహం వో నిహనిష్యామి రసాతలగతానపి ॥ ౮ ॥ దేవమేవం బ్రువాణం తు రక్తాంబు
రుహలోచనం । శక్త్యా జఘాన సంక్రుద్ధో రాక్షసేంద్రో భుజాంతరే ॥ ౯ ॥ మాల్యవద్భుజనిర్ముక్తా శక్తిర్ఘంటా
కృతస్వనా । హరేరురసి బభ్రాజ మేఘస్థేవ శతహ్రదా ॥ ౧౦ ॥ తతస్తామేవ చోత్కృష్య శక్తిం శక్తిధరప్రియః । మా
ల్యవంతం సముద్దిశ్య చిక్షేపాంబురుహేక్షణః ॥ ౧౧ ॥ స్కందోత్సృష్టేవ సా శక్తిర్గోవిందకరనిస్సృతా । కాంక్షం
తీ రాక్షసం ప్రాయాన్మహోల్కేవాంజనాచలం ॥ ౧౨ ॥ సా తస్యోరసి విస్తీర్ణే హారభాసావభాసితే । అపతద్రా
క్షసేంద్రస్య గిరికూట ఇవాశనిః ॥ ౧౩ ॥ తయా భిన్నతనుత్రాణః ప్రావిశద్విపులం తమః । మాల్యవాన్ పునరాశ్వ
స్తస్తస్థౌ గిరిరివాచలః ॥ ౧౪ ॥ తతః కార్ష్ణాయసం శూలం కంటకైర్బహుభిర్వృతం । ప్రగృహ్యాభ్యహనద్దేవం స్త

నయోరంతరే భృశం ॥ ౧౫ ॥ తథైవ రణరక్తశ్చ ముష్టినా వాసవానుజం । తాడయిత్వా ధనుర్మాత్రమపక్రాంతో నిశాచరః ॥ ౧౬ ॥ తతోంబరే మహాన్ శబ్దస్సాధు సాధ్వితి చోత్థితః । ఆహత్య రాక్షసో విష్ణుం గరుడం చాప్యతాడయత్ ॥ ౧౭ ॥ వైనతేయస్తతః క్రుద్ధః పక్షవాతేన రాక్షసం । వ్యపోహద్బలవాన్ వాయుశ్శుష్కపర్ణచయం యథా ॥ ౧౮ ॥ ద్విజేంద్రపక్షవాతేన ద్రావితం దృశ్య పూర్వజం । సుమాలీ స్వబలైస్సార్ధం లంకామభిముఖో యయౌ ॥ ౧౯ ॥ పక్షవాతబలోద్ధూతో మాల్యవానపి రాక్షసః । స్వబలేన సమాగమ్య యయౌ లంకాం హ్రియావృతః ॥ ఏవం తే రాక్షసాస్తేన హరిణా కమలేక్షణ । బహుశస్సంయుగే భగ్నా హతప్రవరనాయకాః ॥ ౨౦ ॥ అశక్నువంతస్తే విష్ణుం ప్రతియోద్ధుం భయార్దితాః । త్యక్త్వా లంకాం గతా వస్తుం పాతాళం సహపత్నయః ॥ ౨౧ ॥ సుమాలినం సమాగమ్య రాక్షసం రఘుసత్తమ । స్థితాః ప్రఖ్యాతవీర్యాస్తే వంశే సాలకటంకటే ॥ ౨౩ ॥ యే త్వయా నిహతాస్తే వై పౌలస్త్యా నామ రాక్షసాః । సుమాలీ మాల్యవాన్ మాలీ యే చ తేషాం పురస్సరాః ॥ ౨౪ ॥ సర్వ ఏతే మహావీర్యా రావణాద్బలవత్తరాః । నాన్యో రక్షసాం హంతా సురారీణాం దేవకంటకాన్ ॥ ౨౫ ॥ ఋతే నారాయణం దేవం శంఖచక్రగదాధరం । భవాన్నారాయణో దేవశ్చతుర్బాహుస్సనాతనః ॥ ౨౬ ॥ రాక్షసాన్ హంతుముత్పన్నో హ్యజేయః ప్రభురవ్యయః । నష్టధర్మవ్యవస్థాతా కాలే కాలే ప్రజాగరః ॥ ౨౭ ॥ నిత్యోద్యతో దస్యువధే శరణాగతవత్సలః ॥ ఓమ్ ॥ ఏషా మయా తవ నరాధిప రాక్షసానాముత్పత్తిరద్య కథితా సకలా యథావత్ । భూయో నిబోధ రఘుసత్తమ రావణస్య జన్మప్రభావమతులం ససుతస్య సర్వమ్ ॥ ౨౮ ॥ చిరాత్సుమాలీ వ్యచరద్రసాతలం స రాక్షసో విష్ణుభయార్దితస్తదా । పుత్రైశ్చ పౌత్రైశ్చ సమన్వితో బలీ తతస్తు లంకామవసద్ధనేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే అష్టమస్సర్గః ॥ ౧౮ ॥ ౩౭౦ ॥ * * * * * *

శ్రీరామాయణః ౯ ॥ ఓమ్ ॥ కేనచిత్త్వథ కాలేన సుమాలీ నామ రాక్షసః । రసాతలాన్మర్త్యలోకం సర్వం వై విచచార హ ॥ ౧ ॥ నీలజీమూతసంకాశ స్తప్తకాంచనకుండలః । కన్యాం దుహితరం గృహ్య వినా పద్మమివ శ్రియం ॥ ౨ ॥ రాక్షసేంద్రస్స తు తదా విచరన్వై మహీతలం । అథాపశ్యత్స గచ్ఛంతం పుష్పకేణ ధనేశ్వరం ॥ గచ్ఛంతం పితరం ద్రష్టుం పౌలస్త్యతనయం ద్విజం । తం దృష్ట్వామరసంకాశం స్వచ్ఛందం పావకోపమం ॥ ౪ ॥ రసాతలం ప్రవిష్టోథ మర్త్యలోకాత్సవిస్మయః । హితార్థం చింతయామాస రాక్షసానాం మహామతిః ॥ ౫ ॥ కిం కృత్వా శ్రేయ ఇత్యేవం వర్ధేమహి కథం వయం । అథాబ్రవీత్సుతాం రక్షః కైకసీం నామ నామతః ॥ ౬ ॥ పుత్రి ప్రదానకాలోయం యౌవనం తేఽతివర్తతే । ప్రత్యాఖ్యానాచ్చ భీతైస్త్వం న వరైః ప్రతిగృహ్యసే ॥ ౭ ॥ త్వత్కృతే చ వయం సర్వే యంత్రితా ధర్మబుద్ధయః । త్వం హి సర్వగుణోపేతా శ్రీస్సాక్షాదివ పుత్రికే ॥ ౮ ॥ కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మానకాంక్షిణామ్ । న జ్ఞాయతే చ కః కన్యాం వరయేదితి పుత్రికే ॥ ౯ ॥ మాతుః కులం పితృకులం యత్ర చైవ ప్రదీయతే । కులత్రయం హి సా కన్యా సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి ॥ ౧౦ ॥ సా త్వం మునివరం శ్రేష్ఠం ప్రజాపతికులోద్భవం । గచ్ఛ విశ్రవసం పుత్రి పౌలస్త్యం వరయ స్వయమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఈదృశాస్తే భవిష్యంతి పుత్రాః పుత్రి న సంశయః । తేజసా భాస్కరసమో యాదృశోయం ధనేశ్వరః ॥ ౧౨ ॥ సా తు తద్వచనం శ్రుత్వా కన్యకా పితృగౌరవాత్ । తతోపగమ్య సా తత్ర విశ్రవా యత్ర తప్యతే ॥ ౧౩ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే రామ పులస్త్యతనయో ద్విజః । అగ్నిహోత్రముపాతిష్ఠచ్చతుర్థ ఇవ పావకః ॥ ౧౪ ॥ సా తు తాం దారుణాం వేలామచింత్య పితృగౌరవాత్ । ఉపసృత్యాగ్రతస్తస్య చరణాధోముఖీ స్థితా ॥ ౧౫ ॥ విలిఖంతీ ముహుర్భూమిమంగుష్ఠాగ్రేణ భామినీ । స తు తాం వీక్ష్య సుశ్రోణీం పూర్ణచంద్రనిభాననాం ॥ ౧౬ ॥ అబ్రవీత్పరమోదారో దీప్యమానాం స్వతేజసా । భద్రే కస్యా

సీదుహితా కుతో వాత్వమిహాగతా ॥ ౧౬ ॥ కింకార్యంకస్యవా హేతో స్తత్త్వతో బ్రూహిశోభనే । ఏవముక్తా
తు సాకన్యా కృతాంజలిరథాబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ ఆత్మప్రభావేనమునే జ్ఞాతుమర్హసి మేమతం । కింతుమాంవిద్ధిబ్రహ్మ
ర్షే శాసనాత్పితురాగతామ్ ॥ ౧౮ ॥ కైకసీనామనామ్నాహం శేషంత్వంజ్ఞాతుమర్హసి । సతుగత్వామునిర్ధ్యా
నం వాక్యమేతదువాచహ ॥ ౨౦ ॥ విజ్ఞాతం తేమయాభద్రే కారణంయన్మనోగతం । సుతాభిలాషో మత్తస్తే మ
త్తమాతంగగామిని ॥ ౨౧ ॥ ఏవముక్త్వాతు తాంకన్యాం పరిణీయయథావిధి । రమయామాసధర్మాత్మా ప్రోవాచపు
నరేవతామ్ ॥ ౨౨ ॥ దారుణాయాంతు వేళాయాం యస్మాత్త్వంమాముపస్థితా । శృణుతస్మాత్సుతాన్భద్రే యా
దృశాన్జనయిష్యసి ॥ ౨౩ ॥ దారుణాన్దారుణాకారాన్ దారుణాభిజనప్రియాన్ । ప్రసవిష్యసిసుశ్రోణి రా
క్షసాన్క్రూరకర్మణః ॥ ౨౪ ॥ సాతుతద్వచనంశ్రుత్వా ప్రణిపత్యాబ్రవీద్వచః । భగవన్నీదృశాన్పుత్రాంస్త్వ
త్తోహంబ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౫ ॥ నేచ్ఛామిసుదురాచారాన్ ప్రసాదంకర్తుమర్హసి । కన్యయాత్వేవముక్తస్తు
విశ్రవామునిపుంగవః ॥ ౨౬ ॥ ఉవాచకైకసీంభూయః పూర్ణేందురివరోహిణీమ్ । పశ్చిమోయస్తవసుతో భవి
ష్యతిశుభాననే ॥ ౨౭ ॥ మమవంశానురూపస్సధర్మాత్మాచ భవిష్యతి । ఏవముక్తాతుసాకన్యా రామకాలేనకేనచిత్ ॥
జనయామాసబీభత్సం రక్షోరూపంసుదారుణం । దశశీర్షంమహాదంష్ట్రం నీలాంజనచయోపమం ॥ ౨౯ ॥ తాం
మ్రోష్ఠంవింశతిభుజం మహాస్యందీప్తమూర్ధజం । జాతమాత్రేతతస్తస్మిన్ సజ్వాలకబళాశ్శివాః ॥ ౩౦ ॥ క్ర
వ్యాదాశ్చాపసవ్యాని మండలానిప్రచక్రిరే । వవర్షూరుధిరంమేఘా ఘోరాశ్చఖరనిస్వనాః ॥ ౩౧ ॥ నప్ర
భాతిచవైసూర్యో మహోల్కాశ్చాపతన్భువి । పృథివీవిచకంపేచ వవుర్వాతాస్సుదారుణాః ॥ ౩౨ ॥ అక్షోభ్యః
క్షుభితశ్చాసీత్సముద్రస్సరితాంపతిః । అథనామాకరోత్తస్య పితామహసమఃపితా ॥ ౩౩ ॥ దశశీర్షఃప్రసూతో

యం దశగ్రీవో భవిష్యతి । తస్యత్వనంతరంజాతః కుంభకర్ణో మహాబలః ॥ ౩౪ ॥ యస్యప్రమాణాద్విపులం
ప్రమాణం నేహవిద్యతే । తతశ్శూర్పణఖానామ సంజజ్ఞే వికృతాననా ॥ ౩౫ ॥ విభీషణస్తుధర్మాత్మా కైకస్యాఃపశ్చి
మస్సుతః । తస్మిన్జాతే మహాసత్త్వే పుష్పవర్షంపపాతహ ॥ ౩౬ ॥ నభస్థితాదుందుభయో దేవానాంప్రాణ
దంస్తదా । వాక్యంచైవాంతరిక్షేచ సాధుసాధ్వితిశుశ్రువే ॥ ౩౭ ॥ తేతుతత్రమహారణ్యే వవృధుస్సుమహౌజ
సః । తేషాంక్రూరోదశగ్రీవో లోకోద్వేగకరోభవత్ ॥ ౩౮ ॥ కుంభకర్ణఃప్రమత్తస్తు మహర్షీన్ధర్మసంహి
తాన్ । త్రైలోక్యంత్రాసయన్దుష్టః భక్షయన్విచచారహ ॥ ౩౯ ॥ విభీషణస్తుధర్మాత్మానిత్యంధర్మపథేస్థితః।స్వా
ధ్యాయనియతాహార ఉవాసనియతేంద్రియః ॥ ౪౦ ॥ అథవిత్తేశ్వరోదేవ స్తత్రకాలేన కేనచిత్ । ఆగచ్ఛత్పితరం
ద్రష్టుం పుష్పకేణమహౌజసా ॥ ౪౧ ॥ తంద్రృష్ట్వాకైకసీ నామ జ్వలంతమివతేజసా । ఆస్థాయరాక్షసీంబుద్ధిం ద
శగ్రీవమువాచహ ॥ ౪౨ ॥ పుత్రవైశ్రవణంపశ్య భ్రాతరం తేజసావృతం । భ్రాతృభావేసమేచాపి పశ్యాత్మానం
త్వమీదృశం ॥ ౪౩ ॥ దశగ్రీవతథాయత్నం కురుష్వామితవిక్రమ । యథాభవసి మేపుత్ర శీఘ్రంవైశ్రవణోపమః॥
మాతుస్తద్వచనంశ్రుత్వా దశగ్రీవఃప్రతాపవాన్ । అమర్షమతులంలేభే ప్రతిజ్ఞాంచాకరోత్తదా ॥ ౪౫ ॥ సత్యం
తేప్రతిజానామి తుల్యోభ్రాత్రాధికోపివా । భవిష్యామ్యచిరాన్మాత స్సంతాపంత్యజహృద్గతమ్ ॥ ౪౬ ॥ తతస్తేనై
వకోపేన దశగ్రీవస్సహానుజః । చికీర్షుర్దుష్కరంకర్మ తపసేధృతమానసః ॥ ౪౭ ॥ ప్రాప్స్యామితపసాకామ మి
తికృత్వాధ్యవస్యచ । అగచ్ఛదాత్మసిద్ధ్యర్థం గోకర్ణంనామచాశ్రమమ్ ॥ ౪౮ ॥ ఓమ్ ॥ సరాక్షస స్తత్రసహాను
జస్తదా తపశ్చచారాతులముగ్రవిక్రమః । అతోషయచ్చాపిపితామహంవిభుం దదౌసతుష్టస్త్వవరాన్జయావ
హాన్ ॥ ౪౯ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే నవమస్సర్గః ॥ ౯ ॥ ౧౬౪౦ ॥ *త*****************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథాబ్రవీన్మునిం రామః కథం తే భ్రాతరో వనే । కీదృశంతు తదా బ్రహ్మన్ త
పస్తేపుర్మహాబలాః ॥ ౧ ॥ అగస్త్యస్త్వబ్రవీత్తత్ర రామం సుప్రీతమానసమ్ । తాంస్తాన్ధర్మవిధీంస్తత్ర భ్రాత
రస్తే సమావిశన్ ॥ ౨ ॥ కుంభకర్ణస్తతో యత్తో నిత్యం ధర్మపథే స్థితః । తతాప గ్రీష్మకాలే తు పంచాగ్నీన్పరిస్థి
తః ॥ ౩ ॥ మేఘాంబుసిక్తో వర్షాసు వీరాసనమసేవత । నిత్యం చ శైశిరే కాలే జలమధ్యప్రతిశ్రయః ॥ ౪ ॥ ఏవం
వర్షసహస్రాణి దశ తస్యాతిచక్రముః । ధర్మే ప్రయతమానస్య సత్పథే నిష్ఠితస్య చ ॥ ౫ ॥ విభీషణస్తు ధర్మాత్మా
నిత్యం ధర్మపరశ్శుచిః । పంచవర్షసహస్రాణి పాదేనైకేన తస్థివాన్ ॥ ౬ ॥ సమాప్తే నియమే తస్య ననృతుశ్చాప్స
రోగణాః । పపాత పుష్పవర్షం చ తుష్టువుశ్చాపి దేవతాః ॥ ౭ ॥ పంచవర్షసహస్రాణి సూర్యం చైవాన్వవర్తత ।
తస్థౌ చోర్ధ్వశిరోబాహుః స్వాధ్యాయధృతమానసః ॥ ౮ ॥ ఏవం విభీషణస్యాపి స్వర్గస్థస్యేవ నందనే । దశవర్ష
సహస్రాణి గతాని నియతాత్మనః ॥ ౯ ॥ దశవర్షసహస్రం తు నిరాహారో దశాననః । పూర్ణే వర్షసహస్రే తు
శిరశ్చాగ్నౌ జుహోవహ ॥ ౧౦ ॥ ఏవం వర్షసహస్రాణి నవ తస్యాతిచక్రముః । శిరాంసి నవ చాప్యస్య ప్రవిష్టాని
హుతాశనమ్ ॥ ౧౧ ॥ అథ వర్షసహస్రే తు దశమే దశమం శిరః । ఛేత్తుకామే దశగ్రీవే ప్రాప్తస్తత్ర పితామహః ॥
పితామహస్తు సుప్రీతస్సార్ధం దేవైరుపస్థితః । తవ తావద్దశగ్రీవ ప్రీతోఽస్మీత్యభ్యభాషత ॥ ౧౩ ॥ శీఘ్రం వరయ ధ
ర్మజ్ఞ వరో యస్తేఽభికాంక్షితః । కం తే కామం కరోమ్యద్య న వృథా తే పరిశ్రమః ॥ ౧౪ ॥ అథాబ్రవీద్దశగ్రీవః ప్రహృష్టేనా
న్తరాత్మనా । ప్రణమ్య శిరసా దేవం హర్షగద్గదయా గిరా ॥ ౧౫ ॥ భగవన్ప్రాణినాం నిత్యం నాన్యత్ర మరణా
ద్భయమ్ । నాస్తి మృత్యుసమశ్శత్రురమరత్వమహం వృణే ॥ ౧౬ ॥ ఏవముక్తస్తదా బ్రహ్మా దశగ్రీవమువాచ హ ।
నాస్తి సర్వామరత్వం తే వరమన్యం వృణీష్వ మే ॥ ౧౭ ॥ ఏవముక్తే తదా రామ బ్రహ్మణా లోకకర్తృణా । దశగ్రీవ ఉ

వాచేదం కృతాంజలిరథాగ్రతః ॥ ౧౮ ॥ సుపర్ణనాగయక్షాణాం దైత్యగంధర్వరక్షసాం । అవధ్యోహంప్రజాభ్యశ్చ దేవతానాంచశాశ్వత ॥ ౧౯ ॥ నహిచింతామమాన్యేషు ప్రాణిష్వమరపూజిత । తృణభూతాహితేమన్యే ప్రాణినోమానుషాదయః ॥ ౨౦ ॥ ఏవముక్తస్తుధర్మాత్మా దశగ్రీవేణరక్షసా । ఉవాచవచనంరామ సహదేవైఃపితామహః ॥ ౨౧ ॥ భవిష్యత్యేవమేతత్తే వచోరాక్షసపుంగవ । ఏవముక్త్వాబ్రవీద్రామదశగ్రీవంపితామహః॥ ౨౨॥ శృణుచాపివచోభూయః ప్రీతస్యేవశుభంమమ । హుతానియానిశీర్షాణి పూర్వమగ్నౌత్వయానఘ ॥ ౨౩ ॥ పునస్తానిభవిష్యంతి తథైవతవరాక్షస । వితరామిచతేసౌమ్య వరంచాన్యందురాసదమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఛందతస్తవరూపంచ మనసాయద్యథేప్సితమ్ । భవిష్యతినసందేహో మద్వరాత్తవరాక్షస ॥ ౨౫ ॥ ఏవంపితామహోక్తస్య దశగ్రీవస్యరక్షసః । అగ్నౌహుతానిశీర్షాణి యానితాన్యుత్థితానివై ॥ ౨౬ ॥ ఏవముక్త్వాతుతంరామదశగ్రీవంప్రజాపతిః। విభీషణమథోవాచ వాక్యంలోకపితామహః ॥ ౨౭ ॥ విభీషణత్వయావత్స ధర్మసంహితబుద్ధినా । పరితుష్టోస్మి ధర్మాత్మన్ వరంవరయసువ్రత ॥ ౨౮ ॥ విభీషణస్తుధర్మాత్మా ప్రోవాచ ప్రణతోవచః । వృతస్సర్వగుణైర్నిత్యం చంద్రమాఇవరశ్మిభిః ॥ ౨౯ ॥ భగవన్ కృతకృత్యోహం యన్మేలోకగురుస్స్వయమ్ । ప్రీతోయదిత్వందాతవ్యం వరంమేశృణుసువ్రత ॥ ౩౦ ॥ పరమాపద్గతస్యాపి ధర్మేమమమతిర్భవేత్ । అశిక్షితంచబ్రహ్మాస్త్రం భగవన్ప్రతిభాతుమే ॥ ౩౧ ॥ యాయామేజాయతేబుద్ధి ర్యేషుయేష్వాశ్రమేష్విహ । సాసాభవతుధర్మిష్ఠా తంతంధర్మంచపాలయే ॥ ౩౨ ॥ ఏషమేపరమోదారవరఃపరమకోమతః । నహిధర్మానురక్తానాం లోకేకించనదుర్లభమ్ ॥ ౩౩ ॥ పునఃప్రజాపతిఃప్రీతో విభీషణమువాచహ । ధర్మిష్ఠస్త్వంయథావత్స తథాచైతద్భవిష్యతి ॥ ౩౪ ॥ యస్మాద్రాక్షసయోనౌతే జాతస్యామిత్రకర్శన । నాధర్మేజాయతేబుద్ధి రమరత్వందదామితే ॥ ౩౫ ॥ ఇత్యుక్త్వాకుంభకర్ణాయ

యద్వరం దాతుమవస్థితమ్ । ప్రజాపతిం సురాస్సర్వే వాక్యం ప్రాంజలయోఽబ్రువన్ ॥ ౩౬ ॥ న తావత్కుంభకర్ణా
య ప్రదాతవ్యో వరస్త్వయా । జానీషే హి యథా లోకాం స్త్రాసయత్యేష దుర్మతిః ॥ ౩౭ ॥ నందనేఽప్సరసస్స
ప్త మహేంద్రానుచరా దశ । అనేన భక్షితా బ్రహ్మన్ ఋషయో మానవాస్తథా ॥ ౩౮ ॥ అలబ్ధవరపూర్వేణ కృత
మేవం తు రక్షసా । యద్యేష స్యాల్లబ్ధవరః భక్షయేద్భువనత్రయమ్ ॥ ౩౯ ॥ వరవ్యాజేన మోహోఽస్మై దీయతామమి
తప్రభ । లోకానాం స్వస్తి చైవం స్యాద్భవేదస్య చ సన్నతిః ॥ ౪౦ ॥ ఏవముక్తస్సురైర్బ్రహ్మా చింతయత్పద్మసం
భవః । దేవీం సరస్వతీం దేవః పద్మాక్షీం పద్మమాలినీమ్ ॥ ౪౧ ॥ చింతితా చోపతస్థేఽస్య పార్శ్వం దేవీ సరస్వతీ ।
ప్రాంజలిస్సా తు పార్శ్వస్థా వాక్యం ప్రాహ సరస్వతీ ॥ ౪౨ ॥ ఇయమస్మ్యాగతా దేవ కిం కార్యం కరవాణ్యహమ్ ।
ప్రజాపతిస్తు తాం ప్రాప్తాం వాక్యం ప్రాహ సరస్వతీమ్ ॥ ౪౩ ॥ వాణి త్వం రాక్షసేంద్రాస్యే భవ వాగ్దేవతేప్సితా
తథేత్యుక్త్వా ప్రవిష్టా సా ప్రజాపతిరథాబ్రవీత్ ॥ ౪౪ ॥ కుంభకర్ణ మహాబాహో వరం వరయ యో మతః । కు
మ్భకర్ణస్తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౫ ॥ స్వప్తుం వర్షాణ్యనేకాని దేవదేవ మమేప్సితమ్ । ఏవ
మస్త్వితి తం ప్రాహ దేవో హృష్టాదివౌకసః ॥ ౪౬ ॥ దేవీ సరస్వతీ చైవ రాక్షసం తం జహౌ పునః । బ్రహ్మణా సహ
దేవేషు గతేష్వథ నభస్తలమ్ ॥ ౪౭ ॥ విముక్తోఽసౌ సరస్వత్యా స్వాం సంజ్ఞామగమత్తదా । కుంభకర్ణస్తు దుష్టా
త్మా చింతయామాస దుఃఖితః ॥ ౪౮ ॥ ఈదృశం కిమిదం వాక్యం మమాద్య వదనాచ్చ్యుతమ్ । అహం వ్యామో
హితో మన్యే దేవైరిహ సమాహితైః ॥ ౪౯ ॥ కింకుర్యాం నమయోఽతీతో వంచితోఽస్మీత్యఖిద్యత । ఏవం లబ్ధవరాస్స
ర్వే భ్రాతరో దీప్తతేజసః ॥ ౫౦ ॥ శ్లేష్మాతకవనం గత్వా తత్ర తే న్యవసన్సుఖమ్ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాం
డే దశమస్సర్గః ॥ ౬౪౨ ॥ ౧౨౮౦ ॥ ****న*******************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ సుమాలీవరలబ్ధాంస్తు జ్ఞాత్వాచైతాన్నిశాచరాన్ । ఉదతిష్ఠద్భయంత్య
క్త్వాస సానుగస్సరసాతలాత్ ॥ ౧ ॥ మారీచశ్చప్రహస్తశ్చ విరూపాక్షోమహోదరః । ఉదతిష్ఠన్సుసంరబ్ధాస్స
చివాస్తస్యరక్షసః ॥ ౨ ॥ సుమాలీచైవతైస్సర్వైర్వృతోరాక్షసపుంగవైః । అభిగమ్యదశగ్రీవం పరిష్వజ్యేదము
బ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ దిష్ట్యాతేవత్ససంప్రాప్తశ్చింతితోయంమనోరథః । యస్త్వంత్రిభువనశ్రేష్ఠాల్లబ్ధవాన్వరమీదృశం॥
యత్కృతేచవయంలంకాం త్యక్త్వాయాతారసాతలమ్ । తద్గతంనోమహాబాహో మహద్విష్ణుకృతంభయం॥ ౫ ॥
అసకృత్తేనభగ్నాహి పరిత్యజ్యస్వమాలయమ్ । విద్రుతాస్సహితాస్సర్వే ప్రవిష్టాస్మరసాతలమ్ ॥ ౬ ॥ అస్మదీ
యాచలంకేయం నగరీరాక్షసోషితా । నివేశితాతవభ్రాత్రా ధనాధ్యక్షేణధీమతా ॥ ౭ ॥ యదినామాత్రశక్యం
స్యాత్సామ్నాదానేనవానఘ । తరసావామహాబాహో ప్రత్యానేతుంకృతంభవేత్ ॥ ౮ ॥ త్వంచలంకేశ్వరస్తా
త భవిష్యసినసంశయః । సర్వేషాంనఃప్రభుశ్చైవ నిత్యమేవమహాబల ॥ ౯ ॥ త్వయారాక్షసవంశోయం నిమగ్న
స్తుసముద్ధృతః । రాక్షసానామయంవత్స త్వయివంశఃప్రతిష్ఠితః ॥ ౧౦ ॥ త్వంనాథస్త్వంప్రభుస్స్వామీ త్వమస్మా
కంపరాగతిః । అథాబ్రవీద్దశగ్రీవో మాతామహముపస్థితమ్ ॥ ౧౧ ॥ విత్తేశోగురురస్మాకం నార్హసేత్వంవక్తుమీ
దృశమ్ । సుమాలీరాక్షసేంద్రేణ ప్రత్యాఖ్యాతోబలీయసా ॥ ౧౨ ॥ కించిన్నాహతతోరక్షో జ్ఞాత్వాతస్యమనో
గతమ్ । కేనచిత్త్వథకాలేన వసంతంతత్రరావణమ్ ॥ ౧౩ ॥ ఉక్తవంతంతథావాక్యం దశగ్రీవంనిశాచరః । ప్ర
హస్తఃప్రశ్రితంవాక్యమిదమాహసకారణమ్ ॥ ౧౪ ॥ దశగ్రీవమహాబాహో నార్హస్త్వంవక్తుమీదృశమ్ । సౌ
భ్రాత్రంనాస్తిశూరాణాంశృణుచేదంవచోమమ ॥ ౧౫ ॥ అదితిశ్చదితిశ్చైవ భగిన్యౌసహితేకిల । భార్యేపరమ
రూపిణ్యౌ కశ్యపస్యప్రజాపతేః ॥ ౧౬ ॥ అదితిర్జనయామాస దేవాంస్త్రిభువనేశ్వరాన్ । దితిస్త్వజనయద్దై

త్వాం కశ్యపస్యాత్మసంభవాః ॥ ౧౬ ॥ దైత్యానాంకిలధర్మజ్ఞ పురేయంసశనార్ణవా । సపర్వతామహీవీర తే
భవన్ప్రభవిష్ణవః ॥ ౧౭ ॥ దైత్యాన్నిహత్యసమరే విష్ణునాప్రభవిష్ణునా । దేవానాంవశమానీతం త్రైలోక్యమి
దమవ్యయం ॥ ౧౮ ॥ నైతదేకో భవానేవ కరిష్యతివిపర్యయం । సురాసురైరాచరితంతత్కురుష్వవచోమమ ॥ ౨౦ ॥
ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా । చింతయిత్వాముహూర్తంవై బాఢమిత్యేవచాబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥
సతుతేనైవహర్షేణ తస్మిన్నహనివీర్యవాన్ । వనంగతోదశగ్రీవస్సహతైఃక్షణదాచరైః ॥ ౨౨ ॥ త్రికూటస్థస్స
తుతదా దశగ్రీవోనిశాచరః । ప్రేషయామాసదౌత్యేన ప్రహస్తంవాక్యకోవిదం ॥ ౨౩ ॥ ప్రహస్తశీఘ్రంగ
త్వాత్వం బ్రూహినైరృతపుంగవం । వచనాన్మమవిత్తేశం సామపూర్వమిదంవచః ॥ ౨౪ ॥ ఇయంలంకాపురీపూ
ర్వం రాక్షసానాంమహాత్మనాం । త్వయానివేశితాసౌమ్య నైతద్యుక్తంతవానఘ ॥ ౨౫ ॥ తద్భవాన్యదినో
హ్యద్య దద్యాదతులవిక్రమ । కృతాభవేన్మమప్రీతిర్ధర్మశ్చైవానుపాలితః ॥ ౨౬ ॥ సతుగత్వాపురీంలంకాం ధ
నదేనసురక్షితాం । అబ్రవీత్పరమోదారం విత్తపాలమిదంవచః ॥ ౨౭ ॥ ప్రేషితోహంతవభ్రాత్రా దశగ్రీవేణ
సువ్రత । త్వత్సమీపంమహాబాహో దౌత్యేనధనదేశ్వర ॥ ౨౮ ॥ తచ్ఛ్రూయతాంమహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశా
రద । వచనంమమవిత్తేశ యద్బ్రవీతిదశాననః ॥ ౨౯ ॥ ఇయంరమ్యాపురీలంకా సుమాలిప్రముఖైఃకిల । భుక్త
పూర్వావిశాలాక్ష రాక్షసైర్భీమవిక్రమైః ॥ ౩౦ ॥ తేనవిజ్ఞాప్యతేచేదం సాంప్రతంవిశ్రవస్సుత । తదేషాదీయ
తాంతాత యాచతస్తస్యసామతః ॥ ౩౧ ॥ ప్రహస్తాదభిసంశ్రుత్య దేవోవైశ్రవణోవచః । ప్రత్యువాచప్రహస్తం
తం వాక్యంవాక్యవిశారదః ॥ ౩౨ ॥ దత్తామమేయంపిత్రాతు లంకాశూన్యానిశాచరైః । నివేశితాచమేయక్షైర్దా
నమానాదిసద్గుణైః ॥ ౩౩ ॥ బ్రూహిగచ్ఛదశగ్రీవం పురీరాజ్యంచయన్మమ । తవాప్యేతన్మహాబాహో భుంక్ష్వ

రాజ్యమకంటకమ్ ॥ ౩౪ ॥ అవిభక్తంమయాసార్ధం రాజ్యంయచ్చాపి మేవసు । ఏవముక్త్వాథధనాధ్యక్షో జగామ
పితురంతికమ్ ॥ ౩౫ ॥ అభివాద్యగురుంప్రాహ రావణస్యయదీప్సితమ్ । ఏషతాతదశగ్రీవో దూతంప్రేషితవాన్మ
మ ॥ ౩౬ ॥ దీయతాంనగరీలంకా పూర్వంరక్షోగణోషితా । మయాత్రయదనుష్ఠేయం తన్మమాచక్ష్వసువ్ర
త ॥ ౩౭ ॥ బ్రహ్మర్షిస్త్వేవముక్తోసౌ విశ్రవామునిపుంగవః । ప్రాంజలింధనదంప్రాహ శృణుపుత్రవచోమమ ॥
దశగ్రీవోమహాబాహు రుక్తవాన్మమసన్నిధౌ । మయానిర్భర్త్సితశ్చాసీ ద్బహుశోక్తస్సుదుర్మతిః ॥ ౩౮ ॥ స
క్రోధేనమయాచోక్తో ధ్వంసస్వేతిపునఃపునః । శ్రేయోభియుక్తంధర్మ్యంచ శృణుచైవవచోమమ ॥ ౪౦ ॥ వ
రప్రదానసంమూఢో మాన్యామాన్యాన్సుదుర్మతిః । నవేత్తిమమశాపాచ్చ ప్రకృతిందారుణాంగతః ॥ ౪౧ ॥ త
స్మాద్గచ్ఛమహాబాహో కైలాసంధరణీధరమ్ । నివేశయనివాసార్థం త్యజలంకాంసహానుగః ॥ ౪౨ ॥ తత్రమందాకి
నీరమ్యా నదీనాంప్రవరానదీ । కాంచనైస్సూర్యసంకాశైః పంకజైస్సంవృతోదకా ॥ ౪౩ ॥ కుముదైరుత్పలై
శ్చైవ తథాన్యైశ్చసుగంధిభిః । తత్రదేవాస్సగంధర్వాః సాప్సరోరగకిన్నరాః ॥ ౪౪ ॥ విహారశీలాస్సతతం
రమంతేసలిలంశ్రితాః । నహిక్షమంత్వానేన వైరంధనదరక్షసా ॥ ౪౫ ॥ జానీషేహియథాతేన లబ్ధఃపరమో
వరః । ఏవముక్తోగృహీత్వాతు తద్వచఃపితృగౌరవాత్ ॥ ౪౬ ॥ సదారపౌరస్సామాత్య స్సవాహనధనోగతః । శూ
న్యాసానగరీలంకా త్రింశద్యోజనమాయతా ॥ ౪౭ ॥ క్షిప్రమేవాభవద్రామ నిజనాచాథనిర్భయా । ప్రహ
స్తస్తుదశగ్రీవంగత్వావచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౮ ॥ ప్రహృష్టాత్మామహాత్మానం సహామాత్యంసహానుజమ్ । శూన్యాసా
నగరీలంకా త్యక్త్వైనాంధనదోగతః ॥ ౪౯ ॥ ప్రవిశ్యతాంసహాస్మాభిః స్వధర్మంతత్రపాలయ । ఏవముక్తోదశగ్రీ
వః ప్రహస్తేనమహాబలః ॥ ౫౦ ॥ వివేశనగరీంలంకాం సభ్రాతృబలవాహనః । ధనదేనపరిత్యక్తాం సువిభక్తమహా

పథామ్ ॥ ౫౧ ॥ ఆరురోహ స దేవారిః స్వర్గం దేవాధిపో యథా ॥ ఓమ్ ॥ సచాభిషిక్తః క్షణదాచరైస్తదా నివే
శయామాస పురీం దశాననః । నికామపూర్ణాం చ బభూవ సా పురీ నిశాచరైర్నీలబలాహకోపమైః ॥ ౫౨ ॥ ధనేశ్వర
స్త్వథ పితృవాక్యగౌరవాత్ న్యవేశయచ్ఛశివిమలే గిరౌ పురీమ్ । స్వలంకృతైర్భవనవరైర్విభూషితాం పురందరఃపు
రమమరావతీం యథా ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకాదశస్సర్గః ॥ ౫౪ ॥ ౧౯౦౦ ॥ ********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ రాక్షసేంద్రోఽభిషిక్తస్తు భ్రాతృభ్యాం సహితస్తదా । తతః ప్రదానం రా
క్షస్యా భగిన్యాస్సమచింతయత్ ॥ ౧ ॥ స్వసారం కాలకేయాయ దానవేంద్రాయ రాక్షసీమ్ । దదౌ శూర్పణఖాం
నామ విద్యుజ్జిహ్వాయ నామతః ॥ ౨ ॥ అథ దత్వా స్వసారం స మృగయాం పర్యటన్నృప । తత్రాపశ్యత్తతో రామ మ
యం నామ దితేస్సుతమ్ ॥ ౩ ॥ కన్యాసహాయం తం దృష్ట్వా దశగ్రీవో నిశాచరః । అపృచ్ఛత్కో భవానేకో నిర్మ
నుష్యమృగే వనే ॥ ౪ ॥ అనయా మృగశాబాక్ష్యా కిమర్థం సహ తిష్ఠసి । మయస్త్వథాబ్రవీద్రామ పృచ్ఛంతం తం
నిశాచరమ్ ॥ ౫ ॥ శ్రూయతాం సర్వమాఖ్యాస్యే యథావృత్తమిదం మమ । హేమా నామాప్సరాస్తాత శ్రుతపూ
ర్వా యది త్వయా ॥ ౬ ॥ దైవతైర్మమ సా దత్తా పౌలోమీవ శతక్రతోః । తస్యాం సక్తమనాస్తాత పంచవర్షశ
తాన్యహమ్ ॥ ౭ ॥ సా చ దైవతకార్యేణ గతా వర్షాంశ్చతుర్దశ । తస్యాః కృతే చ హేమాయాః సర్వం హేమమ
యం పురమ్ ॥ ౮ ॥ వజ్రవైడూర్యచిత్రం చ మాయయా నిర్మితం మయా । తత్రాహమవసం దీనస్తయా హీనస్సు
దుఃఖితః ॥ ౯ ॥ తస్మాత్పురాద్దుహితరం గృహీత్వా వనమాగతః । ఇయం మమాత్మజా రాజన్ తస్యాః కుక్షౌ వివ
ర్ధితా ॥ ౧౦ ॥ భర్తారమనయా సార్ధమస్యాః ప్రాప్తోఽస్మి మార్గితుమ్ । కన్యాపితృత్వం దుఃఖం హి సర్వేషాం మా
నకాంక్షిణామ్ ॥ ౧౧ ॥ కన్యా హి ద్వే కులే నిత్యం సంశయే స్థాప్య తిష్ఠతి । ద్వౌ సుతౌ తు మమత్వస్యాం భార్యాయాం

సంబభూవతుః ॥ ౧౨ ॥ మాయావీ ప్రథమస్తత్ర దుందుభిస్తదనంతరః । ఏవం తే సర్వమాఖ్యాతం యథాతత్త్వేన పృచ్ఛతః ॥ ౧౩ ॥ త్వామిదానీం కథం తాత జానీయాం కో భవానితి । ఏవముక్తస్తు తద్రక్షో వినీతమిదమబ్రవీత్ ॥ అహం పౌలస్త్యతనయో దశగ్రీవశ్చ నామతః । మునేర్విశ్రవసో యస్తు తృతీయో బ్రహ్మణోఽభవత్ ॥ ౧౫ ॥ ఏవముక్తస్తదా రామ రాక్షసేంద్రేణ దానవః । బ్రహ్మర్షేస్తం సుతం జ్ఞాత్వా మయో హర్షముపాగతః ॥ ౧౬ ॥ దాతుం దుహితరం తస్మై రోచయామాస తత్ర వై । కరేణ తు కరం తస్యా గ్రాహయిత్వా మయస్తదా ॥ ౧౭ ॥ ప్రహసన్ ప్రాహ దైత్యేంద్రో రాక్షసేంద్రమిదం వచః । ఇయం మమాత్మజా రాజన్ హేమయాఽప్సరసా ధృతా ॥ ౧౮ ॥ కన్యా మందోదరీ నామ పత్న్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ । బాఢమిత్యేవ తం రామ దశగ్రీవోఽభ్యభాషత ॥ ౧౯ ॥ ప్రజ్వాల్య తత్ర చైవాగ్నిమకరోత్ పాణిసంగ్రహం । స హి తస్య మయో రామ శాపాభిజ్ఞస్తపోధనాత్ ॥ ౨౦ ॥ విదిత్వా తేన సా దత్తా తస్య పైతామహం కులం । అమోఘాం తస్య శక్తిం చ ప్రదదౌ పరమాద్భుతామ్ ॥ ౨౧ ॥ పరేణ తపసా లబ్ధాం జఘ్నివాఁల్లక్ష్మణం యయా । ఏవం స కృతదారో వై లంకాయా ఈశ్వరః ప్రభుః ॥ ౨౨ ॥ గత్వా తు నగరీం భార్యే భ్రాతృభ్యాం సముపాహరత్ । వైరోచనస్య దౌహిత్రీం వజ్రజ్వాలేతి నామతః ॥ ౨౩ ॥ తాం భార్యాం కుంభకర్ణస్య రావణస్సముదావహత్ । గంధర్వరాజస్య సుతాం శైలూషస్య మహాత్మనః ॥ ౨౪ ॥ సరమాం నామ ధర్మజ్ఞాం లేభే భార్యాం విభీషణః । తీరే తు సరసస్సా తు సంజజ్ఞే మానసస్య వై ॥ ౨౫ ॥ మానసం చ సరస్తాత వవృధే జలదాగమే । మాత్రా తు తస్యాః కన్యాయాః స్నేహేనాక్రందితం వచః ॥ ౨౬ ॥ సరో మా వర్ధయస్వేతి తతస్సా సరమాభవత్ । ఏవం తే కృతదారా వై రేమిరే తత్ర రాక్షసాః ॥ ౨౭ ॥ స్వాం స్వాం భార్యాముపాగమ్య గంధర్వా ఇవ నందనే । తతో మందోదరీ పుత్రం మేఘనాదమజీజనత్ ॥ ౨౮ ॥ స ఏష ఇంద్రజిన్నామ యుష్మాభిరభి

ధీయతే । జాతమాత్రేణహిపురా తేన రావణసూనునా ॥ ౨౯ ॥ రుదతాసుమహాన్ముక్తో నాదోజలధరోపమః ।
జడీకృతాచసాలంకా తస్యనాదేనరాఘవ ॥ ౩౦ ॥ పితాతస్యాకరోన్నామ మేఘనాదఇతిస్వయం । సోవర్ధతతదా
రామ రావణాంతఃపురేశుభే ॥ ౩౧ ॥ రక్ష్యమాణోవరస్త్రీభిః ఛన్నఃకాష్ఠైరివానలః । మాతాపిత్రోర్మహాహ
ర్షం జనయన్రావణాత్మజః ॥ ౩౨ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ద్వాదశస్సర్గః ॥ ౪౪౮ ॥ ౯౯౦ ॥ ***

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథలోకేశ్వరోత్సృష్టా తత్ర కాలేనకేనచిత్ । నిద్రాసమభవత్తీవ్రా కుం
భకర్ణస్యరూపిణీ ॥ ౧ ॥ తతోభ్రాతరమాసీనం కుంభకర్ణోఽబ్రవీద్వచః । నిద్రామాంబాధతేరాజన్ కారయ
స్వమమాలయం ॥ ౨ ॥ వినియుక్తాస్తతోరాజ్ఞా శిల్పినోవిశ్వకర్మవత్ । అకుర్వన్కుంభకర్ణస్య కైలాససమ
మాలయం ॥ ౩ ॥ విస్తీర్ణంయోజనంశుభ్రం తతోద్విగుణమాయతమ్ । దర్శనీయంనిరాబాధం కుంభకర్ణస్యచ
క్రిరే ॥ ౪ ॥ కాంచనైఃస్ఫాటికైశ్చిత్రైః స్తంభైస్సర్వత్రభూషితం । వైదూర్యకృతసోపానం కింకిణీజాలకంత
థా ॥ ౫ ॥ దాంతతోరణవిన్యస్తం వజ్రస్ఫటికవేదికం । మనోహరంసర్వసుఖం కారయామాసరావణః ॥ ౬ ॥ స
ర్వతస్సుఖదంనిత్యం మేరోఃపుణ్యాంగుహామివ । తత్రనిద్రాసమావిష్టః కుంభకర్ణోనిశాచరః ॥ ౭ ॥ బహూన్య
బ్దసహస్రాణి శయానోనప్రబుధ్యతె । నిద్రాభిభూతేతుతదా కుంభకర్ణేదశాననః ॥ ౮ ॥ దేవర్షియక్షగంధ
ర్వాన్ బాధతేస్మసనిత్యశః । ఉద్యానానివిచిత్రాణి నందనాదీనియానివై ॥ ౯ ॥ తానిగత్వాసుసంక్రుద్ధో భినత్తి
స్మదశాననః । నదీంగజఇవక్రీడన్ వృక్షాన్వాయురివక్షిపన్ ॥ ౧౦ ॥ నగాన్వజ్రఇవోత్సృష్టో విధ్వంసయతిని
త్యశః । తథావృత్తంతువిజ్ఞాయ దశగ్రీవంధనేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ కులానురూపంధర్మజ్ఞో వృత్తంసంస్మృత్యచాత్మ
నః । సౌభ్రాత్రదర్శనార్థంతు దూతంవైశ్రవణస్తదా ॥ ౧౨ ॥ లంకాంసంప్రేషయామాస దశగ్రీవస్యవైహి

తం । సగత్వానగరీంలంకా మాససాదవిభీషణం ॥ ౧౩ ॥ మానితస్తేనధర్మేణ పృష్టశ్చాగమనంప్రతి । పృష్ట్వాచ
కుశలంరాజ్ఞో జ్ఞాతీనాంచవిభీషణః ॥ ౧౪ ॥ సభాయాందర్శయామాస సమాసీనందశాననం । సదృష్ట్వాతత్ర
రాజానం దీప్యమానంస్వతేజసా ॥ ౧౫ ॥ జయేతివాచాసంపూజ్య తూష్ణీమాసీన్ముహూర్తకం । సతత్రోత్తమప
ర్యంకే పరార్ధ్యాస్తరణావృతే ॥ ౧౬ ॥ ఉపవిష్టందశగ్రీవం దూతోవాక్యమథాబ్రవీత్ । రాజన్వదామితేస
ర్వం భ్రాతాతవయదబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ ఉభయోస్సదృశంసౌమ్యవృత్తస్యచకులస్యచ । సాధుపర్యాప్తమేతావత్కృ
తశ్చారిత్రసంగ్రహః ॥ ౧౮ ॥ సాధుధర్మేవ్యవస్థానం క్రియతాంయదిశక్యతే । దృష్టంమేనందనంభగ్న మృషయో
నిహతాఃశ్రుతాః ॥ ౧౯ ॥ దేవానాంతుసముద్యోగస్త్వన్నిమిత్తశ్శ్రుతశ్చమే । నిరాకృతశ్చబహుశస్త్వయాహం
రాక్షసాధిప ॥ ౨౦ ॥ అపరాద్ధాహిబాల్యాచ్చ రక్షణీయాఃస్వబాంధవాః । అహంతుహిమవత్పృష్ఠం గతోధర్మ
ముపాసితుం ॥ ౨౧ ॥ రౌద్రంవ్రతంసమాస్థాయ నియతోనియతేంద్రియః । తత్రదేవోమయాదృష్టస్సహదేవ్యో
మయాప్రభుః ॥ ౨౨ ॥ సవ్యంచక్షుర్మయాచైవ తత్రదేవ్యాంనిపాతితం । కాన్వియంస్యాదితిశుభా నఖల్వన్యే
నహేతునా ॥ ౨౩ ॥ రూపంహ్యనుపమంకృత్వా రుద్రాణీతత్రతిష్ఠతి । దేవ్యాదివ్యప్రభావేన దగ్ధంసవ్యంమమేక్ష
ణం ॥ ౨౪ ॥ రేణుధ్వస్తమివజ్యోతిః పింగళత్వముపాగమత్ । తతోహమన్యద్విస్తీర్ణం గత్వాతస్యగిరేస్తటం ॥
పూర్ణంవర్షశతాన్యష్టౌ సమవాపంమహావ్రతం । సమాప్తేనియమేతస్మింస్తత్రదేవోమహేశ్వరః ॥ ౨౫ ॥ప్రీ
తఃప్రీతేనమనసా ప్రాహవాక్యమిదంప్రభుః । ప్రీతోస్మితవధర్మజ్ఞ తపసానేనసువ్రత ॥ ౨౬ ॥ మయాచైతద్వ్ర
తంచీర్ణం త్వయాచైవధనాధిప । తృతీయఃపురుషోనాస్తి యశ్చరేద్వ్రతమీదృశమ్ ॥ ౨౭ ॥ వ్రతంసుదుశ్చరం
హ్యేతన్మయైవోత్పాదితంపురా । తత్సఖిత్వం మయాసౌమ్య రోచయస్వధనేశ్వర ॥ ౨౮ ॥ తపసానిర్జిత

త్రైవ సఖాభవమమానఘ । దేవ్యాదగ్ధం ప్రభావేన యచ్చసవ్యంతవేక్షణమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఏకాక్షిపింగళేత్యేవంనా
మస్థాస్యతిశాశ్వతం । ఏవం తేనసఖిత్వంచ ప్రాప్యానుజ్ఞాంచశంకరాత్ ॥ ౩౧ ॥ ఆగమ్యచశ్రుతోయం మే తవ
పాపవినిశ్చయః। తదధర్మిష్ఠసంయోగాన్నివర్తకులదూషణాత్ ॥ ౩౨ ॥ చింత్యతేహివధోపాయస్సర్షిసంఘై
స్సురైస్తవ । ఏవముక్తోదశగ్రీవః క్రుద్ధస్సంరక్తలోచనః ॥ ౩౩ ॥ హస్తాందన్తాంశ్చసంపీడ్య వాక్యమేతదువాచహ ।
విజ్ఞాతంతేమయాదూత వాక్యంయత్త్వంప్రభాషసే ॥ ౩౪ ॥ నైవత్వమసినైవాసౌ భ్రాతాయేనాసిచోదితః । హి
తంనైవమమైతద్ధి బ్రవీతి ధనరక్షకః ॥ ౩౫ ॥ మహేశ్వరసఖిత్వంతు మూఢశ్రావయసేకిల । నైవేదంక్షమణీయం
మేయదేతద్భాషితంత్వయా ॥ ౩౬ ॥ యదేతావన్మయాకాలందూతతస్యతుమర్షితం । నహంతవ్యోగురుర్జ్యేష్ఠో
మమాయమితిమన్యతే ॥ ౩౭ ॥ తస్యత్విదానీంశ్రుత్వామే వాక్యమేషాకృతామతిః । త్రీంల్లోకానపిజేష్యామి బా
హువీర్యముపాశ్రితః ॥ ౩౮ ॥ ఏతన్ముహూర్తమేవాహం తస్యైకస్యకృతేచవై । చతురోలోకపాలాంశ్చ నయి
ష్యామియమక్షయమ్ ॥ ౩౯ ॥ ఏవముక్త్వాతులంకేశో దూతంఖడ్గేనజఘ్నివాన్ । దదౌభక్షయితుంహ్యేనం రా
క్షసానాందురాత్మనామ్ ॥ ౪౦ ॥ తతఃకృతస్వస్త్యయనోరథమారుహ్యరావణః । త్రైలోక్యవిజయాకాంక్షీయయౌ
యత్రధనేశ్వరః ॥ ౪౧ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే త్రయోదశస్సర్గః ॥ ౩౫౧ ॥ ౭౦౨౦ ॥ ******

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తతస్తుసచివైస్సార్ధం షడ్భిర్నిత్యంబలోత్కటైః । మహోదరప్రహ
స్తాభ్యాం మారీచశుకసారణైః ॥ ౧ ॥ ధూమ్రాక్షేణచవీరేణ నిత్యంసమరగృధ్నునా । సంవృతఃప్రయయౌశ్రీ
మాన్ క్రోధాల్లోకాన్దహన్నివ ॥ ౨ ॥ పురాణిసనదీశ్శైలాన్ వనాన్యుపవనానిచ । అతిక్రమ్యముహూర్తేన కై
లాసంగిరిమావిశత్ ॥ ౩ ॥ సంనివిష్టంగిరౌతస్మిన్ రాక్షసేంద్రంనిశమ్యతు । యుద్ధేత్యర్థంకృతోత్సాహం దురా

త్వానంసమంత్రిణమ్ ॥ ౪ ॥ యక్షానశేకుస్సంస్థాతుం ప్రముఖేతస్యరక్షసః । రాజ్ఞోభ్రాతేతివిజ్ఞాయ గతాయత్రధనేశ్వరః ॥ ౫ ॥ గత్వాతుసర్వమాచఖ్యుః భ్రాతుస్తస్యచికీర్షితమ్ । అనుజ్ఞాతాయయుర్హృష్టా యుద్ధాయధనదేన తే ॥ ౬ ॥ తతోబలానాంసంక్షోభస్సాగరస్యేవవర్ధతః । అభూన్నైరృతరాజస్య శైలంసంచాలయన్నివ ॥ ౭ ॥ తతోయుద్ధంసమభవద్యక్షరాక్షససంకులమ్ । వ్యథితాశ్చాభవంస్తత్ర సచివాస్తస్యరక్షసః ॥ ౮ ॥ సదృష్ట్వాతాదృశంసైన్యందశగ్రీవోనిశాచరః । హర్షనాదాన్బహూన్కృత్వా సక్రోధాదభ్యధావత ॥ ౯ ॥ యేతుతేరాక్షసేంద్రస్య సచివాఘోరవిక్రమాః । తేషాంసహస్రమేకైకో యక్షాణాంసమయోధయత్ ॥ ౧౦ ॥ తతోగదాభిఃపరిఘైరసిభిశ్శక్తితోమరైః । హన్యమానోదశగ్రీవ స్తత్సైన్యంసమగాహత ॥ ౧౧ ॥ తైర్నిరుచ్ఛ్వాసవత్తత్రవధ్యమానోదశాననః । వర్షద్భిరివజీమూతై ర్యక్షేంద్రైస్సన్న్యరుధ్యత ॥ ౧౨ ॥ నచకారవ్యథాంవీరో యక్షశ్శస్త్రైస్సమాహతః । మహీధరఇవాంభోదైః ధారాశతసముక్షితః ॥ ౧౩ ॥ సదురాత్మాసముద్యమ్య కాలదండోపమాంగదామ్ । ప్రవివేశతతస్సైన్యం నయన్యక్షాన్యమక్షయమ్ ॥ ౧౪ ॥ సకక్షమివవిస్తీర్ణం శుష్కేంధనమివాకులం । వాతేనాగ్నిరివాయత్తో యక్షసైన్యందదాహతత్ ॥ ౧౫ ॥ తైస్తుతత్రమహామాత్యై ర్మహోదరశుకాదిభిః । అల్పావశేషాస్తేయక్షాః కృతావాతైరివాంబుదాః ॥ ౧౬ ॥ కేచిత్త్వాయుధభగ్నాంగాః పతితాస్సమరక్షితౌ । ఓష్ఠాంస్స్వదశనైస్తీక్ష్ణై ర్దశంతోభువిపాతితాః ॥ ౧౭ ॥ భయాదన్యోన్యమాలింగ్య భ్రష్టశస్త్రారణాజిరే । విషేదుస్తేతదాయక్షాః కూలాజలహతాఇవ ॥ ౧౮ ॥ హతానాంగచ్ఛతాంస్వర్గం యుధ్యతాంపృథివీతలే । ప్రేక్షతామృషిసంఘానాం నబభూవాంతరందివి ॥ ౧౯ ॥ భగ్నాంస్తుతాన్సమాలక్ష్య యక్షేంద్రాంస్తుమహాబలాన్ । ధనాధ్యక్షోమహాబాహుః ప్రేషయామాసయక్షకాన్ ॥ ౨౦ ॥ శరణంభవవీరాణాంయక్షాణాం

యుద్ధశాలినాం । ఇత్యాదిశ్య మహాశూరం ప్రేషయామాస కంచన ॥ ౨౧ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే రామ విస్తీర్ణబల
వాహనః । ప్రేషితో న్యపతద్యక్షో నామ్నా సంయోధకంటకః ॥ ౨౨ ॥ తేన చక్రేణ మారీచో విష్ణునేవ సమాహ
తః । పతితో భూతలే శైలాత్ క్షీణపుణ్య ఇవాంబరాత్ ॥ ౨౩ ॥ ప్రాప్తసంజ్ఞో ముహూర్తేన విశ్రమ్య చ నిశాచ
రః । తం యక్షం యోధయామాస స చ భగ్నః ప్రదుద్రువే ॥ ౨౪ ॥ తతః కాంచనచిత్రాంగం వైడూర్యరజతోక్షి
తం । మర్యాదాం ప్రతిహారాణాం తోరణాంతరమావిశత్ ॥ ౨౫ ॥ తతో రామ దశగ్రీవం ప్రవిశంతం నిశాచరం ।
సూర్యభానురితి ఖ్యాతో ద్వారపాలో న్యరోధయత్ ॥ ౨౬ ॥ స వార్యమాణో యక్షేణ ప్రవివేశ నిశాచరః । య
దా తు వారితో రామ న వ్యతిష్ఠత్స రాక్షసః ॥ ౨౭ ॥ తతస్తోరణముత్పాట్య తేన యక్షేణ తాడితః । రుధిరం ప్రస్ర
వన్ భాతి శైలో ధాతుస్రవైరివ ॥ ౨౮ ॥ స శైలశిఖరాభేణ తోరణేన సమాహతః । న క్షతిం ప్రయయౌ రామ వరదా
నాత్స్వయంభువః ॥ ౨౯ ॥ స తు తేనైవ తం యక్షం తోరణేన సమాహనత్ । నాదృశ్యత తదా యక్షో భస్మీకృతత
నుస్తదా ॥ ౩౦ ॥ తతః ప్రదుద్రువుస్సర్వే దృష్ట్వా రక్షఃపరాక్రమం । తతో నదీర్గుహాశ్చైవ వివిశుర్భయపీడి
తాః ॥ ౩౧ ॥ త్యక్తప్రహరణాశ్శ్రాంతా వివర్ణవదనాస్తదా ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే చతుర్దశస్సర్గః ॥ ౧౪ ॥ ౫౦౮

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తతస్తాన్లక్ష్యవిత్రస్తాన్యక్షేంద్రాంశ్చ సహస్రశః । ధనాధ్యక్షో మహా
యక్షం మాణిచారమథాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ రావణం జహి యక్షేంద్ర దుర్వృత్తం పాపచేతసమ్ । శరణం భవ వీరా
ణాం యక్షాణాం యుద్ధశాలినాం ॥ ౨ ॥ ఏవముక్తో మహాబాహుర్మాణిభద్రస్సుదుర్జయః । వృతో యక్షసహస్రై
స్తు చతుర్భిస్సమయోధయత్ ॥ ౩ ॥ తే గదాముసలప్రాస శక్తితోమరముద్గరైః । అభిఘ్నంతో రణే యక్షా రాక్ష
సాంస్సముపాద్రవన్ ॥ ౪ ॥ కుర్వంతస్తుములం యుద్ధం చరంతశ్శ్యేనవల్లఘు । బాఢం ప్రయచ్ఛ నేచ్ఛామి దీయతామి

తిభాషిణః ॥ ౫ ॥ తతో దేవాస్సగంధర్వా ఋషయో బ్రహ్మవాదినః । దృష్ట్వా తత్తుములం యుద్ధం పరం విస్మయమా
గమన్ ॥ ౬ ॥ యక్షాణాంతు ప్రహస్తేన సహస్రం నిహతం రణే । మహోదరేణ చానింద్యం సహస్రమపరం హతం ॥
క్రుద్ధేన చ తదా రామ మారీచేన దురాత్మనా । నిమేషాంతరమాత్రేణ ద్వే సహస్రే నిపాతితే ॥ ౮ ॥ క్వ చ యక్షా
ర్జవం యుద్ధం క్వ చ మాయాబలాశ్రయం । రక్షసాం పురుషవ్యాఘ్ర తేన తేఽభ్యధికా యుధి ॥ ౯ ॥ ధూమ్రాక్షే
ణ సమాగమ్య మాణిభద్రో మహారణే । ముసలేనోరసి క్రోధా త్తాడితో న చ కంపితః ॥ ౧౦ ॥ తతో గదాం సమావిధ్య
మాణిభద్రేణ రాక్షసః । ధూమ్రాక్షస్తాడితో మూర్ధ్ని విహ్వలో నిపపాత హ ॥ ౧౧ ॥ ధూమ్రాక్షం తాడితం దృష్ట్వా
పతితం శోణితోక్షితమ్ । అభ్యధావత్సుసంక్రుద్ధో మాణిభద్రం దశాననః ॥ ౧౨ ॥ తం క్రుద్ధమభిధావంతం యుగా
న్తాగ్నిమివోత్థితమ్ । శక్తిభిస్తాడయామాస తిసృభిర్యక్షపుంగవః ॥ ౧౩ ॥ తాడితో మాణిభద్రస్య ముకుటే ప్రాహ
రద్రణే । తస్య తేన ప్రహారేణ ముకుటం పార్శ్వమాగతమ్ ॥ ౧౪ ॥ తతస్స యుధ్యమానేన విక్షుబ్ధో న వ్యకమ్పత । త
దా ప్రభృతి యక్షోఽసౌ పార్శ్వమౌలిరితి స్మృతః ॥ ౧౫ ॥ తస్మింస్తు విముఖే యక్షే మాణిభద్రే మహాత్మని । సన్నాద
స్సుమహాన్ రామ తస్మిన్ శైలే వ్యవర్ధత ॥ ౧౬ ॥ శ్రుత్వా పరాజితం సంఖ్యే మాణిభద్రం ధనేశ్వరః । రావణేన త
దా రామ బహూన్యక్షాన్నిపాతితాన్ ॥ ౧౭ ॥ సర్వైః పరివృతో యక్షై ర్నిర్యయౌ నరవాహనః । తతో దూరా
త్ప్రదదృశే ధనాధ్యక్షో గదాధరః ॥ ౧౮ ॥ శుక్రప్రోష్ఠపదాభ్యాం చ శంఖపద్మసమావృతః । స దృష్ట్వా భ్రాతరం సం
ఖ్యే శాపాద్విభ్రష్టగౌరవమ్ ॥ ౧౯ ॥ ఉవాచ వచనం ధీమాన్ యుక్తం పైతామహే కులే । యన్మయా వార్యమాణో
పి నావగచ్ఛసి దుర్మతే ॥ ౨౦ ॥ పశ్చాదస్య ఫలం ప్రాప్య జ్ఞాస్యసే నిరయం గతః । యో హి మోహాద్విషం పీత్వా
నావగచ్ఛతి దుర్మతిః ॥ ౨౧ ॥ పరిణామే స వై మూఢో జానీతే కర్మణః ఫలమ్ । దేవతా నాభినందన్తి ధర్మయుక్తేన కే

నచిరాత్ ॥ ౨౨ ॥ యేన త్వమీదృశం భావం నీతస్సన్నావబుధ్యసే । యో హి మాతౄః పితౄన్ భ్రాతౄనాచార్యాం
శ్చావమన్యతే ॥ ౨౩ ॥ స పశ్యతి ఫలం తస్య ప్రేతరాజవశం గతః । అధ్రువే హి శరీరే యో న కరోతి తపోర్జనమ్ ॥
స పశ్చాత్తప్యతే మూఢో మృతో దృష్ట్వాత్మనో గతిమ్ । ధర్మాద్రాజ్యం ధనం సౌఖ్యమధర్మాద్దుఃఖమేవ చ ॥ ౨౫ ॥ త
స్మాద్ధర్మం సుఖార్థాయ కుర్యాత్పాపం విసర్జయేత్ । పాపస్య హి ఫలం దుఃఖం తద్భోక్తవ్యమిహాత్మనా ॥ ౨౬ ॥
తస్మాదాత్మాపఘాతార్థం మూఢః పాపం కరిష్యతి । కస్యచిన్న హి దుర్బుద్ధేశ్ఛన్దతో జాయతే మతిః ॥ ౨౭ ॥ యా
దృశం కురుతే కర్మ తాదృశం ఫలమశ్నుతే । బుద్ధిం రూపం బలం విత్తం పుత్రాన్మాహాత్మ్యమేవ చ ॥ ౨౮ ॥ ప్రాప్ను
వన్తి నరాస్స్వర్గం స్వకృతైః పూర్వకర్మభిః । ఏవం నిరయగామీ త్వం యస్య తే మతిరీదృశీ ॥ ౨౯ ॥ న త్వాం సమభి
భాషిష్యే దుర్వృత్తేష్వేష నిర్ణయః । ఏవముక్తాస్తతస్తేన తస్యామాత్యాస్సమాహతాః ॥ ౩౦ ॥ మారీచప్రము
ఖాస్సర్వే విముఖా విప్రదుద్రువుః । తతస్తేన దశగ్రీవో యక్షేన్ద్రేణ మహాత్మనా ॥ ౩౧ ॥ గదయాభిహతో మూర్ధ్ని
న చ స్థానాత్ప్రకమ్పతే । తతస్తావభినిఘ్నన్తావన్యోన్యం పరమాహవే ॥ ౩౨ ॥ న విహ్వలౌ న చ శ్రాన్తౌ బభూవతుర
మర్షణౌ । ఆగ్నేయమస్త్రం స తతో ముమోచ ధనదో రణే ॥ ౩౩ ॥ వారుణేన దశగ్రీవస్తదస్త్రం ప్రత్యవారయత్
తతో మాయాం ప్రవిష్టస్స రాక్షసీం రాక్షసేశ్వరః ॥ ౩౪ ॥ రూపాణాం శతసాహస్రం చకార చ ననాద చ । వ్యాఘ్రో
వరాహో జీమూతస్సాగరః పర్వతో హ్రదః ॥ ౩౫ ॥ యక్షో దైత్యస్వరూపీ చ సోఽదృశ్యత దశాననః । బహూని చ
కరోతి స్మ దృశ్యన్తే న త్వసౌ తతః ॥ ౩౬ ॥ ప్రతిగృహ్య తతో రామ మహదస్త్రం దశాననః । జఘాన మూర్ధ్ని ధనదం వ్యా
విధ్య మహతీం గదామ్ ॥ ౩౭ ॥ ఏవం స తేనాభిహతో విహ్వలశ్శోణితోక్షితః । కృత్తమూల ఇవాశోకో నిపపాత ధ
నాధిపః ॥ ౩౮ ॥ తతః పద్మాదిభిస్తత్ర నిధిభిస్స తదావృతః । ధనదోచ్ఛ్వాసితస్తైస్తు వనమానీయ నన్దనమ్ ॥ ౩౯ ॥

నిర్జిత్య రాక్షసేన్ద్రస్తం ధనదం హృష్టమానసః । పుష్పకం తస్య జగ్రాహ విమానం జయలక్షణమ్ ॥ ౪౦ ॥ ముక్తా జాలప్రతిచ్ఛన్నం సర్వకాలఫలద్రుమం । కాంచనస్తంభసంవీతం వైడూర్యమయతోరణమ్ ॥ ౪౧ ॥ మనోజవం కామగమం కామరూపం విహంగమం । మణికాఞ్చనసోపానం తప్తహాటకవేదికం ॥ ౪౨ ॥ దేవోపవాహ్యమక్షయ్యం సదాదృష్టిమనస్సుఖం । బహ్వాశ్చర్యం భక్తిచిత్రం బ్రహ్మణా పరినిర్మితం ॥ ౪౩ ॥ నిర్మితం సర్వకామైస్తు మనోహరమనుత్తమం । న తు శీతం న చోష్ణం చ సర్వర్తుసుఖదం శుభం ॥ ౪౪ ॥ తత్తు రాజా సమారూఢః కామగం వీర్యనిర్జితం । జితం త్రిభువనం మేనే దర్పోత్సేకాత్సుదుర్మతిః ॥ ౪౫ ॥ జిత్వా వైశ్రవణం దేవం కైలాసాత్సమవాతరత్ ॥ ఓమ్ ॥ స్వతేజసా విపులమవాప్య తం జయం ప్రతాపవాన్విమలకిరీటహారవాన్ । రరాజ వై పరమవిమానమాస్థితో నిశాచరస్సదసి గతో యథానలః ॥ ౪౬ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే పఞ్చదశస్సర్గః ॥ ౧౫౭ ॥ ౩౧౪౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ స జిత్వా భ్రాతరం రామ ధనదం రాక్షసాధిపః । మహాసేనప్రసూతిం తద్యయౌ శరవణం మహత్ ॥ ౧ ॥ అథాపశ్యద్దశగ్రీవో రౌద్రం శరవణం తదా । గభస్తిజాలసంవీతం ద్వితీయమివ భాస్కరం ॥ ౨ ॥ స పర్వతం సమారుహ్య కంచిద్రమ్యవనాంతరం । అపశ్యత్పుష్పకం తత్ర రామ విష్టంభితం దివి ॥ ౩ ॥ విష్టబ్ధం పుష్పకం కస్మాన్నాగమత్కామగం కృతం । రాక్షసశ్చింతయామాస సచివైస్తైస్సమావృతః ॥ ౪ ॥ కిన్నిమిత్తం చేచ్ఛయా మే నేదం గచ్ఛతి పుష్పకం । పర్వతస్యోపరిష్ఠస్య కర్మేదం కస్యచిద్భవేత్ ॥ ౫ ॥ తతో బ్రవీద్దశగ్రీవం మారీచో బుద్ధికోవిదః । నైతన్నిష్కారణం రాజన్ యన్న గచ్ఛతి పుష్పకం ॥ ౬ ॥ అథవా పుష్పకమిదం ధనదాన్నాన్యవాహనం । అతో నిష్పందమభవద్ధనాధ్యక్షవినాకృతం ॥ ౭ ॥ ఇతి వాక్యాంతరే తస్య కరాళః కృష్ణపింగళః । వామనో వికటో ముండీ నందీ హ్రస్వభుజో బలీ ॥ ౮ ॥ తతః పార్శ్వముపాగమ్య భవస్యానుచరో బలీ । నందీశ్వర ఉవాచే

దం రాక్షసేంద్ర మశంకితః ॥ ౯ ॥ సవతేజ స్త్వదశగ్రీవ శైలేక్రీడతి శంకరః । సుపర్ణనాగయక్షాణాం దైత్యదాన
వరక్షసాం ॥ ౧౦ ॥ సర్వేషామేవభూతానా మగమ్యః పర్వతః కృతః । ఇతి వాక్యాంతరే తస్య క్రోధాత్ప్రస్ఫురితకుం
డలః ॥ ౧౧ ॥ రోషాత్తు తామ్రనయనః పుష్పకాదవరుహ్య సః । కోఽయంశంకర ఇత్యుక్త్వా శైలమూలముపాగమత్
నందీశ్వరమథాపశ్య దవిదూరస్థితం ప్రభోః । దీప్తం శూలమవష్టభ్య ద్వితీయమివ శంకరం ॥ ౧౩ ॥ తం దృష్ట్వా వాన
రముఖ మవజ్ఞాయ స రాక్షసః । ప్రహాసం ముముచే మూర్ఖః సతోయ ఇవ తోయదః ॥ ౧౪ ॥ సంక్రుద్ధో భగవాన్నం
దీ శంకరస్యాపరా తనుః । అబ్రవీత్తత్ర తద్రక్షో దశగ్రీవముపస్థితం ॥ ౧౫ ॥ యస్మాద్వానరమూర్తిం మా మవజ్ఞాయ
దశానన । అశనీపాతసంకాశ మపహాసం ప్రముక్తవాన్ ॥ ౧౬ ॥ తస్మాన్మద్వీర్యసంయుక్తా మద్రూపసమతేజసః । ఉ
త్పత్స్యంతి వధార్థం హి కులస్య తవ వానరాః ॥ ౧౭ ॥ నఖదంష్ట్రాయుధాః క్రూరా మనస్సంపాతరంహసః । యు
ద్ధోన్మత్తా బలోద్రిక్తాః శైలా ఇవ విసర్పిణః ॥ ౧౮ ॥ తే తవ ప్రబలం దర్పముత్సేకం చ పృథగ్విధం । వ్యపనేష్యంతి సం
భూయ సహామాత్యసుతస్య హి ॥ ౧౯ ॥ కింత్విదానీం మయా శక్యో హంతుం త్వాం హి నిశాచర । న హంతవ్యో హ
తస్త్వం హి పూర్వమేవ స్వకర్మభిః ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యుదీరితవాక్యే తు దేవే తస్మిన్మహాత్మని । దేవదుందుభయో నేదుః
పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా ॥ ౨౧ ॥ అచింతయిత్వా స తదా నందివాక్యం మహాబలః । పర్వతం తం సమాసాద్య వా
క్యమేతదువాచ హ ॥ ౨౨ ॥ పుష్పకస్య గతిశ్ఛిన్నా యత్కృతే మమ గచ్ఛతః । తమిమం శైలమున్మూలం కరోమి తవ
గోపతే ॥ ౨౩ ॥ కేన ప్రభావేన భవో నిత్యం క్రీడతి రాజవత్ । విజ్ఞాతవ్యం న జానీతే భయస్థానముపస్థితం ॥ ౨౪ ॥
ఏవముక్త్వా తతో రామ భుజాన్విక్షిప్య పర్వతే । తోలయామాస తం శీఘ్రం స శైలస్సమకంపత ॥ ౨౫ ॥——౨౧౦౦౦——॥
గాయత్రి——॥ చలనాత్పర్వతస్యైవ గణా దేవాశ్చ కంపితాః । చచాల పార్వతీ చాపి తదాశ్లిష్టా మహేశ్వరం ॥ ౨౬ ॥

తతో రామో మహాదేవః ప్రహసన్ వీక్ష్య తత్కృతం । పాదాంగుష్ఠేన తం శైలం పీడయామాస లీలయా ॥ ౨౭ ॥ పీడి
తాస్తు తత స్తస్య శైలస్యాధోగతా భుజాః । విస్మితాశ్చాభవం స్తత్ర సచివా స్తస్య రక్షసః ॥ ౨౮ ॥ రక్షసా తేన రో
షాచ్చ భుజానాం పీడనేనచ । ముక్తో విరావస్సహసా త్రైలోక్యం యేన కంపితం ॥ ౨౯ ॥ మానుషాశ్శబ్దవిత్రస్తా
మేనిరే లోకసంక్షయం । దేవతాశ్చాపి సంక్షుబ్ధా శ్చలితా స్స్వేషు వర్త్మసు ॥ ౩౦ ॥ సముద్రాశ్చాపి సంక్షుబ్ధా
శ్చలితాశ్చాపి పర్వతాః । (విస్ఫాటితాశ్చ గిరయో నాగా గర్జంతి చాసకృత్ ॥ ౩౧ ॥ నిశ్చేష్టాస్సత్వసంతోపి నద్య
స్త్రిబహుళ స్తదా । సముద్రాశ్చుక్షుభు స్తత్ర ప్రచకంపే వసుంధరా ॥ ౩౨ ॥ రామన్నాగాస్సగంధర్వా స్తత్రస్థా స్తత్ర
తత్రసుః ।) యక్షా విద్యాధరా స్సిద్ధాః కిమేతదితి చాబ్రువన్ ॥ ౩౩ ॥ అథ తే మంత్రిణ స్తస్య వికోశంతమబ్రువన్
తోషయస్వ మహాదేవం నీలకంఠముమాపతిం ॥ ౩౪ ॥ తమృతే శరణం నాన్యం పశ్యామోత్ర దశానన । స్తుతిభిః ప్ర
ణతో భూత్వా తమేవ శరణం వ్రజ ॥ ౩౫ ॥ కృపాళు శ్శంకర స్తుష్టః ప్రసాదం తే విధాస్యతి । ఏవముక్త స్తదామాత్యై
స్తుష్టావ వృషభధ్వజం ॥ ౩౬ ॥ సామభిర్వివిధై స్తోత్రైః ప్రణమ్య స దశాననః । సంవత్సర సహస్రం తు రుదతో రక్షసో
గతం ॥ ౩౭ ॥ తతః ప్రీతో మహాదేవ శ్శైలాగ్రే విష్ఠిత స్తదా । ముక్త్వా తస్య భుజాన్ రాజన్ ప్రాహ వాక్యం దశాననం॥
ప్రీతో స్మి తవ వీర్యాచ్చ శౌండీర్యాచ్చ దశానన । శైలాక్రాంతేన యో ముక్త స్త్వయా రావ స్సుదారుణః ॥ ౩౯ ॥
యస్మా ల్లోకత్రయం త్వేత ద్రావితం భయ మాగతం । తస్మాత్త్వం రావణో నామ నామ్నా వీర భవిష్యసి ॥ ౪౦ ॥ దేవ
దానవ యక్షాశ్చ యే చాన్యే జగతీతలే । ఏవం త్వామభిధాస్యంతి రావణం లోకరావణమ్ ॥ ౪౧ ॥ గచ్ఛ పౌలస్త్య వి
స్రబ్ధం పథా యేన త్వమిచ్ఛసి । మయా త్వమభ్యనుజ్ఞాతో రాక్షసాధిప గమ్యతాం ॥ ౪౨ ॥ ఏవముక్త స్తు లంకేశ
శ్శంభునా స్వయమబ్రవీత్ । ప్రీతో యది మహాదేవ వరం మే దేహి యాచతః ॥ ౪౩ ॥ అవధ్యతా మయా ప్రాప్తా దె

సగన్ధర్వదానవైః। రాక్షసైర్గుహ్యకైర్నాగైర్యేచాన్యేబలవత్తరాః ॥ ౪౪ ॥ మానుషాన్నగణే దేవ స్వల్పాస్తే మమసంమతాః। దీర్ఘమాయుశ్చసంప్రాప్తం బ్రహ్మణస్త్రిపురాన్తక ॥ ౪౫ ॥ వాంఛితంచాయుషశ్శేషం శస్త్రంచత్వంప్రయచ్ఛమే। ఏవముక్తస్తదా తేన రావణేనసశఙ్కరః ॥ ౪౬ ॥ దదౌఖడ్గంమహాదీప్తం చన్ద్రహాసఇతిశ్రుతమ్ । ఆయుషశ్చావశేషఞ్చ స్థిత్వాభూతపతిస్తదా ॥ ౩౭ ॥ దత్వోవాచతదా శమ్భుర్నావజ్ఞేయమిదంత్వయా। అవజ్ఞాతంహియదితే మామేవేష్యత్యసంశయః ॥ ౪౮ ॥ సాక్షాన్మహేశ్వరేణైవం కృతనామాసరావణః। అభివాద్య మహాదేవ మారురోహాథపుష్పకం ॥ ౪౯ ॥ తతోమహీతలేరామ పరిచక్రామరావణః । క్షత్రియాన్సమహావీర్యాన్ బాధమానఇతస్తతః ॥ ౫౦ ॥ కేచిత్తేజస్వినశ్శూరాః క్షత్రియాయుద్ధదుర్మదాః । తచ్ఛాసనమకుర్వన్తో వినేశుస్సపరిచ్ఛదాః ॥ ౫౧ ॥ అపరేదుర్జయంరక్షో జానన్తఃప్రాజ్ఞసంమతాః। జితాస్మఇత్యభాషన్తరాక్షసం। బలదర్పితం ॥ ౫౨ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండె షోడశస్సర్గః ౬౦ ॥ ॥౧౨౦౦ ॥ **************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథరాజన్మహాబాహుర్విచరన్సమహీతలే । హిమవద్వనమాసాద్యపరిచక్రామరావణః॥ ౧ ॥ తత్రాపశ్యత్సవైకన్యాం కృష్ణాజినజటాధరాం । ఆర్షేణవిధినాచైనాం దీప్యన్తీందేవతామివ ॥ ౨ ॥ సదృష్ట్వారూపసంపన్నాం కన్యాంతాంసుమహావ్రతాం। కామమోహపరీతాత్మా పప్రచ్ఛప్రహసన్నివ ॥ ౩ ॥ కిమిదంవర్తసేభద్రే విరుద్ధంయౌవనస్యతె। నహియుక్తాతవైతస్య రూపస్యైవంప్రతిక్రియా ॥ ౪ ॥ రూపంతేనుపమంభీరు కామోన్మాదకరంనృణాం। నయుక్తంతపసిస్థాతుం నిర్గతోహ్యేషనిర్ణయః ॥ ౫ ॥ కస్యాసిదుహితాభద్రె కోవాభర్తాతవానఘే ।యేనసంభుజ్యసేభీరు సనరఃపుణ్యభాగ్భువి ॥ ౬ ॥ పృచ్ఛతశ్శంసమెసర్వం కస్యహేతోశ్శ్రమస్తవ। ఏవముక్తాతుసాకన్యా రావణేనయశస్వినీ ॥ ౭ ॥ అబ్రవీద్విధివత్కృత్వాతస్యాతిథ్యం

తపోధనా । కుశధ్వజో మమపితా బ్రహ్మర్షిరతులప్రభః ॥౮॥ బృహస్పతిసుతశ్శ్రీమాన్ బుద్ధ్యాతుల్యోబృహస్పతేః।
తస్యాహంకుర్వతోనిత్యంవేదాభ్యాసంమహాత్మనః ॥ ౯ ॥ సంభూతా వాఙ్మయీకన్యా నామ్నా వేదవతీస్మృతా ।త
తోదేవాస్సగంధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః ॥ ౧౦ ॥ తేచాపిగత్వాపితరం వరణంరోచయంతి మే । నచ మాంసపి
తా తేభ్యో దత్తవాన్ రాక్షసేశ్వర ॥ ౧౧ ॥ కారణంతద్వదిష్యామినిశాచరనిశామయ । పితుస్తుమమజామాతా వి
ష్ణుఃకిలసురోత్తమః ॥ ౧౨ ॥ అభిప్రేతస్త్రిలోకేశస్తస్మాన్నాన్యస్య మేపితా । దాతుమిచ్ఛతిధర్మాత్మా తచ్ఛ్రుత్వా
బలదర్పితః ॥ ౧౩ ॥ శమ్భుర్నామతతో రాజా దైత్యానాంకుపితోఽభవత్ । తేనరాత్రౌశయానో మే పితాపాపేన
హింసితః ॥ ౧౪ ॥ తతో మేజననీదీనా తచ్ఛరీరంపితుర్మమ । పరిష్వజ్యమహాభాగా ప్రవిష్టాహవ్యవాహనం॥౧౫॥
తతో మనోరథంసత్యం పితుర్నారాయణం ప్రతి । కరోమీతితమేవాహంహృదయేనసముద్వహే ॥ ౧౬ ॥ (అహం
ప్రేతగతస్యాపి కుర్వే తస్యేప్సితంపితుః ।) ఇతిప్రతిజ్ఞామారుహ్య చరామివిపులంతపః ॥ ౧౭ ॥ ఏతత్తేసర్వమా
ఖ్యాతం మయారాక్షసపుంగవ । నారాయణోమమపతిర్నత్వన్యఃపురుషోత్తమాత్ ॥ ౧౮ ॥ ఆశ్రయేనియమం
ఘోరం నారాయణపరీప్సయా । విజ్ఞాతస్త్వంహి మేరాజన్ గచ్ఛపౌలస్త్యనన్దన ॥ ౧౯ ॥ జానామితపసాసర్వం
త్రైలోక్యేయద్ధివర్తతే । సోఽబ్రవీద్రావణోభూయస్తాంకన్యాంసుమహావ్రతాం ॥ ౨౦ ॥ అవరుహ్యవిమానాగ్రా
త్కందర్పశరపీడితః । అవలిప్తాసిసుశ్రోణి యస్యాస్తేమతిరీదృశీ ॥ ౨౧ ॥ వృద్ధానాంమృగశావాక్షి భ్రాజతేపు
ణ్యసంచయః । త్వంసర్వగుణసంపన్నా నార్హసేవక్తుమీదృశం ॥ ౨౨ ॥ త్రైలోక్యసున్దరంభీరు యౌవనంతేఽతివ
ర్తతే । అహంలంకాపతిర్భద్రే దశగ్రీవఇతిశ్రుతః ॥ ౨౩ ॥ తస్యమేభవభార్యాత్వం భుఙ్క్ష్వభోగాన్యథా
సుఖం । కశ్చతావదసౌయంత్వం విష్ణురిత్యభిభాషసే ॥ ౨౪ ॥ వీర్యేణతపసాచైవ భోగేనచబలేనచ । నమ

యా న స మోభ దెర్ యత్త్వం కామయాసె౽ఙ్గనే ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యుక్తవతి తస్మింస్తు వేదవత్యనవద్యధీః । మా మైవమితి
సా కన్యా తము వాచ నిశాచరం ॥ ౨౬ ॥ త్రైలోక్యాధిపతిం విష్ణుం సర్వలోకనమస్కృతం । త్వదృతే రాక్షసేన్ద్రా
న్యః కో౽వమన్యేత బుద్ధిమాన్ ॥ ౨౭ ॥ ఏవముక్తస్తయా తత్ర వేదవత్యా నిశాచరః । మూర్ధజేషు తదా కన్యాం క
రాగ్రేణ పరామృశత్ ॥ ౨౮ ॥ తతో వేదవతీ క్రుద్ధా కేశాన్ హస్తేన సాచ్ఛినత్ । అసిర్భూత్వా కరస్తస్యాః కేశాన్
ఛిన్నాంస్తదాకరోత్ ॥ ౨౯ ॥ సా జ్వలన్తీవ రోషేణ దహన్తీవ నిశాచరం । ఉవాచాగ్నిం సమాధాయ మరణా
య కృతత్వరా ॥ ౩౦ ॥ ధర్షితాయాస్త్వయానార్య న మే జీవితమిష్యతే । రక్షస్తస్మాత్ప్రవేక్ష్యామి పశ్యతస్తే హు
తాశనం ॥ ౩౧ ॥ యస్మాత్తు ధర్షితా చాహం త్వయా పాపాత్మనా వనే । తస్మాత్తవ వధార్థం హి సముత్పత్స్యే హ్య
హం పునః ॥ ౩౨ ॥ న హి శక్యః స్త్రియా హన్తుం పురుషః పాపనిశ్చయః । శాపే త్వయి మయోత్సృష్టే తపసశ్చ వ్యయో
భవేత్ ॥ ౩౩ ॥ యది త్వస్తి మయా కిఞ్చిత్ కృతం దత్తం హుతం తథా । తస్మాత్త్వయోనిజా సాధ్వీ భవేయం ధర్మిణః
సుతా ॥ ౩౪ ॥ ఏవముక్త్వా ప్రవిష్టా సా జ్వలితం జాతవేదసం । పపాత చ దివో దివ్యా పుష్పవృష్టిస్సమన్తతః ॥ ౩౫ ॥
(పునరేవ హి సంభూతా పద్మే పద్మసమప్రభా । తస్మాదపి పునః ప్రాప్తా పూర్వవత్తేన రక్షసా ॥ ౩౬ ॥ కన్యాం కమలగర్భా
భాం ప్రగృహ్య స్వగృహం యయౌ । ప్రవిశ్య గావః స్వం తాం దర్శయామాస మన్త్రిణే ॥ ౩౭ ॥ లక్షణజ్ఞో నిరీక్ష్యై
వ రావణం చైవమబ్రవీత్ । గృహస్థైషా హి సుశ్రోణీ త్వద్వధాయైవ దృశ్యతే ॥ ౩౮ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వార్ణవే రామ తాం
ప్రచిక్షేప రావణః । సా చైవ క్షితిమాసాద్య యజ్ఞాయతనమధ్యగా ॥ ౩౯ ॥ రాజ్ఞో హలముఖోత్కృష్టా పునరప్యుత్థి
తా సతీ ।) సైషా జనకరాజస్య ప్రసూతా తనయా ప్రభో ॥ ౪౦ ॥ తవ భార్యా మహాబాహో విష్ణుస్త్వం హి సనాత
నః । పూర్వం క్రోధహతశ్శత్రుర్యయాసౌ నిహతస్తథా ॥ ౪౧ ॥ ఉపాశ్రయిత్వా శైలాభస్తవ వీర్యమమానుషం ।

ఏవమేషా మహాభాగా మర్త్యేషూత్పత్స్యతే పునః ॥ ౪౨ ॥ క్షేత్రే హలముఖోత్కృష్టే వేద్యామగ్నిశిఖోపమా । ఏషా వేదవతీ నామ పూర్వమాసీత్కృతే యుగే ॥ ౪౩ ॥ త్రేతాయుగమనుప్రాప్య వధార్థం తస్య రక్షసః । ఉత్పన్నా మైథిలకులే జనకస్య మహాత్మనః ॥ ౪౪ ॥ సీతోత్పన్నా తు సీతేతి మానుషైః పునరుచ్యతే ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే సప్తదశస్సర్గః ॥౬౦॥౧౨౦౦॥ ****************************

శ్రీరామాయనమః । ఓమ్ ॥ ప్రవిష్టాయాం హుతాశం తు వేదవత్యాం స రావణః । పుష్పకం తత్సమారుహ్య పరిచక్రామ మేదినీమ్ ॥ ౧ ॥ తతో మరుత్తం నృపతిం యజంతం సహ దైవతైః । ఉశీరబీజమాసాద్య దదర్శ స తు రాక్షసః ॥ ౨ ॥ సంవర్తో నామ బ్రహ్మర్షిః సాక్షాద్భ్రాతా బృహస్పతేః । యాజయామాస ధర్మజ్ఞస్సర్వైర్దేవగణైర్వృతః ॥ ౩ ॥ దృష్ట్వా దేవాస్తు తద్రక్షో వరదానేన దుర్జయమ్ । తిర్యగ్యోనిం సమావిష్టాస్తస్య దర్శనభీరవః ॥ ౪ ॥ ఇంద్రో మయూరస్సంవృత్తో ధర్మరాజస్తు వాయసః । కృకలాసో ధనాధ్యక్షో హంసో వై వరుణోఽభవత్ ॥ ౫ ॥ అన్యేష్వపి గతేష్వేవం దేవేష్వరినిషూదన । రావణః ప్రావిశద్యజ్ఞం సారమేయ ఇవాశుచిః ॥ ౬ ॥ తం చ రాజానమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః । ప్రాహ యుద్ధం ప్రయచ్ఛేతి నిర్జితోఽస్మీతి వా వద ॥ ౭ ॥ తతో మరుత్తో నృపతిః కో భవానిత్యువాచ తమ్ । అపహాసం తతో ముక్త్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥ అకుతూహలభావేన ప్రీతోఽస్మి తవ పార్థివ । ధనదస్యానుజం యో మాం నావగచ్ఛసి రావణమ్ ॥ ౯ ॥ త్రిషు లోకేషు కోఽన్యోఽస్తి యో న జానాతి మే బలమ్ । భ్రాతరం యేన నిర్జిత్య విమానమిదమాహృతమ్ ॥ ౧౦ ॥ తతో మరుత్తో నృపతిస్తం రావణమథాబ్రవీత్ । ధన్యః ఖలు భవాన్యేన జ్యేష్ఠో భ్రాతా రణే జితః ॥ ౧౧ ॥ న త్వయా సదృశః శ్లాఘ్యస్త్రిషు లోకేషు విద్యతే । (నాధర్మసహితం శ్లాఘ్యం న లోకప్రతిసంగ్రహమ్ ॥ ౧౨ ॥ కర్మ దౌరాత్మ్యకం కృత్వా శ్లాఘసే భ్రాతృనిర్జయాత్ ।) కం

॥౮॥ అయా

త్వంప్రాకృతేనలోభేనధర్మం చరిత్వాలబ్ధవాన్వరమ్ ॥ ౧౩ ॥ శ్రుతపూర్వంహినమయా యాదృశంభాషసేస్వయమ్ ।
తిష్ఠేదానీంనమేజీవన్ ప్రతియాస్యసిదుర్మతే ॥ ౧౪ ॥ అద్యత్వాంనిశితైర్బాణైః ప్రేషయామియమక్షయమ్ ।
తతశ్శరాసనంగృహ్యసాయకాంశ్చసపార్థివః ॥ ౧౫ ॥ రణాయనిర్యయౌక్రుద్ధస్సంవర్తోమార్గమావృణోత్ ।
సోఽబ్రవీత్స్నేహసంయుక్తం మరుత్తంతంమహానృషిః ॥ ౧౬ ॥ శ్రోతవ్యంయదిమద్వాక్యం సంప్రహారోనతేక్షమః ।
మాహేశ్వరమిదంసత్ర మసమాప్తంకులందహేత్ ॥ ౧౭ ॥ దీక్షితస్యకుతోయుద్ధం క్రోధిత్వందీక్షితేకుతః । సంశ
యశ్చజయేనిత్యం రాక్షసశ్చసుదుర్జయః ॥ ౧౮ ॥ సనివృత్తోగురోర్వాక్యా న్మరుత్తఃపృథివీపతిః । విసృజ్యసశ
రంచాపం స్వస్థోమఖముఖోఽభవత్ ॥ ౧౯ ॥ తతస్తంనిర్జితంమత్వా ఘోషయామాసవైదిశః । రావణోజిత
వాంశ్చేతి హర్షాన్నాదంచముక్తవాన్ ॥ ౨౦ ॥ తాన్భక్షయిత్వాతత్రస్థాన్మహర్షీన్యజ్ఞమాగతాన్ ।వితృ
ప్తోరుధిరైస్తేషాం పునస్సంప్రయయౌమహీమ్ ॥ ౨౧ ॥ రావణేతుగతేదేవా స్సేంద్రాశ్చైవదివౌకసః । తతస్స్వాం
యోనిమాసాద్య తానిసత్వానిచాబ్రువన్ ॥ ౨౨ ॥ హర్షాత్తదాబ్రవీదింద్రో మయూరంనీలబర్హిణమ్ । ప్రీ
తోఽస్మితవధర్మజ్ఞ ఉపకారాద్విహంగమ ॥ ౨౩ ॥ ఇదంనేత్రసహస్రంయత్తత్తేబర్హేభవిష్యతి । వర్షమాణే
మయిముదం ప్రాప్స్యసిప్రీతిలక్షణామ్ ॥ ౨౪ ॥ ఏవమింద్రోవరంప్రాదా న్మయూరస్యసురేశ్వరః । నీలాఃకిలపు
రాబర్హా మయూరాణాంనరాధిప ॥ ౨౫ ॥ సురాధిపాద్వరంప్రాప్య గతాస్సర్వేఽపిచిత్రతామ్ । ధర్మరాజోఽబ్ర
వీత్తత్ర ప్రాగ్వంశేవాయసంస్థితమ్ ॥ ౨౬ ॥ పక్షింస్తవాస్మిసుప్రీతః ప్రీతస్యవచనంశృణు । యథాన్యైర్వివిధై
రోగైః పీడ్యంతేప్రాణినోమయా ॥ ౨౭ ॥ తేనతేప్రభవిష్యంతి మయిప్రీతేనసంశయః । మృత్యుతస్తేభయంనా
స్తి వరాన్మమవిహంగమ ॥ ౨౮ ॥ యావత్త్వాంనవధిష్యంతి నరాస్తావద్భవిష్యసి । యేచమద్విషయస్థాస్తు మానవాః

క్షుద్భయార్దితాః ॥ ౨౯ ॥ త్వయి భక్తే తు తృప్తాస్తే భవిష్యంతి సబాంధవాః । వరుణస్త్వబ్రవీద్ధంసం గంగాతోయవిహారిణం ॥ ౩౦ ॥ శ్రూయతాం ప్రీతిసంయుక్తం వచః పత్రరథేశ్వర । వర్ణో మనోహరస్సౌమ్యశ్చంద్రమండలసన్నిభః ॥ ౩౧ ॥ భవిష్యతి తవోదగ్రశ్శుద్ధఫేనసమప్రభః । మచ్ఛరీరం సమాసాద్య కాంతో నిత్యం భవిష్యసి ॥ ౩౨ ॥ ప్రాప్స్యసే చాతులాం ప్రీతి మేతన్మే ప్రీతిలక్షణం । హంసానాం హి పురా రామ నీలవర్ణస్సపాండురః ॥ ౩౩ ॥ పక్షా నీలాగ్రసంవీతాః క్రోడాశ్శష్పాగ్రనిర్మలాః । అథాబ్రవీద్వైశ్రవణః కృకలాసం గిరౌ స్థితం ॥ ౩౪ ॥ హైరణ్యం సంప్రయచ్ఛామి వర్ణం ప్రీతస్తవాప్యహం । సద్రవ్యం చ శిరో నిత్యం భవిష్యతి తవాక్షయం ॥ ౩౫ ॥ ఏష కాంచనకో వర్ణో మత్ప్రీత్యా తే భవిష్యతి । ఏవం దత్వా వరాంస్తేభ్యస్తస్మిన్యజ్ఞోత్సవే సురాః ॥ ౩౬ ॥ నివృత్తా స్సహ రాజ్ఞా వై పునస్స్వభవనం గతాః ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే అష్టాదశస్సర్గః ॥ ౫౧౩ ॥ ౧౦౨౨౦ ॥ ***

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ అథ జిత్వా మరుత్తం స ప్రయయౌ రాక్షసాధిపః । నగరాణి నరేంద్రాణాం యుద్ధకాంక్షీ దశాననః ॥ ౧ ॥ సమాసాద్య తు రాజేంద్రాన్ మహేంద్రవరుణోపమాన్ । అబ్రవీద్రాక్షసేంద్రస్తు యుద్ధం మే దీయతామితి ॥ ౨ ॥ నిర్జితాస్స్మేతి వా బ్రూత ఏష మే కిల నిశ్చయః । అన్యథా కుర్వతామేవం మోక్షో వో నోపపద్యతే ॥ ౩ ॥ తతస్త్వభీరవః ప్రాజ్ఞాః పార్థివా ధర్మనిశ్చయాః । మంత్రయిత్వా తతోఽన్యోన్యం రాజానస్సుమహాబలాః ॥ ౪ ॥ నిర్జితాస్స్మేత్యభాషంత జ్ఞాత్వా వరబలం రిపోః । దుష్యంతస్సురథో గాధిర్గయో రాజా పురూరవాః ॥ ౫ ॥ ఏతే సర్వేఽబ్రువంస్తాత నిర్జితాస్స్మేతి పార్థివాః । అథాయోధ్యాం సమాసాద్య రావణో రాక్షసాధిపః ॥ ౬ ॥ సుగుప్తామనరణ్యేన శక్రేణేవామరావతీం । స తం పురుషశార్దూలం పురందరసమం బలే ॥ ౭ ॥ ప్రాహ రాజానమాసాద్య యుద్ధం దేహీతి రావణః । నిర్జితోఽస్మీతి వా బ్రూహి త్వమేతన్మమ శాసనం ॥ ౮ ॥ అయో

ధ్యాధిపతేస్తస్య శ్రుత్వా చావమతేర్వచః । అనరణ్యస్తు సంక్రుద్ధో రాక్షసేంద్రమథాబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥ దీయతే ద్వంద్వ
యుద్ధం తే రాక్షసాధిప తే మయా । సంతిష్ఠ క్షిప్రమాయత్తో భవ చైవం భవామ్యహం ॥ ౧౦ ॥ అథపూర్వం శ్రుతా
ర్థేన సజ్జితం సుమహద్బలమ్ । నిష్క్రామన్నరేంద్రస్య బలం రక్షోవధోద్యతమ్ ॥ ౧౧ ॥ నాగానాం దశసాహస్రం
వాజినాం నియుతం తథా । రథానాం బహుసాహస్రం పత్తీనాం చ నరోత్తమ ॥ ౧౨ ॥ మహీం సంఛాద్య నిష్క్రా
న్తం సపదాతిరథం క్షణాత్ । తతః ప్రవృత్తం సుమహద్యుద్ధం యుద్ధవిశారద ॥ ౧౩ ॥ అనరణ్యస్య నృపతే రాక్షసేం
ద్రస్య చాద్భుతం । తద్రావణబలం ప్రాప్య బలం తస్య మహీపతేః ॥ ౧౪ ॥ ప్రాణశ్యత తదా సర్వం హవ్యం హుతమివా
నలే । యుద్ధ్వా చ సుచిరం కాలం కృత్వా విక్రమముత్తమం ॥ ౧౫ ॥ ప్రజ్వలంతం సమాసాద్య క్షిప్రమేవావశేషితం
ప్రావిశత్సంకులం తత్ర శలభా ఇవ పావకం ॥ ౧౬ ॥ నశ్యతి స్మ బలం తత్ర హవ్యం హుతమివానలే । సోఽపశ్యత్తన్నరేం
ద్రస్తు నశ్యమానం మహాబలం ॥ ౧౭ ॥ మహార్ణవం సమాసాద్య వనాపగశతం యథా । తతశ్శక్రధనుః ప్రఖ్యం ధను
ర్విస్ఫారయన్స్వయం ॥ ౧౮ ॥ ఆససాద నరేంద్రస్తం రావణం క్రోధమూర్ఛితః । అనరణ్యేన తేఽమాత్యా మారీచ
శుకసారణాః ॥ ౧౯ ॥ ప్రహస్తసహితా భగ్నా వ్యద్రవంత మృగా ఇవ । తతో బాణశతాన్యష్టౌ పాతయామాస మూ
ర్ధని ॥ ౨౦ ॥ తస్య రాక్షసరాజస్య ఇక్ష్వాకుకులనందనః । తస్య బాణాః పతంతస్తే చక్రిరే న క్షతిం క్వచిత్ ॥ ౨౧ ॥
వారిధారా ఇవాభ్రేభ్యః పతంత్యో నగమూర్ధని । తతో రాక్షసరాజేన క్రుద్ధేన నృపతిస్తదా ॥ ౨౨ ॥ తలేనాభి
హతో మూర్ధ్ని స రథాన్నిపపాత హ । స రాజా పతితో భూమౌ విహ్వలాంగః ప్రవేపితః ॥ ౨౩ ॥ వజ్రదగ్ధ ఇవారణ్యే
సాలో నిపతితో మహాన్ । తం ప్రహస్యాబ్రవీద్రక్ష ఇక్ష్వాకుం పృథివీపతిం ॥ ౨౪ ॥ కిమిదానీం త్వయా ప్రాప్తం ఫ
లం మాం ప్రతి యుధ్యతా । త్రైలోక్యే నాస్తి యో ద్వంద్వం మమ దద్యాన్నరాధిప ॥ ౨౫ ॥ శంకే ప్రసక్తో భోగేషు న

శృణోషిబలంమమ । తస్యైవంబ్రువతో రాజా మందానువాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥ కింశక్యమిహకర్తుంవైకా లోహిదురతిక్రమః । నహ్యహంనిర్జితోరక్షః త్వయాచాత్మప్రశంసినా ॥ ౨౭ ॥ కాలేనైవవిపన్నోహం హేతుభూతస్తుమేభవాన్ । కింన్విదానీంమయాశక్యం కర్తుంప్రాణపరిక్షయే ॥ ౨౮ ॥ నహ్యహంవిముఖోరక్షో యుధ్యమానస్త్వయాహతః । ఇక్ష్వాకుపరిభావిత్వా ద్వచోవక్ష్యామిరాక్షస ॥ ౨౯ ॥ యదిదత్తంయదిహుతం యదిమేసుకృతంతపః । యదిగుప్తాఃప్రజాస్సమ్యక్తదాసత్యంవచోస్తుమే ॥ ౩౦ ॥ ఉత్పత్స్యతేకులేహ్యస్మిన్నిక్ష్వాకూణాంమహాత్మనాం । రామోదాశరథిర్నామ యస్తేప్రాణాన్హరిష్యతి ॥ ౩౧ ॥ తతోజలధరోదగ్రస్తాడితోదేవదుందుభిః । తస్మిన్నుదాహృతేశాపే పుష్పవృష్టిశ్చఖాచ్చ్యుతా ॥ ౩౨ ॥ తతస్సరాజారాజేంద్ర గతస్థానంత్రివిష్టపం । స్వర్గతేచనృపేతస్మిన్ రాక్షసస్సోపసర్పత ॥ ౩౩ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకోనవింశస్సర్గః ॥ ౮౧౬ ॥ ౧౩౨౦ ॥ *************************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తతోవిత్రాసయన్మర్త్యాన్ పృథివ్యాంరాక్షసాధిపః । ఆససాదఘనేతస్మిన్ నారదంమునిసత్తమమ్ ॥ ౧ ॥ తస్యాభివాదనంకృత్వా దశగ్రీవోనిశాచరః । అబ్రవీత్కుశలంపృష్ట్వా హేతుమాగమనస్యచ ॥ ౨ ॥ నారదస్తుమహాతేజా దేవర్షిరమితప్రభః । అబ్రవీన్మేఘపృష్ఠస్థో రావణంపుష్పకేస్థితం ॥ ౩ ॥ రాక్షసాధిపతేసౌమ్య తిష్ఠవిశ్రవసస్సుత । ప్రీతోస్మ్యభిజనోపేతవిక్రమైరూర్జితైస్తవ ॥ ౪ ॥ విష్ణునాదైత్యఘాతైశ్చ గంధర్వోరగధర్షణైః । త్వయాసమంవిమర్దైశ్చ భృశంహిపరితోషితః ॥ ౫ ॥ కించిద్వక్ష్యామితావత్తే శ్రోతవ్యంశ్రోష్యసేయది । శ్రుత్వాచానంతరంకార్యం త్వయారాక్షససత్తమ ॥ ౬ ॥ తన్మేనిగదతస్తాతసమాధింశ్రోవణేకురు । కిమయంవధ్యతేలోక స్త్వయావధ్యేనదైవతైః ॥ ౭ ॥ హతఏవహ్యయంలోకో యదామృత్యువశంగ

తః । దేవదానవదైత్యానాం యక్షగంధర్వరక్షసామ్ ॥ ౮ ॥ అవధ్యేన త్వయా లోకః క్లేష్టుం యుక్తో సమానుషః । ని
త్యం శ్రేయసి సంమూఢం మహద్భిర్వ్యసనైర్వృతం ॥ ౯ ॥ హన్యాత్కస్తాదృశం లోకం జరావ్యాధిశతైర్యుతం । సై
స్తైరనిష్టోపగమైరజస్రం యత్రకుత్రకః ॥ ౧౦ ॥ మతిమాన్మానుషే లోకే యుద్ధేన ప్రణయీ భవేత్ । క్షీయమాణం చ
దైవేన క్షుత్పిపాసాజరాదిభిః ॥ ౧౧ ॥ విషాదశోకసంమూఢం లోకం త్వం క్షపయస్వ మా । పశ్య తావన్మహాబా
హో రాక్షసేశ్వర మానుషం ॥ ౧౨ ॥ మూఢమేవం విచిత్రార్థం యస్య న జ్ఞాయతే గతిః । క్వచిద్వాదిత్రనృత్తాని
సేవ్యంతే ముదితైర్జనైః ॥ ౧౩ ॥ రుద్యతే చాపరైరార్తైర్ధారాశ్రునయనాననైః । మాతాపితృసుతస్నేహైః
ర్భార్యాబంధుమనోరమైః ॥ ౧౪ ॥ మోహితోఽయం జనో ధ్వస్తః క్లేశం స్వం నావబుధ్యతే । అలమేవం పరిక్లిశ్య లో
కం మోహనిరాకృతం ॥ ౧౫ ॥ జిత ఏవ త్వయా సౌమ్య మర్త్యలోకో న సంశయః । అవశ్యమేభిస్సర్వైశ్చ గంతవ్యం
యమసాదనం ॥ ౧౬ ॥ తం నిగృహ్ణీష్వ పౌలస్త్య యమం పరపురంజయ । తస్మిన్ జితే జితం సర్వం భవత్యేవ న సంశ
యః ॥ ౧౭ ॥ ఏవముక్తస్తు లంకేశో దీప్యమానం స్వతేజసా । అబ్రవీన్నారదం తత్ర సంప్రహస్యాభివాద్య చ ॥ ౧౮ ॥
మహర్షే దేవగంధర్వ విహారసమరప్రియ । అహం ఖలూద్యతో గంతుం విజయార్థం రసాతలం ॥ ౧౯ ॥ తతో
లోకత్రయం జిత్వా స్థాప్య నాగాన్సురాన్వశే । సముద్రమమృతార్థం చ మథిష్యామి రసాలయం ॥ ౨౦ ॥ అథా
బ్రవీద్దశగ్రీవం నారదో భగవానృషిః । క్వ ఖల్విదానీం మార్గేణ త్వయాఽన్యేన గమ్యతే ॥ ౨౧ ॥ అయం ఖలు సు
దుర్గమ్యః ప్రేతరాజపురం ప్రతి । మార్గో గచ్ఛతి దుర్ధర్ష యమస్యామిత్రకర్శన ॥ ౨౨ ॥ స తు శారద
మేఘాభం ముక్త్వా హాసం దశాననః । ఉవాచ కృతమిత్యేవం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౩ ॥ యస్మాత్త్వం మానుషం
లోకమేతం ప్రతి కృపాయసే । తస్మాద్దేవ మహం బ్రహ్మన్ వైవస్వతవధోద్యతః ॥ ౨౪ ॥ గచ్ఛామి దక్షిణామాశాం

యత్ర సూర్యాత్మజో నృపః । మయా హి భగవన్ క్రోధాత్ ప్రతిజ్ఞాతం రణార్థినా ॥ ౨౫ ॥ అవజేష్యామి చతు
రో లోకపాలానితి ప్రభో । తదిహ ప్రస్థితో౽హం వై పితృరాజపురం ప్రతి ॥ ౨౬ ॥ ప్రాణిసంక్లేశకర్తారం
యోజయిష్యామి మృత్యునా । ఏవముక్త్వా దశగ్రీవో మునింతమభివాద్య చ ॥ ౨౭ ॥ ప్రయయౌ దక్షిణామాశాం ప్ర
హృష్టస్సహ మంత్రిభిః । నారదస్తు మహాతేజా ముహూర్తం ధ్యానమాస్థితః ॥ ౨౮ ॥ చింతయామాస విప్రేంద్రో
విధూమ ఇవ పావకః । యేన లోకాస్త్రయస్సేంద్రాః క్లిశ్యంతే సచరాచరాః ॥ ౨౯ ॥ క్షీణే చాయుషి ధర్మేణ స
కాలో జేష్యతే కథమ్ । స్వదత్తకృతసాక్షీ యో ద్వితీయ ఇవ పావకః ॥ ౩౦ ॥ లబ్ధసంజ్ఞా విచేష్టంతే యస్మాల్లోకా మ
హాత్మనః । యస్య నిత్యం త్రయో లోకా విద్రవంతి భయార్దితాః ॥ ౩౧ ॥ తం కథం రాక్షసేంద్రో౽సౌ స్వయమే
వాభిగచ్ఛతి । యో విధాతా చ ధాతా చ సుకృతం దుష్కృతం తథా ॥ ౩౨ ॥ త్రైలోక్యం విజితం యేన తం కథం ను వి
జేష్యతే । అపరం కిం ను కృత్వైవం విధానం సంవిధాస్యతి ॥ ౩౩ ॥ కౌతూహలసమావిష్టో యాస్యామి యమసాద
నమ్ । విమర్దం ద్రష్టుమనయోర్యమరావణయోస్స్వయమ్ ॥ ౩౪ ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే వింశస్సర్గః ॥ ౩౧౯ ॥ ౬౩౦

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవం సంచింత్య విప్రేంద్రో జగామ లఘువిక్రమః । ఆఖ్యాతుం తద్యథావృ
త్తం యమస్య సదనం ప్రతి ॥ ౧ ॥ అపశ్యత్స యమం తత్ర దేవమగ్నిపురస్కృతమ్ । విధానమనుతిష్ఠంతం ప్రాణినో
యస్య యాదృశమ్ ॥ ౨ ॥ స తు దృష్ట్వా యమః ప్రాప్తం దేవర్షిం తత్ర నారదమ్ । అబ్రవీత్సుఖమాసీనమర్ఘ్య
మావేద్య ధర్మతః ॥ ౩ ॥ కచ్చిత్క్షేమం ను దేవర్షే కచ్చిద్ధర్మో న నశ్యతి । కిమాగమనకృత్యం తే దేవగంధర్వసేవి
త ॥ ౪ ॥ అబ్రవీత్తు తదా వాక్యం నారదో భగవానృషిః । శ్రూయతామభిధాస్యామి విధానం చ విధీయతామ్ ॥ ౫ ॥
ఏష నామ్నా దశగ్రీవః పితృరాజ నిశాచరః । ఉపయాతి వశం నేతుం విక్రమైస్త్వాం సుదుర్జయమ్ ॥ ౬ ॥ ఏతేన కార

ణేనాహం త్వరితో౽స్మ్యాగతః ప్రభో । దండప్రహారణస్యాద్య తవ కిన్ను భవిష్యతి ॥ ౭ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే దూరాదం
శుమంతమివోదితమ్ । దదర్శ దీప్తమాయాంతం విమానం తస్య రక్షసః ॥ ౮ ॥ తం దేశం ప్రభయా తస్య పుష్పకస్య
మహాబలః । కృత్వా వితిమిరం సర్వం సమీపం సో౽భ్యవర్తత ॥ ౯ ॥ సో౽పశ్యత్సుమహాబాహు ర్దశగ్రీవస్తత స్తతః ।
ప్రాణినస్సుకృతం కర్మ భుంజానాంశ్చైవ దుష్కృతమ్ ॥ ౧౦ ॥ అపశ్యత్సైనికాంశ్చాస్య యమస్యానుచరైస్సహ
యమస్య పురుషై రౌద్రైః ఘోరరూపైర్భయానకైః ॥ ౧౧ ॥ దదర్శ వధ్యమానాంశ్చ క్లిశ్యమానాంశ్చ దేహినః
క్రోశతశ్చ మహానాదం తీవ్రనిష్టనతత్పరాన్ ॥ ౧౨ ॥ క్రిమిభిర్భక్ష్యమాణాంశ్చ సారమేయైశ్చ దారుణైః । శ్రో
త్రత్రాసకరీర్వాచో వదతశ్చ భయావహాః ॥ ౧౩ ॥ సంతార్యమాణాన్ వైతరణీం బహుశశ్శోణితోదకామ్ । వాలు
కాయాం చ తప్తాయాం తప్యమానాన్ ముహుర్ముహుః ॥ అసిపత్రవనే చైవ భిద్యమానా నధార్మికాన్ । రౌరవే క్షార
నద్యాం చ క్షురధారాసు చైవ హి ॥ ౧౫ ॥ పానీయం యాచమానాంశ్చ తృషితాన్ క్షుధితానపి । శవభూతాన్ కృ
శాన్ దీనాన్ వివర్ణాన్ ముక్తమూర్ధజాన్ ॥ ౧౬ ॥ మలపంకధరాన్ శ్రాంతాన్ నగ్నాంశ్చ పరిధావతః । దదర్శ
రావణో మార్గే శతశో౽థ సహస్రశః ॥ ౧౭ ॥ కాంశ్చిద్విమానముఖ్యేషు గీతవాదిత్రనిస్స్వనైః । ప్రమోదమానా
నద్రాక్షీ ద్రావణస్సుకృతైస్స్వకైః ॥ ౧౮ ॥ గోరసం గోప్రదాతారో భోజనం చాన్నదాయినః । గృహాంశ్చ గృ
హదాతారో౽శ్నువతే తత్ర తత్ర హ ॥ ౧౯ ॥ సువర్ణమణిముక్తానాం ప్రదాత్యాంశ్చాప్యలంకృతాన్ । ధార్మికా
నపరాంస్తత్ర దీప్యమానాన్ స్వతేజసా ॥ ౨౦ ॥ దదర్శ స మహాబాహూ రావణో రాక్షసాధిపః । తతస్తాన్ వధ్యమా
నాంస్తు కర్మభిర్దుష్కృతైస్స్వకైః ॥ ౨౧ ॥ రావణో మోచయామాస విక్రమేణ బలాద్బలీ । ప్రాణినో మోచితాస్తే
న దశగ్రీవేణ రక్షసా ॥ ౨౨ ॥ సుఖమాపుర్ముహూర్తం తే హ్యతర్కితమచింతితమ్ । ప్రేతేషు ముచ్యమానేషు

రాక్షసేన బలీయసా ॥ ౨౩ ॥ ప్రేతగోపాస్సుసంక్రుద్ధా రాక్షసేంద్రమభిద్రవన్ । తతో హలహలాశబ్దస్సర్వదిక్షు
సముత్థితః ॥ ౨౪ ॥ ధర్మరాజస్య యోధానాం శూరాణాం పరిధావతామ్ । తే ప్రాసైః పరిఘైశ్శూలైః ముద్గరైశ్శ
క్తితోమరైః ॥ ౨౫ ॥ పుష్పకం సమవర్షంత శూరాశ్శతసహస్రశః । (అసంఖ్యేయం యమస్యాసీత్ తత్ర సైన్యం
మహాత్మనః ॥ ౨౬ ॥ శూరాణాముగ్రవీర్యాణాం సమరేష్వనివర్తినామ్ । తతో వృక్షైశ్చ శైలైశ్చ ప్రాసాదీనాం
శతైస్తథా ॥ ౨౭ ॥ పుష్పకం సమవర్షంత యమదూతా భయానకాః । సమన్తాద్విద్రుతం తైస్తు పుష్పకం యానమా
బభౌ ॥ ౨౮ ॥ యథా స్వర్ణమయం శృంగం సమన్తాద్విద్రుతం ఘనైః ।) తస్యాసనాని ప్రాసాదాన్ వేదికాస్తోర
ణాని చ ॥ ౨౯ ॥ పుష్పకస్య బభంజుస్తే శీఘ్రం మధుకరా ఇవ । దేవనిష్ఠానభూతం తద్విమానం పుష్పకం మృధే ॥ ౩౦ ॥
భజ్యమానం తథైవాసీదక్షయ్యం బ్రహ్మతేజసా । తతస్తే రావణామాత్యా యథాకామం యథాబలమ్ ॥ ౩౧ ॥ అయు
ధ్యంత మహావీరాస్స చ రాజా దశాననః । తే తు శోణితదిగ్ధాంగాస్సర్వశస్త్రసమాహతాః ॥ ౩౨ ॥ అమాత్యారా
క్షసేంద్రస్య చక్రురాయోధనం మహత్ । అన్యోన్యం తే మహాభాగా జఘ్నుః ప్రహరణైర్భృశమ్ ॥ ౩౩ ॥ యమ
స్య చ మహాబాహో రావణస్య చ మన్త్రిణః । అమాత్యాంస్తాంస్తు సంత్యజ్య యమయోధా మహాబలాః ॥ ౩౪ ॥ తమే
వ తే భ్యధావన్త శూలవర్షైర్దశాననమ్ । తతశ్శోణితదిగ్ధాంగః ప్రహారైర్జర్ఝరీకృతః ॥ ౩౫ ॥ విమానే రాక్షసశ్రే
ష్ఠః ఫుల్లాశోక ఇవాబభౌ । స శూలాసిగదాప్రాసాన్ శక్తితోమరసాయకాన్ ॥ ౩౬ ॥ ముసలాని శిలావృక్షాన్
ముమోచాస్త్రబలాద్బలీ । తరూణాం చ శిలానాం చ శస్త్రాణాం చాతిదారుణమ్ ॥ ౩౭ ॥ యమసైన్యేషు తద్వర్షం
పపాతాతిభయంకరమ్ । తాంస్తు సర్వాన్ సమాక్షిప్య తదస్త్రముపహత్య వ ॥ ౩౮ ॥ జఘ్నుస్తే రాక్షసం ఘోరమే
కం శతసహస్రశః । పరివార్య చ తం సర్వే శైలం మేఘోత్కరా ఇవ ॥ ౩౯ ॥ భిండిపాలైశ్చ శూలైశ్చ నిరుచ్ఛ్వాస

మహోధయాన్ । విముక్తకవచః క్రుద్ధస్సిక్తశ్శోణితవిస్రవైః ॥ ౪౦॥ సపుష్పకం పరిత్యజ్య పృథివ్యామవతిష్ఠత । తత
స్స కార్ముకీ బాణీ పృథివ్యాం రాక్షసాధిపః ॥ ౪౧ ॥ లబ్ధసంజ్ఞో ముహూర్తేన క్రుద్ధస్తస్థౌ యథాంతకః । తతః పా
శుపతం దివ్య మస్త్రం సంధాయ కార్ముకే ॥ ౪౨ ॥ తిష్ఠ తిష్ఠేతి తానుక్త్వా తచ్చాపం విచకర్ష సః । ఆకర్ణాత్స వికృ
ష్యాథ చాపమింద్రారిరాహవే ॥ ౪౩ ॥ ముమోచ తం శరం క్రుద్ధః త్రిపురే శంకరో యథా । తస్య రూపం శరస్యాసీద్వి
ధూమజ్వాలమండలమ్ ॥ ౪౪ ॥ వనం దహిష్యతో ఘర్మే దావాగ్నేరివ మూర్ఛతః । జ్వాలామాలీ స తు శరః క్రవ్యాదా
నుగతో రణే ॥ ౪౫ ॥ ముక్తో గుల్మాన్ ద్రుమాంశ్చైవ భస్మకృత్వా ప్రధావతి । తే తస్య తేజసా దగ్ధాః సైన్యా వైవస్వ
తస్య తు ॥ ౪౬ ॥ రణే తస్మిన్నిపతితా దావదగ్ధా నగా ఇవ । తతస్స సచివైస్సార్ధం రావణో భీమవిక్రమః ॥ ౪౭ ॥
ననాద సుమహానాదం కంపయన్నివ మేదినీమ్ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకవింశస్సర్గః ॥ ౨౧ ॥ ౪౪౪౦ ॥**

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ స తు తస్య మహానాదం శ్రుత్వా వైవస్వతో యమః । శత్రుం విజయినం మేనే
స్వబలస్య చ సంక్షయమ్ ॥ ౧ ॥ స తు యోధాన్ హతాన్ మత్వా క్రోధపర్యాకులేక్షణః । అబ్రవీత్త్వరితం సూ
తం రథస్సముపనీయతామ్ ॥ ౨ ॥ తతస్సూతో రథం దివ్య ముపస్థాప్య మహాస్వనమ్ । స్థితస్స చ మహాతేజా అధ్య
రోహ మహారథమ్ ॥ ౩ ॥ పాశముద్గరహస్తశ్చ మృత్యుస్తస్యాగ్రతః స్థితః । యేన సంక్షిప్యతే సర్వం త్రైలోక్యమిద
మవ్యయమ్ ॥ ౪ ॥ కాలదండశ్చ పార్శ్వస్థో మూర్తిమాన్ స్యందనోత్తమే । యమప్రహరణం దివ్యం తేజసా జ్వల
దగ్నివత్ ॥ ౫ ॥ తస్య పార్శ్వేషు నిశ్ఛిద్రాః కాలపాశాః ప్రతిష్ఠితాః । పావకస్పర్శసంకాశః స్థితో మూర్తశ్చ ము
ద్గరః ॥ ౬ ॥ తతో లోకత్రయం క్షుబ్ధమకంపంత దివౌకసః । కాలం క్రుద్ధం తదా దృష్ట్వా లోకత్రయభయావ
హమ్ ॥ ౭ ॥ తతస్సంచోదయంత్సూతస్తానశ్వాన్ రుచిరప్రభాన్ । ప్రయయౌ భీమసన్నాదో యత్ర రక్షోధిపః స్థితః ॥

ముహూర్తేన యమం తే తు హయా హరిహయోపమాః । ప్రాపయన్ మనసస్తుల్యా యత్ర తత్ప్రస్తుతం రణమ్ ॥౯
దృష్ట్వా తు తే తం వికృతం రథం మృత్యుసమన్వితమ్ । సచివా రాక్షసేన్ద్రస్య సర్వలోకభయావహమ్ ॥ ౧౦ ॥ అభ్య
ధావన్త సంక్రుద్ధా బలినోఽతిభయంకరాః । లఘుసత్త్వతయా తే హి నష్టసంజ్ఞా భయార్దితాః ॥ ౧౧ ॥ నాత్ర యో
ద్ధుం సమర్థాః స్మ ఇత్యుక్త్వా ప్రయయుర్దిశః । స తు తం తాదృశం దృష్ట్వా రథం లోకభయావహమ్ ॥ ౧౨ ॥ నా
క్షుభ్యత దశగ్రీవో న చాపి భయమావిశత్ । యమో రావణమాసాద్య వ్యసృజచ్ఛక్తితోమరాన్ ॥౧౩ ॥ సర్వమ
ర్మాణి సంక్రుద్ధో రావణస్యాన్యకృన్తత । (మర్మసుచ్ఛిద్యమానేషు రావణో రాక్షసేశ్వరః ॥ ౧౪ ॥ సహం స్తస్థా
రుజం ఘోరాం భిద్యమాన ఇవాచలః ।) రావణస్తు స్థితస్స్వస్థః శరవర్షం ముమోచ హ ॥ ౧౫ ॥ తస్మిన్ వైవస్వతర
థే తోయవర్షమివామ్బుదః । (శరాస్తైర్వజ్రసంకాశాశ్ఛాదయంతో రణే యమమ్ ॥ ౧౬ ॥ యథాచలం మహాఘో
రా నానావర్ణా వలాహకాః । తాన్ నిహత్య శరాం స్తూర్ణం రావణస్యాయమస్స్వయమ్ ॥ ౧౭ ॥ తతః ప్రహార
ణం ఘోరం ముమోచారినిషూదనః ।) తతో మహాశక్తిశరైః పాత్యమానో మహోరసి ॥ ౧౮ ॥ ప్రతికర్తుం న శ
క్నోతి రాక్షసశ్శల్యపీడితః । నానాప్రహరణైరేవం యమేనామిత్రకర్శినా ॥ ౧౯ ॥ సప్తరాత్రం కృతే సంఖ్యే
న భగ్నో విజితోఽపి వా । తదాసీత్తుములం యుద్ధం యమరాక్షసయోర్ద్వయోః ॥ ౨౦ ॥ విజయాకాంక్షిణోస్తత్ర స
మరేష్వనివర్తినోః । తతో దేవాస్సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥ ౨౧ ॥ ప్రజాపతిం పురస్కృత్య సమేతా
స్తద్రణాజిరమ్ । సంవర్త ఇవ లోకానామభవద్యుధ్యతోస్తయోః ॥ ౨౨ ॥ రాక్షసానాం చ ముఖ్యస్య ప్రేతానా
మీశ్వరస్య చ । రాక్షసేన్ద్రోఽపి విస్ఫార్య చాపమిన్ద్రాశనిప్రభమ్ ॥ ౨౩ ॥ నిరన్తరమివాకాశం కుర్వన్ బాణాన్
ముమోచ సః । మృత్యుం చతుర్భిర్విశిఖైః సూతం సప్తభిరర్దయన్ ॥ ౨౪ ॥ యమం శతసహస్రేణ శీఘ్రం మర్మస్వ

తాడయేత్ । తతఃక్రుద్ధస్యసహసా యమస్యాభివినిస్సృతః ॥ ౨౫ ॥ జ్వాలామాలీసనిశ్శ్వాసో వదనాత్క్రోధపా
వకః । తతోఽపశ్యంస్తదాశ్చర్యం దేవదానవరాక్షసాః ॥ ౨౬ ॥ క్రోధజం పావకం దీప్తం దిధక్షన్తం రిపోర్బలమ్ ।
ప్రహర్షితౌసుసంరబ్ధౌ మృత్యుకాలౌబభూవతుః ॥ ౨౭ ॥ మృత్యుస్తుపరమక్రుద్ధో వైవస్వతమథాబ్రవీత్ । ముఞ్
చమాందేవశీఘ్రంతం నిహన్మిసమరేరిపుమ్ ॥ ౨౮ ॥ నాద్యరక్షో భవేదేషా మర్యాదా మేనిసర్గతః । హిర
ణ్యకశిపుశ్శ్రీమాన్నముచిశ్శమ్బరస్తథా ॥ ౨౯ ॥ సంహ్రాదిర్ధూమకేతుశ్చ బలిర్వైరోచనోఽపిచ । శమ్భుర్దైత్యోమ
హారాజో వృత్రోబాణస్తథైవచ ॥ ౩౦ ॥ కార్తస్వనశ్చనరకస్తావుభౌమధుకైటభౌ । రాజర్షయశ్శాస్త్రవిదో గం
ధర్వాస్సమహోరగాః ॥ ౩౧ ॥ ఋషయఃపన్నగాదైత్యా యక్షాశ్చాప్సరసాంగణాః । యుగాన్తపరివర్తేచపృ
థివీసమహార్ణవా ॥ ౩౨ ॥ క్షయంనీతామహారాజ సపర్వతసరిద్ద్రుమా । ఏతేచాన్యేచబహవోబలవన్తోదురాస
దాః ॥ ౩౩ ॥ వినిపన్నామయాదృష్టాఃకిముతాయంనిశాచరః । ముఞ్చమాంసర్వధర్మజ్ఞయావదేనంనిహన్మ్యహం ॥
నహికశ్చిన్మయాదృష్టో బలవానపిజీవతి । బలంమమనఖల్వేతన్మర్యాదైషానిసర్గతః ॥ ౩౫ ॥ సన్దృష్టోనమయా
కాల ముహూర్తమపిజీవతి । తస్యైవంవచనంశ్రుత్వా ధర్మరాజః ప్రతాపవాన్ ॥ ౩౬ ॥ అబ్రవీత్తత్రతంమృ
త్యుంమయైనంనిహన్మ్యహమ్ । తతస్సంరక్తనయనఃక్రుద్ధోవైవస్వతఃప్రభుః ॥ ౩౭ ॥ కాలదణ్డమమోఘంతం
తోలయామాసపాణినా । యస్యపార్శ్వేతునిఖిలాః కాలపాశాఃప్రతిష్ఠితాః ॥ ౩౮ ॥ పావకస్పర్శసంకాశో ముద్గ
రోమూర్తిమాన్స్థితః । దర్శనాదేవయఃప్రాణాన్ప్రాణినామపకర్షతి ॥ ౩౯ ॥ కింపునస్స్పృశ్యమానస్యపాత్యమానస్య
దేహినః । సజ్వాలాపరివారస్తు నిర్దహన్నివరాక్షసమ్ ॥ ౪౦ ॥ తేనస్పృష్టోబలవతామహాప్రహరణోఽస్ఫురత్ । తతో
విదుద్రువుస్సర్వే తస్మాత్త్రస్తారణాజిరే ॥ ౪౧ ॥ సురాశ్చక్షుభితాదృష్ట్వా కాలదణ్డోద్యతంయమమ్ । తస్మిన్ప్ర

హంతుకామేతు దండముద్యమ్య రావణమ్ ॥ ౪౩ ॥ యమం పితామహస్సాక్షాద్దర్శయిత్వేదమబ్రవీత్ । వైవస్వత మహాబాహో నఖల్వమితవిక్రమ ॥ నహంతవ్యస్త్వయైతేన దండేనాయం నిశాచరః । వరః ఖలు మయైతస్మై దత్తస్త్రిదశపుంగవ ॥ ౪౪ ॥ తత్త్వయా నానృతం కార్యం యన్మయా వ్యాహృతం వచః । యో హి మామనృతం కుర్యాద్దేవో వా మానుషోపి వా ॥ ౪౫ ॥ త్రైలోక్యమనృతం తేన కృతం స్యాన్నాత్ర సంశయః । క్రుద్ధేన విప్రముక్తోఽయం నిర్విశేషం ప్రియాప్రియే ॥ ౪౬ ॥ ప్రజాస్సంహరతే రౌద్రో లోకత్రయభయావహః । అమోఘో హ్యేష సర్వాసాం ప్రజానాం వినిపాతనే ॥ ౪౭ ॥ కాలదండో మయా సృష్టః పూర్వం మృత్యుపురస్కృతః । తన్న ఖల్వేష తే సౌమ్య పాత్యో రాక్షసమూర్ధని ॥ ౪౮ ॥ న హ్యస్మిన్పతితే కశ్చిన్ముహూర్తమపి జీవతి । యది హ్యస్మిన్నిపతితే న మ్రియేతైష రాక్షసః ॥ ౪౯ ॥ మ్రియేత వా దశగ్రీవః తథాప్యుభయతోఽనృతమ్ । తన్నివర్తయ లంకేశాద్దండమేతం సముద్యతమ్ ॥ ౫౦ ॥ సత్యం చ మాం కురుష్వాద్య లోకాంస్త్వం యద్యవేక్షసే । ఏవముక్తస్తు ధర్మాత్మా ప్రత్యువాచ యమస్తదా ॥ ౫౧ ॥ ఏష వ్యావర్తితో దండః ప్రభవిష్ణుర్భవాన్హి నః । కిం న్విదానీం మయా శక్యం కర్తుం రణగతేన హి ॥ ౫౨ ॥ యన్మయా న నిహంతవ్యో రాక్షసో వరదర్పితః । ఏష తస్మాత్ప్రణశ్యామి దర్శనాదస్య రక్షసః ॥ ౫౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా సరథస్సాశ్వస్తత్రైవాంతరధీయత । దశగ్రీవస్తు తం జిత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః ॥ ౫౪ ॥ ఆరుహ్య పుష్పకం భూయో నిష్క్రాంతో యమసాదనాత్ । స తు వైవస్వతో దేవైస్సహ బ్రహ్మపురోగమైః ॥ ౫౫ ॥ జగామ త్రిదివం హృష్టో నారదశ్చ మహామునిః ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ద్వావింశస్సర్గః ॥ ౧౨౫ ॥ ౨౫౦౦ ॥**

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ స తు జిత్వా దశగ్రీవో యమం త్రిదశపుంగవమ్ । రావణస్తు రణశ్లాఘీ స్వసహాయాన్దదర్శ హ ॥ ౧ ॥ తతో రుధిరసిక్తాంగం ప్రహారైర్జర్ఝరీకృతమ్ । రావణం రాక్షసా దృష్ట్వా విస్మయం స

ముపాగమన్ ॥ ౨ ॥ జయేనవర్ధయిత్వాచ మారీచప్రముఖాస్తతః । పుష్పకంభేజిరేసర్వే సాంత్వితా రావణేన
హి ॥ ౩ ॥ తతోరసాతలంగచ్ఛన్ప్రవిష్టఃపయసాంనిధిమ్ । దైత్యోరగగణాధ్యుష్టంవరుణేనసురక్షితమ్ ॥ ౪ ॥ సతు
భోగవతీంగత్వా పురీంవాసుకిపాలితామ్ । కృత్వానాగాన్వశేహృష్టో యయౌమణిమతీంపురీం ॥ ౫ ॥ నివాతకవ
చాస్తత్ర దైత్యాలబ్ధవరావసన్ । రాక్షసస్తాన్సమాసాద్యయుద్ధాయసముపాహ్వయత్ ॥ ౬ ॥ తేతుసర్వేసువిక్రా
న్తా దైతేయాబలశాలినః । నానాప్రహరణాస్తత్రప్రయయుర్యుద్ధదుర్మదాః ॥ ౭ ॥ శూలైస్త్రిశూలైఃకులిశైః
పట్టసాసిపరశ్వధైః । అన్యోన్యంబిభిదుఃక్రుద్ధా రాక్షసాదానవాస్తథా ॥ ౮ ॥ తేషాంతుయుధ్యమానానాం సాగ్ర
స్సంవత్సరోగతః । నచాన్యతరయోస్తత్ర విజయోవాక్షయోపివా ॥ ౯ ॥ తతఃపితామహస్తత్ర త్రైలోక్యగతిర
వ్యయః । ఆజగామద్రుతందేవో విమానవరమాస్థితః ॥ ౧౦ ॥ నివాతకవచానాంతు నివార్యరణకర్మతత్ । వృద్ధః
పితామహోవాక్య మువాచవిదితార్థవత్ ॥ ౧౧ ॥ నహ్యయంరావణోయుద్ధే శక్యోజేతుంసురాసురైః । న
భవంతఃక్షయంనేతు మపిసామరదానవైః ॥ ౧౨ ॥ రాక్షసస్యసఖిత్వంవై భవద్భిస్సహరోచతే । అవిభక్తాహిస
ర్వార్థాః సుహృదాంనాత్రసంశయః ॥ ౧౩ ॥ తతోగ్నిసాక్షికంసఖ్యం కృతవాంస్తత్రరావణః । నివాతకవచై
స్సార్ధం ప్రీతిమానభవత్తదా ॥ ౧౪ ॥ అర్చితస్తైర్యథాన్యాయం సంవత్సరమథోషితః । స్వపురాన్నిర్విశేషం
చ ప్రియంప్రాప్తోదశాననః ॥ ౧౫ ॥ తతోఽపధార్యమాయానాం శతమేకోనమాప్తవాన్ । సలిలేంద్రపురాన్వేషీ
సబభ్రామరసాతలమ్ ॥ ౧౬ ॥ తతోశ్మనగరంనామ కాలకేయాభిరక్షితం । గత్వాతుకాలకేయాంశ్చ హత్వాత
త్రబలోత్కటాన్ ॥ ౧౭ ॥ శూర్పణఖ్యాశ్చభర్తారమసినాచాచ్ఛినత్తదా । శ్యాలంచబలవంతంచ విద్యుజ్జిహ్వం
బలోత్కటమ్ ॥ ౧౮ ॥ జిహ్వయాసంలిహంతంచ రాక్షసాన్సమరేతదా । తంవిజిత్యముహూర్తేన జఘ్నేదై

త్యాంశ్చతుశ్శతమ్ ॥ ౧౯ ॥ తతః పాండురమేఘాభం కైలాసమివభాస్వరమ్ । వరుణస్యాలయందివ్య మపశ్యద్రా
క్షసాధిపః ॥ ౨౦ ॥ క్షరంతీంచపయోనిత్యం సురభింగామవస్థితామ్ । దదర్శ రావణ స్తత్ర గోవృషేంద్రవరారణిం॥
యస్యాః పయోభినిష్యందాత్ క్షీరోదో నామసాగరః । యస్మాచ్చంద్రః ప్రభవతి శీతరశ్మిః ప్రజాహితః ॥ ౨౨ ॥ యం
సమాశ్రిత్యజీవంతి ఫేనపాః పరమర్షయః । అమృతంయత్రచోత్పన్నం స్వధాచస్వధభోజినామ్ ॥ ౨౩ ॥ యాం
బ్రువంతినరాలోకె సురభింనామనామతః । ప్రదక్షిణంతు తాంకృత్వా రావణః పరమాద్భుతామ్ ॥ ౨౪ ॥ ప్రవివె
శమహాఘోరం గుప్తంబహువిధైర్బలైః । తోయధారాశతాకీర్ణం శారదాభ్రనిభంతదా ॥ ౨౫ ॥ నిత్యంప్రహృ
ష్టందదృశే వరుణస్యగృహోత్తమమ్ । తతో హత్వాబలాధ్యక్షాన్ సమరే తైశ్చ తాడితః ॥ ౨౬ ॥ అబ్రవీత్త్వరితో
యోధాన్ రాజాశీఘ్రంనివేద్యతామ్ । యుద్ధార్థీ రావణః ప్రాప్తః తస్యయుద్ధంప్రదీయతామ్ ॥ ౨౭ ॥ వద వా
నభయంతె స్తి నిర్జితో స్మీతిసాంజలిః । ఏతస్మిన్నంతరె క్రుద్ధా వరుణస్యమహాత్మనః ॥ ౨౮ ॥ పుత్రాః పౌత్రాశ్చ
నిష్క్రాంతాః గౌశ్చపుష్కరఏవచ । తేతువీర్యగుణోపేతాః బలైః పరివృతాస్స్వకైః ॥ ౨౯ ॥ యుక్త్వారథాన్
కామగమా నుద్యద్భాస్కరవర్చసః । తతో యుద్ధంసమభవ ద్దారుణంరోమహర్షణం ॥ ౩౦ ॥ సలిలేంద్రస్యపు
త్రాణాం రావణస్యచధీమతః । అమాత్యైశ్చ మహావీర్యైర్దశగ్రీవస్యరక్షసః ॥ ౩౧ ॥ వారుణంతద్బలంకృత్స్నం
క్షణేనవినిపాతితమ్ । సమీక్ష్యస్వబలంసంఖ్యే వరుణస్యసుతాస్తదా ॥ ౩౨ ॥ అర్దితాశ్శరజాలేన నివృత్తారణక
ర్మణః । మహీతలగతాస్తేతె రావణందృశ్యపుష్పకే ॥ ౩౩ ॥ ఆకాశమాశువివిశు స్స్యందనైశ్శీఘ్రగామిభిః । మ
హదాసీత్తతస్తేషాం తుల్యస్థానమవాప్యతత్ ॥ ౩౪ ॥ ఆకాశయుద్ధంతుములం దెవదానవయోరివ । తతస్తేరావణం
యుద్ధె శరైః పావకసన్నిభైః ॥ ౩౫ ॥ విముఖీకృత్యసంహృష్టా వినేదుర్వివిధాన్రవాన్ । తతోమహోదరః క్రుద్ధో

రాజానందృశ్యధర్షితమ్ ॥ ౩౬ ॥ త్యక్త్వామృత్యుభయంవీరో యుద్ధకాంక్షీవ్యలోకయత్ । తేనతేషాంహయా యేచ కామగాఃపవనోపమాః ॥ ౩౭ ॥ మహోదరేణగదయా హతాస్తేప్రయయుఃక్షితిమ్ । తేషాంవరుణపుత్రాణాం హత్వాయోధాన్హయాంశ్చతాన్ ॥ ౩౮ ॥ ముమోచాశుమహానాదం విరథాన్ప్రేక్ష్యతాన్స్థితాన్ । తేతుతేషాంరథాస్సాశ్వా స్సహసారథిభిర్వరైః ॥ ౩౮ ॥ మహోదరేణనిహతాః పతితాఃపృథివీతలే । తేతుత్యక్త్వారథాన్పుత్రాః వరుణస్యమహాత్మనః ॥ ౩౯ ॥ ఆకాశేవిష్ఠితాశ్శూరా స్స్వప్రభావాన్నవివ్యథుః । ధనూంషికృత్వా సజ్యాని వినిర్భిద్యమహోదరం ॥ ౪౦ ॥ రావణంసమరేక్రుద్ధా స్సహితాస్సమభిద్రవన్ । సాయకైశ్చాపవిభ్రష్టై ర్వజ్రకల్పైస్సుదారుణైః ॥ ౪౧ ॥ దారయంతిస్మసంక్రుద్ధా మేఘాఇవమహాగిరిమ్ । తతఃక్రుద్ధోదశగ్రీవః కాలాగ్నిరివనిర్గతః ॥ ౪౨ ॥ శరవర్షంమహావేగం తేషాంమర్మస్వపాతయత్ । తతస్తేనైవసహసా సీదంతిస్మపదాతయః ॥ ౪౩ ॥ ముసలానివిచిత్రాణి తతోభల్లశతానిచ । పట్టసాంశ్చైవశక్తీశ్చ శతఘ్నీస్తోమరాంస్తథా ॥ ౪౪ ॥ పాతయామాసదుర్ధర్షః తేషాముపరివిష్ఠితః । అథవిద్ధాస్తుతేవీరాసీదంతిస్మపదాతయః ॥ ౪౫ ॥ మహాపంకమివాసాద్య కుంజరాష్షష్టిహాయనాః । సీదమానాంస్తుతాన్దృష్ట్వా విహ్వలాన్సుమహౌజసః ॥ ౪౬ ॥ ననాదరావణోహర్షా న్మహానంబుధరోయథా । తతోరక్షోమహానాదం ముక్త్వాహంతిస్మవారుణాన్ ॥ ౪౭ ॥ నానాప్రహరణైర్ఘోరై ర్ధారాపాతైరివాంబుదః । తతస్తేవిముఖాస్సర్వే పతితాధరణీతలే ॥ ౪౮ ॥ రణాత్స్వపురుషైశ్శీఘ్రం గృహాణ్యేవప్రవేశితాః । తానబ్రవీత్తతోరక్షో వరుణాయనివేద్యతామ్ ॥ ౪౯ ॥ పరాక్రమస్యకాలోయం విక్రమస్తేప్రదర్శ్యతామ్ । రావణంత్వబ్రవీన్మంత్రీ ప్రహాసోనామవారుణః ॥ ౫౦ ॥ గతఃఖలుమహారాజో బ్రహ్మలోకంజలేశ్వరః । గాంధర్వంవరుణశ్శ్రోతుం యంత్వమాహ్వయసేయుధి ॥ ౫౧ ॥ తత్కింతవవృథావీరపరిశ్ర

ష్యాగతేన్నృపే । యే తు సన్నిహితా వీరాః కుమారాస్తే పరాజితాః ॥ ౫౨ ॥ రాక్షసేంద్రస్తతశ్శ్రుత్వా నామ విశ్రా
వ్య చాత్మనః । హర్షాన్నాదం విముంచన్వై నిష్క్రాంతో వరుణాలయాత్ ॥ ౫౩ ॥ ఆగతస్తు పథా యేన తేనైవ విని
వృత్య సః । లంకామభిముఖో రక్షో నభస్థలగతో యయౌ ॥ ౫౪ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే త్రయోవింశ
స్సర్గః ॥ ౨౯ ॥ ౫౬౦ ॥ ****************************త*******************

అథాధికపాఠసర్గాః పఞ్చ

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ హర్షాన్నాదాంస్తు విసృజన్ నిష్క్రాంతో వరుణాలయా
త్ । మహోదరేణ సంయుక్తో హర్షగద్గదభాషిణా ॥ ౧ ॥ (ద్వితీయం జితవాన్ లోకం రావణో రాక్షసాధి
పః ।) తతోఽశ్మనగరం భూమౌ విచేరుర్యుద్ధలాలసాః ॥ ౨ ॥ తత్రాపశ్యద్దశగ్రీవో గృహం పరమభాస్వరం । వై
డూర్యతోరణాకీర్ణం ముక్తాజాలవిభూషితమ్ ॥ ౩ ॥ సువర్ణస్తంభగహనం వేదికాభిరలంకృతం । వజ్రస్ఫటిక
సోపానం కింకిణీజాలసంవృతం ॥ ౪ ॥ బహ్వాసనయుతం రమ్యం మహేంద్రసదనోపమమ్ । దృష్ట్వా గృహవరం రమ్యం
దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్ ॥ ౫ ॥ కస్యేదం భవనం సౌమ్యం మేరుకందరసన్నిభమ్ । గచ్ఛ ప్రహస్త శీఘ్రం త్వం జానీ
ష్వ భవనోత్తమం ॥ ౬ ॥ ఏవముక్తః ప్రహస్తస్తు ప్రవివేశ గృహోత్తమం । శూన్యం ప్రేక్ష్య చ తద్ద్వారం పునః క
క్ష్యాంతరం యయౌ ॥ ౭ ॥ సప్తకక్ష్యాంతరం గత్వా తతో జ్వాలామపశ్యత । తతో దృష్టః పుమాంస్తత్ర దృష్ట్వా హా
సం ముమోచ సః ॥ ౮ ॥ శ్రుత్వా స తం మహాహాసమూర్ధ్వరోమాభవత్తదా । జ్వాలామధ్యేస్థితస్తత్ర హేమమా
లీ వ్యదృశ్యత ॥ ౯ ॥ ఆదిత్య ఇవ దుష్ప్రేక్ష్యః సాక్షాదివ యమః ప్రభుః । తతో దృష్ట్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణో వినిర్గ
తః ॥ ౧౦ ॥ వినిర్గమ్యాబ్రవీత్సర్వం రావణాయ నిశాచరః । ఆజగామ దశగ్రీవః పుష్పకాదవతీర్య సః ॥ ౧౧ ॥ ప్ర

వేష్టకామో వేశ్యాధ భిన్నాంజనచయోపమః । చంద్రమౌళిర్వపుష్మాంశ్చ పురుషోస్యాగ్రతఃస్థితః ॥ ౧౨ ॥ ద్వా
రమావృత్య సహసా జ్వాలాజిహ్వోభయానకః । రక్తాక్షః శ్వేతవదనో బింబోష్ఠశ్చోర్ధ్వరోమవాన్ ॥ ౧౩ ॥ మ
హాక్షీరవణవాసశ్చ కమ్బుగ్రీవో మహాహనుః । గూఢశ్మశ్రుర్నిగూఢాస్థి దంష్ట్రాభీరో మహాస్వనః ॥ ౧౪ ॥ ఏతాదృ
శం వై పురుషం దదర్శ స తు రావణః । గృహీత్వా లోహముసలం ద్వారం విష్టభ్య సుస్థితమ్ ॥ ౧౫ ॥ అథ సందర్శనాత్త
స్య ఊర్ధ్వరోమా బభూవ సః । అస్పందతాస్య హృదయం వేపథుశ్చాప్యజాయత ॥ ౧౬ ॥ నిమిత్తాన్యమనోజ్ఞాని
దృష్ట్వా రామవ్యచింతయత్ । అథ చింతయతస్తస్య స ఏష పురుషోఽబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥ కిన్ను చింతయసే రక్షో విస్రబ్ధం
బ్రూహి మాచిరమ్ । యుద్ధాతిథ్యమహం వీర కరిష్యే రజనీచర ॥ ౧౮ ॥ ఏవముక్త్వా స తద్రక్షః పునర్వచనమబ్రవీత్
యోత్స్యసే బలినా సార్ధం మయా వా తద్విధీయతామ్ ॥ ౧౯ ॥ రావణోఽభిహితో భూయ ఊర్ధ్వరోమా వ్యజాయ
త । అథ ధైర్యం సమాలంబ్య రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౦ ॥ గృహే తిష్ఠతి కో వా త్వం బ్రూహి వదతాం వర । తే
నైవ సార్ధం యోత్స్యామి యథా వా మన్యతే భవాన్ ॥ ౨౧ ॥ స ఏవం పునరేవాహ దానవేంద్రోఽత్ర తిష్ఠతి । ఏష
వై పరమోదార శ్శూరస్సత్యపరాక్రమః ॥ ౨౨ ॥ వీరో బహుగుణోపేతః పాశహస్త ఇవాంతకః । బాలార్క ఇవ తే
జస్వీ సమరేష్వనివర్తకః ॥ ౨౩ ॥ అమర్షీ దుర్జయో ధీరో బలీ హి గుణసాగరః । ప్రియంవదస్సంవిభాగీ గురు
విప్రప్రియస్సదా ॥ ౨౪ ॥ కాలకాంక్షీ మహాసత్త్వ స్సత్యవాక్సౌమ్యదర్శనః । వీరస్సర్వగుణోపేతో దక్షస్స్వ
ధ్యాయతత్పరః ॥ ౨౫ ॥ ఏష గర్జతి వా త్యేష జ్వలతే తపతే తథా । దైవైశ్చ భూతసంఘైశ్చ పన్నగైశ్చ మహర్షి
భిః ॥ ౨౬ ॥ భయం యో నాభిజానాతి తేన కిం యోద్ధుమిచ్ఛసి । బలినా యది తే యుద్ధం రోచతే రాక్షసేశ్వర ॥ ౨౭ ॥
ప్రవిశ త్వం మహాసత్త్వ సంగ్రామం కురు మాచిరం । ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రవివేశ యతో బలిః ॥ ౨౮ ॥ స విలోక్యా

ధలం కేశ మట్టహాసం మహాసవ । ఆదిత్య ఇవ దుష్ప్రేక్షః స్థితో దానవసత్తమః ॥ ౨౯ ॥ అథ సందర్శనాదేవ బలిర్వై
విశ్వరూపవాన్ । సగృహీత్వా చ తద్రక్షో హస్త్యుత్సంగే స్థాప్య చాబ్రవీత్ ॥ ౩౦ ॥ దశగ్రీవ మహాబాహో కం తే కామం
కరోమ్యహం । కిమాగమనకృత్యం తే బ్రూహి త్వం రాక్షసేశ్వర ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్తస్తు బలినా రావణో వాక్యమ
బ్రవీత్ । శ్రుతం మయా మహాభాగ బద్ధస్త్వం విష్ణునా పురా ॥ ౩౨ ॥ సోఽహం మోచయితుం శక్తో బంధనాన్నాత్ర
సంశయః । యంద్దృష్టవానహం ద్వారి తం చ జ్ఞాతుం సముత్సహే ॥ ౩౩ ॥ ఏవముక్తే తతో హాసం బలిః కృత్వేదమబ్రవీ
త్ । శ్రూయతాం కథయిష్యామి యం త్వం పృచ్ఛసి రావణ ॥ ౩౪ ॥ య ఏష పురుషః శ్యామో ద్వారి తిష్ఠతి నిత్యశః । ఏ
తేన దానవేంద్రాశ్చ తథాన్యే బలవత్తరాః ॥ ౩౫ ॥ వశం నీతా బలవతా పూర్వే పూర్వతరాశ్చ యే । బద్ధశ్చాహమ
నేనైవ కృతాంతో దురతిక్రమః ॥ ౩౬ ॥ క ఏనం పురుషం లోకే వంచయిష్యతి రావణ । సర్వభూతాపహర్తా చ య
ఏష ద్వారి తిష్ఠతి ॥ ౩౭ ॥ కర్తా కారయితా చైవ ధాతా చ భువనేశ్వరః । న త్వం వేత్థ న చాహం వై భూతభవ్యభవత్ప్ర
భుమ్ ॥ ౩౮ ॥ కలిశ్చైవ హి కాలశ్చ సర్వభూతాపహారకః । లోకత్రయస్య సర్వస్య కర్తా భర్తా తథైవ చ ॥ ౩౯ ॥
సంహరత్యేవ భూతాని స్థావరాణి చరాణి చ । పునస్సృజతే సర్వమనాద్యంతో మహేశ్వరః ॥ ౪౦ ॥ కరణం కారణం
కర్తా సోఽయం పురుషసత్తమః । ఇష్టం చైవ హి దత్తం చ హుతం చైవ నిశాచర ॥ ౪౧ ॥ సర్వమేవ హి లోకేశో ధాతా
గోప్తా న సంశయః । నైవంవిధం మహద్భూతం విద్యతే భువనత్రయే ॥ ౪౨ ॥ అహం త్వం చైవ పౌలస్త్య యే చాన్యే పూ
ర్వవత్తరాః । నేతా తేషాం మహాత్మైష పశూంరశనయా యథా ॥ ౪౩ ॥ వృత్రో వలో దనుశ్శంభుర్నిశుంభశ్శుంభ ఏ
వ చ । కాలనేమిశ్చ ప్రహ్లాదస్తథా వైరోచనో బలిః ॥ ౪౪ ॥ కాలకేయస్తారకాఖ్యో ముచుకుందో విరోధనః । హి
రణ్యాక్షో మధుశ్చైవ కైటభో ధూమ్రశంబరౌ ॥ ౪౫ ॥ యమలార్జునౌ చ కంసశ్చ శకటః పూతనా మృదుస్తథా । ఏతే

తపంతి ద్యోతంతే వాంతి వర్షంతి చైవ హి ॥ ౪౬ ॥ సర్వైః క్రతుశతైరిష్టం సర్వైస్తప్తం మహత్తపః । సర్వే తే సు
మహాత్మాన స్సర్వే వై యోగధర్మిణః ॥ ౪౭ ॥ సర్వైరైశ్వర్యమాప్తాద్య భుక్తభోగైర్మహత్తరైః । దత్తమిష్టమధీత
ఞ్చ ప్రజాశ్చ పరిపాలితాః ॥ ౪౮ ॥ స్వపక్షే స్వనుగోప్తారః పరిహర్తారః పరేష్వపి । సమరేష్వపి లోకేషు నై
తేషాం విద్యతే సమః ॥ ౪౯ ॥ శూరాస్త్వభిజనోపేతా స్సర్వశాస్త్రప్రపారగాః । సర్వవిద్యాపరివేత్తార స్సం
గ్రామేష్వనివర్తినః ॥ ౫౦ ॥ సర్వైస్త్రిభువనం రాజ్యాని కాంక్షితాని మహాత్మభిః । యుద్ధే సురగణాస్సర్వే జితా
శ్చ సహస్రశః ॥ ౫౧ ॥ దేవానామప్రియే శక్తాస్స్వపక్షపరిపాలకాః । ప్రమత్తాశ్చాగ్రకర్తారశ్చ బాలార్కసమతే
జసః ॥ ౫౨ ॥ యేతు దేవాః ప్రధర్షంతే తదేషాం విష్ణురీశ్వరః । ఉపాయపూర్వకం నాశం సంవేత్తా భగవాన్
హరిః ॥ ౫౩ ॥ ప్రాదుర్భావం వికురుతే యేనైతాన్నిధనం నయేత్ । పునరేవాత్మనాత్మాన మధిష్ఠాయ స తిష్ఠతి ॥ ౫౪
ఏవమేతేన దేవేన దానవేంద్రా మహాత్మనా । తే హి సర్వే క్షయం నీతా బలినా కామరూపిణా ॥ ౫౫ ॥ సమరే యే చదు
ర్ధర్షా నృపాస్తే చ పరాజితాః । తేన నీతాః క్షయం సర్వే కృతాంతబలచోదితాః ॥ ౫౬ ॥ ఏవముక్త్వా తపోరాచ
రాక్షసం దానవేశ్వరః । యదేతద్దృశ్యతే వీర చక్రం దీప్తానలోపమమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఏతద్గృహీత్వా గచ్ఛ త్వం మమ పా
ర్శ్వం మహాబల । తతోహం తవ వ్యాఖ్యాస్యే ముక్తికారణమవ్యయమ్ ॥ ౫౮ ॥ తత్కురుష్వ మహాబాహో మా విలం
బస్వ రావణ । ఏతచ్ఛ్రుత్వాగతో రక్షః ప్రహసంశ్చ మహాబలః ॥ ౫౯ ॥ యత్ర స్థితం మహద్దివ్యం కుండలం రఘునం
దన । లీలయోత్పాటనం చక్రే రావణో బలదర్పితః ॥ ౬౦ ॥ న చచాలయితుం శక్తో రావణో భూతకంధంచన । లజ్జ
యా స పునర్భూయో యత్నం చక్రే మహాబలః ॥ ౬౧ ॥ ఉత్క్షిప్తమాత్రే దివ్యే చ పపాత భువి రాక్షసః । ఛిన్నమూ
లో యథా శాఖీ రుధిరౌఘపరిప్లుతః ॥ ౬౨ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే జజ్ఞే శబ్దః పుష్కరసంభవః । రాక్షసేంద్రస్య స చ వై

ర్యుక్తో హాహారవో మహాన్ ॥ ౧౩ ॥ తతో రక్షో మహాబాహుస్తేన చేతనాం ప్రత్యుపస్థితం । లజ్జయావనతీభూతం బలిర్వాక్యమువాచహ ॥ ౧౪ ॥ ఆగచ్ఛ రాక్షసశ్రేష్ఠ వాక్యం శృణు మయోదితం । యత్త్వయా చోద్ధృతం వీర కుండలం మణిభూషితం ॥ ౧౫ ॥ ఏతద్ధి పూర్వజస్యాసీత్కర్ణాభరణమక్షతం । ఏతత్పతితమత్రైవ మన్యద్భువో మహాబల ॥ ౧౬ ॥ అన్యత్పర్వతసానౌ హి పతితం కుండలాదను । ముకుటం చేదిహామీష్వై పతితం యుధ్యతో భువి ॥ ౧౭ ॥ హిరణ్యకశిపోః పూర్వం మమ పూర్వపితామహాత్ । న తస్య కాలో మృత్యుర్వా న వ్యాధిర్న వినాశకః ॥ ౧౮ ॥ న దివా మరణం తస్య న రాత్రౌ సంధ్యయోరపి । న శుష్కేణ న చార్ద్రేణ న చాశుష్కేణ కేనచిత్ ॥ ౧౯ ॥ విద్యతే రాక్షసశ్రేష్ఠ తస్యానాస్త్రేణ కేనచిత్ । ప్రహ్లాదేన సమం చక్రే వాదం పరమదారుణమ్ ॥ ౨౦ ॥ తస్య వాదే సముత్పన్నే ధీరో లోకభయంకరః । సర్వదృశ్యస్య వీర్యస్య ప్రహ్లాదస్య మహాత్మనః ॥ ౨౧ ॥ ఉత్పన్నో రాక్షసశ్రేష్ఠన్నసింహాకృతిరూపధృత్ ॥ దృష్టం చ తేన రాజేంద్రేణ క్షుబ్ధం సర్వమశేషతః ॥ ౨౨ ॥ తత ఉద్ధృత్య బాహుభ్యాం సక్షైర్నిన్యే యమక్షయం । ఏష తిష్ఠతి ద్వైద్వాస్థాన్ వాసుదేవో నిరంజనః ॥ ౨౩ ॥ తస్య దేవాదిదేవస్య తత్త్వతో మే శృణుష్వహ । వాక్యం పరమభావేన యది తే వర్తతే హృది ॥ ౨౪ ॥ ఇంద్రాణాం చ సహస్రాణి సురాణామయుతాని చ । ఋషీణాం సప్తసంఖ్యానాం శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౨౫ ॥ వశం నీతాని సర్వాణి య ఏష ద్వారి తిష్ఠతి । తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥ మయా ప్రేతేశ్వరో దృష్టః కృతాంతస్సహ మృత్యునా । పాశహస్తో మహాజ్వాలో హ్యూర్ధ్వరోమా భయానకః ॥ ౨౭ ॥ విద్యుజ్జిహ్వశ్చ దంష్ట్రాల స్సర్పవృశ్చికరోమవాన్ । రక్తాక్షో భీమవేగశ్చ సర్వసత్త్వభయంకరః ॥ ౨౮ ॥ ఆదిత్య ఇవ దుష్ప్రేక్ష్య స్సమరేష్వనివర్తకః । పాపానాం శమితా చైవ సమయాయుధి నిర్జితః ॥ ౨౯ ॥ న చ మే తత్ర భీః కాచి ద్వ్యథా వా దానవేశ్వర । ఏనం తు నాభిజానామి తద్భ

వాకా వక్తుమర్హసి ॥ ౨౦ ॥ రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా బలిర్వైరోచనోఽబ్రవీత్ । ఏష త్రైలోక్యధాతా వై హరిర్నా-
రాయణః ప్రభుః ॥ ౨౧ ॥ అనంతః కపిలో విష్ణుర్నారసింహో మహాద్యుతిః । ఋతధామా సుధామా చ పాశహస్తో
భయానకః ॥ ౨౨ ॥ ద్వాదశాదిత్యసదృశః పురాణపురుషోత్తమః । నీలజీమూతసంకాశస్సురనాథస్సురోత్తమః ॥
జ్వాలామాలీ మహానాదో యోగీ భక్తజనప్రియః । ఏష ధారయతే లోకానేష వై సృజతే ప్రభుః ॥ ౨౩ ॥ ఏష సం-
హరతే చైవ కాలో భూత్వా మహాబలః । ఏష యజ్వా చ యజ్ఞశ్చ చక్రాయుధధరో హరిః ॥ ౨౪ ॥ సర్వదేవమయ-
శ్చైవ సర్వభూతమయస్తథా । సర్వలోకమయశ్చైవ సర్వజ్ఞానమయస్తథా ॥ ౨౫ ॥ సర్వరూపీ మహారూపీ బ-
లదేవో మహాభుజః । వీరహా వీరచక్షుష్మాన్ త్రైలోక్యగురురవ్యయః ॥ ౨౬ ॥ ఏనం మునిగణాస్సర్వే కథయంతి
హి మోక్షిణః । య ఏనం పురుషం వేత్తి న స పాపైర్విలిప్యతే ॥ ౨౭ ॥ స్తుత్వాఽస్మృత్వాఽభిశేష్ట్వా సర్వమస్మాద
వాప్యతే । ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వచనం రావణో నిర్యయౌ తదా ॥ ౨౮ ॥ క్రోధసంరక్తనయన ఉద్ధృతాస్త్రో మహాబ-
లః । తథాభూతం చ తం దృష్ట్వా హరిర్ముసలధృత్ప్రభుః ॥ ౩౦ ॥ నైనం హన్మ్యధునా పాపం చింతయిత్వేతి విశ్వధృ-
క్ । అంతర్ధానం గతో రామ బ్రహ్మణః ప్రియకామ్యయా ॥ ౩౧ ॥ న వ తం పురుషం తత్ర దదర్శ రజనీచరః । హ-
ర్షాన్నాదం విముంచన్వై నిష్క్రామన్వరుణాలయాత్ ॥ ౩౨ ॥ యేనైవ సంప్రవిష్టస్స పథా తేనైవ నిర్గతః ॥ * ॥
ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే అధికపాఠే బలిదర్శనం నామ ప్రథమస్సర్గః ॥ ***************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ అథ సంచింత్య పౌలస్త్యస్సూర్యలోకం జగామ హ । మేరుశృంగే వరే గ-
మ్యే ఉషిత్వా తత్ర శర్వరీమ్ ॥ ౧ ॥ పుష్పకం తత్సమారుహ్య రవేస్తురగసన్నిభం । మనోవాతగతిం దివ్యం విహారవి-
యతిస్థితమ్ ॥ ౨ ॥ తత్రాపశ్యద్రవిం దేవం సర్వతేజోమయం శుభం । వరకాంచనకేయూర రక్తాంబరవిభూషితం ॥

కుండలాభ్యాం శుభాభ్యాం చ భ్రాజన్ముఖవికాసితం । కేయూరసహస్రాభరణం రక్తమాలావలంబినం ॥ ౪ ॥ రక్తచం
దనదిగ్ధాంగం సహస్రకిరణోజ్జ్వలం । తమాదిదేవమాదిత్యం విభుం సప్తాశ్వవాహనం ॥ ౫ ॥ అనాద్యంతమమ
ధ్యాంతం లోకసాక్షిణమీశ్వరం । తం దృష్ట్వా ప్రవరం దేవం రావణో రాక్షసాధిపః ॥ ౬ ॥ స ప్రహస్తమువాచాథ
రవితేజోబలార్దితం । గచ్ఛామాత్య వదస్వైనం సందేశాన్మమ శాసనం ॥ ౭ ॥ మార్తండం భాస్కరం శ్రేష్ఠం త
త్త్వతో బ్రూహి మాచిరం । యుద్ధార్థీ రావణః ప్రాప్తో యుద్ధం తస్య ప్రదీయతాం ॥ ౮ ॥ నిర్జితోఽస్మీతి వా బ్రూహి
పక్షమేకతరం కురు । స గత్వా చ ప్రహస్తః సూర్యస్యాంతికమాగమత్ । పింగళం దండినం చైవ సోఽపశ్యద్ద్వారపాల
కౌ । ఆభ్యామాఖ్యాయ తత్సర్వం రావణస్య వినిశ్చయం ॥ ౧౦ ॥ తూష్ణీమాస్తే ప్రహస్తస్తు సూర్యతేజఃప్రతాపితః
దండీ గత్వా రవేః పార్శ్వం ప్రణమ్యాఖ్యాతవాన్విభుం ॥ ౧౧ ॥ శ్రుత్వా తు సూర్యస్తద్వృత్తం దండినో రావణస్య
హ । ఉవాచ వచనం శ్రీమాన్ బుద్ధిపూర్వం దివాకరః ॥ ౧౨ ॥ గచ్ఛ దండిన్ జయస్వైనం నిర్జితోఽస్మీతి వా వద । మను
యత్తే కాంక్షితం తన్నాహం కాలక్షేపం సహే ॥ ౧౩ ॥ స గత్వా వచనాత్తస్య రాక్షసాయ మహాత్మనః । కథయా
మాస తత్సర్వం సూర్యోక్తం వచనం యథా ॥ ౧౪ ॥ స శ్రుత్వా వచనం తస్య దండినో వై మహాత్మనః । ఘోషయిత్వా
జగామాథ విజయం రాక్షసేశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే అధికపాఠే ద్వితీయస్సర్గః ॥ ****

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ అథ సంచింత్య పౌలస్త్యస్స్వమనోగం జగామ హ । మేరుశృంగే వరే రమ్యే
రజనీముష్య వీర్యవాన్ ॥ ౧ ॥ తదా కశ్చిద్రథారూఢో దివ్యస్రగనులేపనః । అప్సరోగణముఖ్యైన సేవ్యమానస్తు గ
చ్ఛతి ॥ ౨ ॥ రతిశ్రాంతోఽప్సరాంగనా చుంబితస్స విబుధ్యతే । రావణస్త్వథ తం దృష్ట్వా కౌతూహలసమన్వి
తః ॥ ౩ ॥ అథాపశ్యదృషిం తత్ర పర్వతం మునిసత్తమం । దశగ్రీవో మహాత్మానం దృష్ట్వా చేదమువాచ హ ॥ ౪ ॥

స్వాగతం తవ దేవర్షే దిష్ట్యా చైవాగతో ఽస్యసి । కో ఽయం స్యందనమారూఢో హ్యప్సరోగణసేవితః ॥ ౫ ॥ నిర్ల
జ్జ ఇవ సంయాతి భయస్థానం న విందతి । రావణేనైవముక్తస్తు పర్వతో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ శృణు వత్స యథాత
త్త్వం వక్ష్యే తవ మహామతే । ఏతేన నిర్జితా లోకాః బ్రహ్మా చైవాభితోషితః ॥ ౭ ॥ ఏష గచ్ఛతి మోక్షాయ సను
ఖం స్థానముత్తమం । తపసా నిర్జితా లోకాః విక్రమేణ యథా త్వయా ॥ ౮ ॥ ప్రయాతి పుణ్యవాన్వత్స సోమం పీ
త్వా న సంశయః । త్వం చ రాక్షసశార్దూల శూరః సత్యవ్రతస్తథా ॥ ౯ ॥ నైదృశేషు దక్రుధ్యంతి బలినో బ్రహ్మచా
రిషు । అథాపశ్యద్రథవరం మహాకాయం మహాజవమ్ ॥ ౧౦ ॥ జాజ్వల్యమానం వపుషా గీతవాదిత్రసంకులం ।
కైశ్చైష గచ్ఛతి దేవర్షే శోభమానో మహాద్యుతిః ॥ ౧౧ ॥ కిన్నరైశ్చ ప్రగాయద్భి నృత్యద్భిశ్చ మనోహరమ్ ।
శ్రుత్వా చైనమువాచాథ పర్వతో మునిసత్తమః ॥ ౧౨ ॥ ఏష శూరో రణే యోద్ధా సంగ్రామేష్వనివర్తకః । యుధ్య
మానస్త్వథైవైష ప్రహారైర్జర్ఝరీకృతః ॥ ౧౩ ॥ కృతీ శూరో రణే జేతా స్వామ్యర్థే త్యక్తజీవితః । సంగ్రామే
నిహతో ఽపి రాజా హత్వా చ సబలాన్బహూన్ ॥ ౧౪ ॥ ఇంద్రస్యాతిథిరేవైష హ్యథ వా యత్ర చ గచ్ఛతి । నృత్తగీత
విలాసైస్తు సేవ్యతే నరసత్తమః ॥ ౧౫ ॥ పప్రచ్ఛ రావణో భూయః కో ఽయం యాత్యర్కసన్నిభః । రావణస్య వచః శ్రు
త్వా పర్వతో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ య ఏష దృశ్యతే రాజన్ విమానే సర్వకాంచనే । అప్సరోగణసంయుక్తః పూ
ర్ణేందుసదృశాననః ॥ ౧౭ ॥ సువర్ణదో మహారాజ విచిత్రాభరణాంబరః । ఏష గచ్ఛతి శీఘ్రేణ యానేన సుమహా
ద్యుతిః ॥ ౧౮ ॥ పర్వతస్య వచః శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ । య ఏతే యాంతి రాజానో బ్రూహి తాన్నృషిస
త్తమ ॥ ౧౯ ॥ కో ఽత్ర మే యాచతో దద్యాద్యుద్ధాతిథ్యం మహాద్యుతిః । క్షిప్రమాఖ్యాహి ధర్మజ్ఞ పితా మే త్వం హి
పర్వత ॥ ౨౦ ॥ ఏవముక్తః ప్రత్యువాచ రావణం పర్వతస్తదా । స్వర్గార్థినో మహారాజ నైతే యుద్ధార్థినో

నృపాః ॥ ౨౧ ॥ వక్ష్యామి చ మహారాజ విచిత్రాభరణాంబరః। యస్తు రాజా మహాతేజాస్సప్తద్వీపేశ్వరో మహాన్ ॥
మాంధాతేత్యభివిఖ్యాతస్స తే యుద్ధం ప్రదాస్యతి । పర్వతస్య వచశ్శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౩ ॥ క్వ
త్రాసౌ వర్తతే రాజా తం మమాచక్ష్వ తత్త్వతః । అహం యాస్యామి తత్రాద్య యత్రాసౌ నరపుంగవః ॥ ౨౪ ॥ రా
వణస్య వచశ్శ్రుత్వా మునిర్వచనమబ్రవీత్ । యువనాశ్వసుతో హ్యేష మాంధాతా రాజసత్తమః ॥ ౨౫ ॥ సప్త
ద్వీపాన్ సముద్రాంతాన్ జిత్వాద్య స్వర్గమేష్యతి । అథాపశ్యన్మహాబాహుర్విరిందివరదర్పితః ॥ ౨౬ ॥ అయో
ధ్యాధిపతిం వీరం మాంధాతారం నృపోత్తమమ్ । సప్తద్వీపాధిపం యాంతం స్యందనేన విరాజితం ॥ ౨౭ ॥ కాంచనే
న విచిత్రేణ మహోదారేణ భాస్వతా । జాజ్వల్యమానం రూపేణ దివ్యస్రగనులేపనమ్ ॥ ౨౮ ॥ తమువాచ దశగ్రీ
వో యుద్ధం మే దీయతామితి । ఏవముక్తో దశగ్రీవం ప్రహస్యేదమువాచ హ ॥ ౨౯ ॥ యది తే జీవితం నేష్టం తతో యు
ధ్యస్వ మామితి । మాంధాతుర్వచనం శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౩౦ ॥ వరుణస్య కుబేరస్య యమస్యా
పి న వివ్యథే । కిమ రే మానుషాత్త్వత్తో రావణో భయమావిశేత్ ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్త్వా దశగ్రీవః క్రోధాత్సంప్రద
హన్నివ । ఆజ్ఞాపయామాస తదా రాక్షసాన్ యుద్ధదుర్మదాన్ ॥ ౩౨ ॥ అథ క్రుద్ధాస్తు సచివాః రావణస్య దురాత్మ
నః । వవృషుశ్శరవర్షాణి శూరా యుద్ధవిశారదాః ॥ ౩౩ ॥ అథ రాజ్ఞా బలవతా కంకపత్రైరజిహ్మగైః । ఇషుభి
స్తాడితాస్సర్వే ప్రహస్తశుకవారణాః ॥ ౩౪ ॥ మహోదరవిరూపాక్ష మారీచాకంపనాదయః । అథ ప్రహస్తో నృ
పతిం శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ ౩౫ ॥ అప్రాప్తానేవ తాన్ సర్వాన్ ప్రచిచ్ఛేద నృపోత్తమః । భుసుండీభిశ్చ భల్లైశ్చ
భిండిపాలైశ్చ తోమరైః ॥ ౩౬ ॥ నరరాజేన దహ్యంతే శలభా ఇవ తెగ్నినా । పునర్నృపవరః క్రుద్ధః పంచభిః ప్రబి
భేద తమ్ ॥ ౩౭ ॥ తోమరైస్స మహాఘోరైః పురా క్రౌంచమివాగ్నిజః । తతో ముహుర్భ్రామయిత్వా ముద్గరం వజ్రస

న్నిభమ్ ॥ ౩౭ ॥ ముమోచసాతివేగేన రాక్షసస్యరథంప్రతి । సపపాతమహావేగో ముద్గరోవజ్రసన్నిభః ॥ ౩౮ ॥ ఘూర్ణితో రావణస్తేన పతితశ్శక్రకేతువత్ । తదాసనృపతిః ప్రీతః హర్షాదుద్భూతబలోబభౌ ॥ ౩౯ ॥ సకరేణుకశ్రైః స్పృష్టం యథాంబులవణాంభసః । తతోరక్షోబలంసర్వం హాహాభూతమచేతనమ్ ॥ ౪౦ ॥ పరివార్యాథతంతస్థౌ రాక్షసేంద్రంపమంతతః । తతశ్చిరాత్సమాశ్వస్తో రావణోలోకరావణః ॥ ౪౧ ॥ మాంధాతుఃపీడయామాసదేహంలంకేశ్వరోభృశమ్ । రథంచాశ్వయుజంక్షిప్రం బభంజచమహాబలః ॥ ౪౨ ॥ విరథస్సరథంప్రాప్య శక్తింఘంటాట్టహాసినీమ్ । మాంధాతావిప్రచిక్షేప తాంబలాద్రావణంప్రతి ॥ ౪౩ ॥ మరీచిమివచార్కస్య చిత్రభానోశ్శిఖామివ । దీప్యంతీంరుధిరాభాసాం మాంధాతృకరనిస్సృతాం ॥ ౪౪ ॥ తామాపతంతీంశూలేన పౌలస్త్యోరజనీచరః । దదాహశక్తింలంకేశః పతంగమివపావకః ॥ ౪౫ ॥ యమదత్తంతునారాచంవికృష్యాథదశాననః । పాతయామాసవేగేన సతేనాభిహతోభృశమ్ ॥ ౪౬ ॥ మూర్ఛితంనృపతిందృష్ట్వా ప్రహృష్టాస్తేనిశాచరాః । చుక్రుశుస్సింహనాదాంశ్చ క్ష్వేళంతశ్చనిశాచరాః ॥ ౪౭ ॥ లబ్ధసంజ్ఞోముహూర్తేన హ్యయోధ్యాధిపతిస్తదా । తందృష్ట్వాశత్రుభిశ్శత్రుం పూజ్యమానంముదాన్వితైః ॥ ౪౮ ॥ జాతకోపోమహారాజ శ్చంద్రార్కసదృశద్యుతిః ॥ మహతాశరవర్షేణ పీడయన్ రాక్షసంబలమ్ ॥ ౪౯ ॥ చాపస్యచనినాదేన తస్యబాణరవేణచ । సంచచాలతతస్సైన్యంక్షుబ్ధాత్మఇవసాగరః ॥ ౫౦ ॥ తద్యుద్ధమభవద్ఘోరం నరరాక్షససంకులమ్ । క్రోధావిష్టౌమహాత్మానౌ నరరాక్షససత్తమౌ ॥ ౫౧ ॥ కార్ముకాసిధరౌవీరౌ శరాసనగతౌతథా । మాంధాతారావణంచైవ రాక్షసశ్చైవతంనృపం ॥ ౫౨ ॥ క్రోధేనమహతావిష్టౌ శరవర్షంవవర్షతుః । తౌపరస్పరసంక్షోభాత్ప్రహారైర్జర్జరీకృతౌ ॥ ౫౩ ॥ రావణోరౌద్రమస్త్రంతు ప్రాయుంక్తసమహాబలః । ఆగ్నేయేనసమాంధాతా తదస్త్రంప్రత్య

వారయేత్ ॥ ౫౪ ॥ గాంధర్వేణ దశగ్రీవో వారుణేన స రాజరాట్ । గృహీత్వా స తు బ్రహ్మాస్త్రం సర్వభూతభయావహమ్ ॥ ౫౫ ॥ తోలయామాస మాంధాతా దివ్యం పాశుపతం మహత్ । తదస్త్రం ఘోరరూపం తు త్రైలోక్యభయవర్ధనమ్ ॥ ౫౬ ॥ దృష్ట్వా త్రస్తాని భూతాని స్థావరాణి చరాణి చ । వరదానాత్తు రుద్రస్య తపసాధిగతం మహత్ ॥ ౫౭ ॥ తతః ప్రకంపితం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం । దేవాః ప్రకంపితాస్సర్వే లయం నాగాశ్చ మేనిరే ॥ ౫౮ ॥ అథ తౌ మునిశార్దూలౌ ధ్యానయోగాదపశ్యతామ్ । పులస్త్యో గాలవశ్చైనం వారయామాసతున్నృపమ్ ॥ ౫౯ ॥ సోపాలంభైశ్చ వివిధైర్వాక్యై రాక్షససత్తమమ్ । తౌ తు కృత్వా పరాం ప్రీతిం నరరాక్షసయోస్తదా ॥ సంప్రస్థితౌ తు సంహృష్టౌ పథా యేనైవ చాగతౌ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే అధికపాఠే తృతీయస్సర్గః ॥

శ్రీరామాయనమః ౪ ॥ ఓమ్ ॥ గతాభ్యామథ విప్రాభ్యాం రావణో రాక్షసాధిపః । దశయోజనసాహస్రం ప్రథమం సమరుత్పథమ్ ॥ ౧ ॥ అత్యక్రామన్మహాతేజాః పుష్పకేణ మహాబలః । యత్ర తిష్ఠంతి మత్తాహి హంసాస్సర్వగుణాన్వితాః ॥ ౨ ॥ అత ఊర్ధ్వం ద్వితీయం తు గత్వా చైష మరుత్పథం । దశయోజనసాహస్రం తద్ధి వైపరిగణ్యతే ॥ ౩ ॥ తత్ర మేఘాస్సితాస్సర్వే త్రివిధా నిత్యసంశ్రితాః । ఆగ్నేయాః పక్షజా బ్రాహ్మాః త్రివిధా ఇతి సంస్మృతాః ॥ ౪ ॥ అథ గత్వా తృతీయం తు వాయోః పంథానముత్తమం । నిత్యం యత్ర స్థితాస్సిద్ధా శ్చారణాశ్చ మనస్వినః ॥ ౫ ॥ దశైవ తు సహస్రాణి యోజనానాం తథైవ చ । చతుర్థం వాయుమార్గం తు గతవాన్రావణస్తథా ॥ వసంతి యత్ర నిత్యం వై భూతాశ్చ సవినాయకాః । అథ గత్వా తు వైశేఘ్రిం పంచమం వాయుగోచరం ॥ ౬ ॥ దశైవ తు సహస్రాణి యోజనానాం తథైవ చ । గంగా యత్ర సరిచ్ఛ్రేష్ఠా నాగాశ్చ కుముదాదయః ॥ ౭ ॥ కుంజరా యత్ర తిష్ఠంతి యే వముంచంతి శీకరాన్ । గంగాతోయేషు తిష్ఠంతః పుణ్యం కుర్వంతి సర్వతః ॥ ౮ ॥ తతః కరికరాద్భ్రష్టం

వాయునా లోళితంభృశం । జలంమంజేషుపతితం హిమంభవతిరాఘవ ॥ ౧౦ ॥ తతోజగామషష్ఠంస వాయుమార్గం
మహాద్యుతే । యోజనానాంసహస్రాణితత్రైవతుసరాక్షసః ॥ ౧౧ ॥ యత్రాస్తేగరుడోనిత్యం జ్ఞాతిబాంధవసత్కృ
తః । తత్రైవతుసహస్రాణి యోజనానాంతథోపరి ॥ ౧౨ ॥ సప్తమంవాయుమార్గంతు యత్రవైఋషయఃస్థితాః ।అ
తఊర్ధ్వంసగత్వాథ సహస్రాణిదశైవతు ॥ ౧౩ ॥ అష్టమంవాయుమార్గంతు యత్రగంగాప్రతిష్ఠితా । ఆకాశగం
గావిఖ్యాతా హ్యావిత్యపథమాస్థితా ॥ ౧౪ ॥ వాయునాధార్యమాణాసా మహావేగామహాస్వనా । అతఊర్ధ్వం
ప్రవక్ష్యామి చంద్రమాయత్రతిష్ఠతి ॥ ౧౫ ॥ అశీతిస్తుసహస్రాణి యోజనానాంతథోపరి । చంద్రమాతిష్ఠతేయత్ర
గ్రహనక్షత్రసంయుతః ॥ ౧౬ ॥ శతంశతసహస్రాణిరశ్మయశ్చంద్రమండలాత్ । ప్రకాశయంతిలోకాంస్తుసర్వస
త్త్వసుఖావహాః ॥ ౧౭ ॥ తతోదృష్ట్వాదశగ్రీవం చంద్రమానిర్దహన్నివ । సతుశీతాగ్నినాశీఘ్రం ప్రాపతద్రా
వణంతదా ॥ ౧౮ ॥ నాసహంస్తస్యసచివాః శీతాగ్నింభయపీడితాః । రావణంజయశబ్దేనప్రహస్తోవాక్యమబ్రవీ
త్ ॥ ౧౯ ॥ రాజన్శీతేనబాధ్యామో నివర్తామఇతోవయమ్ । చంద్రరశ్మిప్రతాపేన రక్షసాంభయమావిశత్॥
స్వభాసాహ్యేషరాజేంద్ర శీతాంశుర్దహనాత్మకః । ఏతచ్ఛ్రుత్వాప్రహస్తస్య రావణఃక్రోధమూర్ఛితః ॥౨౧॥
విస్ఫార్యధనురుద్యమ్య నారాచైస్తంహ్యపీడయత్ ।అథబ్రహ్మాసమాగమ్య చంద్రలోకంత్వరాన్వితః ॥ ౨౨ ॥ ద
శగ్రీవమహాబాహో సాక్షాద్విశ్రవసస్సుత । గచ్ఛశీఘ్రమితస్సౌమ్య మాచంద్రంపీడయాశుగైః ॥ ౨౩ ॥ లోకస్య
హితకామోఽయం ద్విజరాజోమహాద్యుతిః । మంత్రంచతేప్రదాస్యామి ప్రాణాత్యయభయేఽభయం ॥౨౪॥య
స్త్విదంసంస్మరేన్మంత్రం నసమృత్యుమవాప్నుయాత్ । ఏవముక్తోదశగ్రీవః ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౫॥
యదితుష్టోసిమేదేవ అనుగ్రాహ్యోయదిహ్యహం । యదిమంత్రోవరోదేయో దీయతాంమమధార్మిక ॥ ౨౬ ॥
యంజప్త్వాహంమహాభాగ సర్వదేవేషునిర్భయః । అమరేషుచసర్వేషు దానవేషుపతత్రిషు ॥ ౨౭ ॥ త్వత్ప్రసా

దాత్తు దేవేశ నభయం విద్యతే మమ । ఏవముక్తో దశగ్రీవం బ్రహ్మోవచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౮ ॥ ప్రాణాత్యయే తు వైదద్ధి
వనిత్యం రాక్షసాధిప । అతః సూత్రం గృహీత్వా తు జపేన్మంత్రమిమం శుభమ్ ॥ ౨౯ ॥ అజప్త్వా రాక్షసశ్రేష్ఠ నతే
సిద్ధిర్భవిష్యతి । శృణు మంత్రం ప్రవక్ష్యామి యేన రాక్షసపుంగవ ॥ ౩౦ ॥ మంత్రస్య కీర్తనాద్దేవ ప్రాప్స్యసే స
మరే జయమ్ । నమస్తే దేవదేవేశ సురాసురనమస్కృత ॥ ౩౧ ॥ భూతభవ్య మహాదేవ హరిపింగళలోచన । బాల
స్త్వం వృద్ధరూపీ చ వైయాఘ్రవసనచ్ఛదః ॥ ౩౨ ॥ ఆరుణోఽసి దేవత్వం త్రైలోక్యప్రభురీశ్వరః । హరో హరిత
నేమిస్త్వం యుగాంతదహనోఽనలః ॥ ౩౩ ॥ గణేశో లోకశంభుశ్చ లోకపాలో మహాభుజః । మహాదేవో మహా
శూలీ మహాదంష్ట్రో మహాభుజః ॥ ౩౪ ॥ కాలశ్చ కాలరూపీ చ నీలగ్రీవో మహోదరః । వేదాంతగో వేదమయః పశూ
నాం పతిరవ్యయః ॥ ౩౫ ॥ శూలధృచ్ఛూలకేతుశ్చ నేతా గోప్తా హరిశ్శివః । జటీ ముండీ శిఖండీ చ లగుడీ చ మహా
యశాః ॥ ౩౬ ॥ భూతేశ్వరో గణాధ్యక్షస్సర్వాత్మా సర్వభావనః । సర్వదస్సర్వహారీ చ స్రష్టా చ గురురవ్యయః ॥
కమండలుధరో దేవః పినాకీ ధూర్జటిస్తథా । మాననీయోఽర్హణీయశ్చ ఓంకారస్సామవేదగః ॥ ౩౭ ॥ మృత్యు
శ్చ మృత్యుభూతశ్చ పారియాత్రశ్చ సువ్రతః । బ్రహ్మచారీ గృహీ యోగీ వీణాపణవతూణవాన్ ॥ ౩౮ ॥ అమరోద
ర్శనీయశ్చ బాలసూర్యనిభస్తథా । శ్మశానచారీ భగవాన్ ఉమాపతిరరిందమః ॥ ౪౦ ॥ భగనేత్రప్రహర్తా చ పూ
షదంతనిపాతనః । జ్వరహర్తా పాశహస్తః ప్రళయః కాలఏవ చ ॥ ౪౧ ॥ ఉల్కాముఖోఽగ్నికేతుశ్చ మునిర్దీప్తో వి
శాంపతిః । ఉన్మాదమోహనకరస్సమర్థస్త్రిదశోత్తమః ॥ ౪౨ ॥ వామనో వామదేవశ్చ ప్రాగ్దక్షిణ్యశ్చ నామతః ।
భిక్షుశ్చ భిక్షురూపీ చ త్రిజటీ జటిలస్స్వయమ్ ॥ ౪౩ ॥ చక్రహస్తః ప్రతిష్ఠంభీ చమూనాం స్తంభనస్తథా । ఋతు
శ్చతుర్ణకరః కాలో మధుర్మధురలోచనః ॥ ౪౪ ॥ వానస్పత్యశ్శ్రీకరశ్చ నిత్యమాశ్రితపూజితః । జగద్ధాతా చ కర్తా

చ పురుషశ్శాశ్వతో ఽవ్యయః ॥ ౪౫ ॥ ధర్మాధ్యక్షో విరూపాక్షః త్రివర్త్మా భూతభావనః । త్రినేత్రో బహునేత్రశ్చ
సూర్యాయుతసమప్రభః ॥ ౪౬ ॥ దేవదేవాధిదేవశ్చ చంద్రాంకితజటస్తథా । నర్తకో లాసకశ్చైవ పూ
ర్ణేందుసదృశాననః ॥ ౪౭ ॥ సుబ్రహ్మణ్యశ్శరణ్యశ్చ సర్వదేవమయస్తథా । సర్వభూతనివాసశ్చ సర్వబంధవిమో
చకః ॥ ౪౮ ॥ మోహనో వంచకశ్చైవ సర్వధారీ వరోత్తమః । పుష్పదంతో విభాగశ్చ ముఖ్యస్సర్వహరస్తథా ॥ ౪౯
హరిశ్మశ్రుర్ధనుర్ధారీ భీమో భీమపరాక్రమః । భక్తాభీష్టప్రదస్థాణుః పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౫౦ ॥ మయా ప్రో
క్తమిదం పుణ్యం నామ్నామష్టశతముత్తమమ్ । జప్యమేతద్ధి శీఘ్రం వై యచ్ఛత్రువినాశనమ్ ॥ ౫౧ ॥ దత్త్వా తు రావ
ణాయేదం వరం సకమలోద్భవః । పునరేవ జగామాశు బ్రహ్మలోకం సనాతనమ్ ॥ ౫౨ ॥ రావణోఽపి వరం లబ్ధ్వా పున
రేవాగమత్తదా । నివర్తమానస్సంహృష్టో రావణస్సదురాత్మవాన్ । జహ్రే పథి నరేంద్రర్షిదేవగంధర్వకన్యకాః ॥ ౫౩
॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే అధికపాఠే చతుర్థస్సర్గః ॥ **************************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ కేనచిత్త్వథ కాలేన రావణః ప్రియయా గృహాత్ । పశ్చిమార్ణవమాగచ్ఛ
త్సచివైస్సహ రాక్షసైః ॥ ౧ ॥ ద్వీపస్థో దదృశే తేన పురుషః పావకప్రభః । మహాజాంబూనదప్రఖ్యః ఏక ఏవ వ్యవస్థి
తః ॥ ౨ ॥ యథా దృశ్యేత భయదో యుగాంతానల ఉత్థితః । దేవానామివ దేవేశో గ్రహాణామివ భాస్కరః ॥ ౩ ॥
శరభాణాం యథా సింహో హస్తిష్వైరావతో యథా । పర్వతానాం యథా మేరుః పారిజాతశ్చ శాఖినాం ॥ ౪ ॥ త
థా తం పురుషం దృష్ట్వా కుండమధ్యే ఽనలం యథా । గర్జంతం వివిధైర్నాదైర్లంబహస్తం భయానకమ్ ॥ ౫ ॥ దం
ష్ట్రాలం వికటం చైవ కంబుగ్రీవం మహాహనుం । మండూకకుక్షిం పింగాక్షం కైలాసశిఖరోపమమ్ ॥ ౬ ॥ పద్మపాదత
లం భీమం రక్తాంబుజనిభాననమ్ । మహాకాయం మహానాదం మనోఽనిలసమం జవే ॥ ౭ ॥ భీమమాబద్ధతూణీరం సం
ఘట్టాబద్ధచామరం । జ్వాలామాలాపరిక్షిప్తం కింకిణీకృతనిస్స్వనం ॥ ౮ ॥ మాలయా స్వర్ణపద్మానాం వక్షోదే

శావలంబయా । ఋగ్వేదమివశోభంతం పద్మమాలావిభూషితం ॥ ౯ ॥ సోంజనాచలసంకాశః కాంచనాచలసన్ని
భం । అబ్రవీత్తందశగ్రీవో యుద్ధం మేదీయతామితి ॥ ౧౦ ॥ జగర్జ చోచ్చైర్బలవాన్ సహామాత్యోదశాననః ।
ధృత్వా స రాక్షసపతిశ్శూలశక్త్యృష్టిపట్టసాన్ ॥ ౧౧ ॥ సద్వీపినా సింహ ఇవ శలభైనైవ కుంజరః । సుమేరురివభాగై
న నదీవేగైరివార్ణవః ॥ ౧౨ ॥ అకంప్యమానః పురుషో రావణం వాక్యమబ్రవీత్ । యుద్ధశ్రద్ధాం హి తే రక్షో నా
శయిష్యామి దుర్మతే ॥ ౧౩ ॥ రావణస్య చ యో వేగస్సర్వలోకభయావహః । తథా వేగసహస్రాణి సంశ్రితాని తమే
వహి ॥ ౧౪ ॥ అభవత్తస్య సా దృష్టిర్గ్రహమాలేవ చాద్భుతా । దంతానాం దశతచ్ఛబ్దో యంత్రస్యేవాతిభీకరః ॥
ధర్మస్తస్య తపశ్చైవ జగతస్సిద్ధిహేతుకే । ఊరూ సంశ్రిత్య తస్థాతే మన్మథశ్శిశ్నమాస్థితః ॥ ౧౬ ॥ విశ్వేదేవాః
కటీభాగే మరుతో యస్య శీర్షగాః । మధ్యేష్టౌ వసవస్తస్య సముద్రాః కుక్షిసంస్థితాః ॥ ౧౭ ॥ పార్శ్వస్థాశ్చ దిశ
స్సర్వాః సర్వసంధిషు మారుతాః । పితరశ్చాశ్రితాః పృష్ఠం హృదయం చ పితామహః ॥ ౧౮ ॥ గోదానాని పవిత్రా
ణి భూమిదానాని యాని చ । సువర్ణస్య చ దానాని శవల్లోమాశ్రితాని వై ॥ ౧౯ ॥ హిమవాన్ హేమకూటశ్చ
మందరో మేరురేవ చ । నరం తు తం సమాశ్రిత్య హ్యాసిభూతా వ్యవస్థితాః ॥ ౨౦ ॥ మహీవక్షోభవత్తస్య శరీరేద్యౌ
రవస్థితా । ఉభే సంధ్యే కాయసంధౌ జలవాహాశ్చ మేహనే ॥ ౨౧ ॥ బాహూ ధాతా విధాతా చ భగః పూషా ఉభౌ క
రౌ । ఐరావతో విశాలాక్ష శ్శేషో వాసుకిరేవ చ ॥ ౨౨ ॥ కంబళాశ్వతరౌ నాగౌ కార్కోటకధనంజయౌ । స చ
ఘోరవిషో నాగస్తక్షకశ్చోపతక్షకః ॥ ౨౩ ॥ కరజానాశ్రితాస్తస్య విషవీర్యం ముముక్షవః । అగ్నిరాస్యమభూ
త్తస్య స్కంధౌ రుద్రైరధిష్ఠితౌ ॥ ౨౪ ॥ పక్షమాసర్తవశ్చైవ దంష్ట్రిరోరుభరోస్థితాః । నాసైకమహా
రమావాస్యా తచ్ఛిద్రేషు చ వాయవః ॥ ౨౫ ॥ గ్రీవా తస్యాభవద్దేవీ వాణీ చాపి సరస్వతీ । నాసత్యాశ్రవణౌ చా

ఖౌ నేత్రే చశశిభాస్కరౌ ॥ ౨౬ ॥ వేదాంగానిచయజ్ఞాశ్చ నానారూపాణియానిచ । సువృత్తానిచవాక్యాని తేజ
స్సిద్ధి స్తపాంసిచ ॥ ౨౭ ॥ ఏతానినరరూపస్యతస్యదేహంశ్రితానివై। తేనముష్టిప్రహారేణ స్వల్పమాత్రేణలీలయా॥
పాణినాతాడితంరక్షో నిపపాతమహీతలే । పతితంరాక్షసంజ్ఞాత్వా విద్రావ్యచనిశాచరాన్ ॥ ౨౯ ॥ ఋగ్వేద
ప్రతిమస్సోథ పద్మమాలావిభూషితః । ప్రవివేశచపాతాళం గచ్ఛత్పర్వతసన్నిభః ॥ ౩౦ ॥ ఉత్థాయచదశగ్రీవః
ఆహూయసచివాన్స్వయమ్ । క్వగతస్సహసాబ్రూత ప్రహస్తశుకసారణాః ॥ ౩౧ ॥ ఏవముక్తారావణేన రాక్ష
సా స్తద థాబ్రువన్ । ప్రవిష్టస్సనరోత్రైవ దేవదానవదర్పహా ॥ ౩౨ ॥ అథాసింగృహ్యవేగేన గరుత్మానివపన్న
గం । శీఘ్రంసతుబిలద్వారం ప్రవివేశదుర్మతిః ॥ ౩౩ ॥ ప్రవిశ్యచసతద్ద్వారం రావణోవరనిర్భయః । అప
శ్యచ్చనరాం స్తత్ర నీలాంజనచయోపమాన్ ॥ ౩౪ ॥ కేయూరధారిణశ్శూరాన్ రక్తమాల్యానులేపనాన్ । అం
గుళీయకహారాద్యై ర్భూషణైశ్చవిభూషితాన్ ॥ ౩౫ ॥ దృశ్యంతేతత్రనృత్యంత స్త్రిస్రఃకోట్యోమహాత్మనః ।
నిత్యోత్సవాశ్శాంతభయావిమలాఃపావకప్రభాః ॥ ౩౬ ॥ క్రీడతఃప్రేక్షతేతాన్వై రాక్షసోభీమవిక్రమః । ద్వా
రస్థో రావణస్తేషాం తిస్రఃకోట్యస్తునిర్భయాః ॥ ౩౭ ॥ యథాదృష్టస్సతునరః తుల్యాస్తేతస్యసర్వశః । ఏకవర్ణాం
స్త్వేకబలా నేకరూపా న్మహౌజసః ॥ ౩౮ ॥ చతుర్భుజా న్మహోత్సాహాన్ తత్రాపశ్యత్సరావణః । తాన్దృష్ట్వా
థదశగ్రీవ ఊర్ధ్వరోమాబభూవహ ॥ ౩౯ ॥ స్వయంభువాదత్తవర స్తతశ్శీఘ్రంవినిర్యయౌ । అథాపశ్యత్పరంత
త్ర భుజంగశయనేస్థితం ॥ ౪౦ ॥ పాండురేణమహార్హేణ కౌస్తుభేనవిరాజితమ్ । శేతేసపురుష స్తత్ర పావకే
నావమండితః ॥ ౪౧ ॥ దివ్యస్రగనులేపీచ దివ్యాభరణభూషితః । దివ్యాంబరధరాసాధ్వీ త్రైలోక్యస్యవిభూ
షణం ॥ ౪౨ ॥ వాలవ్యజనహస్తాచ వేపీతత్రవ్యవస్థితా । లక్ష్మీర్భహిస్సపద్మావై భ్రాజంతీలోకసుందరీ ॥ ౪౩ ॥
ప్రహృష్టస్సతులంకేశో దృష్ట్వాతాంచారుహాసినీం । జిఘృక్షుస్సతదాసాధ్వీం సింహాసనముపాశ్రితామ్ ॥ ౪౪ ॥

వినాతుసచివైస్తత్ర రావణోఽమర్షితస్తదా । హస్తైర్గృహీతుం తామైచ్ఛ న్స్తమ్భేనవశీకృతః ॥ ౪౫ ॥ సుప్తమా
శీవిషంయద్వద్రావణః కాలచోదితః । అథసుప్తోమహాబాహుః పావకేనావకుంఠితః ॥ ౪౬ ॥ గృహీతుకామంతం
జ్ఞాత్వా వ్యపవిధ్యపటంతదా । జహాసోచ్చైర్భృశందేవస్తందృష్ట్వారాక్షసాధిపం ॥ ౪౭ ॥ తేజసాతస్యసందీప్తో
రావణోలోకరావణః । ఘూర్ణివాతేనదీర్ఘేణ తస్మిన్రామరసాతలే ॥ ౪౮ ॥ కృత్తమూలోయథాశాఖీ నిప
పాతమహీతలె । పతితంరాక్షసంజ్ఞాత్వా వచనంచేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౯ ॥ ఉత్తిష్ఠరాక్షసశ్రేష్ఠ మృత్యుస్తేనాద్యవి
ద్యతె । ప్రజాపతివరొరక్ష్యః యేనజీవసిరావణ ॥ ౫౦ ॥ గచ్ఛరావణవిస్రబ్ధం నాత్రవైమరణంతవ । లబ్ధసంజ్ఞో
ముహూర్తేన రాక్షసోభీమవిక్రమః ॥ ౫౧ ॥ తంతుదృష్ట్వామహాత్మానం రావణోభయమాపసః । ఏవముక్తస్త
దోత్థాయ రావణోదేవకంటకః ॥ ౫౨ ॥ రోమహర్షణమాపన్నో హ్యబ్రవీత్తంమహామునిం । కోభవాన్ శౌ
ర్యసంపన్నో యుగాంతానలసన్నిభః ॥ ౫౩ ॥ బ్రూహిత్వందేవదేవోవా సర్వదేహేషుసుస్థితః । ఏవముక్తస్సతె
నాథ రావణేనమహాత్మనా ॥ ౫౪ ॥ ప్రత్యువాచహసన్దేవో మేఘగంభీరయాగిరా । కింత్వంమయాదశగ్రీవవ
ధ్యోసినచిరాదిహ ॥ ౫౫ ॥ ఏవముక్తోదశగ్రీవః ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ । ప్రజాపతేస్తువచనా న్నాహంమృ
త్యువశంగతః ॥ ౫౬ ॥ నహిజాతోజనిష్యోవా మత్తుల్యోవాసురేష్వపి । ప్రజాపతివరంయోహి లంఘయేద్వీర్య
మాశ్రితః ॥ ౫౭ ॥ నతత్రపరిహారోస్తి ప్రయత్నశ్చాపిదుర్లభః । త్రైలోక్యేతంనపశ్యామి యస్తత్కుర్యాద్వరం
వృథా ॥ ౫౮ ॥ అమరోవాసురశ్రేష్ఠ తేనమాంనావిశద్భయం । అథాపిచభవేన్మృత్యు స్త్వత్తోమేనాన్యతఃప్ర
భో ॥ ౫౯ ॥ యశస్యంశ్లాఘనీయంచ త్వత్తోమేమరణంత్విదమ్ । అథాపశ్యత్తస్యగాత్రే రావణోభీమవిక్రమః ॥
దేవదేవస్యసకలం త్రైలోక్యంసచరాచరం । ఆదిత్యావసవోరుద్రాః మరుతోథాశ్వినావపి ॥ ౬౧ ॥ సిద్ధాశ్చపిత

రక్షశ్చైవ యమో వైశ్రవణస్తథా । సముద్రా గిరయో నద్యో విద్యా వేదాస్త్రయోఽగ్నయః ॥ ౧౨ ॥ గ్రహాస్తారాగణా వ్యోమ సాధ్యా గంధర్వచారణాః । మహర్షయో వేదవిదో గరుడోఽథ భుజంగమాః ॥ ౧౩ ॥ యే చాన్యే సంస్థితా దేవా దైత్యదానవరాక్షసాః । గాత్రేషు శయనస్థస్య దృశ్యంతే సూక్ష్మమూర్తయః ॥ ౧౪ ॥ ఆహ రామోఽథ ధర్మాత్మా హ్యగస్త్యం మునిసత్తమమ్ । ద్వీపస్థః పురుషః కోఽసౌ తిస్రః కోట్యశ్చ తాశ్చ కాః ॥ ౧౫ ॥ శయానః పురుషః కశ్చ దైత్యదానవదర్పహా । రామస్య వచనం శ్రుత్వా హ్యగస్త్యో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రూయతామభిధాస్యామి దేవదేవస్సనాతనః । భగవాన్ కపిలో రామ ద్వీపస్థో నర ఉచ్యతే ॥ ౧౭ ॥ స వై నారాయణో దేవ శ్శంఖచక్రగదాధరః । విధాతా చైవ భూతానాం సంహర్తా చ తథైవ చ ॥ ౧౮ ॥ అనాదిరచ్యుతో విష్ణుః ప్రభవశ్శాశ్వతోఽవ్యయః । యే తు నృత్యంతి వై తత్ర సురాస్తే తస్య ధీమతః ॥ ౧౯ ॥ తుల్యతేజః ప్రతాపాస్తే కపిలస్య నరస్య వై । నాతిక్రుద్ధేన దృష్టస్తు రాక్షసః పాపనిశ్చయః ॥ ౨౦ ॥ న బభూవ తతో రామ భస్మసాద్రావణః ప్రభో । భిన్నగాత్రో నగప్రఖ్యో రావణః పతితో భువి ॥ ౨౧ ॥ వాక్ఛరైస్తం బిభేదాశు రహస్యం పిశునో యథా । అథ దీర్ఘేణ కాలేన లబ్ధసంజ్ఞస్స రాక్షసః ॥ ౨౨ ॥ ఆజగామ హతౌజాస్తు యత్ర తే సచివాః స్థితాః । తైరేవ సహితో లంకాం జగామాశు దశాననః ॥ ౨౩ ॥ శ్రుత్వా ప్రోవాచ తత్సర్వమాశ్చర్యమితి రాఘవః । పూజ్యమానాః స్థితాస్తత్ర యే రామస్య సమీపతః । ఆశ్చర్యమితి తత్ప్రాహుర్వానరా రాక్షసైస్సహ ॥ ౨౪ ॥ విభీషణస్తు రామస్య పార్శ్వస్థో వాక్యమబ్రవీత్ । ఆశ్చర్యం స్మారితోఽస్మ్యద్య యత్తద్వృత్తం పురాతనం ॥ ౨౫ ॥ అథాగస్త్యోఽబ్రవీత్సర్వమేతద్రామ శ్రుతం త్వయా । దృష్టాస్సభాజితాశ్చాపి రామ యాస్యామహే వయం ॥ ౨౬ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామో రమయతాం వరః । వృత్తశేషశ్చ వక్తవ్య ఇత్యాహ మునిపుంగవాన్ ॥ ౨౭ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరరామాయణే అధికపాఠే షష్ఠస్సర్గః ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ నివర్తమానస్సంహృష్టో రావణస్స దురాత్మవాన్ । జహ్రే పథి నరేంద్ర
ర్షిదేవదానవకన్యకాః ॥ ౧ ॥ దర్శనీయాం హి తద్రక్షః కన్యాం స్త్రీం వానుపశ్యతి । హత్వా బంధుజనం తస్యా
విమానే తాం రురోధ హ ॥ ౨ ॥ ఏవం పన్నగయక్షాణాం మానుషాణాం చ రక్షసాం । దైత్యానాం దానవానాం చ క
న్యా జగ్రాహ రావణః ॥ ౩ ॥ తాభిస్సర్వాణవద్వ్యాభి ర్నదీభిరివ సాగరః । ఆపుపూరే విమానం త ద్భయశోకాశి
వాశ్రుభిః ॥ ౪ ॥ నాగగంధర్వకన్యాశ్చ రాజర్షితనయాస్తథా । దైత్యదానవకన్యాశ్చ విమానే శతశో రుదన్ ॥ ౫
దీర్ఘకేశ్యస్సుచార్వంగ్యః పూర్ణచంద్రనిభాననాః । పీనస్తన్యస్తథా వజ్రవేదిమధ్యసమప్రభాః ॥ ౬ ॥ రథ
కూబరసంకాశైః శ్రోణిదేశైర్మనోహరాః । స్త్రియస్సురాంగనాప్రఖ్యా నిష్టప్తకనకప్రభాః ॥ ౭ ॥ శోకా
యత్రస్తాస్తరుణ్యశ్చ విహ్వలాశ్చ సుమధ్యమాః । తుల్యమగ్న్యర్చిషాం తత్ర శోకాగ్నిభయసంభవం ॥ ౮ ॥ ప్రవేప
మానా దుఃఖార్తా ముముచుర్బాష్పజం జలం । తాసాం నిశ్వాసవాతేన సర్వతస్సంప్రదీపితం ॥ ౯ ॥ అగ్నిహో
త్రమివాభాతి సన్నిరుద్ధాగ్నిపుష్పకం । దశగ్రీవవశం ప్రాప్తాస్తాస్తు శోకాకులాః స్త్రియః ॥ ౧౦ ॥ దీనవక్త్రేక్షణా
శ్శ్యామా మృగ్యస్సింహవశా ఇవ । కాచిచ్చింతయతీ తత్ర కిన్ను మాం భక్షయిష్యతి ॥ ౧౧ ॥ కాచిద్ధ్యాయసి దుఃఖా
ర్తా అపి మాం మారయేదయం । ఇతి మాతృపితృభ్రాతౄన్ స్మృత్వా భర్తృసుతానపి ॥ ౧౨ ॥ దుఃఖశోకసమా
విష్టా విలేపుస్సహితాః స్త్రియః । కథన్ను ఖలు మే పుత్రో భవిష్యతి మయా వినా ॥ ౧౩ ॥ కథం మాతా కథం భ్రాతా
నిమగ్నా శోకసాగరే । హా కథన్ను కరిష్యామి భర్తారం దైవతం వినా ॥ ౧౪ ॥ మృత్యో ప్రసీద యాచే త్వాం నయ మాం
యమసాదనం । కిన్ను మే దుష్కృతం కర్మ కృతం దేహాంతరే పురా ॥ ౧౫ ॥ యతోస్మ ధర్షితానేన పతితాః శోక
సాగరే । న ఖల్విదానీం పశ్యామి దుఃఖస్యాంతమిహాత్మనః ॥ ౧౬ ॥ అహో ధిగస్తు జన్మేదం నిస్సారం బుద్బుదోపమం

అహోధిఙ్మానుషేలోకే నాస్తిధర్మఃపరోజనః ॥ ౧౭ ॥ అహోధిగస్తులోకానాం యేనోబంధుర్నదృశ్యతే । యు
ద్ధుబలాలాబలవతా బాంధవారావణేనమే ॥ ౧౮ ॥ ఉదితేనేవసూర్యేణ తారకాఇవనాశితాః । అహోసుబలవద్ర
క్షో వధోపాయోనవిద్యతే ॥ ౧౯ ॥ అహోమర్త్యత్వమాస్థాయ నాత్మానంవైజుగుప్సతే । సర్వథాసదృశస్త్వావ ద్వి
క్రమోస్యదురాత్మనః ॥ ౨౦ ॥ ఇదంత్వసదృశంకర్మ పరదారాభిమర్శనం । యస్మాదేషపరక్యాసు స్త్రీషురజ్య
తిమందమతిః ॥ ౨౧ ॥ తస్మాత్తుస్త్రీకృతేనైవ వధంప్రాప్స్యతి రావణః । సతీభిఃపరనారీభి రేవంవాక్యేష్వుదీరితే ।
నేదుర్దుందుభయోదివ్యాః పుష్పవృష్టిఃపపాతహ । శప్తఃస్త్రీభిస్సతుతదా హతౌజాఇవనిష్ప్రభః ॥ ౨౩ ॥ పతివ్ర
తాభిస్సాధ్వీభి ర్బభూవవిమనాఇవ । తాస్వేవంవిలపంతీషు రావణోరాక్షసాధిపః ॥ ౨౪ ॥ ప్రవివేశపురీంలం
కాం పూజ్యమానోనిశాచరైః । తతోరాక్షసరాజస్య స్వసాపరమదుఃఖితా ॥ ౨౫ ॥ పాదయోఃపతితాతస్య వక్తు
మేవోపచక్రమే । తతస్స్వసారముత్థాప్య రావణఃపరిసాంత్వయన్ ॥ ౨౬ ॥ అబ్రవీత్కిమిదంభద్రే వక్తుమర్హ
సిమేద్రుతం । సాబాష్పపరిరుద్ధాక్షీ రాక్షసీవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౭ ॥ హతాస్మివిధవారాజన్ త్వయాబలవతా
కృతా । ఏతేవీరాస్త్వయారాజన్ దైత్యావినిహతారణే ॥ ౨౮ ॥ కాలకేయాఇతిఖ్యాతా మహాబలపరాక్ర
మాః । తత్రమేనిహతోభర్తా గరీయాన్జీవితాదపి ॥ ౨౯ ॥ సత్వయాదయితోవీర భ్రాత్రాశత్రుసమేనవై । ని
హతోయుద్ధకోపేన మాంవిస్మృత్యయివీయసీం ॥ ౩౦ ॥ యాత్వయానిహతారాజన్ స్వయమేవేహబంధునా । దుః
ఖంవైధవ్యశబ్దంచ వర్తంభోక్ష్యామ్యహంత్వయా ॥ ౩౧ ॥ ననునామత్వయారక్ష్యోజామాతాసమరేష్వపి । తం
నిహత్యమహారాజ స్వయమేవనలజ్జసే ॥ ౩౨ ॥ ఏవముక్తస్తయారక్షో భగిన్యాక్రోశమానయా । అబ్రవీత్సాం
త్వయిత్వాతాం సామపూర్వమిదంవచః ॥ ౩౩ ॥ అలంవత్సేవిషాదేన నభేతవ్యంచసర్వశః । మానదానవిశేషై

స్త్వాం తోషయిష్యామి యత్నతః ॥ ౩౪ ॥ యుద్ధప్రమత్తో వ్యాక్షిప్తో జయకాంక్షీ క్షిపఞ్శరాన్ । నావగచ్ఛామి యు
ద్ధేషు స్వాన్పరాన్వాప్యహం శుభే ॥ ౩౫ ॥ జామాతరం న జానామి ప్రహరన్యుద్ధదుర్మదః । అతోఽసౌ నిహ
తస్సంఖ్యే మయా భర్తా తవ స్వసః ॥ ౩౬ ॥ అస్మిన్కాలే తు యత్ప్రాప్తం తత్కరిష్యామి తే హితం । భ్రాతురైశ్వ
ర్యయుక్తస్య ఖరస్య భవ పార్శ్వతః ॥ ౩౭ ॥ చతుర్దశానాం భ్రాతా తే సహస్రాణాం భవిష్యతి । ప్రభుః ప్రయా
ణే దానే చ రాక్షసానాం మహౌజసాం ॥ ౩౮ ॥ శీఘ్రం గచ్ఛత్వయం శూరో దండకాన్పరిరక్షితుం । దూషణో
స్య బలాధ్యక్షో భవిష్యతి మహాబలః ॥ ౩౯ ॥ స హి శప్తో వనోద్దేశః క్రుద్ధేనోశనసా పురా । రాక్షసానామయం వా
సో భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౪౦ ॥ తత్ర మాతృష్వసుః పుత్రో భ్రాతా తవ ఖరః ప్రభుః । భవిష్యతి సదా కుర్వన్య
ద్వక్ష్యసి వచస్స్వయం ॥ ౪౧ ॥ ఏవముక్త్వా దశగ్రీవః సైన్యం తస్యాదిదేశహ । చతుర్దశసహస్రాణి రక్షసాం కా
మరూపిణాం ॥ ౪౨ ॥ స తైస్సర్వైః పరివృతో రాక్షసైర్ఘోరదర్శనైః । ఖరస్సంప్రయయౌ శీఘ్రం దండకాన
కుతోభయః ॥ ౪౩ ॥ స తత్ర కారయామాస రాజ్యం నిహతకంటకమ్ । సా చ శూర్పణఖా ప్రీతా న్యవసద్దండ
కావనే ॥ ౪౪ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే చతుర్వింశస్సర్గః ॥ ౨౪ ॥ ౧౧౫౦ ॥ ***********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ స తు దత్త్వా దశగ్రీవో వనం ఘోరం ఖరస్య తత్ । భగినీం చ సమాశ్వాస్య హృ
ష్టస్స్వస్థతరోఽభవత్ ॥ ౧ ॥ తతో నికుంభిలాం నామ లంకాయాః కాననం మహత్ । మహాత్మా రాక్షసేంద్రస్త
త్ప్రవివేశ సహానుగః ॥ ౨ ॥ తత్ర యూపశతాకీర్ణం సౌమ్యం చైత్యోపశోభితం । దదర్శాధిష్ఠితం యజ్ఞం సం
ప్రదీప్తమివ శ్రియా ॥ ౩ ॥ తతః కృష్ణాజినధరం కమండలుకుశోజ్జ్వలమ్ । దదర్శ స్వసుతం తత్ర మేఘనాదమరిం
దమం ॥ ౪ ॥ రక్షఃపతిస్సమాసాద్య సమాశ్లిష్య చ బాహుభిః । అబ్రవీత్కిమిదం వత్స వర్తతే తద్బ్రవీహి మే ॥ ౫ ॥

ఉశనా త్వబ్రవీత్తత్ర గురుర్యజ్ఞసమృద్ధయే । రావణం రాక్షసశ్రేష్ఠం ద్విజశ్రేష్ఠో మహాతపాః ॥ ౬ ॥ అహమా
ఖ్యామి తే రాజన్ శ్రూయతాం సర్వమేవ చ । యజ్ఞాస్తే సప్త పుత్రేణ ప్రాప్తాస్సుబహువిస్తరాః ॥ ౭ ॥ అగ్నిష్టోమో
ఽశ్వమేధశ్చ యజ్ఞో బహుసువర్ణకః । రాజసూయస్తథా యజ్ఞో గోమేధో వైష్ణవస్తథా ॥ ౮ ॥ మాహేశ్వరే ప్రవృ
త్తే తు యజ్ఞే పుంభిస్సుదుర్లభే । వరాంస్తే లబ్ధవాన్ పుత్రస్సాక్షాత్పశుపతేరిహ ॥ ౯ ॥ కామగం స్యందనం దివ్యమన
న్తరిక్షచరం ధ్రువం । మాయాం చ తామసీం నామ యయా సంపద్యతే తమః ॥ ౧౦ ॥ ఏతయా కిల సంగ్రామే మాయ
యా రాక్షసేశ్వర । ప్రయుద్ధస్య గతిశ్శక్యా న విజ్ఞాతుం సురాసురైః ॥ ౧౧ ॥ అక్షయావిషుధీ బాణైశ్చాపం చాపి
సుదుర్జయమ్ । అస్త్రం చ బలవత్సౌమ్య శత్రువిధ్వంసనం రణే ॥ ౧౨ ॥ ఏతాన్ సర్వాన్ వరాన్ లబ్ధ్వా పుత్రస్తవ
దశానన । అద్య యజ్ఞసమాప్తౌ తు త్వాం ప్రతీక్షన్ స్థితో హ్యయమ్ ॥ ౧౩ ॥ తతోఽబ్రవీద్దశగ్రీవో న శోభనమిదం కృతం ।
పూజితాశ్శత్రవో యస్మాద్ద్రవ్యైరింద్రపురోగమాః ॥ ౧౪ ॥ ఏహీదానీం కృతం యద్ధి తదకర్తుం న శక్యతే । ఆగచ్ఛ
సౌమ్య గచ్ఛామః స్వమేవ భవనం ప్రతి ॥ ౧౫ ॥ తతో గత్వా దశగ్రీవస్సపుత్రస్సవిభీషణః । స్త్రియోఽవతారయా
మాస సర్వాస్తా బాష్పవిక్లబాః ॥ ౧౬ ॥ లక్షిణ్యో రత్నభూతాశ్చ దేవదానవరక్షసాం । నానాభూషణసం
పన్నా జ్వలంత్యస్స్వేన తేజసా ॥ ౧౭ ॥ విభీషణస్తు తా నారీర్దృష్ట్వా శోకసమాకులాః । తస్య తాం చ మతిం జ్ఞాత్వా
ధర్మాత్మా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ ఈదృశైస్త్వం సమాచారైర్యశోఽర్థకులనాశనైః । ధర్షణం ప్రాణినాం జ్ఞాత్వా స్వమ
తేన విచేష్టసే ॥ ౧౯ ॥ జ్ఞాతీన్వై ధర్షయిత్వేమాస్త్వయానీతా వరాంగనాః । త్వామతిక్రమ్య మధునా రాజన్
కుంభీనసీ హృతా ॥ ౨౦ ॥ రావణస్త్వబ్రవీద్వాక్యం నావగచ్ఛామి కిన్న్విదం । కో వాయం యస్త్వయాఖ్యాతో
మధురిత్యేవ నామతః ॥ ౨౧ ॥ విభీషణస్తు సంక్రుద్ధో భ్రాతరం వాక్యమబ్రవీత్ । శ్రూయతామస్య పాపస్య కర్మణ

ణాః ఫలమాగతం ॥ ౨౨ ॥ మాతామహస్య యోఽస్మాకం జ్యేష్ఠో భ్రాతా సుమాలినః । మాల్యవానితి విఖ్యాతో వృద్ధః
ప్రాజ్ఞో నిశాచరః ॥ ౨౩ ॥ జనన్యా భగినీ జ్యేష్ఠా నామ్నా పుష్పోత్కటా స్మృతా । పితా జ్యేష్ఠో జనన్యాశ్చ హ్యస్మా
కం త్వార్యకోఽభవత్ ॥ ౨౪ ॥ తస్యాః కుంభీనసీ నామ దుహితుర్దుహితాభవత్ । మాతృష్వసురథోఽస్మాకం సా కన్యా
చానలోద్భవా ॥ ౨౫ ॥ భవత్యస్మాకమేషా హి భ్రాతౄణాం ధర్మతస్స్వసా । సా హృతా మధునా రాజన్ రాక్ష
సేన బలీయసా ॥ ౨౬ ॥ యజ్ఞప్రవృత్తే పుత్రే తే మయి చాంతర్జలోషితే । కుంభకర్ణే మహారాజ నిద్రామనుభ
వత్యథ ॥ ౨౭ ॥ నిహత్య రాక్షసశ్రేష్ఠాన్ అమాత్యానిహ సంమతాన్ । ధర్షయిత్వా హృతా రాజన్ గుప్తా హ్యం
తఃపురే తవ ॥ ౨౮ ॥ శ్రుత్వా చైతన్మయా సర్వం క్షాంతమేవ హతో న సః । యస్మాదవశ్యం దాతవ్యా కన్యా భర్త్రే
హి దాతృభిః ॥ ౨౯ ॥ తదేతత్కర్మణో హ్యస్య ఫలం పాపస్య దుర్మతే । అస్మిన్నేవాభిసంప్రాప్తం లోకే విదిత
మస్తు తే ॥ 3౦ ॥ విభీషణవచశ్శ్రుత్వా రాక్షసేంద్రస్స రావణః । దౌరాత్మ్యేనాత్మనోద్ధూత స్తప్తాంభా ఇవ సాగ
రః ॥ 3౧ ॥ తతోఽబ్రవీద్దశగ్రీవః క్రుద్ధస్సంరక్తలోచనః । కల్ప్యతాం మే రథశ్శీఘ్రం శూరాస్సజ్జీభవంతు హ ॥ 3౨ ॥
భ్రాతా మే కుంభకర్ణశ్చ యే చ ముఖ్యా నిశాచరాః । వాహనాన్యధిరోహంతు నానాప్రహరణాయుధాః ॥ 33
అద్య తం సమరే హత్వా మధుం రావణనిర్భయం । ఇంద్రలోకం గమిష్యామి యుద్ధకాంక్షీ సుహృద్వృతః ॥ 3౪ ॥ త
తో విజిత్య త్రిదివం వశే స్థాప్య పురందరం । నివృత్తో విహరిష్యామి త్రైలోక్యైశ్వర్యశోభితః ॥ 3౫ ॥ అక్షౌహిణీస
హస్రాణి చత్వార్యగ్ర్యాణి రక్షసాం । నానాప్రహరణాన్యాశు నిర్యయుర్యుద్ధకాంక్షిణాం ॥ 3౬ ॥ ఇంద్రజిత్త్వగ్ర
తస్సైన్యం సైనికాన్పరిగృహ్య చ । రావణో మధ్యతశ్శూరః కుంభకర్ణశ్చ పృష్ఠతః ॥ 3౭ ॥ విభీషణస్తు ధర్మాత్మా
లంకాయాం ధర్మమాచరత్ । తే తు సర్వే మహాభాగా యయుర్మధుపురం ప్రతి ॥ 3౮ ॥ రథైర్నాగైః ఖరైరు

ష్ట్రైః హయైర్దీప్తైర్మహోరగైః । రాక్షసాః ప్రయయుస్సర్వే కృత్వాకాశం నిరన్తరమ్ ॥ ౩౯ ॥ దైత్యాశ్చ శతశ
స్తత్ర కృతవైరాస్సురైస్సహ । రావణం ప్రేక్ష్య గచ్ఛన్తమన్వగచ్ఛన్హి పృష్ఠతః ॥ ౪౦ ॥ స తు గత్వా మధుపురం
ప్రవిశ్య దశాననః । న దదర్శ మధుం తత్ర భగినీం తత్ర దృష్టవాన్ ॥ ౪౧ ॥ సా తదా ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా శిరసా పా
దయోర్గతా । తస్య రాక్షసరాజస్య త్రస్తా కుమ్భీనసీ స్వసా ॥ ౪౨ ॥ తాం సముత్థాపయామాస న భేతవ్యమితి
బ్రువన్ । రావణో రాక్షసశ్రేష్ఠః కిం చాపి కరవాణి తే ॥ ౪౩ ॥ సాబ్రవీద్యది మే రాజన్ ప్రసన్నస్త్వం మహాబల ।
భర్తారం మే మధుం నాద్య హన్తుమర్హసి మానద ॥ ౪౪ ॥ న హీదృశం భయం కించిత్కులస్త్రీణామిహోచ్యతే । భ
యానామపి సర్వేషాం వైధవ్యం వ్యసనం మహత్ ॥ ౪౫ ॥ సత్యవాగ్భవ రాజేన్ద్ర మామవేక్షస్వ యాచతీమ్ । త్వయాప్యు
క్తం మహాబాహో న భేతవ్యమితి స్వయమ్ ॥ ౪౬ ॥ రావణస్త్వబ్రవీద్ధృష్టః స్వసారం తత్ర సంస్థితామ్ । క్వ చాసౌ త
వ భర్తా వై మమ శీఘ్రం నివేద్యతామ్ ॥ ౪౭ ॥ సహ తేన గమిష్యామి సురలోకం జయాయ హి । తవ కారుణ్యసౌహా
ర్దాన్నివృత్తోఽస్మి మధోర్వధాత్ ॥ ౪౮ ॥ ఇత్యుక్తా సా ప్రసుప్తం తం సముత్థాప్య నిశాచరమ్ । అబ్రవీత్సంప్రహృ
ష్టేవ రాక్షసీ స్వపతిం తదా ॥ ౪౯ ॥ ఏష ప్రాప్తో దశగ్రీవో మమ భ్రాతా మహాబలః । సురలోకజయాకాఙ్క్షీ సాహా
య్యే త్వాం వృణుతే చ ॥ ౫౦ ॥ తదస్య త్వం సహాయార్థం సబన్ధుర్గచ్ఛ రాక్షస । స్నిగ్ధస్య భజమానస్య యుక్త
మర్థాయ కల్పితుమ్ ॥ ౫౧ ॥ తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా తథేత్యాహ మధుర్వచః । దదర్శ రాక్షసశ్రేష్ఠం యథా
న్యాయముపేత్య సః ॥ ౫౨ ॥ పూజయామాస ధర్మేణ రావణం రాక్షసాధిపమ్ । ప్రాప్య పూజాం దశగ్రీవో మధువే
శ్మని వీర్యవాన్ ॥ ౫౩ ॥ అస్తం ప్రాప్తే దినకరే నివాసం సమరోచయత్ । తత్ర చైకాం నిశాముష్య గమనాయోప
చక్రమే ॥ ౫౪ ॥ తతః కైలాసమాసాద్య శైలం వైశ్రవణాలయమ్ । రాక్షసేన్ద్రో మహేన్ద్రాభః సేనాముపనివేశ

యాత్ ॥ ౫౫ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే పఞ్చవింశస్సర్గః ॥ ౪౮౧ ॥ ౯౬౨౦ ॥ ***************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ సతుతత్ర దశగ్రీవస్సహసైన్యేనవీర్యవాన్ । అస్తంప్రాప్తేదినకరే నివాసం సమరోచయత్ ॥ ౧ ॥ ఉదితేవిమలేచన్ద్రే తుల్యపర్వతవర్చసి । ప్రసుప్తంసుమహత్సైన్యం నానాప్రహరణాయుధం ॥ ౨ ॥ రావణస్తుమహావీర్యో నిషణ్ణశ్శైలమూర్ధని । సదదర్శగుణాంస్తత్ర చన్ద్రపాదోపశోభితాన్ ॥ ౩ ॥ కర్ణికారవనైర్దివ్యైః కదంబగహనైస్తథా । పద్మినీభిశ్చఫుల్లాభి ర్మన్దాకిన్యాజలైరపి ॥ ౪ ॥ చంపకాశోకపున్నాగ మన్దారతరుభిస్తథా । చూతపాటలలోధ్రైశ్చ ప్రియఙ్గ్వర్జునకేతకైః ॥ ౫ ॥ తగరైర్నారికేళైశ్చ ప్రియాళుపనసైస్తథా । ఏతైరన్యైశ్చతరుభి రుద్భాసితవనాన్తరే ॥ ౬ ॥ కిన్నరామదనేనార్తా రక్తామధురకణ్ఠినః । సమంసంప్రజగుర్యత్ర మనస్తుష్టివివర్ధనం ॥ ౭ ॥ విద్యాధరామదక్షీబా మదరక్తాన్తలోచనాః । యోషిద్భిస్సహసంక్రాన్తా శ్చిక్రీడుర్జహృషుశ్చవై ॥ ౮ ॥ ఘణ్టానామివసన్నాదశ్శుశ్రువేమధురస్వనః । అప్సరోగణసంఘానాం గాయతాం ధనదాలయే ॥ ౯ ॥ పుష్పవర్షాణిముఞ్చన్తో నగాః పవనతాడితాః । శైలంతంవాసయన్తీవ మధుమాధవగన్ధినః ॥ ౧౦ ॥ మధుపుష్పరజఃపృక్తం గన్ధమాదాయపుష్కలం । ప్రవవౌవర్ధయన్కామం రావణస్యసుఖోనిలః ॥ ౧౧ ॥ గేయాత్పుష్పసమృద్ధ్యాచ శైత్యాద్వాయోర్గిరేర్గుణైః । ప్రవృత్తాయాంరజన్యాంచ చన్ద్రస్యోదయనేనచ ॥ ౧౨ ॥ రావణస్సుమహావీర్యః కామబాణవశంగతః । వినిశ్వస్య వినిశ్వస్య శశినంసమవైక్షత ॥ ౧౩ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరేతత్ర దివ్యాభరణభూషితా । సర్వాప్సరోవరారంభాపూర్ణచన్ద్రనిభాననా ॥ ౧౪ ॥ దివ్యచన్దనలిప్తాఙ్గీ మన్దారకృతమూర్ధజా । రతోత్సవకృతారంభా దివ్యపుష్పవిభూషితా ॥ ౧౫ ॥ చక్షుర్మనోహరంపీనం మేఖలాదామభూషితమ్ । సముద్వహన్తీజఘనం రతిప్రాభృతము

త్తమమ్ ॥ ౧౬ ॥ కృతైర్విశేషకైరార్ద్రైః షడర్తుకుసుమోద్భవైః । బభావన్యతమేవ శ్రీః కాంతిద్యుతిమతిశ్రి
యాం ॥ ౧౭ ॥ నీలం సతోయమేఘాభం వస్త్రం సమవకుంఠితా । యస్యా వక్త్రం శశినిభం భ్రువౌ చాపనిభే శుభే ॥
ఊరూ కరికరాకారౌ కరౌ పల్లవకోమలౌ । సైన్యమధ్యేన గచ్ఛంతీ రావణేనోపలక్షితా ॥ ౧౮ ॥ తాం సముత్థాయ గ
చ్ఛంతీం కామబాణబలార్దితః । కరే గృహీత్వా లజ్జంతీం స్మయమానోఽభ్యభాషత ॥ ౨౦ ॥ క్వ గచ్ఛసి వరారోహే
కాం సిద్ధిం భజసే స్వయం । కస్యాభ్యుదయకాలోఽయం కస్త్వాం సముపభోక్ష్యతే ॥ ౨౧ ॥ తవాననరసస్యాద్య ప
ద్మోత్పలసుగంధినః । సుధామృతరసస్యేవ కోఽద్య తృప్తిం గమిష్యతి ॥ ౨౨ ॥ (కఇదం పూర్ణచంద్రాభం నిరవద్యో
త్పలేక్షణం । ముఖామృతం పాస్యతి తే హ్యమృతం దేవరాడివ ॥ ౨౩ ॥) స్వర్ణకుంభనిభౌ పీనౌ శుభౌ భీరు నిరం
తరౌ । కస్యోరస్థలసంస్పర్శం దాస్యతస్తే కుచావిమౌ ॥ ౨౪ ॥ సువర్ణచక్రప్రతిమం స్వర్ణదామచితం పృథు । అ
ధ్యారోక్ష్యతి కస్తేఽద్య స్వర్గం జఘనరూపిణం ॥ ౨౫ ॥ మద్విశిష్టః పుమాన్ కోఽద్య శక్రో విష్ణురథాశ్వినౌ । మామ
తీత్య హి యచ్ఛసి త్వం యాసి భీరు న శోభనం ॥ ౨౬ ॥ విశ్రమ స్వ పృథుశ్రోణి శిలాతలమిదం శుభం । త్రైలోక్యే యః
ప్రభుశ్చైవ మదన్యో నైవ విద్యతే ॥ ౨౭ ॥ తదేష ప్రాంజలిః ప్రహ్వో యాచతే త్వాం దశాననః । భర్తుర్భర్తా వి
ధాతా చ త్రైలోక్యస్య భజస్వ మామ్ ॥ ౨౮ ॥ ఏవముక్తాబ్రవీద్రంభా వేపమానా కృతాంజలిః । ప్రసీద నార్హసే వ
క్తుమీదృశం త్వం హి మే గురుః ॥ ౨౯ ॥ అన్యేభ్యోఽపి త్వయా రక్ష్యా ప్రాప్నుయాం ధర్షణం యది । ధర్మతశ్చ స్నుషా
తేఽహం తత్త్వమేతద్బ్రవీమి తే ॥ ౩౦ ॥ అథాబ్రవీద్దశగ్రీవశ్చరణాధోముఖీం స్థితామ్ । రోమహర్షమనుప్రా
ప్తాం స్పష్టమాత్రేణ తాం తదా ॥ ౩౧ ॥ సుతస్య యది మే భార్యా తతస్త్వం మే స్నుషా భవేః । బాఢమిత్యేవ సా రం
భా ప్రాహ రావణముత్తరం ॥ ౩౨ ॥ ధర్మతస్తే సుతస్యాహం భార్యా రాక్షసపుంగవ । పుత్రః ప్రియతరః ప్రా

జ్యేష్ఠస్య భ్రాతురేవ శ్రమణస్య తే ॥ ౩౩ ॥ ఖ్యాతో యస్త్రిషు లోకేషు నలకూబర ఇత్యసౌ । ధర్మతో యో భవేద్విప్రః క్షత్రియో వీర్యతో భవేత్ ॥ ౩౪ ॥ క్రోధాద్యశ్చ భవేదగ్నిః క్షాన్త్యా చ వసుధాసమః । తస్యాస్మి కృతసంకేతా లోకపాలసుతస్య వై ॥ ౩౫ ॥ తముద్దిశ్య చ మే సర్వం విభూషణమిదం కృతమ్ । యథా తస్య హి నాన్యస్య భావో మాం ప్రతి తిష్ఠతి ॥ తేన సత్యేన మాం రాజన్ మోక్తుమర్హస్యరిందమ । స హి తిష్ఠతి ధర్మాత్మా సాంప్రతం మత్సముత్సుకః ॥ ౩౬ ॥ తత్ర విఘ్నం సుతస్యేహ కర్తుం నార్హసి ముంచ మామ్ । సద్భిరాచరితం మార్గం గచ్ఛ రాక్షసపుంగవ ॥ ౩౭ ॥ మాననీయో మమ త్వం హి లాలనీయా తథాస్మి తే । ఏవముక్తో దశగ్రీవః ప్రత్యువాచ వినీతవత్ ॥ ౩౯ ॥ స్నుషాస్మి యదవోచస్త్వమేకపత్నీష్వయం క్రమః । దేవలోకస్థితిరియం సురాణాం శాశ్వతీ స్థితా ॥ ౪౦ ॥ పతిరప్సరసాం నాస్తి న చైకస్త్రీపరిగ్రహః । ఏవముక్త్వా స తాం రక్షో నివేశ్య చ శిలాతలే ॥ ౪౧ ॥ కామభోగాభిసంరక్తో మైథునాయోపచక్రమే । సా విముక్తా తతో రంభా భ్రష్టమాల్యవిభూషణా ॥ ౪౨ ॥ గజేంద్రాక్రీడమథితా నదీవాకులతాం గతా । లులితాకులకేశాంతా కరవేపితపల్లవా ॥ ౪౩ ॥ పవనేనావధూతేవ లతా కుసుమశాలినీ । సా వేపమానా లజ్జంతీ భీతా కరకృతాంజలిః ॥ నలకూబరమాసాద్య పాదయోర్నిపపాత హ । తదవస్థాం తు తాం దృష్ట్వా మహాత్మా నలకూబరః ॥ ౪౫ ॥ అబ్రవీత్కిమిదం భద్రే పాదయోః పతితాసి మే । సా తు నిశ్వసమానా చ వేపమానా కృతాంజలిః ॥ ౪౬ ॥ తస్మై సర్వం యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే । ఏష దేవ దశగ్రీవః ప్రాప్తో గంతుం త్రివిష్టపమ్ ॥ ౪౭ ॥ తేన సైన్యసహాయేన నిశేయం పరిణామితా । ఆయాంతీ తేన దృష్టాస్మి త్వత్సకాశమరిందమ ॥ ౪౮ ॥ గృహీతా తేన పృష్టాస్మి కస్య త్వమితి రక్షసా । మయా తు సర్వం యత్సత్యం తద్ధి తస్మై నివేదితమ్ ॥ ౪౯ ॥ కామమోహాభిభూతాత్మా నాశ్రౌషీత్తత్ప్రభాషితమ్ । యాచ్యమానో మయా దేవ స్నుషా తేఽహమితి ప్రభో ॥ ౫౦ ॥ తత్సర్వం పృష్ఠతః కృత్వా బలాత్తేనాస్మి ధర్షితా । ఏవం త్వమపరా

థం మే క్షంతుమర్హసి మానద ॥ ౫౧ ॥ న హి తుల్యం బలం సౌమ్య స్త్రియాశ్చ పురుషస్య చ । ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు సంక్రుద్ధస్తదా వైశ్రవణాత్మజః ॥ ౫౨ ॥ ధర్షణాం తాం పరాం శ్రుత్వా ధ్యానం సంప్రవివేశ హ । తస్య తత్కర్మ విజ్ఞాయ తదా వైశ్రవణాత్మజః ॥ ౫౩ ॥ ముహూర్తాద్రోషతామ్రాక్షస్తోయం జగ్రాహ పాణినా । గృహీత్వా సలిలం దివ్యముపస్పృశ్య యథావిధి ॥ ౫౪ ॥ ఉత్ససర్జ తదా శాపం రాక్షసేంద్రాయ దారుణమ్ । అకామా తేన యస్మాత్త్వం బలాద్భద్రే ప్రధర్షితా ॥ ౫౫ ॥ తస్మాత్స యువతీమన్యాం నాకామాముపయాస్యతి । యదా హ్యకామాం కామార్తో ధర్షయిష్యతి యోషితం ॥ ౫౬ ॥ మూర్ధా తు సప్తధా తస్య శకలీభవితా తదా । తస్మిన్నుదాహృతే శాపే జ్వలితాగ్నిసమప్రభే ॥ ౫౭ ॥ దేవదుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా । ప్రజాపతిముఖాశ్చాపి సర్వే దేవాః ప్రహర్షితాః ॥ ౫౮ ॥ జ్ఞాత్వా లోకగతిం సర్వాం తస్య మృత్యుం చ రక్షసః । ఋషయః పితరశ్చైవ ప్రీతిమాపురనుత్తమామ్ ॥ ౫౯ ॥ శ్రుత్వా తు స దశగ్రీవస్తం శాపం రోమహర్షణం । నారీషు మైథునే భావం నాకామాస్వభ్యరోచయత్ ॥ ౬౦ ॥ తేన నీతాః స్త్రియః ప్రీతిమాపుస్సర్వాః పతివ్రతాః । నలకూబరనిర్ముక్తం శాపం శ్రుత్వా మనఃప్రియమ్ ॥ ౬౧ ॥ * ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే షడ్వింశస్సర్గః ॥ ౩౭౪ ॥ ౭౬౮ ॥ * * * * * * * * * * * * * *

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ కైలాసం లంఘయిత్వాథ దశగ్రీవస్సరాక్షసః । ఆససాద మహాతేజా ఇంద్రలోకం నిశాచరః ॥ ౧ ॥ తస్య రాక్షససైన్యస్య సమంతాదుపయాస్యతః । దేవలోకం యయౌ శబ్దో భిద్యమానార్ణవోపమః ॥ ౨ ॥ శ్రుత్వా తు రావణం ప్రాప్తమింద్రశ్చలిత ఆసనాత్ । అబ్రవీత్తత్ర తాన్దేవాన్సర్వానేవ సమాగతాన్ ॥ ౩ ॥ ఆదిత్యాన్సవసూన్రుద్రాన్ విశ్వాన్సాధ్యాన్మరుద్గణాన్ । సజ్జీభవత యుద్ధార్థం రావణస్య దురాత్మనః ॥ ౪ ॥ ఏవముక్తాస్తు శక్రేణ దేవాశ్శక్రసమా యుధి । సన్నహ్యంత మహాసత్త్వా యుద్ధశ్రద్ధాసమన్వితాః ॥ ౫ ॥ స తు దీనః పరి

ప్రస్థే మహేన్ద్రో రావణం ప్రతి । విష్ణోస్సమీపమాగమ్య వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౬ ॥ విష్ణో కథం కరిష్యామో మహా
వీర్యపరాక్రమః । అసౌ హి బలవాన్ రక్షో యుద్ధార్థమభివర్తతే ॥ ౭ ॥ వరప్రదానాద్బలవాన్న ఖల్వన్యేన హేతు
నా । తత్తు సత్యం వచః కార్యం యదుక్తం పద్మయోనినా ॥ ౮ ॥ తద్యథా నముచిర్వృత్రో బలిర్నరకశంబరౌ । త్వద్బ
లం సమవష్టభ్య మయా దగ్ధాస్తథా కురు ॥ ౯ ॥ నహ్యన్యో దేవ దేవానామాపత్సు సుమహాబల । గతిః పరాయణం వాపి
త్రైలోక్యే సచరాచరే ॥ ౧౦ ॥ త్వం హి నారాయణః శ్రీమాన్ పద్మనాభస్సనాతనః । త్వయేమే స్థాపితా లోకాశ్శక్ర
శ్చాహం సురేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ త్వయా సృష్టమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ । త్వామేవ భగవన్సర్వే ప్రవిశన్తి
యుగక్షయే ॥ ౧౨ ॥ తదాఖ్యాహి యథాతత్త్వం దేవ దేవ మమ స్వయమ్ । అసిచక్రసహాయస్త్వం యోత్స్యసే
రావణం ప్రభో ॥ ౧౩ ॥ ఏవముక్తస్స శక్రేణ దేవో నారాయణః ప్రభుః । అబ్రవీన్న పరిత్రాసః కార్యస్తే శ్రూయతాం
చ మే ॥ ౧౪ ॥ న తావదేష దుర్వృత్తశ్శక్యో జేతుం సురాసురైః । హన్తుం యుద్ధే సమాసాద్య వరదానేన దుర్జయః ॥
సర్వథా తు మహత్కర్మ కరిష్యతి బలోత్కటః । రాక్షసః పుత్రసహితో దృష్టమేతన్నిసర్గతః ॥ ౧౫ ॥ యత్తు మాం
త్వమభాషిష్ఠా యుధ్యస్వేతి సురేశ్వర । నాహం తం ప్రతియోత్స్యామి రావణం రాక్షసం యుధి ॥ ౧౬ ॥ నాహత్వా స
మరే శత్రుం విష్ణుః ప్రతినివర్తతే । దుర్లభశ్చైవ కామోఽద్య వరగుప్తాద్ధి రావణాత్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రతిజానామి దే
వేన్ద్ర త్వత్సమీపే శతక్రతో । భవితాస్మి యథాస్యాహం రక్షసో మృత్యుకారణమ్ ॥ ౧౮ ॥ అహమేవ నిహన్తాస్మి రావ
ణం సపుత్రం యుధి । దేవతా నన్దయిష్యామి జ్ఞాత్వా కాలముపస్థితమ్ ॥ ౨౦ ॥ ఏతత్తే కథితం తత్త్వం దేవరాజ శచీపతే ।
యుధ్యస్వ విగతత్రాసస్సురైస్సహ మహాబల ॥ ౨౧ ॥ తతో రుద్రాస్సహాదిత్యా వసవో మరుతోఽశ్వినౌ । సన్నద్ధా ని
ర్యయుస్తూర్ణం రాక్షసానభితః పురాత్ ॥ ౨౨ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే నాదశ్శుశ్రువే రజనీక్షయే । తస్య రావణసైన్యస్య

స్య ప్రయుద్ధస్య సమంతతః ॥ ౨౩ ॥ తే ప్రవృద్ధా మహావీర్యా అన్యోన్యమభివీక్ష్య చ । సంగ్రామమేవాభిముఖాస్త్వ
వ్యూహావంతిహృష్టవత్ ॥ ౨౪ ॥ తతస్త్రిదశసైన్యానాం సంక్షోభస్సమజాయత । తదక్షయం మహాసైన్యం దృష్ట్వాసమ
రదుర్జయమ్ ॥ ౨౫ ॥ అథయుద్ధం సమభవద్దేవదానవరక్షసాం । ఘోరం తుములనిర్హ్రాదం నానాప్రహరణో
ద్యతమ్ ॥ ౨౬ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే శూరా రాక్షసా ఘోరదర్శనాః । యుద్ధార్థం సమవర్తంత సచివా రావణాజ్ఞయా ॥
మారీచశ్చ ప్రహస్తశ్చ మహాపార్శ్వమహోదరౌ । అకంపనో నికుంభశ్చ శుకస్సారణ ఏవ చ ॥ ౨౮ ॥ సంహ్రాదో ధూ
మకేతుశ్చ మహాదంష్ట్రో ఘటోదరః । జంబుమాలీ మహాహ్రాదో విరూపాక్షశ్చ రాక్షసః ॥ ౨౯ ॥ సుప్తఘ్నో యజ్ఞ
కోపశ్చ దుర్ముఖో దూషణః ఖరః । త్రిశిరాః కరవీరాక్షస్సూర్యశత్రుశ్చ రాక్షసః ॥ ౩౦ ॥ అతికాయో మహాకాయో
దేవాంతకనరాంతకౌ । ఏతైస్సర్వైర్మహావీర్యైర్వృతో రాక్షసపుంగవః ॥ ౩౧ ॥ రావణస్యార్యకస్సైన్యం సుమా
లీ ప్రవివేశ హ । స హి దేవగణాన్సర్వాన్నానాప్రహరణైశ్శితైః ॥ ౩౨ ॥ వ్యధ్వంసయత్సుసంక్రుద్ధో వాయుర్జల
ధరానివ । సుమాలిభయసంత్రస్తాస్సురాస్తే సర్వతో దిశః ॥ ౩౩ ॥ ప్రదుద్రువుర్వధ్యమానాః సంత్రస్తామృ
గా యథా । ఏతస్మిన్నంతరే శూరో వసూనామష్టమో వసుః ॥ ౩౪ ॥ సావిత్ర ఇతి విఖ్యాతః ప్రవివేశ రణాజిరం ।
స్వైస్సైన్యైః పరివృతో హృష్టో నానాప్రహరణోద్యతైః ॥ ౩౫ ॥ త్రాసయన్ శత్రుసైన్యాని సింహః క్షుద్రమృగానివ । త
థాదిత్యౌ మహావీర్యౌ త్వష్టా పూషా చ దంశితౌ ॥ ౩౬ ॥ నిర్భయౌ సహ సైన్యేన ప్రవిష్టౌ తద్రణాజిరమ్ । తతో యు
ద్ధం సమభవత్సురాణాం రాక్షసైస్సహ ॥ ౩౭ ॥ క్రుద్ధానాం రక్షసాం కీర్తిం సమరేష్వనివర్తినామ్ । తతస్తే రాక్ష
సాశ్శూరా దేవాంస్తాన్సమరే స్థితాన్ ॥ ౩౮ ॥ నానాప్రహరణైర్ఘోరైః జఘ్నుశ్శతసహస్రశః । దేవాశ్చ రాక్ష
సాన్ ఘోరాన్ మహావీర్యాన్స్వతేజసా ॥ ౩౯ ॥ సమరే వివిధైరస్త్రైరనయన్యమసాదనమ్ । ఏతస్మిన్నంతరే రామ

సుమాలీనామరాక్షసః ॥ ౪౦ ॥ నానాప్రహరణైఃక్రుద్ధో రణమేవాభ్యవర్తత । స దైవతబలం సర్వం నానాప్రహరణైశ్శితైః ॥ ౪౧ ॥ వ్యధ్వంసయత సంక్రుద్ధో వాయుర్జలధరం యథా । తే మహాబాణవర్షైశ్చ శూలైః ప్రాసైస్సుదారుణైః ॥ ౪౨ ॥ పీడ్యమానాస్సురాస్సర్వే నవ్యతిష్ఠంత సంహతాః । తతో విద్రావ్యమాణేషు త్రిదశేషు సుమాలినా ॥ ౪౩ ॥ వసూనామష్టమఃక్రుద్ధస్సావిత్రో వై వ్యవస్థిత । సంవృతస్స్వైరథానీకైః ప్రహరంతం నిశాచరం ॥ ౪౪ ॥ విక్రమేణ మహాతేజా వారయామాస సంయుగే । తతస్తయోర్మహద్యుద్ధమభవల్లోమహర్షణమ్ ॥ ౪౫ ॥ సుమాలినో వసోశ్చైవ సమరేష్వనివర్తినోః । తతస్తస్య మహాబాణైర్వసునా సుమహాత్మనా ॥ ౪౬ ॥ నిహతః పన్నగరథః క్షణేన వినిపాతితః । హత్వా తు సంయుగే తస్య రథం బాణశతైశ్చితం ॥ ౪౭ ॥ గదాం తస్య వధార్థాయ వసుర్జగ్రాహ పాణినా । తతః ప్రగృహ్య దీప్తాగ్రాం కాలదండోపమాం గదాం ॥ ౪౮ ॥ తాం మూర్ధ్ని పాతయామాస సావిత్రో వై సుమాలినః । తస్య మూర్ధని సోల్కాభా పతంతీ చ గదా బభౌ ॥ ౪౯ ॥ ఇంద్రప్రముక్తా గర్జంతీ గిరావివ మహాశనిః । తస్య నైవాస్థి న శిరో న మాంసం దదృశే తదా ॥ ౫౦ ॥ గదయా భస్మతాం నీతః నిహతస్సరణాజిరే । నిపాతితో భూమౌ మహాతరురివాశనేః ॥ ౫౧ ॥ తం దృష్ట్వా నిహతం సంఖ్యే రాక్షసాస్తే సమంతతః । దుద్రువుస్సహితాస్సర్వే క్రోశమానాః పరస్పరమ్ ॥ ౫౨ ॥ విద్రావ్యమాణా వసునా రాక్షసా నావతస్థిరే ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే సప్తవింశస్సర్గః ॥ ౨౭ ॥ ౫౭౪౦ ॥**********************************

శ్రీరామాయనమః ॥ఓమ్॥ సుమాలినం హతం దృష్ట్వా వసునా భస్మసాత్కృతమ్ । విద్రుతం చ స్వకం సైన్యం లక్షయిత్వా శరార్దితమ్ ॥ ౧ ॥ తతస్స బలవాన్ క్రుద్ధో రావణస్య సుతో యుధి । నివర్త్య రాక్షసాన్ సర్వాన్ మేఘనాదో వ్యతిష్ఠత ॥ ౨ ॥ స రథేనాగ్నివర్ణేన కామగేన మహారథః । అభిదుద్రావ తాం సేనాం వనాన్యగ్నిరివ జ్వలన్ ॥

తతః ప్రవిశత స్తస్య వివిధాయుధధారిణః । విదుద్రువుర్దిశస్సర్వా దర్శనాద్దేవదైవతాః ॥ ౪ ॥ న బభూవ తదా కశ్చి
ద్యుయుత్సోరస్య సమ్ముఖే । సర్వానావిధ్య విత్రస్తాన్ దృష్ట్వా శక్రో బ్రవీత్సురాన్ ॥ ౫ ॥ న భేతవ్యం న గంతవ్యం నివర్త
ధ్వం రణం ప్రతి । ఏష గచ్ఛతి మే పుత్రః యుద్ధార్థమపరాజితః ॥ ౬ ॥ తతశ్శక్రసుతో దేవో జయంత ఇతి విశ్రుతః ।
రథేనాద్భుతకల్పేన సంగ్రామే సో భ్యవర్తత ॥ ౭ ॥ తతస్తే త్రిదశాస్సర్వే పరివార్య శచీసుతమ్ । రావణస్య సుతం
యుద్ధే సమాసాద్య వ్యవస్థితాః ॥ ౮ ॥ తేషాం యుద్ధం మహదభూత్సదృశం దేవరక్షసామ్ । కృతే మహేంద్రపుత్రస్య
రాక్షసేంద్రసుతస్య చ ॥ ౯ ॥ తతో మాతలిపుత్రే గోముఖే రాక్షసాత్మజః । సారథౌ పాతయామాస శరాన్ కాంచ
నభూషణాన్ ॥ ౧౦ ॥ శచీసుతస్త్వపి తథా జయంతస్తస్య సారథిమ్ । తం చాపి రావణిః క్రుద్ధః ప్రత్యవిధ్యద్రణాజిరే ॥
తతః క్రుద్ధో మహాతేజా బలీవిస్ఫారితేక్షణః । రావణిశ్శక్రతనయం శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ ౧౨ ॥ తతః ప్రగృహ్య శ
స్త్రాణి శితాని వివిధాని చ । సురసైన్యం సుసంక్రుద్ధః పాతయామాస రావణిః ॥ ౧౩ ॥ శతఘ్నీస్సముద్గరాన్ ప్రాసా
న్ గదాఖడ్గాన్ పరశ్వధాన్ । ముసలాన్యద్రిశృంగాణి పాతయామాస రావణిః ॥ ౧౪ ॥ తతః ప్రవ్యథితా లోకాస్సంజ
జ్ఞే చ తమో మహత్ । తస్య రావణపుత్రస్య శత్రుసైన్యాని నిఘ్నతః ॥ ౧౫ ॥ తతస్తద్దైవతబలం సమంతాత్తం శచీసు
తమ్ । బహుప్రకారమస్వస్థం అభవచ్ఛరపీడితమ్ ॥ ౧౬ ॥ నాభ్యజానంత చాన్యోన్యం రక్షో వా దైవతాని చ । తత్ర
తత్ర విపర్యస్తం సమంతాత్పరిధావతి ॥ ౧౭ ॥ దేవా దేవాన్నిజఘ్నుస్తే రాక్షసా రాక్షసాంస్తథా । సమ్మూఢాస్తమ
సాచ్ఛన్నా వ్యద్రవన్నపరే తదా ॥ ౧౮ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే వీరః పులోమా నామ వీర్యవాన్ । దైత్యేంద్రస్తేన సంగృ
హ్య శచీపుత్రో ऽపవాహితః ॥ ౧౯ ॥ సంగృహ్య తం తు దౌహిత్రం ప్రవిష్టస్సాగరం తదా । ఆర్యకస్స హి తస్యాసీత్పు
లోమా యేన సా శచీ ॥ ౨౦ ॥ జ్ఞాత్వా ప్రణాశం తు సురా జయంతస్యాథ దారుణమ్ । వ్యథితాశ్చ ప్రహృష్టాశ్చ సమా

ద్విషత్ప్రమథనో యుధి ॥ ౨౧ ॥ రావణస్తు స్వయం హృష్టో బలైః పరివృతస్సుతైః । అభ్యధావత దేవాంస్తాన్ మోచయన్ మహాస్వనమ్ ॥ ౨౨ ॥ దృష్ట్వా ప్రణాశం పుత్రస్య దేవతానాం చ విక్రమమ్ । మాతలిం ప్రాహ దేవేన్ద్రో రథస్సముపనీయతామ్ ॥ ౨౩ ॥ స తు దివ్యో మహాభీమస్సద్య ఏవ మహారథః । ఉపస్థితో మాతలినా వాహ్యమానో మనోజవః ॥ ౨౪ ॥ తతో మేఘా రథే తస్మిన్ తటిత్వన్తో మహాస్వనాః । అగ్రతో వాయుచపలా గచ్ఛతో వ్యనదంస్తదా ॥ ౨౫ ॥ నానావాద్యాని వాద్యన్త గన్ధర్వాశ్చ సమాహితాః । ననృతుశ్చాప్సరస్సంఘా నిర్యాతే త్రిదశేశ్వరే ॥ ౨౬ ॥ రుద్రైర్వసుభిరాదిత్యైస్సాధ్యైశ్చ సమరుద్గణైః । వృతో నానాప్రహరణైర్నిర్యయౌ త్రిదశాధిపః ॥ ౨౭ ॥ నిర్గచ్ఛతస్తు శక్రస్య పరుషం పవనో వవౌ । భాస్కరో నిష్ప్రభశ్చాసీన్మహోల్కాశ్చ ప్రపేదిరే ॥ ౨౮ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే శూరో దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్ । ఆరురోహ రథం దివ్యం నిర్మితం విశ్వకర్మణా ॥ ౨౯ ॥ పన్నగైస్సుమహాభోగైర్వేష్టితం రోమహర్షణైః । యేషాం నిశ్వాసవాతేన ప్రదీప్తమివ సంయుగే ॥ ౩౦ ॥ దైత్యైర్నిశాచరైశ్చైవ స రథః పరివారితః । సమరాభిముఖో దివ్యో మహేన్ద్రం సోఽభ్యవర్తత ॥ ౩౧ ॥ పుత్రం తం వారయిత్వా తు స్వయమేవ వ్యవస్థితః । సోఽపి యుద్ధాద్వినిష్క్రమ్య రావణిస్సముపావిశత్ ॥ ౩౨ ॥ తతో యుద్ధం ప్రవృత్తం తు సురాణాం రాక్షసైస్సహ । శస్త్రాణి వర్షతాం ఘోరం మేఘానామివ సంయుగే ॥ ౩౩ ॥ కుమ్భకర్ణస్తు దుష్టాత్మా నానాప్రహరణోద్యతః । నాజ్ఞాయత తదా యుద్ధే సహ కేనాప్యయుధ్యత ॥ ౩౪ ॥ దన్తైః పాదైర్భుజాభ్యాం చ శక్తితోమరముద్గరైః । యేన కేనైవ సంరబ్ధస్తాడయామాస వై సురాన్ ॥ ౩౫ ॥ తతో రుద్రైర్మహాఘోరైస్సంగమ్యాథ నిశాచరః । ప్రయుద్ధస్తైశ్చ సంగ్రామే క్షతశ్శస్త్రైర్నిరన్తరమ్ ॥ ౩౬ ॥ బభౌ శస్త్రాచితతనుః కుమ్భకర్ణః క్షరన్నసృక్ । విద్యుత్స్తనితనిర్ఘోషో ధారావానివ తోయదః ॥ ౩౭ ॥ తతస్తద్రాక్షసం సైన్యం ప్రయుద్ధం సమరుద్గణైః । రణే విద్రావితం సర్వం నానాప్రహర

తీక్ష్ణైస్తైః ॥ ౩౮ ॥ కేచిత్స్వైస్సహ తాన్ శస్త్రైర్వేష్టంతే స్మ నిహతా రణే । వాహనేష్వవసక్తాశ్చ స్థితా ఏవాపరే రణే ॥ ౩౯ ॥
రథాన్నాగాన్ ఖరానుష్ట్రాన్ పన్నగాంస్తురగాన్ రణే । శింశుమారాన్ వరాహాంశ్చ పిశాచవదనాంస్తథా ॥ ౪౦ ॥
తాన్ సమాలింగ్య బాహుభ్యాం విష్టబ్ధాః కేచిదుచ్ఛ్రితాః । దేవైస్తు శస్త్రసంవిద్ధా మమ్రిరే చ నిశాచరాః ॥ ౪౧ ॥ చి
త్రకర్మ ఇవాభాతి స తేషాం రణసంప్లవః । నిహతానాం ప్రమత్తానాం రాక్షసానాం మహీతలే ॥ ౪౨ ॥ శోణితోద
కనిష్యందా కాకగృధ్రసమాకులా । ప్రవృత్తా సంయుగముఖే శస్త్రగ్రాహవతీ నదీ ॥ ౪౩ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే క్రుద్ధో దశ
గ్రీవః ప్రతాపవాన్ । నిరీక్ష్యాత్మబలం కృత్స్నం దైవతైర్వినిపాతితం ॥ ౪౪ ॥ స తు ప్రతివిగాహ్యాశు ప్రవృద్ధం సై
న్యసాగరం । త్రిదశాన్ సమరే నిఘ్నన్ శక్రమేవాభ్యవర్తత ॥ ౪౫ ॥ అగాచ్ఛక్రో మహచ్చాపం విస్ఫార్య సుమహా
స్వనం । యస్య విస్ఫారఘోషేణ స్వనంతి స్మ దిశో దశ ॥ ౪౬ ॥ తద్వికృష్య మహచ్చాపమింద్రో రావణమూర్ధని । ని
పాతయామాస స శరాన్ పావకాదిత్యవర్చసః ॥ ౪౭ ॥ తథైవ చ మహాబాహుర్దశగ్రీవో వ్యవస్థితః । శక్రం కార్ముకవిభ్ర
ష్టైశ్శరవర్షైరవాకిరత్ ॥ ౪౮ ॥ ప్రయుధ్యతోరథ తయోర్బాణవర్షైస్సమంతతః । నాజ్ఞాయత తదా కించిత్స
ర్వం హి తమసా వృతం ॥ ౪౯ ॥ * ॥ ఇ॰ శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకోనత్రింశస్సర్గః ॥ ౨౯ ॥ ౩౮౦౦ ॥ ******

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తతస్తమసి సంజాతే సర్వే తే దేవరాక్షసాః । అయుధ్యంత బలోన్మత్తాస్సూదయ
న్తః పరస్పరం ॥ ౧ ॥ తతస్తు దేవసైన్యేన రాక్షసానాం బృహద్బలం । దశాంశం స్థాపితం యుద్ధే శేషం నీతం యమక్ష
యం ॥ ౨ ॥ తస్మింస్తు తమసా యుద్ధే సర్వే తే దేవరాక్షసాః । అన్యోన్యం నాభ్యజానంత యుధ్యమానాః పరస్పరం ॥ ౩
ఇంద్రశ్చ రావణశ్చైవ రావణిశ్చ మహాబలః । తస్మింస్తమోజాలవృతే మోహమీయుర్న తే త్రయః ॥ ౪ ॥ స తు దృ
ష్ట్వా బలం సర్వం నిహతం రావణో రణే । క్రోధమభ్యాగమత్తీవ్రం మహానాదం చ ముక్తవాన్ ॥ ౫ ॥ క్రోధాత్సూతం చ

దర్పవర్ణం స్యందనస్థమువాచహ । పరం సైన్యస్య మధ్యేన యావదంతం నయస్వ మామ్ ॥ ౬ ॥ అద్యైతాంస్త్రిద
శాన్సర్వాన్ విక్రమైస్సమరే స్వయం । నానాశస్త్రైర్మహాఘోరైర్నయామి యమసాదనం ॥ ౭ ॥ అహమింద్రం వ
ధిష్యామి ధనదం వరుణం యమం । త్రిదశాన్వినిహత్యాథ స్వయం స్థాస్యామ్యథోపరి ॥ ౮ ॥ విషాదో న చ కర్తవ్యశ్శీ
ఘ్రం వాహయ మే రథం । ద్విః ఖలు త్వాం బ్రవీమ్యద్య యావదంతం నయస్వ మాం ॥ ౯ ॥ అయం స నందనోద్దేశో య
త్ర వర్తామహే వయం । నయ మామద్య తత్ర త్వముదయో యత్ర పర్వతః ॥ ౧౦ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా తుర
గాన్స మనోజవాన్ । ఆదిదేశాథ శత్రూణాం మధ్యేనైవ చ సారథిః ॥ ౧౧ ॥ తస్య తం నిశ్చయం జ్ఞాత్వా శక్రో దేవే
శ్వరస్తదా । రథస్థస్సమరస్థాంస్తాన్దేవాన్వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ ౧౨ ॥ సురాశ్శృణుత మద్వాక్యం యత్తావన్మమ
రోచతే । జీవన్నేవ దశగ్రీవస్సాధు రక్షో నిగృహ్యతాం ॥ ౧౩ ॥ ఏష హ్యతిబలస్సైన్యే రథేన పవనౌజసా । ఆగచ్ఛతి
ప్రవృద్ధోర్మిస్సముద్ర ఇవ పర్వణి ॥ ౧౪ ॥ న హ్యేష హంతుం శక్యోద్య వరదానాత్సునిర్భయః । తద్గ్రహీష్యామహే ర
క్షో యత్తా భవత సంయుగే ॥ ౧౫ ॥ యథా బలౌ నిరుద్ధే చ త్రైలోక్యం భుజ్యతే మయా । ఏవమేతస్య పాపస్య నిరోధ
మమ రోచతే ॥ ౧౬ ॥ తతోన్యం దేశమాస్థాయ శక్రస్సంత్యజ్య రావణం । అయుధ్యత మహారాజ రాక్షసాంస్త్రాసయ
న్రణే ॥ ౧౭ ॥ శత్రుం న వర్షం మహావేగం దైవతైర్వినిపాతితం । ఉత్తరేణ దశగ్రీవః ప్రవివేశానివర్తితః ॥ ౧౮ ॥ ద
క్షిణేన తు పార్శ్వేన ప్రవివేశ శతక్రతుః । తతస్స యోజనశతం ప్రవిష్టో రాక్షసాధిపః ॥ ౧౯ ॥ దేవానాం చ బలం కృ
త్స్నం శరవర్షైరవాకిరత్ । తతశ్శక్రో నిరీక్ష్యాథ ప్రణష్టం తు బలం స్వకం ॥ ౨౦ ॥ న్యవర్తయదసంభ్రాంతస్స
మావృత్య దశాననం । ఏతస్మిన్నంతరే నాదో ముక్తో దానవరాక్షసైః ॥ ౨౧ ॥ హా హతాస్స్మ ఇతి గ్రస్తం దృష్ట్వా శక్రే
ణ రావణం । తతో రథం సమారుహ్య రావణిః క్రోధమూర్ఛితః ॥ ౨౨ ॥ తత్సైన్యమతిసంక్రుద్ధః ప్రవివేశ సుదారు

ణం । తాం ప్రవిశ్య మహామాయాం దత్తాం గోపతినా పురా ॥ ౨౩ ॥ అదృశ్యస్సర్వసత్త్వానాం తత్సైన్యం సమవా
కిరత్ । తతస్స దేవాన్ సంత్యజ్య శక్రమేవాభ్యయాద్ద్రుతం ॥ ౨౪ ॥ మహేంద్రశ్చ మహాతేజా నదదర్శ సుతం రిపోః ।
అలక్షీకృత్య తద్రక్షో మహేంద్రః పాకశాసనః ॥ ౨౫ ॥ రుద్రైశ్చ వసుభిస్సాధ్యై రాదిత్యైః కకుభేశ్వరైః । ఏతైః పరి
వృతశ్శక్రో దైత్యనాథాన్యవర్తత ॥ ౨౬ ॥ రావణిం తం సమాసాద్య నిగృహ్యాశు ముహుర్ముహుః । రావణస్య రథం ప్రా
ప్యసోశ్వాన్ సారథిమేవ చ ॥ ౨౭ ॥ ఘాతయిత్వా మహావేగాద్రథస్థం తం చ రావణం । జీవగ్రాహం గృహీత్వా తం న
నాద స పురందరః ॥ ౨౮ ॥ మహాన్నాదో బభూవాశు దేవానాం రావణగ్రహే । ఏవం గృహీత్వా తం శక్రస్స్వర్గలో
కమనీనయత్ ॥ ౨౯ ॥ ఆర్తశబ్దో మహానాసీద్రాక్షసానాం ప్రధావతాం । తదానీం మేఘనాదోయం శబ్దం కృత్వా
సుదారుణం ॥ ౩౦ ॥ వివేశాశుగవేగేన రణం యత్ర సురాధిపః । విముక్తకవచస్తత్ర వధ్యమానోపి రావణిః ॥ ౩౧ ॥
త్రిదశైస్సుమహావీర్యైర్నచకార చ కించన । స మాతలిం హయాంశ్చైవ తాడయిత్వా శరోత్తమైః ॥ ౩౨ ॥ మహేం
ద్రం బాణవర్షేణ భూయ ఏవాభ్యవాకిరత్ । తతశ్శక్రో రథం త్యక్త్వా విసృజ్య చ స మాతలిం ॥ ౩౩ ॥ ఐరావతం స
మారుహ్య మృగయామాస రావణిం । స తత్ర మాయాబలవానదృశ్యోథాంతరిక్షగః ॥ ౩౪ ॥ ఇంద్రం మాయాపరిక్షి
ప్తం కృత్వా సంప్రాద్రవచ్ఛరైః । స తం యదా పరిశ్రాంతమింద్రం మేనే స రావణిః ॥ ౩౫ ॥ తదైనం మాయయా బద్ధ్వా
స్వసైన్యమభితోనయత్ । పితరం మోచయామాస గృహీత్వా పాకశాసనం ॥ ౩౬ ॥ తం తు దృష్ట్వా బలాత్తేన నీయమా
నం మహారణాత్ । మహేంద్రమమరాస్సర్వే కిం ను స్యాదిత్యచింతయన్ ॥ ౩౭ ॥ దృశ్యతే న స మాయావీ శక్రజిత్సమితిం
జయః । విద్యావానపి యేనేంద్రో మాయయాపహృతో బలాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే చాపి సర్వే సురగణాస్తదా ।
అభ్యద్రవన్ సుసంక్రుద్ధా రావణం శస్త్రవృష్టిభిః ॥ ౩౯ ॥ రావణస్తు సమాసాద్య వస్వాదిత్యమరుద్గణాన్ । న చ శాక

రణే స్థాతుం న యోద్ధుం చ శస్త్రపీడితః॥ ౪౦ ॥ తం తు దృష్ట్వా పరిశ్రాంతం ప్రహారైర్జర్జరీకృతం। రావణిః పితరం యుద్ధే దర్శనస్థో౽బ్రవీదిదం ॥ ౪౧ ॥ ఆగచ్ఛ తాత గచ్ఛావో రణకర్మ నివర్తతాం। జితం నో విదితం తే౽స్తు స్వస్థో భవ గతజ్వరః॥ అయం హి సురసైన్యస్య త్రైలోక్యస్య చ యః ప్రభుః। స గృహీతో మయా శక్రో భగ్నదర్పాస్సురాః కృతాః ॥ ౪౩॥ యథేష్టం భుంక్ష్వ లోకాంస్త్రీన్ నిగృహ్యారిమోజసా। వృథా కిం తే శ్రమేణేహ యుద్ధమద్య తు నిష్ఫలమ్ ॥ ౪౪ ॥ స దైవతబలాత్తస్మాన్నివృత్తో రణకర్మణః। తచ్ఛ్రుత్వా రావణేర్వాక్యం స్వస్థచేతా బభూవ హ ॥ ౪౫ ॥ అథ రణవిగతస్స ఉత్తమాజౌ త్రిదశరిపుః ప్రథితో నిశాచరేంద్రః । స్వసుతవచనమాదృతః ప్రియం తత్సమభినిశమ్య జగాద చైవ సూనుం ॥ ౪౬ ॥ అతిబలసదృశైః పరాక్రమైస్తైర్మమకులమానవివర్ధనం కృతమ్। యదయమతులబలస్త్వయాద్య వై త్రిదశపతిస్త్రిదశాశ్చ నిర్జితాః ॥ ౪౭ ॥ నయ రథమధిరోప్య వాసవం నగరమితో వ్రజ సేనయా వృతస్త్వం । అహమపి తవ పృష్ఠతో ద్రుతం వై ససచివైరనుయామి హృష్టవత్ ॥ ౪౮ ॥ (త్వరితముపనయస్వ వాసవం నగరమితో వ్రజ సైన్యసంవృతః । అహమపి తవ గచ్ఛతో ద్రుతం సహ సచివైరనుయామి పృష్ఠతః ॥ ౪౯ ॥) అథ స బలవృతస్సవాహనస్త్రిదశపతిం పరిగృహ్య రావణిః । స్వభవనమభిగమ్య వీర్యవాన్ కృతసమరాన్విససర్జ రాక్షసాన్ ॥ ౫౦ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకోనత్రింశస్సర్గః ॥ ౯౩ ॥ ౧౮౬౦ ॥ ***********************

శ్రీరామాయనమః॥ ఓమ్ ॥ జితే మహేంద్రే౽తిబలే రావణస్య సుతేన వై । ప్రజాపతిం గతాస్సర్వే సురాః పరమదుఃఖితాః ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతే మహేంద్రో౽యం గృహీతో భగవద్వరాత్ । రాక్షసేంద్రం త్రిలోకేశ అవధ్య కృతవానసి ॥ ౨ ॥ మహేశ్వరేణేంద్రజితో మాయా దత్తా మహాత్మనా । కింకరిష్యతి దేవేంద్రః తం మాయాబలవత్తరం ॥ ౩ ॥ సురా వా దేవసర్వేశ న జయంతి భవద్వరాత్ । తతస్త్వమేవ దేవేంద్రం మోచయస్వ ప్రజాపతే ॥ ౪ ॥ అ

ద్య ప్రభృతిలంకేశస్సువిక్రమబలోదితః । తస్మాన్మోచయ దేవేంద్రం భద్రం తవ జగత్పతే ॥ ౫ ॥ ఏవముక్తస్సురైర్బ్ర
హ్మాగత్వాలంకాం సురేశ్వరః । తత్ర రావణమాసాద్య పుత్ర భ్రాతృభిరావృతం ॥ ౬ ॥ అబ్రవీద్గగనే తిష్ఠన్ సాంత్వపూ
ర్వం ప్రజాపతిః । వత్స రావణ తుష్టోస్మి తవ పుత్రస్య సంయుగే ॥ ౭ ॥ అహోస్య విక్రమౌదార్యం తవ తుల్యోధికోపి
వా । జితం హి భవతా సర్వం త్రైలోక్యం స్వేన తేజసా ॥ ౮ ॥ కృతా ప్రతిజ్ఞా సఫలా ప్రీతోస్మి ససుతేన వై । అయం
చ పుత్రోతిబలస్తవ రావణ వీర్యవాన్ ॥ ౯ ॥ జగతీంద్రజిదిత్యేవ పరిఖ్యాతో భవిష్యతి । బలవాన్ శత్రునిర్జేతా భ
విష్యత్యేష రాక్షసః ॥ ౧౦ ॥ యమాశ్రిత్య త్వయా రాజన్ స్థాపితాస్త్రిదశా వశే । తన్ముచ్యతాం మహాబాహో మ
హేంద్రః పాకశాసనః ॥ ౧౧ ॥ కించాస్య మోక్షణార్థాయ ప్రయచ్ఛంతు దివౌకసః । అథాబ్రవీన్మహాతేజా ఇం
ద్రజిత్సమితింజయః ॥ ౧౨ ॥ అమరత్వమహం దేవ వృణోమ్యస్య విమోక్షణే । అబ్రవీత్తు తదా దేవో రావణిం నళినో
ద్భవః ॥ ౧౩ ॥ నాస్తి సర్వామరత్వం హి కస్యచిత్ప్రాణినో భువి । చతుష్పదాం ఖేచరాణామన్యేషాం చ మహౌజసాం ॥
వృక్షగుల్మక్షుపలతాతృణోపలమహీభృతాం । సర్వేపి జంతవోన్యోన్యం భీతవ్యేసతి బిభ్యతి ॥ ౧౫ ॥ అతోత్ర లో
కే సర్వేషాం సర్వస్మాచ్చ భవేద్భయం । పక్షిణశ్చ చతుష్పాదో భూతానాం చ మహౌజసాం ॥ ౧౬ ॥ అపి వృక్షస్య శు
ష్కస్య పర్ణస్య పతనాద్భయం । మరణాంతాని సర్వాణి చరాణి స్థావరాణి చ ॥ ౧౭ ॥ శ్రుత్వాపితామహేనోక్తమి
న్ద్రజిత్ప్రభుణావ్యయం । అథాబ్రవీత్స తత్రస్థం మేఘనాదో మహాబలః ॥ ౧౮ ॥ శ్రూయతాం వా భవేత్సిద్ధిశ్శతక్రతు
విమోక్షణే । మమేష్టం నిత్యశో హవ్యైర్మంత్రైస్సంపూజ్య పావకం ॥ ౧౯ ॥ సంగ్రామమవతర్తుం వై శత్రునిర్జ
యకాంక్షిణః । అశ్వయుక్తో రథో మహ్యముత్తిష్ఠేత్తు విభావసోః ॥ ౨౦ ॥ తత్స్థస్యామరతా స్యాన్మే ఏష మే నిశ్చయో
వరః । తస్మిన్యద్యసమాప్తే చ జప్యహోమే విభావసౌ ॥ ౨౧ ॥ యుధ్యేయం దేవసంగ్రామే తదా మే స్యాద్వినాశనం

సర్వో హి తపసా చైవ వృణోత్యాహరతాం జనః ॥ ౨౨ ॥ విక్రమేణ మయా త్వేతదమరత్వం ప్రవర్తితం । ఏవమస్త్వితి
తం చాహ వాక్యం దేవః పితామహః ॥ ౨౩ ॥ ముక్తశ్చేంద్రజితా శక్రో గతాశ్చ త్రిదివం సురాః । ఏతస్మిన్నంతరే రామ
దీనో భ్రష్టామరద్యుతిః ॥ ౨౪ ॥ ఇంద్రశ్చింతాపరీతాత్మా ధ్యానతత్పరతాం గతః । తం తు దృష్ట్వా తథాభూతం ప్రాహ
దేవః ప్రజాపతిః ॥ ౨౫ ॥ శతక్రతో కిము పురా కరోతి స్మ సుదుష్కరమ్ । అమరేంద్ర మయా బహ్వ్యః ప్రజాః సృష్టాః
పురా ప్రభో ॥ ౨౬ ॥ ఏకవర్ణాః సమాభాషా ఏకరూపాశ్చ సర్వశః । తాసాం నాస్తి విశేషో హి దర్శనే లక్షణేఽపి వా ॥
తతోఽహమేకాగ్రమనాస్తాః ప్రజాః పర్యచింతయమ్ । సోఽహం తాసాం విశేషార్థం స్త్రియమేకాం వినిర్మమే ॥ ౨౮ ॥
యద్యత్ప్రజానాం ప్రత్యంగం విశిష్టం తత్తదుద్ధృతం । తతో మయా రూపగుణైరహల్యా స్త్రీ వినిర్మితా ॥ ౨౯ ॥ హ
లం నామేహ వైరూప్యం హల్యం తత్ప్రభవం భవేత్ । యస్యా న విద్యతే హల్యం తేనాహల్యేతి విశ్రుతా ॥ ౩౦ ॥ అహల్యే
తి మయా శక్ర తస్యా నామ ప్రవర్తితమ్ । నిర్మితాయాం చ దేవేంద్ర తస్యాం నార్యాం సురర్షభ ॥ ౩౧ ॥ భవిష్యతీతి
కస్యైషా మమ చింతా తతోఽభవత్ । త్వం తు శక్ర తదా నారీం జానీషే మనసా ప్రభో ॥ ౩౨ ॥ స్థానాధికతయా పత్నీ మ
మైషేతి పురందర । సా మయా న్యాసభూతా తు గౌతమస్య మహాత్మనః ॥ ౩౩ ॥ న్యస్తా బహూని వర్షాణి తేన నిర్యా
తితా శుభా । తతస్తస్య పరిజ్ఞాయ మయా స్థైర్యం మహామునేః ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞాత్వా తపసి సిద్ధిం చ పత్న్యర్థం స్పర్శితా త
దా । స తయా సహ ధర్మాత్మా రమతే స్మ మహామునిః ॥ ౩౫ ॥ ఆసన్నిరాశా దేవాస్తు గౌతమే దత్తయా తయా । త్వం క్రు
ద్ధస్త్విహ కామాత్మా గత్వా తస్యాశ్రమం మునేః ॥ ౩౬ ॥ దృష్టవాంశ్చ తదా తాం స్త్రీం దీప్తామగ్నిశిఖామివ । సా త్వ
యా ధర్షితా శక్ర కామార్తేన సమన్యునా ॥ ౩౭ ॥ దృష్టస్త్వం చ తదా తేన హ్యాశ్రమే పరమర్షిణా । తతః క్రుద్ధేన తే
నాసి శప్తః పరమతేజసా ॥ ౩౮ ॥ గతోఽసి యేన దేవేంద్ర దశాభాగవిపర్యయమ్ । యస్మాన్మే ధర్షితా పత్నీ త్వయా వా

సవనిర్భయం ॥ ౩౯ ॥ తస్మాత్త్వం సమరే రాజన్ శత్రుహస్తం గమిష్యసి । అయం తు భావో దుర్బుద్ధే యస్త్వయేహ ప్రవర్తితః ॥ ౪౦ ॥ మానుషేష్వపి సర్వేషు భవిష్యతి న సంశయః । తత్రాధర్మస్సుబలవాన్ సముత్పత్స్యతి యో మహాన్ ॥ తత్రార్ధం తస్య యః కర్తా త్వయ్యర్ధం నిపతిష్యతి । న చ తే స్థావరం స్థానం భవిష్యతి పురందర ॥ ౪౨ ॥ ఏతేనాధర్మయోగేన యస్త్వయేహ ప్రవర్తితః । యశ్చ యశ్చ సురేంద్రస్స్యాద్ధ్రువస్స న భవిష్యతి ॥ ౪౩ ॥ ఏష శాపో మయా ముక్త ఇత్యసౌ త్వాం తదాబ్రవీత్ । తాం తు భార్యాం వినిర్భర్త్స్య సోఽబ్రవీత్సుమహాతపాః ॥ ౪౪ ॥ దుర్వినీతే వినిధ్వంస మమాశ్రమసమీపతః । రూపయౌవనసంపన్నా యస్మాత్త్వమనవస్థితా ॥ ౪౫ ॥ తస్మాద్రూపవతీ లోకే న త్వమేకా భవిష్యసి । రూపం చ తత్ప్రజాస్సర్వా గమిష్యంతి న సంశయః ॥ ౪౬ ॥ యత్తదేకం సమాశ్రిత్య విభ్రమోఽయముపస్థితః । సా తం ప్రసాదయామాస మహర్షిం గౌతమం తదా ॥ ౪౭ ॥ అజ్ఞానాద్ధర్షితా నాథ త్వద్రూపేణ బిడౌజసా । న కామకారాద్విప్రర్షే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ ౪౮ ॥ అహల్యయా త్వేవముక్తః ప్రత్యువాచ స గౌతమః । ఉత్పత్స్యతే మహాతేజా ఇక్ష్వాకూణాం మహారథః ॥ ౪౯ ॥ రామో నామ శ్రుతో లోకే వనం చాప్యుపయాస్యతి । బ్రాహ్మణార్థే మహాబాహుర్విష్ణుర్మానుషవిగ్రహః ॥ ౫౦ ॥ తం ద్రక్ష్యసి యదా భద్రే తదా పూతా భవిష్యసి । స హి పావయితుం శక్తస్త్వయా యద్దుష్కృతం కృతం ॥ ౫౧ ॥ తస్యాతిథ్యం చ కృత్వా వై మత్సమీపం గమిష్యసి । వత్స్యసి త్వం మయా సార్ధం తదా హి వరవర్ణిని ॥ ౫౨ ॥ ఏవముక్త్వా స విప్రర్షిరాజగామ స్వమాశ్రమమ్ । తపశ్చచార సుమహాత్సా పత్నీ బ్రహ్మవాదినః ॥ ౫౩ ॥ శిలారూపమనుప్రాప్య త్వత్సంగకృతకిల్బిషా । తదా ప్రభృతి భూయిష్ఠం ప్రజా రూపసమన్వితాః ॥ ౫౪ ॥ శాపోత్సర్గాద్ధి తస్యేదం మునేస్సర్వముపాగతం । తత్స్మర త్వం మహాబాహో దుష్కృతం యత్త్వయా కృతం ॥ ౫౫ ॥ తేన త్వం గ్రహణం శత్రోర్గతో నాన్యేన వాసవ । శీఘ్రం యజస్వ యజ్ఞం త్వం వైష్ణవం సుసమా

హితః ॥ ౪౫ ॥ పావితస్తేన యజ్ఞేన యాస్యసి త్రిదివం తతః । పుత్రశ్చ తవ దేవేంద్ర న వినష్టో మహారణే ॥ ౪౬ ॥ నీతస్సన్నిహితశ్చైవ ఆర్యకేణ మహోదధౌ । ఏతచ్ఛ్రుత్వా మహేంద్రస్తు యజ్ఞమిష్ట్వా తు వైష్ణవమ్ ॥ ౪౭ ॥ పునస్త్రిదివమాక్రామదన్వశాత్సర్వదేవతాః । ఏతదింద్రజితో రామ బలం యత్కీర్తితం మయా ॥ ౪౯ ॥ నిర్జితస్తేన దేవేంద్రః ప్రాణినోఽన్యే తు కిం పునః । ఆశ్చర్యమితి తద్రామో లక్ష్మణశ్చాబ్రవీత్తదా ॥ ౫౦ ॥ అగస్త్యస్య వచశ్శ్రుత్వా వానరా రాక్షసాస్తథా । విభీషణస్తు రామస్య పార్శ్వస్థో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫౧ ॥ ఆశ్చర్యం స్మారితోఽస్మ్యద్య యత్తద్వృత్తం పురాతనమ్ । అగస్త్యస్త్వబ్రవీద్రామ దృష్టమేతచ్ఛ్రుతం చ తే ॥ ౫౨ ॥ ఏవం రామ సముద్భూతో రావణో లోకకంటకః । సపుత్రో యేన సంగ్రామే జితశ్శక్రస్సురేశ్వరః ॥ ౫౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా విరరామాసావగస్త్యః కుంభసంభవః ॥

॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే త్రింశస్సర్గః ॥ ౫౮౩ ॥ ౧౨౭౫౦ ॥ *************************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తతో రామో మహాతేజా విస్మయాత్పునరేవ హి । ఉవాచ ప్రణతో వాక్యమగస్త్యమృషిసత్తమం ॥ ౧ ॥ భగవన్ రాక్షసః క్రూరో యదాప్రభృతి మేదినీం । పర్యటన్కిం తదా లోకాః శూన్యా ఆసన్ ద్విజోత్తమ ॥ ౨ ॥ రాజా వా రాజమాత్రో వా కిం తదా నాత్ర కశ్చన । యతో ధర్షణం ప్రాప్తో రావణో రాక్షసేశ్వరః ॥ ౩ ॥ ఉతాహో హతవీర్యాస్తే బభూవుః పృథివీక్షితః । బహిష్కృతా వరాస్త్రైశ్చ బహవో నిర్జితా నృపాః ॥ రాఘవస్య వచశ్శ్రుత్వా హ్యగస్త్యో భగవానృషిః । ఉవాచ రామం ప్రహసన్ పితామహ ఇవేశ్వరమ్ ॥ ౪ ॥ స ఏవం బాధమానస్తు పార్థివాన్ పార్థివర్షభ । చచార రావణో రామ పృథివీం పృథివీపతే ॥ ౫ ॥ తతో మాహిష్మతీం నామ పురీం స్వర్గపురీప్రభాం । సంప్రాప్తో యత్ర సాన్నిధ్యం సదాసీద్వసురేతసః ॥ ౬ ॥ తుల్య ఆసీన్నృపస్తత్ర ప్రతాపాద్వసురేతసః । అర్జునో నామ యత్రాగ్నిశ్శరకుండేశయస్సదా ॥ ౭ ॥ తమేవ దివసం సోఽథ హైహయాధిపతిర్బ

లీ । అర్జునో నర్మదాం రంతుం గతస్స్త్రీభిస్సహేశ్వరః ॥ ౯ ॥ రావణో రాక్షసేంద్రస్తు గతో యస్మిన్దినే పురీం । అ
పశ్యన్ హైహయేశం స తస్యామాత్యానపృచ్ఛత ॥ ౧౦ ॥ క్వార్జునో వో నృపస్సద్య శీఘ్రమాఖ్యాతుమర్హథ । రావ
ణోఽహమనుప్రాప్తః యుద్ధేప్సుర్నృవరేణ హ ॥ ౧౧ ॥ మమాగమనమప్యగ్రైర్యుష్మాభిస్సన్నివేద్యతాం । ఇత్యేవం
రావణేనోక్తాస్తే మాత్యాస్సువిపశ్చితః ॥ ౧౨ ॥ అబ్రువన్రాక్షసపతిమసాన్నిధ్యం మహీపతేః । శ్రుత్వా విశ్రవసః
పుత్రః పౌరాణామర్జునం గతం ॥ ౧౩ ॥ అపసృత్యాగతో వింధ్యం హిమవత్సన్నిభం గిరిమ్ । స తమభ్రమివావిష్ట
ముద్భ్రాంతమివ మేదినీమ్ ॥ ౧౪ ॥ అపశ్యద్రావణో వింధ్యమాలిఖంతమివాంబరం । సహస్రశిఖరోపేతం సింహాధ్యు
షితకందరం ॥౧౫॥ ప్రపాతపతితైశ్శీతైస్సాట్టహాసమివాంబుభిః । దేవదానవగంధర్వైస్సాప్సరోరగకిన్నరైః॥౧౬॥
సహస్త్రీభిః క్రీడమానైః స్వర్గభూతం మహోచ్ఛ్రయం । నదీభిస్స్యందమానాభిఃస్ఫాటికప్రతిమం జలం ॥ ౧౭ ॥
ఫణాభిశ్చలజిహ్వాభిరనంతమివ విష్ఠితం । ఉత్క్రామంతం దరీమంతం హిమవత్సన్నిభం గిరిం ॥ ౧౮ ॥ పశ్యమానస్త
తో వింధ్యం రావణో నర్మదాం యయౌ । చలోత్పలదళాం పుణ్యాం పశ్చిమోదధిగామినీం ॥ ౧౯ ॥ మహిషైశ్చమ
రైస్సింహైశ్శార్దూలర్క్షగజోత్తమైః । ఉష్ణాభితప్తైస్తృషితైస్సంక్షోభితజలాశయాం ॥ ౨౦ ॥ చక్రవాకైస్సకా
రండైస్సహంసజలకుక్కుటైః । సారసైశ్చ సదామత్తైః కూజద్భిస్సర్వతో వృతాం ॥ ౨౧ ॥ ఫుల్లద్రుమకృతోత్తంసాం
చక్రవాకయుగస్తనీం । విస్తీర్ణపులినశ్రోణీం హంసావళిసుమేఖలాం ॥ ౨౨ ॥ పుష్పరేణ్వనులిప్తాంగీం జలఫే
నామలాంశుకాం । జలావగాహసంస్పర్శాం నీలోత్పలశుభేక్షణాం ॥ ౨౩ ॥ పుష్పకాదవరుహ్యాశు నర్మదాం సరి
తాం వరామ్ । ఇష్టామివ వరాం నారీమవగాఢో దశాననః ॥ ౨౪ ॥ స తస్యాః పులినే రమ్యే నానాకుసుమశోభితే । ఉ
పోపవిష్టస్సచివైస్సార్ధం రాక్షసపుంగవః ॥ ౨౫ ॥ ప్రఖ్యాయ నర్మదాం సోఽథ గంగేయమితి రావణః । నర్మదా

దర్శనాద్ధర్షణాన్మాప్తవాన్ రాక్షసాధిపః ॥ ౨౬ ॥ తతస్సలీలం ప్రహసన్ రావణో రాక్షసేశ్వరః । ఉవాచ వచనం ధీమాం
స్తత్ర మారీచశుకసారణాన్ ॥ ౨౭ ॥ ఏష రశ్మిసహస్రేణ జగత్కృత్వైవ కాంచనం । తీక్ష్ణతాపకరస్సూర్యో నభసో మధ్యం
సమాశ్రితః ॥ ౨౮ ॥ మామాసీనం విదిత్వైవ చంద్రాయతి దివాకరః । నర్మదాజలశీతశ్చ సుగంధిః శ్రమనాశనః ॥ ౨౯ ॥
మద్భయాదనిలో హ్యత్ర వాత్యేష సుసమాహితః । ఇయం చాపి సరిచ్ఛ్రేష్ఠా నర్మదా నర్మవర్ధనీ ॥ ౩౦ ॥ లీనమీనవి
హంగోర్మిస్సభయేవాంగనా స్థితా । తద్భవంతః క్షతాశ్శస్త్రైర్నృపైరింద్రసమైర్యుధి ॥ ౩౧ ॥ చందనస్య రసేనేవ రు
ధిరేణ సముక్షితాః । తే యూయమవగాహధ్వం నర్మదాం శర్మదాం నృణామ్ ॥ ౩౨ ॥ మహాపద్మముఖా మత్తా గంగా
మివ మహాగజాః । అస్యాం స్నాత్వా మహానద్యాం పాప్మానం విప్రమోక్ష్యథ ॥ ౩౩ ॥ అహమప్యత్ర పులినే శరదిందు
సమప్రభే । పుష్పోపహారం శనకైః కరిష్యామి కపర్దినః ॥ ౩౪ ॥ రావణేనైవముక్తాస్తు ప్రహస్తశుకసారణాః । స
మహోదరధూమ్రాక్షాః నర్మదాం విజగాహిరే ॥ ౩౫ ॥ రాక్షసేంద్రగజైస్తైస్తు క్షోభితా సా మహానదీ । వామనాం
జనపద్మాద్యైర్గంగేవ మహాగజైః ॥ ౩౬ ॥ తతస్తే రాక్షసాస్స్నాత్వా నర్మదాయా వరాంభసి । ఉత్తీర్య పుష్పా
ణ్యాజహ్రుర్బల్యర్థం రావణస్య తు ॥ ౩౭ ॥ నర్మదాపులినే హృద్యే శుభ్రాభ్రసదృశప్రభే । రాక్షసైస్తు ముహూ
ర్తేన కృతః పుష్పమయో గిరిః ॥ ౩౮ ॥ పుష్పేషూపహృతేష్వేవ రావణో రాక్షసేశ్వరః । అవతీర్ణో నదీం స్నాతుం
గంగామివ మహాగజః ॥ ౩౯ ॥ తత్ర స్నాత్వా చ విధివజ్జప్త్వా జప్యమనుత్తమం । నర్మదాసలిలాత్తస్మాదుత్తతార స
రావణః ॥ ౪౦ ॥ తతః క్లిన్నాంబరం త్యక్త్వా శుక్లవస్త్రసమావృతమ్ । రావణం ప్రాంజలిం యాంతమన్వయుస్సర్వరా
క్షసాః ॥ ౪౧ ॥ తద్గతీవశమాపన్నా మూర్తిమంత ఇవాచలాః । గాయంతో మధురం తత్ర నృత్యంతశ్చ మహాబలాః ॥
(లింగం త్వపూజయద్భక్త్యా రావణో లోకరావణః । జప్త్వోపహారైస్సతతం గంధపుష్పైస్సమంతతః ॥ ౪౩ ॥ బలిధూ

పప్రదానైశ్చ రావణోలింగమర్చయత్ । సవాదిత్రబినాదైశ్చ శర్వమారాధయత్ప్రభుమ్ ॥ ౪౪ ॥ ఘృతక్షీరాభి షేకైశ్చ దధ్నాచాప్యుదకేనచ । పట్టైర్గకౌశేయసమ్మిశ్రైర్నామాష్టశతసంస్తవైః ॥ ౪౫ ॥ శుశుభేతత్ర తల్లింగం నానారత్నవిభూషితం । అర్చయిత్వాతుతం దేవంయదాచరతిరావణః ॥ ౪౬ ॥ తత్సర్వం సిధ్యతేతస్యవిధినార్చయ తోహరం । అథావజ్ఞాంకరోత్యేష రావణోదుర్మతిర్యదా ॥ ౪౭ ॥ ఋషిభిర్దైవతైశ్చాపిమృత్యుస్సంచింత్యతే త దా । నతుగత్వోనజానీతేవిధిహీనంశివార్చనం ॥ ౪౮ ॥) యత్రయత్రసయాతిస్మరావణోరాక్షసాధిపః । జాం బూనదమయంలింగం తత్రతత్రస్మనీయతే ॥ ౪౯ ॥ వాలుకావేదిమధ్యేతు తల్లింగంస్థాప్యరావణః । అర్చయామా సగంధైశ్చ పుష్పైశ్చామృతగంధిభిః ॥ ౫౦ ॥ తతస్సతామార్తిహరంహరం శివంవరప్రదం చంద్రమరీచిభూషణం । సమర్చయిత్వాసనిశాచరోజగౌ ప్రసార్యహస్తాన్ ప్రణనర్తచాగ్రతః ॥ ౫౧ ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ఏక త్రింశస్సర్గః ॥ ౫౪౭ ॥ ౧౯౨౦ ॥ ***

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ నర్మదాపులినేయత్ర రాక్షసేంద్రస్సరావణః । పుష్పోపహారం కురుతే తస్మాద్దేశాదదూరతః ॥ ౧ ॥ అర్జునోజయతాంశ్రేష్ఠో మాహిష్మత్యాఃపతిః ప్రభుః । క్రీడతేసహనారీభిర్నర్మదాతోయ మాశ్రితః ॥ ౨ ॥ తాసాంమధ్యగతోరాజావిరరాజతదార్జునః । కరేణూనాంసహస్రస్య మధ్యస్థఇవకుంజరః ॥ ౩ ॥ జిజ్ఞాసుస్సతుబాహూనాంసహస్రస్యోత్తమంబలం । రురోధనర్మదావేగంబాహుభిర్బహుభిః ప్రభుః ॥ ౪ ॥ కార్తవీ ర్యభుజాసక్తంతజ్జలంప్రాప్యనిర్మలం । కూలాపహారంకుర్వాణం ప్రతిస్రోతః ప్రధావతి ॥ ౫ ॥ సమీననక్రమకరః సపుష్పకుశసంస్తరః । సనర్మదాంభసోవేగః ప్రావృట్కాలఇవాబభౌ ॥ ౬ ॥ సవేగః కార్తవీర్యేణ సంప్రేషితఇ వాంభసః । పుష్పోపహారంసకలం రావణస్యజహారహ ॥ ౭ ॥ రావణోర్ధసమాప్తంతముత్సృజ్యనియమంతదా ।

నర్మదాంపశ్యతే కాన్తాం ప్రతికూలాంప్రియామివ ॥ ౮ ॥ పశ్చిమేనసతందృష్ట్వాసాగరోద్గారసన్నిభం । వర్ధన్త
మంభసావేగం పూర్వామాశాంప్రవిశ్యతు ॥ ౯ ॥ తతోఽర్ధభీతశకునాంస్వభావోపరమేస్థితామ్ । నిర్వికారాఙ్గ
నాభాసామపశ్యద్రావణోనదీం ॥ ౧౦ ॥ సవ్యేతరకరాంగుళ్యాసశబ్దంచదశాననః । వేగప్రభవమాస్ఫోట్యం సో-
దిశచ్ఛుకసారణౌ ॥ ౧౧ ॥ తౌతురావణసందిష్టౌభ్రాతరౌశుకసారణౌ । వ్యోమాంతరచరౌవీరౌ ప్రస్థితౌపశ్చిమో
న్ముఖౌ ॥ ౧౨ ॥ అర్ధయోజనమాత్రంతుగత్వాతౌతునిశాచరౌ । పశ్యేతాంపురుషంతోయే క్రీడంతం సహయో
షితమ్ ॥ ౧౩ ॥ బృహత్సాలప్రతీకాశంతోయవ్యాకులమూర్ధజం । మదరక్తాంతనయనం మదనాకారవర్చసం ॥
నదీంబాహుసహస్రేణ।రుంధంతమరిమర్దనం । గిరింపాదసహస్రేణ రుంధంతమివమేదినీం ॥ ౧౪ ॥ బాలానాంవ
రనారీణాం సహస్రేణాభిసంవృతమ్ । సముదానాంకరేణూనాం సహస్రేణేవకుంజరం ॥ ౧౫ ॥ తమద్భుతతమందృ
ష్ట్వారాక్షసౌశుకసారణౌ । సన్నివృత్తావుపాగమ్యరావణంతమథోచతుః ॥ ౧౬ ॥ బృహత్సాలప్రతీకాశఃకోఽప్యసౌ
రాక్షసేశ్వర । నర్మదాంరోధవద్రుద్ధ్వాక్రీడాపయతియోషితః ॥ ౧౮ ॥ తేనబాహుసహస్రేణసన్నిరుద్ధజలానదీ।
సాగరోద్గారసంకాశానుద్గారాన్సృజతేముహుః ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యేవంభాషమాణౌతౌనిశమ్యశుకసారణౌ । రావణో
ఽర్జునఇత్యుక్త్వాప్రయయౌయుద్ధలాలసః ॥ ౨౦ ॥ అర్జునాభిముఖేతస్మిన్ప్రస్థితేరాక్షసేశ్వరే । చండఃప్రవాతి
పవనఃసనాదస్సరజాస్తదా ॥ ౨౧ ॥ సకృద్దేవకృతోరావస్సరక్తపృషతోఘనైః। మహోదరమహాపార్శ్వధూమ్రా
క్షశుకసారణైః ॥ ౨౨ ॥ సంవృతోరాక్షసేంద్రస్తుతత్రాగాద్యత్రసోఽర్జునః । అదీర్ఘేణైవకాలేనసతదారాక్షసో
బలీ ॥ ౨౩ ॥ తంనర్మదాహ్రదంభీమమాజగామాంజనప్రభః । సతత్రస్త్రీపరివృతంవాశితాభిరివద్విపం ॥ ౨౪ ॥ న
రేంద్రంపశ్యతేరాజారాక్షసానాంతదార్జునం । సరోషాద్రక్తనయనోరాక్షసేంద్రోబలోద్ధతః ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యే

ఏవమర్జునామాత్యానాహ గంభీరయా గిరా । అమాత్యాః క్షిప్రమాఖ్యాత హైహయస్య నృపస్య వై ॥ ౨౬ ॥ యుద్ధా
ర్థీ సమనుప్రాప్తో రావణో నామ రాక్షసః । రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా మంత్రిణోఽథార్జునస్య తే ॥ ౨౭ ॥ ఉత్తస్థుస్సా
యుధాస్తం చ రావణం వాక్యమబ్రువన్ । యుద్ధస్య కాలో విజ్ఞాతస్సాధు భో సాధు రావణ ॥ ౨౮ ॥ యః క్షీబం స్త్రీవృ
తం చైవ యోద్ధుముత్సహతే నృపం । స లోకే పురుషైస్సద్భిర్వ్యాహృతః పరికీర్తితః ॥ ౨౯ ॥ స్త్రీసమక్షం కథం చాపి
యోద్ధుముత్సహసేఽర్జునం । వాశితామధ్యగం మత్తం శార్దూల ఇవ కుంజరం ॥ ౩౦ ॥ క్షమస్వాద్య దశగ్రీవ ఉష్య
తాం శర్వరీ త్వయా । యుద్ధశ్రద్ధా తు యద్యస్తి శ్వస్తాత సమరేఽర్జునం ॥ ౩౧ ॥ (యుద్ధశ్రద్ధాం వినా భ్రాత సరక్షస్సమరే
ఽర్జునః ।) యది వాప్యస్తి మతిర్యోద్ధుం యుద్ధతృష్ణా సమావృతా ॥ ౩౨ ॥ నిహత్యాస్మాంస్తతో యుద్ధేఽర్జునేనోపయా
స్యసి । తతస్తే రావణామాత్యైరమాత్యాః పార్థివస్య తు ॥ ౩౩ ॥ సూదితాశ్చాపి తే యుద్ధే భక్షితాశ్చ బుభుక్షితైః ।
తతో హలహలాశబ్దో నర్మదాతీర ఆబభౌ ॥ ౩౪ ॥ అర్జునస్యానుయాత్రాణాం రావణస్య చ మంత్రిణాం । ఇషుభిస్తోమ
రైశ్శూలైస్త్రిశూలైర్వజ్రకర్షణైః ॥ ౩౫ ॥ స రావణానర్దయంతస్సమంతాత్సమభిద్రుతాః । హైహయాధిపయో
ధానాం వేగ ఆసీత్సుదారుణః ॥ ౩౬ ॥ సనక్రమీనమకరసముద్రస్యేవ నిస్వనః । రావణస్య తు తేఽమాత్యాః ప్రహస్తశు
కసారణాః ॥ ౩౭ ॥ కార్తవీర్యబలం క్రుద్ధా నిర్దహంతి స్మ తేజసా । అర్జునాయ తు తత్కర్మ రావణస్య సమంత్రిణః ॥
క్రీడమానాయ కథితం పురుషైర్ద్వారరక్షిభిః । తేషాం తు వచనం శ్రుత్వా జలక్రీడావసక్తధీః ॥ ౩౮ ॥ ఉక్త్వా న భేత
వ్యమితి స్త్రీజనం స తతోఽర్జునః । ఉత్తతార జలాత్తస్మాద్గంగాతోయాదివాంజనః ॥ ౪౦ ॥ క్రోధదూషితనేత్రస్తు స
తతోఽర్జునపావకః । ప్రజజ్వాల మహాఘోరో యుగాంత ఇవ పావకః ॥ ౪౧ ॥ స తూర్ణతరమాదాయ వరహేమాం
గదో గదాం । అభిమద్రావ రక్షాంసి తమాంసీవ దివాకరః ॥ ౪౨ ॥ బాహువిక్షేపకరణాం సముద్యమ్య మహాగ

బామ్ । గారుడం వేగమాస్థాయ ఆపపాతైవ సోఽర్జునః ॥ ౪౩ ॥ తస్య మార్గం సమారుధ్య వింధ్యోఽర్కస్యేవ పర్వతః । స్థితో వింధ్య ఇవాకంప్యః ప్రహస్తో ముసలాయుధః ॥ ౪౪ ॥ తతోఽస్య ముసలం ఘోరం లోహబద్ధం మదోద్ధతః । ప్రహస్తః ప్రేషయన్క్రుద్ధో రరాస చ యథాంబుదః ॥ ౪౫ ॥ తస్యాగ్రే ముసలస్యాగ్నిరశోకాపీడసన్నిభః । ప్రహస్తకరముక్తస్య బభూవ ప్రదహన్నివ ॥ ౪౬ ॥ ఆధావమానం ముసలం కార్తవీర్యస్తదార్జునః । నిపుణం వంచయామాస సగదో గజవిక్రమః ॥ ౪౭ ॥ తతస్తమభిదుద్రావ ప్రహస్తం హైహయాధిపః । భ్రామయానో గదాం గుర్వీం పంచబాహుశతోచ్ఛ్రయామ్ ॥ ౪౮ ॥ తేనాహతోఽతివేగేన ప్రహస్తో గదయా తదా । నిపపాత స్థితశ్శైలో వజ్రివజ్రహతో యథా ॥ ౪౯ ॥ ప్రహస్తం పతితం దృష్ట్వా మారీచశుకసారణాః । సమహోదరధూమ్రాక్షా అపసృప్తా రణాజిరాత్ ॥ ౫౦ ॥ అపక్రాంతేష్వమాత్యేషు ప్రహస్తే చ నిపాతితే । రావణోఽభ్యద్రవత్తూర్ణమర్జునం నృపసత్తమమ్ ॥ ౫౧ ॥ సహస్రబాహోస్తద్యుద్ధం వింశద్బాహోశ్చ దారుణం । నృపరాక్షసయోస్తత్ర ఆరబ్ధం రోమహర్షణమ్ ॥ ౫౨ ॥ సాగరావివ సంక్షుబ్ధౌ చలన్మూలావివాచలౌ । తేజోయుక్తావివాదిత్యౌ ప్రదహన్తావివానలౌ ॥ ౫౩॥ బలోద్ధతౌ యథా నాగౌ వాశితార్థే యథా వృషౌ । మేఘావివ వినర్దంతౌ సింహావివ బలోత్కటౌ ॥ ౫౪ ॥ రుద్రకాలావివ క్రుద్ధౌ తౌ తదార్జునరాక్షసౌ । పరస్పరం గదాభ్యాం తౌ తాడయామాసతుర్భృశం ॥ ౫౫ ॥ వజ్రప్రహారానచలా యథా ఘోరాన్విషేహిరే । గదాప్రహారాంస్తౌ తత్ర సేహాతే నరరాక్షసౌ ॥ ౫౬ ॥ యథాశనిరవేభ్యస్తు జాయతేవై ప్రతిశ్రుతిః । తథా తాభ్యాం గదాపాతైర్దిశస్సర్వాః ప్రతిశ్రుతాః ॥ ౫౭ ॥ అర్జునస్య గదా సా తు పాత్యమానాఽహితోరసి । కాంచనాభం నభశ్చక్రే విద్యుత్సౌదామినీయథా॥ ౫౮ ॥ తథైవ రావణేనాపి పాత్యమానా ముహుర్ముహుః । అర్జునోరసి నిర్భాతి గదోల్కేవ మహాగిరౌ॥ ౫౯ ॥ నార్జునః ఖేదమాప్నోతి న రాక్షసగణేశ్వ

రః । సమమాసీత్తయోర్యుద్ధం యథాపూర్వం బలీంద్రయోః ॥ ౬౦ ॥ శృంగైర్మహావృషాభౌ యద్వద్దంతాగ్రైరివ కుంజరౌ ।
పరస్పరం జఘ్నతుస్తౌ నరరాక్షససత్తమౌ ॥ ౬౧ ॥ తతోఽర్జునేన క్రుద్ధేన సర్వప్రాణేన సా గదా । స్తనయోరంతరే
ముక్తా రావణస్య మహాహవే ॥ ౬౨ ॥ వరదానకృతత్రాణా సా గదా రావణోరసి । దుర్బలేవ యథా వేగం ద్విధాభూత్వా
ఽపతత్క్షితౌ ॥ ౬౩ ॥ స త్వర్జునప్రయుక్తేన గదాపాతేన రావణః । అపాసర్పద్ధనుర్మాత్రం నిషసాద చ నిష్టనన్ ॥
స విహ్వలం తదా లక్ష్య దశగ్రీవం తతోఽర్జునః । సహసోత్పత్య జగ్రాహ గరుత్మానివ పన్నగం ॥ ౬౪ ॥ స తం బాహుసహ
స్రేణ బలాద్గృహ్య దశాననం । బబంధ బలవాన్ రాజా బలిం నారాయణో యథా ॥ ౬౫ ॥ బధ్యమానే దశగ్రీవే సిద్ధచా
రణదేవతాః । సాధ్వితి వాదినః పుష్పైః కిరంత్యర్జునమూర్ధని ॥ ౬౬ ॥ వ్యాఘ్రో మృగమివాదాయ సింహరాడివ దం
తినం । ననాద హైహయో రాజా హర్షాదంబుదవన్ముహుః ॥ ౬౭ ॥ ప్రహస్తస్తు సమాశ్వస్తో దృష్ట్వా బద్ధం దశాననం ।
సహ తై రాక్షసైః క్రుద్ధశ్చాభిదుద్రావ పార్థివం ॥ ౬౮ ॥ నక్తంచరాణాం వేగస్తు తేషామాపతతాం బభౌ । ఉద్ధూ
తఆతపాపాయే పయోదానామివాంబుధౌ ॥ ౭౦ ॥ ముంచ ముంచేతి భాషంతస్తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాసకృత్ । ముసలాని స
శూలాని ఉత్ససర్జుస్తదాఽర్జునే ॥ ౭౧ ॥ అప్రాప్తాన్యేవ తాన్యాశు అసంభ్రాంతస్తతోఽర్జునః । ఆయుధాన్యమరా
రీణాం జగ్రాహారినిషూదనః ॥ ౭౨ ॥ తతస్తైరేవ రక్షాంసి దుర్ధరైః ప్రవరాయుధైః । భిత్త్వా విద్రావయామాస వా
యురంబుధరానివ ॥ ౭౩ ॥ రాక్షసాంస్త్రాసయిత్వా తు కార్తవీర్యార్జునస్తదా । రావణం గృహ్య నగరం ప్రవి
వేశ సుహృద్వృతః ॥ ౭౪ ॥ స కీర్యమాణః కుసుమాక్షతోత్కరైర్ద్విజైస్సపౌరైః పురుహూతసన్నిభః । తతోఽర్జున
స్సంప్రవివేశ తాం పురీం బలిం నిగృహ్యేవ సహస్రలోచనః ॥ ౭౫ ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే ద్వాత్రింశస్సర్గః ॥ ౩౨ ॥ ౯౦ ॥
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ రావణగ్రహణం తత్తు వాయుగ్రహణసన్నిభం । ఋషిః పులస్త్యశ్శుశ్రావ క

కథితం దివి దైవతైః ॥ ౧ ॥ తతః పుత్రసుతస్నేహాత్కంప్యమానో మహాధృతిః । మాహిష్మతీపతిం ద్రష్టుమాజగామ మ
హామునిః ॥ ౨ ॥ స వాయుమార్గమాస్థాయ వాయుతుల్యగతిర్ద్విజః । పురీం మాహిష్మతీం ప్రాప్తో మనస్సంపాతవి
క్రమః ॥ ౩ ॥ సోఽమరావతిసంకాశాం హృష్టపుష్టజనావృతామ్ । ప్రవివేశ పురీం బ్రహ్మా ఇంద్రస్యేవామరావతీమ్ ॥ ౪ ॥
పాదచారమివాదిత్యం నిష్పతంతం సుదుర్దశమ్ । తతస్తం ప్రత్యభిజ్ఞాయ ద్వాస్స్థా రాజ్ఞే న్యవేదయన్ ॥ ౫ ॥ పుల
స్త్య ఇతి విజ్ఞాయ వచనాద్ధైహయాధిపః । శిరస్యంజలిమాధాయ ప్రత్యగచ్ఛద్ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౬ ॥ పురోహితోఽస్య గృ
హ్యార్ఘ్యం మధుపర్కం తథైవ చ । పురస్తాత్ప్రయయౌ రాజ్ఞః ఇంద్రస్యేవ బృహస్పతిః ॥ ౭ ॥ తతస్తమృషిమాయాంత
ముద్యంతమివ భాస్కరమ్ । అర్జునో దృశ్య సంభ్రాంతో వవందేంద్ర ఇవేశ్వరమ్ ॥ ౮ ॥ స తస్య మధుపర్కం గాం పా
ద్యమర్ఘ్యం చ దాపయన్ । పులస్త్యమాహ రాజేంద్రో హర్షగద్గదయా గిరా ॥ ౯ ॥ అద్యైవమమరావత్యా తు
ల్యా మాహిష్మతీ కృతా । అద్యాహం తు ద్విజేంద్ర త్వాం యస్మాత్పశ్యామి దుర్దశమ్ ॥ ౧౦ ॥ అద్య మే కుశలం దేవ అద్య
మే కుశలం వ్రతమ్ । అద్య మే సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలం తపః ॥ ౧౧ ॥ యత్తే దేవగణైర్వంద్యౌ వందేహం చరణావిమౌ ।
ఇదం రాజ్యమిమే పుత్రా ఇమే దారా ఇమే వయమ్ ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మన్ కిం కుర్మ కిం కార్యమాజ్ఞాపయతు నో భవాన్ । తం ధ
ర్మేఽగ్నిషు భృత్యేషు శివం పృష్ట్వా చ పార్థివమ్ ॥ ౧౩ ॥ పులస్త్యోవాచ రాజానం హైహయానాం తదార్జునమ్ । రా
జేంద్రాంబుజపత్రాక్ష పూర్ణచంద్రనిభానన ॥ ౧౪ ॥ అతులం తే బలం యేన దశగ్రీవస్త్వయా జితః । భయాద్యస్యో
తిష్ఠేతాం నిష్పందౌ సాగరానిలౌ ॥ ౧౫ ॥ సోఽయమద్య త్వయా బద్ధః పౌత్రో మేఽతీవ దుర్జయః । తత్పుత్రక యశః పీతం
నామ విశ్రావితం త్వయా ॥ ౧౬ ॥ మద్వాక్యాద్యాచ్యమానోఽద్య ముంచ వత్స దశాననమ్ । పులస్త్యాజ్ఞాం ప్రగృహ్యో
చే న కించన వచోఽర్జునః ॥ ౧౭ ॥ ముమోచ వై పార్థివేంద్రో రాక్షసేంద్రం ప్రహృష్టవత్ । స తం ప్రముచ్య త్రిద

శారిమర్జునః ప్రపూజ్యాదివ్యాభరణస్రగంబరైః । అహింసకం సఖ్యముపేత్య సాగ్నికం ప్రణమ్య తం బ్రహ్మసుతం గృ
హం యయౌ ॥ ౧౭ ॥ పులస్త్యేనాభిసంత్యక్తో రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ । పరిష్వక్తః కృతాతిథ్యో లజ్జమానో వి
నిర్జితః ॥ ౧౮ ॥ పితామహసుతశ్చాపి పులస్త్యో మునిపుంగవః । మోచయిత్వా దశగ్రీవం బ్రహ్మలోకం జగామ సః ॥
ఏవం స రావణః ప్రాప్తః కార్తవీర్యాత్ప్రధర్షణం । పులస్త్యవచనాచ్చాపి పునర్మోక్షమవాప్తవాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఏవం బలి
భ్యో బలినస్సంతి రాఘవనందన । నావజ్ఞా పరతః కార్యా య ఇచ్ఛేచ్ఛ్రేయ ఆత్మనః ॥ ౨౨ ॥ తతస్స రాజా పిశితాశనా
నాం సహస్రబాహోరుపలభ్య మైత్రీం । పునర్నృపాణాం కదనం చకార చచార సర్వాం పృథివీం చ దర్పాత్ ॥ ౨౩ ॥
ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే త్రయస్త్రింశస్సర్గః ॥ ౩౩ ॥ ౭౦౪౦ ॥ ************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అర్జునేన విముక్తస్తు రావణో రాక్షసాధిపః । చచార పృథివీం సర్వామనిర్విణ్ణ
స్తథా కృతః ॥ ౧ ॥ రాక్షసం వా మనుష్యం వా శృణుతే యం బలాధికం । రావణస్తం సమాసాద్య యుద్ధే హ్వయతి దర్పితః
తతః కదాచిత్కిష్కింధాం నగరీం వాలిపాలితాం । గత్వా హ్వయతి యుద్ధాయ వాలినం హేమమాలినం ॥ ౩ ॥ తతస్తం
వానరామాత్యస్తారస్తారాపితా ప్రభుః । ఉవాచ రావణం వాక్యం యుద్ధప్రేప్సుముపాగతం ॥ ౪ ॥ రాక్షసేంద్ర గతో
వాలీ యస్తే ప్రతిబలో భవేత్ । కోన్యః ప్రముఖతః స్థాతుం తవ శక్తః ప్లవంగమః ॥ ౫ ॥ ఋతే వానరశార్దూలాద్వా
లినో హేమమాలినః । చతుర్భ్యోపి సముద్రేభ్యస్సంధ్యాముపాస్య రావణ ॥ ౬ ॥ ఇమం ముహూర్తమాయాతి వా
లీ తిష్ఠ ముహూర్తకం । ఏతానస్థిచయాన్పశ్య య ఏతే శంఖపాండురాః ॥ ౭ ॥ యుద్ధార్థినామిమే రాజన్ వానరా
ధిపతేజసా । యద్వామృతరసః పీతస్త్వయా రావణ రాక్షస ॥ ౮ ॥ తదా వాలినమాసాద్య తదంతం తవ జీవితం । ప
శ్యేదానీం జగచ్చిత్రమిమం విశ్రవసస్సుత ॥ ౯ ॥ ఇదం ముహూర్తం తిష్ఠస్వ దుర్లభం తే భవిష్యతి । అథవా త్వరసే

మతుం గచ్ఛ దక్షిణసాగరం ॥ ౧౦ ॥ వాలినం ద్రక్ష్యసే తత్ర ఘోరామిష్ఠమివభాస్కరమ్ । సతు తారం వినిర్భర్త్స్య
రావణో రాక్షసేశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ పుష్పకం తత్సమారుహ్య ప్రయయౌ దక్షిణార్ణవం । తత్ర హేమగిరిప్రఖ్యం తరుణా
ర్కనిభాననం ॥ ౧౨ ॥ రావణో వాలినం దృష్ట్వా సంధ్యోపాసనతత్పరం । పుష్పకాదవరుహ్యాథ రావణోఞ్జనసన్ని
భః ॥ ౧౩ ॥ గృహీతుం వాలినం తూర్ణం నిశ్శబ్దపదమాద్రవత్ । యదృచ్ఛయా తదా దృష్టో వాలినాపి స రావణః ॥ ౧౪
పాపాభిప్రాయవాన్ దృష్టస్స చకార న సంభ్రమం । శశమాలక్ష్య సింహో వా పన్నగం గరుడో యథా ॥ ౧౫ ॥ న
చింతయత్తదా వాలీ రావణం పాపనిశ్చయం । జిఘృక్షమాణమాయాంతం రావణం పాపచేతసం ॥ ౧౬ ॥ కక్షావలం
బినం కృత్వా గమిష్యే త్రీన్ మహార్ణవాన్ । ద్రక్ష్యంతి మమ కక్షస్థం స్రంసదూరుకరాంబరం ॥ ౧౭ ॥ లంబమానం ద
శగ్రీవం గరుడస్యేవ పన్నగం । ఇత్యేవం మతిమాస్థాయ వాలీ మౌనముపాశ్రితః ॥ ౧౮ ॥ జపన్వై నైగమాన్మంత్రాం
స్తస్థౌ పర్వతరాడివ । తావన్యోన్యం జిఘృక్షంతౌ హరిరాక్షసపార్థివౌ ॥ ౧౯ ॥ ప్రయత్నవంతౌ తత్కర్మ ఈహతు
ర్బలదర్పితౌ । హస్తగ్రాహ్యం తు తం మత్వా పాదశబ్దేన రావణం ॥ ౨౦ ॥ పరాఙ్ముఖోపి జగ్రాహ వాలీ సర్పమివాండ
జః । గృహీతుకామం తం గృహ్య రక్షసామీశ్వరం హరిః ॥ ౨౧ ॥ ఖముత్పపాత వేగేన కృత్వా కక్షావలంబినమ్ । స తం
పీడయమానస్తు వితుదంతం నఖైర్ముహుః ॥ ౨౨ ॥ జహార రావణం వాలీ పవనస్తోయదం యథా । అథ తే రాక్షసామాత్యా
హ్రియమాణే దశాననే ॥ ౨౩ ॥ ముమోక్షయిషవో వాలిం రవమాణా అభిద్రుతాః । అన్వీయమానస్తైర్వాలీ భ్రాజ
తేంబరమధ్యగః ॥ ౨౪ ॥ అన్వీయమానో మేఘౌఘైరంబరస్థ ఇవాంశుమాన్ । తేఽశక్నువంతస్సంప్రాప్తుం వాలినం
రాక్షసోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ తస్య బాహూరువేగేన పరిశ్రాంతా వ్యవస్థితాః । వాలిమార్గాదపాక్రామన్ పర్వతేంద్రా
హి గచ్ఛతః ॥ ౨౬ ॥ కింపునర్జీవితప్రేప్సుర్బిభ్రద్వై మాంసశోణితమ్ । అపక్షిగణసంపాతాన్ వానరేంద్రో మ

మహాజవః ॥ ౨౭ ॥ క్రమశస్సాగరాన్సర్వాన్ సంధ్యాకాలమవందత । సభాజ్యమానోభూత్తైస్తుఖేచరైఃఖేచరోహ
రిః ॥ ౨౮ ॥ పశ్చిమంసాగరంవాలీహ్యాజగామసరావణః । తత్ర సంధ్యాముపాసిత్వాస్నాత్వాజప్త్వాచవానరః॥
ఉత్తరంసాగరంప్రాయాద్వహమానోదశాననమ్ । బహుయోజనసాహస్రంవహమానోమహాహరిః ॥ ౩౦ ॥ వా
యువచ్చమనోవచ్చజగామసహశత్రుణా । ఉత్తరేసాగరేసంధ్యాముపాసిత్వాదశాననమ్ ॥ ౩౧ ॥ వహమానో
గమద్వాలీపూర్వంవైసమహోదధిం । తత్రాపిసంధ్యామన్వాస్య వాసవిస్సహరీశ్వరః ॥ ౩౨ ॥ కిష్కింధాభిముఖో
గృహ్యరావణంపునరాగమత్ । చతుష్వపినముద్రేషుసంధ్యామన్వాస్యవానరః ॥ ౩౩ ॥ రావణోద్వహనశ్రాం
తఃకిష్కింధోపవనేఽపతత్ । రావణంతుముమోచాథస్వకక్షాత్కపిసత్తమః ॥ ౩౪ ॥ కుతస్త్వమితిహోవాచప్రహ
సన్రావణంముహుః । విస్మయంతుమహద్గత్వాశ్రమలోలనిరీక్షణః ॥ ౩౫ ॥ రాక్షసేశోహరీశంతమిదంవచనమ
బ్రవీత్ । వానరేంద్రమహేంద్రాభరాక్షసేంద్రోఽస్మిరావణః ॥౩౬॥ యుద్ధేప్సురిహసంప్రాప్తస్సచాద్యాసాదితస్త్వ
యా । అహోబలమహోవీర్యమహోగంభీరతాచతే ॥ ౩౭ ॥ యేనాహంపశువద్గృహ్యభ్రామితశ్చతురోఽర్ణ
వాన్ । ఏవమశ్రాంతవద్వీరశీఘ్రమేవమహార్ణవాన్ ॥ ౩౮ ॥ మాంచైవోద్వహమానస్తుకోన్యోవీరఃక్రమిష్యతి । త్రి
యాణామేవభూతానాం గతిరేషాప్లవంగమ ॥ ౩౯ ॥ మనోనిలసుపర్ణానాం తవవానాత్రసంశయః । సోహందృ
ష్టబలస్తుభ్యమిచ్ఛామిహరిపుంగవ ॥౪౦ ॥ త్వయాసహచిరంసఖ్యం సుస్నిగ్ధంపావకాగ్రతః—॥ ౨౨౦౦౦॥—గాయ
త్రీ ॥ దారాఃపుత్రాఃపురంరాష్ట్రంభోచ్ఛాదనభోజనమ్॥ ౪౧ ॥ సర్వమేవావిభక్తంనౌభవిష్యతిహరీశ్వర । తతః
ప్రజ్వాలయిత్వాగ్నింతావుభౌహరిరాక్షసౌ ॥ ౪౨ ॥ భ్రాతృత్వముపసంపన్నౌపరిష్వజ్యపరస్పరం । అన్యోన్యంల
మ్బితకరౌతతస్తౌహరిరాక్షసౌ ॥ ౪౩ ॥ కిష్కింధాంవిశతోహృష్టౌసింహౌగిరిగుహామివ । సతత్రమాసముషితస్సు

గ్రీవఇవ రావణః ॥ ౪౪ ॥ అమాత్యైస్సాగతైస్తస్త్రైలోక్యేశ్చాసదనాధిభిః । ఏవమేతత్పురావృత్తం వాలినా రావణః ప్రభో ॥ ౪౫ ॥ ధర్షితశ్చకృతశ్చాపి భ్రాతా పావకసన్నిధౌ । బలమప్రతిమం రామ వాలినో౽భవదుత్తమం ॥ సో౽పి త్వయా వినిర్దగ్ధశ్శలభో వహ్నినా యథా ॥ * ॥ ఇతి శ్రీమదుత్తరకాండే చతుస్త్రింశస్సర్గః ॥ ౨౫౫ ॥ ౫౦౦౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అపృచ్ఛత్ప్రణతో రామో దక్షిణాశాశ్రయం మునిం । ప్రాంజలిర్వినయోపేత ఇదమాహ వచో౽ర్థవత్ ॥ ౧ ॥ అతులం బలమేతద్వై వాలినో రావణస్య తు । న త్వేతాభ్యాం హనుమతా సమం త్వితి మతిర్మమ ॥ ౨ ॥ శౌర్యం దాక్ష్యం బలం ధైర్యం ప్రాజ్ఞతా నయసాధనం । విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ హనూమతి కృతాలయాః ॥ ౩ ॥ దృష్ట్వైవ సాగరం వీక్ష్య సీదంతీం కపివాహినీం । సమాశ్వాస్య మహాబాహుర్యోజనానాం శతం ప్లుతః ॥ ౪ ॥ ధర్షయిత్వా పురీం లంకాం రావణాంతఃపురే తదా । దృష్ట్వా సంభాషితా చాపి సీతా హ్యాశ్వాసితా తథా ॥ ౫ ॥ సేనాగ్రగా మంత్రిసుతాః కింకరా రావణాత్మజః । ఏతే హనుమతా తత్ర హ్యేకేన వినిపాతితాః ॥ ౬ ॥ భూయో బంధాద్విముక్తో౽సౌ భాషయిత్వా దశాననం । లంకా భస్మీకృతా తేన పావకేనేవ మేదినీ ॥ ౭ ॥ న కాలస్య న శక్రస్య న విష్ణోర్విత్తపస్య వా । కర్మాణి తాని శ్రూయంతే యాని యుద్ధే హనూమతః ॥ ౮ ॥ ఏతస్య బాహువీర్యేణ లంకా సీతా చ లక్ష్మణః । ప్రాప్తో మయా జయశ్చైవ రాజ్యం మిత్రాణి బాంధవాః ॥ ౯ ॥ హనూమాన్యది మే న స్యాద్వానరాధిపతేస్సఖా । ప్రవృత్తిమపి కో వేత్తుం జానక్యాశ్శక్తిమాన్భవేత్ ॥ ౧౦ ॥ కిమర్థం వాలీ చైతేన సుగ్రీవప్రియకామ్యయా । తదా వైరే సముత్పన్నే న దగ్ధో వీరుధో యథా ॥ ౧౧ ॥ న హి వేదితవాన్మన్యే హనూమానాత్మనో బలం । యద్దృష్టవాన్ జీవితేష్టం క్లిశ్యంతం వానరాధిపం ॥ ౧౨ ॥ ఏతన్మే భగవన్సర్వం హనూమతి మహామునే । విస్తరేణ యథాతత్త్వం కథయామరపూజిత ॥ ౧౩ ॥ రాఘవస్య వచశ్శ్రుత్వా హేతుయుక్తమృషిస్తదా । హనూమతస్సమక్షం తమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥

సత్యమేతద్రఘుశ్రేష్ఠ యద్బ్రవీషి హనూమతః । న బలే విద్యతే తుల్యో న గతౌ న మతౌ పరః ॥ ౧౫ ॥ అమోఘశాపై
శ్శాపస్తు దత్తోస్య ఋషిభిః పురా । న వేత్తా హి బలం యేన బలీ సన్నరిమర్దనః ॥ ౧౬ ॥ బాల్యేప్యేతేన యత్కర్మ కృతం
రామ మహాబల । తన్న వర్ణయితుం శక్యమితి బాలతయాస్యతే ॥ ౧౭ ॥ యది వాస్తి త్వభిప్రాయస్తచ్ఛ్రోతుం తవ
రాఘవ । సమాధాయ మతిం రామ నిశామయ వదామ్యహమ్ ॥ ౧౮ ॥ సూర్యదత్తవరస్వర్ణస్సుమేరుర్నామ పర్వతః ।
యత్ర రాజ్యం ప్రశాస్త్యస్య కేసరీ నామ వై పితా ॥ ౧౯ ॥ తస్య భార్యా బభూవేష్టా హ్యంజనేతి పరిశ్రుతా । జనయా
మాస తస్యాం వై వాయురాత్మజముత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ శాలిశూకనిభాభాసం ప్రాసూతేమం తదాంజనా । ఫలాన్యాహ
ర్తుకామా వై నిష్క్రాన్తా గహనే చరా ॥ ౨౧ ॥ ఏష మాతుర్వియోగాచ్చ క్షుధయా చ భృశార్దితః । రురోద శిశుర
త్యర్థం శిశుశ్శరవణే యథా ॥ ౨౨ ॥ తతోద్యన్తం వివస్వన్తం జపాపుష్పోత్కరోపమమ్ । దదర్శ ఫలలోభాచ్చ హ్యు
త్పపాత రవిం ప్రతి ॥ ౨౩ ॥ బాలార్కాభిముఖో బాలో బాలార్క ఇవ మూర్తిమాన్ । గృహీతుకామో బాలార్కం
ప్లవతేమ్బరమధ్యగః ॥ ౨౪ ॥ ఏతస్మిన్ప్లవమానే తు శిశుభావే హనూమతి । దేవదానవయక్షాణాం విస్మయస్సుమహా
నభూత్ ॥ ౨౫ ॥ నాప్యేవం వేగవాన్వాయుర్గరుడో న మనస్తథా । యథాయం వాయుపుత్రస్తు క్రమతేమ్బరము
త్తమమ్ ॥ ౨౬ ॥ యది తావచ్ఛిశోరస్య ఈదృశౌ గతివిక్రమౌ । యౌవనం బలమాసాద్య కథం వేగో భవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥ త
మనుప్లవతే వాయుః ప్లవన్తం పుత్రమాత్మనః । సూర్యదాహభయాద్రక్షంస్తుషారచయశీతలః ॥ ౨౮ ॥ బహుయోజన
సాహస్రం క్రామత్యేష గతోమ్బరమ్ । పితుర్బలాచ్చ బాల్యాచ్చ భాస్కరాభ్యాశమాగతః ॥ ౨౯ ॥ శిశురేష త్వదో
షజ్ఞ ఇతి మత్వా దివాకరః । కార్యం చాత్ర సమాయత్తమిత్యేవం న దదాహ సః ॥ ౩౦ ॥ యమేవ దివసం హ్యేష గృహీతుం
భాస్కరం ప్లుతః । తమేవ దివసం రాహుర్జిఘృక్షతి దివాకరమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనేన చ పరామృష్టో రాహుః సూర్యరథోపరి ।

అపక్రాంతస్తు సంత్రస్తో రాహుశ్చంద్రార్కమర్దనః ॥ ౩౨ ॥ స ఇంద్రభవనం గత్వా సరోషః సింహికాసుతః । అబ్రవీద్భ్రుకుటిం కృత్వా దేవం దేవగణైర్వృతం ॥ ౩౩ ॥ బుభుక్షాపనయం దత్త్వా చంద్రార్కౌ మమ వాసవ । కిమిదం తత్త్వయా దత్తమన్యస్య బలవృత్రహన్ ॥ ౩౪ ॥ అద్యాహం పర్వకాలే తు జిఘృక్షుః సూర్యమాగతః । అథాన్యో రాహురాసాద్య జగ్రాహ సహసా రవిం ॥ ౩౫ ॥ స రాహోర్వచనం శ్రుత్వా వాసవః సంభ్రమాన్వితః । ఉత్పపాతాసనం హిత్వా ఉద్వహన్ కాంచనీం స్రజం ॥ ౩౬ ॥ తతః కైలాసకూటాభం చతుర్దంతం మదస్రవం । శృంగారధారిణం ప్రాంశుం స్వర్ణఘంటాట్టహాసినం ॥ ౩౭ ॥ ఇంద్రః కరీంద్రమారుహ్య రాహుం కృత్వా పురస్సరం । ప్రాయాద్యత్రాభవత్సూర్యః సహానేన హనూమతా ॥ ౩౮ ॥ అథాతిరభసేనాగాద్రాహురుత్సృజ్య వాసవమ్ । అనేన చ స వై దృష్టః ప్రధావన్ శైలకూటవత్ ॥ ౩౯ ॥ తతః సూర్యం సముత్సృజ్య రాహుం ఫలమవేక్ష్య చ । ఉత్పపాత పునర్వ్యోమ గ్రహీతుం సింహికాసుతం ॥ ౪౦ ॥ ఉత్సృజ్యార్కమిమం రామ ప్రధావంతం ప్లవంగమం । దృష్ట్వా రాహుః పరావృత్య ముఖశేషః పరాఙ్ముఖః ॥ ౪౧ ॥ ఇంద్రమాశంసమానస్తు త్రాతారం సింహికాసుతః । ఇంద్ర ఇంద్రేతి సంత్రాసాన్ముహుర్ముహురభాషత ॥ రాహోర్విక్రోశమానస్య ప్రాగేవాలక్షితం స్వరం । శ్రుత్వేంద్ర ఉవాచ మా భైషీరహమేనం నిషూదయే ॥ ౪౩ ॥ ఐరావతం తతో దృష్ట్వా మహత్తదిదమిత్యపి । ఫలం తం హస్తిరాజానమభిదుద్రావ మారుతిః ॥ ౪౪ ॥ తథాస్య ధావతో రూపమైరావతజిఘృక్షయా । ముహూర్తమభవద్ఘోరమింద్రాగ్న్యోరివ భాస్వరం ॥ ౪౫ ॥ ఏవమాధావమానం తు నాతిక్రుద్ధశ్శచీపతిః । హస్తాంతాదతిముక్తేన కులిశేనాభ్యతాడయత్ ॥ ౪౬ ॥ తతో గిరౌ పపాతైష ఇంద్రవజ్రాభితాడితః । పతమానస్య చైతస్య వామో హనురభజ్యత ॥ ౪౭ ॥ తస్మింస్తు పతితే బాలే వజ్రతాడనవిహ్వలే । చుక్రోధేంద్రాయ పవనః ప్రజానామశివాయ చ ॥ ౪౮ ॥ ప్రచారం స తు సంగృహ్య ప్రజాస్వంతర్గతః ప్రభుః । గుహాం ప్రవిష్టస్స్వసు

తం శిశుమాదాయ మారుతః ॥ ౪౯ ॥ విణ్మూత్రాశయమావృత్య ప్రజానాం పరమార్తికృత్ । రురోధ సర్వభూతాని
యథా వర్షాణి వాసవః ॥ ౫౦ ॥ వాయుప్రకోపాద్భూతాని నిరుచ్ఛ్వాసాని సర్వతః । సన్ధిభిర్భిద్యమానైశ్చ కా
ష్ఠభూతాని జజ్ఞిరే ॥ ౫౧ ॥ నిస్స్వధ్యాయవషట్కారం నిష్క్రియం ధర్మవర్జితం । వాయుప్రకోపాత్త్రైలో
క్యం నిరయస్థమివాభవత్ ॥ ౫౨ ॥ తతః ప్రజాః సగన్ధర్వాః సదేవాసురమానుషాః । ప్రజాపతిం సమాధావన్దుః
ఖితాశ్చ సుఖేచ్ఛయా ॥ ౫౩ ॥ ఊచుః ప్రాఞ్జలయో దేవాః మహోదరనిభోదరాః । త్వయా స్మ భగవన్ సృష్టాః ప్రజా
నాథ చతుర్విధాః ॥ ౫౪ ॥ త్వయా దత్తోఽయమస్మాకమాయుషః పవనః పతిః । సోఽస్మాన్ ప్రాణేశ్వరో భూత్వా కస్మాదేషోఽ
ద్య సత్తమ ॥ ౫౫ ॥ రురోధ దుఃఖం జనయన్నన్తఃపుర ఇవ స్త్రియః । తస్మాత్త్వాం శరణం ప్రాప్తా వాయునోపహతా
భృశం ॥ ౫౬ ॥ వాయుసంరోధజం దుఃఖమిదం నో నుద దుఃఖహన్ । ఏతత్ప్రజానాం శ్రుత్వా తు ప్రజానాథః ప్రజాపతిః ॥
కారణాదితి చోక్త్వాసౌ ప్రజాః పునరభాషత । యస్మిన్వః కారణే వాయుశ్చుక్రోధ చ రురోధ చ ॥ ౫౮ ॥ ప్రజాః శృ
ణుధ్వం తత్సర్వం శ్రోతవ్యం చాత్మనః క్షమం । పుత్రస్తస్యామరేశేన ఇన్ద్రేణాద్య నిపాతితః ॥ ౫౯ ॥ రాహోర్వచన
మాస్థాయ రాజ్ఞా వః కోపితోఽనిలః । అశరీరః శరీరేషు వాయుశ్చరతి పాలయన్ ॥ ౬౦ ॥ శరీరం హి వినా వాయుం సమ
తాం యాతి దారుభిః । వాయుః ప్రాణః సుఖం వాయుర్వాయుః సర్వమిదం జగత్ ॥ ౬౧ ॥ వాయునా సమ్పరిత్యక్తం న సు
ఖం విన్దతే జగత్ । అద్యైవ చ పరిత్యక్తం వాయునా జగదాయుషా ॥ ౬౨ ॥ అద్య సర్వే నిరుచ్ఛ్వాసాః కాష్ఠకుడ్యోప
మాః స్థితాః । తద్యామస్తత్ర యత్రాస్తే మారుతో రుక్ప్రదో హి వః ॥ ౬౩ ॥ మా వినాశం గమిష్యామః అప్రసాద్యాదితే
స్సుతాః । తతః ప్రజాభిస్సహితః ప్రజాపతిః సదేవగన్ధర్వభుజఙ్గగుహ్యకైః । జగామ తత్రాస్యతి యత్ర మారు
తస్సుతం సురేన్ద్రాభిహతం ప్రగృహ్య సః ॥ ౬౪ ॥ తతోఽర్కవైశ్వానరకాఞ్చనప్రభం సుతం తదోత్సఙ్గగతం సదా

గతేః । చతుర్ముఖో వీక్ష్య కృపామథాకరోత్సయత్ర గంధర్వసురంపి రాక్షసః ॥ ౬౫ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే పంచత్రింశస్సర్గః ॥ ౧౫౮ ॥ శ్లో ౧౬౦ ॥***

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తతః పితామహం దృష్ట్వా వాయుః పుత్రవధార్దితః । శిశుకం తం సమాదాయ హ్యుత్తస్థౌ వేగవత్తరః ॥ ౧ ॥ చలత్కుండలమౌలిస్రక్తపనీయవిభూషణః । పాదయోర్న్యపతద్వాయుస్తిరుపస్థాయ వేధసే ॥ ౨ ॥ (త్రిగుణాయ త్రివేదాయ త్రయాగ్నిత్రినేత్రయే । త్రికాలాయ త్రిధాంమ్నే చ త్రిలోకపతయే నమః ॥ ౩ ॥ ఇతి సంస్తుత్య తతో వాయుర్బ్రహ్మాణమనంతశక్తయే । శిశుకం తం సమాదాయ ఉపస్థాపి పితామహం ॥ ౪ ॥ శిశుం పితామహో దృష్ట్వా హస్తేన పరిమృష్టవాన్ ।) తంతు వేపినిరాభేనలంకారాం భరణశోభినా ॥ ౫ ॥ వాయుమృత్థాప్య హస్తేన శిశుం తం పరిమృష్టవాన్ । స్పృష్టమాత్రస్తతస్సోన సలీలం పద్మజన్మనా ॥ ౬ ॥ జలసిక్తం యథా సస్యం పునర్జీవితమాప్తవాన్ । ప్రాణవంతమిమం దృష్ట్వా ప్రాణో గంధవహో ముదా ॥ ౭ ॥ చచార సర్వభూతేషు సన్నిరుద్ధం యథా పురా । మరుద్రోధాద్వినిర్ముక్తాస్తాః ప్రజా హ్యుదితాభవన్ ॥ ౮ ॥ శీతవాతవినిర్ముక్తాః పద్మిన్య ఇవ సాంబుజాః । తతస్త్రియుగ్మస్త్రికకుత్త్రిధామా త్రిదశార్చితః ॥ ౯ ॥ ఉవాచ దేవాన్ బ్రహ్మా మారుతప్రియకామ్యయా । భో మహేంద్రేశవరుణప్రజేశ్వరధనేశ్వరాః ॥ ౧౦ ॥ జానతామపి వస్సర్వం వక్ష్యామి శ్రూయతాం హితమ్ । అనేన శిశునా కార్యం కర్తవ్యం వో భవిష్యతి ॥ ౧౧ ॥ దదతాస్య వరాన్సర్వే మారుతస్యాస్య తుష్టిదాన్ । తతస్సహస్రనయనః ప్రీతియుక్తశ్శుభాననః ॥ ౧౨ ॥ కుశేశయమయీం మాలాముత్క్షిప్యేదం వచోబ్రవీత్ । మత్కరోత్సృష్టవజ్రేణ హనురస్య యదా హతః ॥ ౧౩ ॥ నామ్నైష కపిశార్దూలో భవితా హనుమానితి । అహమేవాస్య దాస్యామి అపరం వరముత్తమం ॥ ౧౪ ॥ ఇతః ప్రభృతి వజ్రస్య మమావధ్యో భవిష్యతి । మార్తండస్త్వబ్రవీత్తత్ర భగవాంస్తిమిరాపహః ॥ ౧౫ ॥

తేజసోఽస్య మదీయస్య దదామి శతికాం కలామ్ । యదా చ శాస్త్రాణ్యధ్యేతుం శక్తిరస్య భవిష్యతి ॥ ౧౭ ॥ తదాస్య శా
స్త్రం దాస్యామి యేన వాగ్మీ భవిష్యతి । న చాస్య భవితా కశ్చిత్సదృశః శాస్త్రదర్శనే ॥ ౧౮ ॥ వరుణశ్చ వరం ప్రాదా
న్నాస్య మృత్యుర్భవిష్యతి । వర్షాయుతశతేనాపి మత్పాశాదుదకాదపి ॥ ౧౯ ॥ యమో దండాదవధ్యత్వమరోగత్వం
చ నిత్యశః । వరం దదామి సంతుష్టః అవిషాదం చ సంయుగే ॥ ౨౦ ॥ గదేయం మామికా నైనం సంయుగే వధిష్యతి । ఇ
త్యేవం వరదః ప్రాహ తదా హ్యేకాక్షిపింగళః ॥ ౨౧ ॥ మత్తో మదాయుధానాం చ న వధ్యోఽయం భవిష్యతి । ఇత్యేవం
శంకరేణాపి దత్తోఽస్య పరమో వరః ॥ ౨౨ ॥ సర్వేషాం బ్రహ్మదండానామవధ్యోఽయం భవిష్యతి । దీర్ఘాయుశ్చ మహా
త్మా చ ఇతి బ్రహ్మాఽబ్రవీద్వచః ॥ ౨౩ ॥ విశ్వకర్మా చ దృష్ట్వైనం బాలసూర్యోపమం శిశుమ్ । శిల్పినాం ప్రవరః ప్రాహ వర
మస్య మహామతిః ॥ ౨౪ ॥ మత్కృతాని చ శస్త్రాణి యాని దివ్యాని సంయుగే । తైరవధ్యత్వమాపన్నశ్చిరజీవీ భవిష్యతి ॥
తతః సురాణాం తు వరైర్దృష్ట్వా హ్యేనమలంకృతమ్ । చతుర్ముఖస్తుష్టమనా వాయుమాహ జగద్గురుః ॥ ౨౫ ॥ అమి
త్రాణాం భయకరో మిత్రాణామభయంకరః । అజేయో భవితా పుత్రస్తవ మారుత మారుతిః ॥ ౨౬ ॥ (కామరూపః కా
మచారీ కామగః ప్లవతాం వరః । అయమవ్యాహతగతిః కీర్తిమాంశ్చ భవిష్యతి ॥ ౨౭ ॥) రావణోత్సాదనార్థాని
రామప్రీతికరాణి చ । రోమహర్షకరాణ్యేష కర్తా కర్మాణి సంయుగే ॥ ౨౮ ॥ ఏవముక్త్వా తమామంత్ర్య మారుతం త్వ
మరైస్సహ । యథాగతం యయుస్సర్వే పితామహపురోగమాః ॥ ౩౦ ॥ సోఽపి గంధవహః పుత్రం ప్రగృహ్య గృహ
మానయత్ । అంజనాయాస్తదాఖ్యాయ వరం దత్తం వినిర్గతః ॥ ౩౧ ॥ ప్రాప్య రామ వరానేష వరదానసమన్వితః । బ
లేనాత్మని సంస్థేన సోఽపూర్యత యథార్ణవః ॥ ౩౨ ॥ బలేనాపూర్యమాణో హి తదా వానరపుంగవః । ఆశ్రమేషు మ
హర్షీణామపరాధ్యతి నిర్భయః ॥ ౩౩ ॥ స్రుగ్భాండానగ్నిహోత్రాణి వల్కలానాం చ సంచయాన్ । భగ్నవిచ్ఛి

స్న. విధ్వస్తాగ్నిసంశాంతా నాంరోత్యయుః ॥ ౩౪ ॥ ఏవంవిధాని కర్మాణి ప్రావర్తత మహాబలః । సర్వేషాం బ్రహ్మదండా
నామవధ్యశ్శంభునా కృతః ॥ ౩౫ ॥ జానంత ఋషయస్తం వై క్షమంతే తస్య శక్తితః । యదా కేసరిణా త్వేష వాయునా
సాంజనేన చ ॥ ౩౬ ॥ ప్రతిషిద్ధోపి మర్యాదాం లంఘయత్యేవ వానరః । తతో మహర్షయః క్రుద్ధా భృగ్వాంగిరసవంశ
జాః ॥ ౩౭ ॥ శేపురేనం రఘుశ్రేష్ఠ నాతిక్రుద్ధాతిమన్యవః । బాధసే యత్సమాశ్రిత్య బలమస్మాన్ ప్లవంగమ ॥ ౩౮ ॥
తద్దీర్ఘకాలం వేత్తాసి నాస్మాకం శాపమోహితః । యదా తే స్మర్యతే కీర్తిస్తదా తే వర్ధతే బలం ॥ ౩౯ ॥ తతస్తు హృ
తతేజౌజా మహర్షివచనౌజసా । ఏషో ఽశ్రమాణి తాన్యేవ మృదుభావం గతోఽచరత్ ॥ ౪౦ ॥ అథర్క్షరజసో నామ వా
లిసుగ్రీవయోః పితా । సర్వవానరరాజాసీత్తేజసా భాస్కరప్రభః ॥ ౪౧ ॥ స తు రాజ్యం చిరం కృత్వా వానరాణాం
హరీశ్వరః । తతస్త్వృక్షరజా రామ కాలధర్మేణ సంగతః ॥ ౪౨ ॥ తస్మిన్నస్తమితే చాథ మంత్రిభిర్మంత్రకోవిదైః । పి
త్ర్యే పదే కృతో వాలీ సుగ్రీవో వాలినః పదే ॥ ౪౩ ॥ సుగ్రీవేణ సమం త్వస్య అద్వైధం ఛిద్రవర్జితమ్ । ఆబాల్యం సఖ్య
మభవదనిలస్య యథాగ్నినా ॥ ౪౪ ॥ ఏష శాపవశాదేవ న వేద బలమాత్మనః । వాలిసుగ్రీవయోర్వైరం యదా రామ స
ముత్థితమ్ ॥ ౪౫ ॥ న హ్యేష రామ సుగ్రీవో భ్రామ్యమాణోఽపి వాలినా । దేవ జానాతి న హ్యేష బలమాత్మని మారుతిః ॥
ఋషిశాపాహృతబలస్తదైవ కపిసత్తమః । సింహః కుంజరరుద్ధో వా ఆస్థితస్సహితో రణే ॥ ౪౬ ॥ పరాక్రమోత్సా
హమతి ప్రతాపసౌశీల్యమాధుర్యనయానయైశ్చ । గాంభీర్యచాతుర్యసువీర్యధైర్యైర్హనూమతః కోఽప్యధికోఽస్తి లో
కే ॥ ౪౭ ॥ అసౌ పురా వ్యాకరణం గ్రహీష్యన్ సూర్యోన్ముఖః పృష్టగమః కపీంద్రః । ఉద్యద్గిరేరస్తగిరిం జగామ గ్రంథం
మహద్ధారయదప్రమేయః ॥ ౪౮ ॥ ససూత్రవృత్త్యర్థపదం మహార్థం ససంగ్రహం సాధ్యతి వై కపీంద్రః । న హ్య
స్తి కశ్చిత్సదృశోఽస్య శాస్త్రే వైశారదే ఛందగతౌ తథైవ ॥ ౫౦ ॥ సర్వాసు విద్యాసు తపోవిధానే ప్రస్పర్ధతే ఽయం హి గురుం

రుంసు రాణామ్ । సోఽయం సవ్యాకరణార్థం వై త్వాం బ్రహ్మా భవిష్యత్యపి తే ప్రసాదాత్ ॥ ౪౧ ॥ ప్రవీవివిక్షోరివ సాగరస్య లోకాన్ దిధక్షోరివ పావకస్య । లోకక్షయే హ్యేవ యథాంతకస్య హనూమతః స్థాస్యతి కః పురస్తాత్ ॥ ౪౨ ॥ ఏషైవ చాన్యే చ మహాకపీంద్రాస్సుగ్రీవమైందద్వివిదాస్సనీలాః । సతారతారేయనలాస్సరంభాస్త్వత్కారణాద్రామ సురైర్హి సృష్టాః ॥ ౪౩ ॥ గజో గవాక్షో గవయస్సుదంష్ట్రస్తథర్షభో జ్యోతిముఖోఽంగదశ్చ । ఏతేఽపి ఋక్షైస్సహ వానరేంద్రాస్త్వత్కారణాద్రామ సురైర్హి సృష్టాః ॥ ౪౪ ॥ తదేతత్కథితం సర్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి । హనూమతో బాలభావే కర్మైతత్కథితం మయా ॥ ౪౫ ॥ శ్రుత్వాఽగస్త్యస్య కథితం రామస్సౌమిత్రిరేవ చ । విస్మయం పరమం జగ్ముర్వానరా రాక్షసైస్సహ ॥ ౪౬ ॥ అగస్త్యస్త్వబ్రవీద్రామం సర్వమేతచ్ఛ్రుతం త్వయా । దృష్టస్సంభాషితశ్చాసి రామ గచ్ఛామహే వయం ॥ ౪౭ ॥ శ్రుత్వైతద్రాఘవో వాక్యమగస్త్యస్యోగ్రతేజసః । ప్రాంజలిః ప్రణతశ్చాపి మహర్షిమిదమబ్రవీత్ ॥ ౪౮ ॥ అద్య మే దేవతాస్సర్వాః పితరః ప్రపితామహాః । యుష్మాకం దర్శనాదేవ నిత్యం తుష్టాస్సబాంధవాః ॥ ౪౯ ॥ విజ్ఞాప్యం తు మమైతద్ధి యద్వదామ్యాగతస్పృహః । తద్భవద్భిర్మమకృతే కర్తవ్యమనుకంపయా ॥ ౫౦ ॥ పౌరజానపదాన్ స్థాప్య స్వకార్యేష్వహమాగతః । క్రతూనేవ కరిష్యామి ప్రభావాద్భవతాం సతామ్ ॥ ౫౧ ॥ సదస్యా మమ యజ్ఞేషు భవంతో నిత్యమేవ తత్ । భవిష్యథ మహావీర్యా మమానుగ్రహకాంక్షిణః॥ అహం యుష్మాన్ సమాశ్రిత్య తపోనిర్ధూతకల్మషాన్ । అనుగ్రహీతః పితృభిర్భవిష్యామి సునిర్వృతః ॥ ౫౩ ॥ తదాగంతవ్యమనిశం భవద్భిరిహ సంగతైః । అగస్త్యాద్యాస్తు తచ్ఛ్రుత్వా ఋషయస్సంశితవ్రతాః ॥ ౫౪ ॥ ఏవమస్త్వితి తం చోక్త్వా ప్రయాతుముపచక్రముః । ఏవముక్త్వా గతాస్సర్వే ఋషయస్తే యథాగతం ॥ ౫౫ ॥ అభివాద్య మహాత్మానో రాఘవేణ విసర్జితాః । రాఘవశ్చ తమేవార్థం చింతయామాస విస్మితః ॥ ౫౬ ॥ తతోఽస్తం భాస్కరే యాతే విసృజ్య

నృపవానరాః । సంధ్యాముపాస్య విధివత్తదా నరవరోత్తమః ॥ ౯౭ ॥ ప్రవృత్తాయాం రజన్యాం తు సో[illegible]భవత్ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షట్త్రింశస్సర్గః ॥ ౬౧ ॥ ౧౨౧ ——— ఏతత్సర్గాంతం పట్టాభిషేక దినకృత్యం ———

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అభిషిక్తే తు కాకుత్స్థే ధర్మేణ విదితాత్మని । వ్యతీతా సా నిశా పూర్వా పౌరాణాం హర్షవర్ధనీ ॥ ౧ ॥ తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం ప్రాతర్నృపతిబోధకాః । వందినః సూతమాగధాః సౌమ్యా నృపతివేశ్మని ॥ ౨ ॥ తే రక్తకంఠినస్సర్వే కిన్నరా ఇవ శిక్షితాః । తుష్టువుర్నృపతిం [illegible]ణః ॥ ౩ ॥ వీర సౌమ్య ప్రబుధ్యస్వ కౌసల్యా ప్రీతివర్ధన । జగద్ధి సర్వం స్వపితి త్వయి [illegible] ॥ ౪ ॥ [illegible]థా విష్ణోరూపం చైవాశ్వినోరివ । బుద్ధ్యా బృహస్పతేస్తుల్యః ప్రజాపతిసమో హ్యసి ॥ ౫ ॥ [illegible] భాస్కరోపమః । వేగస్తే వాయునా తుల్యో గాంభీర్యముదధేరివ ॥ ౬ ॥ అప్రకంప్యో యథా [illegible] సౌమ్యత్వమీదృశమ్ ॥ ౭ ॥ నేదృశాః పార్థివా రాజన్ భవితారో నరాధిప । యథా త్వం [illegible] ప్రజాహితః ॥ ౮ ॥ న త్వాం జహాతి కీర్తిశ్చ లక్ష్మీశ్చ పురుషర్షభ । శ్రీశ్చ ధర్మశ్చ కాకుత్స్థ [illegible] ॥ ఏతాశ్చాన్యాశ్చ మధురా వందిభిః పరికీర్తితాః । సూతాశ్చ సంస్తవైర్దివ్యైర్బోధయంతి స్మ రాఘవమ్ ॥ ౧౦ ॥ స్తుతిభిస్స్తూయమానాభిః ప్రత్యబుధ్యత రాఘవః । స తద్వహాయ శయనం పాండురచ్ఛదనాస్తృతమ్ ॥ ౧౧ ॥ [illegible]శయనాద్ధరిర్నారాయణో యథా । సముత్థితం మహాత్మానం ప్రహ్వాః ప్రాంజలయో నరాః ॥ ౧౨ ॥ [illegible]జస్సైర్భృత్యైరుపతస్థుస్సహస్రశః । కృతోదకశుచిర్భూత్వా కాలే హుతహుతాశనః ॥ ౧౩ ॥ [illegible]మిక్ష్వాకుసేవితమ్ । తత్ర దేవాన్ పితౄన్ విప్రానర్చయిత్వా యథావిధి ॥ ౧౪ ॥ బాహ్యకక్ష్యాం [illegible] నిర్జగామ జనైర్వృతః । ఉపతస్థుర్మహాత్మానో మంత్రిణస్సపురోహితాః ॥ ౧౫ ॥ వసిష్ఠప్రముఖాస్సర్వే [illegible]

యః । శ్రేయాంశ్చ మహాత్మానో నానాజనపదేశ్వరాః ॥ ౧౬ ॥ రాజానశ్చోపవిష్టా వా పార్శ్వస్థాస్సాయుధా నరాః।
భరతో లక్ష్మణశ్చైవ శత్రుఘ్నశ్చ మహాయశాః ॥ ౧౭ ॥ ఉపాసాంచక్రిరే హృష్టా వేదాస్త్రయ ఇవాధ్వరం । యానాః
తాః పార్శ్వజలతో భూత్వా కింకరా ముదితాననాః ॥ ౧౮ ॥ ముదితా నానాసాహస్రాః స్థావరాః బహూపస్సముపావిశన్ । వా
నరాశ్చ మహావీర్యా వింశతిః కామరూపిణః ॥ ౧౯ ॥ సుగ్రీవప్రముఖా రామముపాసంత మహౌజసః । విభీషణశ్చ ర
క్షోభిశ్చతుర్భిః పరివారితః ॥ ౨౦ ॥ ఉపాస్తే సుమహాత్మానం ధనేశమివ గుహ్యకాః । తథా నిగమవృద్ధాశ్చ కులీనా యే
చ మానవాః ॥ ౨౧ ॥ శిరసా వంద్య రాజానముపాసంత విచక్షణాః । తథా పరివృతో రాజా శ్రీమద్భిరృషిసత్తమైః ॥ ౨౨ ॥
రాజభిశ్చ మహావీర్యైర్వానరైశ్చ సరాక్షసైః । యథా దేవేశ్వరో నిత్యమృషిభిస్సముపాస్యతే ॥ ౨౩ ॥ అధికస్తేన రూ
పేణ సహస్రాక్షాద్విరోచతే । తేషాం సముపవిష్టానాం తాస్తాస్సమధురాః కథాః ॥ ౨౪ ॥ కథ్యంతే ధర్మసంయుక్తాః
పురాణజ్ఞైర్మహర్షిభిః ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే సప్తవింశస్సర్గః ॥ ౬౧౧ ॥ ౧౨౨౦ ॥********

శ్రీరామాయణమహః ॥ ఓమ్ ॥ ——— అత్రాధికపాఠసర్గపంచ ——— ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు నిఖిలం రాఘవో
గస్త్యమబ్రవీత్ । ఋక్షరజా నామ వాలిసుగ్రీవయోః పితా ॥ ౧ ॥ జననీ కా చ భగవన్న త్వయా పరికీర్తితా । వాలి
సుగ్రీవయోర్బ్రహ్మన్ తామే నామతః కుతః ॥ ౨ ॥ ఏతదిచ్ఛామ్యహం సమాచక్ష్వ కౌతూహలమిదం హి నః । స పృష్టో రాఘవేణై
వమగస్త్యో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ శృణు రామ కథామేతాం యథాపూర్వం సమాసతః । నారదస్య కథయామాస మ
మాశ్రమముపాగతః ॥ ౪ ॥ కదాచిదటమానోసౌ వశ్యత్త్వముపాగతః । అర్చితస్తు యథాన్యాయ్యం విధిదృష్టేన కర్మ
ణా ॥ ౫ ॥ సుఖాసీనః కథామేతాం మయా పృష్టస్స కౌతుకాత్ । కథయామాస ధర్మాత్మా మహర్షిశ్శ్రూయతామి
తి ॥ ౬ ॥ మేరుర్నగవరశ్శ్రీమాన్ జాంబూనదమయశ్శుభః । తస్యాద్యశృంగమధ్యం సర్వదైవతపూజితం ॥ ౭ ॥

తస్మిన్దివ్యాంబరధరం [illegible] | [illegible] హస్తేన సదా దేవః పద్మమేకం సహస్ర [illegible] ॥ ౮ ॥ గురుం గమ
భ్యాసత స్తస్య నేత్రాభ్యాం [illegible] | [illegible] భగవ [illegible] ॥ ౯ ॥ నిర్విష్టమాత్రం తత
స్తూర్ణం బ్రహ్మాణాం [illegible] | [illegible] సంబభూవహ ॥ ౧౦ ॥ ఉత్పన్నమాత్రస్తు [illegible]
నరశ్చ నరోత్తమ | [illegible] కిలముపస్థితా ॥ ౧౧ ॥ [illegible] శైలం [illegible] ధ్యాపి
తం సహా | అస్మిన్ [illegible] ॥ ౧౨ ॥ [illegible] నిత్యం [illegible] | కించిత్కా
లమిహాస్వ [illegible] వశే [illegible] భవిష్యతి ॥ ౧౩ ॥ ఏవము [illegible] బ్రహ్మ [illegible] | ప్రణమ్య [illegible] పాదౌ
దేవదేవస్య రాఘవ ॥ ౧౪ ॥ [illegible] | [illegible] దేవస్థితో [illegible]
ఏవముక్త్వా [illegible] స్తదా | [illegible] పుష్పేషు నేహ చ ॥ ౧౫ ॥ బ్రహ్మప్ర
బలశ్చైవ [illegible] | [illegible] వ్యాసే [illegible] ॥ ౧౬ ॥ [illegible] బ్రహ్మ
[illegible] | గృహీ [illegible] ఫలాని చ ॥ ౧౭ ॥ బ్రహ్మణో దేవదే [illegible]
వేదయత్ | ఏవం తస్య గతః కాలో బహుళః పర్వతోత్తమే గిరిం ॥ ౧౮ ॥ కస్యచి త్త్వథ కాలస్య [illegible] రాఘవ | [illegible]
రాధ్వానరశ్రేష్ఠ స్తృష్ణయా పరిపీడితః ॥ ౨౦ ॥ ఉత్తరం మేరుశిఖరం గత స్తత్ర చదృష్టవాన్ | నానావిహంగ [illegible] ఘుష్టం
ప్రసన్నసలిలం సరః ॥ ౨౧ ॥ చలత్కేసరమాత్మానం కృత్వా తస్యతటే స్థితః | దదర్శ [illegible] ఛాయాం మ
హాత్మనః ॥ ౨౨ ॥ కోయమస్మిన్మమ రిపుర్వసత్యంతర్జలే మహాన్ | రూపం చాంతర్గతం తత్ర పిష్యతి [illegible] హరిః॥
క్రోధావిష్టమనా హ్యేష నియతం మామవమన్యతే | తదస్యాదుష్టభావస్య కర్తవ్యో నిగ్రహో మయా ॥ ౨౪ ॥ ఏవం సంచి
న్త్య మనసా స వై వానర చాపలాత్ | ఆప్లుత్య చాపతత్తస్మిన్ హ్రదే వానరసత్తమః ॥ ౨౫ ॥ ఉత్ప్లుత్య గస్తాత్సర [illegible]

ర్గస్ప్లవగః పునః । తస్మిన్నేవ క్షణే రామ స్త్రీత్వం ప్రాప స వానరః ॥ ౨౬ ॥ మనోజ్ఞరూపా సా నారీ లావణ్యలలితా శు
భా । విస్తీర్ణజఘనా సుభ్రూః స్నిగ్ధకుంచితమూర్ధజా ॥ ౨౭ ॥ ముగ్ధా సస్మితవక్త్రా చ పీనస్తనతటా శుభా । సాగర
తీరస్థితా భాతి ఋజుయష్టిగ్లతా యథా ॥ ౨౮ ॥ త్రైలోక్యసుందరీ కాన్తా సర్వచిత్తప్రమాథినీ, లక్ష్మీవ పద్మరహితా చ
న్ద్రజ్యోత్స్నేవ నిర్మలా ॥ ౨౯ ॥ రూపేణాప్రతిభవత్సా తు శ్రీగిరీన్ద్రపీఠ మాయ యథా । ద్యోతయన్తీ దిశస్సర్వాస్తత్ర
త్రాభూత్సా వరాంగనా ॥ ౩౦ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే దేవో నివృత్తస్సురనాయకః । పాదావుపాస్య దేవస్య బ్రహ్మణ స్తేన
వై పథా ॥ ౩౧ ॥ తస్యామథ చ వేళాయామాదిత్యోఽపి పరిభ్రమన్ । తస్మిన్నేవ వనే సోఽభూద్దృష్ట్వా తాం తనుమధ్యమాం॥
యుగపత్సా తదా దృష్టా దేవాభ్యాం సురసుందరీ । కందర్పవశగౌ తౌ తు దృష్ట్వా తాం సంబభూవతుః ॥ ౩౩ ॥ తతః క్షుభి
తసర్వాంగౌ సురేంద్రతపనావుభౌ । తద్రూపమద్భుతం దృష్ట్వా త్యాజితౌ ధైర్యమాత్మనః ॥ ౩౪ ॥ తత స్తస్యాం సురేం
ద్రేణ స్కన్నం శిరసి పాతితం । అనాసాద్యైవ తాం నారీం స నివృత్తమనోఽభవత్ ॥ ౩౫ ॥ తతస్సా వానరపతిం ప్రాసూ
త బలశాలినమ్ । అమోఘరేతస స్తస్య వాసవస్య మహాత్మనః ॥ ౩౬ ॥ వాలేషు పతితం బీజం వాలీనామ బభూవహ ।
భాస్కరేణాపి తస్యాం వై కందర్పవశవర్తినా ॥ ౩౭ ॥ బీజం నిషిక్తం గ్రీవాయాం విధానమనువర్తినా । తేనాపి సావ
రతనురోక్తా కించిద్వచశ్శుభం ॥ ౩౮ ॥ నివృత్తమదనశ్చాథ సూర్యోఽపి సమపద్యత । గ్రీవాయాం పతితే బీజే సుగ్రీవ
స్సమజాయత ॥ ౩౯ ॥ ఏవముత్పాదితౌ వీరౌ వానరేంద్రౌ మహాబలౌ । దత్త్వా తు కాంచనీం మాలాం వాసరేంద్ర
స్య వాలినః ॥ ౪౦ ॥ అక్షయ్యాం గుణసంపూర్ణాం శక్రస్త్రిదివం యయౌ । సూర్యోఽపి స్వసుతస్యైవ నియోజ్య పవ
నాత్మజం ॥ ౪౧ ॥ కృత్యేషు వ్యవసాయేషు జగామ సవితాంబరమ్ । తస్యాం నిశాయాం వ్యుష్టాయాముదితే చ దివాక
రే ॥ ౪౨ ॥ స తు వానరరూపం తు ప్రతిపేదే పునర్నృప । స ఏవ వానరో భూత్వా పుత్రౌ స్వస్య ప్లవంగమౌ ॥ ౪౩ ॥

పింగేక్షణౌ హరివరావపశ్యత్ కామరూపిణౌ । మధూన్యమృతకల్పాని పాయితౌ తేన తౌ తదా ॥ ౪౪ ॥ గృహ్యఋక్ష
రజాస్తాతు బ్రహ్మణోఽంతికమాగతః । దృష్ట్వర్క్షరజసం పుత్రౌ బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౪౫ ॥ బహుశస్సాంత్వయామా
మాస పుత్రాభ్యాం సహితం హరిం । సాంత్వయిత్వా తతః పశ్చాద్దేవదూతమథాదిశత్ ॥ ౪౬ ॥ గచ్ఛ మద్వచనాద్దూ
తకిష్కింధాం నామ వై శుభాం । సాహ్యస్య గుణసంపన్నా మహతీ చ పురీ శుభా ॥ ౪౭ ॥ తత్ర వానరయూథాని బ
హూని నివసంతి చ । బహురత్నసమాకీర్ణా వానరైః కామరూపిభిః ॥ ౪౮ ॥ పుణ్యా పణవతీ దుర్గా చాతుర్వర్ణ్యజపు
రస్కృతా । విశ్వకర్మకృతా దివ్యా మన్నియోగాచ్ఛోభనా ॥ ౪౯ ॥ తత్రర్క్షరజసం పుత్రం సపుత్రం వానరర్ష
భం । యూథపాలాంత్సమాహూయ యాంశ్చాన్యాన్ ప్రకృతాన్ హరీన్ ॥ ౫౦ ॥ తేషాం సమభ్యచ్య సర్వేషాం మహ
యజనసంసది । అభిషేచయ రాజానమారోప్య మహాసనం ॥ ౫౧ ॥ దృష్టమాత్రశ్చ తే సర్వైర్వానరేణ చ ధీమతా ।
అస్యార్క్షరజసో నిత్యం భవిష్యంతి వశానుగాః ॥ ౫౨ ॥ ఇత్యేవముక్తే వచనే బ్రహ్మణా తు హరీశ్వరం । పురతః కృత్య గ
తో సౌ ప్రయయౌ తాం పురీం శుభాం ॥ ౫౩ ॥ సప్రవిశ్యానిలగతిస్తాం గుహాం వానరోత్తమం । స్థాపయామాస రాజా
నం పితామహనియోగతః ॥ ౫౪ ॥ రాజాభిషేకవిధినా స్నాతోఽభ్యర్చితస్తదా । సబద్ధముకుటశ్శ్రీమానభిషిక్తస్స్వలం
కృతః ॥ ౫౫ ॥ ఆజ్ఞాపయామాస హరీంత్సర్వాన్ ముదితమానసః । సప్తద్వీపసముద్రాయాం పృథివ్యాం యే ప్లవంగమాః ॥
వాలిసుగ్రీవయోరేవ హ్యేష త్వర్క్షరజాః పితా । జననీ చైవ తు హరిరిత్యేతద్భద్రముసుతే ॥ ౫౬ ॥ య ఇదం శ్రావ
యేద్విద్వాన్ యశ్చైతచ్ఛృణుయాన్నరః । సిధ్యంతి తస్య కార్యార్థాః మనసో హర్షవర్ధనాః ॥ ౫౭ ॥ ఓమ్ ॥ ఏత
చ్చ సర్వం కథితం మయా విభో ప్రవిస్తరేణేహ యథార్థతస్తవ । ఉత్పత్తిరేషా రజనీచరాణాం ముక్తా తథైవేహ హరీశ్వరా
ణామ్ ॥ ౫౮ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే అధికపాఠే సుగ్రీవోత్పత్తికథనం నామ ప్రథమస్సర్గః ॥ *******

శ్రీరామాయనమః॥ ఓమ్ ॥ ఏతాం శ్రుత్వాఽగస్త్యకథితాం దివ్యాం పౌరాణికీం రాఘవస్తదా । భ్రాతృభిస్సహితో వీరో విస్మయం పరమం యయౌ ॥ ౧ ॥ రాఘవోఽథ ఋషేర్వాక్యం శ్రుత్వా వచనమబ్రవీత్ । కథేయం మహతీపుణ్యా త్వత్ప్రసాదాచ్ఛ్రుతా మయా ॥ ౨ ॥ బృహత్కౌతూహలేనాస్మి సంవృతో మునిపుంగవ । ఉత్పత్తిం [illegible] వాలిసుగ్రీవయోర్ద్విజ ॥ ౩ ॥ బ్రహ్మర్షే మమ కించిత్రం సురేంద్రరవిజావుభౌ । జాతౌ వానరశార్దూలౌ బలేన బలినాం వరౌ ॥ ౪ ॥ ఏవముక్తే తు రామేణ కుంభయోనిరభాషత । ఏవమేతన్మహాబాహో వృత్తమాసీత్పురా కిల ॥ ౫ ॥ అథాపరాం కథాం దివ్యాం శృణు రాజన్సనాతనీం । యదర్థం రామ వైదేహీ రావణేన పురా హృతా ॥ ౬ ॥ తత్తేఽహం కీర్తయిష్యామి సమాధిం శ్రవణే కురు । పురా కృతయుగే రామ [illegible] ప్రభుః ॥ ౭ ॥ సనత్కుమారమాసీనం రావణో రాక్షసాధిపః । దదర్శ సూర్యసంకాశం జ్వలంతమివ తేజసా ॥ ౮ ॥ వినయావనత [illegible] హ్యభివాద్య కృతాంజలిః । ఉక్తవాన్రావణో [illegible] ఋషిం సత్య[illegible] ॥ ౯ ॥ కోఽహ్యస్మిన్ప్రవరో లోకే [illegible] ; యం సమాశ్రిత్య విబుధా జయంతి సమరే రిపూన్ ॥ ౧౦ ॥ [illegible] యోగినః । [illegible] తపోధన ॥ ౧౧ ॥ [illegible] । ఉవాచ [illegible] పుత్రక ॥ ౧౨ ॥ యో బిభర్తి జగత్కృత్స్నం [illegible] । [illegible] ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥ యస్య నాభ్యుద్భవో బ్రహ్మా [illegible] । యేన సర్వమిదం సృష్టం [illegible] ॥ తం సమాశ్రిత్య విబుధా విధినా [illegible] మధ్వరే । [illegible] జంబితం ॥ ౧౪ ॥ హోతారశ్చ [illegible] పాంచ [illegible] । ధ్యాయంతి యోగినో నిత్యం [illegible] ॥ ౧౫ ॥ [illegible] దానవదైత్యాం సయే చాన్యే చామరద్విషః । సర్వాన్ జయతి సంగ్రామే [illegible] పూజ్యతే ॥ ౧౬ ॥ శ్రుత్వా [illegible] తద్వాక్యం

రావణో రాక్షసాధిపః । ఉవాచ ప్రణతో భూత్వా పునరేవ మహామునిం ॥ ౧౮ ॥ దైత్యదానవరక్షాంసి యే హతాస్స
మరేఽరయః । కాం గతిం ప్రతిపద్యంతే కే చ తే హరిణా హతాః ॥ ౧౯ ॥ రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ స నారదో
మునిః । దైవతైర్నిహతా నిత్యం ప్రాప్నువంతి దివస్థలం ॥ ౨౦ ॥ పునస్తస్మాత్పరిభ్రష్టా జాయంతే వసుధాతలే । పూర్వా
ర్జితైస్సుఖైర్దుఃఖైర్జాయంతే చ మ్రియంతి చ ॥ ౨౧ ॥ ఓమ్ ॥ యే యే హతాశ్చక్రధరేణ రాజంస్త్రైలోక్య
నాథేన జనార్దనేన । తే తే గతాస్తత్ర లయం నరేంద్రాః క్రోధోఽపి దేవస్య వరేణ తుల్యః ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వా తతస్తద్వచ
నం నిశాచరస్స నతు నారదస్య ముఖాద్వినిర్గతం । తథా ప్రహృష్టస్స బభూవ విస్మితః కథం నుయాస్యామి హరిం మహా
హవే ॥ ౨౩ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే అధికపాఠే ద్వితీయస్సర్గః ॥ ******************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవం చింతయతస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః । పునరేవాపరం వాక్యం వ్యాజ
హార మహామునిః ॥ ౧ ॥ మనసశ్చేప్సితం యత్తద్భవిష్యతి మహాహవే । సుఖీభవ మహాబాహో కంచిత్కాలముదీక్షయ ॥
ఏవం శ్రుత్వా స మహాబాహుస్తమృషిం ప్రత్యువాచ సః । కీదృశం లక్షణం తస్య బ్రూహి సర్వమశేషతః ॥ ౩ ॥ రాక్ష
సేశవచశ్శ్రుత్వా స మునిః ప్రత్యభాషత । శ్రూయతాం సర్వమాఖ్యాస్యే రాక్షసపుంగవ ॥ ౪ ॥ స హి సర్వగతో
దేవస్సూక్ష్మోఽవ్యక్తస్సనాతనః । తేన సర్వమిదం ప్రోతం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ ౫ ॥ స భూమావాదిపాతాలే ప
ర్వతేషు వనేషు చ । స్థావరేషు చ సర్వేషు గ్రామేషు నగరేషు చ ॥ ౬ ॥ ఓంకారశ్చైవ సత్యం చ సావిత్రీ పృథివీ వసః ।
ధరాధరధరో దేవో హ్యనంత ఇతి విశ్రుతః ॥ ౭ ॥ ఓమ్ ॥ అహశ్చ రాత్రిశ్చ ఉభే చ సంధ్యే దివాకరశ్చైవ యమశ్చ సో
మః । స ఏవ కాలో హ్యనలశ్చ వాయుస్స బ్రహ్మరుద్రౌ చ స ఏవ బాలః ॥ ౮ ॥ విద్యోతతి జ్వలతి భాతి చ పాతి లోకాన్సృజ
త్యయం సంహరతి ప్రశాస్తి । క్రీడాం కరోత్యవ్యయలోకనాథో విష్ణుః పురాణో భవనాశహేతుః ॥ ౯ ॥ అస్యైవం బహు

నానేనకిముక్తేనదశానన । తేనసర్వమిదం వ్యాప్తం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ ౧౦ ॥ నీలోత్పలదళశ్యామః కింజల్కా-
రుణవస్త్రకః । ప్రావృట్కాలే యథావ్యోమ్ని సతటిత్తోయదస్తథా ॥ ౧౧ ॥ శ్రీమాన్మేఘవపుశ్శ్యామః పంకజారుణ
లోచనః । శ్రీవత్సేనోరసాయుక్తశ్శశాంకకృతలక్షణః ॥ ౧౨ ॥ తస్యనిత్యంశరీరస్థా మేఘస్యేవశతహ్రదా । సంగ్రా
మరూపిణీలక్ష్మీర్దేహమావృత్యతిష్ఠతి ॥ ౧౩ ॥ నసశక్యస్సురైర్ద్రష్టుం నాసురైర్నచపన్నగైః । యస్యప్రసాదంకురుతే
సవైతంద్రష్టుమర్హతి ॥ ౧౪ ॥ నహియజ్ఞఫలైస్తాతనతపోభిస్సుసంచితైః । శక్యతేభగవాన్ద్రష్టుంనదానేనసచేజ్యయా ॥
తద్భక్తైస్తద్గతప్రాణైస్తచ్చిత్తైస్తత్పరాయణైః । శక్యతేభగవాన్ద్రష్టుంజ్ఞానదగ్ధకిల్బిషైః ॥ ౧౬ ॥ అథవా రాక్ష
సేంద్రత్వంయదితంద్రష్టుమిచ్ఛసి । కథయిష్యామితేసర్వం శ్రూయతాంయదిరోచతే ॥ ౧౭ ॥ కృతేయుగేవ్యతీతే
వైముఖే త్రేతాయుగస్యతు । హితార్థం దేవమర్త్యానాంభవితానృపవిగ్రహః ॥ ౧౮ ॥ ఇక్ష్వాకూణాంచయోరాజా
భవేద్దశరథోభువి । తస్యసూనుర్మహాతేజా రామోనామభవిష్యతి॥ ౧౯ ॥ మహాతేజామహాబుద్ధిర్మహాబలపరాక్ర
మః । మహాబాహుర్మహాసత్త్వః క్షమయాపృథివీసమః॥ ౨౦ ॥ ఆదిత్యఇవదుష్ప్రేక్షస్సమరేశత్రుభిస్సదా । భవితా
హితధారామోనరోనారాయణః ప్రభుః ॥ ౨౧ ॥ పితుర్నియోగాత్సవిభుర్దండకాఖ్యేమహావనే । విచరిష్యతిధ
ర్మాత్మాసహభ్రాత్రామహాత్మనా ॥ ౨౨ ॥ తస్యపత్నీమహాభాగాలక్ష్మీస్సీతేతివిశ్రుతా । దుహితాజనకస్యైషాఉత్థితావ
సుధాతలాత్ ॥ ౨౩ ॥ రూపేణాప్రతిమాలోకేసర్వలక్షణలక్షితా । ఛాయేవానుగతారామంనిశాకరమివప్రభా॥
శీలాచారగుణోపేతాసాధ్వీధైర్యసమన్వితా । సహస్రాంశోరశ్మిరివహ్యేకమూర్తిరివస్థితా॥ ౨౪ ॥ ఏవంతేసర్వ
మాఖ్యాతం మయారావణవిస్తరాత్ । మహతోదేవదేవస్యశాశ్వతస్యావ్యయస్యచ ॥౨౫॥ ఏవంశ్రుత్వామహాబా
హూరాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ । త్వయాసహవిరోధేచ్ఛశ్చింతయామాసరాఘవ॥ ౨౬ ॥ వాక్యంసనత్కుమార

స్వచింతయానో ముహుర్ముహుః । రావణో ముముదే శ్రీమాన్యుద్ధార్థీ విచచార హ ॥ ౨౮ ॥ శ్రుత్వా చ తాం కథాం రామో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః । శిరసశ్చాలనం కృత్వా తమర్థం పరిచింతయన్ ॥ ౨౯ ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వా తు వాక్యం స నరేశ్వరస్తదా ముదాయుతో విస్మయమానచక్షుః । పునశ్చ తం జ్ఞానవతాం ప్రధానము వాచ వాక్యం వద మే పురాతనమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణేఽధికపాఠే తృతీయస్సర్గః ॥ ************************

శ్రీరామాయనమః ౪ ॥ ఓమ్ ॥ తతః పునర్మహాతేజాః కుమ్భయోనిర్మహాయశాః । ఉవాచ రామం ప్రణతం పితామహమివేశ్వరమ్ ॥ ౧ ॥ శ్రూయతామితి చామన్త్ర్య రామం సత్యపరాక్రమమ్ । కథాశేషం మహాతేజాః కథయామాస సప్రభుః ॥ ౨ ॥ యథాఖ్యానం శ్రుతం చైవ యథావృత్తం చ తత్తథా । ప్రీతాత్మా కథయామాస రాఘవాయ మహామతిః ॥ ౩ ॥ ఏతదర్థం మహాబాహో రావణేన మహాత్మనా । సుతా జనకరాజస్య హృతా రామ మహామతే ॥ ౪ ఏతాం కథాం మహాబాహో నారదస్సుమహాయశాః । కథయామాస మహ్యం వై మేరౌ గిరివరోత్తమే ॥ ౫ ॥ దేవగంధర్వసిద్ధానామృషీణాం చ మహాత్మనామ్ । కథాశేషం పునస్సోఽథ కథయామాస రాఘవ ॥ ౬ ॥ నారదస్సుమహాతేజాః ప్రహసన్నివ మానద । తాం కథాం శృణు రాజేంద్ర మహాపాపప్రణాశినీమ్ ॥ ౭ ॥ యాం తు శ్రుత్వా మహాబాహో ఋషయో దైవతైస్సహ । ఊచుస్తం నారదం సర్వే హర్షపర్యాకులేక్షణాః ॥ ౮ ॥ యశ్చేమాం శ్రావయేన్నిత్యం శృణుయాద్వాపి భక్తితః । స పుత్రపౌత్రవాన్ రామ స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ౯ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణేఽధికపాఠే చతుర్థస్సర్గః ॥ **

శ్రీరామాయనమః ౪ ॥ ఓమ్ ॥ తతస్స రావణో రామ పర్యటన్పృథివీతలమ్ । విజయార్థీ మహాశూరైః రాక్షసైః పరివారితః ॥ ౧ ॥ దైత్యదానవరక్షస్సు యం శృణోతి బలాధికమ్ । తమాహ్వయతి యుద్ధార్థీ రావణో బలదర్పితః ॥ ౨ ॥

ఏవం సపర్యటంస్సర్వాం పృథివీం పృథివీపతే । బ్రహ్మలోకాన్నివర్తంతమాససాదాథ నారదం ॥ ౩ ॥ వ్రజంతం మేఘపృష్ఠస్థమంశుమంతమివాపరం । తంచాభిసృత్య ప్రీతాత్మా హ్యభివాద్య కృతాంజలిః ॥ ౪ ॥ ఉవాచ హృష్టమనసా నారదం రావణస్తదా । ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాస్త్వయా దృష్టా హ్యనేకశః ॥ ౫ ॥ కస్మిన్లోకే మహాభాగ మానవా బలవత్తరాః । యోద్ధుమిచ్ఛామి తైస్సాకం యథాకామం యథాసుఖం ॥ ౬ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా నారదో వాక్యం రావణస్య దురాత్మనః । చింతయిత్వా ముహూర్తం తు నారదః ప్రత్యువాచ తం ॥ ౭ ॥ అస్తి రాజన్మహాద్వీపః క్షీరోదస్య సమీపతః । యత్ర తే చంద్రసంకాశా మానవాస్సుమహాబలాః ॥ ౮ ॥ మహాకాయా మహావీర్యా మేఘస్తనితనిస్వనాః । మహామాత్రా ధైర్యవంతో మహాపరిఘబాహవః ॥ ౯ ॥ శ్వేతద్వీపే మయా సృష్టా మానవా రాక్షసాధిప । బలవీర్యసమాయుక్తాన్యాదృశాంస్త్వమిహేచ్ఛసి ॥ ౧౦ ॥ నారదస్య వచశ్శ్రుత్వా రావణః ప్రత్యువాచ హ । కథం నారద జాయంతే తస్మిన్ద్వీపే మహాబలాః ॥ ౧౧ ॥ శ్వేతద్వీపే కథం వాసః ప్రాప్తస్తైస్సుమహాత్మభిః । ఏతన్మే సర్వమాఖ్యాహి ప్రభో నారద తత్వతః ॥ ౧౨ ॥ త్వయా దృష్టం జగత్సర్వం హస్తామలకవత్సదా । రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా నారదః ప్రత్యువాచ తం ॥ అనన్యమానసా నిత్యం నారాయణపరాయణాః । తథా బ్రాహ్మణభక్తాశ్చ తత్సమర్చాపరాయణాః ॥ ౧౪ ॥ ఏకాంతభావానుగతాస్తే నరా రాక్షసాధిప । తచ్చిత్తాస్తద్గతప్రాణాః నరా నారాయణం శ్రితాః ॥ ౧౫ ॥ శ్వేతద్వీపే తు తైర్వాస ఆర్జితః పుణ్యకర్మభిః । యే హతా లోకనాథేన శార్ఙ్గపాణిన్యసంయుగే ॥ ౧౬ ॥ చక్రాయుధేన దేవేన తేషాం వాసస్త్రివిష్టపే । నహి యజ్ఞఫలైస్తాత న తపోభిర్న సంయమైః ॥ ౧౭ ॥ న చ దానఫలైర్ముఖ్యైస్స లోకః ప్రాప్యతే సుఖం । నారదస్య వచశ్శ్రుత్వా దశగ్రీవస్సువిస్మితః ॥ ౧౮ ॥ ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలం తేన యోత్స్యామి సంయుగే । ఆపృచ్ఛ్య నారదం ప్రాయాచ్ఛ్వేతద్వీపాయ రావణః ॥ ౧౯ ॥ నారదోఽపి చిరం ధ్యాత్వా కౌతూహలసమన్వితః । దిదృ

యుగపద్వాశ్చర్యంతత్రైపత్యేరితం యయా ॥ ౨౦ ॥ స హి కేళికరో విప్రో నిత్యం చ సమరప్రియః । రావణోఽపి యయౌ
తత్ర రాక్షసైస్సహ రాఘవ ॥ ౨౧ ॥ మహతా సింహనాదేన నాదయంత్సదిశో దశ । గతేషు నారదే తత్ర రావణో
పి మహాయశాః ॥ ౨౨ ॥ ప్రాప శ్వేతం మహాద్వీపం దుర్లభో యస్సురైరపి । తేజసా తస్య ద్వీపస్య రావణస్య బలీయ
సః ॥ ౨౩ ॥ తత్తస్య పుష్పకం యానం వాతవేగసమాహతం । అవస్థాతుం న శక్నోతి వాతాహత ఇవాంబుదః ॥ ౨౪
సచివా రాక్షసేంద్రస్య ద్వీపమాసాద్య దుర్దృశం । అబ్రువన్రావణం భీతా రాక్షసా జాతసాధ్వసాః ॥ ౨౫ ॥ రా
క్షసేంద్ర వయం మూఢా భ్రష్టసంజ్ఞా విచేతసః । అవస్థాతుం న శక్ష్యామో యుద్ధం కర్తుం కథంచన ॥ ౨౬ ॥ ఏవము
క్త్వా దుద్రువుస్తే సర్వ ఏవ నిశాచరాః । రావణోఽపి హితద్యానం పుష్పకం హేమభూషితమ్ ॥ ౨౭ ॥ విసర్జయామా
స తదా సహ తైః క్షణదాచరైః । గతేషు పుష్పకే రామ రావణో రాక్షసాధిపః ॥ ౨౮ ॥ కృత్వా రూపం మహాభీమం సర్వ
రాక్షసవర్జితః । ప్రవివేశ తదా తస్మిం శ్వేతద్వీపే స రావణః ॥ ౨౯ ॥ ప్రవిశన్నేవ తత్రాశు నారీభిరుపలక్షితః ।
ఏకయా సుస్మితం కృత్వా హస్తే గృహ్య స రావణః ॥ ౩౦ ॥ పృష్టశ్చ మగనం బ్రూహి కిమర్థమిహ చాగతః । కో హి
త్వం కస్య వా పుత్రః కేన వా ప్రహితో వద ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యుక్తో రావణో రాజన్ క్రుద్ధో వచనమబ్రవీత్ । అహం విశ్రవ
సః పుత్రో రావణో రాక్షసాధిపః ॥ ౩౨ ॥ యుద్ధార్థమిహ సంప్రాప్తో న చ పశ్యామి కంచన । ఏవం కథయతస్తస్య రావ
ణస్య దురాత్మనః ॥ ౩౩ ॥ ప్రాహసంస్తే తతస్సర్వే స స్వనం యువతీజనాః । ఏకయా తు క్రుద్ధయా తాసాం బాలవద్గృ
హ్యలీలయా ॥ ౩౪ ॥ భ్రామితస్తు సఖీమధ్యే విక్షిప్తస్స దశాననః । సఖీమన్యాం సమాహూయ పశ్యత్వం కీటకం ధ్రు
వం ॥ ౩౫ ॥ దశాస్యం వింశతిభుజం కృష్ణాంజనసమప్రభం । హస్తాద్ధస్తేన చిక్షిప్తో భ్రామ్యతే శ్రమలాలసః ॥ ౩౬ ॥
భ్రామ్యమాణేన   నా రాక్షసేన విపశ్చితా । పాణౌ వేశాధసందష్టా రోషేణ వనితా శుభా ॥ ౩౭ ॥ ముక్తస్తయా

శుభగ్నికీటాధున్వస్త్యాహ స్త్రవదనాత్ । గృహీత్వాన్యా రాత్రు సేంద్రముత్పపాతవిహాయసా ॥ ౩౮ ॥ తతస్తామపి సం
క్రుద్ధో విదదారనఖైర్భృశం । తయా సహైవ నిర్ధూతస్సహసైవ నిశాచరః ॥ ౩౯ ॥ పపాత చాంభసా మధ్యే సాగర
స్య భయాతురః । పర్వతస్యేవ శిఖరం యథా వజ్రవిదారితం ॥ ౪౦ ॥ పాత్రివత్ సాగరస్యేవ జలే తస్థావిపాటితః । ఏవం
స రావణో రామ శ్వేతద్వీపనివాసిభిః ॥ ౪౧ ॥ స్త్రీజనైర్వినికృతో యో భూమిమితశ్చేతతస్తతః । నారదోప సుమహాతే
జా రావణం వీక్ష్య ధర్షితం ॥ ౪౨ ॥ విస్మయం పరమం గత్వా ప్రజహాస ననర్త చ । తతస్స సాగరజలాజ్జలక్లిన్నశి
రోరుహః ॥ ౪౩ ॥ దక్షిణం తీరమాసాద్య చింతయామాస విస్మితః ॥ యే మయా నిర్జితా లోకాస్తే మే భయమీదృశం ॥
స్వభావతోల్పవీర్యాణాం విరుద్ధం యోషితామిదం । నూనమేతస్య లోకస్య నూనం వాగ్రప్రభవిష్ణవః ॥ ౪౫ ॥ స్త్రీరూప
విగ్రహాధరా యాన్మన్నా దృష్టనారదః । బలవద్భిస్తు సంధేయమితి సంచింత్య నిశ్చితం ॥ ౪౬ ॥ భూయస్తాసాం ప్రవృ
త్త్యర్థం తద్వనం సమలోడయత్ । అథాపశ్యన్మహాత్మానం పితామహసుతం ప్రభుం ॥ ౪౭ ॥ సనత్కుమారమాసీ
నం సర్వయోగభృతాం వరం । జాజ్వల్యమానం తపసా సమిద్భిరివ పావకం ॥ ౪౮ ॥ అపశ్యద్దక్షిణే పార్శ్వే విచరన్తం
గుహాశ్రయం । స తం స్పృష్ట్వా తపోవృద్ధమభివాద్య కృతాంజలిః ॥ ౪౯ ॥ వ్రీడితః పరిపప్రచ్ఛ బ్రహ్మర్షిం సత్యవాది
నమ్ । భగవన్ కేన లోకోయం కల్పితస్సుమహాత్మనా ॥ ౫౦ ॥ కే వా లోకే వసంత్యస్మిన్ సర్వజ్ఞానవతాం వర । కిం
చ త్వం ధ్యాయసే బ్రహ్మన్ కం సమేనుసమాధినా ॥ ౫౧ ॥ ఏతన్మే బ్రూహి తత్సర్వం సర్వజ్ఞో హ్యసి మే శ్రుతః । ఏవము
క్తో మహాతేజా విదిత్వా తస్య హృద్గతం ॥ ౫౨ ॥ ఉవాచ వాక్యం ప్రహసన్ శ్రూయతామితి చ త్రక । యో హి వై స
ర్వమేవేదం బిభర్తి సచరాచరం ॥ ౫౩ ॥ త్రైలోక్యం యస్య భూతాత్మా యస్యాప్యుత్పత్తిం న విద్మహే । యమాహుశ్చ్వే
దవిదుషః పురుషం తమనః పరం ॥ ౫౪ ॥ ఆదిత్యరూపమజరం పరమాత్మానమీశ్వరం । యస్యనాభిభవో బ్రహ్మా పితామ

మపితామహః ॥ ౪౫ ॥ కైలాసనిలయశ్శ్రీమాన్ భవశ్చక్రోధసంభవః । యం సమాశ్రిత్య విబుధా విధినా హవిరధ్వ
రే ॥ ౪౬ ॥ పిబంతి చామృతం హృష్టాః పరిభూయాదితేస్సుతాన్ । యస్య శ్వాసానిలోత్ఖ్యాతా స్త్రియస్త్వామపరా
జితం ॥ ౪౭ ॥ గృహీత్వా సుమహావేగాత్క్షిప్తాః పుస్సాగరాంభసి । యేన దైత్యా మహావీర్యా దానవాశ్చ సనైరృతాః ॥
నిహతా బహురూపేణ బహవో బాహుశాలినః । తేనాయం లోకనాథేన కల్పితస్సుమహాత్మనా ॥ ౪౯ ॥ గోవిందేన
నివాసార్థం లోకో వై సుమహాత్మనా । అర్చయంతి జగన్నాథం నారాయణపరాయణాః ॥ ౫౦ ॥ అత్రేషాన్సర్వ
భూతేషు మహాయోగబలాశ్రయాః । యజంతి పంచభిర్యజ్ఞైస్సతతం మధుసూదనం ॥ ౫౧ ॥ ఏకాంతినో మహాసత్త్వా
వసంతి సుసమాహితాః । యః పురాణే చ వేదే చ పాంచరాత్రే చ పఠ్యతే ॥ ౫౨ ॥ సాంఖ్యయోగే చ మునిభిర్ధ్యాయ
తే చేజ్యతే చ యః । మునిభిర్దేవసంఘైశ్చ స్తూయతే భగవాన్ హరిః ॥ ౫౩ ॥ మధుకైటభయోర్హంతా యస్త్వం సన్ద్రష్టు
మర్హతి । పితామహోఽపి తం దేవం న చ జానాతి రావణ ॥ ౫౪ ॥ యస్తు నిత్యం విజానాతి హరిం నారాయణం విభుం ।
జగదాభరణం పుణ్యం తస్య మోక్షో న సంశయః ॥ ౫౫ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వా మునేర్వాక్యం ప్రసన్నేనాంతరాత్మనా । పు
నరేవ తతో రక్షః పప్రచ్ఛ మునిపుంగవం ॥ ౫౬ ॥ కథం చ దృశ్యతే దేవః కథం చ శ్రూయతే భువి । కథం చ క్రీడతే లోకే
ద్రష్టుం వా శక్యతే కథం ॥ ౫౭ ॥ కియత్కాలేన వా బ్రహ్మన్ లోకో యాంతి తపసానయా । శక్యం ప్రవేష్టుం తం బ్రూహి
సర్వం హి విదితం తవ ॥ ౫౮ ॥ ఆకర్ణ్య సస్పృహం తస్య వాక్యం వాక్యవిశారదః । ప్రత్యువాచ మునిర్ధీమాన్ తత్స
ర్వమనుపూర్వశః ॥ ౫౯ ॥ న హి సర్వగతో దేవస్సూక్ష్మోవ్యక్తస్సనాతనః । యేన సర్వమిదం వ్యాప్తం త్రైలోక్యం స
చరాచరం ॥ ౬౦ ॥ స భూమౌ దివి హా తా శైలపర్వతేషు వనేషు చ । సాగరేషు చ సర్వేషు వసతీహ సరిత్సు చ ॥ ౬౧ ॥
అహశ్చ రాత్రిశ్చ ఉభే చ సంధ్యే దివాకరశ్చైవ యమశ్చ సోమః । స ఏవ కాలో వరుణస్స పవనః బ్రహ్మా రుద్రేంద్రముఖాస్స

హాగ్నిః ॥ ౨౨ ॥ ఓంకారో భూర్భువస్స్వశ్చ గాయత్రీ సంధ్య ఏవ చ । ధరాధరధరో దేవస్సానంత ఇతి విశ్రుతః ॥ ౨౩
విద్యోతతి జ్వలతి వర్షతి వాతి పాతి గర్జత్యుపైతి తపతే దహతే న చైవ । లోకాన్ సృజత్యవతి సంహరతే స దేవో దై
త్యాన్ స ఏవ దహతే జగతి ప్రసహ్య ॥ ౨౪ ॥ స న శక్యస్సురైర్ద్రష్టుం నాసురైర్న చ పన్నగైః । ప్రసాదం కురుతే య
స్య స వై తం ద్రష్టుమర్హతి ॥ ౨౫ ॥ తద్గతైస్తద్గతప్రాణైశ్శుచిభిస్తత్పరాయణైః । శక్యః ప్రవేష్టుం లోకోఽయం జ్ఞానని
ర్ధూతకిల్బిషైః ॥ ౨౬ ॥ ఏవంవిధైరయం లోకః ప్రాప్యతే పురుషోత్తమైః । అకామకారిభిర్దేవైర్వైరక్రోధైర్దగ్ధ
తామసైః ॥ ౨౭ ॥ యశ్చైవ సుమహాకాయః ప్రవిష్టో లోకమవ్యయం । ఆస్తే తథైవ హరిణా కృతా తేన మహాపురీ ॥
అష్టావింశే యుగే ప్రాప్తే మనోరస్య వివస్వతః । వైష్ణవీం మూర్తిమావిశ్య లోకమేనం ప్రవేక్ష్యసి ॥ ౨౯ ॥ నాతః పరత
రం శ్రోతుం మత్తో వై రాక్షసేశ్వర । ఉత్తిష్ఠ గచ్ఛ భద్రం తే ప్రాప్స్యసే గతిమీప్సితామ్ ॥ ౩౦ ॥ ఏవముక్తస్తథేత్యుక్త్వా
తం ప్రణమ్యాభిపూజ్య చ । సమాసాద్య మహత్సైన్యం యయౌ లంకామశంకితః ॥ ౩౧ ॥ నారదోఽపి ప్రహృష్టాత్మా దృ
ష్ట్వా సర్వమశేషతః । ద్రుతం మేరుముపాగమ్య వివేశ తాం శుభాం సభామ్ ॥ ౩౨ ॥ తస్యాం బ్రహ్మాణమాసీనమభివాద్య
కృతాంజలిః । దేవాన్సంశ్రావయామాస సమీపే పద్మజన్మనః ॥ ౩౩ ॥ నిశమ్య సుమహత్పుణ్యమాఖ్యానం పద్మసం
భవః । నారదం సంపరిష్వజ్య ప్రాహ భూతభవిష్యవిత్ ॥ ౩౪ ॥ హిరణ్యకశిపుః పూర్వం బభూవైష నిశాచరః । అవధ్యో
బహుభిర్యోగైర్వరదానాన్మహాబలః ॥ ౩౫ ॥ స కదాచిన్మహాత్మానం పద్మనాభమధోక్షజం । సభాయాం గర్హయద్
దర్పాత్ నృసింహవపుషం హరిం ॥ ౩౬ ॥ సముద్గృహ్య నఖైస్తేన దీర్యమాణస్య సంయుగే । రక్తసంస్పర్శజం దివ్యం
చక్షుర్దైత్యపతేరభూత్ ॥ ౩౭ ॥ స తు తద్రాక్షసం జన్మ తస్మాన్మానుష్యజన్మనః । భావినీం నిధనప్రాప్తిం పశ్యన్ ది
వ్యేన చక్షుషా ॥ ౩౮ ॥ శ్రీవత్సాంకం తదంకస్థః ప్రాహ దైత్యశ్శనైరిదం । నఖైర్విభిన్నహృదయః క్షణం దీనః కృతాంజలిః ॥

తప్తహాటకకేశాంతజ్వలత్పావకలోచన । వజ్రాయుధనఖస్పర్శ దివ్యసింహ నమోఽస్తు తే ॥ ౯౦ ॥ కైటభారే హరే దే
వ విష్ణో విపులవిక్రమ । త్రాహి మాం భూతభవ్యేశ శరణాగతవత్సల ॥ ౯౧ ॥ త్వద్దత్తే రాక్షసే భావే మానుషే చ పదే
విభో । పాహి ప్రపన్నయాం త్వన్మయో లోకం లోకనాథ ప్రసీద మే ॥ ౯౨ ॥ ఏవముక్తస్తథేత్యుక్త్వా యయౌ దైత్యపతిం
హరిః । హంసయుక్తవిమానేన కింకిణీజాలమాలినా ॥ ౯౩ ॥ స ఏవ చ పునస్తత్ర రాత్రౌ సోఽభూన్మహాసురః । రాక్ష
సేన విధానేన సదా తద్భావభావితః ॥ ౯౪ ॥ మానుషత్వముపాగమ్య లోకానాం హంతుం కృతోద్యమం । తృతీయం
చ హతం తేన శ్వేతద్వీపం ప్రవేక్ష్యతి ॥ ౯౫ ॥ వైష్ణవం తేజ ఆవిశ్య యథోక్తం బ్రహ్మవాదినా । మయాపి దేవ సంస్థ
నదృష్టమేతత్షోడశకానాత్ ॥ ౯౬ ॥ మయావలంబితం సర్వం దేవస్య పరమాత్మనః । యస్త్విదం పఠతే నిత్యం పుణ్యా
మాఖ్యానమాదితః ॥ ౯౭ ॥ నారదోక్తం మనుష్యాస్సయాంతి పరమాం గతిం । వైష్ణవం పరమాఖ్యానం సర్వపాపప్ర
ణాశనం ॥ ౯౮ ॥ నిత్యం వశ్శృణుయాద్యశ్చ సోఽపపాపాత్ప్రముచ్యతే । జాతిస్మరత్వం విప్రత్వం కులే మహతి సంభ
వం ॥ ౯౯ ॥ సర్వజ్ఞత్వం లభతే నాత్ర కార్యా విచారణా । స చ సంస్తూయ చ హరిం ప్రవిష్టః కమలోద్భవః ॥ ౧౦౦ ॥
అనుభావ్య సురాణాం స్వానాయాసం లోకమీశ్వరః । నారదస్తు తతస్తస్మాన్నైరుప్పృష్ఠం పరిభ్రమన్ ॥ ౧౦౧ ॥ స
తు మామాజగామాశు దిదృక్షుర్ద్వాదశాత్మకం । స మయా శ్రోత్రతస్సమ్యగభివాద్యాభిపూజితః ॥ ౧౦౨ ॥ ఆఖ్యా
నమిదమాచష్ట సుమహానుగ్రహకాంక్షయా । మయాప్యేతత్సదస్యేభ్యః పావనార్థం మనోరమమ్ ॥ ౧౦౩ ॥ భక్త్యా
తవ మహాబాహో లోకధామృతమద్భుతం । ఏతదర్థం మహాబాహో రావణేన దురాత్మనా ॥ ౧౦౪ ॥ విజ్ఞాయాప
హృతా సీతా త్వత్తో మరణకాంక్షయా । భవాన్నారాయణో దేవశ్శంఖచక్రగదాధరః ॥ ౧౦౫ ॥ శార్ఙ్గచక్రాయు
ధశ్శఖడ్గీ సర్వదేవనమస్కృతః । శ్రీవత్సాంకో హృషీకేశస్సర్వదేవాభిపూజితః ॥ ౧౦౬ ॥ పద్మనాభో మహాయోగీ భ

త్రాణామభయప్రదః । వధార్థం రావణస్యత్వం ప్రవిష్టో మానుషీం తనుం ॥ ౧౦౭ ॥ కింన వేత్సి త్వమాత్మానం య
థా నారాయణోప్యహం । మాముప్యస్య మహాభాగస్మర చాత్మానమాత్మనా ॥ ౧౦౮ ॥ గుహ్యాద్గుహ్యతమస్త్వం
హి ఏవమాహ పితామహః । త్రిగుణశ్చ త్రివేదీ చ త్రిధామా త్రిపదాత్మకః ॥ ౧౦౯ ॥ త్రికాలకర్తా విద్యస్త్రిదశారి
ప్రమర్దనః । త్వయా క్రాన్తాస్త్రయో లోకాః పురా వైక్రమైస్త్రిభిః ॥ ౧౧౦ ॥ త్వం మహేంద్రానుజశ్శ్రీమా
న్బలిబంధనకారణాత్ । అదిత్యాగర్భసంభూతో విష్ణుస్త్వం హి సనాతనః ॥ ౧౧౧ ॥ లోకాననుగృహీతుం వై ప్రవి
ష్టో మానుషీం తనుం । తదిదం సాధితం కార్యం సురాణాం సురసత్తమ ॥ ౧౧౨ ॥ నిహతో రావణః పాపస్సపుత్రగణబా
న్ధవః । ప్రహృష్టాశ్చ సురాస్సర్వే ఋషయశ్చ తపోధనాః ॥ ౧౧౩ ॥ ప్రశాంతం చ జగత్సర్వం త్వత్ప్రసాదాత్సురే
శ్వర । సీతా లక్ష్మీర్మహాభాగా సంభూతా వసుధాతలాత్ ॥ ౧౧౪ ॥ త్వదర్థమియముత్పన్నా జనకస్య గృహే ప్రభో
లంకామానీయ యత్నేన మాతేవ పరిరక్షితా ॥ ౧౧౫ ॥ ఏవమేతత్సమాఖ్యాతం తవ రామ మహాయశః । మయాపి నా
రదేనోక్తమృషిణా దీర్ఘజీవినా ॥ ౧౧౬ ॥ యథా సనత్కుమారేణ వ్యాఖ్యాతం తస్య రక్షసః । తేనాపి చ తథైవాశుక్లృ
తం సర్వమశేషతః ॥ ౧౧౭ ॥ యశ్చైతచ్ఛ్రావయేచ్ఛ్రాద్ధే విద్వాన్ బ్రాహ్మణసన్నిధౌ । అన్నం తదక్షయం దత్తం పి
తౄణాముపతిష్ఠతి ॥ ౧౧౮ ॥ ఏతాం శ్రుత్వా కథాం దివ్యాం రామో రాజీవలోచనః । పరం విస్మయమాపన్నో భ్రా
తృభిస్సహ రాఘవః ॥ ౧౧౯ ॥ వానరాస్సహసుగ్రీవా రాక్షసాస్సవిభీషణాః । రాజానశ్చ మహాత్మానో యే చాన్యే
పి సమాగతాః ॥ ౧౨౦ ॥ బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రా ధర్మసమన్వితాః । సర్వే చోత్ఫుల్లనయనాస్సర్వే
హర్షసమన్వితాః ॥ ౧౨౧ ॥ రామమేవానుపశ్యంతి భృశమత్యంతలక్షిణః । అగస్త్యస్త్వబ్రవీద్రామం సర్వమే
తచ్ఛ్రుతం త్వయా ॥ ౧౨౨ ॥ దృష్టాస్సభాజితాశ్చాపి రామయాస్యామహే వయం । ఏవముక్త్వా గతాస్సర్వే ఋషయస్తే యు

రాఘవాగతం ॥ ౨౩ ॥ భ్రాతృభిస్సహితో రామో మోమోద సహ సీతయా ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే అధిక పాఠే పంచమస్సర్గః ॥ ***************** అథ నిజపాఠః *****************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవమాస్తే మహాబాహురహన్యహని రాఘవః । ప్రశాసత్సర్వకార్యాణి పౌరజానపదేషు చ ॥ ౧ తతః కతిపయాహస్సు వైదేహం మిథిలాధిపమ్ । రాఘవః ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౨ ॥ భవాన్హి గతిరవ్యగ్రా భవతా పాలితా వయమ్ । భవతస్తేజసోగ్రేణ రావణో నిహతో మయా ॥ ౩ ॥ ఇక్ష్వాకూణాం చ సర్వేషాం మైథిలానాం చ సర్వశః । అతులాః ప్రీతయో రాజన్ సంబంధకపురోగమాః ॥ ౪ ॥ తద్భవాన్ స్వపురం యాతు రత్నాన్యాదాయ పార్థివ । భరతశ్చ సహాయార్థం పృష్ఠతస్తేఽనుయాస్యతి ॥ ౫ ॥ స తథేతి నృపః కృత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ । ప్రీతోఽస్మి భవతో రాజన్దర్శనేన నయేన చ ॥ ౬ ॥ యాన్యేతాని తు రత్నాని మదర్థం సంచితాని వై । దుహిత్రే తాని వై రాజన్ సర్వాణ్యేవ దదామి వై ॥ ౭ ॥ ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థం జనకో హృష్టమానసః । ప్రయయౌ మిథిలాం శ్రీమాంస్తమనుజ్ఞాయ రాఘవమ్ ॥ ౮ ॥ తతః ప్రయాతే జనకే కేకయం మాతులం ప్రభుః । రాఘవః ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౯ ॥ ఇదం రాజ్యమహం చైవ భరతశ్చ సలక్ష్మణః । ఆయత్తాస్త్వం హి నో రాజన్ గతిశ్చ పురుషర్షభ ॥ ౧౦ ॥ రాజా హి వృద్ధస్సన్తాపం త్వదర్థముపయాస్యతి । తస్మాద్గమనమద్యైవ రోచయే తవ పార్థివ ॥ ౧౧ ॥ లక్ష్మణేనానుయాత్రేణ పృష్ఠతోఽనుగమిష్యతే । ధనమాదాయ విపులం రత్నాని వివిధాని చ ॥ ౧౨ ॥ యుధాజిత్తు తథేత్యాహ గమనం ప్రతి రాఘవమ్ । రత్నాని చ ధనం చైవ త్వయ్యేవాక్షయ్యమస్త్వితి ॥ ౧౩ ॥ ప్రదక్షిణం స రాజానం కృత్వా కేకయవర్ధనః । రామేణ హి కృతః పూర్వమభివాద్య ప్రదక్షిణమ్ ॥ లక్ష్మణేన సహాయేన ప్రయాతః కేకయేశ్వరః । హతేఽసురే యథా వృత్రే విష్ణునా సహ వాసవః ॥ ౧౫ ॥ తం విసృజ్య తదా

రామో వయస్యమకుతోభయం । ప్రతర్దనం కాశిపతిం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ దర్శితా భవతా ప్రీతిర్దర్శి
తం సౌహృదం పరం । ఉద్యోగశ్చ కృతో రాజన్ భరతేన త్వయా సహ ॥ ౧౭ ॥ తద్భవానద్య కాశేయ పురీం వారాణ
సీం వ్రజ । రమణీయాం త్వయా గుప్తాం సుప్రాకారాం సుతోరణాం ॥ ౧౮ ॥ ఏతావదుక్త్వా చోత్థాయ కాకుత్స్థః పర
మాసనాత్ । పర్యష్వజత ధర్మాత్మా నిరంతరమురోగతం ॥ ౧౯ ॥ విసర్జయామాస తదా కౌసల్యానందవర్ధనః ।
రాఘవేణాభ్యనుజ్ఞాతః కాశీశోऽప్యకుతోభయః ॥ ౨౦ ॥ వారాణసీం యయౌ తూర్ణం రాఘవేణ విసర్జితః । వి
సృజ్య తం కాశిపతిం త్రిశతం పృథివీపతీన్ ॥ ౨౧ ॥ ప్రహసన్ రాఘవో వాక్యమువాచ మధురాక్షరమ్ । భవతాం
ప్రీతిరవ్యగ్రా తేజసా పరిరక్షితా ॥ ౨౨ ॥ ధర్మశ్చ నియతో నిత్యం సత్యం చ భవతాం సదా । యుష్మాకం చానుభావేన తే
జసా చ మహాత్మనామ్ ॥ ౨౩ ॥ హతో దురాత్మా దుర్బుద్ధీ రావణో రాక్షసాధిపః । హేతుమాత్రమహం తత్ర భవ
తాం తేజసా హతః ॥ ౨౪ ॥ రావణస్సగణో యుద్ధే సపుత్రామాత్యబాంధవః । భవంతశ్చ సమానీతా భరతేన మహా
త్మనా ॥ ౨౫ ॥ శ్రుత్వా జనకరాజస్య కాననాత్తనయాం హృతాం । ఉద్యుక్తానాం చ సర్వేషాం పార్థివానాం మహాత్మ
నాం ॥ ౨౬ ॥ కాలో వ్యతీతస్సుమహాన్ గమనం రోచయామ్యతః ॥ ప్రత్యూచుస్తం చ రాజానో హర్షేణ మహతా వృతాః
దిష్ట్యా త్వం విజయీ రామ స్వరాజ్యేऽపి ప్రతిష్ఠితః । దిష్ట్యా ప్రత్యాహృతా సీతా దిష్ట్యా శత్రుః పరాజితః ॥ ౨౮ ॥ ఏష నః పర
మః కామ ఏషా నః ప్రీతిరుత్తమా । యత్త్వాం విజయినం రామ పశ్యామో హతశాత్రవం ॥ ౨౯ ॥ ఏతత్త్వయ్యుపపన్నం చ
యత్త్వమస్మాన్ ప్రశంససి । ప్రశంసార్హ న జానీమః ప్రశంసాం వక్తుమీదృశీం ॥ ౩౦ ॥ ఆపృచ్ఛామో గమిష్యామో హృదిస్థో
నస్సదా భవాన్ । వర్తామహే మహాబాహో ప్రీత్యా త్వయి సమన్వితాః ॥ ౩౧ ॥ భవేచ్చ తే మహారాజ ప్రీతిరస్మాసు సర్వదా ।
బాఢమిత్యేవ రాజానో హర్షేణ పరమన్వితాః । ఊచుః ప్రాంజలయస్సర్వే రాఘవం గమనోత్సుకాః ॥ ౩౨ ॥ పూజితా

శ్చైవ రామేణ జగ్ముర్దేశాన్స్వకాన్స్వకాన్ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే అష్టాత్రింశస్సర్గః ॥ ౩౧౪ ॥౧౦ ౭౬౦ ॥

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తే ప్రయాతా మహాత్మానః పార్థివాస్సర్వతో దిశమ్ । కమ్పయన్తో మహీం వీరాః స్వపురాణి ప్రహృష్టవత్ ॥ ౧ ॥ అక్షౌహిణ్యో హి తత్రాసన్ రాఘవార్థే సముద్యతాః । భరతస్యాజ్ఞయానేకాః ప్రహృష్టబలవాహనాః ॥ ౨ ॥ ఊచుశ్చైవ మహీపాలా బలదర్పసమన్వితాః । న రామరావణం యుద్ధే పశ్యామః పురతః స్థితమ్ ॥ ౩ ॥ భరతేన వయం పశ్చాత్సమానీతా నిరర్థకమ్ । హతా హి రాక్షసాః క్షిప్రం పార్థివైస్స్యుర్న సంశయః ॥ ౪ ॥ రామస్య బాహువీర్యేణ రక్షితా లక్ష్మణస్య చ । సుఖం పారే సముద్రస్య యుధ్యేమ విగతజ్వరాః ॥ ౫ ॥ ఏతాశ్చాన్యాశ్చ రాజానః కథాస్తత్ర సహస్రశః । కథయన్తస్స్వరాష్ట్రాణి వివిశుస్తే ముదాన్వితాః ॥ ౬ ॥ స్వాని రాష్ట్రాణి ముఖ్యాని ఋద్ధాని ముదితాని చ । సమృద్ధధనధాన్యాని పూర్ణాని వసుమన్తి చ ॥ ౭ ॥ యథాపురాణి తే గత్వా రత్నాని వివిధాని చ । రామస్య ప్రియకామార్థముపహారాన్నృపా దదుః ॥ ౮ ॥ అశ్వాన్యానాని రత్నాని హస్తినశ్చ మదోత్కటాన్ । చన్దనాని చ ముఖ్యాని దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥ ౯ ॥ మణిముక్తాప్రవాలాంస్తు దాసీ రూపసమన్వితాః । అజావికం చ వివిధం రథాంశ్చ వివిధాన్బహూన్ ॥ ౧౦ ॥ భరతో లక్ష్మణశ్చైవ శత్రుఘ్నశ్చ మహాబలః । ఆదాయ తాని రత్నాని స్వాం పురీం పునరాగతాః ॥ ౧౧ ॥ ఆగమ్య చ పురీం రమ్యామయోధ్యాం పురుషర్షభాః । తాని రత్నాని సర్వాణి రామాయ సముపాహరన్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రతిగృహ్య చ తత్సర్వం ప్రీతియుక్తస్స రాఘవః । సుగ్రీవాయ దదౌ రాజ్ఞే మహాత్మా కృతకర్మణే ॥ ౧౩ ॥ విభీషణాయ చ దదౌ తథాన్యేభ్యోఽపి రాఘవః । రాక్షసేభ్యః కపిభ్యశ్చ యైర్వృతో జయమాప్తవాన్ ॥ ౧౪ ॥ తే సర్వే రామదత్తాని రత్నాని కపిరాక్షసాః । శిరోభిర్ధారయామాసుర్బాహుభిశ్చ మహాబలాః ॥ ౧౫ ॥ హనూమన్తం చ నృపతిరిక్ష్వాకూణాం మహారథః । అఙ్గదం చ మహాబాహుమఙ్కమారోప్య

వీర్యవాన్ । రామః కమలపత్రాక్షస్సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ అంగదస్తే సుతో[illegible]యం సుమన్త్రి[illegible]నిలాత్మజః ।
సుగ్రీవ మన్త్రితే యుక్తౌ మమాపి చ హితే రతౌ ॥ ౧౭ ॥ అర్హతో వివిధాం పూజాం త్వత్కృతే [illegible] । ఇత్యుక్త్వా
వ్యవముచ్యాంగాద్భూషణాని మహాయశాః ॥ ౧౮ ॥ సబబంధ మహార్హాణి తదాంగదహనూమతోః [illegible] । ఆభాష్య చ
మహావీరాన్ రాఘవో యూథపర్షభాన్ ॥ ౧౯ ॥ నీలం నలం కేసరిణం కుముదం గన్ధమాదనమ్ । [illegible] పనసం
వీరం మైన్దద్వివిదౌ తథా ॥ ౨౦ ॥ జామ్బవన్తం గవాక్షం చ వినతం ధూమ్రమేవ చ । బలీముఖం ప్రజంఘం చ సన్నా
దం చ మహాబలం ॥ ౨౧ ॥ దరీముఖం దధిముఖం ఇన్ద్రజానుం చ యూథపమ్ । మధురం [illegible] లోచనాభ్యామ
పిబన్నివ ॥ ౨౨ ॥ సుహృదో మే భవన్తశ్చ శరీరం భ్రాతరస్తథా । యుష్మాభిరుద్ధృతశ్చాహం వ్యసనాత్ కాననౌకసః ॥
ధన్యో రాజా చ సుగ్రీవో భవద్భిస్సుహృదాం వరైః । ఏవముక్త్వా దదౌ తేభ్యో భూషణాని యథార్హతః ॥ ౨౪ ॥ వజ్రాణి
చ మహార్హాణి [illegible] । [illegible] సుగన్ధీని మధూని [illegible] ॥ ౨౫ ॥ [illegible] చ సుమృష్టా
ని మూలాని చ ఫలాని చ । [illegible] గోయుతాః ॥ ౨౬ ॥ [illegible] తెనస్తే రా
జభక్త్యా చ మేదినీ । [illegible] కామరూపిభిః ॥ ౨౭ ॥ రాక్షసైశ్చ మహావీర్యైః ఋక్షైశ్చైవ
మహాబలైః । ఏవం తే న్యవసన్ [illegible] నిరమ్బరాః ॥ ౨౮ ॥ [illegible] రాక్షసానాం
చ సర్వశః । ఇక్ష్వాకునగరే [illegible] ॥ ౨౯ ॥ రామస్య [illegible] కాల[illegible]యా ॥
ఇత్యుత్తరే శ్రీరామాయణే ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౩౦ ॥ ౪౪౬౦ ॥ ****************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ అథాస్తే తేషాం వనరాణాం వసతాం [illegible] । రాఘవస్తు మహాతేజాస్సుగ్రీ
వమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ గమ్యతాం సౌమ్య కిష్కిన్ధాం దురాధర్షాం సురాసురైః । పాలయస్వ సహామాత్యో రాజ్యం

నిహతకంటకం ॥ ౨ ॥ అంగదంచ మహాబాహో ప్రీత్యా పరమయా యుతః । పశ్య త్వం హనుమంతంచ నళంచ సుమహాబలం ॥ ౩ ॥ సుషేణం శ్వశురం వీరం తారంచ బలినాం వరం । కుముదంచైవ దుర్ధర్షం నీలంచైవ మహాబలం ॥ ౪ ॥ వీరం శతబలించైవ మైందం ద్వివిద మేవచ । గజం గవాక్షం గవయం శరభంచ మహాబలం ॥ ౫ ॥ పశ్య ప్రీతి సమాయుక్తో గంధమాదన మేవచ । ఋషభం చ సువిక్రాంతం జాంబవంతం మహాబలం ॥ ౬ ॥ యే చేమే సుమహాత్మానో మదర్థే త్యక్తజీవితాః । పశ్య త్వం ప్రీతిసంయుక్తో మహా చైషాం వి(ప్రి)యం కృథాః ॥ ౭ ॥ ఏవముక్త్వాతు సుగ్రీవం సంశ్లిష్య చ పునః పునః । విభీషణ మువాచాథ రామో మధురయా గిరా ॥ ౮ ॥ లంకాం ప్రశాధి ధర్మేణ ధర్మజ్ఞ స్త్వం మతో మమ । పురస్య రాక్షసానాం చ భ్రాతుర్వై శ్రవణస్య చ ॥ ౯ ॥ మా చ బుద్ధి మధర్మే త్వం కుర్యా రాజన్కథంచన । బుద్ధిమంతో హి రాజానో ధ్రువమశ్నంతి మేదినీం ॥ ౧౦ ॥ అహం చ నిత్యశో రాజన్సుగ్రీవసహిత స్త్వయా । స్మర్తవ్యః పరయా ప్రీత్యా గచ్ఛ త్వం విగతజ్వరః ॥ ౧౧ ॥ రామస్య భాషితం శ్రుత్వా ఋక్షవానరరాక్షసాః । సాధు సాధ్వితి కాకుత్స్థం ప్రశశంసుః పునః పునః ॥ ౧౨ ॥ తవ బుద్ధిర్మహాబాహో వీర్య మద్భుత మేవచ । మాధుర్యం పరమం రామ స్వయంభో రివ నిత్యదా ॥ ౧౩ ॥ తేషా మేవం బ్రువాణానాం వానరాణాం చ రక్షసాం । హనూమాన్ప్రణతో భూత్వా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౪ ॥ స్నేహో మే పరమో రాజం స్త్వయి తిష్ఠతు నిత్యదా । భక్తిశ్చ నియతా వీర భావో నాన్యత్ర గచ్ఛతు ॥ ౧౫ ॥ యావద్రామకథా వీర చరిష్యతి మహీతలే । తావచ్ఛరీరే వత్స్యంతు ప్రాణా మమ న సంశయః ॥ యచ్చైతచ్చరితం దివ్యం కథాం తే రఘునందన । తన్మమాప్సరసో రామ శ్రావయేయు ర్నరర్షభ ॥ ౧౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాహం తతో వీర తవ చర్యామృతం ప్రభో । ఉత్కంఠాం తాం హరిష్యామి మేఘలేఖా మివానిలః ॥ ౧౮ ॥ ఏవం బ్రువాణం రామస్తు హనూమంతం వరాసనాత్ । ఉత్థాయ సస్వజే స్నేహా ద్వాక్య మేత దువాచ హ ॥ ౧౯ ॥ ఏవమేతత్కపిశ్రేష్ఠ

భవితా నాత్ర సంశయః । చరిష్యతి కథా యావదేషా లోకే చ మామికా ॥ ౨౦ ॥ తావత్తే భవితా కీర్తిశ్శరీరేప్యసవస్త
థా । లోకా హి యావత్స్థాస్యంతి తావత్స్థాస్యంతి మే కథాః ॥ ౨౧ ॥ ఏకైకస్యోపకారస్య ప్రాణాన్దాస్యామి తే కపే ।
నరః ప్రత్యుపకారాణామాపత్స్వాయాతి పాత్రతామ్ ॥ ౨౨ ॥ తతోస్య హారం చంద్రాభం ముచ్య కంఠాత్స రాఘవః ।
వైడూర్యతరళం కంఠే బబంధ చ హనూమతః ॥ ౨౩ ॥ తేనోరసి నిబద్ధేన హారేణ మహతా కపిః ॥ రరాజ హేమశైలేంద్ర
శ్చంద్రేణాక్రాంతమస్తకః ॥ ౨౪ ॥ శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతదుత్థాయోత్థాయ వానరాః । ప్రణమ్య శిరసా పాదౌ
నిర్జగ్ముస్తే మహాబలాః ॥ ౨౫ ॥ సుగ్రీవస్స చ రామేణ నిరంతరమురోగతః । విభీషణశ్చ ధర్మాత్మా సర్వే తే బాష్పవిక్ల
బాః ॥ ౨౬ ॥ సర్వే చ తే బాష్పకలాస్సాశ్రునేత్రా విచేతసః । సమ్మూఢా ఇవ దుఃఖేన త్యజంతో రాఘవం తదా ॥ ౨౭ ॥
కృతప్రసాదాస్తేనైవం రాఘవేణ మహాత్మనా । జగ్ముస్స్వం స్వం గృహం సర్వే దేహీ దేహమివ త్యజన్ ॥ ౨౮ ॥ తతస్తు
తే రాక్షసఋక్షవానరాః ప్రణమ్య రామం రఘువంశవర్ధనమ్ । వియోగజాశ్రుప్రతిపూర్ణలోచనాః ప్రతిప్ర
యాతాస్తు యథా నివాసినః ॥ ౨౯ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే చత్వారింశస్సర్గః ॥ ౩౦ ॥ ౬౪౦౦ ॥ *******

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ విసృజ్య చ మహాబాహుః ఋక్షవానరరాక్షసాన్ । భ్రాతృభిస్సహితో రా
మః ప్రముమోద సుఖం సుఖీ ॥ ౧ ॥ అథాపరాహ్ణసమయే భ్రాతృభిస్సహ రాఘవః । శుశ్రావ మధురాం వాణీమంతరి
క్షాద్వినిస్సృతామ్ ॥ ౨ ॥ సౌమ్య రామ నిరీక్షస్వ సౌమ్యేన వదనేన మామ్ । కుబేరభవనాత్ప్రాప్తం విద్ధి మాం పుష్పకం
ప్రభో ॥ ౩ ॥ తవ శాసనమాజ్ఞాయ గతోస్మి భవనం ప్రతి । ఉపస్థాతుం నరశ్రేష్ఠ స చ మాం ప్రత్యభాషత ॥ ౪ ॥ ని
ర్జితస్త్వం నరేంద్రేణ రాఘవేణ మహాత్మనా । నిహత్య యుధి దుర్ధర్షం రావణం రాక్షసేశ్వరం ॥ ౫ ॥ మమాపి
పరమా ప్రీతిర్హతే తస్మిన్దురాత్మని । రావణే సగణే చైవ సపుత్రే సహబాంధవే ॥ ౬ ॥ స త్వం రామేణ లంకాయాం

నిర్జితస్స పరమాత్మనా । వహ సౌమ్య తమేవ త్వమహమాజ్ఞాపయామి తే ॥ ౭ ॥ పరమో హ్యేష మే కామో యత్త్వం రాఘవనందనం । వహేర్లోకస్య సంయానం గచ్ఛ త్వం విగతజ్వరః ॥ ౮ ॥ సోఽహం శాసనమాజ్ఞాయ ధనదస్య మహాత్మనః । త్వత్సకాశమనుప్రాప్తో నిర్విశంకః ప్రతీచ్ఛ మాం ॥ ౯ ॥ అధృష్యస్సర్వభూతానాం సర్వేషాం ధనదాజ్ఞయా । చరామ్యహం ప్రభావేన తవాజ్ఞాం పరిపాలయన్ ॥ ౧౦ ॥ ఏవముక్తస్తదా రామః పుష్పకేణ మహాబలః । ఉవాచ పుష్పకం దృష్ట్వా విమానం పునరాగతం ॥ ౧౧ ॥ యద్యేవం స్వాగతం తేఽస్తు విమానవర పుష్పక । ఆనుకూల్యాద్ధనేశస్య వృత్తదోషో న నో భవేత్ ॥ ౧౨ ॥ లాజైశ్చైవ తథా పుష్పైర్ధూపైశ్చైవ సుగంధిభిః । పూజయిత్వా మహాబాహూ రాఘవః పుష్పకం తదా ॥ ౧౩ ॥ గమ్యతామితి చోవాచ ఆగచ్ఛ త్వం స్మరే యదా । సిద్ధానాం చ గతౌ సౌమ్య మా విషాదేన యోజయ ॥ ౧౪ ॥ ప్రతిఘాతశ్చ తే మా భూద్యథేష్టం గచ్ఛతో దిశః । ఏవమస్త్వితి రామేణ పూజయిత్వా విసర్జితం ॥ ౧౫ ॥ అభిప్రేతాం దిశం తస్మాత్ప్రాయాత్తత్పుష్పకం తదా । ఏవమంతర్హితే తస్మిన్పుష్పకే సుకృతాత్మని ॥ భరతః ప్రాంజలిర్వాక్యమువాచ రఘునందనం । విబుధాత్మని దృశ్యంతే త్వయి వీర ప్రశాసతి ॥ ౧౬ ॥ అమానుషాణి సత్త్వాని వ్యాహృతాని ముహుర్ముహుః । అనామయశ్చ సత్త్వానాం సాగ్రో మాసో గతో హ్యయం ॥ ౧౭ ॥ జీర్ణానామపి సత్త్వానాం మృత్యుర్నాయాతి రాఘవ । అరోగప్రసవా నార్యో వపుష్మంతో హి మానవాః ॥ ౧౮ ॥ హర్షశ్చాభ్యధికో రాజన్ జనస్య పురవాసినః । కాలే వర్షతి పర్జన్యః పాతయన్నమృతం పయః ॥ ౨౦ ॥ వాతాశ్చాపి ప్రవాంత్యేతే స్పర్శయుక్తాస్సుఖాశ్శివాః । ఈదృశో నశ్చిరం రాజా భవేదితి నరేశ్వర ॥ ౨౧ ॥ కథయంతి పురే రాజన్ పౌరజానపదాస్తథా । ఏతా వాచస్సుమధురా భరతేన సమీరితాః ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వా రామో ముదా యుక్తో బభూవ నృపసత్తమః ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే ఏకచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౪౧ ॥ ౨౩ ॥

****

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ స విసృజ్య తతో రామః పుష్పకం హేమభూషితం । ప్రవివేశ మహాబాహుర
శోకవనికాం తదా ॥ ౧ ॥ చందనాగరుచూతైశ్చ తుంగకాలేయకైరపి । దేవదారువనైశ్చాపి సమన్తాదుపశోభితాం ॥
చంపకాశోకపున్నాగమధూకపనసాసనైః । శోభితాం పారిజాతైశ్చ విధూమజ్వలనప్రభైః ॥ ౩ ॥ లోధ్రనీపార్జునై
ర్నాగైస్సప్తపర్ణాతిముక్తకైః । మందారకదళీగుల్మలతాజాలసమావృతామ్ ॥ ౪ ॥ కర్ణికారవనైశ్చైవ శోభి
తాం హేమసప్రభైః । ప్రియంగుభిః కదంబైశ్చ తథా కురవకైరపి ॥ ౫ ॥ జంబూభిః పాటలీభిశ్చ కోవిదారైశ్చ సంవృ
తామ్ । సర్వదా కుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిర్మనోరమైః ॥ ౬ ॥ దివ్యగంధరసోపేతైస్తరుణాంకురపల్లవైః । తథైవ తరు
భిర్దివ్యైశ్శిల్పిభిః పరికల్పితైః ॥ ౭ ॥ చారుపల్లవపుష్పాఢ్యైర్మత్తభ్రమరసంకులైః । కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ నా
నావర్ణైశ్చ పక్షిభిః ॥ ౮ ॥ శోభితాం శతశశ్చిత్రాం చూతవృక్షావతంసకైః । శాతకుంభనిభాః కేచిత్కేచిదగ్నిశిఖో
పమాః ॥ ౯ ॥ నీలాంజననిభాశ్చాన్యే భాంతి తత్ర స్మ పాదపాః । సురభీణి చ పుష్పాణి మాల్యాని వివిధాని చ ॥ ౧౦ ॥
దీర్ఘికా వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా । మహార్హమణిసోపానస్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః ॥ ౧౧ ॥ ఫుల్ల
పద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపశోభితాః । దాత్యూహశుకసంఘుష్టా హంససారసనాదితాః ॥ ౧౨ ॥ తరుభిః పుష్పశబ
లైస్తీరజైరుపశోభితాః । ప్రాకారైర్వివిధాకారైశ్శోభితాశ్చ శిలాతలైః ॥ ౧౩ ॥ తత్ర తత్ర వనోద్దేశే వైడూర్యమణి
సన్నిభైః । శాద్వలైః పరమోపేతాః పుష్పితద్రుమకాననాః ॥ ౧౪ ॥ తత్ర సంఘర్షజాతానాం వృక్షాణాం పుష్ప
శాలినాం । ప్రస్తరాః పుష్పశబలా నభస్తారాగణైరివ ॥ ౧౫ ॥ నందనం హి యథేంద్రస్య బ్రాహ్మం చైత్రరథం య
థా । తథాభూతం హి రామస్య కాననం సన్నివేశనం ॥ ౧౬ ॥ బహ్వాసనగృహోపేతాం లతాసనసమావృతామ్
అశోకవనికాం స్ఫీతాం ప్రవిశ్య రఘునందనః ॥ ౧౭ ॥ ఆసనే చ శుభాకారే పుష్పస్తబకశోభితే । కుథాస్తరణసంవీతే

రామస్సన్నిషసాదహ ॥ ౧౮ ॥ సీతాంసంగృహ్యహస్తాభ్యాంమధుమైరేయకంశుచి । పాయయామాసకాకుత్స్థశ్శ
చీమింద్రోయథామృతం ॥ ౧౯ ॥ మాంసానిచవిచిత్రాణిఫలానివివిధానిచ । రామస్యాభ్యవహారార్థంకింకరాస్తూర్ణ
మాహరన్ ॥ ౨౦ ॥ ఉపానృత్యంశ్చరాజానంనృత్తగీతవిశారదాః । బాలాశ్చరూపవత్యశ్చస్త్రియఃపానవశాను
గాః ॥ ౨౧ ॥ మనోభిరామారామాస్తారామోరమయతాంవరః । రమయామాసధర్మాత్మానిత్యంపరమభూషితః॥
సతయాసీతయాసార్ధమాసీనోవిరరాజహ । అరుంధత్యాసహాసీనోవసిష్ఠఇవతేజసా ॥ ౨౩॥ ఏవంరామోముదా
యుక్తస్సీతాంసురసుతోపమాం । రమయామాసవైదేహీమహన్యహనిదేవవత్ ॥ ౨౪ ॥ తథాతయోర్విహరతోస్సీ
తారాఘవయోశ్చిరం । అత్యక్రామచ్ఛుభఃకాలశ్శైశిరోభోగదస్సదా ॥ ౨౫॥ దశవర్షసహస్రాణిగతానిసుమహా
త్మనోః । ప్రాప్తయోర్వివిధాన్భోగానతీతశ్శిశిరాగమః ॥ ౨౬ ॥ పూర్వాహ్ణేధర్మకార్యాణికృత్వాధర్మేణధ
ర్మవిత్ । శేషందివసభాగార్ధమంతఃపురగతోఽభవత్ ॥ ౨౭ ॥ సీతాచదేవకార్యాణికృత్వాపౌర్వాహ్ణికానివై ।
శ్వశ్రూణామకరోత్పూజాంసర్వాసామవిశేషతః ॥ ౨౮ ॥ అభ్యగచ్ఛత్తతోరామంవిచిత్రాభరణాంబరా । త్రివి
ష్టపేసహస్రాక్షముపవిష్టంశచీయథా ॥ ౨౯ ॥ దృష్ట్వాతురాఘవఃపత్నీంకల్యాణేనసమన్వితాం। ప్రహర్షమతులం
లేభేసాధుసాధ్వితిచాబ్రవీత్ ॥ ౩౦ ॥ అబ్రవీచ్చవరారోహాంసీతాంసురసుతోపమాం। అపత్యలాభోవైదేహిత్వయి
మేసముపస్థితః ॥ ౩౧ ॥ కిమిచ్ఛసివరారోహేకింకామఃక్రియతాంతవ । స్మితంకృత్వాతువైదేహీ రామం వాక్యమ
థాబ్రవీత్ ॥ ౩౨ ॥ తపోవనానిపుణ్యానిద్రష్టుమిచ్ఛామిరాఘవ । గంగాతీరోపవిష్టానామృషీణాముగ్రతేజసామ్ ॥
ఫలమూలాశినాందేవపాదమూలేషువర్తితుం । ఏషమేపరమఃకామోయన్మూలఫలభోజినాం ॥౩౪ ॥ అప్యేకరాత్రం
కాకుత్స్థనివసేయంతపోవనే । తథేతిచప్రతిజ్ఞాతంరామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౩౫ ॥ విస్రబ్ధాభవవైదేహిశ్వోగమి

మృత్యస్యానంశయః । ఏవముక్త్వా ... మైథిలీం జనకాత్మజాం ॥ ౩౮ ॥ స్థిత్వా ... మహాతేజా ... కులహానసః । ... పునః ... నిజ ... సుహృద్వృతః ॥ ౩౯ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ద్విచత్వా రింశస్సర్గః ॥ ౧౭౯ ॥ ౪౨ ॥

శ్రీరామాయణపఠన ॥ ఓమ్ ॥ తత్రోపవిష్టం రాజానముపాసంతే విచక్షణాః । కథానాం బహురూపాణాం హాస్యకారాస్సమంతతః ॥ ౧ ॥ విజయో మధుమత్తశ్చ కాశ్యపః పింగళః కుశః । సురాజః కాళియో భద్రో దంతవక్త్ర స్సుమాగధః ॥ ౨ ॥ ఏతే కథా బహువిధాః పరిహాససమన్వితాః । కథయంతి స్మ సంహృష్టా రాఘవస్య మహాత్మనః ॥ ౩ ॥ తతః కథాయాం కస్యాంచిద్రాఘవస్సమభాషత । కాః కథా నగరే భద్ర వర్తంతే విషయేషు చ ॥ ౪ ॥ మామాశ్రితాని కాన్యాహుః పౌరజానపదా జనాః । కించ సీతాం సమాశ్రిత్య భరతం కిం ను లక్ష్మణం ॥ ౫ ॥ కిం ను శత్రుఘ్న మాశ్రిత్య కైకేయీం కిం ను మాతరం । వక్తవ్యతాం చ రాజానో వనే రాజ్యే వ్రజంతి హి ॥ ౬ ॥ ఏవముక్తస్తు రామేణ భద్రః ప్రాంజలి రబ్రవీత్ । స్థితాః కథాశ్శుభా రాజన్ వర్తంతే పురవాసినాం ॥ ౭ ॥ అయం తు విజయస్సౌమ్య దశగ్రీవవధార్జితః । భూయిష్ఠం స్వపురే పౌరైః కథ్యతే పురుషర్షభ ॥ ౮ ॥ ఏవముక్తస్తు భద్రేణ రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ । కథయస్వ యథాతత్త్వం సర్వం నిరవశేషతః ॥ ౯ ॥ శుభాశుభాని వాక్యాని యాన్యాహుః పురవాసినః । శ్రుత్వేదానీం శుభం కుర్యాం న కుర్యామశుభాని చ ॥ ౧౦ ॥ కథయస్వ చ విస్రబ్ధో నిర్భయో విగతజ్వరః । కథయంతి యథా పౌరాః పాపా జనపదేషు చ ॥ ౧౧ ॥ రాఘవేణైవముక్తస్తు భద్రస్సురుచిరం వచః । ప్రత్యువాచ మహాబాహుం ప్రాంజలిస్సుసమాహితః ॥ ౧౨ ॥ శృణు రాజన్యథా పౌరాః కథయంతి శుభాశుభం । చత్వరాపణరథ్యాసు వనేషూపవనేషు చ ॥ ౧౩ ॥ దుష్కరం కృతవాన్రామస్సముద్రే సేతుబంధనం । అశ్రుతం పూర్వకైః కైశ్చిద్దేవైరపి సదానవైః ॥ ౧౪ ॥ రావణశ్చ

దురాధర్షో మహాతేజాస్సబలస్సానుగః । వానరైశ్చ వశం నీతా బుద్ధ్యా చ సహ రాక్షసైః ॥ ౧౫ ॥ హత్వా చ రావణం యుద్ధే సీతామాహృత్య రాఘవః । అమర్షం పృష్ఠతః కృత్వా స్వవేశ్మ పునరానయత్ ॥ ౧౬ ॥ కీదృశం హృదయే తస్య సీతాసమ్భోగజం సుఖం । అఙ్కమారోప్య హి పురా రావణేన బలాద్ధృతా ॥ ౧౭ ॥ లఙ్కామపి పురా నీతామశోకవనికాం గతాం । రక్షసాం వశమాపన్నాం కథం రామో న కుత్సతే ॥ ౧౮ ॥ అస్మాకమపి దారేషు సహనీయం భవిష్యతి । యథా హి కురుతే రాజా ప్రజాస్తమనువర్తతే ॥ ౧౯ ॥ ఏవం బహువిధా వాచో వదన్తి పురవాసినః । నగరేషు చ సర్వేషు రాజన్జనపదేషు చ ॥ ౨౦ ॥ తస్యైవం భాషితం శ్రుత్వా రాఘవః పరమార్తవత్ । ఉవాచ సుహృదస్సర్వాన్కథమేతన్నివేద్యతాం ॥ ౨౧ ॥ సర్వే తు శిరసా భూమావభివాద్య ప్రణమ్య చ । ప్రత్యూచూ రాఘవం దీనమేవమేతన్న సంశయః ॥ ౨౨ ॥ శ్రుత్వా తు వాక్యం కాకుత్స్థస్సర్వేషాం సముదీరితం । విసర్జయామాస తదా వయస్యాంఛత్రుసూదనః ॥ ౨౩ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే ఉత్తరకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౨౪ ॥ ౫౯౦ ॥ **************

శ్రీరామాయణమహాకథ ॥ ఓమ్ ॥ విసృజ్య తు సుహృద్వర్గం బుద్ధ్యా నిశ్చిత్య రాఘవః । సమీపే ద్వాస్థమాసీనమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ శీఘ్రమానయ సౌమిత్రిం లక్ష్మణం శుభలక్షణం । భరతం చ మహాభాగం శత్రుఘ్నం చాపరాజితమ్ ॥ ౨ ॥ రామస్య భాషితం శ్రుత్వా ద్వాస్థో మూర్ధ్ని కృతాఞ్జలిః । లక్ష్మణస్య గృహం గత్వా ప్రవివేశానివారితః ॥ ౩ ॥ ఉవాచ చ మహాత్మానం వర్ధయిత్వా కృతాఞ్జలిః । ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాజా త్వాం గమ్యతాం తత్ర మా చిరం ॥ ౪ ॥ బాఢమిత్యేవ సౌమిత్రిశ్శ్రుత్వా రాఘవశాసనం । ప్రాద్రవద్రథమారుహ్య రాఘవస్య నివేశనం ॥ ౫ ॥ ప్రయాన్తం లక్ష్మణం దృష్ట్వా ద్వాస్థో భరతమన్తికాత్ । ఉవాచ భరతం తత్ర వర్ధయిత్వా కృతాఞ్జలిః ॥ ౬ ॥ వినయావనతో భూత్వా రాజా త్వాం ద్రష్టుమిచ్ఛతి । భరతస్తు వచశ్శ్రుత్వా ద్వాస్థాద్రామసమీరితం ॥ ౭ ॥ ఉత్పపాత

సనాథ్తానాంపద్భ్యామేవయయౌబలీ । దృష్ట్వా ప్రయాంతంభరతంత్వరమాణఃకృతాంజలిః ॥ ౮ ॥ శత్రుఘ్నోభ
వనంగత్వారామవాక్యమువాచహ । ఏహ్యాగచ్ఛరఘుశ్రేష్ఠరాజాత్వాంద్రష్టుమిచ్ఛతి ॥ ౯ ॥ గతోహిలక్ష్మణఃపూ
ర్వంభరతశ్చమహాయశాః । శ్రుత్వాతువచనంతస్యశత్రుఘ్నఃపరమాసనాత్ ॥ ౧౦ ॥ అవతీర్యతదాభూమౌ రా
ఘవాయమహాత్మనే । శిరసాపత్యధరణీంప్రయయౌయత్రరాఘవః ॥ ౧౧ ॥ ద్వాఃస్థస్త్వాగమ్యరామాయసర్వా
నేవకృతాంజలిః । నివేదయామాసతదాభ్రాతౄంస్తాన్సముపస్థితాన్ ॥ ౧౨ ॥ కుమారానాగ[illegible] వ్వదిన్నా
వ్యాకులితేంద్రియః । అవాఙ్ముఖోదీనమనాద్వాఃస్థంవచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ ప్రవేశయకుమారా[illegible]మత్సమీ
పంత్వరాన్వితః । ఏతేషుజీవితంమహ్యమేతేప్రాణాఃప్రియామమ ॥ ౧౪ ॥ ఆజ్ఞప్తాస్తునరేంద్రే[illegible] రాశ్శుక్ల
వాససః । ప్రహ్వాఃప్రాంజలయోభూత్వావివిశుస్తేసమాహితాః ॥ ౧౫ ॥ తేతుదృష్ట్వాముఖంత[illegible]గ్రహంశశి
నంయథా । సంధ్యాగతమివాదిత్యంప్రభయాపరివర్జితం ॥ ౧౬ ॥ బాష్పపూర్ణేచనయనేదృష్ట్వారామస్యధీ
మతః । హతశోభంయథాపద్మంముఖంవీక్ష్యచతస్యవై ॥ ౧౭ ॥ తతోభివాద్యత్వరితాఃపాదౌరామస్యమూర్ధభిః ।
తస్థుస్సమాహితాస్సర్వేరామస్త్వశ్రూణ్యవర్తయత్ ॥ ౧౮ ॥ తాన్పరిష్వజ్యబాహుభ్యాముత్థాప్యచమహాబలః ।
ఆసనేష్వాసతేత్యుక్త్వాతతోవాక్యంజగాదహ ॥ ౧౯ ॥ భవంతోమమసర్వస్వంభవంతోమమజీవితం । భవద్భిశ్చ
కృతంరాజ్యంపాలయామినరేశ్వరాః ॥ ౨౦ ॥ భవంతఃకృతశాస్త్రార్థాబుద్ధ్యాచపరినిష్ఠితాః । సంభూయచమద
ర్థోయమన్వేష్టవ్యోనరేశ్వరాః ॥ ౨౧ ॥ తథావదతికాకుత్స్థేనవధానపరాయణాః । ఉద్విగ్నమనసస్సర్వేకింను
రాజాభిధాస్యతి ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః ॥ ౪౪ ॥ ౧౧౪౮౦ ॥ ******
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తేషాంసముపవిష్టానాంసర్వేషాందీనచేతసాం । ఉవాచవాక్యంకాకుత్స్థో

ముఖేనపరిశుష్యతా ॥ ౧ ॥ సర్వేశృణుతభద్రంవోమాకురుధ్వంమనోన్యథా । పౌరాణాంమమసీతాయాంయాదృశీ
వర్తతేకథా ॥ ౨ ॥ పౌరాపవాదస్సుమహాం స్తథాజనపదస్యచ ।(చారిత్రంప్రతివైదేహ్యాహ్యజ్ఞానాత్స్వల్పబుద్ధిభిః॥
అయశస్సుమహత్ప్రాప్తంపౌరేజనపదేతథా ।) వర్తతేమయిబీభత్సామమమర్మాణికృంతతి ॥ ౪ ॥ అహంకిలకులే
జాతఇక్ష్వాకూణాంమహాత్మనాం । సీతాపిసత్కులేజాతాజనకానాంమహాత్మనామ్ ॥ ౫ ॥ జానాసిత్వం యథా
సౌమ్యదండకేవిజనేవనే । రావణేనహృతాసీతాసచవిధ్వంసితోమయా ॥ ౬ ॥ తత్రమేబుద్ధిరుత్పన్నాజనకస్యసు
తాంప్రతి । అత్రోషితామిమాంసీతామానయేయంకథంపురీమ్ ॥ ౭ ॥ ప్రత్యయార్థంతతస్సీతావివేశజ్వలనం త
దా । ప్రత్యక్షంతవసౌమిత్రేదేవానాంహవ్యవాహనః ॥ ౮ ॥ అపాపాంమైథిలీంప్రాహవాయుశ్చాకాశగోచరః ।
చంద్రాదిత్యౌచశంసేతేసురాణాంసన్నిధౌపురా ॥ ౯ ॥ ఋషీణాంచైవసర్వేషామపాపాంజనకాత్మజాం । ఏవం
శుద్ధసమాచారాదేవగంధర్వసన్నిధౌ ॥ ౧౦ ॥ లంకాద్వీపేమహేంద్రేణమమహస్తేనివేశితా । అంతరాత్మాచ మే
వేత్తిసీతాంశుద్ధాంయశస్వినీం ॥ ౧౧ ॥ తతోగృహీత్వావైదేహీమయోధ్యామహమాగతః । అయంతుమే మహా
న్వాదశ్శోకశ్చహృదివర్తతే ॥ ౧౨ ॥ పౌరాపవాదస్సుమహాం స్తథాజనపదస్యచ । అకీర్తిర్యస్యగీయేతలోకేభూ
తస్యకస్యచిత్ ॥ ౧౩ ॥ పతత్యేవాధమాంల్లోకాన్యావచ్ఛబ్దఃప్రకీర్త్యతే । అకీర్తిర్నింద్యతేదైవైఃకీర్తిర్లోకేషు
పూజ్యతే ॥ ౧౪ ॥ కీర్త్యర్థంచసమారంభస్సర్వేషాంసుమహాత్మనామ్ । అప్యహంజీవితంజహ్యాంయుష్మాన్వాపు
రుషర్షభాః ॥ ౧౫ ॥ అపవాదభయాద్భీతఃకింపునర్జనకాత్మజామ్ । తస్మాద్భవంతఃపశ్యంతుపతితంశోకసాగరే ॥
నహిపశ్యామ్యహంభూతంకించిద్దుఃఖమతోధికం । శ్వస్త్వంప్రభాతేసౌమిత్రేసుమంత్రాధిష్ఠితంరథం ॥ ౧౬ ॥ ఆరు
హ్యసీతామారోప్యవిషయాంతేసముత్సృజ । గంగాయాస్తుపరేపారేవాల్మీకేస్సుమహాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ ఆశ్రమేది

వ్యసంకాశ స్తమసాతీరమాశ్రితః । తత్రైతాం విజనే దేశే విసృజ్య రఘునందన ॥ ౧౯ ॥ శీఘ్రమాగచ్ఛ భద్రం తే కురు
ష్వ వచనం మమ । న చాస్మి ప్రతివక్తవ్యస్సీతాం ప్రతి కథంచన ॥ ౨౦ ॥ తస్మాత్త్వం గచ్ఛ సౌమిత్రే నాత్ర కార్యా విచా
రణా । అప్రీతిర్హి పరా మహ్యం త్వయ్యేతత్ప్రతివారితే ॥ ౨౧ ॥ శాపితా హి మయా యూయం పాదాభ్యాం జీవితేన
చ । యే మాం వాక్యాంతరే బ్రూయురనునేతుం కథంచన ॥ ౨౨ ॥ అహితా నామ తే నిత్యం మదభీష్టవిఘాతనాత్ ।
మానయంతు భవంతో మాం యది మచ్ఛాసనే స్థితాః ॥ ౨౩ ॥ ఇతోఽద్య నీయతాం సీతా కురుష్వ వచనం మమ । పూర్వ
ముక్తోఽహమనయా గంగాతీరేఽహమాశ్రమాన్ ॥ ౨౪ ॥ పశ్యేయమితి తస్యాశ్చ కామస్సంవర్త్యతామయం । ఏవము
క్త్వా తు కాకుత్స్థో బాష్పేణ పిహితేక్షణః ॥ ౨౫ ॥ ప్రవివేశ స ధర్మాత్మా భ్రాతృభిః పరివారితః । శోకసంవిగ్నహృదయో
నిశశ్వాస యథా ద్విపః ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే పంచచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౪౫ ॥ ౯౬౪౦ ॥ *****

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తతో రజన్యాం వ్యుష్టాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః । సుమంత్రమబ్రవీద్వాక్యం
ముఖేన పరిశుష్యతా ॥ ౧ ॥ సారథే తురగాన్ శీఘ్రం యోజయస్వ రథోత్తమే । స్వాస్తీర్ణం రాజభవనాత్సీతాయా
శ్చాసనం కురు ॥ ౨ ॥ సీతా హి రాజవచనాదాశ్రమం పుణ్యకర్మణాం । మయా నేయా మహర్షీణాం శీఘ్రమానీయ
తాం రథః ॥ ౩ ॥ సుమంత్రస్తు తథేత్యుక్త్వా యుక్తం పరమవాజిభిః । రథం సురుచిరప్రఖ్యం స్వాస్తీర్ణం సుఖశయ్య
యా ॥ ౪ ॥ ఆనీయోవాచ సౌమిత్రిం మిత్రాణాం మానవర్ధనం । రథోఽయం సమనుప్రాప్తో యత్కార్యం క్రియతాం
ప్రభో ॥ ౫ ॥ ఏవముక్తస్సుమంత్రేణ రాజవేశ్మని లక్ష్మణః । ప్రవిశ్య సీతామాసాద్య వ్యాజహార నరర్షభః ॥ ౬ ॥ త్వ
యా కిలైష నృపతిర్వరం వై యాచితః ప్రభుః । నృపేణ చ ప్రతిజ్ఞాతమాజ్ఞప్తశ్చాశ్రమం ప్రతి ॥ ౭ ॥ గంగాతీరే మయా దే
వి ఋషీణామాశ్రమాన్ శుభాన్ । శీఘ్రం గత్వా తు వైదేహి శాసనాత్పార్థివస్య నః ॥ ౮ ॥ అరణ్యే మునిభిర్జుష్టే

ఆనయేయాం భవిష్యసి | ఏవముక్తా తు వైదేహీ లక్ష్మణేన మహాత్మనా ॥ ౯ ॥ ప్రహర్షమతులం లేభే గమనం చాప్యరోచయత్ | వాసాంసి చ మహార్హాణి రత్నాని వివిధాని చ ॥ ౧౦ ॥ గృహీత్వా తాని వైదేహీ గమనాయోపచక్రమే | ఇమాని మునిపత్నీనాం దాస్యామ్యాభరణాన్యహమ్ ॥ ౧౧ ॥ వస్త్రాణి చ మహార్హాణి ధనాని వివిధాని చ | సౌమిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా రథమారోప్య మైథిలీమ్ ॥ ౧౨ ॥ ప్రయయౌ శీఘ్రతురగై రామస్యాజ్ఞామనుస్మరన్ | అబ్రవీచ్చ తదా సీతా లక్ష్మణం లక్ష్మివర్ధనం ॥ ౧౩ ॥ అశుభాని బహూన్యద్య పశ్యామి రఘునందన | నయనం మే స్ఫురత్యద్య గాత్రోత్కంపశ్చ జాయతే ॥ ౧౪ ॥ హృదయం చైవ సౌమిత్రే అస్వస్థమివ లక్షయే | ఔత్సుక్యం పరమం చాపి అధృతిశ్చ పరా మమ ॥ ౧౫ ॥ శూన్యామేవ చ పశ్యామి పృథివీం పృథులోచన | అపి స్వస్తి భవేత్తస్య భ్రాతుస్తే భ్రాతృవత్సల ॥ ౧౬ ॥ శ్వశ్రూణాం చైవ మే వీర సర్వాసామవిశేషతః | పురే జనపదే చైవ కుశలం ప్రాణినామపి ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యంజలికృతా సీతా దేవతా అభ్యయాచత | లక్ష్మణోఽర్థం తు తం శ్రుత్వా శిరసా వంద్య మైథిలీమ్ ॥ ౧౮ ॥ శివమిత్యబ్రవీద్ధృష్టో హృదయేన విశుష్యతా | తతో వాసముపాగమ్య గోమతీతీర ఆశ్రమే ॥ ౧౯ ॥ ప్రభాతే పునరుత్థాయ సౌమిత్రిః సూతమబ్రవీత్ | యోజయస్వ రథం శీఘ్రమద్య భాగీరథీజలమ్ ॥ ౨౦ ॥ శిరసా ధారయిష్యామి త్ర్యంబకః పర్వతే యథా | సోఽశ్వాన్విచార్య చతురో రథే యుక్త్వా మనోజవాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఆరోహస్వేతి వైదేహీం సూతః ప్రాంజలిరబ్రవీత్ | సా తు సూతస్య వచనా దారురోహ రథోత్తమమ్ ॥ ౨౨ ॥ సీతా సౌమిత్రిణా సార్ధం సుమంత్రేణ చ ధీమతా | ఆససాద విశాలాక్షీ గంగాం పాపవినాశినీమ్ ॥ ౨౩ ॥ అథార్ధదివసం గత్వా భాగీరథ్యా జలాశయం | నిరీక్ష్య లక్ష్మణో దీనః ప్రరురోద మహాస్వనః ॥ ౨౪ ॥ సీతా తు పరమాయత్తా దృష్ట్వా లక్ష్మణమాతురమ్ | ఉవాచ వాక్యం ధర్మజ్ఞా కిమిదం రుద్యతే త్వయా ॥ ౨౫ ॥ జాహ్నవీతీరమాసాద్య చిరాభిలషితం మమ | హర్షకాలే కిమర్థం మాం విషాద

యసి లక్ష్మణ ॥ ౨౬ ॥ నిత్యంత్వం రామపార్శ్వే౽భూర్వర్తసే పురుషర్షభ । కచ్చిద్వినాకృతస్తేన ద్విరాత్రిం శోకమాగ
తః ॥ ౨౭ ॥ మమాపి దయితో రామో జీవితాదపి లక్ష్మణ । న చాహమేవం శోచామి మైవం త్వం బాలిశో భవ ॥ ౨౮ ॥
తారయస్వ చ మాం గంగాం దర్శయస్వ చ తాపసాన్ । తతో మునిభ్యో దాస్యామి వాసాంస్యాభరణాని చ ॥ ౨౯ ॥
తతః కృత్వా మహర్షీణాం యథావదభివాదనం । తత్రైకాం రజనీముష్య యాస్యామస్తాం పురీం పునః ॥ ౩౦ ॥ మ
మాపి పద్మపత్రాక్షం సింహోరస్కం కృశోదరమ్ । త్వరతే హి మనో ద్రష్టుం రామం రమయతాం వరం ॥ ౩౧ ॥ తస్యా
స్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రమృజ్య నయనే శుభే । నావికానాహ్వయామాస లక్ష్మణః పరవీరహా ॥ ౩౨ ॥ ఇయం చ సజ్జా
నౌశ్చేతి దాశాః ప్రాంజలయో౽బ్రువన్ । తితీర్షుర్లక్ష్మణో గంగాం శుభాం నావముపారుహత్ ॥ ౩౩ ॥ గంగాం సం
తారయామాస లక్ష్మణస్తాం సమాహితః ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షట్చత్వారింశస్సర్గః ॥ ౩౪ ॥ ౭౭౦౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ౪౭ ఓమ్॥ అథ నావం సువిస్తీర్ణాం నైషాదీం రాఘవానుజః । ఆరురోహ సమాయుక్తాం పూ
ర్వమారోప్య మైథిలీమ్ ॥ ౧ ॥ సుమంత్రం సారథిం చైవ స్థీయతామితి లక్ష్మణః । ఉవాచ శోకసంతప్తః ప్రయాహీతి చ
నావికం ॥ ౨ ॥ తతస్తీరముపాగమ్య భాగీరథ్యాస్స లక్ష్మణః । ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం మైథిలీం బాష్పగద్గ
దమ్ ॥ ౩ ॥ హృద్గతం మే మహచ్ఛల్యం యుక్తోస్మ్యార్యేణ ధీమతా । అస్మిన్నిమిత్తే వైదేహి లోకస్య వచనీకృతః ॥ ౪ ॥
శ్రేయో హి మరణం మే౽ద్య మృత్యుర్వా యత్పరం భవేత్ । న చాస్మిన్నీదృశే కార్యే నియోజ్యో లోకనిందితే ॥ ౫ ॥ ప్ర
సీద న చ మే దోషం కర్తుమర్హసి సువ్రతే । ఇత్యంజలికృతో భూమౌ నిపపాత స లక్ష్మణః ॥ ౬ ॥ రుదంతం ప్రాంజలిం
దృష్ట్వా కాంక్షంతం మృత్యుమాత్మనః । మైథిలీ భృశసంవిగ్నా లక్ష్మణం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౭ ॥ కిమిదం నావగచ్ఛా
మి బ్రూహి తత్త్వేన లక్ష్మణ । పశ్యామి త్వాం న చ స్వస్థమపి క్షేమం మహీపతేః ॥ ౮ ॥ శాపితో౽సి నరేంద్రేణ యత్త్వం

సంతాపమాగతః । తద్బ్రూహి యత్సన్నిధౌ మహ్యం మహదాజ్ఞాపయామి తే ॥ ౯ ॥ వైదేహ్యా చోద్యమానస్తు లక్ష్మణో దీనచేతనః । అవాఙ్ముఖో బాష్పకలం వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౧౦ ॥ శ్రుత్వా పరిషదో మధ్యే హ్యపవాదం సుదారుణమ్ । పురే జనపదే చైవ త్వత్కృతే జనకాత్మజే ॥ ౧౧ ॥ రామస్సంతప్తహృదయో మాం నివేద్య గృహం గతః । న తాని వచనీయాని మయా దేవి తవాగ్రతః ॥ ౧౨ ॥ యాని రాజ్ఞా హృది న్యస్తాన్యమర్షాత్పృష్ఠతః కృతః । సా త్వం త్యక్తా నృపతినా నిర్దోషా మమ సన్నిధౌ ॥ ౧౩ ॥ పౌరాపవాదభీతేన గ్రాహ్యం దేవి న తేఽన్యథా । ఆశ్రమాంతేషు చ మయా త్యక్తవ్యా త్వం భవిష్యసి ॥ ౧౪ ॥ రాజ్ఞశ్శాసనమాజ్ఞాయ తవైవ కిల దౌహృదం । తదేతజ్జాహ్నవీతీరే బ్రహ్మర్షీణాం తపోవనం ॥ ౧౫ ॥ పుణ్యం చ రమణీయం చ మా విషాదం కృథాశ్శుభే । రాజ్ఞో దశరథస్యేష్టః పితుర్మే మునిపుంగవః ॥ ౧౬ ॥ సఖా పరమకో విప్రో వాల్మీకిస్సుమహాయశాః । పాదచ్ఛాయాముపాగమ్య సుఖమస్య మహాత్మనః ॥ ౧౭ ॥ ఉపవాసపరైకాగ్రా వస త్వం జనకాత్మజే । పతివ్రతాత్వమాస్థాయ రామం కృత్వా సదా హృది ॥ ౧౮ శ్రేయస్తే పరమం దేవి తథా కృత్వా భవిష్యతి ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే అష్టచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౨౮ ॥ ౫౭౯౦

శ్రీ రామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ లక్ష్మణస్య వచశ్శ్రుత్వా దారుణం జనకాత్మజా । పరం విషాదమాగమ్య వైదేహీ నిపపాత హ ॥ ౧ ॥ సా ముహూర్తమివాసంజ్ఞా బాష్పవ్యాకులితేక్షణా । లక్ష్మణం దీనయా వాచా ఉవాచ జనకాత్మజా ॥ ౨ ॥ మామికేయం తనుర్నూనం సృష్టా దుఃఖాయ లక్ష్మణ । ధాత్రా యస్యాస్తథా మేఽద్య దుఃఖమూర్తిః ప్రదృశ్యతే ॥ ౩ ॥ కిం ను పాపం కృతం పూర్వం కో వా దారైర్వియోజితః । యాహం శుద్ధసమాచారా త్యక్తా నృపతినా సతీ ॥ ౪ ॥ పురాహమాశ్రమే వాసం రామపాదానువర్తినీ । అనురుధ్యాపి సౌమిత్రే దుఃఖే చ పరివర్తినీ ॥ ౫ ॥ సా కథం హ్యాశ్రమే సౌమ్య వత్స్యామి విజనీకృతా । ఆఖ్యాస్యామి చ కస్యాహం దుఃఖం దుఃఖపరాయణా ॥ ౬ ॥ కిం ను

వక్ష్యామి మునిముఖ్యస్య కర్మ వా ఽసత్కృతం చ కిమ్॥ అస్మిన్వా కారణే త్యక్తా రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ ౭ ॥ న ఖల్వద్యైవ సౌ
మిత్రే జీవితం జాహ్నవీజలే । త్యజేయం రాజవంశస్తు భర్తుర్మే పరిహాస్యతే ॥ ౮ ॥ యథాజ్ఞాం కురు సౌమిత్రే త్య
జ మాం దుఃఖభాగినీమ్ । నిదేశే స్థీయతాం రాజ్ఞః శృణు చేదం వచో మమ ॥ ౯ ॥ శ్వశ్రూణామవిశేషేణ ప్రాంజలి
ప్రగ్రహేణ చ । శిరసా వంద్య చరణౌ కుశలం బ్రూహి పార్థివమ్ ॥ ౧౦ ॥ శిరసాభినతో బ్రూయాః సర్వాసామేవ ల
క్ష్మణ । వక్తవ్యశ్చాపి నృపతిర్ధర్మేషు సుసమాహితః ॥ ౧౧ ॥ జానాసి చ యథా శుద్ధా సీతా తత్త్వేన రాఘవ । భ
క్త్యా చ పరయా యుక్తా హితా చ తవ నిత్యశః ॥ ౧౨ ॥ అహం త్యక్తా త్వయా వీర అయశోభీరుణా జనే । యచ్చ తే వచనీ
యం స్యాదపవాదసముత్థితమ్ ॥ ౧౩ ॥ మయా చ పరిహర్తవ్యం త్వం హి మే పరమా గతిః । వక్తవ్యశ్చేతి నృపతిర్ధర్మే
ణ సుసమాహితః ॥ ౧౪ ॥ యథా భ్రాతృషు వర్తేథాస్తథా పౌరేషు నిత్యదా । పరమో హ్యేష ధర్మః స్యాత్ ఏషా కీర్తి
రనుత్తమా ॥ ౧౫ ॥ యత్తు పౌరజనో రాజన్ ధర్మేణ సమవాప్నుయాత్ । అహం తు నానుశోచామి స్వశరీరం నర
ర్షభ ॥ ౧౬ ॥ యథాపవాదం పౌరాణాం తథైవ రఘునందన । పతిర్హి దేవతా నార్యాః పతిర్బంధుః పతిర్గురుః ॥
ప్రాణైరపి ప్రియం తస్మాద్భర్తుః కార్యం విశేషతః । ఇతి మద్వచనాద్రామో వక్తవ్యో మమ సంగ్రహః ॥ ౧౭ ॥ నిరీ
క్ష్య మాద్య గచ్ఛ త్వమృతుకాలాతివర్తినీమ్ । ఏవం బ్రువంత్యాం సీతాయాం లక్ష్మణో దీనచేతనః ॥ ౧౮ ॥ శిరసా ధ
రణీం గత్వా వ్యాహర్తుం న శశాక హ । ప్రదక్షిణం చ కృత్వా తాం రుదన్నేవ మహాస్వనమ్ ॥ ౨౦ ॥ ధ్యాత్వా ముహూ
ర్తం తామాహ కిం మాం వక్ష్యసి శోభనే । దృష్టపూర్వం న తే రూపం పాదౌ దృష్టౌ తవానఘే ॥ ౨౧ ॥ కథమత్ర హి
పశ్యామి రామేణ రహితాం వనే । ఇత్యుక్త్వా తాం నమస్కృత్య పునర్నావముపారుహత్ ॥ ౨౨ ॥ ఆరుహ్య చ పున
ర్నావం నావికం చాభ్యచోదయత్ । స గత్వా చోత్తరం తీరం శోకభారసమన్వితః ॥ ౨౩ ॥ సమ్మూఢ ఇవ దుఃఖేన

రథమధ్యారుహ్య ద్రుతం । ముహుర్ముహుః పరావృత్య దృష్ట్వా సీతామనాథవత్ ॥ ౨౪ ॥ వేష్టంతీం పరతీరస్థాం లక్ష్మణః ప్రయయావథ । దూరస్థం రథమాలోక్య లక్ష్మణం చ ముహుర్ముహుః ॥ ౨౫ ॥ నిరీక్షమాణాముద్విగ్నాం సీతాం శోకస్సమావిశత్ ॥ ౨౬ ॥ సా దుఃఖభారావనతా తపస్వినీ యశోధనా నాథమపశ్యతీ సతీ । రురోద సా బర్హిణనాదితే వనే మహాస్వనం దుఃఖపరాయణా సతీ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఉత్తరకాండే అష్టచత్వారింశస్సర్గః ॥ ౪౮ ॥ శ్లో ౨౭

శ్రీరామచంద్రాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ సీతాం తు రుదతీం దృష్ట్వా యే తత్ర మునిదారకాః । ప్రాద్రవన్యత్ర భగవానాస్తే వాల్మీకిరగ్రధీః ॥ ౧ ॥ అభివాద్య మునేః పాదౌ మునిపుత్రా మహర్షయే । సర్వమేవ నివేదయంత తస్యాస్తు రుదితస్వనం ॥ ౨ ॥ అదృష్టపూర్వా భగవన్కస్యాప్యేషా మహాత్మనః । పత్నీ శ్రీరివ సంమోహాద్విరౌతి వికృతాననా ॥ ౩ ॥ భగవన్సాధు పశ్యేస్త్వం దేవతామివ ఖాచ్చ్యుతామ్ । నద్యాస్తు తీరే భగవన్వరస్త్రీ కాపి దుఃఖితా ॥ ౪ ॥ దృష్టాస్మాభిః ప్రరుదతీ దృఢం శోకపరాయణా । అనర్హా దుఃఖశోకాభ్యామేకా దీనా హ్యనాథవత్ ॥ ౫ ॥ న హ్యేనాం మానుషీం విద్మస్సత్క్రియాస్యాః ప్రయుజ్యతాం । ఆశ్రమస్యావిదూరే చ త్వామియం శరణం గతా ॥ ౬ ॥ త్రాతారమిచ్ఛతే సాధ్వీ భగవంస్త్రాతుమర్హసి । తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా బుద్ధ్యా నిశ్చిత్య ధర్మవిత్ ॥ ౭ ॥ తపసా లబ్ధచక్షుష్మాన్ప్రాద్రవద్యత్ర మైథిలీ । తం ప్రయాంతమభిప్రేక్ష్య శిష్యా హ్యేనం మహామతిం ॥ ౮ ॥ తం తు దేశమభిప్రేత్య కించిత్పద్భ్యాం మహామునిః । అర్ఘ్యమాదాయ రుచిరం జాహ్నవీతీరమాగమత్ ॥ ౯ ॥ దదర్శ రాఘవస్యేష్టాం పత్నీం సీతామనాథవత్ । తాం సీతాం శోకభారార్తాం వాల్మీకిర్మునిపుంగవః ॥ ౧౦ ॥ ఉవాచ మధురాం వాణీం హ్లాదయన్నివ తేజసా । స్నుషా దశరథస్య త్వం రామస్య మహిషీ ప్రియా ॥ ౧౧ ॥ జనకస్య సుతా రాజ్ఞః స్వాగతం తే పతివ్రతే । ఆయాంతీ చాసి విజ్ఞాతా మయా ధర్మసమాధినా ॥ ౧౨ ॥ కారణం చైవ సర్వం మే హృదయేనో

పలక్షితం । తవచైవమహాభాగేవిదితంమమతత్వతః ॥ ౧౩ ॥ సర్వంచవిదితంమహ్యం త్రైలోక్యేయద్ధివర్తతే ।
అపాపాంవేద్మిసీతేత్వాం తపోలబ్ధేనచక్షుషా ॥ ౧౪ ॥ విస్రబ్ధాభవవైదేహి సాంప్రతంమయివర్తసే । ఆశ్రమ
స్యావిదూరేమేతాపస్యస్తపసిస్థితాః ॥ ౧౫ ॥ తాస్త్వాంవత్సేయథావత్సంపాలయిష్యంతినిత్యశః । ఇదమర్ఘ్యం
ప్రతీచ్ఛత్వంవిస్రబ్ధావిగతజ్వరా ॥ ౧౬ ॥ యథాస్వగృహమభ్యేత్యవిషాదంచైవమాకృథాః । శ్రుత్వాతుభాషి
తంసీతా మునేఃపరమమద్భుతమ్ ॥ ౧౭ ॥ శిరసావంద్యచరణౌ తథేత్యాహకృతాంజలిః । తంప్రయాంతంమునిం
సీతా ప్రాంజలిఃపృష్ఠతోన్వగాత్ ॥ ౧౮ ॥ తందృష్ట్వామునిమాయాంతం వైదేహ్యామునిపత్నయః । ఉపాజగ్ము
ర్ముదాయుక్తావచనంచేదమబ్రువన్ ॥ ౧౯ ॥ స్వాగతంతేమునిశ్రేష్ఠ చిరస్యాగమనంచతే । అభివాదయామ
స్త్వాంసర్వాఉచ్యతాంకించకుర్మహే ॥ ౨౦ ॥ తాసాంతద్వచనంశ్రుత్వా వాల్మీకిరిదమబ్రవీత్ । సీతేయంసమ
నుప్రాప్తా పత్నీరామస్యధీమతః ॥ ౨౧ ॥ స్నుషాదశరథస్యైషా జనకస్యసుతాసతీ । అపాపాపతినాత్యక్తాపరి
పాల్యామయాసదా ॥ ౨౨ ॥ ఇమాంభవత్యఃపశ్యంతు స్నేహేనపరమేణహి । గౌరవాన్మమవాక్యాచ్చపూజ్యా
వోస్తువిశేషతః ॥ ౨౩ ॥ ముహుర్ముహుశ్చవైదేహీం ప్రణిధాయమహాయశాః । స్వమాశ్రమంశిష్యవృతః పున
రాయాన్మహాతపాః ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ఏకోనపంచాశస్సర్గః ॥ ౪౯ ॥ ౧౭౦ ॥ ******

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ దృష్ట్వాతుమైథిలీంసీతా మాశ్రమంసంప్రవేశితామ్ । సంతాపమగమ
ద్ఘోరం లక్ష్మణోదీనచేతనః ॥ ౧ ॥ అబ్రవీచ్చమహాతేజాస్సుమంత్రంమంత్రసారథిం । సీతాసంతాపజందుఃఖం ప
శ్యరామస్యసారథే ॥ ౨ ॥ అతోదుఃఖతరంకిమ్నురాఘవస్యభవిష్యతి । పత్నీంశుద్ధసమాచారాం విసృజ్యజనకాత్మ
జాం ॥ ౩ ॥ వ్యక్తందైవాదహంమన్యే రాఘవస్యవినాభవం । వైదేహ్యాసారథేనిత్యం దైవంహిదురతిక్రమం ॥౪॥

రోహావాడ వాంత్సగంధర్వాన సురాంత్స హరాన్ సైః । నిహంవ్యాదాఘునశ్రేష్ఠస్సదేవం పర్యుహాసతే ॥ ౫ ॥ పు
రా రామః పితుర్వాక్యాద్దండకే విజనే వనే । ఉషిత్వా నవవర్షాణి పంచ చైవ సుదారుణే ॥ ౬ ॥ తతోఽపశ్చాద్భూ
యస్సీతాయా వివ్రవాసనం । పౌరాణాం వచనం శ్రుత్వా నృశంసం ప్రతిభాతి మే ॥ ౭ ॥ కో ను ధర్మాశ్రయస్సూత
కర్మణ్యస్మిన్యశోహరే । మైథిలీ సమనుప్రాప్తః పౌరైర్హీనార్థవాదిభిః ॥ ౮ ॥ ఏతా బహువిధా వాచశ్శ్రు
త్వా లక్ష్మణభాషితాః । సుమంత్రః ప్రాంజలిః ప్రాజ్ఞో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౯ ॥ న సంతాపస్త్వయా కార్యస్సౌ
మిత్రే మైథిలీం ప్రతి । దృష్టమేతత్పురా విప్రైః పితుస్తే లక్ష్మణాగ్రతః ॥ ౧౦ ॥ భవిష్యతి దృఢం రామో దుఃఖప్రా
యోఽల్పభాగ్యవాన్ । ప్రాప్స్యతే చ మహాబాహో విప్రయోగం ప్రియైర్ధ్రువం ॥ ౧౧ ॥ త్వాం చైవ మైథిలీం చైవ శ
త్రుఘ్నభరతౌ తథా । సంత్యజిష్యతి ధర్మాత్మా కాలేన మహతా మహాన్ ॥ ౧౨ ॥ న త్విదం త్వయి వక్తవ్యం సౌమిత్రే
భరతేఽపి వా । రాజ్ఞా నో వ్యాహృతం వాక్యం దుర్వాసాయమువాచ హ ॥ ౧౩ ॥ మహాజనసమీపే హి మమ చైవ న
రర్షభ । ఋషిణా వ్యాహృతం వాక్యం వసిష్ఠస్య చ సన్నిధౌ ॥ ౧౪ ॥ ఋషేస్తు వచనం శ్రుత్వా మామాహ పురుష
ర్షభః । సూత న క్వచిదేవం తే వక్తవ్యం జనసన్నిధౌ ॥ ౧౫ ॥ తస్యాహం లోకపాలస్య వాక్యం తత్సుసమాహితః ।
నైవ జాత్వనృతం కుర్యామితి మే సౌమ్య దర్శనం ॥ ౧౬ ॥ సర్వథైవ న వక్తవ్యం మయా సౌమ్య తవాగ్రతః । యది తే
శ్రవణే శ్రద్ధా శ్రూయతాం రఘునందన ॥ ౧౭ ॥ యద్యప్యహం నరేంద్రేణ రహస్యం శ్రావితః పురా । తథాప్యుదాహ
రిష్యామి దైవం హి దురతిక్రమమ్ ॥ ౧౯ ॥ యేనేదమీదృశం ప్రాప్తం దుఃఖం శోకసమన్వితం । న త్వయా భరతే వా
చ్యం శత్రుఘ్నస్యాపి సన్నిధౌ ॥ ౨౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య గంభీరార్థపదం మహత్ । తథ్యం బ్రూహీతి
సౌమిత్రిస్సూతం వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే పంచాశస్సర్గః ॥ ౬౮౪ ॥ ౧౨౫౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తథాసంచోదితస్సూతో తత్క్షణేనమహాత్మనా। తద్వాక్యమృషిణాప్రోక్తం
వ్యాహర్తుముపచక్రమే ॥ ౧ ॥ పురానామ్నాహిదుర్వాసాఅత్రేఃపుత్రోమహామునిః । వసిష్ఠస్యాశ్రమేపుణ్యేవా
ర్షిక్యంసమువాసహ ॥ ౨ ॥ తమాశ్రమంమహాతేజాః పితాతేసుమహాయశాః । పురోధసంమహాత్మానం దిదృ
క్షురగమత్స్వయం ॥ ౩ ॥ సదృష్ట్వాసూర్యసంకాశం జ్వలంతమివతేజసా । ఉపవిష్టంవసిష్ఠస్యసవ్యేపార్శ్వేమ
హామునిం ॥ ౪ ॥ తౌమునీతాపసశ్రేష్ఠౌవినీతోహ్యభ్యవాదయత్ । సతాభ్యాంపూజితోరాజాస్వాగతేనాసనేన
చ ॥ ౫ ॥ పాద్యేనఫలమూలైశ్చ సోప్యాసమునిభిస్సహ । తేషాంతత్రోపవిష్టానాం తాస్తాస్సుమధురాఃకథాః ॥ ౬ ॥
బభూవుఃపరమర్షీణాంమధ్యాదిత్యగతేహని । తతఃకథాయాంకస్యాంచిత్ప్రాంజలిఃప్రగ్రహోనృపః ॥ ౭ ॥ ఉవాచ
తంమహాత్మానమత్రేఃపుత్రంతపోధనమ్ । భగవన్కింప్రమాణేన మమవంశోభవిష్యతి ॥ ౮ ॥ కిమాయుశ్చహిమే
రామః పుత్రాశ్చాన్యేకిమాయుషః । రామస్యచసుతాయేస్యుస్తేషామాయుఃకియద్భవేత్ ॥ ౯ ॥ కథయస్వభగవ
న్బ్రూహివంశస్యాస్యగతింమమ । తచ్ఛ్రుత్వావ్యాహృతంవాక్యం రాజ్ఞోదశరథస్యతు ॥ ౧౦ ॥ దుర్వాసాస్సుమ
హాతేజాః వ్యాహర్తుముపచక్రమే । శృణురాజన్పురావృత్తం తదాదైవాసురేయుధి ॥ ౧౧ ॥ దైత్యాస్సురైర్భ
ర్త్స్యమానాఃభృగుపత్నీముపాశ్రితాః । తయాదత్తాభయాస్తత్ర న్యవసన్నభయాస్తదా ॥ ౧౨ ॥ తయాపరిగృ
హీతాంస్తాన్దృష్ట్వాక్రుద్ధస్సురోత్తమః । చక్రేణశితధారేణభృగుపత్న్యాశ్శిరోహరత్ ॥ ౧౩ ॥ తతస్తాంనిహ
తాందృష్ట్వాపత్నీంభృగుకులోద్వహః । శశాపసహసాక్రుద్ధో విష్ణుంరిపుకులార్దనం ॥ ౧౪ ॥ యస్మాదవధ్యాం
మేభార్యామవధీఃక్రోధమూర్ఛితః । తస్మాత్త్వంమానుషేలోకే జనిష్యసిజనార్దన ॥ ౧౫ ॥ తత్రపత్నీవియోగం
త్వంప్రాప్స్యసేబహువార్షికమ్ । శాపాభిహతచేతాస్తుస్వాత్మనాభావితోభవత్ ॥ ౧౬ ॥ అర్చయామాసతం

దేవంభృగుశ్శాపేనపీడితః । తపసారాధితో దేవో హ్యబ్రవీద్భక్తవత్సలః ॥ ౧౬ ॥ లోకానాం సంప్రియార్థం తు తం
శాపం గృహ్యముక్తవాన్ । (శాపాభిహతచేతాస్తు స్వాత్మనా భావితోఽభవ॥౧౭॥ పునరేవయయా శాపమృషిణా
[illegible] । [illegible] క్తిమవిద్వాం [illegible] దేశాపమూఢతామ్ ॥౧౮॥ చిరకాలమసంస్థానో [illegible]
[illegible] । [illegible] స్తదుక్తిభిః ॥ ౨౦ ॥ త్యక్త్వాశ్శాపః [illegible] భృగుం [illegible]
[illegible] । [illegible] రతస్థితాత్ ॥ ౨౧ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] మానమహర్షిణమ్ ॥ ౨౨ ॥ నారాయణం [illegible]
[illegible] । [illegible] నారాయణమథాస్తువత్ ॥ ౨౩ ॥ భృగుణారాధితో [illegible]
[illegible] । [illegible] శ్శాపేనపీడితః ॥ ౨౪ ॥ తతోఽబ్రవీద్దేవదేవః ప్రీతిమాన్ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౨౫ ॥ సంమోచయిత్వా శాపాత్ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౨౬ ॥) ఇతి [illegible] న్నపి । [illegible]
[illegible] ॥ ౨౭ ॥ రామఇత్యభివిఖ్యాతస్త్రిషులోకేషు [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౨౮ ॥ అయోధ్యాయాః పతీ రామో దీర్ఘకాలం భవిష్యతి । [illegible]
[illegible] ॥ ౨౯ ॥ సుఖితాశ్చ సమృద్ధాశ్చ భవిష్యంత్యస్య చానుజాః । దశవర్షసహస్రాణి
[illegible] ॥ ౩౦ ॥ రామో రాజ్యముపాసిత్వా బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి । [illegible]
[illegible] ॥ ౩౧ ॥ [illegible] బహూంత్సంస్థాపయిష్యతి । ద్వౌపుత్రౌ తు భవిష్యేతే సీతాయాం
[illegible] ॥ ౩౨ ॥ [illegible] సత్యమేతన్నసంశయః । సీతాయాశ్చ తతః పుత్రా [illegible]

రాఘవః ॥ ౩౩ ॥ స పర్వమఖిలం రాజ్ఞే ... త్యాగం ... । అథ ధ్యాయన్ముహూర్తం తు తేజస్వీ మహాతేజా మునిః । తూష్ణీంభూతే మునౌ తస్మిన్ రాజా దశరథస్తదా । అవ ... పునరాయాత్ప్రణమ్య తమ్ ॥ ౩౫ ॥ ఏతద్వచో మయా తత్ర మునినా వ్యాహృతం పురా । ... తథాంతః ... నిశ్చయః ॥ ౩౬ ॥ (సీతాయాశ్చ తతః పుత్రానభిషేక్ష్యతి రాఘవః । అన్యత్ర ... నేచ్ఛవచనం తథా ॥ ౩౭ ॥) ఏవంగతే న సంతాపం కర్తుమర్హసి రాఘవ । సీతార్థే ... సర్వే ... ॥ ౩౮ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం సూతస్య పరమాద్భుతం । ప్రహర్షమతులం లేభే సాధు సాధ్వితి చాబ్రవీత్ ॥ ౩౯ ॥ తతస్సంవదతోరేవం సూతలక్ష్మణయోః పథి । అస్తమర్కో గతో వాసం కేశిన్యాం తావథోషతుః ॥ ౪౦ ॥ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే ఏకపంచాశస్సర్గః ॥ ౫౪౭ ॥ ౧౨౯౪౦ ॥ ***************************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తత్ర తాం రజనీముష్య కేశిన్యాం రఘునందనః । ప్రభాతే పునరుత్థాయ లక్ష్మణః ప్రయయౌ తదా ॥ ౧ ॥ తతోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే ప్రవివేశ మహారథః । అయోధ్యాం రత్నసంపూర్ణాం హృష్టపుష్టజనావృతాం ॥ ౨ ॥ సౌమిత్రిస్తు పరం దైన్యం జగామ సుమహామతిః । రామపాదౌ సమాసాద్య వక్ష్యామి కిమహం గతః ॥ ౩ ॥ తస్యైవం చింతయానస్య భవనం శశిసన్నిభం । రామస్య పరమోదారం పురస్తాత్సమదృశ్యత ॥ ౪ ॥ రాజ్ఞస్తు భవనద్వారి సోఽవతీర్య రథోత్తమాత్ । అవాఙ్ముఖో దీనమనాః ప్రవివేశానివారితః ॥ ౫ ॥ స దృష్ట్వా రాఘవం దీనమాసీనం పరమాసనే । నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం దదర్శాగ్రజమగ్రతః ॥ ౬ ॥ జగ్రాహ చరణౌ తస్య లక్ష్మణో దీనచేతనః । ఉవాచ దీనయా వాచా ప్రాంజలిస్సుసమాహితః ॥ ౭ ॥ ఆర్యస్యాజ్ఞాం పురస్కృత్య విసృజ్య జనకాత్మజాం । గంగాతీరే యథోద్దిష్టే వాల్మీకేరాశ్రమే శుభే ॥ ౮ ॥ తత్ర తాం చ శుభాచారామాశ్రమాంతే యశస్వినీం । పునరస్మ్యాగతో వీర

పాదమూలముపాసితుం ॥ ౯ ॥ మా శుచః పురుషవ్యాఘ్ర కాలస్య గతిరీదృశీ । త్వద్విధా న హి శోచన్తి సత్త్వవన్తో మనస్వినః ॥ ౧౦ ॥ సర్వే క్షయాన్తా నిచయాః పతనాన్తాః సముచ్ఛ్రయాః । సంయోగా విప్రయోగాన్తా మరణాన్తం చ జీవితమ్ ॥ ౧౧ ॥ తస్మాత్పుత్రేషు దారేషు మిత్రేషు చ ధనేషు చ । నాతిప్రసఙ్గః కర్తవ్యో విప్రయోగో హి తైర్ధ్రువః ॥ ౧౨ ॥ శక్తస్త్వమాత్మనాత్మానం విజేతుం మనసా మనః । లోకాన్సర్వాంశ్చ కాకుత్స్థ కిం పునః శోకమాత్మనః ॥ ౧౩ ॥ నేదృశేషు విముహ్యన్తి త్వద్విధాః పురుషర్షభాః । అపవాదః స కిల తే పునరేష్యతి రాఘవ ॥ ౧౪ ॥ యదర్థం మైథిలీ త్యక్తా అపవాదభయాన్నృప । సోఽపవాదః పురే రాజన్ భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౧౫ ॥ స త్వం పురుషశార్దూల ధైర్యేణ సుసమాహితః । త్యజేమాం దుర్బలాం బుద్ధిం సన్తాపం మా కురుష్వ హ ॥ ౧౬ ॥ ఏవముక్తస్తు కాకుత్స్థో లక్ష్మణేన మహాత్మనా । ఉవాచ పరయా ప్రీత్యా సౌమిత్రిం మిత్రవత్సలః ॥ ౧౭ ॥ ఏవమేతన్నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణ । పరితోషశ్చ మే వీర మమ కార్యానుశాసనే ॥ ౧౮ ॥ నిర్వృతిశ్చ కృతా సౌమ్య సన్తాపశ్చ నిరాకృతః । భవద్వాక్యైః సుమధురైరనునీతోఽస్మి లక్ష్మణ ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఉత్తరకాండే ఏకపంచాశస్సర్గః ॥ ౫౧ ॥ ౯౦౦౦ ॥ ***

శ్రీరామాయణే ॥ ౫౨ ॥ లక్ష్మణస్య తు తద్వాక్యం నిశమ్య పరమాద్భుతమ్ । సుప్రీతశ్చాభవద్రామో వాక్యం చేదమువాచ హ ॥ ౧ ॥ దుర్లభస్త్వీదృశో బన్ధురస్మిన్కాలే విశేషతః । యాదృశస్త్వం మహాబుద్ధే మమ సౌమ్య మనోనుగః ॥ ౨ ॥ యచ్చ మే హృదయే కించిద్వర్తతే శుభలక్షణ । తన్నిశామయ చ శ్రుత్వా కురుష్వ వచనం మమ ॥ ౩ ॥ చత్వారో దివసాః సౌమ్య కార్యం పౌరజనస్య వై । అకుర్వాణస్య సౌమిత్రే తన్మే మర్మాణి కృన్తతి ॥ ౪ ॥ ఆహూయన్తాం ప్రకృతయః పురోధా మన్త్రిణస్తథా । కార్యార్థినశ్చ పురుషాః స్త్రియశ్చ పురుషర్షభ ॥ ౫ ॥ పౌరకార్యాణి యో రాజా న కరోతి దినే దినే । సంవృతే నరకే ఘోరే పతితో నాత్ర సంశయః ॥ ౬ ॥ శ్రూయతే హి పురా

రాజా నృగో నామ మహాయశాః । బభూవ పృథివీపాలో బ్రహ్మణ్యః [illegible]
త్సాంగరత్నభూషితాం। బ్రాహ్మణేభ్యో గవాం రాజా పుష్క [illegible]
శితానఘ । బ్రాహ్మణస్యాహితాగ్నేశ్చ దరిద్రస్యోంఛవృ [illegible]
త్తినః । నాపశ్యత్సర్వగా ఇష్టా సంవత్సరగణాన్బహూన్ ॥ ౧౦ [illegible]
గతశ్చ తాం స్వకాం ధేనుం బ్రాహ్మణస్య నివేశనే ॥ ౧౧ ॥ [illegible]
[illegible] తిష్ఠవంసా నష్టా శ్రీవగౌస్స్వరం ॥ ౧౨ ॥ తస్యాతం స్వర [illegible]
స్సాగో గచ్ఛతిం పావకోపమం ॥ ౧౩ ॥ యోఽపి పాల [illegible]
ష్టమమ గోరితి సత్వరః ॥ ౧౪ ॥ స్పృశితా రాజసింహానే [illegible]
హీనాసీద్విపశ్చితోః ॥ ౧౫ ॥ వివదంతౌ తతోఽన్యోన్యం [illegible]
గసం ॥ ౧౬ ॥ అహోరాత్రాణ్యనేకాని వసంతౌ [illegible]
హృద్ధౌ సరమసంతప్తౌ వాక్యం ఘోరాభిసంహితం । అర్థినాం [illegible]
అదృశ్యస్సర్వభూతానాం కృకలాసో భవిష్యసి । బహువర్షసహస్రాణి [illegible] ॥ ౧౮ ॥ [illegible]
లాసో వై దీర్ఘకాలం వసిష్యసి । ఉత్పత్స్యతే హి లోకేఽస్మిన్ యదూనాం [illegible] ॥ [illegible]
విష్ణుః పురుషవిగ్రహః । స తే మోక్షయితా రాజన్ తస్మాచ్ఛాపాద్భవిష్యతి ॥ ౨౧ ॥ [illegible] భవి
ష్యతి । భారావతరణార్థం హి నరనారాయణావుభౌ ॥ ౨౨ ॥ ఉత్పత్స్యేతే [illegible] వస్థిత । ఏ
వం తౌ శాపముత్సృజ్య బ్రాహ్మణౌ విగతజ్వరౌ ॥ ౨౩ ॥ తాం గాం హి సుదుర్బలాం వృద్ధాం దదతుర్బ్రాహ్మణాయ వై । ఏ

నృగస రాజాతం శాపముప భుక్త్వా సుదారుణం ॥ ౨౪ ॥ కార్యార్థినాం [illegible]

[illegible] దర్శనం మహ్యమభివర్తంతు కార్యిణః ॥ ౨౫ ॥ సుకృతస్య [illegible]

ప్రసిద్ధస్య సౌమిత్రే కార్యవాన్ జనః ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమ [illegible] ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ రామస్య వచనం శ్రుత్వా [illegible]

క్యం రాఘవం దీప్తతేజసం ॥ ౧ ॥ అల్పాపరాధే కాకుత్స్థ ద్విజాభ్యాం [illegible]

ర్యమదండ ఇవాపరః ॥ ౨ ॥ శ్రుత్వా తు శాపసంయుక్తమాత్మానం [illegible]

ధసమన్వితా ॥ ౩ ॥ లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రాఘవః పునరబ్రవీత్ । [illegible]

అథాధ్వని గతా విప్రా విజ్ఞాయ నృగస్తదా । ఆహూయ [illegible] ॥ ౪ ॥ [illegible]

వాచ నృగో రాజా సర్వాశ్చ ప్రకృతీస్తదా । దుఃఖేన సు [illegible] ॥ ౫ ॥ [illegible]

ర్వతశ్చైవ మహమద త్వా మహద్భయం । గతౌ బ్రహ్మ సదనం విప్రౌ [illegible]

ర్నా పౌరజానపదాభిషిచ్యతాం । శ్వభ్రం చైవ సుఖస్పర్శం క్రియతాం [illegible] ॥ [illegible]

మి శాపం బ్రాహ్మణనిస్సృతం । వర్షఘ్నమేకం శ్వభ్రం తు హిమఘ్నమపరం [illegible] ॥ [illegible] స్పర్శ

మేకం కుర్వంతు శిల్పినః । ఫలవంతశ్చ యే వృక్షాః పుష్పవత్యశ్చ యా లతాః ॥ ౧౦ ॥ ఆరోప్యం [illegible]

హ్వస్వా ఛాయాశ్చ గుల్మినః । క్రియతాం రామణీయం చ శ్వభ్రాణాం సర్వతో దిశం ॥ ౧౧ ॥ సుఖమత్ర [illegible]

త్కాలస్య పర్యయః । పుష్పాణి చ సుగంధీని క్రియంతాం తేషు నిత్యశః ॥ ౧౨ ॥ పరివార్య యథా మే స్యుర్గధ్యర్ధం యోజనం తథా । ఏవం కృత్వా విధానం స సందిదేశ వసుం తదా ॥ ౧౩ ॥ ధర్మనిత్యః ప్రజాః పుత్ర తథ మే [illegible] పాలయ

ప్రత్యక్షం తే యథా శాపో ద్విజాభ్యాం మయి పాతితః ॥ ౧౮ ॥ నరశ్రేష్ఠ వరో పాభ్యాం మమ [illegible] । [illegible]
స్త్వాంతు సంతాపం మత్కృతే పురుషర్షభ ॥ ౧౯ ॥ [illegible] స్త్వం [illegible]
వప్రాప్స్యతి గంతవ్యా న్యేవ గచ్ఛతి ॥ ౧౬ ॥ [illegible] ఉపత్ర్యమ
యా పాపం సుమహత్కృతం ॥ ౧౭ ॥ తే స్మాత్ [illegible]
తం రాజా మహాయశాః ॥ ౧౮ ॥ శ్వశ్రీ జగామ సు [illegible] స్తదా
నీం శ్వభ్రీం మహత్ర్యత్న విభూషితం తతః । [illegible] స్వం ॥ ౨౦
ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే చతుఃపంచాశస్సర్గః ॥ [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ***
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏష తే [illegible] ర్థాశ్రణు
ష్వైః పరాంకథాం ॥ ౧ ॥ ఏవముక్తస్తు [illegible] ర్గానం [illegible]
స్తిమేన్నృప ॥ ౨ ॥ లక్ష్మణేనైవ ముక్తస్తు రామ [illegible] ।
ఆసీద్రాజా నిమిర్నామ ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం । [illegible] ॥ ౪ ॥ [illegible]
వీర్యసంపన్నః పురం దేవపురోపమం । నివేశ [illegible] నామ
వైజయంతమితి శ్రుతం । నివేశం తత్ర రాజర్షి [illegible] పవ్యాసుమ
హత్పురం । యజేయం దీర్ఘసత్త్రేణ పితుః ప్రహర్షవర్ధనం [illegible] మునిసోస్తు
తం । వసిష్ఠం వరయామాస పూర్వం బ్రహ్మర్షి [illegible] సత్తమః । అ
త్రిమంగిరసంచైవ భృగుంచైవ తపోధనం ॥ ౯ ॥ [illegible] । పూర్వమిం

వేశ్మ ప్రతిష్ఠితస్సతాపి [illegible] ॥ ౧౦ ॥ [illegible] మిథిల [illegible] । వసిష్ఠోపి [illegible] ప్రయుక్తానపాకగోఽస ॥ ౧౧ ॥ నిమిః [illegible] రాజా [illegible] స్నగుణీరాన [illegible] । [illegible] స్వపుర స్యసమీపతః ॥ ౧౨ ॥ స [illegible] తాగ్రిహా ఋషిం గిరాత్ । [illegible] భగవాన్ప్రషిః ॥ ౧౩ ॥ స [illegible] తమసాన్వరమ గాంస [illegible] ॥ ౧౪ ॥ క్రోధేనమహతావిష్టోవసిష్ఠో బ్రహ్మణస్సుతః । స [illegible] ॥ ౧౫ ॥ తస్మిన్న హని రాజర్షిర్నిద్రయాపహృతో నృపః । తతో మన్యుపరీతాత్మా వసిష్ఠస్సురాస్మే [illegible] ॥ ౧౬ ॥ [illegible] జపేణాన్యస్మా త్వయా మువనృక్రమ । [illegible] ॥ ౧౭ ॥ [illegible] తోఽదేహ స్తవథ విష్యతి । తతః ప్రబుద్ధో రాజర్షిః [illegible] ॥ ౧౮ ॥ [illegible] రగభాతో [illegible] ధమూర్ఛితః । అజానతశ్శయానస్య క్రోధేనకలుషీకృతః ॥ ౧౯ ॥ ముక్తవా [illegible] మిహాపరం । తస్మాత్త్వమపి బ్రహ్మర్షే చేతనేవ వినాకృతః ॥ ౨౦ ॥ దేహస్సుగుచిర [illegible] ॥ ౨౧ ॥ ఇతిరోషవశాదుభౌ తదానీమన్యోన్యశపితౌ నృపద్విజేంద్రౌ । సహసైవ [illegible] ప్రభావవంతౌ ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే పంచపంచాశస్సర్గః ॥ ౧౫౫ ॥ ౩ [illegible] ॥ ***********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ రామస్యభాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా । [illegible] వాక్యం రాఘవం దీప్తతేజసం ॥ ౧ ॥ నిక్షిప్త దేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ । పున [illegible] గతౌ దేహసంయుతౌ ॥ ౨ ॥ లక్ష్మణేనైవముక్తస్తు రామ ఇక్ష్వాకునందనః । ప్రత్యువాచ మహాతేజా లక్ష్మణం పురుషర్షభః ॥ తౌ పరస్పరశాపేన దేహవుత్సృజ్య ధార్మికౌ । అభూతాం నృపవిప్రర్షీ వాయుభూతౌ తపోధనౌ ॥ ౪ ॥ అశరీరస్య

రీరస్యకృతేన్యస్య మహామునిః । వసిష్ఠస్తు మహాతేజా జగామ పితురంతికం ॥ ౫ ॥ సోభివాద్య పితుః పాదౌ దేవదే
వస్య ధర్మవిత్ । పితామహమథోవాచ వాయుభూత ఇదం వచః ॥ ౬ ॥ భగవన్నిమిశాపేన విదేహత్వముపాగమం
లోకనాథ మహాదేవ వాయుభూతోహమబ్జజ ॥ ౭ ॥ సర్వేషాం దేహహీనానాం మహద్దుఃఖం భవిష్యతి । లుప్యం
తే సర్వకార్యాణి హీనదేహస్య వై విభో ॥ ౮ ॥ దేహస్యాన్యస్య సద్భావే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి । తమువాచ త
తో బ్రహ్మా స్వయంభూరమితప్రభః ॥ ౯ ॥ మిత్రావరుణజం తేజః ఆవిశ త్వం మహాయశః । అయోనిజస్త్వం భవితా
తత్రాపి ద్విజసత్తమ ॥ ౧౦ ॥ ధర్మేణ మహతా యుక్తః పునరేష్యసి మే వశం । ఏవముక్తస్తు దేవేన అభివాద్య ప్రదక్షి
ణం ॥ ౧౧ ॥ కృత్వా పితామహం తూర్ణం ప్రయయౌ వరుణాలయమ్ । తమేవ కాలం మిత్రోపి వరుణత్వమకారయ
త్ ॥ ౧౨ ॥ క్షీరోదేన సహోపేతః పూజ్యమానస్సురోత్తమైః । ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు ఊర్వశీ పరమాప్సరాః ॥ ౧౩ ॥
యదృచ్ఛయా తముద్దేశమాగతా సఖిభిర్వృతా । తాం దృష్ట్వా రూపసంపన్నాం క్రీడంతీం వరుణాలయే ॥ ౧౪ ॥
తదావిశత్పరో హర్షో వరుణం చోర్వశీకృతే । స తాం పద్మపలాశాక్షీం పూర్ణచంద్రనిభాననాం ॥ ౧౫ ॥ వరయామాస
... అప్సరోవరాం । ప్రత్యువాచ తతస్సా తు వరుణం ప్రాంజలిస్థితా ॥ ౧౬ ॥ మిత్రేణాహం వృతా
సాక్షాత్పూర్వమేవ సురేశ్వర । వరుణస్త్వబ్రవీద్వాక్యం కందర్పశరపీడితః ॥ ౧౭ ॥ ఇదం తేజస్సముత్స్రక్ష్యే కుంభే
స్మిన్దేవనిర్మితే । ఏవముత్సృజ్య సుశ్రోణి త్వయ్యహం వరవర్ణిని ॥ ౧౮ ॥ కృతకామో భవిష్యామి యది నేచ్ఛసి సం
గమం । తస్య తల్లోకపాలస్య వరుణస్య సుభాషితం ॥ ౧౯ ॥ ఊర్వశీ పరమప్రీతా శ్రుత్వా వాక్యమువాచ హ । కా
మమేతద్భవత్వేవం హృదయం మే త్వయి స్థితం ॥ ౨౦ ॥ భావశ్చాప్యధికస్తుభ్యం దేహో మిత్రస్య తు ప్రభో । ఊర్వ
శ్యా ఏవముక్తస్తు రేతస్తన్మహదద్భుతమ్ ॥ ౨౧ ॥ జ్వలదగ్నిశిఖాప్రఖ్యం తస్మిన్కుంభే హ్యవాసృజత్ । ఊర్వశీత్వ

గమ్యతాం తత్ర మిత్రో వై యత్ర దేవతా ॥ ౨౨ ॥ తాం తు మిత్రస్సుసంక్రుద్ధ ఊర్వశీమిదమబ్రవీత్ । మయా నిమన్త్రితా పూర్వం కస్మాత్త్వమసి వర్జితా ॥ ౨౩ ॥ భావేనాన్యం వృతవతీ తస్మాత్త్వం దుష్టచారిణీ । అనేన దుష్కృతేన త్వం మత్క్రోధకలుషీకృతా ॥ ౨౪ ॥ మనుష్యలోకమాస్థాయ కఞ్చిత్కాలం నివత్స్యసి । బుధస్య పుత్రో రాజర్షిః కాశీరాజః పురూరవాః ॥ ౨౫ ॥ తమద్య గచ్ఛ దుర్బుద్ధే స తే భర్తా భవిష్యతి । ఇక్ష్వాకూనస్వకం తేజస్త్వన్ముక్త్యైవ్యపా సృజత్ ॥ ౨౬ ॥ తతస్సా శాపదోషేణ పురూరవసమభ్యగాత్ । ప్రతిష్ఠానే పురవరే బుధస్యాత్మజమౌరసమ్ ॥ ౨౭ ॥ తస్య జజ్ఞే తతశ్శ్రీమానాయుః పుత్రో మహాబలః । నహుషో యస్య పుత్రస్తు బభూవేన్ద్రసమద్యుతిః ॥ ౨౮ ॥ వజ్రముత్సృజ్య వృత్రాయ భ్రాన్తే త్రిదివేశ్వరే । శతం వర్షసహస్రాణి యేనేన్ద్రత్వం ప్రశాసితమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఓమ్ ॥ సా తేన శాపేన జగామ భూమిం తదోర్వశీ చారుదతీ సునేత్రా । బహూని వర్షాణ్యవసచ్చ సుభ్రూః శాపక్షయాదిన్ద్రసదో జగామ ॥ ౩౦ ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షట్పంచాశస్సర్గః ॥ ౫౬ ॥ ౧౨౪౦ ॥ ********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తాం శ్రుత్వా దివ్యసంకాశాం కథామద్భుతదర్శనామ్ । లక్ష్మణః పరమప్రీతో రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ నిక్షిప్తదేహౌ కాకుత్స్థ కథం తౌ ద్విజపార్థివౌ । పునర్దేహేన సంయోగం జగ్మతుర్దేవసమ్మతౌ ॥ ౨ ॥ తస్య తద్భాషితం శ్రుత్వా రామస్సత్యపరాక్రమః । తాం కథాం కథయామాస వసిష్ఠస్య మహాత్మనః ॥ ౩ ॥ యతః కుమ్భే నరశ్రేష్ఠ తేజఃపూర్ణే మహాత్మనోః । తస్మింస్తేజోమయౌ విప్రౌ సమ్భూతావృషిసత్తమౌ ॥ ౪ ॥ పూర్వం సమభవత్తత్ర అగస్త్యో భగవానృషిః । నాహం సుతస్తవేత్యుక్త్వా మిత్రం తస్మాదపాక్రమత్ ॥ ౫ ॥ తద్ధి తేజస్తు మిత్రస్య ఊర్వశ్యాః పూర్వమాహితమ్ । తస్మిన్సమభవత్కుమ్భే తత్తేజో యత్ర వారుణమ్ ॥ ౬ ॥ కస్యచిత్త్వథ కాలస్య మిత్రావరుణసమ్భవః । వసిష్ఠస్తేజసా యుక్తో జజ్ఞే చేక్ష్వాకుదైవతమ్ ॥ ౭ ॥ తమిక్ష్వాకుర్మహాతేజా

[illegible] ॥ ౮ ॥ విసృజ్య ప్రాంజలిర్వాక్యమిదం స్వవశమబ్రవీత్ [illegible]
[illegible] ॥ ౯ ॥ ప్రభ్రష్టరాజ్యసంతానో నకృత్యమ్భుమృతస్సర్వలిపతె
[illegible] ॥ [illegible] వచనం పురుషాంతకః [illegible] తుష్టిరాత్మా ॥ ౧౦
[illegible] ॥ [illegible] దశాననప్రభోత్ । అనయిప్యా
[illegible] రాజానో ॥ ఏవంవాదయా రాజపుత్రాణా
[illegible] । సే తె దశసర్వభూతానాం పసే
యంసురసత్తమాః ॥ [illegible] । సే సర్వభూతానాం పాయాభూ
[illegible] ॥ ౧౨ ॥ [illegible] । [illegible] సమూహం
[illegible] ॥ ౧౩ ॥ [illegible] । [illegible] రాత్రా ప్రతిమాస్త్రా ॥
[illegible] ॥ ౧౫ ॥ యా
[illegible] । [illegible] ప్రాభవత్ ॥ ౧౬ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] గో మహా ।
[illegible] ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తరకీర్ రామాయణే ససఙ్గ
పంచాశస్సర్గః ॥ [illegible] ॥ *

శ్రీ [illegible] । ప్రత్యువాచ మహాత్మానం జ్వలం

తమిమ తేజసా ॥ ౧ ॥ [illegible]
హా ॥ ౨ ॥ [illegible] ॥ ౩ ॥ [illegible]
[illegible]
రుషేషు ప్రదృశ్యతే । [illegible]
[illegible] సమాహితః । [illegible]
[illegible] భువి । [illegible]
ర్వాణః । [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ౧౧ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ౧౨ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ౧౩ ॥ [illegible]
తః ॥ ౧౪ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

శక్ష్యామి జీవితుం । న మాం త్వమభిజానీషే మహర్షే తామవమానితామ్ ॥ ౧౯ ॥ వృషపర్వణో హి శార్మిష్ఠాద్యా తే వృత్తి జీవినః । అవజ్ఞాయ స రాజర్షిః పరిభూయ చ భార్గవ ॥ ౨౦ ॥ మయ్యభిజ్ఞాం ప్రియం జ్యేష్ఠాం హి సదయాం బహుమన్యతే । తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా క్రోధేనాభిపరిప్లుతః ॥ ౨౧ ॥ వ్యాహర్తుముపచక్రామ భార్గవో నహుషాత్మజం । యస్మాన్మామవజానీతే నాహుషస్త్వం దురాత్మవాన్ ॥ ౨౨ ॥ జరయా పరయా జీర్ణః శైథిల్యముపయాస్యతి । ఏవముక్త్వా మహాతరం సమాశ్వాస్య చ భార్గవః ॥ ౨౩ ॥ పునర్జగామ బ్రహ్మర్షిర్భవనం స్వం మహాయశాః ॥ ఓమ్ ॥ స ఏవముక్త్వా ద్విజపుంగవాగ్ర్యః సుతాం సమాశ్వాస్య చ దేవయానీం । పునర్యయౌ సూర్యసమానతేజా దత్వా చ శాపం నహుషాత్మజాయ ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే అష్టపంచాశస్సర్గః ॥ ౫౮ ॥ ౧౦౩౬౦ ॥ **********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వా తూశనసం క్రుద్ధం తదార్తం నహుషాత్మజః । జరాం పరమికాం ప్రాప్తః స్వపుత్రమిదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ యదో త్వమసి ధర్మజ్ఞో మదర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్ । జరా పరమికా పుత్ర భోగై రంస్యే మహాయశః ॥ ౨ ॥ న తావత్కృతకామోఽస్మి విషయేషు నరర్షభ । అనుభూయ యథాకామం తతః ప్రాప్స్యామ్యహం జరామ్ ॥ ౩ ॥ యదుస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ నరర్షభం । పుత్రస్తే దయితః పూరుః ప్రతిగృహ్ణాతు వై జరాం ॥ ౪ ॥ బహిష్కృతోఽహమర్థేషు సన్నికర్షాచ్చ పార్థివ । ప్రతిగృహ్ణాతు వై రాజన్యస్సహాశ్నాతి భోజనం ॥ ౫ ॥ భక్త్యాంతథాపి నంపేయం స్పృష్టం స్నేహయుతం తథా । తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా పూరుమథాబ్రవీత్ ॥ ౬ ॥ ఇయం జరా మహాబాహో మదర్థే ప్రతిగృహ్యతామ్ । నాహుషేణైవముక్తస్తు పూరుః ప్రాంజలిరబ్రవీత్ ॥ ౭ ॥ ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి శాసనేఽస్మి తవ స్థితః । పూరోర్వచనమాజ్ఞాయ నాహుషః పరయా ముదా ॥ ౮ ॥ ప్రహర్షమతులం లేభే జరాం సంక్రామయచ్చ తామ్ । తతస్స రాజా తరుణః ప్రాప్య యజ్ఞాన్సహస్రశః ॥ ౯ ॥

బహువర్షసహస్రాణి పాలయామాస మేదినీం । అథదీర్ఘస్య కాలస్య రాజా పూరుమథాబ్రవీత్ ॥ ౧౦ ॥ ఆనయ
స్వ జరాం పుత్ర న్యాసం నిర్యాతయస్వ మే । న్యాసభూతా మయా పుత్ర త్వయి సంక్రామితా జరా ॥ ౧౧ ॥ తస్మాత్ప్రతి
గ్రహీష్యామి తాం జరాం మా వ్యథాం కృథాః । ప్రీతశ్చాస్మి మహాబాహో శాసనస్య ప్రతిగ్రహాత్ ॥ ౧౨ ॥ త్వాం చా
హమభిషేక్ష్యామి ప్రీతియుక్తో నరాధిపం । ఏవముక్త్వా సుతం పూరుం యయాతిర్నహుషాత్మజః ॥ ౧౩ ॥ దేవయానీ
సుతం క్రుద్ధో రాజా వాక్యమథాబ్రవీత్ । రాక్షసస్త్వం మయా జాతః పుత్రరూపో దురాసదః ॥ ౧౪ ॥ ప్రతిహంసి మ
మాజ్ఞాం యత్ప్రజార్థే విఫలో భవ । పితరం గురుభూతం మాం యస్మాత్త్వమవమన్యసే ॥ ౧౫ ॥ రాక్షసాన్యాతుధా
నాంస్త్వం జనయిష్యసి దారుణాన్ । న తు సోమకులోత్పన్నే వంశే స్థాస్యతి దుర్మతిః ॥ ౧౬ ॥ వంశోఽపి భవతస్తుల్యో
దుర్వినీతో భవిష్యతి । తమేవముక్త్వా రాజర్షిః పూరుం రాజ్యవివర్ధనం ॥ ౧౭ ॥ అభిషేకేణ సంపూజ్య ఆశ్రమం
ప్రవివేశ హ । తతః కాలేన మహతా దిష్టాంతముపజగ్మివాన్ ॥ ౧౮ ॥ త్రిదివం స గతో రాజా యయాతిర్నహుషాత్మ
జః । పూరుస్త్వకారయద్రాజ్యం ధర్మేణ మహతా వృతః ॥ ౧౯ ॥ ప్రతిష్ఠానే పురవరే కాశీరాజ్యే మహాయశాః ।
యదుస్తు జనయామాస యాతుధానాంత్సహస్రశః ॥ ౨౦ ॥ పురే క్రౌంచవనే దుర్గే రాజవంశబహిష్కృతః । ఏష
తూశనసా ముక్తశ్శాపోత్సర్గో యయాతినా ॥ ౨౧ ॥ ధారితః క్షత్రధర్మేణ యన్నిమిశ్చ క్షమే న చ । (తుమాతు
సర్వథా లోకే దుర్లభా కీర్తివర్ధినీ ॥ ౨౨ ॥ రోషస్తు దారుణః పుంసాం క్షమాం కీర్తిం చ నిహన్తి వై। తస్మాన్న మహా
త్యాం కోపం జనయేత్క్షాంతిమాన్నరః ॥ ౨౩ ॥) ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం దర్శనం సర్వకారిణాం । అనువర్తామహే సౌ
మ్య దోషో న స్యాద్యథా నృగే ॥ ౨౪ ॥ ఓమ్ ॥ ఇతి కథయతి రామే చంద్రతుల్యాననే చ ప్రవిరళతర తారం వ్యోమ జజ్ఞే త
దానీం । అరుణకిరణరక్తా దిగ్బభౌ చైవ పూర్వా కుసుమరసవిముక్తం వస్త్రమాగుంఠితేవ ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామా

యణే ఏకోనషష్టితమస్సర్గః ॥ ౪౧౭ ॥ ౭౩౦ ॥ ************ [illegible]

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ —— అథాధికపాఠసర్గః ప్రథమః [illegible]

త్వా పౌరాణ్వష్టికీక్రీడాం । దర్భాసనగతో రామో [illegible]
గమైస్సహ । పురోధసా వసిష్ఠేన ఋషిణా కాశ్యపే[illegible]
రథసచ్ఛైర్యాశ్చ గాణిభిస్సార్వ[illegible] ॥ ౩ ॥ [illegible] సంహా
స్య రామస్య క్లిష్టకర్మణాం ॥ ౪ ॥ [illegible]
స్వధర్మాన ॥ ౫ ॥ [illegible]
ఖలక్షణః ॥ ౬ ॥ [illegible] ॥
నాథయోర్వ్యాధయశ్చైవ [illegible]
దూతేత్రసయువా నవప[illegible] । [illegible]
మేదుస్యం ప్రవాసినే । [illegible]
మిత్రమిదమబ్రవీత్ । [illegible]
తెక్వదిత్ । తస్మాదా[illegible] ।
తథాపిత్వం [illegible] ॥ [illegible]
ద్వారదేశే వైశ్వానం [illegible] ॥ [illegible]
ణ స్తంభైనప్రచ్ఛాభవీక్య నాథా ॥ [illegible]

సౌ[illegible] ॥ ౧౬ ॥ [illegible] । భగవన్ [illegible] త[illegible]
ష్ఠం [illegible] ॥ ౧౭ ॥ [illegible] । [illegible] ప్రవిశ[illegible]
యాం [illegible] ॥ ౧౮ ॥ [illegible] । [illegible] హీనస్య
[illegible] ॥ [illegible] । [illegible] ॥
వహ్ని[illegible] । [illegible] ॥ ౨౦ ॥ ప్ర
వేష్టుం [illegible] । [illegible] ॥ ౨౧ ॥ [illegible]
దండ[illegible] ॥ ౨౨ ॥ [illegible] ధనదో
ధయ[illegible] । [illegible] ॥ ౨౩ ॥ [illegible] ప్రజాం పాలన్య
రాఘవః । [illegible] ॥ ౨౪ ॥ [illegible]
న్నపాలయం[illegible] ॥ ౨౫ ॥ [illegible] । య
న్మయోక్తం మహాబాహో తవ [illegible] ॥ ౨౬ ॥ శ్వా [illegible] । [illegible]
వచశ్శ్రుత్వా రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౭ ॥ [illegible] ॥ ౨౮ ॥ [illegible]
ర శ్రీరామాయణే [illegible] ॥ ******* ******* *******

శ్రీరామాయణమ్ ॥ ఓమ్ ॥ [illegible] వచనం లక్ష్మణ స్త్వరిత స్తదా । [illegible]
నాశు వాయస్య వేదయత్ ॥ ౧ ॥ దృష్ట్వా [illegible] గతం శ్వానం రామో వచనమబ్రవీత్ । విబ్రూహి [illegible]
సారమేయ న తే భయం ॥ ౨ ॥ అథాపశ్యత [illegible] స్థం రామం శ్వా భిన్నమస్తకః । తతో దృష్ట్వా స రాజానం సారమేయో

బ్రవీద్వచః ॥ ౩ ॥ రాజైవ కర్తా భూతానాం రాజా చైవ వినాయకః । రాజా సుప్తేషు జాగర్తి రాజా పాలయతి ప్రజాః ॥
నీత్యా సునీతయా రాజా ధర్మం రక్షతి రక్షితా । యదా న పాలయేద్రాజా క్షిప్రం నశ్యంతి వై ప్రజాః ॥ ౫ ॥ రాజా క
ర్తా చ గోప్తా చ సర్వస్య జగతః పితా । రాజా కాలో యుగం చైవ రాజా సర్వమిదం జగత్ ॥ ౬ ॥ ధారణాద్ధర్మమిత్యా
హుర్ధర్మేణ విధృతాః ప్రజాః । యస్మాద్ధారయతే సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ ౭ ॥ ధారణాద్విద్విషాం చైవ
ధర్మేణారంజయన్ప్రజాః । తస్మాద్ధారణమిత్యుక్తం స ధర్మ ఇతి నిశ్చయః ॥ ౮ ॥ ఏష రాజన్పరో ధర్మః ఫలవాన్ప్రేత్య
రాఘవ । నహి ధర్మాద్భవేత్కించిద్దుష్ప్రాపమితి మే మతిః ॥ ౯ ॥ దానం దయా సతాం పూజా వ్యవహారేషు చార్జ
వం । ఏష రామ పరో ధర్మో రక్షణాత్ప్రేత్య చేహ చ ॥ ౧౦ ॥ త్వం ప్రమాణం ప్రమాణానామసి రాఘవసువ్రత । విది
తశ్చైవ తే ధర్మస్సద్భిరాచరితస్తు వై ॥ ౧౧ ॥ ధర్మాణాం త్వం పరం ధామ గుణానాం సాగరోపమః । అజ్ఞానాచ్చ మయా
రాజన్నుక్తస్త్వం రాజసత్తమ ॥ ౧౨ ॥ ప్రసాదయామి శిరసా న త్వం క్రోద్ధుమిహార్హసి । శునస్తు వచనం శ్రుత్వా
రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ కిం తే కార్యం కరోమ్యద్య బ్రూహి విస్రబ్ధమాచిరం । రామస్య వచనం శ్రుత్వా సార
మేయో బ్రవీదిదం ॥ ౧౪ ॥ ధర్మేణ రాష్ట్రం విందేత ధర్మేణైవానుపాలయేత్ । ధర్మాచ్ఛరణ్యతాం యాతి రాజా సర్వభ
యాపహః ॥ ౧౫ ॥ ఇదం విజ్ఞాయ యత్కృత్యం శ్రూయతాం మమ రాఘవ । భిక్షుస్సర్వార్థసిద్ధిశ్చ బ్రాహ్మణావ
సథే వసన్ ॥ ౧౬ ॥ తేన దత్తః ప్రహారో మే నిష్కారణమనాగసః । ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ ద్వాస్థస్సంప్రేషితస్త
దా ॥ ౧౭ ॥ ఆనీతశ్చ ద్విజస్తేన సర్వసిద్ధార్థకోవిదః । అథ ద్విజవరస్తత్ర రామం దృష్ట్వా మహాద్యుతిః ॥ ౧౮ ॥ కిం
తే కార్యం మయా రామ తద్బ్రూహి త్వం మమానఘ । ఏవముక్తస్తు విప్రేణ రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౯ ॥ త్వయా ద
త్తః ప్రహారోయం సారమేయస్య వై ద్విజ । కింతవాపకృతం విప్ర దండేనాభిహతో యతః ॥ ౨౦ ॥ క్రోధః ప్రాణహర

శ్చతుః కాఙ్క్షామిత్రముఖో రిపుః । క్రోధోఽప్యసిర్మహాతీక్ష్ణస్సర్వం క్రోధోఽపకర్షతి ॥ ౨౦ ॥ తపతే యజతే చైవ
యచ్చ దానం ప్రయచ్ఛతి । క్రోధేన సర్వం హరతి తస్మాత్ క్రోధం విసర్జయేత్ ॥ ౨౨ ॥ ఇంద్రియాణాం ప్రదుష్టా
నాం హయానామివ ధావతాం । కుర్వీత ధృత్యా సారథ్యం సంహృత్యేంద్రియగోచరం ॥ ౨౩ ॥ మనసా కర్మణా వా
చా చక్షుషా చ సమాచరేత్ । శ్రేయో లోకస్య చరతో న ద్వేష్టి న చ లిప్యతే ॥ ౨౪ ॥ నతత్కుర్యాదసిస్తీక్ష్ణస్సర్పో
వా వ్యాహతః పదా । అరిర్వా నిత్యసంక్రుద్ధో యథాత్మా దురనుష్ఠితః ॥ ౨౫ ॥ వినీతవినయస్యాపి ప్రకృతిర్న విధీయ
తే । ప్రకృతిం గూహమానస్య నిశ్చయే ప్రకృతిర్ధ్రువం ॥ ౨౬ ॥ ఏవముక్తస్స విప్రో వై రామేణాక్లిష్టకర్మణా । ద్విజ
స్సర్వార్థసిద్ధిస్తు అబ్రవీద్రామసన్నిధౌ ॥ ౨౭ ॥ మయా దత్తః ప్రహారోఽయం క్రోధేనావిష్టచేతసా । భిక్షార్థమట
మానేన కాలే విగతభైక్షకే ॥ ౨౮ ॥ రథ్యాస్థితస్స్వయం శ్వా వై గచ్ఛ గచ్ఛేతి భాషితః । అథ స్వైరేణ గచ్ఛంస్తు ర
థ్యాంతే విషమం స్థితః ॥ ౨౯ ॥ క్రోధేన క్షుధయావిష్టస్తతో దత్తో హ్యస్య రాఘవ । ప్రహారో రాజరాజేంద్ర శాధి మా
మపరాధినం ॥ ౩౦ ॥ త్వయా శస్తస్య రాజేంద్ర నాస్తి మే నరకాద్భయం । అథ రామేణ సంపృష్టాస్సర్వ ఏవ సభాస
దః ॥ ౩౧ ॥ కిం కార్యమస్య వై బ్రూత దండో వై కో వ్యపాత్యతాం । సమ్యక్ప్రణిహితే దండే ప్రజా భవతి రక్షితా ॥
భృగ్వంగిరసకుత్సాద్యా వసిష్ఠశ్చ సకాశ్యపః । ధర్మపాఠకముఖ్యాశ్చ సచివా నైగమాస్తథా ॥ ౩౩ ॥ ఏతే చాన్యే
చ బహవః పండితాస్తత్ర సంగతాః । అవధ్యో బ్రాహ్మణో దండైరితి శాస్త్రవిదో విదుః ॥ ౩౪ ॥ బ్రువతే రాఘవ
స్యైవం రాజధర్మేషు నిష్ఠితాః । అథ తే మునయస్సర్వే రామమేవాబ్రువంస్తదా ॥ ౩౫ ॥ రాజా శాస్తా హి సర్వ
స్య త్వం విశేషేణ రాఘవ । త్రైలోక్యస్య భవాంఛాస్తా దేవో విష్ణుస్సనాతనః ॥ ౩౬ ॥ ఏవముక్తే తు తైస్సర్వైశ్శ్వాపై
వైవచనమబ్రవీత్ । యది తుష్టోఽసి మే రామ యది దేయో వరో మమ ॥ ౩౭ ॥ ప్రతిజ్ఞాతం త్వయా వీర కిం కరోమీతి విశ్రు

తం । ప్రయచ్ఛ బ్రాహ్మణస్యాస్య కౌలపత్యం నరాధిప ॥ ౩౮ ॥ కౌలం పరేమహో రాజ కౌలపత్యం ప్రదీయతాం । ప్రతి
చ్ఛ్రుత్వా తు రామేణ కౌలపత్యేభిషేచితః ॥ ౩౯ ॥ ప్రయయౌ బ్రాహ్మణో హృష్టో గజస్కంధేన సోర్చితః । అథ తే
రామసచివాస్స్మయమానా వచోబ్రువన్ ॥ ౪౦ ॥ వరోయం దత్తపతస్య నాయం శాపో మహాద్యుతే । ఏవముక్తస్తు స
చివైః రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౧ ॥ న యూయం గతితత్త్వజ్ఞాః శ్వా వై జానాతి కారణం । అథ పృష్టస్తు రామేణ
సారమేయో బ్రవీదిదమ్ ॥ ౪౨ ॥ అహం కులపతిస్తత్ర హ్యాసం శిష్టాన్నభోజనః । దేవద్విజాతిపూజాయాం దాసీ
దాసేషు రాఘవ ॥ ౪౩ ॥ సంవిభాగీ శుభరతిర్దేవద్రవ్యస్య రక్షితా । వినీతశ్శీలసంపన్నస్సర్వసత్త్వహితే రతః ॥ ౪౪ ॥
సోహం ప్రాప్త ఇమాం ఘోరాం రామావస్థామధమాం గతిం । ఏవం క్రోధాన్వితో విప్రస్త్యక్తధర్మాహితే రతః ॥ ౪౫ ॥
క్రుద్ధో నృశంసః పరుషః అవిద్వాంశ్చాప్యధార్మికః । కులాని పాతయత్యేవ సప్త సప్త చ రాఘవ ॥ ౪౬ ॥ తస్మాత్సర్వా
స్వవస్థాసు కౌలపత్యం న రోచయేత్ । యమిచ్ఛేన్నరకం గంతుం సపుత్రపశుబాంధవమ్ ॥ ౪౭ ॥ దేవేష్వధికృతం కు
ర్యాద్గోషు చ బ్రాహ్మణేషు చ । బ్రహ్మస్వం దేవతాద్రవ్యం స్త్రీణాం బాలధనం చ యత్ ॥ ౪౮ ॥ దత్తం హరతి యో భూ
య ఇష్టైస్సహ వినశ్యతి । బ్రాహ్మణద్రవ్యమాదత్తే దేవానాం చైవ రాఘవ ॥ ౪౯ ॥ సద్యః పతతి ఘోరే వై నరకేవీచిసంజ్ఞి
తే । మనసాపి హి దేవస్వం బ్రహ్మస్వం వా హరేత్తు యః ॥ ౫౦ ॥ నిరయాన్నిరయం చైవ పతత్యేష నరాధమః । తచ్ఛ్రు
త్వా వచనం రామో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౫౧ ॥ శ్వాప్యగచ్ఛన్మహాతేజా యత ఏవాగతస్తతః । మనస్వీ పూర్వ
జాతిజ్ఞో జాతిసూత్రేణమాపితః ॥ ౫౨ ॥ వారాణస్యాం మహాభాగః ప్రాయం చోపావిశత్స్వయం ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమ
ద్రామాయణే అధికపాఠే సారమేయబ్రాహ్మణసంవాదో నామ ద్వితీయస్సర్గః ॥ ******************
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథ తస్మిన్వనోద్దేశే రమ్యే పాదపశోభితే । నదీకచ్ఛగిరివరే కోకిలాలినికే

జతే ॥ ౧ ॥ సంహృష్టవ్యాఘ్రసంఘుష్టే నానాద్విజగణాన్వితే । గృధ్రోలూకౌ ప్రవసతో బహువర్షగణానపి ॥ ౨ ॥
అథోలూకస్య భవనం గృధ్రః పాపవినిశ్చయః । మమేదమితి కృత్వాసౌ కలహం తేన చాకరోత్ ॥ ౩ ॥ రాజా సర్వస్య
లోకస్య రామో రాజీవలోచనః । తం ప్రపద్యావహే శీఘ్రం యస్యైతద్భవనం భవేత్ ॥ ౪ ॥ ఇతి కృత్వా మతిం తౌ
తు నిశ్చయార్థం సునిశ్చితామ్ । గృధ్రోలూకౌ ప్రపద్యేతాం జాతకోపావమర్షిణౌ ॥ ౫ ॥ రామం ప్రపన్నౌ శీ
ఘ్రం కలివ్యాకులచేతసౌ । తౌ పరస్పరవిద్వేషాత్ స్పృశతశ్చరణౌ తదా ॥ ౬ ॥ అథ దృష్ట్వా నరేంద్రం తం గృధ్రో వచన
మబ్రవీత్ । సురాణామసురాణాం చ ప్రధానస్త్వం మతో మమ ॥ ౭ ॥ బృహస్పతేశ్చ శుక్రాచ్చ విశిష్టోఽసి మహా
ద్యుతే । పరావరజ్ఞో భూతానాం కాన్త్యా చన్ద్ర ఇవాపరః ॥ ౮ ॥ దుర్నిరీక్ష్యో యథా సూర్యో హిమవానివ గౌర
వే । సాగరశ్చాసి గాంభీర్యే లోకపాలో యమో హ్యసి ॥ ౯ ॥ క్షాన్త్యా ధరణ్యా తుల్యోఽసి శీఘ్రత్వే హ్యనిలోపమః ।
గురుస్త్వం సర్వసంపన్నః కీర్తియుక్తశ్చ రాఘవ ॥ ౧౦ ॥ అమర్షీ దుర్జయో జేతా సర్వాస్త్రవిధిపారగః । శృ
ణుష్వ మమ రామ త్వం విజ్ఞాప్యం నరపుంగవ ॥ ౧౧ ॥ మమాలయం పూర్వకృతం బాహువీర్యేణ రాఘవ । ఉలూకో హర
తే రాజన్ స త్వం శాస్తుమిహార్హసి ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్తే తు గృధ్రేణ ఉలూకో వాక్యమబ్రవీత్ । సోమాదంశాత్తు శక్రాచ్చ
సూర్యాద్ధనదాద్యమాత్తదా ॥ ౧౩ ॥ జాయతే వై నృపో నామ కించిద్భవతి మానుషః । త్వం తు సర్వమయో దేవో నా
రాయణ ఇవాపరః ॥ ౧౪ ॥ యా వర్తతే సౌమ్యతా రాజన్ సమ్యక్ ప్రోచ్యతే విభో । సమం చరసి చాన్విష్య తేన సోమాం
శకో భవాన్ ॥ ౧౫ ॥ క్రోధే దండే ప్రజానాం చ దానే పాపభయాపహః । దాతా హర్తాసి గోప్తాసి తేనేన్ద్రసదృశో భ
వాన్ ॥ ౧౬ ॥ అధృష్యః సర్వభూతేషు తేజసా చానలోపమః । అభీక్ష్ణం తపసే లోకాంస్తేన భాస్కరసన్నిభః ॥ ౧౭ ॥
సాక్షాద్విత్తేశతుల్యోఽసి అథ వా ధనదాధికః । విత్తేశస్యేవ పద్మా శ్రీర్నిత్యం తే రాజసత్తమ ॥ ౧౮ ॥ ధనదశ్చాసి కా

నిధనం దత్తేన నో భవాన్ । సమస్సర్వేషు భూతేషు స్థావరేషు చరేషు చ ॥ ౧౯ ॥ శత్రౌ మిత్రే చ సర్వేష్వపి మాల యేం
తి రాఘవ । ధర్మేణ శాసనం నిత్యం వ్యవహారే విధిక్రమాత్ ॥ ౨౦ ॥ యస్య గుప్యసి సైగోప్య తస్య ... ।
గీయసే తేన వై రామ యయా ఇత్యగ్నివిక్రమః ॥ ౨౧ ॥ యచ్చైవ ... భావో భవతో నృపసత్తమ । ఆనృశంస్యపరో
రాజా సత్త్వేషు క్షమయాన్వితః ॥ ౨౨ ॥ దుర్బలస్యాత్వనాథస్య రాజా భవతి వై బలం । అచక్షుష స్త్వం చక్షురగతే
స్త్వం గతిర్భవాన్ ॥ ౨౩ ॥ అస్మాకమపి నాథస్త్వం శృణు యత్కార్యమేవ చ । గృహాలయం ప్రవిష్టస్తు గృధ్రో మే ...
ధతే నృప ॥ ౨౪ ॥ త్వం హి దేవమనుష్యేషు శాస్తా వై నరపుంగవ । ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వై రామస్సచివానాహ్వయత్స్వ
యం ॥ ౨౫ ॥ ధృష్టిర్జయన్తో విజయస్సిద్ధార్థో రాష్ట్రవర్ధనః । అశోకో ధర్మపాలశ్చ సుమన్త్రశ్చ మహాబలః ॥
ఏతే రామస్య సచివా రాజ్ఞో దశరథస్య చ । నీతియుక్తా మహాత్మానస్సర్వశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౨౭ ॥ హ్రీమన్తశ్చ కులీ
నాశ్చ నయే మన్త్రే చ కోవిదాః । తానాహూయ స ధర్మాత్మా పుష్పకం చాస్య గత్వా తదా ॥ ౨౮ ॥ తేన గత్వా తతస్తత్ర పు
ష్పకాదవతీర్య చ । గృధ్రోలూకవివాదం తం పృచ్ఛతి స్మ నరోత్తమః ॥ ౨౯ ॥ కతి వర్షాణి వై గృధ్ర తవేదం నిలయం
కృతమ్ । ఏతన్మే కారణం బ్రూహి యది జానాసి తత్త్వతః ॥ ౩౦ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు వై గృధ్రో బభాషే రాఘవం స్థితం । ఇ
యం వసుమతీ రామ మనుష్యైః పరితో యదా ॥ ౩౧ ॥ ఉత్థితైరావృతా నైవ తదా ప్రభృతి మే గృహం । ఉలూకస్త్వ
బ్రవీద్రామం పాదపైరుపశోభితా ॥ ౩౨ ॥ యదేయం పృథివీ రాజన్ తదా ప్రభృతి మే గృహం । ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు
రామో వై సభాసదఉవాచ హ ॥ ౩౩ ॥ న సా సభా యత్ర న సన్తి వృద్ధా వృద్ధా న తే యే న వదన్తి ధర్మం । నాసౌ ధర్మో
యత్ర న సత్యమస్తి న తత్సత్యం యచ్ఛలేనానువిద్ధం ॥ ౩౪ ॥ యే తు సభ్యాస్సదా జ్ఞాత్వా తూష్ణీం ధ్యాయన్త ఆసతే ।
యథాప్రాప్తం న బ్రువతే తే సర్వేఽనృతవాదినః ॥ ౩౫ ॥ జానన్న వా బ్రవీతి శ్రుత్వా కామాత్క్రోధాద్భయాత్తథా ।

సహ ప్రమాదరూణాన్ పాశానాత్మని ప్రతిముంచతి ॥ ౩౬ ॥ తేషాం సంవత్సరే పూర్ణే పాపకః ప్రతిపద్యతే ।
స్వాత్మత్యేన వక్తవ్యం జానతా సత్యమంజసా ॥ ౩౭ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు సచివాః రామమేవాబ్రువంస్తదా । లోకాః
శ్శోభతే రాజన్నత్యుగ్రం ఘోరం మహామతే ॥ ౩౮ ॥ త్వం ప్రమాణం మహారాజ రాజా హి పరమా గతిః । రాజమూలాః
ప్రజాస్సర్వాః రాజా ధర్మస్సనాతనః ॥ ౩౯ ॥ శాస్తాన్యాయేన నృపా యేషాం తేన గచ్ఛంతి ... । ప్రపనస్వాం
సముక్తాస్తు భవంతి పురుషోత్తమాః ॥ ౪౦ ॥ స చివానాం వచశ్శ్రుత్వా రామో వచనమబ్రవీత్ । శ్రూయతాం మమ భిధాస్యా
మి పురాణం యదుదాహృతం ॥ ౪౧ ॥ ద్యౌస్సచంద్రార్కనక్షత్రా సపర్వతమహావనా । సలిలార్ణవసంప్లుతాసీత్ త్రై
లోక్యం సచరాచరం ॥ ౪౨ ॥ ఏక ఏవ తదా హ్యాసీద్యుక్తో మేరురివాపరః । పురా భూస్సహ లక్ష్మ్యా చ విష్ణోర్జఠరమా
విశత్ ॥ ౪౩ ॥ తాం నిగృహ్య మహాతేజాః ప్రవిశ్య సలిలార్ణవం । సుష్వాప దేవో భూతాత్మా బహూన్ వర్షగణానపి
పి ॥ ౪౪ ॥ విష్ణౌ సుప్తే తదా బ్రహ్మా వివేశ జఠరం తతః । రుద్ధస్రోతం తు తం జ్ఞాత్వా మహాయోగీ సమావిశత్ ॥ ౪౫ ॥ నా
భ్యాం విష్ణోస్సముత్పన్నే పద్మే హేమవిభూషితే । స తు నిర్గమ్య వై బ్రహ్మా యోగీ భూత్వా మహాప్రభుః ॥ ౪౬ ॥ సిసృ
క్షుః పృథివీం వాయుం పర్వతాన్ స మహీరుహాన్ । తదంతరే ప్రజాస్సర్వాః సమనుష్యసరీసృపాః ॥ ౪౭ ॥ జరా
యుజాండజాస్సర్వాస్ససర్జ స మహాతపాః । తత్ర శ్రోత్రమలోత్పన్నః కైటభో మధునా సహ ॥ ౪౮ ॥ దానవౌ
తౌ మహావీర్యౌ ఘోరరూపౌ దురాసదౌ । దృష్ట్వా ప్రజాపతిం తత్ర క్రోధావిష్టౌ బభూవతుః ॥ ౪౯ ॥ వేగేన మహతా
తత్ర స్వయంభువమధావతామ్ । దృష్ట్వా స్వయంభువా ముక్తో రవో వై వికృతస్తదా ॥ ౫౦ ॥ తేన శబ్దేన సంప్రాప్తో దా
నవౌ హరిణా సహ । అథ చక్రప్రహారేణ సూదితౌ మధుకైటభౌ ॥ ౫౧ ॥ మేదసా ప్లావితా సర్వా పృథివీ చ సమంతతః ।
భూయో విశోధితా తేన హరిణా లోకధారిణా ॥ ౫౨ ॥ శుద్ధాం వై మేదినీం తాం తు వృక్షైస్సర్వామపూరయత్ । ఓ

ఓషధ్యస్సర్వసస్యాని నిష్పద్యంతే పృథగ్విధాః ॥ ౫౩ ॥ మేదోగంధా తు ధరణీ మేదినీత్యభిసంజ్ఞితా । తస్మాన్న గృధ్రస్య [illegible]
గృహం ఉలూకస్యేతి మే మతిః ॥ ౫౪ ॥ తస్మాద్గృధ్రస్తు దండ్యో వై పాపో హర్తా పరాలయమ్ । పీడాం కరోతి పాపాత్మా [illegible]
దుర్వినీతో మహాభయమ్ ॥ ౫౫ ॥ అథాశరీరిణీ వాణీ అంతరిక్షాత్ప్రబోధినీ । మా వధీ రామ గృధ్రం త్వం పూర్వం [illegible]
బలాత్ ॥ ౫౬ ॥ కాలగౌతమదగ్ధోఽయం ప్రజానాథో నరేశ్వర । బ్రహ్మదత్తేతి నామ్నైష శూరస్సత్యవ్రతశ్శుచిః ॥
గృహం త్వస్యాగతో విప్రో భోజనం ప్రతిమార్గతః । సాగ్రం వర్షశతం చైవ భోక్తవ్యం నృపసత్తమ ॥ ౫౭ ॥ బ్రహ్మ
దత్తస్స వై తస్య పాద్యమర్ఘ్యం స్వయం నృప । [illegible] ॥ ౫౮ ॥ [illegible]
సమస్యాభవత్తత్ర [illegible] । [illegible] మునినా శాపాదత్తస్సు దారుణః ॥ ౬౦ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] ॥ ౬౧ ॥ శాపస్యాంతో మహాభాగ క్రియ
[illegible] । [illegible] నిరబ్రవీత్ ॥ ౬౨ ॥ ఉత్పన్నస్య [illegible]
[illegible] । ఇక్ష్వాకూణాం మహాభాగో రాజా రాజీవలోచనః ॥ ౬౩ ॥ [illegible]
[illegible] । స్పృష్టో [illegible] ॥ ౬౪ ॥ గృధ్రత్వం [illegible] గంధానులేపనః ।
పురుషో దివ్యరూపో [illegible] ॥ ౬౫ ॥ సాధు రాఘవ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ౬౬ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే [illegible] నామ
తృతీయస్సర్గః ॥ ** * * ** ** * * * * * * ** * * * * * * * * * * ** * * * * * *

శ్రీరా[illegible] ॥ ఓమ్ ॥ ⟶ [illegible] ⟵ [illegible] రామలక్ష్మణయో[illegible]
[illegible] । [illegible] ॥ ౧ ॥ [illegible] । అ

భిచకాఙ్క్షమకాకుత్స్థోన్నదర్శనం పౌరకార్యవిత్ ॥ ౨ ॥ తతస్సు [illegible] వాక్యమబ్రువన్ । [illegible]
తా రాజద్వారి తిష్ఠన్తి తాపసాః ॥ ౩ ॥ భార్గవం చ్యవనం నామ పురస్కృత్య మహర్షయః । [illegible]
దయన్తి కృతత్వరాః ॥ ౪ ॥ ప్రీయమాణా నరవ్యాఘ్ర యమునాతీరవాసినః । తస్య [illegible]
చ ధర్మవిత్ ॥ ౫ ॥ ప్రవేశ్యన్తాం మహాత్మానో భార్గవప్రముఖా ద్విజాః । [illegible]
మూర్ధ్నా కృతాఞ్జలిః ॥ ౬ ॥ ప్రవేశయామాస తతస్తాపసాన్ [illegible] । [illegible]
తేజసా ॥ ౭ ॥ ప్రవిష్టం రాజభవనం తాపసానాం మహాత్మనాం । [illegible]
త్రైః ॥ ౮ ॥ గృహీత్వా ఫలమూలం చ రామస్యాభ్యాహరన్ బహు । ప్రతిగృహ్య తు [illegible]
తః ॥ ౯ ॥ తీర్థోదకాని సర్వాణి ఫలాని వివిధాని చ । ఉవాచ చ మహాబాహుస్సర్వానేవ మహామునీన్ ॥ ౧౦ ॥
ఇమాన్యాసనముఖ్యాని యథార్హముపవిశ్యతాం । రామస్య భాషితం శ్రుత్వా సర్వ ఏవ మహర్షయః ॥ [illegible]
రాఖ్యాసు నిషేదుః కాఞ్చనేషు చ । ఉపవిష్టాన్ ఋషీంస్తత్ర దృష్ట్వా పరపురంజయః ॥ ౧౨ ॥ [illegible]
త్వా రాఘవో వాక్యమబ్రవీత్ । కిమాగమనకార్యం వః కిం కరోమి సమాహితః ॥ ౧౩ ॥ ఆజ్ఞాప్యోఽహం మహర్షీణాం
సర్వకామకరస్సుఖం । ఇదం రాజ్యం చ సకలం జీవితం చ హృది స్థితం ॥ ౧౪ ॥ సర్వమేతద్ద్విజార్థం మే [illegible]
మివః । తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సాధుకారో మహానభూత్ ॥ ౧౫ ॥ ఋషీణాముగ్రతపసాం యమునాతీరవాసినాం ।
ఊచుశ్చ తే మహాత్మానో హర్షేణ మహతాన్వితాః ॥ ౧౬ ॥ ఉపపన్నం నరశ్రేష్ఠ తవైవ భువి నాన్యతః । బహవః పార్థి
వా రాజన్నతిక్రాన్తా మహాబలాః ॥ ౧౭ ॥ కార్యస్య గౌరవం జ్ఞాత్వా ప్రతిజ్ఞాం నాభ్యరోచయన్ ॥ ౧౮ ॥ త్వయా పు
నర్బ్రాహ్మణగౌరవాదియం కృతా ప్రతిజ్ఞా హ్యనవేక్ష్య కారణం । తతశ్చ కర్తా హ్యసి నాత్ర సంశయో మహాభయా

త్రాతుమృషీం స్త్వమర్హసి ॥ ౨౮ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షష్టితమస్సర్గః ॥ ౩౨౧ ॥ ౬౪౨౦ ॥ *****

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవంబ్రువాణేష్వృషిషు కాకుత్స్థో వాక్యమబ్రవీత్ । కిం కార్యం బ్రూత భవతాం భయం తావదపైతు వః ॥ ౧ ॥ తథా బ్రువతి కాకుత్స్థే భార్గవో వాక్యమబ్రవీత్ । భయానాం శృణు యన్మూలం దేశస్య చ నరేశ్వర ॥ ౨ ॥ పూర్వం కృతయుగే రామ దైతేయస్సుమహాబలః । లోలాపుత్రోఽభవజ్జ్యేష్ఠో మధుర్నామ మహాసురః ॥ ౩ ॥ బ్రహ్మణ్యశ్శరణ్యశ్చ బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః । సురైశ్చ పరమోదారైః ప్రీతిస్తస్యాతులాభవత్ ॥ ౪ ॥ స మధుర్వీర్యసంపన్నో ధర్మే చ సుసమాహితః । బహువర్షసహస్రాణి రుద్రప్రీత్యాకరోత్తపః ॥ ౫ ॥ రుద్రః ప్రీతోఽభవత్తస్మై వరం దాతుం యయాచ సః । బహుమానాచ్చ రుద్రేణ దత్తస్తస్యాద్భుతో వరః ॥ ౬ ॥ శూలం శూలాద్వినిష్కృష్య మహావీర్యం మహాప్రభం । దదౌ మహాత్మా సుప్రీతో వాక్యం చైతదువాచ హ ॥ ౭ ॥ త్వయాయమతులో ధర్మో మత్ప్రసాదకరః కృతః । ప్రీత్యా పరమయా యుక్తో దదామ్యాయుధముత్తమమ్ ॥ ౮ ॥ యావత్సురైశ్చ విప్రైశ్చ న విరుధ్యేర్మహాసుర । తావచ్ఛూలం తవేదం స్యాదన్యథా నాశమేష్యతి ॥ ౯ ॥ యశ్చ త్వామభియుంజీత యుద్ధాయ విగతజ్వరః । తం శూలో భస్మసాత్కృత్వా పునరేష్యతి తే కరమ్ ॥ ౧౦ ॥ ఏవం రుద్రాద్వరం లబ్ధ్వా భూయ ఏవ మహాసురః । ప్రణిపత్య మహాదేవం వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౧౧ ॥ భగవన్మమ వంశస్య శూలమేతదనుత్తమం । భవేత్తు సతతం దేవ సురాణామీశ్వరో హ్యసి ॥ ౧౨ ॥ ఏవం బ్రువాణం తం దేవస్సర్వభూతపతిశ్శివః । ప్రత్యువాచ మహాతేజా నైతదేవం భవిష్యతి ॥ ౧౩ ॥ మా భూత్తే విఫలా వాణీ మత్ప్రసాదకృతా శుభా । భవతః పుత్రమేకం తు శూలమేతద్గమిష్యతే ॥ ౧౪ ॥ యావత్కరస్థశ్శూలోఽయం భవిష్యతి సుతస్య తే । అవధ్యస్సర్వభూతానాం శూలహస్తో భవిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ ఏవం మధుర్వరం లబ్ధ్వా దేవాత్సుమహదద్భుతమ్ । భవనం చాసురశ్రేష్ఠః కారయామాస సుప్రభమ్ ॥ ౧౬ ॥

తస్య భార్యా మహాభాగా ప్రియా కుంభీనసీతి యా । విశ్వావసోరపత్యం సా హ్యనలాయాం మహాప్రభా ॥ ౧౭ ॥ తస్యాః పుత్రో మహావీర్యో లవణో నామ దారుణః । బాల్యాత్ప్రభృతి దుష్టాత్మా పాపాన్యేవ సమాచరత్ ॥ ౧౮ ॥ తం పుత్రం దుర్వినీతం తు దృష్ట్వా క్రోధసమన్వితః । మధుస్స శోకమాపేదే న చైనం కించిదబ్రవీత్ ॥ ౧౯ ॥ స విహాయ ఇమం లోకం ప్రవిష్టో వరుణాలయం । శూలం నివేశ్య లవణే వరం తస్మై న్యవేదయత్ ॥ ౨౦ ॥ స ప్రభావేన శూలస్య దౌరాత్మ్యాదాత్మనస్తథా । సంతాపయతి లోకాంస్త్రీన్ విశేషేణ తు తాపసాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఏవంప్రభావో లవణః శూలం చైవ తథావిధం । శ్రుత్వా ప్రమాణం కాకుత్స్థ త్వం హి నః పరమా గతిః ॥ ౨౨ ॥ బహవః పార్థివా రామ భయార్తైరృషిభిః పురా । అభయం యాచితా వీర త్రాతారం న చ విద్మహే ॥ ౨౩ ॥ తే వయం రావణం శ్రుత్వా హతం సబలవాహనం । త్రాతారం విద్మహే నాన్యం భువి రాజాధిపం ॥ ౨౪ ॥ తస్మాత్త్రాతుమిచ్ఛామో లవణాద్భయపీడితాః ॥ ౨౫ ॥ ఇతి రామ నివేదితం తు తే భయజం కారణముత్థితం తు యత్ । వినివారయితుం భవాన్ క్షమః ... ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ... ద్విషష్టితమస్సర్గః ॥ ౬౨ ॥ ౪౪౬౧ ॥ ****************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తథోక్తానృషీన్ రామః ప్రత్యువాచ కృతాంజలిః । కిమాహారః కిమాచారో లవణః క్వ చ వర్తతే ॥ ౧ ॥ రాఘవస్య వచశ్శ్రుత్వా ఋషయస్సర్వ ఏవ తే । తతో నివేదయామాసుర్లవణో వవృధే యథా ॥ ౨ ॥ ఆహారస్సర్వసత్త్వాని విశేషేణ చ తాపసాః । ఆచారో రౌద్రతా నిత్యం వాసో మధువనే తదా ॥ ౩ ॥ హత్వా బహుసహస్రాణి సింహవ్యాఘ్రమృగద్విపాన్ । మానుషాంశ్చైవ కురుతే నిత్యమాహారమాహ్నికం ॥ ౪ ॥ తతోఽంతరాణి సత్త్వాని ఖాదతే స మహాబలః । సంహారే సమనుప్రాప్తే వ్యాదితాస్య ఇవాంతకః ॥ ౫ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవో వాక్యమువాచ ప్రీతిసంయుతః । ఘాతయిష్యామి తద్రక్షో వ్యపగచ్ఛతు వో భయం ॥ ౬ ॥ తథా తేషాం ప్రతి

జ్ఞాయ మునీనాముగ్రతేజసాం । స భ్రాతౄంత్సహితాంత్సర్వానువాచ రఘునందనః ॥ ౭ ॥ కో హంతా లవణం వీరాః కస్యాంశస్స విధీయతాం । భరతస్య మహాబాహోశ్శత్రుఘ్నస్య చ ధీమతః ॥ ౮ ॥ రాఘవేణైవముక్తస్తు భరతో వాక్యమబ్రవీత్ । అహమేనం వధిష్యామి మమాంశస్స విధీయతాం ॥ ౯ ॥ భరతస్య వచశ్శ్రుత్వా ధైర్యశౌర్యసమన్వితం । లక్ష్మణావరజస్తస్థౌ హిత్వా సౌవర్ణమాసనం ॥ ౧౦ ॥ శత్రుఘ్నస్త్వబ్రవీ ద్వాక్యం ప్రణిపత్య నరాధిపం । కృతకర్మా మహాబాహుర్మధ్యమో రఘునందనః ॥ ౧౧ ॥ ఆర్యేణ హి పురా శూన్యా త్వయోధ్యా రక్షితా పురీ । సంతాపం హృదయే కృత్వా ఆర్యస్యాగమనం ప్రతి ॥ ౧౨ ॥ దుఃఖాని చ బహూనీహ హ్యనుభూతాని పార్థివ । శయానో దుఃఖశయ్యాసు నందిగ్రామే వసత్పురా ॥ ౧౩ ॥ ఫలమూలాశనో భూత్వా జటీ చీరధరస్తథా । అనుభూయేదృశం దుఃఖమేష రాఘవనందనః ॥ ౧౪ ॥ ప్రేష్యే మయి స్థితే రాజన్న భూయః క్లేశమాప్నుయాత్ । తథా బ్రువతి శత్రుఘ్నే రాఘవః పునరబ్రవీత్ ॥ ౧౫ ॥ ఏవమేవాస్తు కాకుత్స్థ క్రియతాం మమ శాసనం । రాజ్యే త్వామభిషేక్ష్యామి మధోస్తు నగరే శుభే ॥ ౧౬ ॥ నివేశయ మహాబాహో భరతం యద్యవేక్షసే । శూరస్త్వం కృతవిద్యశ్చ సమర్థశ్చ నివేశనే ॥ ౧౭ ॥ యో హి శత్రుం సముత్పాట్య పార్థివస్య పునః క్షయే । న విధత్తే నృపం తత్ర నరకం స హి గచ్ఛతి ॥ స త్వం హత్వా మధుసుతం లవణం పాపనిశ్చయం । రాజ్యం ప్రశాధి ధర్మేణ వాక్యం మే యద్యవేక్షసే ॥ ౧౯ ॥ ఉత్తరం న చ వక్తవ్యం శూర వాక్యాంతరే మమ । బాలేన పూర్వజస్యాజ్ఞా కర్తవ్యా నాత్ర సంశయః ॥ ౨౦ ॥ అభిషేకం చ కాకుత్స్థ ప్రతీచ్ఛస్వ మయోద్యతం । వసిష్ఠప్రముఖైర్విప్రైర్విధిమంత్రపురస్కృతం ॥ ౨౧ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే ద్విషష్టితమస్సర్గః ॥ ౬౨ ॥ ౨౫౪౦ ॥ * * * * * *

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవముక్తస్తు రామేణ పరాం వ్రీడాముపాగతః । శత్రుఘ్నో వీర్యసంపన్నో

మందం మందమువాచ హ ॥ ౧ ॥ అధర్మం విద్మ కాకుత్స్థ హ్యస్మిన్నర్థే నరేశ్వర । కథం తిష్ఠత్సు జ్యేష్ఠేషు కనీయా
నభిషిచ్యతే ॥ ౨ ॥ అవశ్యం కరణీయం చ శాసనం పురుషర్షభ । తవ చైవ మహాభాగ శాసనం దురతిక్రమం ॥ ౩ ॥
త్వత్తో మయా శ్రుతం వీర శ్రుతిభ్యశ్చ మయా శ్రుతం । మయా హి నోత్తరం వాచ్యం మధ్యమే ప్రతిజానతి ॥ ౪ ॥ వ్యా
హృతం దుర్వచో ఘోరం హంతాస్మి లవణం మృధే । తస్యైవం మే దురుక్తస్య దుర్గతిః పురుషర్షభ ॥ ౫ ॥ ఉత్తరం
చ న వక్తవ్యం జ్యేష్ఠేనాభిహితే సతి । అధర్మసహితం చైవ పరలోకవివర్జితం ॥ ౬ ॥ సోఽహం ద్వితీయం కాకుత్స్థ
న వక్ష్యామి తవోత్తరం । (తవ చైవ మహాబాహో త్వన్నిశ్చయధారితం) ॥ ౭ ॥ మా ద్వితీయేన దండో వై నిపతేన్మయి మాన
ద । అహం కామకరో రాజంస్తవాస్మి పురుషర్షభ ॥ ౮ ॥ అధర్మం జహి కాకుత్స్థ మత్కృతే రఘునందన । ఏవము
క్తే తు శూరేణ శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా ॥ ౯ ॥ ఉవాచ రామస్సంహృష్టో లక్ష్మణం భరతం తథా । సంభారానభిషేక
స్యాఽఽనయధ్వం సమాహితాః ॥ ౧౦ ॥ అద్యైవ పురుషవ్యాఘ్రమభిషేక్ష్యామి రాఘవం । పురోధసం చ కాకుత్స్థ
నైగమానృత్విజస్తథా ॥ ౧౧ ॥ మంత్రిణశ్చైవ మే సర్వానానయధ్వం మమాజ్ఞయా । రాజ్ఞశ్శాసనమాజ్ఞాయ తథా
కుర్వన్మహారథాః ॥ ౧౨ ॥ అభిషేకసమారంభం పురస్కృత్య పురోధసం । ప్రవిష్టా రాజభవనం రాజానో బ్రాహ్మ
ణాస్తథా ॥ ౧౩ ॥ తతోఽభిషేకో వవృధే శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః । సంప్రహర్షకరశ్శ్రీమాన్ రాఘవస్య పురస్య చ ॥
అభిషిక్తస్తు శత్రుఘ్నో బభౌ చాదిత్యసన్నిభః । అభిషిక్తః పురా స్కందస్సేంద్రైరివ మరుద్గణైః ॥ ౧౫ ॥ అభిషి
క్తే తు శత్రుఘ్నే రామేణాక్లిష్టకర్మణా । పౌరాః ప్రముదితాశ్చాసన్ బ్రాహ్మణాశ్చ బహుశ్రుతాః ॥ ౧౬ ॥ కౌసల్యా చ సుమి
త్రా చ మంగళం కేకయీ తథా । చక్రుస్తా రాజభవనే యాశ్చాన్యా రాజయోషితః ॥ ౧౭ ॥ ఋషయశ్చ మహాత్మా
నో యమునాతీరవాసినః । హతం లవణమాశంసుశ్శత్రుఘ్నస్యాభిషేచనాత్ ॥ ౧౮ ॥ తతోఽభిషిక్తం శత్రుఘ్న

కథాఙ్గోష్య రాఘవః । ఉవాచ మధురాం వాణీం తేజస్తస్యాభిపూజయన్ ॥ ౧౯ ॥ అయం శరస్త్వమోఘస్తే దివ్యః పరపురంజయః । అనేన లవణం సౌమ్య హన్తాసి రఘునందన ॥ ౨౦ ॥ సృష్టశ్శరోఽయం కాకుత్స్థ యదా శేతే మహార్ణవే । స్వయంభూరజితో దేవో యం నాపశ్యన్ సురాసురాః ॥ ౨౧ ॥ అదృశ్యస్సర్వభూతానాం తేనాయం హి శరోత్తమః । సృష్టః క్రోధాభిభూతేన వినాశార్థం దురాత్మనోః ॥ ౨౨ ॥ మధుకైటభయోర్వీర ఘాతే సర్వరక్షసాం । స్రష్టుకామేన లోకాంస్త్రీన్ తౌ చానేన హతౌ యుధి ॥ ౨౩ ॥ తౌ హత్వా జనభోగార్థం కైటభం చ మధుం తథా । అనేన శరముఖ్యేన తతో లోకాంశ్చకార సః ॥ ౨౪ ॥ నాయం మయా శరః పూర్వం రావణస్య వధార్థినా । ముక్తశ్శత్రుఘ్న భూతానాం మహాంస్త్రాసో భవేదితి ॥ ౨౫ ॥ యచ్చ తస్య మహచ్ఛూలం త్ర్యంబకేణ మహాత్మనా । దత్తం శత్రువినాశాయ మధోరాయుధముత్తమం ॥ ౨౬ ॥ స తన్నిక్షిప్య భవనే పూజ్యమానం పునః పునః । దిశస్సర్వాస్సమాసాద్య ప్రాప్నోత్యాహారముత్తమం ॥ ౨౭ ॥ యదా తు యుద్ధమాకాంక్షన్ కశ్చిదేనం సమాహ్వయేత్ । తదా శూలం గృహీత్వా తం భస్మ కుర్యాత్స రాక్షసః ॥ ౨౮ ॥ స త్వం పురుషశార్దూల తమాయుధవినాకృతమ్ । అప్రవిష్టపురం పూర్వం ద్వారి తిష్ఠ ధృతాయుధః ॥ ౨౯ ॥ అప్రవిష్టం చ భవనం యుద్ధాయ పురుషర్షభ । ఆహ్వయేథా మహాబాహో తతో హన్తాసి రాక్షసం ॥ ౩౦ ॥ అన్యథా క్రియమాణే తు అవధ్యస్స భవిష్యతి । యది త్వేవం కృతే వీర వినాశముపయాస్యతి । ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం శూలస్య చ విపర్యయః । శ్రీమతశ్శితికణ్ఠస్య కృత్యం హి దురతిక్రమం ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే త్రిషష్టితమస్సర్గః ॥ ౩౦ ॥ ౬౦౮ ॥ ***********************************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏవముక్త్వా తు కాకుత్స్థం ప్రశస్య చ పునః పునః । పునరేవాపరం వాక్యమువాచ రఘునందనమ్ ॥ ౧ ॥ ఇమాన్యశ్వసహస్రాణి చత్వారి పురుషర్షభ । రథానాం చ సహస్రే ద్వే గజానాం శతముత్తమం ॥

అంతరాపణవీథ్యశ్చ నానాపణ్యోపశోభితాః । అనుగచ్ఛంతు శత్రుఘ్నం తథైవ నటనర్తకాః ॥ ౩ ॥ హిరణ్యస్య సు
వర్ణస్యాయుతం పురుషర్షభ । గృహీత్వా గచ్ఛ శత్రుఘ్న పర్యాప్తధనవాహనః ॥ ౪ ॥ బలం చ సుభృతం వీర హృష్టపు
ష్టమనుద్ధతం । సంభాషాసంప్రదానేన రంజయస్వ నరోత్తమ ॥ ౫ ॥ న హ్యర్థాస్తత్ర తిష్ఠంతి న దారా న చ బాంధ
వాః । సుప్రీతో భృత్యవర్గస్తు యత్ర తిష్ఠతి రాఘవ ॥ ౬ ॥ తతో హృష్టజనాకీర్ణాం ప్రస్థాప్య మహతీం చమూం ।
ఏక ఏవ ధనుష్పాణిర్గచ్ఛ త్వం మధునో వనం ॥ ౭ ॥ యథా త్వాం న ప్రజానాతి గచ్ఛంతం యుద్ధకాంక్షిణమ్ । లవణస్తు
మధోః పుత్రస్తథా గచ్ఛేరశంకితమ్ ॥ ౮ ॥ న తస్య మృత్యురన్యోఽస్తి కశ్చిద్ధి పురుషర్షభ । దర్శనం యోఽభిగచ్ఛేత స వ
ధ్యో లవణేన హి ॥ ౯ ॥ తం చ గ్రీష్మే వ్యపాయే తు వర్షరాత్ర ఉపస్థితే । హన్యాస్త్వం లవణం సౌమ్య స హి కాలోఽస్య దుర్మ
తేః ॥ ౧౦ ॥ మహర్షీంస్తు పురస్కృత్య ప్రయాంతు తవ సైనికాః । యథా గ్రీష్మావశేషేణ తరేయుర్జాహ్నవీజలం ॥
తత్ర స్థాప్య బలం సర్వం నదీతీరే సమాహితః । అగ్రతో ధనుషా సార్ధం గచ్ఛ త్వం లఘువిక్రమ ॥ ౧౨ ॥ ఏవముక్తస్తు
రామేణ శత్రుఘ్నస్తాన్మహాబలాన్ । సేనాముఖ్యాన్సమానీయ తతో వాక్యమువాచ హ ॥ ౧౩ ॥ ఏతే వో గణితా
వాసా యత్ర తత్ర నివత్స్యథ । స్థాతవ్యం చావిరోధేన యథా బాధా న కస్యచిత్ ॥ ౧౪ ॥ తథా తాంస్తు సమాజ్ఞాప్య ప్ర
స్థాప్య చ మహద్బలం । కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీం చాభ్యవాదయత్ ॥ ౧౫ ॥ రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా
శిరసాభిప్రణమ్య చ । రామేణ చాభ్యనుజ్ఞాతశ్శత్రుఘ్నశ్శత్రుతాపనః ॥ ౧౬ ॥ లక్ష్మణం భరతం చైవ ప్రణిపత్య కృ
తాంజలిః ॥ పురోధసం వసిష్ఠం చ శత్రుఘ్నః ప్రయతాత్మవాన్ ॥ ౧౭ ॥ ప్రదక్షిణమథో కృత్వా నిర్జగామ మహా
బలః ॥ ఓమ్ ॥ ప్రస్థాప్య సేనామథ సోఽగ్రతస్తదా గజేంద్రవాజిప్రవరౌఘసంకులామ్ । ఉవాస మాసం తు నరేంద్ర
పార్శ్వతస్త్వథ ప్రయాతో రఘువంశవర్ధనః ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే చతుష్షష్టితమస్సర్గః ॥ శ్లో ॥ ౧౧౬౨౦

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ప్రస్థాప్య తు బలం సర్వం మాసమాత్రోషితః పథి । ఏక ఏవాశు శత్రుఘ్నో జగామ త్వరితం తదా ॥ ౧ ॥ ద్విరాత్రమంతరే శూర ఉష్య రాఘవనందనః । వాల్మీకేరాశ్రమం పుణ్యమగచ్ఛద్వాసముత్తమం ॥ ౨ ॥ సోఽభివాద్య మహాత్మానం వాల్మీకిం మునిసత్తమం । కృతాంజలిరథో భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౩ ॥ భగవన్వస్తుమిచ్ఛామి గురోః కృత్యాదిహాగతః । శ్వః ప్రభాతే గమిష్యామి ప్రతీచీం దారుణాం దిశం ॥ ౪ ॥ శత్రుఘ్నస్య వచశ్శ్రుత్వా ప్రహస్య మునిసత్తమః । ప్రత్యువాచ మహాత్మానం స్వాగతం తే మహాయశః ॥ ౫ ॥ స్వమాశ్రమమిదం సౌమ్య రాఘవాణాం కులస్య హి । ఆసనం పాద్యమర్ఘ్యం చ నిర్విశంకః ప్రతీచ్ఛ మే ॥ ౬ ॥ ప్రతిగృహ్య తతః పూజాం ఫలమూలం చ భోజనమ్ । భక్షయామాస కాకుత్స్థస్తృప్తిం చ పరమాం గతః ॥ ౭ ॥ స భుక్త్వా ఫలమూలం చ మహర్షిం తమువాచ హ । పూర్వా యజ్ఞవిభూతీయం కస్యాశ్రమసమీపతః ॥ ౮ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వాల్మీకిర్వాక్యమబ్రవీత్ । శత్రుఘ్న శృణు యస్యేదం బభూవాయతనం పురా ॥ ౯ ॥ యుష్మాకం పూర్వకో రాజా సుదాసస్తస్య భూపతేః । పుత్రో వీరసహో నామ వీర్యవానతిధార్మికః ॥ ౧౦ ॥ స బాల ఏవ సౌదాసో మృగయాముపచక్రమే । చంచూర్యమాణం దదృశే స శూరో రాక్షసద్వయం ॥ ౧౧ ॥ శార్దూలరూపిణౌ ఘోరౌ మృగాన్బహుసహస్రశః । భక్షమాణావసంతుష్టౌ పర్యాప్తిం నైవ జగ్మతుః ॥ ౧౨ ॥ స తు తౌ రాక్షసౌ దృష్ట్వా నిర్మృగం చ వనం కృతం । క్రోధేన మహతాఽఽవిష్టో జఘానైకం మహేషుణా ॥ ౧౩ ॥ వినిపాత్య తమేకం తు సౌదాసః పురుషర్షభః । విజ్వరో విగతామర్షో హతం రక్షోఽభ్యుదైక్షత ॥ ౧౪ ॥ నిరీక్షమాణం తం దృష్ట్వా సహాయస్తస్య రాక్షసః । సంతాపమకరోద్ఘోరం సౌదాసం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౧౫ ॥ యస్మాదనపరాధం త్వం సహాయం మమ జఘ్నివాన్ । తస్మాత్తవాపి పాపిష్ఠ ప్రదాస్యామి ప్రతిక్రియామ్ ॥ ౧౬ ॥ ఏవముక్త్వా తు తద్రక్షస్తత్రైవాంతరధీయత । కాలపర్యాయయోగేన రాజా మిత్రస

హ్యభవత్ ॥ ౧౭ ॥ రాజా తు యజతే యజ్ఞమస్యాశ్రమసమీపతః । అశ్వమేధం మహాయజ్ఞం తం వసిష్ఠో హ్యపాలయత్ ॥ ౧౮ ॥ తత్ర యజ్ఞో మహానాసీద్బహువర్షగణాయుతః । సమృద్ధః పరయా లక్ష్మ్యా దేవయజ్ఞసమోఽభవత్ ॥ ౧౯ ॥ అథావసానే యజ్ఞస్య పూర్వవైరమనుస్మరన్ । వసిష్ఠరూపీ రాజానమితి హోవాచ రాక్షసః ॥ ౨౦ ॥ అస్య యజ్ఞస్య జాతోఽన్తే సామిషం భోజనం మమ । దీయతామిహ శీఘ్రం వై నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౧ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వ్యాహృతం వాక్యం రక్షసా బ్రహ్మరూపిణా । భక్షసంస్కారకుశలమువాచ పృథివీపతిః ॥ ౨౨ ॥ హవిష్యం సామిషం స్వాదు యథా భవతి భోజనం । తథా కురుష్వ శీఘ్రం వై పరితుష్యేద్యథా గురుః ॥ ౨౩ ॥ శాసనం పార్థివేన్ద్రస్య సూదస్సమ్భ్రాన్తమానసః । ప్రతిగృహ్య తథా చక్రే యథోక్తం నృవరేణ చ ॥ ౨౪ ॥ స రాక్షసః పునస్తత్ర సూదవేషమథాకరోత్ । స మానుషమథో మాంసం పార్థివాయ న్యవేదయత్ ॥ ౨౫ ॥ ఇదం స్వాదు హవిష్యం చ సామిషం చాన్నమాహృతం । స భోజనం వసిష్ఠాయ పత్న్యా సార్ధముపాహరత్ ॥ ౨౬ ॥ మదయన్త్యా నరవ్యాఘ్ర సామిషం రక్షసాహృతం । జ్ఞాత్వా తదామిషం విప్రో మానుషం భాజనంగతమ్ ॥ ౨౭ ॥ క్రోధేన మహతావిష్టో వ్యాహర్తుముపచక్రమే । యస్మాత్త్వం భోజనం రాజన్మమైతద్దాతుమిచ్ఛసి ॥ ౨౮ ॥ తస్మాద్భోజనమేతత్తే భవిష్యతి న సంశయః । తతః క్రుద్ధస్తు సౌదాసస్తోయం జగ్రాహ పాణినా ॥ ౨౯ ॥ వసిష్ఠం శప్తుమారేభే భార్యా చైనమవారయత్ । రాజన్ప్రభుస్తతోఽస్మాకం వసిష్ఠో భగవానృషిః ॥ ౩౦ ॥ ప్రతిశప్తుం న శక్తస్త్వం దేవతుల్యం పురోధసం । తతః క్రోధమయం తోయం తేజోబలసమన్వితం ॥ ౩౧ ॥ వ్యసర్జయత ధర్మాత్మా తతః పాదౌ సిషేచ చ । తేనాస్య రాజ్ఞస్తౌ పాదౌ తదా కల్మాషతాం గతౌ ॥ ౩౨ ॥ తదాప్రభృతి రాజాసౌ సౌదాసస్సుమహాయశాః । కల్మాషపాదస్సంవృత్తః ఖ్యాతశ్చైవ తథా నృపః ॥ సరాజా సహ పత్న్యా వై ప్రణిపత్య ముహుర్ముహుః । పునర్వసిష్ఠం ప్రోవాచ యదుక్తం బ్రహ్మరూపిణా ॥ ౩౪ ॥

నమయాహ్యపరాద్ధంతేరక్షసామాయయాకృతమ్ । తచ్ఛ్రుత్వాపార్థివేంద్రస్యరక్షసావికృతంచతత్ ॥ ౩౫ ॥ పు
నఃప్రోవాచరాజానంవసిష్ఠఃపురుషర్షభం । మయారోషపరీతేనయదిదంవ్యాహృతంవచః ॥ ౩౬ ॥ నైతచ్ఛక్యం
వృథాకర్తుంప్రదాస్యామిచతేవరం । కాలోద్వాదశవర్షాణిశాపస్యాంతోభవిష్యతి ॥ ౩౭ ॥ ప్రసాదాచ్చ
రాజేంద్రఅతీతంనస్మరిష్యసి । ఏవంసరాజాతంశాపముపభుజ్యారిమర్దనః ॥ ౩౮ ॥ ప్రతిలేభేపునారాజ్యంప్ర
జాశ్చైవాన్వపాలయత్ । తస్యకల్మాషపాదస్యయజ్ఞస్యాయతనంశుభం ॥ ౩౯ ॥ ఆశ్రమస్యసమీపేస్యయన్మాంపృ
చ్ఛసిరాఘవ । తస్యతాంపార్థివేంద్రస్యకథాంశ్రుత్వాసుదారుణాం ॥ ౪౦ ॥ వివేశపర్ణశాలాయాంమహర్షి
మభివాద్యచ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణేపంచషష్టితమస్సర్గః ॥ ౪౧౩ ॥ ౯౬౬౦ ॥ ***********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ గాయత్రీ ॥ ౨౩౦౦౦ ॥ యామేవరాత్రింశత్రుఘ్నఃపర్ణశాలాంసమా
విశత్ । తామేవరాత్రింసీతాపిప్రసూతాదారకద్వయం ॥ ౧ ॥ తతోఽర్ధరాత్రసమయేబాలకామునిదారకాః।
వాల్మీకేఃప్రియమాచఖ్యుస్సీతాయాఃప్రసవంశుభం ॥ ౨ ॥ భగవన్రామపత్నీసాప్రసూతాదారకద్వయం । తతో
రక్షాంమహాతేజఃకురుభూతవినాశినీమ్ ॥ ౩ ॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వామహర్షిర్హర్షమాగమత్ । జగామతత్ర
హృష్టాత్మాదదర్శచకుమారకౌ ॥ ౪ ॥ బాలచంద్రప్రతీకాశౌదేవపుత్రౌమహౌజసౌ । భూతఘ్నీంచాకరోత్తాభ్యాం
రక్షాంరక్షోవినాశినీం ॥ ౫ ॥ కుశముష్టిముపాదాయలవంచైవతుసద్విజః । వాల్మీకిఃప్రదదౌతాభ్యాంరక్షాంభూ
తవినాశినీమ్ ॥ ౬ ॥ యస్తయోఃపూర్వజోజాతస్సకుశైర్మంత్రసత్కృతైః । నిర్మాజనీయస్తుతదాకుశఇత్యస్యనా
మతత్ ॥ ౭ ॥ యశ్చాపరోభవత్తాభ్యాంలవేనసుసమాహితః । నిర్మాజనీయోవృద్ధాభిర్లవఇత్యేవనామతః ॥ ౮ ॥
ఏవంకుశలవౌనామ్నాతావుభౌయమజాతకౌ । మత్కృతాభ్యాంచనామభ్యాంఖ్యాతియుక్తౌభవిష్యతః ॥ ౯ ॥ ఇత్యు

క్త్వాసమునిశ్రేష్ఠోమునిపత్నీస్సమాహితః । వాల్మీకిః ప్రదదౌతాభ్యాం రక్షాంభూతవినాశినీం ॥ ౧౦ ॥ తాంరక్షాం
జగృహుస్తాశ్చమునిహస్తాత్సమాహితాః । అకుర్వంశ్చతతోరక్షాంతయోర్విగతకల్మషాః ॥ ౧౧ ॥ తథాతాంక్రియ
మాణాంచవృద్ధాభిర్గోత్రనామచ । సంకీర్తనంచరామస్యసీతాయాః ప్రసవౌశుభౌ ॥ ౧౨ ॥ అర్ధరాత్రేతు
శత్రుఘ్నశ్శుశ్రావసుమహత్ప్రియమ్ । పర్ణశాలాంతతోగత్వామాతర్దిష్ట్యేతిచాబ్రవీత్ ॥ ౧౩ ॥ తథాతస్య
ప్రహృష్టస్యశత్రుఘ్నస్యమహాత్మనః । వ్యతీతావార్షికీరాత్రిశ్శ్రావణీలఘువిక్రమా ॥ ౧౪ ॥ ప్రభాతేతుమహా
తేజాఃకృత్వాపౌర్వాహ్ణికీంక్రియాం । మునింప్రాంజలిరామంత్ర్యప్రాయాత్పశ్చాన్ముఖఃపునః ॥ ౧౫ ॥ సగత్వా
యమునాతీరంసప్తరాత్రోషితఃపథి । ఋషీణాంపుణ్యకీర్తీనామాశ్రమేవాసమభ్యయాత్ ॥ ౧౬ ॥ సతత్రముని
భిస్సార్ధంభార్గవప్రముఖైర్నృపః । కథాభిరభిరూపాభిర్వాసంచక్రేమహాయశాః ॥ ౧౭ ॥ ఓమ్ ॥ సకాంచ
నార్యైర్మునిభిస్సమేతోరఘుప్రవీరోరజనీంతదానీం । తథాప్రకారైర్బహుభిర్మహాత్మావిరామయామాసనరేంద్ర
సూనుః ॥ ౧౮ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షట్షష్టితమస్సర్గః ॥ ౬౬ ॥ ౭౬౨౦ ॥ **********

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అథరాత్ర్యాంప్రవృత్తాయాంశత్రుఘ్నోభృగునందనం । పప్రచ్ఛచ్యవ
నంవిప్రంలవణస్యయథాబలం ॥ ౧ ॥ శూలస్యచబలంబ్రహ్మన్కేచపూర్వంనిపాతితాః । అనేనశూలముఖ్యేనద్వంద్వ
యుద్ధముపాగతాః ॥ ౨ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాశత్రుఘ్నస్యమహాత్మనః । ప్రత్యువాచమహాతేజాశ్చ్యవనోరఘు
నందనం ॥ ౩ ॥ అసంఖ్యేయానికర్మాణియాన్యస్యపురుషర్షభ । ఇక్ష్వాకువంశప్రభవేయద్వృత్తంతచ్ఛృణుష్వమే ॥
అయోధ్యాయాంపురారాజాయువనాశ్వసుతోబలీ । మాంధాతాఇతివిఖ్యాతస్త్రిషులోకేషువీర్యవాన్ ॥ ౫ ॥ స
కృత్వాతుపృథివీంకృత్స్నాంశాసనేపృథివీపతిః । సురలోకమథోజేతుముద్యోగమకరోన్నృపః ॥ ౬ ॥ ఇంద్రస్యచభ

యం తీవ్రం సురాణాంచ మహాత్మనాం । మాంధాతరి కృతోద్యోగే దేవలోకజిగీషయా ॥ ౭ ॥ అథార్ధాసనేన శక్రస్య
రాజ్యార్థేన చ పార్థివః । వంద్యమానస్సురగణైః ప్రతిజ్ఞామధ్యరోహత ॥ ౮ ॥ తస్య పాపమభిప్రాయం విదిత్వా
పాకశాసనః । సాంత్వపూర్వమిదం వాక్యమువాచ యువనాశ్వజం ॥ ౯ ॥ రాజా త్వం మానుషే లోకే న తావత్పు
రుషర్షభ । అకృత్వా పృథివీం వశ్యాం దేవరాజ్యమిహేచ్ఛసి ॥ ౧౦ ॥ యది వీర సమగ్రా తే మేదినీ నిఖిలా వశే । దేవ
రాజ్యం కురుష్వేహ సభృత్యబలవాహనః ॥ ౧౧ ॥ ఇంద్రమేవం బ్రువాణం తు మాంధాతా వాక్యమబ్రవీత్ । క్వ మే శ
క్ర ప్రతిహతం శాసనం పృథివీతలే ॥ ౧౨ ॥ తమువాచ సహస్రాక్షో లవణో నామ రాక్షసః । మధుపుత్రో మధువనే నా
జ్ఞాం తే కురుతేఽనఘ ॥ ౧౩ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా విప్రియం వాక్యం సహస్రాక్షేణ భాషితమ్ । వ్రీడితోఽవాఙ్ముఖో రాజా వ్యా
హర్తుం న శశాక హ ॥ ౧౪ ॥ ఆమంత్ర్య తు సహస్రాక్షం హ్రియా కించిదవాఙ్ముఖః । పునరేవాగమచ్ఛ్రీమానిమం
లోకం నరేశ్వరః ॥ ౧౫ ॥ స కృత్వా హృదయేఽమర్షం సభృత్యబలవాహనః । ఆజగామ మధోః పుత్రం వశే కర్తు
మరిందమః ॥ ౧౬ ॥ స కాంక్షమాణో లవణం యుద్ధాయ పురుషర్షభః । దూతం సంప్రేషయామాస సకాశం లవణ
స్య సః ॥ ౧౭ ॥ స గత్వా విప్రియాణ్యాహ బహూని మధునస్సుతం । వదంతమేవం తం దూతం భక్షయామాస రాక్షసః ॥
చిరాయమాణే దూతే తు రాజా క్రోధసమన్వితః । అర్దయామాస తద్రక్షశ్శరవృష్ట్యా సమంతతః ॥ ౧౯ ॥ ప్రహస్య
లవణశ్శూలమైశం జగ్రాహ పాణినా । వధాయ సానుబంధస్య ముమోచాయుధముత్తమం ॥ ౨౦ ॥ తచ్ఛూలం దీప్య
మానం తు సభృత్యబలవాహనం । భస్మీకృత్వా నృపం భూయో లవణస్యాగమత్కరం ॥ ౨౧ ॥ ఏవం స రాజా బలవా
న్హతస్సబలవాహనః । శూలస్య చ బలం వీర హ్యప్రమేయమనుత్తమం ॥ ౨౨ ॥ శ్వః ప్రభాతే తు లవణం వధిష్యసి న సం
శయః । అగృహీతాయుధం క్షిప్రం ధ్రువో హి విజయస్తవ ॥ ౨౩ ॥ లోకానాం స్వస్తి చైవ స్యాత్కృతే కర్మణి చ త్వయా ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం లవణస్య దురాత్మనః ॥ ౨౪ ॥ శూలస్య చ బలం ఘోరమప్రమేయం నరర్షభ । వినాశశ్చైవ
మాంధాతుర్యత్తేనాభూచ్చ పార్థివ ॥ ౨౫ ॥ ఓమ్ ॥ త్వం శ్వః ప్రభాతే లవణం మహాత్మన్వధిష్యసే నాత్ర తు సంశ
యో మే । శూలం వినా నిర్గతమామిషార్థే ధ్రువో జయస్తే భవితా నరేంద్ర ॥ ౨౬ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే స
ప్తషష్టితమస్సర్గః ॥ ౨౯ ॥ ౫౭౪౦ ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ కథాం కథయతాం తేషాం జయం చాకాంక్షతాం శుభమ్ । వ్యతీతా రజనీ శీఘ్రం
శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః ॥ ౧ ॥ తతః ప్రభాతే విమలే తస్మిన్కాలే స రాక్షసః । నిర్గతస్తు పురాద్వీరో భక్ష్యార్థం భీమ
విక్రమః ॥ ౨ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే వీరశ్శత్రుఘ్నో యమునానదీమ్ । తీర్త్వా మధుపురద్వారి ధనుష్పాణిరతిష్ఠత ॥ ౩ ॥ త
తోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే క్రూరకర్మా స రాక్షసః । ఆగచ్ఛద్బహుసాహస్రం ప్రాణినాముద్వహన్భరమ్ ॥ ౪ ॥ తతో దదర్శ
శత్రుఘ్నం స్థితం ద్వారి ధృతాయుధమ్ । తమువాచ తతో రక్షః కిమనేన కరిష్యసి ॥ ౫ ॥ ఈదృశానాం సహస్రాణి సా
యుధానాం నరాధమ । భక్షితాని మయా రోషాత్కాలమాకాంక్షసే ను కిమ్ ॥ ౬ ॥ ఆహారశ్చాప్యసంపూర్ణో మమా
యం పురుషాధమ । స్వయం ప్రవిష్టోఽద్య ముఖం కథమాసాద్య దుర్మతే ॥ ౭ ॥ తస్యైవం భాషమాణస్య హసతశ్చ ము
హుర్ముహుః । శత్రుఘ్నో వీర్యసంపన్నో రోషాదశ్రూణ్యవర్తయత్ ॥ ౮ ॥ తస్య రోషాభిభూతస్య శత్రుఘ్నస్య
మహాత్మనః । తేజోమయా మరీచ్యస్తు సర్వగాత్రైర్వినిష్పతన్ ॥ ౯ ॥ ఉవాచ చ సుసంక్రుద్ధశ్శత్రుఘ్నస్తం నిశాచ
రమ్ । యోద్ధుమిచ్ఛామి దుర్బుద్ధే ద్వంద్వయుద్ధం త్వయా సహ ॥ ౧౦ ॥ పుత్రో దశరథస్యాహం భ్రాతా రామస్య ధీమ
తః । శత్రుఘ్నో నిత్యశత్రుఘ్నో వధకాంక్షీ తవాగతః ॥ ౧౧ ॥ తస్య మే యుద్ధకామస్య ద్వంద్వయుద్ధం ప్రదీయతామ్ ।
శత్రుస్త్వం సర్వజీవానాం న మే జీవన్గమిష్యసి ॥ ౧౨ ॥ తస్మింస్తథా బ్రువాణే తు రాక్షసః ప్రహసన్నివ । ప్రత్యువా

చసరశ్శేక్షం నిస్త్రైంశం ప్రాప్తోసి దుర్మతే ॥ ౧౩ ॥ మమ మాతృష్వసుర్భ్రాతా రావణో రాక్షసాధిపః । హతో రామేణ దుర్బుద్ధే స్త్రీహేతోః పురుషాధమ ॥ ౧౪ ॥ తచ్చ సర్వం మయా క్షాంతం రావణస్య కులక్షయం । అవజ్ఞాం పురతః కృత్వా మయా యూయం విశేషతః ॥ ౧౫ ॥ నిహతాశ్చ హి మే సర్వే పరిభూతాస్తృణం యథా । భూతాశ్చైవ భవిష్యాశ్చ యూయం చ పురుషాధమాః ॥ ౧౬ ॥ తస్య తే యుద్ధకామస్య యుద్ధం దాస్యామి దుర్మతే । తిష్ఠ త్వం చ ముహూర్తం తు యావదాయుధమానయే ॥ ౧౭ ॥ ఈప్సితం యాదృశం తుభ్యం సజ్జయే యావదాయుధం । తమువాచాథ శత్రుఘ్నః క్వ మే జీవన్గమిష్యసి ॥ ౧౮ ॥ శత్రుర్యదృచ్ఛయా దృష్టో న మోక్తవ్యః కృతాత్మనా । యో హి విక్లబయా బుద్ధ్యా ప్రసరం శత్రవే దదౌ ॥ ౧౯ ॥ స హతో మందబుద్ధిత్వాద్యథా కాపురుషస్తథా ॥ ఒమ్ ॥ తస్మాత్సుదృష్టం కురు జీవలోకం శరైశ్శితైస్త్వాం వివిధైర్నయామి । యమస్య గేహాభిముఖం హి పాపం రిపుం త్రిలోకస్య చ రాఘవస్య ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే ఉత్తరకాండే ఏకోనసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౬౯ ॥ ౩౮౪౦ ॥ ****************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య శత్రుఘ్నస్య మహాత్మనః । క్రోధమాహారయత్తీవ్రం తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ పాణౌ పాణిం వినిష్పిష్య దంతాన్కటకటాస్య చ । లవణో రఘుశార్దూలమాహ్వయామాస చాసకృత్ ॥ ౨ ॥ తమాహ్వయంతం సౌమిత్రిర్లవణం ఘోరదర్శనం । శత్రుఘ్నో దేవశత్రుఘ్న ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ న శత్రుఘ్నస్తదా జాతో యథాన్యే నిర్జితాస్త్వయా । తదద్య బాణాభిహతో వ్రజ త్వం యమసాదనం ॥ ౪ ॥ ఋషయోప్యద్య పాపాత్మన్మయా త్వాం నిహతం రణే । పశ్యంతు విప్రా విద్వాంసస్త్రిదశా ఇవ రావణం ॥ ౫ ॥ త్వయి మద్బాణనిర్దగ్ధే పతితేద్య నిశాచర । పురే జనపదే చాపి క్షేమమేతద్భవిష్యతి ॥ ౬ ॥ అద్య మద్బాహునిష్క్రాంతశ్శరో వజ్రనిభాననః । ప్రవేక్ష్యతే తే హృదయం పద్మమంశురివార్కజః ॥ ౭ ॥ ఏవముక్తో మహావృక్షం లవణః క్రోధ

మూర్ఛితః । శత్రుఘ్నోరసిచిక్షేపసచతంనతధాచ్ఛినత్ ॥ ౮ ॥ తద్దృష్ట్వావిఫలంకర్మ రాక్షసస్సపునరేవతు । పాద
పాంత్సుబహూన్గృహ్యశత్రుఘ్నేవ్యసృజద్బలీ ॥ ౯ ॥ శత్రుఘ్నశ్చాపి తేజస్వీవృక్షానాపతతోబహూన్ । త్రిభి
శ్చతుర్భిరేకైకంచిచ్ఛేదనతపర్వభిః ॥ ౧౦ ॥ తతోబాణమయంవర్షంవ్యసృజద్రాక్షసోరసి । శత్రుఘ్నోవీర్యసం
పన్నోవివ్యథేనచరాక్షసః ॥ ౧౧ ॥ తతఃప్రహస్యలవణోవృక్షముత్పాట్యలీలయా । శిరస్యభ్యాహనచ్ఛూరంస్రస్తాం
గస్సముమోహవై ॥ ౧౨ ॥ తస్మిన్నిపతితేవీరే హాహాకారోమహానభూత్ । ఋషీణాందేవసంఘానాంగంధర్వా
ప్సరసామపి ॥ ౧౩ ॥ తమవజ్ఞాయతుహతంశత్రుఘ్నంభువిపాతితం । రక్షోలబ్ధాంతరమపినవివేశస్వమాలయం ॥౧౪
నాపిశూలంప్రజగ్రాహ తందృష్ట్వాభువిపాతితం । తతోహతఇతిజ్ఞాత్వా తాన్భక్షాన్సముదావహత్ ॥ ౧౫ ॥ ము
హూర్తాల్లబ్ధసంజ్ఞస్తుపునస్తస్థౌధృతాయుధః । శత్రుఘ్నోరాక్షసద్వారి ఋషిభిస్సంప్రపూజితః ॥ ౧౬ ॥ తతోదివ్య
మమోఘంతుజగ్రాహశరముత్తమం । జ్వలంతంతేజసాఘోరంపూరయంతందిశోదశ ॥ ౧౭ ॥ వజ్రాననంవజ్రవే
గంమేరుమందరసన్నిభం । నతంపర్వసుసర్వేషుసంయుగేష్వపరాజితం ॥ ౧౮ ॥ అసృక్చందనదిగ్ధాంగంచారుప
త్రంపతత్రిణమ్ । దానవేంద్రాచలేంద్రాణామసురాణాంచదారుణమ్ ॥ ౧౯ ॥ తందీప్తమివకాలాగ్నింయుగాంతే
సముపస్థితే । దృష్ట్వాసర్వాణిభూతాని పరిత్రాసముపాగమన్ ॥ ౨౦ ॥ సదేవాసురగంధర్వంసమునింసాప్సరోగ
ణం । జగద్ధిసర్వమస్వస్థంపితామహముపస్థితం ॥ ౨౧ ॥ ఊచుస్సర్వేదేవేశంవరదంప్రపితామహం । కచ్చిల్లోక
క్షయోదేవసంప్రాప్తోవాయుగక్షయః ॥ ౨౨ ॥ నేదృశందృష్టపూర్వంచనశ్రుతంప్రపితామహ । దేవానాంభ
యసంమోహోలోకానాంసంక్షయంప్రతి ॥ ౨౩ ॥ తేషాంతద్వచనంశ్రుత్వాబ్రహ్మాలోకపితామహః । భయకార
ణమాచష్టదేవానామభయంకరః । ౨౪ ॥ ఉవాచమధురాంవాణీంశృణుధ్వంసర్వదేవతాః । వధాయలవణస్యాజౌ

శరశ్శత్రుఘ్నధారితః ॥ ౨౫ ॥ తేజసా యస్య సర్వస్య సంమూఢాస్సురసత్తమాః । ఏష పూర్వస్య దేవస్య లోకకర్తుస్సనాతనః ॥ ౨౬ ॥ శరస్తేజోమయో వత్సా యేన వో భయమాగతం । ఏష వై కైటభస్యార్థే మధునశ్చ మహాశరః ॥ ౨౭ ॥ సృష్టో మహాత్మనా తేన వధార్థం దైత్యయోస్తయోః । ఏక ఏవ ప్రజానాతి విష్ణుస్తేజోమయం శరం ॥ ౨౮ ॥ ఏషైవ హి తనుః పూర్వా విష్ణోస్తస్య మహాత్మనః । ఇతో గచ్ఛత పశ్యధ్వం వధ్యమానం మహాత్మనా ॥ ౨౯ ॥ రామానుజేన వీరేణ లవణం రాక్షసోత్తమం । తస్య తే దేవదేవస్య నిశమ్య మధురాం గిరం ॥ ౩౦ ॥ ఆజగ్ముర్యత్ర యుధ్యేతే శత్రుఘ్నలవణావుభౌ । తం శరం దివ్యసంకాశం శత్రుఘ్నకరధారితం ॥ ౩౧ ॥ దదృశుస్సర్వభూతాని యుగాంతాగ్నిమివోత్థితం । ఆకాశమావృతం దృష్ట్వా దేవైర్హి రఘునందనః ॥ ౩౨ ॥ సింహనాదం భృశం కృత్వా దదర్శ లవణం పునః । ఆహూతశ్చ పునస్తేన శత్రుఘ్నేన మహాత్మనా ॥ ౩౩ ॥ లవణః క్రోధసంయుక్తో యుద్ధాయ సముపస్థితః । ఆకర్ణాత్స వికృష్యాథ తద్ధనుర్ధన్వినాం వరః ॥ ౩౪ ॥ స ముమోచ మహాబాణం లవణస్య మహోరసి । ఉరస్తస్య విదార్యాశు ప్రవివేశ రసాతలం ॥ ౩౫ ॥ గత్వా రసాతలం దివ్యశ్శరో విబుధపూజితః । పునరేవాగమత్తూర్ణమిక్ష్వాకుకులనందనం ॥ ౩౬ ॥ శత్రుఘ్నశరనిర్భిన్నో లవణస్స నిశాచరః । పపాత సహసా భూమౌ వజ్రాహత ఇవాచలః ॥ ౩౭ ॥ తచ్చ దివ్యం మహచ్ఛూలం హతే లవణరాక్షసే । పశ్యతాం సర్వదేవానాం రుద్రస్య వశమన్వగాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఓమ్ ॥ (తతస్తే దేవమహర్షయశ్చ గంధర్వసిద్ధాస్సహ చాప్సరోభిః । ప్రూజను [illegible] ప్రతిము హుర్నదంతః ॥ ౩౯ ॥) ఏకేషుపాతేన భయం నిపాత్య లోకత్రయస్యాస్య రఘుప్రవీరః । వినిర్బభావుద్యతచాపబాణస్తమః ప్రణుద్యేవ సహస్రరశ్మిః ॥ ౪౦ ॥ తతో హి దేవా ఋషిపన్నగాశ్చ ప్రపూజిరే [illegible] । దిష్ట్యా జయో దాశరథేరవాప్తస్త్యక్త్వా భయం సర్ప ఇవ ప్రశాంతః ॥ ౪౧ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరా [illegible] లవణవధో నామై

కోనసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౯౫ ॥ ౧౯౦౦ ॥ * * * * * *

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ హతే తు లవణే దేవాస్సేన్ద్రాస్సాగ్నిపురోగమాః । ఊచుస్సుమధురాం వా
ణీం శత్రుఘ్నం శత్రుతాపనమ్ ॥ ౧ ॥ దిష్ట్యా తే విజయో వత్స దిష్ట్యా లవణరాక్షసః । హతః పురుషశార్దూల వర
య రాఘవ ॥ ౨ ॥ వరదాస్స్మ మహాబాహో సర్వ ఏవ సమాగతాః । విజయాకాంక్షిణస్తుభ్యమమోఘం దర్శనం హి
నః ॥ ౩ ॥ దేవానాం భాషితం శ్రుత్వా శూరో మూర్ధ్ని కృతాంజలిః । ప్రత్యువాచ మహాబాహుశ్శత్రుఘ్నః ప్రయ
తాత్మవాన్ ॥ ౪ ॥ ఇయం మధుపురీ రమ్యా మధురా దేవనిర్మితా । నివేశం ప్రాప్నుయాచ్ఛీఘ్రమేష మే స్తు వరః
పరః ॥ ౫ ॥ తం దేవాః ప్రీతమనసో బాఢమిత్యేవ రాఘవమ్ । భవిష్యతి పురీ రమ్యా శూరసేనా న సంశయః ॥ ౬ ॥ తే
తథోక్త్వా మహాత్మానో దివమారురుహుస్తదా । శత్రుఘ్నోఽపి మహాతేజాస్తాం సేనాం సముపానయత్ ॥ ౭ ॥ సా సే
నా శీఘ్రమాగచ్ఛచ్ఛ్రుత్వా శత్రుఘ్నశాసనమ్ । నివేశనం చ శత్రుఘ్నశ్శ్రావణేన సమారభత్ ॥ ౮ ॥ సా పురీ దివ్య
సంకాశా వర్షే ద్వాదశమే శుభా । నివిష్టా శూరసేనానాం విషయశ్చాకుతోభయః ॥ ౯ ॥ క్షేత్రాణి సస్యయుక్తాని కా
లే వర్షతి వాసవః । అరోగవీరపురుషా శత్రుఘ్నభుజపాలితా ॥ ౧౦ ॥ అర్ధచన్ద్రప్రతీకాశా యమునాతీరశోభి
తా । శోభితా గృహముఖ్యైశ్చ చత్వరాపణవీథికైః ॥ ౧౧ ॥ చాతుర్వర్ణ్యసమాయుక్తా నానావాణిజ్యశోభితా । య
చ్చ తేన పురా శుభ్రం లవణేన కృతం మహత్ ॥ ౧౨ ॥ శోభయామాస శత్రుఘ్నో నానావర్ణోపశోభితమ్ । ఆరామై
శ్చ విహారైశ్చ శోభమానం సమన్తతః ॥ ౧౩ ॥ శోభితాం శోభనీయైశ్చ తథాన్యైర్దైవమానుషైః । తాం పురీం దివ్యసం
కాశాం నానాపణ్యోపశోభితామ్ ॥ ౧౪ ॥ నానాదేశగతైశ్చాపి వణిగ్భిరుపశోభితామ్ । తాం సమృద్ధాం సమృద్ధార్థ
శ్శత్రుఘ్నో భరతానుజః ॥ ౧౫ ॥ నిరీక్ష్య పరమప్రీతః పరం హర్షముపాగమత్ । తస్య బుద్ధిస్సముత్పన్నా నివేశ్య మ

ధురాంపురీమ్ ॥ ౧౬ ॥ రామపాదౌనిరీక్షేహంవర్షేద్వాదశఆగతే ॥ ఓమ్ ॥ తతస్స తామమరపురోపమాంపురీం
నివేశ్యవైవివిధజనాభిసంవృతాం । నరాధిపోరఘుపతిపాదదర్శనే దధౌమతింరఘుకులవంశవర్ధనః ॥ ౧౭ ॥ ఇత్యు
త్తర శ్రీరామాయణే సప్తతితమస్సర్గః ॥ ౬౪౫ ॥ ౧౨౯౦౦ ॥ * * *

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తతోద్వాదశమేవర్షే శత్రుఘ్నోరామపాలితాం । అయోధ్యాంచకమే
గంతుమల్పభృత్యబలానుగః ॥ ౧ ॥ తతోమంత్రిపురోగాంశ్చబలముఖ్యాన్నివర్త్య చ । జగామరథముఖ్యేన హ
యానాంచశతేనసః ॥ ౨ ॥ సగత్వాగణితాన్వాసాంత్సప్తాష్టౌరఘునందనః । వాల్మీక్యాశ్రమమాసాద్యవాసంచక్రే
మహారథః ॥ ౩ ॥ సోభివాద్యతతఃపాదౌవాల్మీకేఃపురుషర్షభః । పాద్యమర్ఘ్యంతథాతిథ్యంజగ్రాహ మునిసత్త
మాత్ ॥ ౪ ॥ బహురూపాస్సుమధురాఃకథాస్తత్రసహస్రశః । కథయామాససమునిశ్శత్రుఘ్నాయమహాత్మనే ॥
ఉవాచ చమునిర్వాక్యంలవణస్యవధాశ్రితం । సుదుష్కరంకృతంకర్మలవణంనిఘ్నతాత్వయా ॥ ౬ ॥ బహవఃపా
ర్థివాస్సౌమ్యహతాస్సబలవాహనాః । లవణేనమహాబాహోయుద్ధ్యమానాదురాత్మనా ॥ ౭ ॥ సత్వయానిహతః
పాపోలీలయాపురుషర్షభ । జగతశ్చభయంతత్రప్రశాంతంతవతేజసా ॥ ౮ ॥ రావణస్యవధోఘోరోయత్నేన
మహతాకృతః । ఇదంతుసుమహత్కర్మత్వయాకృతమయత్నతః ॥ ౯ ॥ ప్రీతిశ్చాపిపరాజాతాదేవానాంలవ
ణేహతే । భూతానాంచైవసర్వేషాంజగతశ్చప్రియంకృతమ్ ॥ ౧౦ ॥ తచ్చయుద్ధంమయాదృష్టంయథావత్పురుషర్ష
భ । సభాయాంవాసవస్యాథఉపవిష్టేనరాఘవ ॥ ౧౧ ॥ మమాపిపరమాప్రీతిర్హృదిశత్రుఘ్నవర్తతే । ఉపా
ఘ్రాస్యామితేమూర్ధ్నిస్నేహస్యైషాపరాగతిః ॥ ౧౨ ॥ ఇత్యుక్త్వామూర్ధ్నిశత్రుఘ్నముపాఘ్రాయమహాము
నిః । ఆతిథ్యమకరోత్తస్యయేచతస్యపదానుగాః ॥ ౧౩ ॥ సభుక్తవాన్నరశ్రేష్ఠోగీతమాధుర్యముత్తమం । శుశ్రావ

రామచరితం తస్మిన్కాలే యథాక్రమమ్ ॥౧౪॥ తంత్రీలయసమాయుక్తం త్రిస్థానకరణాన్వితం । సంస్కృతం లక్ష
ణోపేతం సమతాళసమన్వితం ॥ ౧౫ ॥ శుశ్రావ రామచరితం తస్మిన్కాలే పురాకృతమ్ । తాన్యక్షరాణి సత్యాని య
థావృత్తాని పూర్వశః ॥ ౧౬ ॥ శ్రుత్వా పురుషశార్దూలో విసంజ్ఞో బాష్పలోచనః । స ముహూర్తమివాసంజ్ఞో
వినిశ్వస్య ముహుర్ముహుః ॥ ౧౭ ॥ తస్మిన్గీతే యథావృత్తం వర్తమానమివాశృణోత్ । పదానుగాశ్చ యే రా
జ్ఞస్తాం శ్రుత్వా గీతసంపదం ॥ ౧౮ ॥ అవాఙ్ముఖాశ్చ దీనాశ్చ ఆశ్చర్యమితి చాబ్రువన్ । పరస్పరం చ తే తత్ర సైనికాస్స
మ్బభాషిరే ॥౧౯॥ కిమిదం క్వ చ వర్తామః కిమేతత్స్వప్నదర్శనం । అర్థో యో నః పురా దృష్టస్తమాశ్రమపదే పునః ॥
శృణుమః కిమయం స్వప్నో గీతబంధం శ్రితో భవేత్ । విస్మయం తే పరం గత్వా శత్రుఘ్నమిదమబ్రువన్ ॥ ౨౧ ॥ సా
ధు పృచ్ఛ నరశ్రేష్ఠ వాల్మీకిం మునిపుంగవమ్ । శత్రుఘ్నస్త్వబ్రవీత్సర్వాన్కౌతూహలసమన్వితాన్ ॥ ౨౨ ॥ సైనికా
న క్షమోఽస్మాకం పరిప్రష్టుమిహేదృశః । ఆశ్చర్యాణి బహూనీహ భవంత్యస్యాశ్రమే మునేః ॥ ౨౩ ॥ న తు కౌతూహ
లాద్యుక్తమన్వేష్టుం తం మహామునిం । ఏవం తద్వాక్యముక్త్వా చ సైనికాన్రఘునందనః ॥ ౨౪ ॥ అభివాద్య మహర్షిం
తం స్వం నివేశం యయౌ తదా ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ఏకసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౫౪౭ ॥ ౧౦౯౬౦ ॥ *****

శ్రీరామాయనమః ॥ఓమ్॥ తం శయానం నరవ్యాఘ్రం నిద్రా నాభ్యాగమత్తదా । చింతయంతమనేకాగ్రం
రామగీతమనుత్తమం ॥ ౧ ॥ తస్య శబ్దం సుమధురం తంత్రీలయసమన్వితం । శ్రుత్వా రాత్రిర్జగామాశు శత్రుఘ్నస్య
మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ తస్యాం నిశాయాం వ్యుష్టాయాం కృత్వా పౌర్వాహ్ణికీం క్రియాం । ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం శత్రు
ఘ్నో మునిపుంగవం ॥ ౩॥ భగవన్ద్రష్టుమిచ్ఛామి రాఘవం రఘునందనం । త్వయానుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి సహైభిస్సంశి
తవ్రతైః ॥ ౪ ॥ ఇత్యేవం వాదినం తం తు శత్రుఘ్నం శత్రుతాపనం । వాల్మీకిస్సంపరిష్వజ్య విససర్జ చ రాఘవం ॥౫॥

సోఽభివాద్య మునిశ్రేష్ఠం రథమారుహ్య సుప్రభం । అయోధ్యామగమత్తూర్ణం రాఘవోత్సుకదర్శనః ॥ ౬ ॥ స
ప్రవిష్టః పురీం రమ్యాం శ్రీమానిక్ష్వాకునందనః । ప్రవివేశ మహాబాహుర్యత్ర రామో మహాద్యుతిః ॥ ౭ ॥ స రా
మం మంత్రిమధ్యస్థం పూర్ణచంద్రనిభాననం । పశ్యన్నమరమధ్యస్థం సహస్రనయనం యథా ॥ ౮ ॥ అభివాద్య మ
హాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా । ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం రామం సత్యపరాక్రమం ॥ ౯ ॥ యథాజ్ఞప్తం మహారా
జ సర్వం తత్కృతవానహం । హతస్స లవణః పాపః పురీ చాస్య నివేశితా ॥ ౧౦ ॥ ద్వాదశైతాని వర్షాణి త్వాం వినా
రఘునందన । నోత్సహేయమహం వస్తుం త్వయా విరహితో నృప ॥ ౧౧ ॥ స మే ప్రసాదం కాకుత్స్థ కురుష్వామితవి
క్రమ । మాతృహీనో యథా వత్సో న చిరం ప్రవసామ్యహం ॥ ౧౨ ॥ ఏవం బ్రువాణం శత్రుఘ్నం పరిష్వజ్యేదమబ్రవీ
త్ । మా విషాదం కృథా వీర నైతత్క్షత్రియచేష్టితం ॥ ౧౩ ॥ నావసీదంతి రాజానో విప్రవాసేషు రాఘవ । ప్రజాశ్చ
పరిపాల్యా హి క్షత్రధర్మేణ రాఘవ ॥ ౧౪ ॥ కాలే కాలే చ మాం వీర హ్యయోధ్యామవలోకితుం । ఆగచ్ఛ త్వం నర
శ్రేష్ఠ గంతాసి చ పురం తవ ॥ ౧౫ ॥ మమాపి త్వం సుదయితః ప్రాణైరపి న సంశయః । అవశ్యం కరణీయం చ రాజ్యస్య
పరిపాలనం ॥ ౧౬ ॥ తస్మాత్త్వం వస కాకుత్స్థ సప్తరాత్రం మయా సహ । ఊర్ధ్వం గంతాసి మధురాం సభృత్యబలవా
హనః ॥ ౧౭ ॥ రామస్యైతద్వచః శ్రుత్వా ధర్మయుక్తం మనోగతం । శత్రుఘ్నో దీనయా వాచా బాఢమిత్యేవ చాబ్ర
వీత్ ॥ ౧౮ ॥ సప్తరాత్రం చ కాకుత్స్థో రాఘవస్య యథాజ్ఞయా । ఉష్య తత్ర మహేష్వాసో గమనాయోపచక్రమే ॥
ఆమంత్ర్య తు మహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమం । భరతం లక్ష్మణం చైవ మహారథముపారుహత్ ॥ ౨౦ ॥ దూరం
తాభ్యామనుగతో లక్ష్మణేన మహాత్మనా । భరతేన చ శత్రుఘ్నో జగామాశు పురం తదా ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరా
మాయణే ద్విసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౪౫౧ ॥ ౮౦౨౨ ॥***********************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ప్రస్థాప్యతు స శత్రుఘ్నం భ్రాతృభ్యాం సహ రాఘవః । ప్రముమోద సుఖీ రాజ్యం ధర్మేణ పరిపాలయన్ ॥ ౧ ॥ తతః కతిపయాహస్సు వృద్ధో జానపదో ద్విజః । మృతం బాలముపాదాయ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ ౨ ॥ రుదన్బహువిధం విప్రస్స్నేహదుఃఖసమన్వితః । అసకృత్పుత్ర పుత్రేతి వాక్యమేతదువాచహ ॥ ౩ ॥ కిన్ను మే దుష్కృతం కర్మ పురా దేహాంతరే కృతం । యదహం పుత్రమేకం త్వాం పశ్యామి నిధనం గతం ॥ ౪ ॥ అప్రాప్తయౌవనం బాలం పంచవర్షసహస్రకం । అకాలే కాలమాపన్నం దుఃఖాయ మమ పుత్రక ॥ అల్పైరహోభిర్నిధనం గమిష్యామి న సంశయః । అహం చ జననీ చైవ తవ శోకేన పుత్రక ॥ ౬ ॥ న స్మరామ్యనృతం హ్యుక్తం న చ హింసాం స్మరామ్యహం । సర్వేషాం ప్రాణినాం పాపం కృతం నైవ స్మరామ్యహం ॥ ౭ ॥ కేనాద్య దుష్కృతేనాయం బాల ఏవ మమాత్మజః । అకృత్వా పితృకార్యాణి గతో వైవస్వతక్షయం ॥ ౮ ॥ నేదృశం దృష్టపూర్వం మే శ్రుతం వా ఘోరదర్శనం । మృత్యురప్రాప్తకాలానాం రామస్య విషయే యథా ॥ ౯ ॥ రామస్య దుష్కృతం కించిన్మహదస్తి న సంశయః । యదా హి విషయస్థానాం బాలానాం మృత్యురాగతః ॥ ౧౦ ॥ న హ్యన్యవిషయస్థానాం బాలానాం మృత్యుతో భయం । త్వం రాజన్ జీవయస్వైనం బాలం మృత్యువశం గతం ॥ ౧౧ ॥ రాజద్వారి మరిష్యామి పత్న్యా సార్ధమనాథవత్ । బ్రహ్మహత్యాం తతో రామ సముపేత్య సుఖీ భవ ॥ ౧౨ ॥ భ్రాతృభిస్సహితో రాజన్దీర్ఘమాయురవాప్స్యసి । ఉషితాస్స్మ సుఖం రాజ్యే తవాస్మిన్సుమహాబల ॥ ౧౩ ॥ ఇదం త్వాపతితం యస్మాత్తవ రామ వశే స్థితాః । కాలస్య వశమాపన్నాస్స్వల్పం హి న హి నస్సుఖం ॥ ౧౪ ॥ సంప్రత్యనాథో విషయ ఇక్ష్వాకూణాం మహాత్మనాం । రామం నాథమిహాసాద్య బాలాంతకరణం ధ్రువం ॥ ౧౫ ॥ రాజదోషైర్విపద్యంతే ప్రజా హ్యవిధిపాలితాః । అసద్వృత్తే తు నృపతావకాలే మ్రియతే జనః ॥ ౧౬ ॥ యదా పురేష్వయుక్తాని జనా జనపదేషు చ । కుర్వతే న చ రక్షాస్తి తదా

కాలకృతంభయం ॥ ౧౭ ॥ సువ్యక్తం రాజదోషోయంభవిష్యతినసంశయః । పురేజనపదేవాపి తతో బాలవధోహ్యయం ॥ ౧౮ ॥ ఏవంబహువిధైర్వాక్యైరుపరుధ్యముహుర్ముహుః । రాజానందుఃఖసంతప్తస్సుతంలేముపగూహతే ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యార్షేశ్రీరామాయణే త్రిసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౩౫౪ ॥ ౭౦౮౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తథాతుకరుణంతస్యద్విజస్యపరిదేవితం । శుశ్రావరాఘవస్సర్వం దుఃఖశోకసమన్వితం ॥ ౧ ॥ సతుదుఃఖేనసంతప్తోమంత్రిణస్సముపాహ్వయత్ । వసిష్ఠంవామదేవంచ భ్రాతరౌ సహనైగమాన్ ॥ ౨ ॥ తతోద్విజావసిష్ఠేనసార్ధమష్టౌప్రవేశితాః । రాజానందేవసంకాశంవర్ధస్వేతితతోబ్రువన్ ॥ మార్కండేయోథమౌద్గల్యోవామదేవశ్చకాశ్యపః । కాత్యాయనోథజాబాలిర్గౌతమోనారదస్తథా ॥ ౪ ॥ ఏతే ద్విజర్షభాస్సర్వే ఆసనేషూపవేశితాః । మహర్షీన్సముపాయాతానభివాద్యకృతాంజలిః ॥ ౫ ॥ మంత్రిణోనైగమాంశ్చైవయథార్హమనుకూలతః । తేషాంసముపవిష్టానాంసర్వేషాందీప్తతేజసాం ॥ ౬ ॥ రాఘవస్సర్వమాచష్టద్విజోయముపరోధతే । తస్యతద్వచనంశ్రుత్వారాజ్ఞోదీనస్యనారదః ॥ ౭ ॥ ప్రత్యువాచశుభంవాక్యమృషీణాం సన్నిధౌనృపం । శృణురాజన్యథాకాలేప్రాప్తోబాలస్యసంక్షయః ॥ ౮ ॥ శ్రుత్వాకర్తవ్యతాంరాజన్కురుష్వ రఘునందన । పురాకృతయుగేరామబ్రాహ్మణావైతపస్వినః ॥ ౯ ॥ అబ్రాహ్మణస్తదారాజన్నతపస్వీకథంచన । తస్మిన్యుగేప్రజ్వలితేబ్రహ్మభూతేత్వనావృతే ॥ ౧౦ ॥ అమృత్యవస్తదాసర్వేజజ్ఞిరేదీర్ఘదర్శినః । తతస్త్రేతాయుగంనామమానవానాంవపుష్మతాం ॥ ౧౧ ॥ క్షత్రియాయత్రజాయంతేపూర్వేణతపసాన్వితాః । వీర్యేణతపసాచైవతేధికాఃపూర్వజన్మని ॥ ౧౨ ॥ మానవాయేమహాత్మానస్తత్రత్రేతాయుగేయుగే । బ్రహ్మక్షత్రంచతత్సర్వం యత్పూర్వమపరంచయత్ ॥ ౧౩ ॥ యుగయోరుభయోరాసీత్సమవీర్యసమన్వితం । అపశ్యంతస్తుతేసర్వేవిశేషమధికంతతః ॥

స్థాపనం చక్రిరే తత్ర చాతుర్వర్ణ్యస్య సమ్మతం । తస్మిన్యుగే ప్రజ్వలితే ధర్మభూతే హ్యనావృతే ॥ ౧౫ ॥ అధర్మః పాదమేకం తు పాతయత్పృథివీతలే । అధర్మేణ హి సంయుక్తస్తేజో మందం భవిష్యతి ॥ ౧౬ ॥ ఆమిషం యచ్చ పూర్వేషాం రాజసం చ మలం భృశం । అనృతం నామ తద్భూతం పాదేన పృథివీతలే ॥ ౧౭ ॥ అనృతం పాతయిత్వా తు పాదమేకమధర్మతః । తతః ప్రాదుష్కృతం పూర్వమాయుషః పరినిష్ఠితం ॥ ౧౮ ॥ పాతితే త్వనృతే తస్మిన్నధర్మేణ మహీతలే । శుభాన్యేవాచరల్లోకస్సత్యధర్మపరాయణః ॥ ౧౯ ॥ త్రేతాయుగే తు వర్తంతే బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాశ్చ యే । తపోఽతప్యంత తే సర్వే శుశ్రూషామపరే జనాః ॥ ౨౦ ॥ స్వధర్మః పరమస్తేషాం వైశ్యశూద్రం సమాగమత్ । పూజాం చ సర్వవర్ణానాం శూద్రాశ్చక్రుర్విశేషతః ॥ ౨౧ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే తేషామధర్మే చానృతే చ హ । తతః పూర్వే భృశం హ్రాసమగమన్నృపసత్తమ ॥ ౨౨ ॥ తతః పాదమధర్మస్య ద్వితీయమవతారయత్ । తతో ద్వాపరసంజ్ఞాస్య యుగస్య సమజాయత ॥ ౨౩ ॥ తస్మిన్ద్వాపరసంజ్ఞే తు వర్తమానే యుగక్షయే । అధర్మశ్చానృతం చైవ వవృధే పురుషర్షభ ॥ తస్మిన్ద్వాపరసంఖ్యాతే తపో వైశ్యాన్సమావిశత్ । త్రిభ్యో యుగేభ్యస్త్రీన్వర్ణాన్క్రమాద్వై తప ఆవిశత్ ॥ ౨౫ ॥ త్రిభ్యో యుగేభ్యస్త్రీన్వర్ణాన్ధర్మశ్చ పరినిష్ఠితః । న శూద్రో లభతే ధర్మం యుగతస్తు నరర్షభ ॥ ౨౬ ॥ హీనవర్ణో నరశ్రేష్ఠ తప్యతే సుమహత్తపః । భవిష్యచ్ఛూద్రయోన్యాం వై తపశ్చర్యా కలౌ యుగే ॥ ౨౭ ॥ అధర్మః పరమో రామ ద్వాపరే శూద్రజన్మనః । స వై విషయపర్యంతే తవ రాజన్మహాతపాః ॥ ౨౮ ॥ అద్య తప్యతి దుర్బుద్ధిస్తేన బాలవధో హ్యయం । యో హ్యధర్మమకార్యం వా విషయే పార్థివస్య తు ॥ ౨౯ ॥ కరోతి చాశ్రీమూలం తత్పురే వా దుర్మతిర్నరః । క్షిప్రం హి నరకం యాతి స చ రాజా న సంశయః ॥ ౩౦ ॥ అధీతస్య చ తప్తస్య కర్మణస్సుకృతస్య చ । షష్ఠం భజతి భాగం తు ప్రజా ధర్మేణ పాలయన్ ॥ ౩౧ ॥ షడ్భాగస్య చ భోక్తా హి రక్షతే న ప్రజాః కథం ।

చతుర్థం తస్య పాపస్య భాగమాప్నోతి పార్థివః ॥ ౩౨ ॥ స త్వం పురుషశార్దూల మార్గస్వ విషయం స్వకం । దుష్కృతం యత్ర పశ్యేథాస్తత్ర యత్నం సమాచర ॥ ౩౩ ॥ ఏవం చేద్ధర్మవృద్ధిశ్చ నృణాం చాయుర్వివర్ధనం । భవిష్యతి నరశ్రేష్ఠ బాలస్యాస్య చ జీవితం ॥ ౩౪ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీగా... చతుస్సప్తతితమస్సర్గః ॥ ౭౪ ॥

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ నారదస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వామృతమయం తదా । ప్రహర్షమతులం లేభే లక్ష్మణం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ గచ్ఛ సౌమ్య ద్విజశ్రేష్ఠం సమాశ్వాసయ సువ్రతం । బాలస్య చ శరీరం తత్ తైలద్రోణ్యాం నిధాపయ ॥ ౨ ॥ గంధైశ్చ పరమోదారైస్తైలైశ్చ సుసుగంధిభిః । యథా న క్షీయతే బాలస్తథా సౌమ్య విధీయతాం ॥ ౩ ॥ యథా శరీరో బాలస్య గుప్తస్సన్ క్లిష్టకర్మణః । విపత్తిః పరిభేదో వా న భవేచ్చ తథా కురు ॥ ౪ ॥ తథా సందిశ్య కాకుత్స్థో లక్ష్మణం శుభలక్షణం । మనసా పుష్పకం దధ్యావాగచ్ఛేతి మహాయశాః ॥ ౫ ॥ ఇంగితం స తు విజ్ఞాయ పుష్పకో హేమభూషితః । ఆజగామ ముహూర్తేన సమీపం రాఘవస్య వై ॥ ౬ ॥ సోఽబ్రవీత్ప్రణతో భూత్వా అయమస్మి నరాధిప । వశ్యస్తవ మహాబాహో కింకరస్సముపస్థితః ॥ ౭ ॥ భాషితం రుచిరం శ్రుత్వా పుష్పకస్య నరాధిపః । అభివాద్య మహర్షీంస్తాన్విమానం సోఽధ్యరోహత ॥ ౮ ॥ ధనుర్గృహీత్వా తూణీ చ ఖడ్గం చ రుచిరప్రభం । నిక్షిప్య నగరే వీరౌ సౌమిత్రిభరతావుభౌ ॥ ౯ ॥ ప్రాయాత్ప్రతీచీం హరిత విచిన్వంశ్చ తతస్తతః । ఉత్తరామగమద్ధీమాన్దిశం హిమవదావృతాం ॥ ౧౦ ॥ అపశ్యమానస్తత్రాపి స్వల్పమప్యథ దుష్కృతం । పూర్వామపి దిశం సర్వామథాపశ్యన్నరాధిపః ॥ ౧౧ ॥ ప్రవిశుద్ధసమాచారామాదర్శతలనిర్మలాం । పుష్పకస్థో మహాబాహుస్తదాపశ్యన్నరాధిపః ॥ ౧౨ ॥ దక్షిణాం దిశమాక్రామత్తతో రాజర్షినందనః । శైవలస్యోత్తరే పార్శ్వే దదర్శ సుమహత్సరః ॥ ౧౩ ॥ తస్మిన్సరసి తప్యంతం తాపసం సుమహత్తపః । దదర్శ రాఘవశ్శ్రీమాన్లంబమానమధోముఖం ॥ ౧౪ ॥ రాఘవస్తముపాగమ్య తప్యంతం తప

ఉత్తమం । తమువాచనృపో వాక్యంధన్యస్త్వమసిసువ్రత ॥ ౧౫ ॥ కస్యాం యోన్యాం తపోవృద్ధవర్తసే దృఢవిక్రమ।
కౌతూహలాత్త్వాంపృచ్ఛామి రామోదాశరథిర్హ్యహం ॥ ౧౬ । కోఽర్థోమనీషితస్తుభ్యం స్వర్గలాభః పరోఽథవా।
వరాశ్రయోయదర్థంత్వంతపస్యసిసుదుష్కరం ॥ ౧౭ ॥ యమాశ్రిత్యతపస్తప్తం శ్రోతుమిచ్ఛామి తాపస । బ్రా
హ్మణోవాసిభద్రంతే క్షత్రియోవాసిదుర్జయః ॥ ౧౮ ॥ వైశ్యస్తృతీయవర్ణోవా శూద్రోవాసత్యవాగ్భవ । త
పసాహ్యధికంనిత్యంసత్యంహ్యమృతసంశ్రితం ॥ ౧౯ ॥ ఓమ్ ॥ ఇత్యేవముక్తస్సనగాధిపేన హ్యాక్లిష్టరాదాశరథిం
యతస్మై । ఉవాచజాతింనృపపుంగవాయయత్కారణేచైవతపఃప్రయత్నః ॥ ౨ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే షట్
సప్తతితమస్సర్గః ॥ ౧౬౦ ॥ ౩౨౦౦ ॥ ***************************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వా రామస్యాక్లిష్టకర్మణః । అవాక్శిరాస్తథాభూ
త్వా వాక్యమేతదువాచహ ॥ ౧ ॥ శూద్రయోన్యాం ప్రసూతోఽస్మి శంబుకోనామనామతః । దేవత్వం ప్రార్థయే
రామసశరీరోమహాయశః ॥ ౨ ॥ నమిథ్యాహంవదే రామ దేవలోకజిగీషయా । శూద్రంమాంవిద్ధి కాకుత్స్థ తపఉ
గ్రంసమాస్థితం ॥ ౩ ॥ భాషతస్తస్యశూద్రస్యఖడ్గం సురుచిరప్రభం । నిష్కృష్యకోశాద్విమలం శిరశ్చిచ్ఛేదరాఘ
వః ॥ ౪ ॥ తస్మిన్శూద్రేహతేదేవాస్సేంద్రాస్సాగ్నిపురోగమాః । సాధుసాధ్వితికాకుత్స్థం ప్రశశంసుర్ముహు
ర్ముహుః ॥ ౫ ॥ పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీద్దివ్యానాంసుసుగంధినాం । పుష్పాణాంవాయుముక్తానాంసర్వతః
ప్రపపాతహ ॥ ౬ ॥ సుప్రీతాశ్చాబ్రువన్రామం దేవాస్సత్యపరాక్రమం । సురకార్యమిదంసౌమ్యసుకృతం తేమ
హామతే ॥ ౭ ॥ గృహాణచవరంసౌమ్య యత్త్వమిచ్ఛస్యరిందమ । స్వర్గభాఙ్నహిశూద్రోఽయంత్వత్కృతే రఘునం
దన ॥ ౮ ॥ దేవానాంభాషితంశ్రుత్వా రాఘవస్సుసమాహితః । ఉవాచప్రాంజలిర్వాక్యంసహస్రాక్షంపురంద
రమ్ । తతోదదౌనృపం...

కమ్ ॥ ౯ ॥ యది దేవాః ప్రసన్నా మే ద్విజపుత్రస్స జీవతు । దిశంతు వరమేతం మే ఈప్సితం పరమం మమ ॥ ౧౦ ॥ మమాపచారాద్బాలోఽసౌ బ్రాహ్మణస్యైకపుత్రకః । అప్రాప్తకాలః కాలేన నీతో వైవస్వతక్షయం ॥ ౧౧ ॥ తం జీవయత భద్రం వో నానృతం కర్తుమర్హథ । ద్విజస్య సంశ్రుతోఽర్థో మే జీవయిష్యామి తే సుతం ॥ ౧౨ ॥ రాఘవస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా విబుధసత్తమాః । ప్రత్యూచూ రాఘవం ప్రీతాః దేవాః ప్రీతిసమన్వితాః ॥ ౧౩ ॥ నిర్వృతో భవ కాకుత్స్థ సోఽస్మిన్నహని బాలకః । జీవితం ప్రాప్తవాన్భూయస్సమేతశ్చాపి బంధుభిః ॥ ౧౪ ॥ యస్మిన్ముహూర్తే కాకుత్స్థ శూద్రోఽయం వినిపాతితః । తస్మిన్ముహూర్తే బాలోఽసౌ జీవేన సమయుజ్యత ॥ ౧౫ ॥ స్వస్తి ప్రాప్నుహి భద్రం తే సాధు యామ నరర్షభ । అగస్త్యస్యాశ్రమపదం ద్రక్ష్యామస్తన్మహాయశః । తస్య దీక్షా సమాప్తా హి బ్రహ్మర్షేస్సుమహాద్యుతేః । ద్వాదశం హి గతం వర్షం జలశయ్యాం సమాసతః ॥ ౧౬ ॥ కాకుత్స్థ తద్గమిష్యామో మునిం తమభినందితుం । త్వం చాప్యాగచ్ఛ భద్రం తే మునిం తమభివాదితుం ॥ ౧౭ ॥ స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ దేవానాం రఘునందనః । ఆరురోహ విమానం తత్పుష్పకం హేమభూషితం ॥ ౨౦ ॥ తతో దేవాః ప్రయాతాస్తే విమానైర్బహువిస్తరైః । రామోఽప్యనుజగామాశు కుంభయోనేస్తపోవనం ॥ ౨౧ ॥ దృష్ట్వా తు దేవాన్సంప్రాప్తానగస్త్యస్తపసాం నిధిః । అర్ఘ్యయామాస ధర్మాత్మా సర్వాంస్తానవిశేషతః ॥ ౨౨ ॥ ప్రతిగృహ్య తతః పూజాం సంపూజ్య చ మహామునిం । జగ్ముస్తే త్రిదశా హృష్టాః నాకపృష్ఠం సహానుగైః ॥ ౨౩ ॥ గతేషు తేషు కాకుత్స్థః పుష్పకాదవరుహ్య చ । తతోఽభివాదయామాస హ్యగస్త్యమృషిసత్తమం ॥ ౨౪ ॥ సోఽభివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా । ఆతిథ్యం పరమం ప్రాప్య నిషసాద నరాధిపః ॥ తమువాచ మహాతేజాః కుంభయోనిర్మహాతపాః । స్వాగతం తే నరవ్యాఘ్ర దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి రాఘవ ॥ ౨౫ ॥ త్వం మే బహుమతో రామ గుణైర్బహుభిరుత్తమైః । అతిథిః పూజనీయశ్చ మమ నిత్యం హృది స్థితః ॥ ౨౬ ॥ సురా హి కథ

యాంతి త్వామాగతం శూద్రఘాతినం । బ్రాహ్మణస్య తు ధర్మేణ త్వయా జీవాపితస్సుతః ॥ ౨౮ ॥ ఉష్యతాం మే హ రజనీ సకాశే మమ రాఘవ । ప్రభాతే పుష్పకేణ త్వం గంతాసి పురమేవ హి ॥ ౨౯ ॥ త్వం హి నారాయణః శ్రీమాంస్త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । త్వం ప్రభుస్సర్వభూతానాం పురుషస్త్వం సనాతనః ॥ ౩౦ ॥ ఇదం చాభరణం సౌమ్య నిర్మితం విశ్వకర్మణా । దివ్యం దివ్యేన వపుషా దీప్యమానం స్వతేజసా ॥ ౩౧ ॥ ప్రతిగృహ్ణీష్వ కాకుత్స్థ మత్ప్రియం కురు రాఘవ । దత్తస్య హి పునర్దానే సుమహత్ఫలముచ్యతే ॥ ౩౨ ॥ భరణే హి భవాంశ్శక్తః ఫలానాం మహతామపి । త్వం హి శక్తస్తారయితుం సేంద్రానపి దివౌకసః ॥ ౩౩ ॥ తస్మాత్ప్రదాస్యే విధివత్తత్ప్రతీచ్ఛ నరర్షభ । తతస్తత్ప్రదదౌ చిత్రం ప్రదీప్తమివ భాస్కరమ్ ॥ ౩౪ ॥ అథోవాచ మహాత్మానమిక్ష్వాకూణాం మహారథః । రామో మతిమతాం శ్రేష్ఠః క్షత్రధర్మమనుస్మరన్ ॥ ౩౫ ॥ ప్రతిగ్రహో వై భగవన్ బ్రాహ్మణస్యావిగర్హితః । గృహీతుం క్షత్రియో నైవ కథం బ్రాహ్మణపుంగవ ॥ ౩౬ ॥ బ్రాహ్మణేన విశేషేణ కర్తుం తద్వక్తుమర్హసి । ఏవముక్తస్తు రామేణ ప్రత్యువాచ మహా
నృషిః ॥ ౩౭ ॥ ఆసన్ కృతయుగే రామ బ్రహ్మభూతే పురా యుగే । అపార్థివాః ప్రజాస్సర్వాః సురాణాం తు శతక్రతుః ॥ ౩౮ ॥ తాః ప్రజా దేవదేవేశం రాజార్థం సముపాద్రవన్ । సురాణాం స్థాపితో రాజా త్వయా దేవ శతక్రతుః ॥ ౩౯ ॥ ప్రయచ్ఛ నో హి లోకేశ పార్థివం నరపుంగవమ్ । తస్మై పూజాం ప్రయుంజానా నిర్ధూతాఘా చరేమ హి ॥ ౩౯ ॥ న వసామో వినా రాజ్ఞా ఏష నో నిశ్చయః పరః । ప్రజానాం వచనం శ్రుత్వా నిశ్చయం తమనుత్తమమ్ ॥ తతో బ్రహ్మా సురశ్రేష్ఠో లోకపాలాన్ సవాసవాన్ । సమాహూయాబ్రవీత్సర్వాన్ తేజోభాగాన్ ప్రయచ్ఛత ॥ ౪౧ ॥ తతో దదుర్లోకపాలాస్సర్వే భాగాన్ స్వతేజసః । అక్షుపచ్చ తతో బ్రహ్మా యతో జాతః క్షుపో నృపః ॥ ౪౨ ॥ తం బ్రహ్మా లోకపాలానాం సమాంశైస్సమయోజయత్ । తతో దదౌ నృపం తాసాం ప్రజానామీశ్వరం క్షుపమ్ ॥ ౪౩ ॥ తత్రైం

దక్షిణచభాగేనమహీమాజ్ఞాపయన్నృపః। వారుణేనతుభాగేనవపుఃపుష్యతిరాఘవ ॥౪౪ ॥ కౌబేరేణతుభాగేనవిత్త
మాస్సాందదాతదా । యస్తుయామ్యోభవద్భాగస్తేనశాస్తిస్మసప్రజాః ॥ ౪౫ ॥ తత్తేంద్రేణనరశ్రేష్ఠభాగేన
రఘునందన । ప్రతిగృహ్ణీష్వభద్రంతేతారణార్థంమమప్రభో ॥ ౪౬ ॥ తస్యతద్వచనంశ్రుత్వాఋషేఃపరమధా
ర్మికం । తదాప్రతిజగ్రాహమునేరాభరణంవరం ॥ ౪౭ ॥ ప్రతిగృహ్యతతోరామస్తదాభరణముత్తమం ।
ఆగమంతస్యదివ్యస్యప్రష్టుమేవోపచక్రమే ॥ ౪౮ ॥ అత్యద్భుతమిదందివ్యంవపుషాయుక్తముత్తమం । కథంభగ
వత్ప్రాప్తంకుతోవాకేనవాహృతం ॥ ౪౯ ॥ కుతూహలితయాబ్రహ్మన్పృచ్ఛామిత్వాంమహాయశః । ఆశ్చర్యా
ణాంబహూనాంహినిధిఃపరమకోభవాన్ ॥ ౫౦ ॥ ఏవంబ్రువతికాకుత్స్థే మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్ । శృణురా
మయథావృత్తంపురాత్రేతాయుగేయుగే ॥ ౫౧ ॥ రమణీయప్రదేశేస్మిన్వనేయద్దృష్టవానహం । ఆశ్చర్యంమే
మహాబాహోదానమాశ్రిత్యకేవలం ॥ ౫౨ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షట్సప్తతితమస్సర్గః ॥ ౭౬ ॥ ౧౨౬౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ పురాత్రేతాయుగేరామహ్యరణ్యంబహువిస్తరం । సమంతాద్యోజనశ
తంనిర్మృగంపక్షివర్జితం ॥ ౧ ॥ తస్మిన్నిర్మానుషేరణ్యేకుర్వాణస్తపఉత్తమం । అహమాక్రమితుంసౌమ్య త
దరణ్యముపాగమం ॥ ౨ ॥ తస్యరూపమరణ్యస్యనిర్దేష్టుంనశశాకహ । ఫలమూలైస్సుఖాస్వాదైర్బహురూపైశ్చ
పాదపైః ॥ ౩ ॥ తస్యారణ్యస్యమధ్యేతుసరోయోజనమాయతం । హంసకారండవాకీర్ణంచక్రవాకోపశోభితం ॥
పద్మోత్పలసమాకీర్ణంసమతిక్రాంతశైవలం । తదాశ్చర్యమివాత్యర్థంసుఖాస్వాదమనుత్తమం ॥ ౫ ॥ అరజస్కం
తథాక్షోభ్యంశ్రీమత్పక్షిగణాయుతం । సమీపేతస్యసరసోమహదద్భుతమాశ్రమం ॥ ౬ ॥ పురాణంపుణ్యమత్య
ర్థంతపస్విజనవర్జితం । తత్రాహమవసంరాత్రింనైదాఘీంపురుషర్షభ ॥ ౭ ॥ ప్రభాతేకాల్యముత్థాయసర

స్తముపచక్రమే । అథాపశ్యం శవం తత్ర సుపుష్టమజరం క్వచిత్ ॥ ౮ ॥ పఙ్క్తిభేదేన పుష్టాంగం సమాశ్రితసరోవరం
తిష్ఠంతం పరయా లక్ష్మ్యా తస్మిన్ స్త్రీయా శయే నృప ॥ ౯ ॥ తమర్థం చింతయానోऽహం ముహూర్తం తత్ర రాఘవ । ఉషి
తోऽస్మిన్ సరసీ రేకిం న్విదం స్యాదితి ప్రభో ॥ ౧౦ ॥ అథాపశ్యం ముహూర్తేన దివ్యమద్భుతదర్శనం । విమానం పర
మోదారం హంసయుక్తం మనోజవం ॥ ౧౧ ॥ అత్యర్థం స్వర్గిణం తత్ర విమానే రఘునందన । ఉపాస్తే స్సరసాం
వీర సహస్రం దివ్యభూషణం ॥ ౧౨ ॥ వపుష్యస్తత్ర స్వంగమయంతి స్వర్గిణం నరం । గాయంతి దివ్యగేయాని వా
దయింతి తథాపరాః ॥ ౧౩ ॥ వ్యేళయంతి తథా చాన్యా స్నృత్యంతి చల థాపరాః । అపరాశ్చంద్రరశ్మ్యాభైర్హేమ
దండైశ్చ చామరైః ॥ ౧౪ ॥ దోధూయుర్వదనం తస్య పుండరీకనిభేక్షణం । తతస్సింహాసనం త్యక్త్వా మేరుకూటమివాం
శుమాన్ ॥ ౧౫ ॥ పశ్యతో మే తదా రామ విమానాదవరుహ్య చ । తం శవం భక్షయామాస స స్వర్గీ రఘునందన ॥ ౧౬ ॥
తథా భుక్త్వా యథాకామం మాంసం బహు సుపీవరం । అవతీర్య సరస్స్వర్గీ సంస్ప్రష్టుముపచక్రమే ॥ ౧౭ ॥ ఉపస్పృ
శ్య యథాన్యాయ్యం స స్వర్గీ పురుషర్షభ । ఆరోఢుముపచక్రామ విమానవరముత్తమం ॥ ౧౮ ॥ తమహం దేవసం
కాశమారోహంతముదీక్ష్య వై । విమానమబ్రువం వాక్యం స్వర్గిణం పురుషర్షభ ॥ ౧౯ ॥ కో భవాన్ దేవసంకా
శ ఆహారశ్చ విగర్హితః । త్వయా సంభుజ్యతే సౌమ్య కిమర్థం వక్తుమర్హసి ॥ ౨౦ ॥ కస్య స్యాదీదృశో భావ ఆహా
రో దేవసమ్మత । ఆశ్చర్యం వర్తతే సౌమ్య శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౨౧ ॥ నాహం మాపయికం మన్యే తవ భక్ష్యమి
దం శవమ్ ॥ ఓమ్ ॥ ఇత్యేవముక్తస్స నరేంద్ర నాకీ కౌతూహలాత్సూనృతయా గిరా చ । శ్రుత్వా చ వాక్యం మమ స
ర్వమేతత్సర్వం తథా చాకథయత్స మేతి ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే సప్తసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౭౩ ॥ ౧౨౨౬౦
శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వా తు భాషితం వాక్యం మమ రామ శుభాక్షరం । ప్రాంజలిః ప్రత్యు

వాచెవం నస్వగీ రఘునందన ॥ ౧ ॥ శృణు బ్రహ్మన్ పురావృత్తం మమైతత్సుఖదుఃఖయోః । దురతిక్రమణీయం హి
యథాపృచ్ఛసి మాం ద్విజ ॥ ౨ ॥ పురా వైదర్భకో రాజా పితా మమ మహాయశాః । సుదేవ ఇతి విఖ్యాతస్త్రిషు లోకే
షు వీర్యవాన్ ॥ ౩ ॥ తస్య పుత్రద్వయం రాజన్ ద్వాభ్యాం స్త్రీభ్యామజాయత । అహం శ్వేత ఇతి ఖ్యాతో యవీయాం
స్సురథోఽభవత్ ॥ ౪ ॥ తతః పితరి స్వర్యాతే పౌరా మామభ్యషేచయన్ । తత్రాహం కృతవాన్ రాజ్యం ధర్మే
ణ సుసమాహితః ॥ ౫ ॥ ఏవం వర్షసహస్రాణి సమతీతాని సువ్రత । రాజ్యం కారయతో బ్రహ్మన్ ప్రజా ధర్మేణ ర
క్షతః ॥ ౬ ॥ సోఽహం నిమిత్తే కస్మింశ్చిద్విజ్ఞాతాయుర్ద్విజోత్తమ । కాలధర్మం హృది న్యస్య తతో వనముపాగమమ్ ॥
సోఽహం వనమిదం దుర్గం మృగపక్షివివర్జితమ్ । తపశ్చర్తుం ప్రవిష్టోఽస్మి సమీపే సరసశ్శుభే ॥ ౮ ॥ భ్రాతరం సుర
థం రాజ్యే హ్యభిషిచ్య నరాధిపమ్ । ఇదం సరస్సమాసాద్య తపస్తప్తం మయా చిరమ్ ॥ ౯ ॥ త్రీణి వర్షసహస్రాణి త
పస్త్రీణి మహావనే । తప్త్వా సుదుష్కరం ప్రాప్తో బ్రహ్మలోకమనుత్తమమ్ ॥ ౧౦ ॥ తస్య మే స్వర్గభూతస్య క్షుత్పి
పాసే ద్విజోత్తమ । బాధేతే పరమోదార తతోఽహం వ్యథితేంద్రియః ॥ ౧౧ ॥ గత్వా త్రిభువనశ్రేష్ఠం పితామహ
మథాబ్రువమ్ । భగవన్ బ్రహ్మలోకోఽయం క్షుత్పిపాసావివర్జితః ॥ ౧౨ ॥ కస్యాయం కర్మణః పాకః క్షుత్పిపా
సావశోఽస్మి యత్ । ఆహారః కశ్చ మే దేవ తన్మే బ్రూహి పితామహ ॥ ౧౩ ॥ పితామహస్తు మామాహ తవాహారస్సు
దేవజ । స్వాదూని స్వాని మాంసాని తాని భక్షయ నిత్యశః ॥ ౧౪ ॥ స్వశరీరం త్వయా పుష్టం కుర్వతా తప ఉత్తమమ్ । అ
నుప్తం రోహతే శ్వేత న కదాచిన్మహామతే ॥ ౧౫ ॥ ఉప్తిర్న తేఽస్తి సూక్ష్మోఽపి వనే సత్త్వనిషేవితే । న రాతం భిక్షమా
ణాయ భిక్షా వై యతయే నృప ॥ ౧౬ ॥ న హి దత్తా త్వయేంద్రాభ యస్మాదతిథయేఽపి వై । దత్తం న తేఽస్తి సూక్ష్మోఽపి తపప
వన్నిషేవిణే ॥ ౧౭ ॥ (తృప్తిర్న తేఽస్తి సూక్ష్మోఽపి వనే సత్త్వనిషేవితే) । తేన స్వర్గగతో వత్స బాధ్యసే క్షుత్పిపాసయా ॥

సత్వం సుపుష్టమాహారైస్స్వశరీరమనుత్తమమ్ । భక్షయస్వామృతరసం తేన తృప్తిర్భవిష్యతి ॥ ౧౯ ॥ యదా తు త
ద్వనం శ్వేతమగస్త్యస్సుమహానృషిః । ఆగమిష్యతి దుర్ధర్షస్తదా కృచ్ఛ్రాద్విమోక్ష్యసే ॥ ౨౦ ॥ స హి తారయితుం సౌమ్య
శక్తస్సురగణానపి । కిం పునస్త్వాం మహాబాహో క్షుత్పిపాసావశం గతమ్ ॥ ౨౧ ॥ సోఽహం భగవతః శ్రుత్వా దేవదే
వస్య నిశ్చయమ్ । ఆహారం గర్హితం కుర్మి స్వశరీరం ద్విజోత్తమ ॥ ౨౨ ॥ బహూన్వర్షగణాన్బ్రహ్మన్భుజ్యమానమి
దం మయా । క్షయం నాభ్యేతి బ్రహ్మర్షే తృప్తిశ్చాపి మమోత్తమా ॥ ౨౩ ॥ తస్య మే కృచ్ఛ్రభూతస్య కృచ్ఛ్రాదస్మా
ద్విమోచయ । అన్యేషాం న గతిర్హ్యత్ర కుంభయోనిమృతే ద్విజమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఇదమాభరణం సౌమ్య తారణార్థం ద్వి
జోత్తమ । ప్రతిగృహ్ణీష్వ బ్రహ్మర్షే ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ ౨౫ ॥ ఇదం తావత్సువర్ణం చ ధనం వస్త్రాణి చ
ద్విజ । భక్ష్యం భోజ్యం చ బ్రహ్మర్షే దదామ్యాభరణాని చ ॥ ౨౬ ॥ సర్వాన్కామాన్ప్రయచ్ఛామి భోగాంశ్చ ము
నిపుంగవ । తారణే భగవన్మహ్యం ప్రసాదం కర్తుమర్హసి ॥ ౨౭ ॥ తస్యాహం స్వర్గిణో వాక్యం శ్రుత్వా దుఃఖసమన్వి
తమ్ । తారణాయోపజగ్రాహ తదాభరణముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥ మయా ప్రతిగృహీతే తు తస్మిన్నాభరణే శుభే ।
మానుషః పూర్వకో దేహో రాజర్షేర్వినానాశ హ ॥ ౨౯ ॥ ప్రణష్టే తు శరీరేఽసౌ రాజర్షిః పరయా ముదా । తృప్తః
ప్రముదితో రాజా జగామ త్రిదివం సుఖమ్ ॥ ౩౦ ॥ తేనేదం శక్రతుల్యేన దివ్యమాభరణం మమ । తస్మిన్నిమిత్తే కాకుత్స్థ
దత్తమద్భుతదర్శనమ్ ॥ ౩౧ ॥ తతో వైదర్భకో రాజా తదాభూద్గతకల్మషః ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఉత్తరకాండే ఏకోనాశీతితమ
స్సర్గః ॥ ౫౧౬ ॥ ౧౦౩౨౦ ॥ ***

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తదద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వాగస్త్యస్య రాఘవః । గౌరవాద్విస్మయాచ్చై
వ పునః ప్రష్టుం ప్రచక్రమే ॥ ౧ ॥ భగవంస్తద్వనం ఘోరం తపస్తప్యతి యత్ర సః । శ్వేతో వైదర్భకో రాజా క

థంస్స్యాదమృగద్విజం॥ ౨ ॥తద్వనం స కథం రాజాఞ్శూన్యం మనుజవర్జితం । తపశ్చర్తుం ప్రవిష్టస్స శ్రోతుమిచ్ఛామి
తత్త్వతః ॥ ౩ ॥ రామస్య భాషితం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితం । వాక్యం పరమతేజస్వీ వక్తుమేవోపచక్రమే ॥౪॥
పురా కృతయుగే రామ మనుర్దండధరః ప్రభుః । తస్య పుత్రో మహానాసీదిక్ష్వాకుః కులనందనః ॥ ౫ ॥ తం పుత్రం
పూర్వకే రాజ్యే నిక్షిప్య భువి దుర్జయం । పృథివ్యాం రాజవంశానాం భవ కర్తేత్యువాచ హ ॥ ౬ ॥ తథేతి చ ప్రతి
జ్ఞాతం పితుః పుత్రేణ రాఘవ । తతః పరమసంతుష్టో మనుః పుత్రమువాచ హ ॥ ౭ ॥ ప్రీతోఽస్మి పరమోదార త్వం క
ర్తాసి న సంశయః । దండేన చ ప్రజా రక్ష మా చ దండమకారణే ॥ ౮ ॥ అపరాధిషు యో దండః పాత్యతే మానవేషు
వై । స దండో విధివన్ముక్తస్స్వర్గం నయతి పార్థివం ॥ ౯ ॥ తస్మాద్దండే మహాబాహో యత్నవాన్భవ పుత్రక । ధ
ర్మో హి పరమో లోకే కుర్వతస్తే భవిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ ఇతి తం బహు సందిశ్య మనుః పుత్రం సమాధినా । జగామ త్రిదివం
హృష్టో బ్రహ్మలోకం సనాతనం ॥ ౧౧ ॥ ప్రయాతే త్రిదివం తస్మిన్నిక్ష్వాకురమితప్రభః । జనయిష్యే కథం పుత్రాని
తి చింతాపరోఽభవత్ ॥ ౧౨ ॥ కర్మభిర్బహురూపైశ్చ తైస్తైర్మనుసుతస్సుతాన్ । జనయామాస ధర్మాత్మా శతం దేవసుతో
పమాన్ ॥ ౧౩ ॥ తేషామవరజస్తాత సర్వేషాం రఘునందన । మూఢశ్చాకృతవిద్యశ్చ న శుశ్రూషతి పూర్వజాన్ ॥ ౧౪
నామ తస్య చ దండేతి పితా చక్రేఽల్పమేధసః । అవశ్యం దండపతనం శరీరేఽస్య భవిష్యతి ॥ ౧౫ ॥ అపశ్యమానస్తం దోషం
ఘోరం పుత్రస్య రాఘవ । వింధ్యశైవలయోర్మధ్యే రాజ్యం ప్రాదాదరిందమ ॥ ౧౬ ॥ స దండస్తత్ర రాజాభూద్ర
మ్యే పర్వతరోధసి । పురం చాప్రతిమం రామ న్యవేశయదనుత్తమం ॥ ౧౭ ॥పురస్య చాకరోన్నామ మధుమంతమితి ప్ర
భో । పురోహితం చోశనసం వరయామాస సువ్రతమ్ ॥ ౧౮ ॥ ఏవం స రాజా తద్రాజ్యం చకార సపురోహితః । ప్రహృ
ష్టమనుజాకీర్ణం దేవరాజ్యం యథా వృషా ॥ ౧౯ ॥ ఓమ్ ॥ తతస్స రాజా మనుజేంద్రపుత్రస్సార్ధం చ తేనోశన

సాతదానీమ్ । చకార రాజ్యం సుమహన్మహాత్మా శక్రో దివీవాంగిర సేనయుక్తః ॥ ౨౦ ॥ * ॥ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ఏకోనాశీతితమస్సర్గః ॥ ౭౯ ॥ ౮౩౮౦ ॥ ******************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏతదాఖ్యాయ రామాయ మహర్షిః కుంభసంభవః । అస్యామేవాపరం వాక్యం కథాయాముపచక్రమే ॥ ౧ ॥ తతస్స దండః కాకుత్స్థ బహువర్షగణాయుతమ్ । అకరోత్తత్ర దాంతాత్మా రాజ్యం నిహతకంటకమ్ ॥ ౨ ॥ అథ కాలే తు కస్మింశ్చిద్రాజా భార్గవమాశ్రమమ్ । రమణీయముపాక్రామచ్చైత్రే మాసి మనోరమే ॥ ౩ ॥ తత్ర భార్గవకన్యాం స రూపేణాప్రతిమాం భువి । విచరంతీం వనోద్దేశే దండోఽపశ్యదనుత్తమామ్ ॥ స దృష్ట్వా తాం సుదుర్మేధా అనంగశరపీడితః । అభిగమ్య సుసంవిగ్నాం కన్యాం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ కుతస్త్వమసి సుశ్రోణి కస్య వాసి సుతా శుభే । పీడితోఽహమనంగేన పృచ్ఛామి త్వాం సుమధ్యమే ॥ ౬ ॥ తస్య త్వేవం బ్రువాణస్య మోహోన్మత్తస్య కామినః । భార్గవీ ప్రత్యువాచేదం వచస్సానునయం నృపమ్ ॥ ౭ ॥ భార్గవస్య సుతాం విద్ధి దేవస్యాక్లిష్టకర్మణః । అరజాం నామ రాజేంద్ర జ్యేష్ఠామాశ్రమవాసినీమ్ ॥ ౮ ॥ మా మాం స్పృశ బలాద్రాజన్ కన్యా పితృవశా హ్యహమ్ । గురుః పితా మే రాజేంద్ర త్వం చ శిష్యో మహాత్మనః ॥౯॥ వ్యసనం సుమహత్క్రుద్ధస్స తే దద్యాన్మహాతపాః । యది వాన్యన్మయా కార్యం ధర్మదృష్టేన సత్పథా ॥ ౧౦ ॥ వరయస్వ నృపశ్రేష్ఠ పితరం మే మహాద్యుతిమ్ । అన్యథా తు ఫలం తుభ్యం భవేద్ఘోరాభిసంహితమ్ ॥౧౧॥ క్రోధేన హి పితా మే స త్రైలోక్యమపి నిర్దహేత్ । దాస్యతే చానవద్యాంగ తవ మాం యాచితః పితా ॥ ౧౨ ॥ ఏవం బ్రువాణామరజాం దండః కామవశంగతః । ప్రత్యువాచ మదోన్మత్తశ్శిరస్యాధాయ చాంజలిమ్ ॥ ౧౩ ॥ ప్రసాదం కురు సుశ్రోణి న కాలం క్షేప్తుమర్హసి । త్వత్కృతే హి మమ ప్రాణా విశీర్యంతే శుభాననే ॥ ౧౪ ॥ త్వాం ప్రాప్య మే వధో వాస్యాచ్ఛాపో వాయది దారుణః । భక్తం భజస్వ మాం భీరు భజమా

నాసువిహ్వలం ॥ ౧౫ ॥ ఏవముక్త్వా తు తాం కన్యాం దోర్భ్యాం గృహ్య బలాద్బలీ । సంస్ఫురంతీం యథాకామం మైథు-
నాయోపచక్రమే ॥ ౧౬ ॥ తమనర్థం మహాఘోరం దండః కృత్వా సుదారుణం । నగరం ప్రయయౌ చాశు మధుమ-
న్తమనుత్తమం ॥ ౧౭ ॥ అరజాపి రుదంతీ సా ఆశ్రమస్యావిదూరతః । ప్రతీక్షతే స్మ సంత్రస్తా పితరం దేవసన్నిభం ॥
ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ఏకాశీతితమస్సర్గః ॥ ౩౨౭ ॥ ౬౪౪౦ ॥ ****************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ స ముహూర్తాదుపశ్రుత్య దేవర్షిరమితప్రభః । స్వమాశ్రమం శిష్యవృతః
క్షుధార్తస్సన్న్యవర్తత ॥ ౧ ॥ సోఽపశ్యదరజాం దీనాం రజసా సమభిప్లుతాం । జ్యోత్స్నామివారుణగ్రస్తాం ప్రత్యూ-
షే న విరాజతీమ్ ॥ ౨ ॥ తస్య రోషస్సమభవత్క్షుధార్తస్య విశేషతః । నిర్దహన్నివ లోకాంస్త్రీన్ శిష్యాంశ్చేదము-
వాచ హ ॥ ౩ ॥ పశ్యధ్వం విపరీతస్య దండస్యావిజితాత్మనః । విపత్తిం ఘోరసంకాశాం క్రుద్ధామగ్నిశిఖామివ ॥ ౪ ॥
క్షయోఽస్య దుర్మతేః ప్రాప్తస్సానుగస్య దురాత్మనః । యః ప్రదీప్తాం హుతాశస్య శిఖాం వై స్ప్రష్టుమిచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ యస్మా-
త్స కృతవాన్పాపమీదృశం ఘోరసంహితం । తస్మాత్ప్రాప్స్యతి దుర్మేధాః ఫలం పాపస్య కర్మణః ॥ ౬ ॥ సప్తరాత్రేణ
రాజా సో సభృత్యబలవాహనః । పాపకర్మసమాచారో వధం ప్రాప్స్యతి దుర్మతిః ॥ ౭ ॥ సమన్తాద్యోజనశతం విషయం
చాస్య దుర్మతేః । ధక్ష్యతే పాంసువర్షేణ మహతా పాకశాసనః ॥ ౮ ॥ సర్వసత్త్వాని యానీహ స్థావరాణి చరాణి చ ।
మహతా పాంసువర్షేణ విలయం సర్వతో గమన్ ॥ ౯ ॥ దండస్య విషయో యావత్తావత్సర్వసముచ్ఛ్రయం । పాం-
సువర్షమివాలక్ష్యం సప్తరాత్రం భవిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా క్రోధసన్తప్తస్తదాశ్రమనివాసినం । జనం జనపదా-
న్తేషు స్థీయతామితి చాబ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥ శ్రుత్వా తూశనసో వాక్యం సోఽశ్రమావసథో జనః । నిష్క్రాన్తో విషయాత్త-
స్మాత్స్థానం చక్రేఽథ బాహ్యతః ॥ ౧౨ ॥ స తథోక్త్వా మునిజనమరజామిదమబ్రవీత్ । ఇహైవ వస దుర్మేధే ఆశ్రమే సు-

సమాహితా ॥ ౧౩ ॥ ఇదం యోజనపర్యంతం సరస్సురుచిరప్రభం । అరజే విజ్వరా భుఙ్క్ష్వ కాలం త్వం ప్రతీక్షతీ ॥
త్వత్సమీపే వయే సత్త్వా వాసమేష్యంతి తాం నిశాం । అవధ్యాః పాంసువర్షేణ తే భవిష్యంతి నిత్యశః ॥ ౧౫ ॥ శ్రు-
త్వా నియోగం బ్రహ్మర్షేస్సారజా భార్గవీ తదా । తథేతి పితరం ప్రాహ భార్గవం భృశదుఃఖితా ॥ ౧౬ ॥ ఇత్యుక్
త్వా భార్గవో వాసమన్యత్ర సమకారయత్ । తచ్చ రాజ్యం నరేంద్రస్య సభృత్యబలవాహనం ॥ ౧౭ ॥ సప్తాహా-
ద్భస్మసాద్భూతం యథోక్తం బ్రహ్మవాదినా । తస్య దండస్య విషయో వింధ్యశైవలయోర్నృప ॥ ౧౮ ॥ శప్తో బ్రహ్మర్షి-
ణా తేన వైధర్మ్యే సహితే కృతే । తతః ప్రభృతి కాకుత్స్థ దండకారణ్యముచ్యతే ॥ ౧౯ ॥ తపస్వినః స్థితా హ్యత్ర జనస్థా-
నమతో భవత్ । ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యన్మాం పృచ్ఛసి రాఘవ ॥ ౨౦ ॥ సంధ్యాముపాసితుం వీర సమయో హ్యతివ-
ర్తతే । ఏతే మహర్షయస్సర్వే పూర్ణకుంభాస్సమంతతః ॥ ౨౧ ॥ కృతోదకా నరవ్యాఘ్ర ఆదిత్యం పర్యుపాసతే । స తై-
స్తైర్బ్రాహ్మణమభ్యస్తం సహితైర్బ్రహ్మవిత్తమైః ॥ ౨౨ ॥ రవిరస్తంగతో రామ గచ్ఛోదకముపస్పృశ ॥ ఇత్యు-
త్తర శ్రీరామాయణే ఏకాశీతితమస్సర్గః ॥ ౨౩ ॥ ౭౫౦౦ ॥ *

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ ఋషేర్వచనమాజ్ఞాయ రామస్సంధ్యాముపాసితుం । ఉపాక్రామత్సరః పుణ్య-
మప్సరోగణసేవితం ॥ ౧ ॥ తతోదకముపస్పృశ్య సంధ్యామన్వాస్య పశ్చిమాం । ఆశ్రమం ప్రావిశద్రామః కుంభ-
యోనేర్మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ తస్యాగస్త్యో బహుగుణం కందమూలం తథౌషధం । శాల్యాదీని పవిత్రాణి భోజనార్థ-
మకల్పయత్ ॥ ౩ ॥ స భుక్తవాన్నరశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమం । ప్రీతశ్చ పరితుష్టశ్చ తాం రాత్రిం సముపావసత్ ॥
ప్రభాతే కాల్యముత్థాయ కృత్వాహ్నికమరిందమః । ఋషిం సమభిచక్రామ గమనాయ రఘూత్తమః ॥ ౫ ॥ అభివా-
ద్యాబ్రవీద్రామో మహర్షిం కుంభసంభవం । ఆపృచ్ఛే స్వాం పురీం గంతుం మామనుజ్ఞాతుమర్హసి ॥ ౬ ॥ ధన్యోఽస్మ్య-

సుగృహీతోఽస్మి దర్శనేన మహాత్మనః । ద్రష్టుం చైవాగమిష్యామి పావనార్థం మహాత్మనః ॥ ౭ ॥ తథా వదతి కాకుత్స్థే వాక్యమద్భుతదర్శనం । ఉవాచ పరమప్రీతో ధర్మనేత్రస్తపోధనః ॥ ౮ ॥ అత్యద్భుతమిదం వాక్యం తవ రామ శుభాక్షరం । పావనస్సర్వభూతానాం త్వమేవ రఘునందన ॥ ౯ ॥ ముహూర్తమపి రామ త్వాం యే హి పశ్యంతి కేచన । పావితాస్స్వర్గభూతాశ్చ పూజ్యాస్తే సర్వదైవతైః ॥ ౧౦ ॥ యే చ త్వాం ఘోరచక్షుర్భిరీక్షంతే ప్రాణినో భువి । హతాస్తే యమదండేన సద్యో నిరయగామినః ॥ ౧౧ ॥ ఈదృశస్త్వం రఘుశ్రేష్ఠ పావనస్సర్వదేహినాం । భువి త్వాం కథయంతోఽపి సిద్ధిమేష్యంతి రాఘవ ॥ ౧౨ ॥ గచ్ఛ చారిష్టమవ్యగ్రః పంథానమకుతోభయం । ప్రశాధి రాజ్యం ధర్మేణ గతిర్హి జగతో భవాన్ ॥ ౧౩ ॥ ఏవముక్తస్తు మునినా ప్రాంజలిః ప్రగ్రహో నృపః । ప్రదక్షిణం తదా చక్రే సోఽభ్యాగస్త్యమృషిసత్తమం ॥ ౧౪ ॥ అభ్యవాదయత ప్రాజ్ఞస్తమృషిం పుణ్యశీలినం । అభివాద్య మునిశ్రేష్ఠం తాంశ్చ సర్వాంస్తపోధనాన్ ॥ ౧౫ ॥ అధ్యారోహత్తదవ్యగ్రః పుష్పకం హేమభూషితం । తం ప్రయాంతం మునిగణా ఆశీర్వాదైస్సమంతతః ॥ ౧౬ ॥ అపూజయన్మహేంద్రాభం సహస్రాక్షమివామరాః । ఖస్థస్స దదృశే రామః పుష్పకే హేమభూషితే ॥ ౧౭ ॥ శశీ మేఘసమీపస్థో యథా జలధరాగమే । తతోఽర్ధదివసే ప్రాప్తే పూజ్యమానస్తతస్తతః ॥ ౧౮ ॥ అయోధ్యాం ప్రాప్య కాకుత్స్థో మధ్యకక్ష్యామవారుహత్ । తతో విసృజ్య రుచిరం పుష్పకం కామగామి తత్ ॥ ౧౯ ॥ విసర్జయిత్వా గచ్ఛేతి స్వస్తి తేఽస్త్వితి చ ప్రభుః । కక్ష్యాంతరవినిక్షిప్తం ద్వాస్థం రామోఽబ్రవీద్వచః ॥ ౨౦ ॥ లక్ష్మణం భరతం చైవ గత్వా తౌ లఘువిక్రమౌ । మమాగమనమాఖ్యాయ శబ్దాపయత మా చిరం ॥ ౨౧ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ద్వ్యశీతితమస్సర్గః ॥ ౧౨౮ ॥ ౨౫౬౦ ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా భాషితం తస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః । ద్వాస్థః కుమారావా

మహాయ రాఘవాయాన్వ్యవేదయత్ ॥ ౧ ॥ దృష్ట్వా తు రాఘవః ప్రాప్తౌ ప్రియౌ భరతలక్ష్మణౌ । పరిష్వజ్య తదా రామో
వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౨ ॥ కృతం మయా యథాతథ్యం ద్విజకార్యమనుత్తమం । ధర్మసేతుమతో భూయః కర్తు
మిచ్ఛామి రాఘవౌ ॥ ౩ ॥ అక్షయ్యశ్చావ్యయశ్చైవ ధర్మసేతుర్మతో మమ । ధర్మప్రవచనం త్వేతత్సర్వపాప
ప్రణాశనం ॥ ౪ ॥ యువాభ్యామాత్మభూతాభ్యాం రాజసూయమనుత్తమం । సహితో యష్టుమిచ్ఛామి తత్ర ధర్మో
హి శాశ్వతః ॥ ౫ ॥ ఇష్ట్వా తు రాజసూయేన మిత్రశ్శత్రునిబర్హణః । సుహుతేన సుయజ్ఞేన స మిత్రత్వముపాగతః ॥
ఇష్ట్వా తు రాజసూయేన పాశీ శత్రునిబర్హణః । సుకృతేన సమృద్ధేన వరుణత్వముపాగమత్ ॥ ౭ ॥ సోమశ్చ రాజసూ
యేన ఇష్ట్వా ధర్మేణ ధర్మవిత్ । ప్రాప్తశ్చ సర్వలోకానాం కీర్తిస్థానం చ శాశ్వతం ॥ ౮ ॥ అస్మిన్నహని యచ్ఛ్రేయ
శ్చింత్యతాం తన్మయా సహ । హితం చాయతియుక్తం చ ప్రయతౌ వక్తుమర్హథః ॥ ౯ ॥ శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైత
ద్వాక్యం వాక్యవిశారదః । భరతః ప్రాంజలిర్భూత్వా వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౧౦ ॥ త్వయి ధర్మః పరస్సాధో త్వ
యి సర్వా వసుంధరా । ప్రతిష్ఠితా మహాబాహో యశశ్చామితవిక్రమ ॥ ౧౧ ॥ మహీపాలాశ్చ సర్వే త్వాం ప్రజాప
తిమివామరాః । నిరీక్షంతే మహాత్మానం లోకనాథం యథా వయం ॥ ౧౨ ॥ ప్రజాశ్చ పితృవద్రాజన్పశ్యంతి త్వాం మహా
బల । పృథివ్యాగతిభూతోఽసి ప్రాణినామపి రాఘవ ॥ ౧౩ ॥ స త్వమేవంవిధం యజ్ఞమాహర్తాసి కథం నృప । పృథి
వ్యాం రాజవంశానాం వినాశో యత్ర దృశ్యతే ॥ ౧౪ ॥ (శ్రూయతే రాజసూయేన సోమస్యహిన రేశ్వర । జ్యోతి
షాం సుమహద్యుద్ధం సంగ్రామే తారకామయే ॥ ౧౫ ॥ హరిశ్చంద్రస్య యజ్ఞాంతే రాజసూయస్య రాఘవ । ఆసీత్క్రూ-
ల మహద్యుద్ధం సర్వక్షత్రవినాశనం ॥ ౧౬ ॥ వరుణస్య మహాఘోరే సంగ్రామే మత్స్యకచ్ఛపాః । నిర్వృత్తే రాజ
సూయే వై యాత్రికీ రాజలేచరాః ॥ ౧౭ ॥ శ్రూయతే రాజసూయే తు శక్రస్యాకిల కర్షణః । దైవాసురం మహద్యుద్ధం

సర్వో వా త్సాదయనతః జాత ॥ ౧౮ ॥ పృథివ్యాం యాని సత్త్వాని తిర్యగ్యోనిగతాన్యపి । పార్థివానాం చ సర్వేషాం రాజ
సూయే మహాక్రతౌ ॥ ౧౯ ॥) పృథివ్యాం యే చ పురుషాః రాజన్పౌరుషమాగతాః । సర్వేషాం భవితా తత్ర సంక్ష
యస్సర్వకోపజః ॥ ౨౦ ॥ స త్వం పురుషశార్దూల గుణైరతులవిక్రమ । పృథివీం నార్హసే హన్తుం వశే హి తవ వర్త
తే ॥ ౨౧ ॥ స త్వం పురుషశార్దూల బుద్ధ్యా సంచింత్య రాఘవ । ప్రాణినాం చింత మహితం త్వం హి తేషాం పరాగతిః ॥
భరతస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వామృతమయం తదా । ప్రహర్షమతులం లేభే రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ ౨౩ ॥ ఉవా
చ చ శుభాం వాణీం కైకేయ్యానందవర్ధనం । ప్రీతోఽస్మి పరితుష్టోఽస్మి తవాద్య వచనేన హి ॥ ౨౪ ॥ ఇదం వచనమక్లీబం
త్వయా ధర్మసమాహితమ్ । వ్యాహృతం పురుషవ్యాఘ్ర పృథివ్యాః పరిపాలనం ॥ ౨౫ ॥ ఏష తస్మాదభిప్రాయా ద్రా
జసూయాత్క్రతూత్తమాత్ । నివర్తయామి ధర్మజ్ఞ తవ సువ్యాహృతేన చ ॥ ౨౬ ॥ లోకపీడాకరం కర్మ న కర్తవ్యం
విచక్షణైః । బాలానాం హి శుభం వాక్యం గ్రాహ్యం లక్ష్మణపూర్వజ ॥ ౨౭ ॥ తస్మాచ్ఛృణోమి తే వాక్యం సాధుయు
క్తం మహామతే ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే త్ర్యశీతితమస్సర్గః ॥ ౩౦ ॥ ౮౨ ॥ ****************
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తథోక్తవతి రామే తు భరతే చ మహాత్మని । లక్ష్మణోఽథ శుభం వాక్యమువాచ ర
ఘునందనమ్ ॥ ౧ ॥ అశ్వమేధో మహాయజ్ఞః పావనస్సర్వపాప్మనాం । పావనస్తవ దుర్ధర్షో రోచతాం క్రతుపుం
గవః ॥ ౨ ॥ శ్రూయతే హి పురావృత్తం వాసవే సుమహాత్మని । బ్రహ్మహత్యావృతశ్శక్రో హయమేధేన పావితః ॥ ౩ ॥
పురా కిల మహాబాహో దేవాసురసమాగమే । వృత్రో నామ మహానాసీద్దైతేయో లోకసంమతః ॥ ౪ ॥ విస్తీర్ణో
యోజనశతముచ్ఛ్రితస్త్రిగుణం తతః । అనురాగేణ లోకాంస్త్రీన్స్నేహాత్పశ్యతి సర్వశః ॥ ౫ ॥ ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ
బుద్ధ్యా చ పరినిష్ఠితః । శశాస పృథివీం స్ఫీతాం ధర్మేణ సుసమాహితః ॥ ౬ ॥ తస్మిన్ప్రశాసతి తదా సర్వకామదుఘా

హా । రసవంతి ప్రసూనాని మూలాని చ ఫలాని చ ॥ ౭ ॥ అకృష్టపచ్యా పృథివీ సుసంపన్నా మహాత్మనః । స రాజ్యం భు
జ్యతే స్ఫీతమద్భుతదర్శనమ్ ॥ ౮ ॥ తస్య బుద్ధిస్సముత్పన్నా తపః కుర్యామనుత్తమమ్ । తపో హి పరమం శ్రే
యస్సంమోహమితరత్సుఖం ॥ ౯ ॥ స నిక్షిప్య సుతం జ్యేష్ఠం పౌరేషు మధురేశ్వరమ్ । తప ఉగ్రముపాతిష్ఠత్తాపయం
స్సర్వదేవతాః ॥ ౧౦ ॥ తపస్తప్యతి వృత్రే తు వాసవః పరమార్తవత్ । విష్ణుం సముపసంక్రమ్య వాక్యమేతదువాచ
హ ॥ ౧౧ ॥ తపస్యతా మహాబాహో లోకా వృత్రేణ నిర్జితాః । బలవాంస్స హి ధర్మాత్మా నైనం శక్ష్యామి బాధితుం ॥
యద్యసౌ తప ఆతిష్ఠేద్భూయ ఏవ సురేశ్వరః । యావల్లోకా ధరిష్యంతి తావదస్య వశానుగాః ॥ ౧౩ ॥ త్వం చైనం ప
రమోదారముపేక్షసి మహాబల । క్షణం హి న భవేద్వృత్రః క్రుద్ధే త్వయి సురేశ్వర ॥ ౧౪ ॥ యదా హి ప్రీతిసంయోగం
త్వయా విష్ణో సమాగతః । తదా ప్రభృతి లోకానాం నాథత్వముపలబ్ధవాన్ ॥ ౧౫ ॥ స త్వం ప్రసాదం లోకానాం కురు
ష్వ సుసమాహితః । త్వత్కృతేన హి సర్వం స్యాత్ప్రశాంతమజరం జగత్ ॥ ౧౬ ॥ ఇమే హి సర్వే విష్ణో త్వాం నిరీక్షం
తే దివౌకసః । వృత్రఘాతేన మహతా తేషాం సాహ్యం కురుష్వ హ ॥ ౧౭ ॥ త్వయా హి నిత్యశస్సాహ్యం కృతమేషాం
మహాత్మనాం । అసహ్యమిదమన్యేషామగతీనాం గతిర్భవాన్ ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే చతురశీతితమ
స్సర్గః ॥ ౫౮౧ ॥ ౧౧౬౨౦ ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ లక్ష్మణస్య తు తద్వాక్యం శ్రుత్వా శత్రునిబర్హణః । వృత్రఘాతమశేషేణ క
థయేత్యాహ సువ్రతః ॥ ౧ ॥ రాఘవేణైవముక్తస్తు సుమిత్రానందవర్ధనః । భూయ ఏవ కథాం దివ్యాం కథయామాస ల
క్ష్మణః ॥ ౨ ॥ సహస్రాక్షవచశ్శ్రుత్వా సర్వేషాం చ దివౌకసాం । విష్ణుర్దేవానువాచేదం సర్వానింద్రపురోగమాన్
పూర్వం సౌహృదబద్ధోఽస్మి వృత్రస్య తు మహాత్మనః । తేన యుష్మత్ప్రియార్థం హి నాహం హన్మి మహాసురం ॥ ౪ ॥ అవ

శ్యకరణీయంచభవతాంసుఖముత్తమం । తస్మాదుపాయమాఖ్యాస్యేయేనవృత్రోనిహన్యతే ॥ ౫ ॥ త్రిధాభూతంక రిష్యేహమాత్మానంసురసత్తమాః । తేనవృత్రంసహస్రాక్షోవధిష్యతినసంశయః ॥ ౬ ॥ ఏకాంశోవాసవంయాతు ద్వితీయోవజ్రమేవతు । తృతీయోభూతలంశక్రస్తదావృత్రంవధిష్యతి ॥ ౭ ॥ తథాబ్రువతిదేవేశేదేవావాక్యమథా బ్రువన్ । ఏవమేతన్నసందేహోయథావదసిదైత్యహన్ ॥ ౮ ॥ భద్రంతేస్తుగమిష్యామోవృత్రాసురవధైషిణః । భజ స్వపరమోదారవాసవంస్వేనతేజసా ॥ ౯ ॥ తతస్సర్వేమహాత్మానస్సహస్రాక్షపురోగమాః । తదరణ్యముపాక్రా మన్యత్రవృత్రోమహాసురః ॥ ౧౦ ॥ తేఽపశ్యంస్తేజసాభూతంతపంతమసురోత్తమం । పిబంతమివలోకాంస్త్రీన్నిర్ద హంతమివాంబరం ॥ ౧౧ ॥ దృష్ట్వైవచాసురశ్రేష్ఠందేవాస్త్రాసముపాగమన్ । కథమేనంవధిష్యామః కథంన స్యాత్పరాజయః ॥ ౧౨ ॥ తేషాంచింతయతాంతత్రసహస్రాక్షఃపురందరః । వజ్రంప్రగృహ్యబాహుభ్యాంప్రా హిణోద్వృత్రమూర్ధని ॥ ౧౩ ॥ కాలాగ్నినేవఘోరేణదీప్తేనేవమహార్చిషా । పతతావృత్రశిరసాజగత్త్రాసము పాగమత్ ॥ ౧౪ ॥ అసంభావ్యంవధంతస్యవృత్రస్యవిబుధాధిపః । చింతయానోజగామాశులోకస్యాంతంమహాయ శాః ॥ ౧౫ ॥ తమింద్రంబ్రహ్మహత్యాశుగచ్ఛంతమనుగచ్ఛతి । అపతచ్చాస్యగాత్రేషుతమింద్రందుఃఖమావిశత్ ॥ హతారయఃప్రణష్టేంద్రాదేవాస్సాగ్నిపురోగమాః । విష్ణుంత్రిభువనేశానంముహుర్ముహురపూజయన్ ॥ ౧౬ ॥ త్వంగతిఃపరమాదేవపూర్వజోజగతఃపితా । రక్షార్థంసర్వభూతానాంవిష్ణుత్వముపజగ్మివాన్ ॥ ౧౭ ॥ హతశ్చా యంత్వయావృత్రోబ్రహ్మహత్యాచవాసవం । బాధతేసురశార్దూలమోక్షంతస్యవినిర్దిశ ॥ ౧౮ ॥ తేషాంతద్వ చనంశ్రుత్వాదేవానాంవిష్ణురబ్రవీత్ । మామేవయజతాంశక్రఃపావయిష్యామివజ్రిణం ॥ ౨౦ ॥ పుణ్యేనహయమే ధేనమామిష్ట్వాపాకశాసనః । పునరేష్యతిదేవానామింద్రత్వమకుతోభయం ॥ ౨౧ ॥ ఏవంసందిశ్యదేవానాంతాం

వాణిమమృతోపమాం । జగామవిష్ణుర్దేవేశస్తూయమానస్త్రివిష్టపం ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే పంచా శీతితమస్సర్గః ॥ ౮౫ ॥ ౯౬౦ ॥**********************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తదావృత్రవధంసర్వమఖిలేనసలక్ష్మణః । కథయిత్వానరశ్రేష్ఠః కథాశేషం ప్రచక్రమే ॥ ౧ ॥ తతోహతేమహావీర్యేవృత్రేదేవభయంకరే । బ్రహ్మహత్యావృతశ్శక్రస్సంజ్ఞాంలేభేనవృత్రహా ॥ సోంతమాశ్రిత్యలోకానాంనష్టసంజ్ఞోవిచేతనః । కాలంతత్రావసత్కంచిద్వేష్టమానఇవోరగః ॥ ౩ ॥ అథనష్టేసహస్రాక్షే ఉద్విగ్నమభవజ్జగత్ । భూమిశ్చధ్వస్తసంకాశానిస్నేహాశుష్కకాననా ॥ ౪ ॥ నిస్స్రోతసశ్చాంబువహాహ్రదాశ్చపరి తస్తథా । సంక్షోభశ్చైవసత్వానామనావృష్టికృతోభవత్ ॥ ౫ ॥ క్షీయమాణేతులోకేస్మింస్సంభ్రాంతమనస స్సురాః । యదుక్తంవిష్ణునాపూర్వంతంయజ్ఞంసముపాసయన్ ॥ ౬ ॥ తతస్సర్వేసురగణాస్సోపాధ్యాయాస్సహ ర్షిభిః । తందేశంసముపాజగ్ముర్యత్రేంద్రోభయమోహితః ॥ ౭ ॥ తేతుదృష్ట్వాసహస్రాక్షంమోహితంబ్రహ్మహత్య యా । తంపురస్కృత్యదేవేశమశ్వమేధముపాక్రమన్ ॥ ౮ ॥ తతోశ్వమేధస్సుమహాన్మహేంద్రస్యమహాత్మనః । వ వృధేబ్రహ్మహత్యాయాఃపావనార్థంనరేశ్వర ॥ ౯ ॥ తతోయజ్ఞసమాప్తేతుబ్రహ్మహత్యామహాత్మనః । అభిగమ్యా బ్రవీద్వాక్యంక్వమేస్థానంవిధాస్యథ ॥ ౧౦ ॥ తేతామూచుస్తతోదేవాస్తుష్టాఃప్రీతిసమన్వితాః । చతుర్ధావిభజా త్మానమాత్మనైవదురాసదే ॥ ౧౧ ॥ దేవానాంభాషితంశ్రుత్వాబ్రహ్మహత్యామహాత్మనాం । సందధౌస్థానమన్యత్ర వరయామాసదుర్వసా ॥ ౧౨ ॥ ఏకేనాంశేనవత్స్యామిపూర్ణోదాసునదీషువై । చతురోవార్షికాన్మాసాన్ద ర్పఘ్నీకామచారిణీ ॥ ౧౩ ॥ భూమ్యామహంసర్వకాలమంశేనైకేనదుర్వసా । వసిష్యామినసందేహస్సత్యేనైతద్బ్ర వీమివః ॥ ౧౪ ॥ యోయమంశస్తృతీయోమేస్త్రీషుయౌవనశాలిషు । త్రిరాత్రందర్పపూర్ణాసువసిష్యేదర్పఘా

తినీ ॥ ౧౫ ॥ హన్తారో బ్రాహ్మణాన్యే తు మృషాపూర్వముదూషకాః । తాంశ్చతుర్థేన భాగేన సంశ్రయిష్యే సుర
ర్షభాః ॥ ౧౬ ॥ ప్రత్యూచుస్తాం తతో దేవా యథా వదసి దుర్వసే । తథా భవతు తత్సర్వం సాధయస్వ యథేప్సితమ్ ॥ ౧౭
తతః ప్రీత్యాన్వితా దేవాస్సహస్రాక్షం వవందిరే । విజ్వరస్స చ పూతాత్మా వాసవస్సమపద్యత ॥ ౧౮ ॥ ప్రశాన్తం
చ జగత్సర్వం సహస్రాక్షే ప్రతిష్ఠితే । యజ్ఞం చాద్భుతసంకాశం తదా శక్రోఽభ్యపూజయత్ ॥ ౧౯ ॥ ఈదృశో హ్య
శ్వమేధస్య ప్రభావో రఘునన్దన । యజస్వ సుమహాభాగ హయమేధేన పార్థివ ॥ ౨౦ ॥ ఓమ్ ॥ ఇతి లక్ష్మణవాక్య
ముత్తమం నృపతిరతీవ మనోహరం మహాత్మా । పరితోషమవాప హృష్టచేతా నిశమయ్యేన్ద్రసమానవిక్రమౌజాః ॥ ౨౧
ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షడశీతితమస్సర్గః ॥ ౩౮౭ ॥ ౭౭౪౦ ॥ ********************
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా లక్ష్మణేనోక్తం వాక్యం వాక్యవిశారదః । ప్రత్యువాచ మహాతేజాః
ప్రహసన్రాఘవో వచః ॥ ౧ ॥ ఏవమేతన్నరశ్రేష్ఠ యథా వదసి లక్ష్మణ । వృత్రఘాతమశేషేణ వాజిమేధఫలం చ యత్
శ్రూయతే హి పురా సౌమ్య కర్దమస్య ప్రజాపతేః । పుత్రో బాహ్లీశ్వరః శ్రీమానిలో నామ సుధార్మికః ॥ ౩ ॥ స రా
జా పృథివీం సర్వాం వశే కృత్వా మహాయశాః । రాజ్యం చైవ నరవ్యాఘ్ర పుత్రవత్పర్యపాలయత్ ॥ ౪ ॥ సురైశ్చ పర
మోదారైర్దైతేయైశ్చ మహాబలైః । నాగరాక్షసగన్ధర్వైర్యక్షైశ్చ సుమహాత్మభిః ॥ ౫ ॥ పూజ్యతే నిత్యశస్సౌమ్య
భయార్తై రఘునన్దన । అబిభ్యంశ్చ త్రయో లోకాస్సరోషస్య మహాత్మనః ॥ ౬ ॥ స రాజా తాదృశో హ్యాసీద్ధర్మే వీ
ర్యే చ నిష్ఠితః । బుద్ధ్యా చ పరమోదారో బాహ్లీకేశో మహాయశాః ॥ ౭ ॥ స ప్రచక్రే మహాబాహుర్మృగయాం రుచిరే వ
నే । చైత్రే మనోరమే మాసి సభృత్యబలవాహనః ॥ ౮ ॥ ప్రజఘ్నే స నృపోఽరణ్యే మృగాఞ్ఛతసహస్రశః । హత్వైవ
తృప్తిర్నాభూచ్చ రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ ౯ ॥ నానామృగాణామయుతం వధ్యమానం మహాత్మనా । యత్ర జాతో

మహాసేనస్తం దేశముపచక్రమే ॥ ౧౦॥ తస్మిన్ప్రదేశే దేవేశశ్శైలరాజసుతాం హరః । రమయామాస దుర్ధర్షస్సర్వై
రనుచరైస్సహ ॥ ౧౧॥ కృత్వా స్త్రీరూపమాత్మానముమేశో గోపతిధ్వజః । దేవ్యాః ప్రియచికీర్షుస్స తస్మిన్పర్వత
నిర్ఝరే ॥ ౧౨ ॥ యే తు తత్ర వనోద్దేశే సత్త్వాః పురుషవాదినః । వృక్షాః పురుషనామానస్తే భవన్ స్త్రీజనాస్తదా ॥
యచ్చ కిఞ్చన తత్సర్వం నారీసంజ్ఞం బభూవ హ । ఏతస్మిన్నన్తరే రాజా స ఇలః కర్దమాత్మజః ॥ ౧౪ ॥ నిఘ్నన్మృగ
సహస్రాణి తం దేశముపచక్రమే । స దృష్ట్వా స్త్రీకృతం సర్వం సవ్యాళమృగపక్షికమ్ ॥ ౧౫ ॥ ఆత్మానం స్త్రీకృతం చైవ
సానుగం రఘునన్దన । తస్య దుఃఖం మహచ్చాసీద్దృష్ట్వాత్మానం తథాగతమ్ ॥ ౧౬ ॥ ఉమాపతేశ్చ తత్కర్మ జ్ఞా
త్వా త్రాసముపాగమత్ । తతో దేవం మహాత్మానం శితికణ్ఠం కపర్దినమ్ ॥ ౧౭ ॥ జగామ శరణం రాజా సభృత్యబల
వాహనః । తతః ప్రహస్య వరదస్సహ దేవ్యా మహేశ్వరః ॥ ౧౮ ॥ ప్రజాపతిసుతం వాక్యమువాచ వరదస్స్వయమ్ ।
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ రాజర్షే కార్దమేయ మహాబల ॥ ౧౯ ॥ పురుషత్వమృతే సౌమ్య వరం వరయ సువ్రత । తతస్స రాజా శో
కార్తః ప్రత్యాఖ్యాతో మహాత్మనా ॥ ౨౦ ॥ స్త్రీభూతోసౌ న జగ్రాహ వరమన్యం సురోత్తమాత్ । తతశ్శోకేన మహ
తా శైలరాజసుతాం నృపః ॥ ౨౧ ॥ ప్రణిపత్య హ్యుమాం దేవీం సర్వేణైవాన్తరాత్మనా । ఈశే వరాణాం వరదే
లోకానామసి భామినీ ॥ ౨౨ ॥ అమోఘదర్శనే దేవి భజ సౌమ్యేన చక్షుషా । హృద్గతం తస్య రాజర్షేర్విజ్ఞాయ
హరసన్నిధౌ ॥ ౨౩ ॥ ప్రత్యువాచ శుభం వాక్యం దేవీ రుద్రస్య సంమతా । అర్ధస్య దేవో వరదో వరార్ధస్య తవ
హ్యహమ్ ॥ ౨౪ ॥ తస్మాదర్ధం గృహాణ త్వం స్త్రీపుంసోర్యావదిచ్ఛసి । తదద్భుతతమం శ్రుత్వా దేవ్యా వరమనుత్త
మమ్ ॥ ౨౫ ॥ సంప్రహృష్టమనా భూత్వా రాజా వాక్యమథాబ్రవీత్ । యది దేవి ప్రసన్నా మే రూపేణాప్రతిమా భువి ॥
మాసం స్త్రీత్వముపాసిత్వా మాసం స్యాం పురుషః పునః । ఈప్సితం తస్య విజ్ఞాయ దేవీ సా రుచిరాననా ॥ ౨౬ ॥ ప్రత్యు

వాచశ్శుభం వాక్యమేవ మేతద్భవిష్యతి । రాజన్పురుషభూతస్త్వం స్త్రీభావం న స్మరిష్యసి ॥ ౨౭ ॥ స్త్రీభూతశ్చాపరం
మాసం న స్మరిష్యసి పౌరుషం । స పపం పురుషో రాజా మాసం భూత్వాథ కర్దమిః ॥ ౨౮ ॥ త్రైలోక్యసుందరీ నా
రీ మాసమేకమిళా భవత్ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే సప్తాశీతితమస్సర్గః ॥ ౮౭ ॥ ౨౮౦౦ ॥ *****

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తాం కథామైళసంబంధాం రామేణ సముదీరితాం । లక్ష్మణో భరతశ్చైవ శ్రు
త్వా పరమవిస్మితౌ ॥ ౧ ॥ తౌ రామం ప్రాంజలీ భూత్వా తస్య రాజ్ఞో మహాత్మనః । విస్తరం తస్య భావస్య తదా పప్ర
చ్ఛతుః పునః ॥ ౨ ॥ కథం స రాజా స్త్రీభూతో వర్తయామాస దుర్గతిః । పురుషో వా యదా భూతః కాం వృత్తిం వర్త
యత్యసౌ ॥ ౩ ॥ తయోస్తద్భాషితం శ్రుత్వా కౌతూహలసమన్వితం । కథయామాస కాకుత్స్థ స్తస్య రాజ్ఞో యథాగ
తం ॥ ౪ ॥ తమేవ ప్రథమం మాసం స్త్రీభూత్వా లోకసుందరీ । తాభిః పరివృతా స్త్రీభిర్యేచ పూర్వం పదానుగాః ॥ ౫ ॥
తత్కాననం విగాహ్యాశు విజహ్రే లోకసుందరీ । ద్రుమగుల్మలతాకీర్ణం పద్భ్యాం పద్మదళేక్షణా ॥ ౬ ॥ వాహనా
ని చ సర్వాణి సంత్యక్త్వా వై సమంతతః । పర్వతాభోగవివరే తస్మిన్ రేమే ఇళా తదా ॥ ౭ ॥ అథ తస్మిన్వనోద్దేశే పర్వత
స్యావిదూరతః । సరస్సురుచిరప్రఖ్యం నానాపక్షిగణైర్యుతం ॥ ౮ ॥ దదర్శ సా ఇళా తస్మిన్బుధం సోమసుతం తతః । జ్వ
లంతం స్వేన వపుషా పూర్ణం సోమమివోదితం ॥ ౯ ॥ తపంతం చ తపస్తీవ్రమంభోమధ్యే దురాసదం । యశస్క
రం కామకరం తారుణ్యే పర్యవస్థితం ॥ ౧౦ ॥ సా తం జలాశయం సర్వం క్షోభయామాస విస్మితా । సహ తైః పూర్వపు
రుషైః స్త్రీభూతై రఘునందన ॥ ౧౧ ॥ బుధస్తు తాం నిరీక్ష్యైవ కామబాణేన పీడితః । నోపలేభే తదాత్మానం సంచచాల
తదాంభసి ॥ ౧౨ ॥ ఇళాం నిరీక్షమాణస్తు త్రైలోక్యాభ్యధికాం శుభాం । చింతాం సమభ్యతిక్రామత్కాన్వియం
దేవతాధికా ॥ ౧౩ ॥ న దేవీషు న నాగీషు నాసురీష్వప్సరస్సు వా । దృష్టపూర్వా మయా కాచిద్రూపేణైతేన శోభితా ॥

సదృశీయం మమ భవేద్యది నాన్యపరిగ్రహః । ఇతిబుద్ధింసమాస్థాయ జలాత్కూలముపాగమత్ ॥ ౧౫॥ సఆశ్రమముపా
గమ్యతతస్తాఃప్రమదోత్తమాః। శబ్దాపయతధర్మాత్మాతాశ్చైనంచవవందిరే॥౧౬॥సతాఃపప్రచ్ఛధర్మాత్మాకస్యైషాలో
కసుందరీ । కిమర్థమాగతా చేహ సర్వమాఖ్యాతమాచిరం ॥ ౧౭ ॥ శుభంతుతస్యతద్వాక్యం మధురంమధురాక్ష
రం । శ్రుత్వాతుతాః స్త్రియస్సర్వా ఊచుర్మధురయాగిరా ॥ ౧౮ ॥ అస్మాకమేషాసుశ్రోణీప్రభుత్వేవర్తతేసదా
అపతిః కాననాంతేషుసహాస్మాభిరటత్యసౌ ॥ ౧౯ ॥ తద్వాక్యమవ్యక్తపదంతాసాం స్త్రీణాంనిశమ్యచ। విద్యామా
వర్తనీంపుణ్యామావర్తయతసద్విజః ॥ ౨౦ ॥ సోఽర్థంవిదిత్వానిఖిలంతస్యరాజ్ఞో యథాగతం । సర్వాఏవస్త్రియ
స్తాశ్చబభాషేమునిసత్తమః ॥ ౨౧ ॥ అత్రకింపురుషీభూత్వాశైలరోధసివత్స్యథ । ఆవాసస్తుగిరావస్మిన్శీఘ్రమే
వవిధీయతాం ॥ ౨౨ ॥ మూలపత్రఫలైస్సర్వావర్తయిష్యథనిత్యదా । స్త్రియఃకింపురుషాన్నామభర్తౄన్సముప
లప్స్యథ ॥ ౨౩ ॥ తాఃశ్రుత్వాసోమపుత్రస్యవాచంకింపురుషీకృతాః । ఉపాసాంచక్రిరేశైలం వధ్వస్తాబహులా
స్తదా ॥ ౨౪ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే అష్టాశీతితమస్సర్గః ॥ ౯౩ ॥ ౩౯౬౦ ॥*************
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వాకింపురుషోత్పత్తింలక్ష్మణోభరతస్తదా । ఆశ్చర్యమితిచాబ్రూతా
ముభౌరామంజనేశ్వరం ॥ ౧ ॥ అథరామఃకథామేతాంభూయఏవమహాయశాః ।కథయామాసధర్మాత్మాప్రజాపతి
సుతస్యవై ॥ ౨ ॥ సతాస్తావిద్రుతాదృష్ట్వాకింనరీరృషిసత్తమః । ఉవాచరూపసంపన్నాంతాంస్త్రియంప్రహసన్ని
వ ॥ ౩ ॥ సోమస్యాహంసుదయితస్సుతస్సురుచిరాననే । భజస్వమాంవరారోహేభక్త్యాస్నిగ్ధేనచక్షుషా ॥ ౪ ॥ త
స్యతద్వచనంశ్రుత్వాశూన్యేస్వజనవర్జితా । ఇలాసురుచిరప్రఖ్యంప్రత్యువాచమహాగ్రహం ॥ ౫ ॥ అహంకామ
చరీసౌమ్యతవాస్మివశవర్తినీ ।ప్రశాధిమాంసోమసుతయథేచ్ఛసితథాకురు ॥ ౬ ॥ తస్యాస్తదద్భుతప్రఖ్యం శ్రు

త్వా హవణాను పాగతః । స వై కామీ సహ తయా రేమే చంద్రమసస్సుతః ॥ ౭ ॥ బుధస్య మాధవో మాస స్తామిళాం
రుచిరాననాం । గతో రమయతోఽత్యర్థం క్షణవ త్తస్య కామినః ॥ ౮ ॥ అథ మాసే తు సంపూర్ణే పూర్ణేందుసదృ
శాననః । ప్రజాపతిసుతశ్శ్రీమాంశ్శయనే ప్రత్యబుధ్యత ॥ ౯ ॥ సోఽపశ్యత్సోమజం తత్ర తపంతం సలిలాశయే । ఊ
ర్ధ్వబాహుం నిరాలంబం తం రాజా ప్రత్యభాషత ॥ ౧౦ ॥ భగవన్పర్వతం దుర్గం ప్రవిష్టోఽస్మి సహానుగః । న చ పశ్యామి
తత్సర్వం క్వ ను తే మామకా గతాః ॥ ౧౧ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా తస్య రాజర్షే ర్నష్టసంజ్ఞస్య భాషితం । ప్రత్యువాచ శుభం
వాక్యం సాంత్వయన్పరయా గిరా ॥ ౧౨ ॥ అశ్మవర్షేణ మహతా భృత్యాస్తే వినిపాతితాః । త్వం చాశ్రమపదే సు
ప్తో వాతవర్షభయార్దితః ॥ ౧౩ ॥ సమాశ్వసిహి భద్రం తే నిర్భయో విగతజ్వరః । ఫలమూలాశనో వీర వస చే
హ యథాసుఖం ॥ ౧౪ ॥ స రాజా తేన వాక్యేన ప్రత్యాశ్వస్తో మహామతిః । ప్రత్యువాచ తతో వాక్యం దీనో భృత్యక్షయా
ద్భృశమ్ ॥ ౧౫ ॥ త్యక్ష్యామ్యహం స్వకం రాజ్యం నాహం భృత్యైర్వినాకృతః । వర్తయేయం క్షణం బ్రహ్మంత్సమను
జ్ఞాతుమర్హసి ॥ ౧౬ ॥ సుతో ధర్మపరో బ్రహ్మన్జ్యేష్ఠో మమ మహాయశాః । శశబిందురితి ఖ్యాతస్స మే రాజ్యం ప్రప
త్స్యతే ॥ ౧౭ ॥ న హి శక్ష్యామ్యహం హిత్వా భృత్యదారాంత్సుఖాన్వితాన్ । ప్రతివక్తుం మహాతేజః కించిదప్యశు
భం వచః ॥ ౧౮ । తథా బ్రువతి రాజేంద్రే బుధః పరమమద్భుతం । సాంత్వపూర్వమథోవాచ వాస స్త ఇహ రోచ
తాం ॥ ౧౯ ॥ న సంతాపస్త్వయా కార్యః కార్దమేయ మహాబల । సంవత్సరోషితస్యేహ కారయిష్యామి తే హితం
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా బుధస్యాక్లిష్టకర్మణః । వాసాయ విదధే బుద్ధిం యదుక్తం బ్రహ్మవాదినా ॥ ౨౧ ॥ మాసం స
స్త్రీ తథా భూత్వా రమయత్యనిశం శుభా । మాసం పురుషభావేన ధర్మబుద్ధిం చకార సః ॥ ౨౨ ॥ తతస్స నవమే మాసి
ఇళా సోమసుతాత్సుతం । జనయామాస సుశ్రోణీ పురూరవసమూర్జితం ॥ ౨౩ ॥ జాతమాత్రం తు సుశ్రోణీ పితుర్హ

స్తైన్యవేశయత్ । బుధస్య సమవర్ణాభమిళాపుత్రం మహాబలం ॥ ౨౪ ॥ బుధస్తు పురుషీభూతం స వై సంవత్సరాంతరం । క
థాభీరమయామాస ధర్మయుక్తాభిరాత్మవాన్ ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే ఏకోననవతితమస్సర్గః ॥ ౮౯ ॥ ౧౯౨౦

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తథోక్తవతి రామే తు తస్య జన్మ తదద్భుతమ్ । ఉవాచ లక్ష్మణో భూయో భరత
శ్చ మహాయశాః ॥ ౧ ॥ ఇళా సా సౌమపుత్రస్య సంవత్సరమథోషితా । అకరోత్కిం నరశ్రేష్ఠ తత్త్వం శంసితుమర్హా
సి ॥ ౨ ॥ తయోస్తద్వాక్యమాధుర్యం నిశమ్య పరిపృచ్ఛతోః । రామః పునరువాచేమాం ప్రజాపతిసుతే కథాం ॥ ౩ ॥
పురుషత్వం గతే శూరే బుధః పరమబుద్ధిమాన్ । సంవర్తం పరమోదారమాజుహావ మహాయశాః ॥ ౪ ॥ చ్యవనం భృ
గుపుత్రం చ మునిం చారిష్టనేమినం । ప్రమోదనం మోదకరం తథా దుర్వాససం మునిం ॥ ౫ ॥ ఏతాన్సర్వాన్స
మానీయ వాక్యజ్ఞస్తత్త్వదర్శినః । ఉవాచ సర్వాన్సుహృదో ధైర్యేణ సుసమాహితాన్ ॥ ౬ ॥ అయం రాజా మహాబా
హుః కర్దమస్య ఇళస్సుతః । జానీతైనం యథాభూతం శ్రేయో హ్యస్య విధీయతాం ॥ ౭ ॥ తేషాం సంవదతామేవ త
దాశ్రమముపాగమత్ । కర్దమస్తు మహాతేజాస్ద్విజైస్సహ మహాత్మభిః ॥ ౮ ॥ పులస్త్యశ్చ క్రతుశ్చైవ వషట్కారస్తథై
వ చ । ఓంకారశ్చ మహాతేజాస్తమాశ్రమముపాగమత్ ॥ ౯ ॥ తే సర్వే హృష్టమనసః పరస్పరసమాగమే । హితైషిణో
బాహ్లిపతేః పృథగ్వాక్యాన్యథాబ్రువన్ ॥ ౧౦ ॥ కర్దమస్త్వబ్రవీద్వాక్యం సుతార్థం పరమం హితం । ద్విజాశ్శృ
ణుత యద్వాక్యం యచ్ఛ్రేయః పార్థివస్య హి ॥ ౧౧ ॥ నాన్యం పశ్యామి భైషజ్యమంతరేణ వృషధ్వజం । నాశ్వమేధా
త్పరో యజ్ఞః ప్రియశ్చైవ మహాత్మనః ॥ ౧౨ ॥ తస్మాద్యజామహే సర్వే పార్థివార్థం దురాసదం । కర్దమేనైవ
ముక్తాస్తు సర్వ ఏవ ద్విజర్షభాః ॥ ౧౩ ॥ రోచయంతి స్మ తం యజ్ఞం రుద్రస్యారాధనం ప్రతి । సంవర్తస్య తు రాజర్షే
శ్శిష్యః పరపురంజయః ॥ ౧౪ ॥ మరుత్త ఇతి విఖ్యాతస్తం యజ్ఞం సముపాహరత్ । తతో యజ్ఞో మహానాసీద్బుధాశ్రమ

సమీపతః ॥ ౧౬ ॥ రుద్రశ్చ పరమం తోషం జగామ సుమహాయశాః । అథ యజ్ఞే సమాప్తే తు ప్రీతః పరమయా ముదా ॥ ఉమాపతిర్ద్విజాంస్సర్వానువాచ ఇళసన్నిధౌ । ప్రీతోఽస్మి హయమేధేన భక్త్యా చ ద్విజసత్తమాః ॥ ౧౭ ॥ అస్య బాహ్లిపతేశ్చైవ కిం కరోమి ప్రియం శుభం । తథా వదతి దేవేశే ద్విజాస్తే సుసమాహితాః ॥ ౧౮ ॥ ప్రసాదయంతి దేవేశం యథా స్యాత్పురుషస్త్విళా । తతః ప్రీతో మహాదేవః పురుషత్వం దదౌ పునః ॥ ౧౯ ॥ ఇళాయై స మహాతేజా దత్త్వా చాన్తరధీయత । నివృత్తే హయమేధే తు గతే చాదర్శనం హరే ॥ ౨౦ ॥ యథాగతం ద్విజాస్సర్వే తేఽగచ్ఛన్దీర్ఘదర్శినః । రాజా తు బాహ్లిముత్సృజ్య మధ్యదేశే హ్యనుత్తమం ॥ ౨౧ ॥ నివేశయామాస పురం ప్రతిష్ఠానం యశస్కరం । శశబిందుస్తు రాజర్షిర్బాహ్లిం పరపురంజయః ॥ ౨౨ ॥ ప్రతిష్ఠాన ఇళో రాజా ప్రజాపతిసుతో బలీ । స కాలే ప్రాప్తవాంల్లోకమిళో బ్రాహ్మమనుత్తమం ॥ ౨౩ ॥ ఐళః పురూరవా రాజా ప్రతిష్ఠానమవాప్తవాన్ । ఈదృశో హ్యశ్వమేధస్య ప్రభావః పురుషర్షభౌ ॥ ౨౪ ॥ స్త్రీభూతః పౌరుషం లేభే యచ్చాన్యదపి దుర్లభమ్॥ ఇత్యుత్తరే శ్రీరామాయణే నవతితమస్సర్గః ॥ ౬౪౯ ॥ ౧౯౨౦ ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏతదాఖ్యాయ కాకుత్స్థో భ్రాతృభ్యామమితప్రభః । లక్ష్మణం పునరేవాహ ధర్మయుక్తమిదం వచః ॥ ౧ ॥ వసిష్ఠం వామదేవం చ జాబాలిమథ కాశ్యపం । ద్విజాంశ్చ సర్వప్రవరానశ్వమేధపురస్కృతాన్ ॥ ౨ ॥ ఏతాంత్సర్వాంత్సమాహూయ మంత్రయిత్వా చ లక్ష్మణ । హయం లక్షణసంపన్నం విమోక్ష్యామి సమాధినా ॥ ౩ ॥ తద్వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా త్వరితవిక్రమః । ద్విజాంత్సర్వాన్సమాహూయ దర్శయామాస రాఘవం ॥ ౪ ॥ తే దృష్ట్వా దేవసంకాశం కృతపాదాభివందనం । రాఘవం సుదురాధర్షమాశీర్భిస్సమపూజయన్॥ ప్రాంజలిస్స తదా భూత్వా రాఘవో ద్విజసత్తమాన్ । ఉవాచ ధర్మసంయుక్తమశ్వమేధాశ్రితం వచః ॥ ౫ ॥ తేచ

రామస్యైతచ్ఛ్రుత్వా వచనమసంస్తుత్య వృషధ్వజం । అశ్వమేధం ద్విజాన్సర్వే పూజయంతి స్మ సర్వశః ॥ ౭ ॥ స తేషాం ద్విజముఖ్యానాం వాక్యమద్భుతదర్శనం । అశ్వమేధాశ్రితం శ్రుత్వా భృశం ప్రీతోభవత్తదా ॥ ౮ ॥ విజ్ఞాయ తు మతం తేషాం రామో లక్ష్మణమబ్రవీత్ । ప్రేషయస్వ ద్రుతం దూతాన్ సుగ్రీవాయ మహాత్మనే ॥ ౯ ॥ శీఘ్రం మహద్భిర్హరిభిర్బహుభిశ్చ తదాశ్రయైః । సార్ధమాగచ్ఛ భద్రం తే హ్యనుభోక్తుం మఖోత్తమం ॥ ౧౦ ॥ (అంగదం హనుమంతం చ నళం నీలం చ పాటలం । గజం గవాక్షం పనసం హరీనన్యాన్నిమంత్రయ ॥ ౧౧ ॥ గోలాంగూలం మహాభాగం గవాక్షం భీమవిక్రమం । ఋక్షరాజం చ ధూమ్రం చ సహ సైన్యం నిమంత్రయ ॥ ౧౨ ॥ జాంబవంతం మహాభాగం వినతం చైవ యూథపం । దధివక్త్రం కేసరిణం గవయం చ నిమంత్రయ ॥ ౧౩ ॥ వీరం శతబలిం మైందం ద్వివిదం గంధమాదనం । వీరబాహుం సుబాహుం చ సర్వానేతాన్నిమంత్రయ ॥ ౧౪) ॥ విభీషణశ్చ రక్షోభిః కామగైర్బహుభిర్వృతః । అశ్వమేధం మహాయజ్ఞమాయాత్వతులవిక్రమః ॥ ౧౫ ॥ రాజానశ్చ మహాభాగా యే మే ప్రియచికీర్షవః । సానుగాః క్షిప్రమాయాంతు యజ్ఞం ద్రష్టుమనుత్తమం ॥ ౧౬ ॥ దేశాంతరగతా యే చ ద్విజా ధర్మసమాహితాః । ఆమంత్రయస్వ తాంత్సర్వానశ్వమేధాయ లక్ష్మణ ॥ ౧౭ ॥ ఋషయశ్చ మహాత్మాన ఆహూయంతాం తపోధనాః । (ఋషయశ్చాపి యే స్వర్గే బ్రహ్మలోకగతాశ్చ యే ॥ ౧౮ ॥ ఆహూయంతాం మహాత్మానః క్షిప్రం సప్తర్షిభిస్సహ । దేశాంతరగతాశ్చైవ సదారాశ్చ మహర్షయః ॥ ౧౯ ॥ సంహితాధ్యాయినో యే చ యే చ శిష్టానుభాషిణః । ఆహూయంతాం మహాత్మానస్సిద్ధా విద్యాధరాశ్చ యే ॥ ౨౦ ॥ న్యాయమీమాంసకా యే చ వైయాకరణపుంగవాః ।) దేశాంతరగతాస్సర్వే సదారాశ్చ ద్విజాతయః ॥ ౨౧ ॥ తథైవ తాళావచరాస్తథైవ నటనర్తకాః । యజ్ఞవాటశ్చ సుమహాన్గోమత్యా నైమిశే వనే ॥ ౨౨ ॥ ఆజ్ఞాప్యతాం మహాబాహో తద్ధి పుణ్యం తపోవనం । శాంతయశ్చ మహాబాహో ప్రవర్త్యం

న్నాం సమంతతః ॥ ౨౩ ॥ శతశశ్చాపి ధర్మజ్ఞాః క్రతుముఖ్యమనుత్తమమ్ । అనుభూయ మహాయజ్ఞం నైమిశే రఘునంద
న ॥ ౨౪ ॥ తుష్టాః పుష్టాశ్చ సర్వేసౌ మానితాశ్చ యథావిధి । ప్రతియాస్యంతి ధర్మజ్ఞ శీఘ్రమామంత్ర్య తాంజనః ॥ ౨౫ ॥
శతం వాహసహస్రాణాం తండులానాం వపుష్మతాం । అయుతం తిలముద్గానాం ప్రయాత్వగ్రే మహాబల ॥ ౨౬ ॥ చణ
కానాం కులుత్థానాం మాషాణాం లవణస్య చ । అతోఽనురూపం స్నేహం చ గంధం సంక్షిప్తమేవ చ ॥ ౨౭ ॥ సువర్ణకోటీ
ర్బహులా హిరణ్యస్య శతోత్తరాః । అగ్రతో భరతః కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే సమాధినా ॥ ౨౮ ॥ అంతరాపణవీథ్యశ్చ స
ర్వేచ నటనర్తకాః । సూదా నార్యశ్చ బహవో నిత్యం యౌవనభూషితాః ॥ ౨౯ ॥ భరతేన తు సార్ధం తు యాంతు సై
న్యాని చాగ్రతః । నైగమా బలవృద్ధాశ్చ ద్విజాశ్చ సుసమాహితాః ॥ ౩౦ ॥ కర్మాంతికాన్వర్ధకినః కోశాధ్యక్షాంశ్చ నై
గమాన్ । మమ మాతౄస్తథా సర్వాః కుమారాంతఃపురాణి చ ॥ ౩౧ ॥ కాంచనీం మమ పత్నీం చ దీక్షాయాం జ్ఞాంశ్చ
కర్మణి । అగ్రతో భరతః కృత్వా గచ్ఛత్వగ్రే మహాయశాః ॥ ౩౨ ॥ ఉపకార్యాన్మహార్హాంశ్చ పార్థివానాం మహౌజసాం ।
సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహాబలః ॥ ౩౩ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే ఏకనవతితమస్సర్గః ॥ ౫౮౯౧౮౯౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తత్సర్వమఖిలేనాశు ప్రస్థాప్య భరతాగ్రజః । హయం లక్షణసంపన్నం కృష్ణసా
రం ముమోచ హ ॥ ౧ ॥ ఋత్విగ్భిర్లక్ష్మణం సార్ధమశ్వే తం త్రినియోజ్య చ । తతోఽభ్యగచ్ఛత్కాకుత్స్థస్సహ సైన్యై
ర్నైమిశం ॥ ౨ ॥ యజ్ఞవాటం మహాబాహుర్దృష్ట్వా పరమమద్భుతం । ప్రహర్షమతులం లేభే శ్రీమాన్ధర్మపరా
యణః ॥ ౩ ॥ నైమిశే వసతస్తస్య సర్వ ఏవ నరాధిపాః । ఆనిన్యురుపహారాంశ్చ తాన్రామః ప్రత్యపూజయత్ ॥ ౪ ॥ ఉ
పకార్యా మహార్హాశ్చ పార్థివానాం మహాత్మనాం । సానుగానాం నరశ్రేష్ఠో వ్యాదిదేశ మహామతిః ॥ ౫ ॥ అన్నపా
నాని వస్త్రాణి సానుగానాం మహాత్మనాం । భరతస్సందదావాశు శత్రుఘ్నసహితస్తదా ॥ ౬ ॥ వానరాశ్చ మహాభాగా

...గిరిపర్వతైః స్తదా । విహారాంశ్చ విశాలాంస్తే ...రిపర్వతేషు చ ॥ ...విభీషణశ్చ ...రగ్రైర్బహుభిస్సుగ్రీవస్త...
...। ఋషీణాముగ్రతపసాం పూర్వాశ్చ శ్రీమహాత్మనాం ॥ ౯ ॥ ఏవం సుమహతి లోకే యస్మిన్ మహాముష్మోత్సవ... । ...
...భిస్సర్వా చ భూమిః సర్వా స్ఫటికతాం గతే ॥ ౧ ॥ తత్ర కోరాజసింహస్య యజ్ఞప్రవరముత్తమం । నాన్యత్ర ... ఉత్తమ...
...మహాత్మనః । అంతర్లోకే దేహి దేహీతి యావత్తుష్యంతి యాచకాః ॥ ౧౦ ॥ తావత్సర్వాణి దత్తాని క్రతుముఖ్యే మహాత్మనః ।
...ర్థాని చ భక్ష్యాణి గోదాని మధురాణి చ ॥ ౧౧ ॥ న నిస్సృతం భవత్యోష్ఠాద్వచనం ... । తాంబూలం ...
...మహ్యాద్భృత్యైః ॥ ౧౨ ॥ న కశ్చిన్మలినస్తత్ర దీనో వా ప్యథ కృశోపి వా । తస్మిన్ యజ్ఞవరే రాజ్ఞో హృష్టపుష్టజనావృతే ॥
... ప్రమహాత్మానో మునయశ్చిరజీవినః । నాస్మరంస్తాదృశం యజ్ఞం నాదాన్యాని ...గతాని చ ॥ ౧౪ ॥ ...
...జతేన సువర్ణానాం లభతే స్మ యః । విత్తార్థినాం లభతే వివిధం ... ॥ ౧౫ ॥ ...
... । ...నాం ... ॥ ౧౬ ॥ ...
...వా । దృశ్యతే వ్యయసర్వో న ... ॥ ౧౭ ॥ ...
... ॥ ౧౮ ॥ ఏవం సుమహతో రాజసింహస్య యజ్ఞస్సర్వగుణాన్వితః । ...
... సంవత్సరం ... ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ... త్రిసప్తతితమస్సర్గః ॥ ౭౩ ॥

శ్రీరామాయణే ... ॥ ఓమ్ ॥ వర్తమానే తథాభూతే యజ్ఞే పరమాద్భుతే । సశిష్య ఆజగామాశు వాల్మీకిర్మునిపుంగవః ॥ ౧ ॥ స దృష్ట్వా దివ్యసంకాశం యజ్ఞమద్భుతదర్శనం । ఏకాంతే ఋషివాటానాం చకార ఉటజాన్ శుభాన్ ॥ ౨ ॥ శకటాంశ్చ బహూన్ పూర్ణాన్ ఫలమూలైశ్చ శోభనాన్ । వాల్మీకి వాటే రుచిరే స్థాపయన్ ...
...గతః ॥ ౩ ॥ ఆసీత్సుపూజితో రాజ్ఞా మునిశిష్యైర్మహాత్మభిః । వాల్మీకిస్సు మహాతేజా న్యవసత్సంమహాత్మవాన్ ॥ ౪ ॥

సశిష్యావబ్రవీద్ధృష్టౌ యువాంగత్వా సమాహితౌ । కృత్స్నం రామాయణం కావ్యం గాయేథాం పరయా ముదా ॥ ౫ ॥
ఋషివాటేషు పుణ్యేషు బ్రాహ్మణావసథేషు చ । రథ్యాసు రాజమార్గేషు పార్థివానాం గృహేషు చ ॥ ౬ ॥ రామ
స్య భవనద్వారి యత్ర కర్మ ప్రవర్తతే । ఋత్విజామగ్రతశ్చైవ తత్ర గేయం విశేషతః ॥ ౭ ॥ ఇమాని చ ఫలాన్యత్ర స్వా
దూని వివిధాని చ । జాతాని పర్వతాగ్రేషు చాస్వాద్యాస్వాద్య గాయతామ్ ॥ ౮ ॥ న యాస్యథః శ్రమం వత్సౌ భక్షయి
త్వా ఫలాని వై । మూలాని చ సుమృష్టాని నగరాద్బహిరాస్యథః ॥ ౯ ॥ యది శబ్దాపయేద్రామః శ్రవణాయ మహీపతిః ।
ఋషీణాముపవిష్టానాం తతో గేయం ప్రవర్తతాం ॥ ౧౦ ॥ దివసే వింశతిస్సర్గా గేయా మధురయా గిరా । ప్రమాణై
ర్బహుభిస్తత్ర యథోద్దిష్టా మయా పురా ॥ ౧౧ ॥ లోభశ్చాపి న కర్తవ్యస్స్వల్పోఽపి ధనకాంక్షయా । కిం ధనేనాశ్రమ
స్థానాం ఫలమూలోపజీవినామ్ ॥ ౧౨ ॥ యది పృచ్ఛేత్స కాకుత్స్థో యువాం కస్యేతి దారకౌ । ఆవాం వాల్మీకిశిష్యౌ స్వః
బ్రూతమేవం నరాధిపం ॥ ౧౩ ॥ ఇమాస్తంత్రీస్సుమధురాస్స్థానం వాపూర్వదర్శనం । మూర్ఛయిత్వా సుమధురం గా
యేథాం విగతజ్వరౌ ॥ ౧౪ ॥ ఆదిప్రభృతి గేయం స్యాన్న చావజ్ఞాయ పార్థివం । పితా హి సర్వభూతానాం రాజా భ
వతి ధర్మతః ॥ ౧౫ ॥ తద్యువాం హృష్టమనసౌ శ్వః ప్రభాతే సమాధినా । గాయేథాం మధురం గేయం తంత్రీలయసమ
న్వితం ॥ ౧౬ ॥ ఇతి సందిశ్య బహుశో మునిః ప్రాచేతసస్తదా । వాల్మీకిః పరమోదారస్తూష్ణీమాసీన్మహాయశాః ॥ సం
ష్టౌ మునినా తేన తావుభౌ మైథిలీసుతౌ । తథైవ కరవావేతి నిర్జగ్మతురరిందమౌ ॥ ౧౮ ॥ ఓమ్ ॥ తామద్భుతాం తౌ
దయే కుమారకౌ నివేశ్య వాణీమృషిభాషితాం శుభాం । సముత్సుకౌ తౌ సుఖమూషతుర్నిశాం యథాశ్వినౌ భార్గవ
సంహితాం ॥ ౧౯ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే త్రినవతితమస్సర్గః ॥ ౩౫౫ ॥ ౭౧౦౦ ॥ *******
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తౌ రజన్యాం ప్రభాతాయాం స్నాతౌ హుతహుతాశనౌ । యథోక్తమృషి

స్వర్గ్యం పఠ్యం తతోఽపి గాయతాం ॥ ౧ ॥ తాం స శుశ్రావ కాకుత్స్థః పూర్వాచార్యవినిర్మితాం । అపూర్వాం పాఠజాతిం చ గేయేన సమలంకృతాం ॥ ౨ ॥ ప్రమాణైర్బహుభిర్వ్యక్తాం తంత్రీలయసమన్వితాం । బాలాభ్యాం రాఘవ శ్శ్రుత్వా కౌతూహలపరోఽభవత్ ॥ ౩ ॥ అథ కర్మాంతరే రాజా సమానీయ మహామునీన్ । పార్థివాంశ్చ నరవ్యాఘ్రః పండితాన్నైగమాంస్తథా ॥ ౪ ॥ పౌరాణికాంశ్శబ్దవిదో యే చ వృద్ధా ద్విజాతయః । స్వరాణాం లక్షణజ్ఞాంశ్చ ఉత్సుకాన్ద్విజసత్తమాన్ ॥ ౫ ॥ లక్షణజ్ఞాంశ్చ గాంధర్వాన్నైగమాంశ్చ విశేషతః । పాదాక్షరసమాసజ్ఞాంశ్ఛందస్సు పరినిష్ఠితాన్ ॥ ౬ ॥ కలామాత్రావిభాగజ్ఞాన్ జ్యోతిషే చ పరం గతాన్ । క్రియాకల్పవిదశ్చైవ తథా కావ్యవిదో జనాన్ ॥ ౭ ॥ భాషాజ్ఞానింగితజ్ఞాంశ్చ నైగమాంశ్చాప్యశేషతః । హేతూపచారకుశలాన్వచనే చాపి హైతుకాన్ ॥ ౮ ॥ ఛందోవిదః పురాణజ్ఞాన్వైదికాన్ద్విజసత్తమాన్ । చిత్రజ్ఞాన్వృత్తసూత్రజ్ఞాన్గీతనృత్తవిశారదాన్ ॥ శాస్త్రజ్ఞాన్నీతినిపుణాన్వేదాంతార్థప్రబోధకాన్ । ఏతాన్సర్వాన్సమానీయ గాతారౌ సమవేశయత్ । దృష్ట్వాఽముని గణాస్తత్ర పార్థివాశ్చ మహౌజసః ॥ ౧౦ ॥ పిబన్త ఇవ చక్షుర్భ్యాం రాజానం గాయకౌ చ తౌ । పరస్పరమథోచుస్తే సర్వ ఏవ సమంతతః ॥ ౧౧ ॥ ఉభౌ రామస్య సదృశౌ బింబాద్బింబావివోద్ధృతౌ । జటిలౌ యది న స్యాతాం నవల్కలధరౌ యది ॥ ౧౨ ॥ విశేషం నాధిగచ్ఛామో గాయతో రాఘవస్య చ । తేషాం సంవదతామేవం శ్రోతౄణాం హర్షవర్ధనం ॥ ౧౩ ॥ గేయం ప్రచక్రతుస్తత్ర తావుభౌ మునిదారకౌ । తతః ప్రవృత్తం మధురం గాంధర్వమతిమానుషం ॥ ౧౪ ॥ న చ తృప్తిం యయుస్సర్వే శ్రోతారో గానసంపదా । ప్రవృత్తమాదితః పూర్వసర్గం నారదదర్శితం ॥ ౧౫ ॥ తతః ప్రభృతి సర్గాంశ్చ యావద్వింశత్యగాయతాం । తతోఽపరాహ్ణసమయే రాఘవస్సమభాషత ॥ ౧౬ ॥ శ్రుత్వా వింశతిసర్గాంస్తాన్భ్రాతరం భ్రాతృవత్సలః । అష్టాదశసహస్రాణి సువర్ణస్య మహాత్మనోః ॥ ౧౭ ॥ ప్రయచ్ఛ శీఘ్రం కాకుత్స్థ యదన్యదభికాంక్షితం ।

గదాపశ్యత్ స కాకుత్స్థో బాలయోస్సదృశం పరం ॥ ౧౮ ॥ దివ్యం ... తత్ ... కుశీలవౌ । ఊచతు
శ్చ మహాత్మానం ... విస్మితౌ ॥ ౧౯ ॥ ... సుమహాన్ ... హేమవనే ॥ ౨౦ ॥ తథా తయోః ... సమన్వితాః । ... ॥
తస్య చైవ ... ॥ ౨౨ ॥ కిం ప్రమా
ణమిదం కావ్యం కా ప్రతిష్ఠా మహాత్మనః । కర్తా కావ్యస్య మహతః క్వ చాసౌ మునిపుంగవః ॥ ౨౩ ॥ పృచ్ఛంతం రాఘవం
వాక్యమూచతుర్మునిదారకౌ । వాల్మీకిర్భగవాన్ కర్తా సంప్రాప్తో యజ్ఞసంవిధం ॥ ౨౪ ॥ యేనేదం చరితం తుభ్య
మశేషం సంప్రదర్శితం । సన్నిబద్ధం హి శ్లోకానాం చతుర్వింశత్సహస్రకం ॥ ౨౬ ॥ ఉపాఖ్యానశతం చైవ భార్గవేణ త
పస్వినా । ఆదిప్రభృతి రాజేంద్ర పంచసర్గశతాని చ ॥ ౨౭ ॥ కాండాని షట్ కృతాన్యేవ సోత్తరాణి మహాత్మనా । కృ
తాని గురుణాస్మాకమృషిణా చరితం తవ ॥ ౨౮ ॥ ప్రతిష్ఠా జీవితం యావత్ తావత్ సర్వస్య వర్తతే (?) । యది బుద్ధిః కృతా రా
జన్ శ్రవణాయ మహారథ ॥ ౨౯ ॥ కర్మాంతరే క్షణీ హూతస్తచ్ఛ్రవణాయ మహీపతే । బాఢమిత్యబ్రవీద్రాజా ... సు
...రాఘవం ॥ ౨౯ ॥ ప్రహృష్టౌ జగ్మతుర్వాసం యత్రాస్తే మునిపుంగవః । రామోఽపి మునిభిస్సార్ధం పార్థివైశ్చ
మహాత్మభిః ॥ ౩౦ ॥ శ్రుత్వా తద్గీతమాధుర్యం కర్మశాలాముపాగమత్ ॥ ౩౧ ॥ శుశ్రావ తత్తాళలయోపపన్నం
సర్గాన్వితం సుస్వరశబ్దయుక్తం । తంత్రీలయవ్యంజనయోగయుక్తం కుశీలవాభ్యాం పరిగీయమానం ॥ ౩౨ ॥ ఇత్యార్షే
శ్రీమద్రామాయణే చతుర్నవతితమస్సర్గః ॥ ౯౪ ॥ సం ౧౦౦౦ ॥ ***

ఓం నమో నారాయణాయ ॥ ఓమ్ ॥ రామో బహూన్యహాన్యేవ తద్గీతం పరమాద్భుతం । శుశ్రావ మునిభిస్సా
ర్ధం పార్థివైస్సహ వానరైః ॥ ౧ ॥ తస్మిన్ గీతే తు విజ్ఞాయ సీతాపుత్రౌ కుశీలవౌ । తస్యాః పరిషదో మధ్యే రామో వచ

బ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ (శత్రుఘ్నం విన్యస్య సన్నం సమామంత్రించ వారణం । విభీషణ [illegible] సుగ్రీవ హనూమంత [illegible]
॥ ౩ ॥) సీతాం చ శుద్ధసమాచారాం నానాభూషణభూషితాం తపస్వినీమయా । ఏవముక్త్వా [illegible]
॥ ౪ ॥ (భగవంతం మహాత్మానం వాల్మీకిం ఋషిసత్తమం । అవమాన్య చ మే [illegible] ॥)
యది శుద్ధసమాచారా యది వా వీతకల్మషా । కరోత్విహాత్మనశ్శుద్ధిమనుమాన్య మహామునిం ॥ ౬ ॥ ఛందం మునేశ్చ విజ్ఞా
య సీతాయాశ్చ మనోగతం । ప్రత్యయం దాతుకామాయాస్తతశ్శంసత మే లఘు ॥ ౭ ॥ శ్వః ప్రభాతే తు శపథం మై
థిలీ జనకాత్మజా । కరోతు పరిషన్మధ్యే శోధనార్థం మమైవ చ ॥ ౮ ॥ శ్రుత్వా తు రాఘవస్యైతద్వచః పరమమద్భు
తం । దూతాస్సంప్రయయుర్వాటం యత్రాస్తే మునిపుంగవః ॥ ౯ ॥ తే ప్రణమ్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ భాస్క
రం । ఊచుస్తే రామవాక్యాని మృదూని మధురాణి చ ॥ ౧౦ ॥ తేషాం తద్భాషితం శ్రుత్వా రామస్య చ మనోగతం । వి
జ్ఞాయ సుమహాతేజా మునిర్వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥ ఏవం భవతు భద్రం వో యథా వదతి రాఘవః । తథా కరిష్య
తి సీతా దైవతం హి పతిః స్త్రియాః ॥ ౧౨ ॥ తథోక్తా మునినా సర్వే రామదూతా మహౌజసః । ప్రత్యేత్య రాఘవం సర్వే
ప్రముని వాక్యం బభాషిరే ॥ ౧౩ ॥ తతః ప్రహృష్టః కాకుత్స్థః శ్రుత్వా వాక్యం మహాత్మనః । ఋషీంస్తత్ర సమేతాం
శ్చ రాజ్ఞశ్చైవాభ్యభాషత ॥ ౧౪ ॥ భగవంతస్సశిష్యా వై సానుగాశ్చ నరాధిపాః । పశ్యంతు సీతాశపథం యశ్చైవా
న్యోఽపి కాంక్షతే ॥ ౧౫ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాఘవస్య మహాత్మనః । సర్వేషామృషిముఖ్యానాం సాధువాదో
మహానభూత్ ॥ ౧౬ ॥ రాజానశ్చ మహాత్మానం ప్రశంసంతి స్మ రాఘవం । ఉపపన్నం నరశ్రేష్ఠ త్వయ్యేవ భువి నాన్యతః ।
ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా శ్వోభూత ఇతి రాఘవః । విసర్జయామాస తదా సర్వాంస్తాంఛత్రుసూదనః ॥ ౧౭ ॥ ఓమ్ ।
ఇతి సంప్రవిచార్య రాజసింహః శ్వోభూతే శపథస్య నిశ్చయం వై । విససర్జ మునీన్నృపాంశ్చ సర్వాన్స మహాత్మా

మహతో మహానుభావః ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే పంచనవతితమస్సర్గః ॥ ౯౫ ॥ ౩౨౨౦ ॥ ***

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తస్యాం రజన్యాం వ్యుష్టాయాం యజ్ఞవాటగతో నృపః । ఋషీన్సర్వాన్
మహాతేజాశ్శబ్దాపయతి రాఘవః ॥ ౧ ॥ వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః । విశ్వామిత్రో దీర్ఘతమా దు
ర్వాసాశ్చ మహాతపాః ॥ ౨ ॥ పులస్త్యోఽపి తథా శక్తిర్భార్గవశ్చైవ వామనః । మార్కండేయశ్చ దీర్ఘాయు
ర్మౌద్గల్యశ్చ మహాయశాః ॥ ౩ ॥ గర్గశ్చ చ్యవనశ్చైవ శతానందశ్చ ధర్మవిత్ । భరద్వాజశ్చ తేజస్వీ హ్యగ్నిపుత్ర
శ్చ సుప్రభః ॥ ౪ ॥ నారదః పర్వతశ్చైవ గౌతమశ్చ మహాయశాః । కాత్యాయనస్సుయజ్ఞశ్చ హ్యగస్త్యస్తపసాం నిధిః ॥
ఏతే చాన్యే చ బహవో మునయస్సంశితవ్రతాః । కౌతూహలసమావిష్టాస్సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ ౬ ॥ రాక్షసాశ్చ మ
హావీర్యా వానరాశ్చ మహాబలాః । సమాజగ్ముర్మహాత్మానః సర్వ ఏవ కుతూహలాత్ ॥ ౭ ॥ క్షత్రియా యే చ శూద్రాశ్చ వైశ్యాశ్చైవ సహ
స్రశః । నానాదేశగతాశ్చైవ బ్రాహ్మణాస్సంశితవ్రతాః ॥ ౮ ॥ జ్ఞాననిష్ఠాః కర్మనిష్ఠా యోగ
నిష్ఠాస్తథాపరే । సీతాశపథవీక్షార్థం సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ ౯ ॥ తదా సమాగతం సర్వమశ్మభూతమివాచలం । శ్రు
త్వా మునివరస్తూర్ణం ససీతస్సముపాగమత్ ॥ ౧౦ ॥ తమృషిం పృష్ఠతస్సీతా సాన్వగచ్ఛదవాఙ్ముఖీ । కృతాంజలి
ర్బాష్పకలా కృత్వా రామం మనోగతం ॥ ౧౧ ॥ తాం దృష్ట్వా శ్రుతిమాయాంతీం బ్రహ్మాణమనుగామినీం । వాల్మీకేః పృ
ష్ఠతస్సీతాం సాధుకారో మహానభూత్ ॥ ౧౨ ॥ తతో హలహలాశబ్దస్సర్వేషామేవమాబభౌ । దుఃఖజన్మవిశాలేన
శోకేనాకులితాత్మనాం ॥ ౧౩ ॥ సాధు రామేతి కేచిత్తు సాధు సీతేతి చాపరే । ఉభావేవ చ తత్రాన్యే సాధు సాధ్వితి చు
క్రుశుః ॥ ౧౪ ॥ తతో మధ్యం జనౌఘస్య ప్రవిశ్య మునిపుంగవః । సీతాసహాయో వాల్మీకిరితి హోవాచ రాఘవం ॥
ఇయం దాశరథే సీతా సువ్రతా ధర్మచారిణీ । అపవాదాత్పరిత్యక్తా మమాశ్రమసమీపతః ॥ ౧౬ ॥ లోకాపవాదభీత

శ్చరామ మహాయశః । ప్రత్యయం దాస్యతే సీతా తామనుజ్ఞాతుమర్హసి ॥ ౧౬ ॥ ఇమౌ తు జానకీపుత్రావుభౌ చ యమజాతకౌ । సుతౌ తవైవ దుర్ధర్షౌ సత్యమేతద్బ్రవీమి తే ॥ ౧౭ ॥ ప్రచేతసోఽహం దశమః పుత్రో రాఘవనందన । న స్మరామ్యనృతం వాక్యమిమౌ తు తవ పుత్రకౌ ॥ ౧౯ ॥ బహువర్షసహస్రాణి తపశ్చర్యా మయా కృతా । నోపాశ్నీయాం ఫలం తస్యా దుష్టేయం యది మైథిలీ ॥ ౨౦ ॥ మనసా కర్మణా వాచా భూతపూర్వం న కిల్బిషం । ఫలం తస్యాహమశ్నీయామపాపా మైథిలీ యది ॥ ౨౧ ॥ అహం పంచసు భూతేషు మనఃషష్ఠేషు రాఘవ । విచింత్య సీతాం శుద్ధేతి హ్యగృహ్ణాం వననిర్ఝరే ॥ ౨౨ ॥ ఇయం శుద్ధసమాచారా అపాపా పతిదేవతా । లోకాపవాదభీతస్య ప్రత్యయం తవ దాస్యతి ॥ ౨౩ ॥ స్వయమేవ మహాభాగా భర్తృవ్రతమనుష్ఠితా ॥ ఓమ్ ॥ తస్మాదియం నరవరాత్మజ శుద్ధభావా దివ్యేన దృష్టివిషయేణ మయా ప్రదిష్టా । లోకాపవాదకలుషీకృతచేతసా యా త్యక్తా త్వయా ప్రియతమా విదితాపి శుద్ధా ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే షణ్ణవతితమస్సర్గః ॥ ౯౬ ॥ ౧౨౭౦ ॥ ***************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ వాల్మీకినైవముక్తస్తు రాఘవః ప్రత్యభాషత । ప్రాంజలిర్జగతో మధ్యే దృష్ట్వా తాం దేవవర్ణినీమ్ ॥ ౧ ॥ ఏవమేతన్మహాభాగ యథా వదసి ధర్మవిత్ । ప్రత్యయో హి మమ బ్రహ్మన్ తవ వాక్యైరకిల్బిషైః ॥ ౨ ॥ ప్రత్యయశ్చ పురా దత్తో వైదేహ్యా సురసన్నిధౌ । శపథశ్చ కృతస్తత్ర తేన వేశ్మ ప్రవేశితా ॥ ౩ ॥ లోకాపవాదో బలవాన్ యేన త్యక్తా హి మైథిలీ । సేయం లోకభయాద్బ్రహ్మన్నపాపేత్యభిజానతా ॥ ౪ ॥ పరిత్యక్తా మయా సీతా తద్భవాన్ క్షంతుమర్హతి । జానామి చేమౌ పుత్రౌ మే యమజాతౌ కుశీలవౌ ॥ ౫ ॥ శుద్ధాయాం జగతో మధ్యే మైథిల్యాం ప్రీతిరస్తు మే । అభిప్రాయం తు విజ్ఞాయ రామస్య సురసత్తమాః ॥ ౬ ॥ సీతాయాః శపథే తస్మిన్ మహేంద్రాద్యా మహౌజసః । పితామహం పురస్కృత్య సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ ౭ ॥ ఆదిత్యా వసవో రుద్రా విశ్వే

నౌ సమరుద్గణాః । గంధర్వాప్సరసశ్చైవ సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥౮॥ సాధ్యాశ్చ విశ్వేదేవాశ్చ సర్వే చ పరమర్షయః । నా
గాస్సుపర్ణాస్సిద్ధాశ్చ తే సర్వే హృష్టమానసాః ॥ ౯ ॥ సీతాశపథసంభ్రాంతాస్సర్వ ఏవ సమాగతాః । దృష్ట్వా దే
వానృషీంశ్చైవ రాఘవః పునరబ్రవీత్ ॥ ౧౦ ॥ ప్రత్యయో మే సురశ్రేష్ఠా ఋషివాక్యైరకల్మషైః । శుద్ధాయాం జ
గతో మధ్యే వైదేహ్యాం ప్రీతిరస్తు మే ॥ ౧౧ ॥ తతో వాయుశ్శుభః పుణ్యో దివ్యగంధో మనోహరః ॥ తం జనౌఘం సుర
శ్రేష్ఠో హ్లాదయామాస సర్వతః ॥ ౧౨ ॥ తదద్భుతమివాచింత్యం నిరైక్షంత సమాగతాః । మానవాస్సర్వరాష్ట్రేభ్యః
పూర్వం కృతయుగే యథా ॥ ౧౩ ॥ సర్వాంస్సమాగతాన్దృష్ట్వా సీతా కాషాయవాసినీ । అబ్రవీత్ప్రాంజలిర్వాక్య
మధోదృష్టిరవాఙ్ముఖీ ॥ ౧౪ ॥ యథాహం రాఘవాదన్యం మనసాపి న చింతయే । తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమ
ర్హతి ॥ ౧౫ ॥ మనసా కర్మణా వాచా యథా రామం సమర్చయే । తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి ॥ ౧౬ ॥
యథైతత్సత్యముక్తం మే వేద్మి రామాత్పరం న చ । తథా మే మాధవీ దేవీ వివరం దాతుమర్హతి ॥ ౧౭ ॥ తథా శప
న్త్యాం వైదేహ్యాం ప్రాదురాసీత్తదద్భుతం । భూతలాదుత్థితం దివ్యం సింహాసనమనుత్తమం ॥ ౧౮ ॥ ధ్రియమాణం శి
రోభిస్తన్నాగైరమితవిక్రమైః । దివ్యం దివ్యేన వపుషా దివ్యరత్నవిభూషితం ॥ ౧౯ ॥ తస్మింస్తు ధరణీ దేవీ బా
హుభ్యాం గృహ్య మైథిలీం । స్వాగతేనాభినంద్యైనామాసనే చోపవేశయత్ ॥ ౨౦ ॥ తామాసనగతాం దృష్ట్వా ప్రవిశంతీం ర
సాతలం । పుష్పవృష్టిరవిచ్ఛిన్నా దివ్యా సీతామవాకిరత్ ॥ ౨౧ ॥ సాధుకారశ్చ సుమహాన్దేవానాం సహసోత్థితః
। సాధు సాధ్వితి వై సీతే యస్యాస్తే శీలమీదృశం ॥ ౨౨ ॥ ఏవం బహువిధా వాచో హ్యంతరిక్షగతాస్సురాః । వ్యా
జహ్రుర్హృష్టమనసో దృష్ట్వా సీతాప్రవేశనం ॥ ౨౩ ॥ యజ్ఞవాటగతాశ్చాపి మునయస్సర్వ ఏవ తే । రాజానశ్చ నరోత్త
మాః విస్మయాన్నోపరేమిరే ॥ ౨౪ ॥ అంతరిక్షే చ భూమౌ చ సర్వే స్థావరజంగమాః । దానవాశ్చ మహాకా

పాతాళే పన్నగాధిపాః ॥ ౨౫ ॥ కేచిద్వినేదుస్సంహృష్టాః కేచిద్ధ్యానపరాయణాః । కేచిద్రామం నిరైక్షంత కే
చిత్సీతామచేతనాః ॥ ౨౬ ॥ సీతాప్రవేశనం దృష్ట్వా తేషామాసీత్సమాగమః । తన్ముహూర్తమివాత్యర్థం సమం
సమ్మోహితం జగత్ ॥ ౨౭ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే మాధవీప్రవేశనం నామ సప్తనవతితమస్సర్గః ॥ ౯౭ ॥ ౧-౨-౨౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ రసాతలం ప్రవిష్టాయాం వైదేహ్యాం సర్వవానరాః । చుక్రుశుస్సాధుసా
ధ్వీతి మునయో రామసన్నిధౌ ॥ ౧ ॥ దండకాష్ఠమవష్టభ్య బాష్పపర్యాకులేక్షణః । అవాక్ఛిరా దీనమనా రామో
హ్యాసీత్సుదుఃఖితః ॥ ౨ ॥ స రుదిత్వా చిరం కాలం బహుశో బాష్పముత్సృజన్ । క్రోధశోకసమావిష్టో రామో వచ
నమబ్రవీత్ ॥ ౩ ॥ అభూతపూర్వం శోకం మే మనస్స్ప్రష్టుమివేచ్ఛతి । పశ్యతో మే యదా నష్టా సీతా శ్రీరివ రూపిణీ
సాదర్శనం పురా సీతా లంకాం పారే మహోదధేః । తతశ్చాపి మయానీతా కిం పునర్వసుధాతలాత్ ॥ ౫ ॥ వసుధే దే
వి భవతి సీతా నిర్యాత్యతాం మమ । దర్శయిష్యామి వా రోషం యథా మామవగచ్ఛసి ॥ ౬ ॥ కామం శ్వశ్రూర్మమై
వ త్వం త్వత్సకాశాద్ధి మైథిలీ । కర్షతా హలహస్తేన జనకేనోద్ధృతా పురా ॥ ౭ ॥ తస్మాన్నిర్యాత్యతాం సీతా వివ
రం వా ప్రయచ్ఛ మే । పాతాళే నాకపృష్ఠే వా వసేయం సహితస్తయా ॥ ౮ ॥ ఆనయ త్వం హి తాం సీతాం మత్తోఽహం
మైథిలీకృతే । న మే దాస్యసి చేత్సీతాం యథారూపాం మహీతలే ॥ ౯ ॥ సపర్వతవనాం కృత్స్నాం విధమిష్యామి తే
స్థితిం । నాశయిష్యామ్యహం భూమిం సర్వమాపో భవంత్విహ ॥ ౧౦ ॥ (ఆనయ ధ్వం ధనుశ్శ్రేష్ఠం స శరం మైథిలీకృతే ।
క్షేప్స్యామి వసుధామేనాం తతో విజ్ఞాయతన్నతమ్ ॥ ౧౧) ఏవం బ్రువతి కాకుత్స్థే క్రోధశోకసమన్వితే । తం సమీ
క్ష్యపి రానందం దుఃఖేన సమభిప్లుతం ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మా సురగణైస్సార్ధం మునా చ రఘునందనం । రామ రామ న సంతా
పం కర్తుమర్హసి సువ్రత ॥ ౧౩ ॥ స్మర త్వం పూర్వకం భావం మంత్రం చామిత్రకర్శన । న ఖలు త్వాం మహాబాహో

స్మారయే యమనుత్తమం ॥ ౧౪ ॥ ఇమం ముహూర్తం దుర్ధర్ష స్మర త్వం జన్మ వైష్ణవం । సీతా హి విమలా సాధ్వీ తవ పూర్వపరాయణా ॥ ౧౫ ॥ నాగలోకం సుఖం ప్రాయాత్ త్వదాశ్రయతపోబలాత్ । స్వర్గే తే సంగమో భూయో భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౧౬ ॥ అస్యాస్తు పరిషన్మధ్యే యద్బ్రవీమి నిబోధ తత్ । ఏతదేవ హి కావ్యం తే కావ్యానాముత్తమం శ్రుతం ॥ ౧౭ ॥ సర్వం విస్తరతో రామ వ్యాఖ్యాస్యతి న సంశయః । జన్మప్రభృతి తే వీర సుఖదుఃఖోపసేవనం ॥ భవిష్యదుత్తరం చేహ సర్వం వాల్మీకినా కృతం । ఆదికావ్యమిదం రామ త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౯ ॥ న హ్యన్యోఽర్హతి కావ్యానాం యశోభాగ్రాఘవాదృతే । శ్రుతం తే పూర్వమేతద్ధి మయా సర్వం సురైస్సహ ॥ ౨౦ ॥ దివ్యమద్భుతరూపం చ సత్యవాక్యమనావృతం । స త్వం పురుషశార్దూల ధర్మేణ సుసమాహితః ॥ ౨౧ ॥ శేషం భవిష్యం కాకుత్స్థ కావ్యం రామాయణం శృణు । ఉత్తరం నామ కావ్యస్య శేషమస్య మహాయశః ॥ ౨౨ ॥ తచ్ఛృణుష్వ మహాతేజ ఋషిభిస్సార్థముత్తమం । న ఖల్వన్యేన కాకుత్స్థ శ్రోతవ్యమిదముత్తమం ॥ ౨౩ ॥ పరమేణర్షిణా వీర త్వయైవ రఘునందన । ఏతావదుక్త్వా వచనం బ్రహ్మా త్రిభువనేశ్వరః ॥ ౨౪ ॥ జగామ త్రిదివం దేవో దేవైస్సహ సబాంధవైః । యే చ తత్ర మహాత్మాన ఋషయో బ్రహ్మలౌకికాః ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మణా సమనుజ్ఞాతా న్యవర్తంత మహౌజసః । ఉత్తరం శ్రోతుమనసో భవిష్యం యచ్చ రాఘవే ॥ ౨౬ ॥ (కీర్తిం చైవాస్య లోకేషు యయా సంతః పునర్దివం । ఏతస్మిన్నంతరే వాణీ నిస్సృతా వసుధాతలాత్ ॥ ౨౭ ॥ రామ వర్జయ సంతాపం కృతాంతో హ్యత్ర కారణం । కాంక్షసే యది వైదేహీం వృథా తేఽయం పరిశ్రమః ॥ ౨౮ ॥ దుర్లభం దర్శనం తస్యాస్త్రిదివే సా ప్రతిష్ఠితా । ఇహస్థా భుజ్యతే లక్ష్మీర్నాలోకేపి మానవైః ॥ ౨౯ ॥ పితౄణాం చ స్వధా లోకే సా త్వస్తి రమితాశినాం । ఊర్ధ్వక్షిసిచ తే నిత్యం విష్ణోర్ల ప్రతిష్ఠితా ॥ ౩౦ ॥ సిద్ధానాం స్వర్గసంస్థానాం సా చ మూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితా । నివర్తయ మతిం రామ వైదేహ్యాం

శేఽనం ప్రతి ॥ ౩౦ ॥ దృష్ట్వా యది వై దేహీ పుత్రౌ తస్యాః కుశీలవౌ । శ్రూయతాం చ శుభం కావ్యం సత్యం వా స్త్రీ
నాకృతం ॥ ౩౨ ॥ ఉత్తరే యద్భవిష్యం తే ఏవమాహ పితామహః ।) తతో గామశ్శుభాం వాణీం దేవదేవేన భాషి
తాం ॥ ౩౩ ॥ శ్రుత్వా పరమతేజస్వీ వాల్మీకిమిదమబ్రవీత్ । భగవంచ్ఛ్రోతుమనసో మునయో బ్రహ్మలౌకికాః ॥
భవిష్యముత్తరం యన్మే శ్వోభూతే సంప్రవర్తతాం । ఏవం వినిశ్చయం కృత్వా సంప్రగృహ్య కుశీలవౌ ॥ ౩౫ ॥ తం జ
నౌఘం విసృజ్యాథ పర్ణశాలాముపాగమత్ । తామేవ శోచతస్సీతాం సా వ్యతీయాయ శర్వరీ ॥ ౩౬ ॥ జనాపవాద
భీత్యాదత్యక్తసీతస్య తస్య హ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే అష్టనవతితమస్సర్గః ॥ ౫౧౭ ॥ ౧౦౩౪౦ ॥ ****

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ రజన్యాం చ ప్రభాతాయాం సమానీయ మహామునీన్ । గీయతామవిశంకా
భ్యాం రామః పుత్రౌ ప్రోవాచ హ ॥ ౧ ॥ తతస్సముపవిష్టేషు బ్రహ్మర్షిషు మహాత్మసు । భవిష్యదుత్తరం కావ్యం జగతు
స్తౌ కుశీలవౌ ॥ ౨ ॥ ప్రవిష్టాయాం తు వైదేహ్యాం భూతలం సత్యసంపదా । తస్యావసానే యజ్ఞస్య రామః పరమదుర్మ
నాః ॥ ౩ ॥ అపశ్యమానో వైదేహీం మేనే శూన్యమిదం జగత్ । శోకేన పరమాయస్తో న శాంతిం మనసాగమత్ ॥ ౪ ॥
విసృజ్య పార్థివాన్ సర్వాన్నృక్షవానరరాక్షసాన్ । జనౌఘం విప్రముఖ్యానాం విత్తపూర్వం విసృజ్య చ ॥ ౫ ॥ ఏ
వం సమాప్య యజ్ఞం తు విధివత్స తు రాఘవః । తతో విసృజ్య తాన్ సర్వాన్ రామో రాజీవలోచనః ॥ ౬ ॥ హృది కృత్వా
తదా సీతామయోధ్యాం ప్రవివేశ హ । ఇష్టయజ్ఞో రఘుపతిః పుత్రద్వయసమన్వితః ॥ ౭ ॥ న సీతాయాః పరాం భా
ర్యాం వవ్రే స రఘునందనః । యజ్ఞే యజ్ఞే చ పత్న్యర్థం కాంచనీ జానకీ భవత్ ॥ ౮ ॥ దశవర్షసహస్రాణి వాజిమేధాన
థాకరోత్ । వాజిపేయాన్ దశగుణాం స్తథా బహుసువర్ణకాన్ ॥ ౯ ॥ అగ్నిష్టోమాతిరాత్రాభ్యాం గోసవైశ్చ మ
హాధనైః । ఈజే క్రతుభిరన్యైశ్చ స శ్రీమానాప్తదక్షిణైః ॥ ౧౦ ॥ ఏవం స కాలస్సుమహాన్ రాజ్యస్థస్య మహాత్మనః । ధ

మేఽప్రియతమానస్య వ్యతీయాద్రాఘవస్య తు ॥ ౧౧ ॥ ఋక్షవానరరక్షాంసి స్థితా రామస్య శాసనే । అనురంజం
తి రాజానమహన్యహని రాఘవం ॥ ౧౨ ॥ కాలే వర్షతి పర్జన్యః సుభిక్షం విమలా దిశః । హృష్టపుష్టజనాకీర్ణం పు
రం జనపదాస్తదా ॥ ౧౩ ॥ నాకాలే మ్రియతే కశ్చిన్న వ్యాధిః ప్రాణినాం తదా । నానర్థో విద్యతే కశ్చిద్రామే రా
జ్యం ప్రశాసతి ॥ ౧౪ ॥ అథ దీర్ఘస్య కాలస్య రామమాతా యశస్వినీ । పుత్రపౌత్రైః పరివృతా కాలధర్మముపా
గమత్ ॥ ౧౫ ॥ అన్వియాయ సుమిత్రాపి కైకేయీ చ యశస్వినీ । ధర్మం కృత్వా బహువిధం త్రిదివే పర్యవస్థితాః ॥
సర్వాః ప్రముదితాః స్వర్గే రాజ్ఞా దశరథేన చ । సమాగతా మహాభాగాస్సర్వధర్మం చ లేభిరే ॥ ౧౬ ॥ తాసాం రా
మో మహాదానం కాలే కాలే ప్రయచ్ఛతి । మాతౄణామవిశేషేణ బ్రాహ్మణేషు తపస్విషు ॥ ౧౭ ॥ పిత్ర్యాణి బ్రహ్మర
త్నాని యజ్ఞాన్పరమదుస్తరాన్ । చకార రామో ధర్మాత్మా పితౄన్దేవాన్వివర్ధయన్ ॥ ౧౮ ॥ ఏవం వర్షసహ
స్రాణి బహూన్యాసీద్యయుస్సుఖం । యజ్ఞైర్బహువిధైర్ధర్మం వర్ధయానస్య సర్వదా ॥ ౨౦ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరా
మాయణే ఏకోనశతతమస్సర్గః ॥ ౪౨౦ ॥ ౮౪౦౦ ॥ ******************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ కస్యచిత్త్వథ కాలస్య యుధాజిత్కేకయో నృపః । స్వగురుం ప్రేషయామా
స రాఘవాయ మహాత్మనే ॥ ౧ ॥ గార్గ్యమంగిరసః పుత్రం బ్రహ్మర్షిమమితప్రభం । దశ చాశ్వసహస్రాణి ప్రీతి
దానమనుత్తమం ॥ ౨ ॥ కంబళాని చ రత్నాని చిత్రవస్త్రమథోత్తరం । రామాయ ప్రదదౌ రాజా శుభాన్యాభరణాని
చ ॥ ౩ ॥ శ్రుత్వా తు రాఘవో గార్గ్యం మహర్షిం తముపాగతం । మాతులస్యాశ్వపతినః ప్రహితం తం మహాధనం ॥
ప్రత్యుద్గమ్య చ కాకుత్స్థః క్రోశమాత్రం సహానుజః । గార్గ్యం సంపూజయామాస యథా శక్రో బృహస్పతిం ॥ ౫ ॥
తథా సంపూజ్య తమృషిం ధనం తత్ప్రతిగృహ్య చ । పృష్ట్వా ప్రతిపదం సర్వం కుశలం మాతులస్య చ ॥ ౬ ॥ ఉపవిష్టం మహా

భాగం రామః ప్రహృష్టం ప్రచక్రమే । కిమాహ మాతులో వాక్యం యదర్థం భగవానిహ ॥ ౭ ॥ ప్రాప్తో వాక్యవిదాం
శ్రేష్ఠః సాక్షాదివ బృహస్పతిః । రామస్య భాషితం శ్రుత్వా బ్రహ్మర్షిః కార్యవిస్తరం ॥ ౮ ॥ వక్తుమద్భుతసంకాశం రా
ఘవాయోపచక్రమే । మాతులస్తే మహాబాహో వాక్యమాహ నరర్షభ ॥ ౯ ॥ యుధాజిత్ప్రీతిసంయుక్తం శ్రూయతాం యది
రోచతే । అయం గంధర్వవిషయః ఫలమూలోపశోభితః ॥ ౧౦ ॥ సింధోరుభయతః పార్శ్వే దేశః పరమశో
భనః । తం చ రక్షంతి గంధర్వాః సాయుధా యుద్ధకోవిదాః ॥ ౧౧ ॥ శైలూషస్య సుతా వీర తిస్రః కోట్యో మహాబలాః ।
తాన్వినిర్జిత్య కాకుత్స్థ గంధర్వవిషయం శుభం ॥ ౧౨ ॥ నివేశయ మహాబాహో స్వే పురే సుసమాహితః । అన్యస్య న
గతిస్తత్ర దేశః పరమశోభనః ॥ ౧౩ ॥ రోచతాం తే మహాబాహో నాహం త్వామహితం వదే । తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవః
ప్రీతో మహర్షేర్మాతులస్య చ ॥ ౧౪ ॥ ఉవాచ బాఢమిత్యేవ భరతం చాన్వవైక్షత । సోఽబ్రవీద్రాఘవః ప్రీతః సాంజ
లిప్రగ్రహో ద్విజం ॥ ౧౫ ॥ ఇమౌ కుమారౌ తం దేశం బ్రహ్మర్షే విచరిష్యతః । భరతస్యాత్మజౌ వీరౌ తక్షః పుష్కల
ఏవ చ ॥ ౧౬ ॥ మాతులేన సుగుప్తౌ తౌ ధర్మేణ సుసమాహితౌ । భరతం చాగ్రతః కృత్వా కుమారౌ సబలానుగౌ ॥ ౧౭ ॥
నిహత్య గంధర్వసుతాన్ ద్వే పురే విభజిష్యతః । నివేశ్య తే పురవరే ఆత్మజౌ సన్నివేశ్య చ ॥ ౧౮ ॥ ఆగమిష్యతి మే భూ
యః సకాశమతిధార్మికః । బ్రహ్మర్షిమేవముక్త్వా తు భరతం సబలానుగం ॥ ౧౯ ॥ ఆజ్ఞాపయామాస తదా కుమారౌ
చాభ్యషేచయత్ । నక్షత్రేణ చ సౌమ్యేన పురస్కృత్యాంగిరస్సుతం ॥ ౨౦ ॥ భరతః సహ సైన్యేన కుమారాభ్యాం
చ నిర్యయౌ । సా సేనా శక్రయుక్తేవ నగరాన్నిర్యయావథ ॥ ౨౧ ॥ రాఘవానుగతా దూరం దురాధర్షా సురైరపి ।
మాంసాదాని చ సత్త్వాని రక్షాంసి సుమహాంతి చ ॥ ౨౨ ॥ అనుజగ్ముర్హి భరతం రుధిరస్య పిపాసయా । భూతగ్రామాశ్చ
సుబహవో మాంసభక్షాః సుదారుణాః ॥ ౨౩ ॥ గంధర్వపుత్రమాంసాని భోక్తుకామాః సహస్రశః । సింహవ్యాఘ్రవరా

హరీణాం ఖేచరాణాంచ పక్షిణాం ॥ ౨౪ ॥ బహూని నైవ సహస్రాణి సేనాయా యయురగ్రతః। అధ్యర్ధమాసముషితా పథి సేనా నిరామయా ॥ ౨౫ ॥ హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా కేకయం సముపాగమత్ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీరామాయణే శతతమస్సర్గః ॥ ౩౨౩ ॥ ౬౪౦౦ ॥ **

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ శ్రుత్వా సేనాపతిం ప్రాప్తం భరతం కేకయాధిపః। యుధాజిద్గార్గ్యసహితం పరాం ప్రీతిముపాగమత్ ॥ ౧ ॥ స నిర్యయౌ జనౌఘేన మహతా కేకయాధిపః। త్వరమాణోఽభిచక్రామ గంధర్వాన్కామరూపిణః ॥ ౨ ॥ భరతశ్చ యుధాజిచ్చ సమేతౌ లఘువిక్రమైః। గంధర్వనగరం ప్రాప్తౌ సబలౌ సపదానుగౌ ॥ ౩ ॥ శ్రుత్వా తు భరతం ప్రాప్తం గంధర్వాస్తే సమాగతాః। యోద్ధుకామా మహావీర్యా వ్యనదంస్తే సమంతతః ॥ ౪ ॥ తతస్సమభవద్యుద్ధం తుములం రోమహర్షణం। సప్తరాత్రం మహాభీమం న చాన్యతరయోర్జయః ॥ ౫ ॥ ఖడ్గశక్తిధనుర్గ్రాహా నద్యశ్శోణితసంస్రవాః। నృకళేబరవాహిన్యః ప్రవృత్తాస్సర్వతోదిశం ॥ ౬ ॥ తతో రామానుజః క్రుద్ధః కాలస్యాస్త్రం సుదారుణం। సంవర్తం నామ భరతో గంధర్వేష్వభ్యచోదయత్ ॥ ౭ ॥ తే బద్ధాః కాలపాశేన సంవర్తేన విదారితాః। క్షణేనాభిహతాస్తేన తిస్రః కోట్యో మహాత్మనాం ॥ ౮ ॥ తం ఘాతం ఘోరసంకాశం న స్మరంతి దివౌకసః। నిమేషాంతరమాత్రేణ తాదృశానాం మహాత్మనాం ॥ ౯ ॥ హతేషు తేషు సర్వేషు భరతః కేకయీసుతః। నివేశయామాస తదా సమృద్ధే ద్వే పురోత్తమే॥ ౧౦ ॥ తక్షం తక్షశిలాయాం చ పుష్కలం పుష్కలావతే। గంధర్వదేశే రుచిరే గాంధారవిషయే చ సః ॥ ౧౧ ॥ ధనరత్నౌఘసంపూర్ణే కాననైరుపశోభితే। అన్యోన్యసంఘర్షకృతే స్పర్ధయా గుణవిస్తరైః ॥ ౧౨ ॥ ఉభే సురుచిరప్రఖ్యే వ్యవహారైరకిల్బిషైః। ఉద్యానయానౌఘవృతే సువిభక్తాంతరాపణే ॥ ౧౩ ॥ ఉభే పురవరే రమ్యే విస్తరైరుపశోభితే। గృహముఖ్యైస్సురుచిరైర్విమానైర్బ

హుభిర్వృతే ॥ ౧౪ ॥ శోభితే శోభనీయైశ్చ దేవాయతనవిస్తరైః । తాలైస్తమాలైస్తిలకైర్వకులైరుపశోభితే ॥ ౧౫ ॥ నివేశ్య పంచభిర్వర్షైర్భరతో రాఘవానుజః । పునరాయాన్మహాబాహురయోధ్యాం లక్ష్మణాగ్రజః ॥ ౧౬ ॥ సోఽభివాద్య మహాత్మానం సాక్షాద్ధర్మమివాపరం । రాఘవం భరతశ్శ్రీమాన్బ్రహ్మాణమివ వాసవః ॥ ౧౭ ॥ శశంస చ యథావృత్తం గంధర్వవధముత్తమం । నివేశనం చ దేశస్య శ్రుత్వా ప్రీతోఽస్య రాఘవః ॥ ౧౮ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే ఏకోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౧౦౧ ॥ ౪౫-౨౧ ॥ ***************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా హర్షమాపేదే రాఘవో భ్రాతృభిస్సహ । వాక్యం చాద్భుతసంకాశం తదా ప్రోవాచ లక్ష్మణం ॥ ౧ ॥ ఇమౌ కుమారౌ సౌమిత్రే తవ ధర్మవిశారదౌ । అంగదశ్చంద్రకేతుశ్చ రాజ్యార్హౌ దృఢవిక్రమౌ ॥ ౨ ॥ ఇమౌ రాజ్యేఽభిషేక్ష్యామి దేశస్సాధు విధీయతామ్ । రమణీయో హ్యసంబాధో రమేతాం యత్ర ధన్వినౌ ॥ ౩ ॥ న రాజ్ఞాం యత్ర పీడా స్యాన్నాశ్రమాణాం వినాశనం । స దేశో దృశ్యతాం సౌమ్య నాపరాధ్యామహే యథా ॥ ౪ ॥ తథోక్తవతి రామే తు భరతః ప్రత్యువాచ హ । అయం కారుపథో దేశో రమణీయో నిరామయః ॥ ౫ ॥ నివేశ్యతాం తత్ర పురమంగదస్య మహాత్మనః । చంద్రకేతోస్సురుచిరం చంద్రకాంతం నిరామయం ॥ ౬ ॥ తద్వాక్యం భరతేనోక్తం ప్రతిజగ్రాహ రాఘవః । తం చ దేశం వశే కృత్వా హ్యంగదం సంన్యవేశయత్ ॥ ౭ ॥ అంగదీయా పురీ రమ్యా హ్యంగదస్య నివేశితా । రమణీయా సుగుప్తా చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ ౮ ॥ చంద్రకేతోస్తు మల్లస్య మల్లభూమ్యాం నివేశితా । చంద్రకాంతేతి విఖ్యాతా దివ్యా స్వర్గపురీ యథా ॥ ౯ ॥ తతో రామః పరాం ప్రీతిం భరతో లక్ష్మణస్తథా । యయుర్యుధి దురాధర్షా అభిషేకం చ చక్రిరే ॥ ౧౦ ॥ అభిషిచ్య కుమారౌ ద్వౌ ప్రస్థాపయతి రాఘవః । అంగదం పశ్చిమాం భూమిం చంద్రకేతుముదఙ్ముఖం ॥ ౧౧ ॥ అంగదం చాపి సౌమిత్రిర్లక్ష్మణోఽనుజగామ హ । చంద్రకేతో

స్తు భరతః పార్ష్ణిగ్రాహో బభూవ హ ॥ ౧౨ ॥ లక్ష్మణస్త్వంగదీయాయాం సంవత్సరమధోషితః । పుత్రేఽస్థితే దురా
ధర్షే హ్యయోధ్యాం పునరాగమత్ ॥ ౧౩ ॥ భరతోఽపి తథైవోష్య సంవత్సరమతోఽధికం । అయోధ్యాం పునరాగ
మ్య రామపాదావుపాస్త సః ॥ ౧౪ ॥ ఉభౌ సౌమిత్రిభరతౌ రామపాదావనువ్రతౌ । కాలం గతమపి స్నేహాన్న జజ్ఞా
తేఽతిధార్మికౌ ॥ ౧౫ ॥ ఏవం వర్షసహస్రాణి దశ తేషాం యయుస్తదా । ధర్మే ప్రయతమానానాం పౌరకార్యేషు నిత్యా
శః ॥ ౧౬ ॥ ఓమ్ ॥ విహృత్య కాలం పరిపూర్ణమానసాః శ్రియా వృతా ధర్మపురే సుసంస్థితాః । త్రయస్సమిద్ధా ఇవ దీ
ప్త తేజసో మహాధ్వరే సాధుహుతాస్త్రయోఽగ్నయః ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే ద్వ్యుత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౧౭ ॥ [illegible]
శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ కస్యచిత్త్వథ కాలస్య రామే ధర్మపథే స్థితే । కాలస్తాపసరూపేణ రాజద్వా
రముపాగమత్ ॥ ౧ ॥ సోఽబ్రవీల్లక్ష్మణం వాక్యం ధృతిమంతం యశస్వినం । మాం నివేదయ రామాయ సంప్రాప్తం కా
ర్యగౌరవాత్ ॥ ౨ ॥ దూతోఽస్మ్యతిబలస్యాహం మహర్షేరమితౌజసః । రామం దిదృక్షురాయాతః కార్యేణ హి మ
హాబల ॥ ౩ ॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సౌమిత్రిస్త్వరయాన్వితః । న్యవేదయత రామాయ తాపసం తం సమాగతం ॥ ౪ ॥
జయస్వ రామ ధర్మేణ హ్యుభౌ లోకౌ మహామతే । దూతస్త్వాం ద్రష్టుమాయాతస్తపస్వీ భాస్కరప్రభః ॥ ౫ ॥ త
ద్వాక్యం లక్ష్మణేనోక్తం శ్రుత్వా రామ ఉవాచ హ । ప్రవేశ్యతాం మునిస్తాత మహౌజాస్తస్య వాక్యధృక్ ॥ ౬ ॥ సౌ
మిత్రిస్తు తథేత్యుక్త్వా ప్రావేశయత తం మునిం । జ్వలంతమివ తేజోభిః ప్రదహంతమివాంశుభిః ॥ ౭ ॥ సోఽభిగమ్య ర
ఘుశ్రేష్ఠం దీప్యమానం స్వతేజసా । ఋషిర్మధురయా వాచా వర్ధస్వేత్యాహ రాఘవం ॥ ౮ ॥ తస్మై రామో మహాతే
జాః పూజామర్ఘ్యపురోగమాం । దదౌ కుశలమవ్యగ్రం ప్రష్టుమేవోపచక్రమే ॥ ౯ ॥ పృష్టశ్చ కుశలం తేన రామేణా
వదతాం వరః । ఆసనే కాంచనే దివ్యే నిషసాద మహాయశాః ॥ ౧౦ ॥ తమువాచ తతో రామస్స్వాగతం తే మహాము

నే । పాలయస్వచవాక్యానియతోదూతస్త్వమాగతః ॥ ౧౧ ॥ చోదితోరాజసింహేనమునివాక్యముదీరయన్ ।
ద్వంద్వంహ్యేతత్ప్రవక్తవ్యంహితంవైయద్యవేక్షసే ॥ ౧౨ ॥ యశ్శృణోతినిరీక్షేద్వాసవధ్యోభవితాతవ । భవేద్వై
మునిముఖ్యస్యవచనంయద్యవేక్షసే ॥ ౧౩ ॥ తథేతిచప్రతిజ్ఞాయరామోలక్ష్మణమబ్రవీత్ । ద్వారితిష్ఠమహాబాహో
ప్రతిహారంవిసర్జయ ॥ ౧౪ ॥ సమేవధ్యఃఖలుభవేద్వాచంద్వంద్వంసమీరితాం । ఋషేర్మమచసౌమిత్రేపశ్యే
ద్వాశృణుయాచ్చయః ॥ ౧౫ ॥ తతోనిక్షిప్యకాకుత్స్థోలక్ష్మణంద్వారిసంగ్రహం । తమువాచమునేర్వాక్యంకథయ
స్వేతిరాఘవః ॥ ౧౬ ॥ యత్తేమనీషితంవాక్యంయేనవాసిసమాహితః । కథయస్వావిశంకస్త్వంమమాపిహృదివ
ర్తతే ॥ ౧౭ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే త్ర్యుత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౩౨ ॥ ౬౪౦ ॥*************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ శృణురామమహాబాహోయదర్థమహమాగతః । పితామహేనదేవేనప్రే
షితోస్మిమహాబల ॥ ౧ ॥ తవాహంపూర్వకేభావేపుత్రఃపరపురంజయ । మాయాసంభావితోవీరకాలస్సర్వసమా
హారః ॥ ౨ ॥ పితామహశ్చభగవానాహలోకపతిఃప్రభుః । సమయస్తేకృతస్సౌమ్యలోకాంత్సంపరిరక్షితుం ॥ ౩ ॥
సంక్షిప్యచపురాలోకాన్మాయయాస్వయమేవహి । మహార్ణవేశయానోప్సుమాంత్వంపూర్వమజీజనః ॥ ౪ ॥ భో
గవంతంతతోనాగమనంతముదకేశయం । మాయయాజనయిత్వాత్వంద్వౌచసత్వౌమహాబలౌ ॥ ౫ ॥ మధుంచకైట
భంచైవయయోరస్థిచయైర్వృతా । ఇయంపర్వతసంబాధామేదినీచాభవన్మహీ ॥ ౬ ॥ పద్మేదివ్యేర్కసంకాశే నా
భ్యాముత్పాద్యమామపి । ప్రాజాపత్యంత్వయాకర్మసర్వంమయినివేశితం ॥ ౭ ॥ సోహంసన్యస్తభారోహిత్వా
ముపాసేజగత్పతిం । రక్షాంవిధత్స్వభూతేషుమమతేజస్కరోభవాన్ ॥ ౮ ॥ తతస్త్వమసిదుర్ధర్షస్తస్మాద్భా
వాత్సనాతనాత్ । రక్షార్థంసర్వభూతానాంవిష్ణుత్వముపజగ్మివాన్ ॥ ౯ ॥ అదిత్యాంవీర్యవాన్పుత్రోభ్రాతౄ

ణాం వీర్యవర్ధనః । సముత్పన్నేషు కృత్యేషు తేషాం సాహ్యాయ కల్పసే ॥ ౧౦ ॥ స త్వముజ్జాస్యమానాసు ప్రజాసు జగతో వర । రావణస్య వధాకాంక్షీ మానుషేషు మనో దధాః ॥ ౧౧ ॥ దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ । కృత్వా వాసస్య నియతిం స్వయమేవాత్మనా పురా ॥ ౧౨ ॥ స త్వం మనోమయః పుత్రః పూర్ణాయుర్మానుషేష్విహ । కాలోయం తే నరశ్రేష్ఠ సమీపముపవర్తితుం ॥ ౧౩ ॥ యది భూయో మహారాజ ప్రజా ఇచ్ఛస్యుపాసితుం । వస వా వీర భద్రం తే ఏవమాహ పితామహః ॥ ౧౪ ॥ అథవా విజిగీషా తే సురలోకాయ రాఘవ । సనాథా విష్ణునా దేవా భవంతు విగతజ్వరాః ॥ ౧౫ ॥ శ్రుత్వా పితామహేనోక్తం వాక్యం కాలసమీరితం । రాఘవః ప్రహసన్వాక్యం సర్వసంహారమబ్రవీత్ ॥ ౧౬ ॥ శ్రుత్వా తు దేవదేవస్య వాక్యం పరమమద్భుతం । ప్రీతిర్హి మహతీ జాతా తవాగమనసంభవా ॥ త్రయాణామపి లోకానాం కార్యార్థం మమ సంభవః । భద్రం తేస్తు గమిష్యామి యత ఏవాహమాగతః ॥ ౧౭ ॥ హృద్గతో హ్యపి సంప్రాప్తో న మేత్ర విచారణా । మయా హి సర్వకృత్యేషు దేవానాం వశవర్తినా ॥ ౧౮ ॥ స్థాతవ్యం సర్వసంహార యథా హ్యాహ పితామహః ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరామాయణే చతురుత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౫౭౨ ॥ ౧౬౪౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ తథా తయోస్సంవదతోర్దుర్వాసా భగవానృషిః । రామస్య దర్శనాకాంక్షీ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ ౧ ॥ సోభిగమ్య తు సౌమిత్రిమువాచ ఋషిసత్తమః । రామం దర్శయ మే శీఘ్రం పురా మేర్థోతివర్తతే ॥ ౨ ॥ మునేస్తు భాషితం శ్రుత్వా లక్ష్మణః పరవీరహా । అభివాద్య మహాత్మానం వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౩ ॥ కిం కార్యం బ్రూహి భగవన్ కో వార్థః కిం కరోమ్యహం । వ్యగ్రో హి రాఘవో బ్రహ్మన్ముహూర్తం ప్రతిపాల్యతాం ॥ ౪ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా ఋషిశార్దూలః క్రోధేన కలుషీకృతః । ఉవాచ లక్ష్మణం వాక్యం నిర్దహన్నివ చక్షుషా ॥ ౫ ॥ అస్మిన్క్షణే మాం సౌమిత్రే రామాయ ప్రతివేదయ । అస్మిన్క్షణే మాం సౌమిత్రే న నివేదయసే య

ఐ ॥ ౬ ॥ విషయం త్వాం పురం చైవ శపేష్యే రాఘవం తథా । భరతం చైవ సౌమిత్రే యుష్మాకం యా చ సంతతిః । నహి శ
క్ష్యామ్యహం భూయో మన్యుం ధారయితుం హృది । తచ్ఛ్రుత్వా ఘోరసంకాశం వాక్యం తస్య మహాత్మనః ॥ ౭ ॥ చిం
తయామాస మనసా తస్య వాక్యస్య నిశ్చయం । ఏకస్య మరణం మేఽస్తు మా భూత్సర్వవినాశనం ॥ ౮ ॥ ఇతి బుద్ధ్యా విని
శ్చిత్య రాఘవాయ న్యవేదయత్ । లక్ష్మణస్య వచశ్శ్రుత్వా రామః కాలం విసృజ్య చ ॥ ౧౦ ॥ నిష్పత్య త్వరితం రాజా హ్య
త్రేః పుత్రం దదర్శ హ । సోఽభివాద్య మహాత్మానం జ్వలంతమివ తేజసా ॥ ౧౧ ॥ కిం కార్యమితి కాకుత్స్థః కృతాంజలి
రభాషత । తద్వాక్యం రాఘవేణోక్తం శ్రుత్వా మునివరః ప్రభుం ॥ ౧౨ ॥ ప్రత్యాహ రామం దుర్వాసాశ్శ్రూయ
తాం ధర్మవత్సల । అద్య వర్షసహస్రస్య సమాప్తిస్తపసో మమ ॥ ౧౩ ॥ సోఽహం భోజనమిచ్ఛామి యథాసిద్ధం తవా
నఘ । తచ్ఛ్రుత్వా వచనం రాజా రాఘవః ప్రీతమానసః ॥ ౧౪ ॥ భోజనం మునిముఖ్యాయ యథాసిద్ధముపాహరత్ । స
తు భుక్త్వా మునిశ్రేష్ఠస్తదన్నమమృతోపమం ॥ ౧౫ ॥ సాధు రామేతి సంభాష్య స్వమాశ్రమముపాగమత్ । తస్మిన్గ
తే మునివరే స్వాశ్రమం లక్ష్మణాగ్రజః ॥ ౧౬ ॥ సంస్మృత్య కాలవాక్యాని తతో దుఃఖముపాగమత్ । దుఃఖేన చ సుసం
తప్తస్స్మృత్వా తద్ఘోరదర్శనం ॥ ౧౭ ॥ అవాఙ్ముఖో దీనమనా వ్యాహర్తుం న శశాక హ । తతో బుద్ధ్యా వినిశ్చిత్య కా
లవాక్యాని రాఘవః ॥ ౧౮ ॥ నైతదస్తీతి నిశ్చిత్య తూష్ణీమాసీన్మహాయశాః ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే పం
చోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౪౭౫ ॥ ౮౭౦౦ ॥ ******************************

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ (తతశ్చోద్విగ్నమనసం ధ్యానమూకత్వమాస్థితం । సోచ్ఛ్వసహృదయం
సాస్రం నిందమానం ప్రియాప్రియే ॥ ౧ ॥) అవాఙ్ముఖమతో దీనం దృష్ట్వా సోమమివాప్లుతం । రాఘవం లక్ష్మణో వా
క్యం హృష్టో మధురమబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥ న సంతాపం మహాబాహో మదర్థం కర్తుమర్హసి । పూర్వనిర్మాణబద్ధా హి

కాలస్యగతిరీదృశీ ॥ ౩ ॥ జహిమాంసౌమ్యవిస్రబ్ధంప్రతిజ్ఞాంపరిపాలయ । హీనప్రతిజ్ఞాః కాకుత్స్థ ప్రయాంతినరకం నరాః ॥ ౪ ॥ యదిప్రీతిర్మహారాజ యద్యనుగ్రాహ్యతా మయి । జహిమాంనిర్విశంకస్త్వం ధర్మంవర్ధయ రాఘవ ॥ ౫ ॥ లక్ష్మణేనతథోక్తస్తు రామఃప్రచలితేంద్రియః । మంత్రిణస్సముపానీయ తథైవచపురోహితాన్ ॥ ౬ ॥ అబ్రవీచ్చయథావృత్తంతేషాంమధ్యేనరాధిపః । దుర్వాసోభిగమంచైవప్రతిజ్ఞాంతాపసస్యచ ॥ ౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వామంత్రిణస్సర్వేసోపాధ్యాయాస్సమాసత । వసిష్ఠస్తుమహాతేజావాక్యమేతదువాచహ ॥ ౮ ॥ దృష్టమేతన్మహాబాహోక్షయంతేరోమహర్షణం । లక్ష్మణేనవియోగశ్చతవరామమహాయశః ॥ ౯ ॥ త్యజైనంబలవాన్కాలోమాప్రతిజ్ఞాంవృథాకృథాః । వినష్టాయాంప్రతిజ్ఞాయాంధర్మోపివిలయంవ్రజేత్ ॥ ౧౦ ॥ తతోధర్మే వినష్టేతుత్రైలోక్యంసచరాచరం । సదేవర్షిగణంసర్వంవినశ్యేత్తునసంశయః ॥ ౧౧ ॥ సత్వంపురుషశార్దూలత్రైలోక్యస్యాభిపాలనాత్ । లక్ష్మణేనవినాచాద్యజగత్స్వస్థంకురుష్వహ ॥ ౧౨ ॥ (జానీమస్త్వాంమహాబాహోభ్రాతృస్నేహవశానుగం । దేవకార్యమిదంచాపితతస్త్వాంత్వరయామహే ॥ ౧౩ ॥ నాస్యస్నేహేనకాకుత్స్థప్రతిజ్ఞాంహాతుమర్హసి । త్వయిహీనప్రతిజ్ఞేతు రాజ్యార్థోపనిరర్థకః ॥ ౧౪ ॥ ప్రత్యుక్తంతేమహాబాహోప్రతిజ్ఞాంపరిరక్షతా । త్యక్త్వాదశరథేనత్వంవనవాసాయదీక్షితః ॥ ౧౫ ॥ త్వత్కృతేనైవశోకేనస్వర్గందశరథోగతః । నైవంత్వంవర్తసేరామప్రతిజ్ఞాపరిపాలనాత్ ॥ ౧౬ ॥ సత్వంపురుషశార్దూలమేరుమందరసారవాన్ । త్రైలోక్యస్యహితార్థాయలక్ష్మణంత్యక్తుమర్హసి ॥ ౧౭ ॥) తేషాంతత్సచివానాంవాక్యంధర్మార్థసంహితం । శ్రుత్వాపరిషదోమధ్యేరామోలక్ష్మణమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥ విసర్జయేత్వాంసౌమిత్రేమాభూద్ధర్మవిపర్యయః । త్యాగోవధోవావిహితస్సాధూనాంతూభయంసమం ॥ ౧౯ ॥ రామేణభాషితేవాక్యేబాష్పవ్యాకులేక్షణః । లక్ష్మణస్త్వరితప్రా

యాత్స్వగృహం నవివేశహ ॥ ౨౦ ॥ సగత్వా సరయూతీరముపస్పృశ్య కృతాంజలిః । నిగృహ్య సర్వస్రోతాంసి ని
శ్వాసం న ముమోచహ ॥ ౨౧ ॥ (యత్తదక్షరమవ్యక్తం పరం బ్రహ్మ సనాతనం । పఠంతి ద్వాసు దేవాఖ్యం యమాత్మానం సం
సాఖ్యవిచింతయాత్ ॥ ౨౨ ॥) అనిశ్వసంతం యుక్తం తం సశక్రాస్సాప్సరోగణాః । దేవాస్సర్షిగణాస్సర్వే పుష్పై
రభ్యకిరంస్తదా ॥ ౨౩ ॥ అదృశ్యం సర్వమనుజైస్సశరీరం మహాబలం । ప్రగృహ్య లక్ష్మణం శక్రస్త్రిదివం సంవివేశహ ॥
తతో విష్ణోశ్చతుర్భాగమాగతం సురసత్తమాః । దృష్ట్వా ప్రముదితాస్సర్వే పూజయన్నృషిభిస్సహ ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యు
త్తర శ్రీరామాయణే షడుత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౩౮౮ ॥ ౭౭౬౦ ॥ ***********************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ విసృజ్య లక్ష్మణం రామో దుఃఖశోకసమన్వితః । పురోధసం మంత్రిణశ్చ నైగ
మాంశ్చేదమబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ అద్య రాజ్యేభిషేక్ష్యామి భరతం ధర్మవత్సలం । అయోధ్యాయాః పతిం వీరం తతో
యాస్యామ్యహం వనం ॥ ౨ ॥ ప్రవేశయత సంభారాన్మాభూత్కాలస్య పర్యయః । అద్యైవాహం గమిష్యామి లక్ష్మణే
న గతాం గతిం ॥ ౩ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా రాఘవేణోక్తం సర్వాః ప్రకృతయో భృశం । మూర్ధభిః ప్రణతా భూమౌ గతస
త్త్వా ఇవాభవన్ ॥ ౪ ॥ భరతశ్చ విసంజ్ఞోభూచ్ఛ్రుత్వా రామస్య భాషితం । రాజ్యం విగర్హయామాస రాఘవం
చేదమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥ సత్యేనాహం శపే రాజన్స్వర్గలోకేన చైవహి । న కామయే యథా రాజ్యం త్వాం వినా ర
ఘునందన ॥ ౬ ॥ ఇమౌ కుశలవౌ రాజన్నభిషించ నరాధిప । కోసలేషు కుశం వీర ముత్తరేషు తథా లవం ॥ ౭ ॥ శత్రు
ఘ్నస్య తు గచ్ఛంతు దూతాస్త్వరితవిక్రమాః । ఇదం గమనమస్మాకం స్వర్గాయాఖ్యాతు మాచిరం ॥ ౮ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా భర
తేనోక్తం దృష్ట్వా చాపి హ్యధోముఖాన్ । పౌరాంశ్చ్ఛోకేన సంతప్తాన్వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౯ ॥ వత్స రామ ఇ
మాః పశ్య ధరణీం ప్రకృతీర్గతాః । జ్ఞాత్వైషామీప్సితం కార్యం మా చైషాం విప్రియం కృథాః ॥ ౧౦ ॥ వసిష్ఠస్య తు వా

క్యేన హృష్టాత్మా ప్రకృతిజనం । కింకరోమీతి కాకుత్స్థస్సర్వాన్వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౧ ॥ తతస్సర్వాః ప్రకృతయో రామం
వచనమబ్రువన్ । గచ్ఛంతమనుగచ్ఛామో యత్ర రామ గమిష్యసి ॥ ౧౨ ॥ పౌరేషు యది తే ప్రీతిర్యది స్నేహో
హ్యనుత్తమః । సపుత్రదారాః కాకుత్స్థ సమాగచ్ఛామ సత్పథం ॥ ౧౩ ॥ తపోవనం వా దుర్గం వా నదీమంభోనిధిం
తథా । వయం తే యది న త్యాజ్యాస్సర్వాన్నో నయ ఈశ్వర ॥ ౧౪ ॥ ఏషా నః పరమా ప్రీతిరేష నః పరమో వరః । హృ
ద్గతా నస్సదా ప్రీతిస్తవానుగమనే నృప ॥ ౧౫ ॥ పౌరాణాం దృఢభక్తిం చ బాఢమిత్యేవ సోఽబ్రవీత్ । స్వకృతాంతం చాన్వవే
క్ష్య తస్మిన్నహని రాఘవః ॥ ౧౬ ॥ కోసలేషు కుశం వీరముత్తరేషు తథా లవం । అభ్యషించన్మహాబాహుస్సుభౌ రామః
కుశీలవౌ ॥ ౧౭ ॥ అభిషిక్తౌ సుతౌ అంకే ప్రతిష్ఠాప్య పురే తతః । పరిష్వజ్య మహాబాహుర్మూర్ధ్న్యుపాఘ్రాయ చాసకృ
త్ ॥ ౧౮ ॥ రథానాం తు సహస్రాణి నాగానామయుతాని చ । దశాయుతాని చాశ్వానామేకైకస్య ధనం దదౌ ॥ ౧౯ ॥
బహురత్నౌ బహుధనౌ హృష్టపుష్టజనావృతౌ ॥ ౨౦ ॥ స్వే పురే ప్రేషయామాస భ్రాతరౌ తౌ కుశీలవౌ । అభిషిచ్య
సుతౌ వీరౌ ప్రతిష్ఠాప్య పురే తదా ॥ ౨౧ ॥ దూతాంత్సంప్రేషయామాస శత్రుఘ్నాయ మహాత్మనే ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్
రామాయణే సప్తోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౨౯౧ ॥ ౫౮౨ ॥ ***

శ్రీరామాయ నమః ॥ ఓమ్ ॥ తే దూతా రామవాక్యేన చోదితా లఘువిక్రమాః । ప్రజగ్ముర్మధురాం శీఘ్రం
చక్రుర్వాసం చ నాధ్వని ॥ ౧ ॥ తతస్త్రిభిరహోరాత్రైస్సంప్రాప్య మధురామథ । శత్రుఘ్నాయ యథావృత్తమా
చఖ్యుస్సర్వమేవ తత్ ॥ ౨ ॥ లక్ష్మణస్య పరిత్యాగం ప్రతిజ్ఞాం రాఘవస్య చ । పుత్రయోరభిషేకం చ పౌరానుగమనం
తథా ॥ ౩ ॥ కుశస్య నగరీ రమ్యా వింధ్యపర్వతరోధసి । కుశావతీతి నామ్నా సా కృతా రామేణ ధీమతా ॥ ౪ ॥ శ్రావ
స్తీతి పురీ రమ్యా శ్రావితా చ లవస్య చ । అయోధ్యాం విజనాం కృత్వా రాఘవో భరతస్తథా ॥ ౫ ॥ స్వర్గస్య గమనో

ద్యోగంకృతవంతౌ మహారథౌ । ఏవంసర్వంనివేద్యాశుశత్రుఘ్నాయమహాత్మనే ॥ ౬ ॥ విరేముస్తే తతో దూతా స్త్వర
రాజేతిచాబ్రువన్ । శ్రుత్వాతం ఘోరసంకాశం కులక్షయముపస్థితం ॥ ౭ ॥ ప్రకృతీస్తుసమానీయ కాంచనంచ
పురోహితం । తేషాంసర్వంయథావృత్తమాఖ్యాయరఘునందనః ॥ ౮ ॥ ఆత్మనశ్చవిపర్యాసంభవిష్యంభ్రాతృభిస్స
హ । తతఃపుత్రద్వయంవీరస్సోభ్యషించన్నరాధిపః ॥ ౯ ॥ సుబాహుర్మధురాంలేభేశత్రుఘాతీచవైదిశం । ద్వి
ధాకృత్వాతుతాంసేనాంమాధురీంపుత్రయోర్ద్వయోః ॥ ౧౦ ॥ ధనంచయుక్తంకృత్వావైస్థాపయామాసపార్థి
వః । సుబాహుంమధురాయాంచవైదిశేశత్రుఘాతినం ॥ ౧౧ ॥ యయౌస్థాప్యతదాయోధ్యాంరథేనైకేనరాఘవః ।
సదదర్శమహాత్మానంజ్వలంతమివపావకం ॥ ౧౨ ॥ సూక్ష్మక్షౌమాంబరధరంమునిభిస్సహధార్మికైః । సోభివా
ద్యతతోరామంప్రాంజలిఃప్రయతేంద్రియః ॥ ౧౩ ॥ ఉవాచవాక్యంధర్మజ్ఞోధర్మమేవానుచింతయన్ । కృత్వా
భిషేకంసుతయోర్యుక్తంరాఘవనందన ॥ ౧౪ ॥ తవానుగమనేరాజన్విద్ధిమాంకృతనిశ్చయం । నచాన్యదపివక్తవ్య
మతోవీరనశాసనం ॥ ౧౫ ॥ విహన్యమానమిచ్ఛామిమద్విధేనవిశేషతః । తస్యతాంబుద్ధిమక్లీబాంవిజ్ఞాయరఘునం
దనః ॥ ౧౬ ॥ బాఢమిత్యేవశత్రుఘ్నంరామోవచనమబ్రవీత్ । తస్యవాక్యస్యవాక్యాంతేవానరాఃకామరూపిణః
ఋక్షరాక్షససంఘాశ్చసమాపేతురనేకశః । సుగ్రీవంతేపురస్కృత్యసర్వఏవసమాగతాః ॥ ౧౭ ॥ తేరామంద్ర
ష్టుమనసస్స్వర్గాయాభిముఖంస్థితం । దేవపుత్రాఋషిసుతాగంధర్వాణాంసుతాస్తథా ॥ ౧౮ ॥ రామక్షయం
విదిత్వాతేసర్వఏవసమాగతాః । తేరామమభివాద్యోచుస్సర్వేవానరరాక్షసాః ॥ ౧౯ ॥ తవానుగమనేరాజంత్సం
ప్రాప్తాస్స్మమహాయశః । యదిరామవినాస్మాభిర్గచ్ఛేస్త్వంపురుషోత్తమ ॥ ౨౦ ॥ యమదండమివోద్యమ్యత్వ
యాస్మవినిపాతితాః । తైరేవముక్తఃకాకుత్స్థోబాఢమిత్యబ్రవీత్స్మనయకాన్ ॥ ౨౧ ॥ ఏతస్మిన్నంతరేరామంసుగ్రీవో

పిహితాః । ప్రణమ్య విధివద్వీరం విజ్ఞాపయితుముద్యతః ॥ ౨౩ ॥ అభిషిచ్యాంగదం వీరమాగతోఽస్మి నరాధిప । తవా
నుగమనే రాజన్విద్ధి మాం కృతనిశ్చయం ॥ ౨౪ ॥ (తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రామో రమయతాం వరః । వానరేంద్ర
మథోవాచ మైత్రం తస్యానుచింతయన్ ॥ ౨౫ ॥ సఖే శృణుష్వ సుగ్రీవ న త్వయాహం వినాకృతః । గచ్ఛేయం దేవలో
కం వా పరమం వా పదం మహత్ ॥ ౨౬ ॥) ఏవం తేషాం వచః శ్రుత్వా ఋక్షవానరరక్షసాం । విభీషణమథోవాచ మ
ధురం శ్లక్ష్ణయా గిరా ॥ ౨౭ ॥ యావత్ప్రజా ధరిష్యంతి తావత్త్వం వై విభీషణ । రాక్షసేంద్ర మహావీర్య లంకాస్థస్త్వం ధ
రిష్యసి ॥ ౨౮ ॥ యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతి మేదినీ । యావచ్చ మత్కథా లోకే తావద్రాజ్యం తవాస్త్వి
హ ॥ ౨౯ ॥ శాసితస్త్వం సఖిత్వేన కార్యం తే మమ శాసనం । ప్రజాస్సంరక్ష ధర్మేణ నోత్తరం వక్తుమర్హసి ॥ ౩౦ ॥
కించాన్యద్వక్తుమిచ్ఛామి రాక్షసేంద్ర మహామతే । ఆరాధయ జగన్నాథమిక్ష్వాకుకులదైవతం ॥ ౩౧ ॥ ఆరాధనీయ
మనిశం సర్వైర్దేవైస్సవాసవైః । తథేతి ప్రతిజగ్రాహ రామవాక్యం విభీషణః ॥ ౩౨ ॥ రాజా రాక్షసముఖ్యానాం
రాఘవాజ్ఞామనుస్మరన్ । తమేవముక్త్వా కాకుత్స్థో హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ ౩౩ ॥ జీవితే కృతబుద్ధిస్త్వం మా ప్ర
తిజ్ఞాం వృథా కృథాః । మత్కథాః ప్రచరిష్యంతి యావల్లోకే హరీశ్వర ॥ ౩౪ ॥ తావద్రమస్వ సుప్రీతో మద్వాక్యమ
నుపాలయన్ । ఏవముక్తస్తు హనుమాన్రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ ౩౫ ॥ వాక్యం విజ్ఞాపయామాస పరం హర్షమవా
ప్య చ । యావత్తవ కథా లోకే విచరిష్యతి పావనీ ॥ ౩౬ ॥ తావత్స్థాస్యామి మేదిన్యాం తవాజ్ఞామనుపాలయన్ । జాం
బవంతం తథోక్త్వా తు వృద్ధం బ్రహ్మసుతం తథా ॥ ౩౭ ॥ మైందం చ ద్వివిదం చైవ పంచ జాంబవతా సహ । యావత్కలిశ్చ
సంప్రాప్తస్తావజ్జీవత సర్వదా ॥ ౩౮ ॥ తానేవముక్త్వా కాకుత్స్థస్సర్వాంస్తానృక్షవానరాన్ । ఉవాచ బాఢం గచ్ఛ
ధ్వం మయా సార్ధం యథేప్సితం ॥ ౩౯ ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే అష్టోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౧౦౮ ॥ ౩౯౦ ॥

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ప్రభాతాయాంతుశర్వర్యాంపృథువక్షా మహాయశాః । రామః కమలపత్రా
క్షఃపురోధసమథాబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥ అగ్నిహోత్రంవ్రజత్వగ్రేదీప్యమానంసహద్విజైః । వాజపేయాతపత్రంచశోభ
మానంమహాపథే ॥ ౨ ॥ తతోవసిష్ఠస్తేజస్వీసర్వంనిరవశేషతః । చకారవిధివద్ధర్మ్యం మహాప్రాస్థానికంవిధిం ॥ ౩ ॥
తతస్సూక్ష్మాంబరధరోబ్రహ్మమావర్తయంస్స్వయం । కుశాన్గృహీత్వాపాణిభ్యాంప్రసజ్యప్రయయావథ ॥ ౪ ॥
అవ్యాహరన్క్వచిత్కించిన్నిశ్చేష్టోనిస్సుఖఃపథి । నిర్జగామగృహాత్తస్మాద్దీప్యమానఇవాంశుమాన్ ॥ ౫ ॥ రా
మస్యదక్షిణేపార్శ్వేసపద్మాశ్రీరుపాశ్రితా । సవ్యేతుహ్రీర్మహాదేవీవ్యవసాయస్తథాగ్రతః ॥ ౬ ॥ శరానానా
విధాశ్చాపిధనురాయతముత్తమం । తథాయుధానితేసర్వేయయుఃపురుషవిగ్రహాః ॥ ౭ ॥ వేదాబ్రాహ్మణరూపేణ
గాయత్రీసర్వరక్షిణీ । ఓంకారోథవషట్కారస్సర్వేరామమనువ్రతాః ॥ ౮ ॥ ఋషయశ్చమహాత్మానస్సర్వఏవమ
హీసురాః । అన్వగచ్ఛన్మహాత్మానంస్వర్గద్వారమపావృతం ॥ ౯ ॥ తంయాంతమనుగచ్ఛంతిహ్యంతఃపురచరా
స్స్త్రియః । సవృద్ధబాలదాసీకాస్సవర్షవరకింకరాః ॥ ౧౦ ॥ సాంతఃపురశ్చభరతశ్శత్రుఘ్నసహితోయయౌ । రా
మంగతిముపాగమ్యసాగ్నిహోత్రమనువ్రతః ॥ ౧౧ ॥ తేచసర్వేమహాత్మానస్సాగ్నిహోత్రాస్సమాగతాః । సపుత్ర
దారాఃకాకుత్స్థమన్వగచ్ఛన్మహీపతిం ॥ ౧౨ ॥ మంత్రిణోభృత్యవర్గాశ్చసపుత్రపశుబాంధవాః । సానుగారా
ఘవంసర్వేహ్యన్వగచ్ఛన్ప్రహృష్టవత్ ॥ ౧౩ ॥ తతస్సర్వాఃప్రకృతయోహృష్టపుష్టజనావృతాః । అనుజగ్ముఃప్రయాం
తంతం రాఘవంగుణరంజితాః ॥ ౧౪ ॥ తతస్సస్త్రీపుమాంసస్తే సపక్షిపశువాహనాః । రాఘవస్యానుగాస్స
ర్వేహృష్టావిగతకల్మషాః ॥ ౧౫ ॥ స్నాతాఃప్రముదితాస్సర్వేహృష్టాఃపుష్టాశ్చవానరాః । దృఢంకిలకిలాశబ్దైస్సర్వం
రామమనువ్రతం ॥ ౧౬ ॥ నతత్రకశ్చిద్దీనోభూద్వ్రీడితోవాపిదుఃఖితః ।హృష్టంప్రముదితంసర్వంబభూవపరమాద్భు

తం ॥ ౧౭ ॥ ద్రష్టుకామోథనిర్యాంతం రామంజానపదోజనః । యః ప్రాప్తస్సోపిదృష్ట్వైవస్వర్గాయానుగతో
ముదా॥ ౧౮ ॥ ఋక్షవానరరక్షాంసిజనాశ్చపురవాసినః । ఆగచ్ఛన్పరయాభక్త్యాపృష్ఠతస్సుసమాహితాః॥౧౯॥
యానిభూతానినగరేప్యంతర్ధానగతాన్యపి । రాఘవంతాన్యనుయయుస్స్వర్గాయసముపస్థితం॥ ౨౦॥ యానిప
శ్యంతికాకుత్స్థంస్థావరాణిచరాణిచ । సర్వాణిస్వర్గగమనేహ్యనుజగ్ముర్హితాన్యపి ॥ ౨౧ ॥ నోచ్ఛ్వసత్తద
యోధ్యాయాంసుసూక్ష్మమపిదృశ్యతే । తిర్యగ్యోనిగతాశ్చాపిసర్వేరామమనువ్రతాః ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుత్తరశ్రీరా
మాయణే నవోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౯౭ ॥ ౧౯౪౦ ॥ ***************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ అధ్యర్ధయోజనంగత్వానదీంపశ్చాన్ముఖాశ్రితాం । సరయూంపుణ్యసలి
లాందదర్శరఘునందనః ॥ ౧ ॥ తాంనదీమాకులావర్తాంసర్వత్రానుసరన్నృపః । ఆగతస్సప్రజోరామస్తందేశంర
ఘునందనః ॥ ౨ ॥ అథతస్మిన్ముహూర్తేతుబ్రహ్మాలోకపితామహః । సర్వైఃపరివృతోదేవైరృషిభిశ్చమహాత్మభిః॥౩॥
ఆయయౌయత్రకాకుత్స్థస్స్వర్గాయసముపస్థితః । విమానశతకోటీభిర్దివ్యాభిరభిసంవృతః ॥ ౪ ॥ దివ్యతేజో
వృతంవ్యోమజ్యోతిర్భూతమనుత్తమం । స్వయంప్రభైస్స్వతేజోభిస్స్వర్గిభిఃపుణ్యకర్మభిః ॥ ౫ ॥ పుణ్యావా
తావవుశ్చైవగంధవంతస్సుఖప్రదాః । పపాతపుష్పవృష్టిశ్చదేవైర్ముక్తామహౌఘవత్ ॥ ౬ ॥ తస్మింస్తూర్యశ
తాకీర్ణేగంధర్వాప్సరసంకులే ॥ సరయూసలిలంరామఃపద్భ్యాంసముపచక్రమే ॥ ౭ ॥ తతఃపితామహోవాణీమం
తరిక్షాదభాషత । ఆగచ్ఛవిష్ణోభద్రంతేదిష్ట్యాప్రాప్తోసిరాఘవ ॥ ౮ ॥ భ్రాతృభిస్సహదేవాభైఃప్రవిశస్వస్వకాం
తనుం । యామిచ్ఛసిమహాబాహోతాంతనుంప్రవిశస్వకాం ॥ ౯ ॥ వైష్ణవీంతాంమహాతేజోయద్వాకాశంసనాత
నం । త్వంహిలోకగతిర్దేవనత్వాంకేచిత్ప్రజానతే ॥ ౧౦ ॥ ఋతేమాయాంవిశాలాక్షీంతవపూర్వపరిగ్రహాం ।

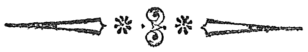
త్వమచింత్యం మహద్భూతమక్షయ్యం చాజరం తథా ॥ ౧౧ ॥ యామిచ్ఛసి మహాతేజస్తాం తనుం ప్రవిశ స్వయం । పి
తామహవచః శ్రుత్వా వినిశ్చిత్య మహామతిః ॥ వివేశ వైష్ణవం తేజస్సశరీరస్సహానుజః । తతో విష్ణుమయం దేవం పూ
జయంతి స్మ దేవతాః ॥ ౧౩ ॥ సాధ్యా మరుద్గణాశ్చైవ సేంద్రాస్సాగ్నిపురోగమాః । యే చ దివ్యా ఋషిగణా గంధర్వా
ప్సరసశ్చ యాః ॥ ౧౪ ॥ సుపర్ణనాగయక్షాశ్చ దైత్యదానవరాక్షసాః । సర్వం హృష్టం ప్రముదితం సుసంపూర్ణమ
నోరథం ॥ ౧౫ ॥ సాధు సాధ్వితి తైర్దేవైస్త్రిదివం గతకల్మషం । అథ విష్ణుర్మహాతేజాః పితామహమువాచ హ ॥ ౧౬
ఏషాం లోకం జనౌఘానాం దాతుమర్హసి సువ్రత । ఇమే హి సర్వే స్నేహాన్మామనుయాతా మనస్వినః ॥ ౧౭ ॥ భ
క్తా హి భజితవ్యాశ్చ త్యక్తాత్మానశ్చ మత్కృతే । తచ్ఛ్రుత్వా విష్ణువచనం బ్రహ్మా లోకగురుః ప్రభుః ॥ ౧౮ ॥ లోకాం
స్సాంతానికాన్నామ యాస్యంతీమే సమాగతాః । యచ్చ తిర్యగ్గతం కించిత్త్వామేవమనుచింతయేత్ ॥ ౧౯ ॥ ప్రా
ణాంస్త్యక్ష్యతి భక్త్యా వై తత్సంతానే నివత్స్యతి । సర్వైర్బ్రహ్మగుణైర్యుక్తే బ్రహ్మలోకాదనంతరే ॥ ౨౦ ॥ వానరా
శ్చ స్వకాం యోనిమృక్షాశ్చైవ తథా యయుః । యేభ్యో వినిస్సృతాస్సర్వే సురేభ్యస్సురసంభవాః ॥ ౨౧ ॥ తేషు ప్ర
వివిశే చైవ సుగ్రీవస్సూర్యమండలం । పశ్యతాం సర్వదేవానాం స్వాన్పితౄన్ప్రతిపేదిరే ॥ ౨౨ ॥ తథోక్తవతి దేవే
శే గోప్రతారముపాగతాః । భేజి రే సరయూం సర్వే హర్షపూర్ణాశ్రువిక్లబాః ॥ ౨౩ ॥ అవగాహ్య జలం యో యః
ప్రాణీ హ్యాసీత్ప్రహృష్టవత్ । మానుషం దేహముత్సృజ్య విమానం సోఽధ్యరోహత ॥ ౨౪ ॥ తిర్యగ్యోనిగతానాం చ శ
తాని సరయూజలం । సంప్రాప్య త్రిదివం జగ్ముః ప్రభాసురవపూంషి చ ॥ ౨౫ ॥ దివ్యా దివ్యేన వపుషా దేవా దీప్తా ఇవా
భవన్ । గత్వా తు సరయూతోయం స్థావరాణి చరాణి చ ॥ ౨౬ ॥ ప్రాప్య తత్తోయవిక్లేదం దేవలోకముపాగమన్ ।
తస్మిన్నపి సమాపన్నా ఋక్షవానరరాక్షసాః ॥ ౨౭ ॥ తేఽపి స్వర్గం ప్రవివిశుర్దేహాన్నిక్షిప్య చాంభసి । తతస్సమా

గతాంత్సర్వాన్స్థాప్య లోకగురుర్దివి ॥ ౨౮ ॥ హృష్టైః ప్రముదితైర్దేవైర్జగామ త్రిదివం మహత్ ॥ * ॥ ఇత్యుత్తర శ్రీరామాయణే దశోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ *****************************

శ్రీరామాయనమః ॥ ఓమ్ ॥ ఏతావదేతదాఖ్యానం సోత్తరం బ్రహ్మపూజితం । రామాయణమితి ఖ్యాతం ముఖ్యం వాల్మీకినా కృతం ॥ ౧ ॥ తతః ప్రతిష్ఠితో విష్ణుస్స్వర్గలోకే యథాపురం । యేన వ్యాప్తమిదం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౨ ॥ తతో దేవాస్సగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః । నిత్యం శృణ్వంతి సంహృష్టా దివ్యం రామాయణం దివి ॥ ౩ ॥ ఇదమాఖ్యానమాయుష్యం సౌభాగ్యం పాపనాశనం । రామాయణం వేదసమం శ్రాద్ధేషు శ్రావయేద్బుధః ॥ ౪ ॥ అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనం । సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత పాదమప్యస్య యః పఠేత్ ॥ పాపాన్యపి చ యః కుర్యాదహన్యహని మానవః । పఠత్యేకమపి శ్లోకం పాపాత్స పరిముచ్యతే ॥ ౬ ॥ వాచకాయ చ దాతవ్యం వస్త్రం ధేనుం హిరణ్యకం । వాచకే పరితుష్టే తు తుష్టాస్స్యుస్సర్వదేవతాః ॥ ౭ ॥ ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః । సపుత్రపౌత్రో లోకేస్మిన్ ప్రేత్య చేహ మహీయతే ॥ ౮ ॥ అయోధ్యాపి పురీ రమ్యా శూన్యా వర్షగణాన్ బహూన్ । ఋషభం ప్రాప్య రాజానం నివాసముపయాస్యతి ॥ ౯ ॥ ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం సభవిష్యం సహోత్తరం । కృతవాన్ ప్రచేతసః పుత్రస్తద్బ్రహ్మాప్యన్వమన్యత ॥ ౧౦ ॥ అశ్వమేధసహస్రస్య వాజపేయాయుతస్య చ । లభతే శ్రవణాదేవ సర్గస్యైకస్య మానవః ॥ ౧౧ ॥ ప్రయాగాదీని తీర్థాని గంగాద్యాస్సరితస్తథా । నైమిశాదీన్యరణ్యాని కురుక్షేత్రాదికాన్యపి ॥ ౧౨ ॥ గతాని తేన లోకేస్మిన్ యేన రామాయణం శ్రుతం । హేమభారం కురుక్షేత్రే గ్రస్తే భానౌ ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౩ ॥ యశ్చ రామాయణం లోకే శృణోతి సకృశావుభౌ । సమ్యక్ఛ్రద్ధాసమాయుక్తశ్శృణుతే రాఘవీంకథాం ॥ ౧౪ ॥ సర్వపాపాత్ప్రముచ్యేత విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । ఆదికావ్యమిదం

త్యాఖ్యానం పురా వాల్మీకినా కృతం ॥౧౫॥ యశ్శృణోతి సదా భక్త్యా స గచ్ఛేద్వైష్ణవీం తనుం । పుత్రదారాశ్చ వర్ధన్తే సంపదస్సంతతిస్తథా ॥ ౧౬ ॥ సత్యమేతద్విదిత్వా తు శ్రోతవ్యం నియతాత్మభిః । గాయత్ర్యాశ్చ స్వరూపం తద్రామాయణమనుత్తమం ॥ ౧౭ ॥ అపుత్రో లభతే పుత్రమధనో లభతే ధనం । సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత పాదమప్యస్య యః పఠేత్ ॥ ౧౮ ॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాన్నిత్యం చరితం రాఘవస్య హ । భక్త్యా నిష్కల్మషో భూత్వా దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ ౧౯ ॥ చింతయేద్రాఘవం నిత్యం శ్రేయః ప్రాప్తుం య ఇచ్ఛతి । శ్రావయేదిదమాఖ్యానం బ్రాహ్మణేభ్యో దినే దినే ॥ ౨౦ ॥ యస్త్విదం రఘునాథస్య చరితం సకలం పఠేత్ । సోఽసుక్షయే విష్ణులోకం గచ్ఛత్యేవ న సంశయః ॥ ౨౧ ॥ పితా పితామహస్తస్య తథైవ ప్రపితామహః । తత్పితా తత్పితా చైవ విష్ణుం యాంతి న సంశయః ॥ ౨౨ ॥ చతుర్వర్గప్రదం నిత్యం చరితం రాఘవస్య తు । తస్మాద్యత్నవతా నిత్యం శ్రోతవ్యం పరమం సదా ॥ ౨౩ ॥ శృణ్వన్ రామాయణం భక్త్యా యః పాదం పదమేవ వా । స యాతి బ్రహ్మణః స్థానం బ్రహ్మణా పూజ్యతే సదా ॥ ౨౪ ॥ ఏవమేతత్పురావృత్తమాఖ్యానం భద్రమస్తు వః । ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్ ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యార్షే-శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే శ్రీమద్వాల్మీకీయే చతుర్వింశత్సహస్రికాయాం సంహితాయాం శ్రీమదుత్తరకాండే ఏకాదశోత్తరశతతమస్సర్గః ॥ ౫౫౦ ॥ ౧౧౦౦౦ ॥ ******************************

గ్రంథాస్య బాలకాండే నిజఖురగగణితా (౨౨౮౦) మాన్యభావాద్వితీయే (౪౪౧౫) రంగేహా శ్రీస్తృతీయే (౨౭౩౨) ఖగవరగణితాస్స్యుశ్చతుర్థే చ కాండే (౨౪౩౨) కాండే తత్పంచమే తు స్తనసగగణితా (౩౦౧౬) నాగధామా వషష్ఠే (౫౯౯౧) రాగీభోగీ పరస్మిన్ (౩౪౩౨) సహరివర ఇతి స్యాత్ సమస్తాపి సంఖ్యా (౨౪౨౮౭)

పురాణాంతరే ॥ రామాయణంగాథాశ్లోకమర్థంపాదంచయఃపఠేత్ । పాపాన్యపిసదాకుర్వన్నసపాపేనలి
ప్యతే ॥ ౧ ॥ ఆఖ్యానమేతత్పుణ్యంచపవిత్రంపాపనాశనం । రామాయణంచాదికావ్యంపురావాల్మీకినాకృతం ॥ ౨ ॥
శృణ్వన్రామాయణంపుణ్యంవాచకంయస్తుపూజయేత్ । గోభిర్హిరణ్యైర్వస్త్రైస్తథాధాన్యైర్భూషణైస్స్రగ్విలేపనైః ॥
సయాతిపరమంస్థానంయత్రాస్తేభగవాన్హరిః । తంపూజ్యమవజానాతివాచకంయస్తుదుర్మతిః ॥ ౪ ॥ మూకోభవతిజ
న్మానిసప్తసప్తసమానవః । రామాయణమిదంకావ్యంశృణ్వతఃపఠతస్సదా ॥ ౫ ॥ ప్రీయతేభగవాన్రామస్సహిమహావి
ష్ణుస్సనాతనః । శ్రుత్వారామాయణంపుణ్యంపూజయేద్యస్తువాచకం ॥ ౬ ॥ తేనబ్రహ్మాదయస్సర్వేవిశ్వేదేవాస్తథా
శ్వినౌ । నద్యశ్చసాగరానద్యస్సరాంసిప్రవరాణిచ ॥ ౭ ॥ పుణ్యతీర్థానిసర్వాణిపుణ్యాన్యాయతనానిచ । పూజి
తానినసందేహఏవమాహపితామహః ॥ ౮ ॥ నతత్రకాననాస్సంతినపిశాచానరాక్షసాః । య[illegible]పఠిష్ణుఃకీర్త్య
తేభయనాశనః ॥ ౯ ॥ రామాయణంజననమోహరమాదికావ్యంబ్రహ్మర్షిజాతవరదేగపి[illegible]స్తుతంచ । శ్రీ[illegible]
పతతియశ్శృణుయాచ్చనిత్యంవిష్ణోఃప్రయాతిభవనంసవిశుద్ధదేహః ॥ ౧౦ ॥ ఆలోడ్యాఖిలవేద[illegible]
బ్రహ్మేంద్రామోవిష్ణునహావ్యమూర్తిరితితంవిజ్ఞాయవల్మీకభూః । గాయత్ర్యాశ్శ్రుతి[illegible]
వ్యాకరోద్వైకైకస్యసహస్రమారచితవాన్గ్రంథాంశ్చరామాయణే ॥ ౧౧ ॥ కుటుంబవృద్ధింధనధాన్యవృద్ధింస్త్రియ
శ్చముఖ్యాస్సుఖముత్తమంయశః । శ్రుత్వాశుభంకావ్యమిదంమహార్థంప్రాప్నోతిసర్వాంభువిచార్థసిద్ధిం ॥ ౧౨ ॥
స్వస్తిప్రజాభ్యఃపరిపాలయన్తాంన్యాయ్యేనమార్గేణమహీంమహీశాః । గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తునిత్యంలోకా
స్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు ॥ కాలేవర్షతుపర్జన్యఃపృథివీసస్యశాలినీ । దేశోయంక్షోభరహితోబ్రాహ్మణాస్సంతుని
ర్భయాః ॥ కావేరీవర్ధతాంకాలేకాలేవర్షతువాసవః । శ్రీరంగనాథోజయతుశ్రీరంగశ్రీశ్చవర్ధతాం ॥ మంగళం
కోసలేంద్రాయమహనీయగుణాత్మనే । చక్రవర్తితనూజాయసార్వభౌమాయమంగళమ్ ॥ మంగళాశాసనపరై
ర్మదాచార్యపురోగమైః । సర్వైశ్చపూర్వైరాచార్యైస్సత్కృతాయాస్తుమంగళం ॥ ******************